

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Novæ Observationes Et Additiones Ad A. R. P. D. Bartholomæi Gavanti Congreg. Cleric. Regul. S. Pauli ac Sac. Rit. Congregat. Consultoris Commentaria In Rubricas Missalis Et Breviarii Romani

Adjectis Summorum Pontificum & Sac. Rit. Congreg. Decretis usque ad
præsens emanatis

Complectens III. & IV. Partem Commentariorum Gavanti in Rubricas
Missalis

Merati, Gaetano Maria

Augustæ Vindellicorum, 1740

VD18 10783695-002

Pars Quarta Complectitur Rubricas proprias, & titulos decem novem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39964

possit prevenire tempus celebrationis, & anticipatè celebrare Missas, ut satisfaciat oneribus suæ Cappellaniæ, ab eisdem Instituto impositis, est ferè communis inter DD. unde tutò potest unusquisque adherere opinioni Gavanti supra expositæ.

VII. Gavant, pag. 171. col. 2. n. 18. *Nisi ultra mensem egrotet.*) Petrus Navarrus de re rest. lib. 2. cap. 2. num. 210. & Naldus v. *Missæ* num. 11. docent, non teneri per alium satisfacere, qui egrotat per duos Menses: Diana tract. de celebr. Missæ, resol. 27. per quindecim dies: Barbosa de potest. Episc. alleg. 24. num. 32. per octo vel decem dies.

VIII. Gavant, pag. 173. col. 2. n. 38. *Revocatis quibusvis privilegiis.*) Ad magis comprobanda nonnulla, quæ asseruntur hoc loco à Gavanto, lubet hic adnectere sequentes propositiones ab Alexandro VII. damnatas die 4. Septembris 1665.

8. Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet Celebranti correspondentem, idque post Decretum Urbani VIII.

9. Post Decretum Urbani, potest Sacer-

dos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.

10. Non est contra iustitiam, pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & sacrificium unum offerre; neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam, promissione etiam juramento firmata, dari stipendia, quòd pro nullo alio offeram.

Deinde ultra Decreta à Sac. Cong. Concilii Tridentini edita, & auctoritate sel. r. Urbani Papæ VIII. confirmata, legenda est etiam Constitutio Innocentii XII. edita sub die 27. Novembris 1697. quæ incipit. *Nuper*, & quæ pariter nonnulla continet spectantia ad hanc materiam celebrationis Missarum.

Sacra tamen Rituum Congregatio, referente Barbosa de iurè Eccles. lib. 2. cap. 1. die 7. Septembris 1630. decrevit, quòd qui habuerit obligationem unius Missæ in hebdomada, cum stipendio legato, & confirmato de octo in octo Annos, potest demandare alteri celebrationem prædictæ Missæ, cum elemosyna consueta juxta morem Religionis, retenta sibi reliqua parte dicti stipendii.

NOVÆ OBSERVATIONES ET ADDITIONES
AD
GAVANTI COMMENTARIA
IN RUBRICAS
MISSALIS ROMANI

PARS QUARTA.
RUBRICÆ MISSALIS PROPRIÆ

Tit. I. De Rubricis Missarum de Adventu.

I. Gavanti, pag. 175. col. 1. n. 1. *Dicitur primò, inscribi Dominicas de Adventu, &c.*) Quamvis ex more Ecclesie nomine Adventus intelligatur tempus designatum ante Festum Nativitatis.

Nativitatis Domini, nimirum tres hebdomadae integrae, & quarta non integra, ut explicat Durandus libr. 3. cap. 2. quae praecedunt praedictum Natalis Festum; nihilominus olim vox Adventus pro ipsa Natalis die accipiebatur, quae Adventus Domini appellari solebat: & equidem Missale Mozarabicum, & Lanfrancus in suis statutis, ubi agitur de Dominicis ante Natale, eas Dominicas ante Adventum vocat; ita etiam Hymni Natalis apud Sanctum Ambrosium inscribuntur: *De Adventu Domini*, ad indicandum hujus Festi diem; idem Durandus lib. 6. *Ration*, hoc tempus, preparationem Adventus vocat, sive preparationem ad Adventum, nimirum ad Festum Nativitatis Domini. Alii hoc tempus Quadragesimum ante Natalem Domini appellant, ut videre est in Sacramentario Ratholdi Abbatis Corbejensis; quia revera antiquitus totum tempus Adventus Quadragesima diebus consistat, incipiebat enim perendie à S. Martini Festo, quae res occasionem dedit hilaritati, cujus adhuc in omnibus ferè Regionibus aliquod vestigium apparet, eodem ferme modo, ac Feria III. ante Cinerum diem, quia illa postrema erat, qua carnes liceret comedere; & quia sequenti die jejunium incipiebat; hinc est, quod sex Dominicae ante Natale Domini in Missali Mozarabo, Gallicano, & Ambrosiano, ordine tamen retrogrado numerabantur, itaut sexta esset, quae proximè succedebat Festo S. Martini. Non tamen hic Ritus sex hebdomadarum Adventus apud omnes Regionem obtinuit; aliqua enim Ecclesiae duas tantum hebdomadas observabant, ut patet ex Missali Gothico à Thoma edito; aliqua verò quinque hebdomadas, ut liquet ex Codice valde antiquo Breviarii Mozarabici, cujus exemplar extat in Bibliotheca Ecclesiae Cathedralis Veronensis, quamvis in Missali Mozarabo facillè antiquiori, sex, ut dixi, sunt Adventus hebdomadae, Romana Ecclesia statim ad hunc Ri-

tum accepit, quinque hebdomadas tempori Adventus destinavit, ut ex Codice Gelasiano, & Gregoriano, nec non ex Amalario libr. 3. de officiis cap. 40. colligere est; talis etiam erat praxis Ecclesiae Rhemensis, ut liquet ex ejus Sacramentario ab annis circiter 900. scripto; idem numerus quinque Dominicarum Adventus apparet in Codice Gellonensi, & Colbertino n. 1348. ejusdem aetatis, & in Colbertino alio n. 1364. cujus character annos 800. representat, in Pontificali Egberti Eboracensis Episcopi, & quibusdam aliis. In Codicibus verò Rotradi, & Ratoldi, & apud Pamelium quatuor dumtaxat hebdomadae, & Dominicae Adventus recensentur, converso numerandi ordine, itaut ea, quae remotior est à Dominicae Nativitatis Festo, prima Adventus Dominica, seu hebdomada appelletur, quae verò tali Festo est proximior, dicatur quarta; postremus hic mos numerandi hebdomadas Adventus apud omnes Ecclesias tandem obtinuit, & adhuc perseverat. Radulphus Tungrensis proposit. 16. testatur, Romanos olim exordium Adventus à Dominica post Festum S. Catharinae Virginis duxisse -- *Adventus Domini apud Romanos incipit Dominica prima post crastinum Catharinae* -- Quod etiam de jejunio tunc servari solito intelligendum est; nam paulò post subjungit. -- *Apud Romanos etiam in Adventu Domini jejunium agitur.* Sed ex hac Radulphi assertionem infert Hugo Menardus in *Notis, & Observationibus ad Sacramentarium Gregorianum* pag. 217. praedictum Adventus spatium non adeo antiquum esse apud Romanos, cum Festum S. Catharinae non reperiat in antiquis Sacramentariis; ut nec hodiernum, quod constat tribus hebdomadibus integris, & aliquot diebus postremae hebdomadae, quodque proinde frustra quidam putant ita fuisse institutum à S. Petro. Huic enim sententiae adversantur profectò antiquiora Sacramentaria supracitata, in quibus Adventus Do-

mini est quinque Dominicarum. Alia super hanc materiam videri possunt apud Martene *cap. 10. de antiq. Eccl. discipl.*

II. Gavant, pag. 175, col. 1. n. 3. *A Sancto Petro, &c.* Noster Auctor Durando adherens. ipsum S. Petrum Adventus Institutorem fuisse contendit, immò & spatii quatuor hebdomadarum, sed hæc opinio, ut mox diximus, validis momentis convellitur, & reverà nullo solido innititur fundamento: quamvis enim facile probari possit, omni avo dies quosdam fuisse designatos præparationi ad Natale Domini, nihilominus certi hujus temporis, quod Adventum dicimus, quodque ex certo Dominicarum numero constat, vestigium nullum apparet; & reapse si Mabillonio credimus *lib. 2. de Liturgia Gallicana*, nulla ante seculum sextum Homilia, sive Casarii, sive aliorum Doctorum legitur de Adventu Domini, tanquam de singulari quadam instituta celebritate, sed si qua occurrit, exhortatio est ad Christi Nativitatem cum pietate præveniendam; vereor tamen, ne eruditissimi viri observatio refelli possit ex quadam homilia, quæ licet inter opera S. Ambrosii reperiatur, probabiliter tamen S. Casario adscribenda est, in ea enim aperta mentio fit Adventus Domini, tanquam celebritatis ab antiquioribus Patribus instituta: *Hoc tempus*, inquit, *non immerito Domini Adventus nominatur, ne sine causa SS. PP. Adventum Domini celebrare ceperunt, & sermonem de iis diebus ad Populum habuerunt, ut se unusquisque Fidelis præpararet, & emundaret, quò dignè Dei ac Domini sui Nativitatem celebrare valeret.* Quisquis sit hujus sermonis Auctor, satis ostendit, tempus istud antequam ætatem institutum fuisse, atque Adventus diebus conciones haberi solitas, quæ consuetudo adhuc religiosè servatur. Illustriora tamen Adventus vestigia habemus in monumentis Gallicanis seculi V. & fortasse à vero alienum non est, quòd Gallis suam origi-

nem debeat, ut censent Baillet in *viti Sanctorum tom. 4. pag. 159.* & Græcolas *Commentar. historic. in Brev. Rom. lib. 2. cap. 4.* cuius assumpti fundamenta apud ipsos Auctores videre quisquis facile potest; hæc tamen ritum ab Ecclesia Romana serò receptum fuisse non videtur dubitandum; licet enim de Adventu Dominico mentio habeatur tam in Sacramentario Gelasiano à Thomasio vulgato, quàm in Codicebus Gregorianis hæcque editis, in genuino tamen Gelasii Codice, sub nomine Magni Leonis Imperatoris edito à Josepho Blanchino, penitus præmittitur; ita etiam de iisdem altum habetur silentium in Codice Gregoriano, quem conscripsit Cardinalis Thomafius, & ex quo receptæ Additiones factas Gregoriano Codici à Pamelio edito. Prædictum Codicem Pamelii à Thomasio sic collatum cum genuino Gregoriano Codice, qui pertinebat ad Serenissimam Svecorum Reginam, pedes tredecim habeo; unde facile conjici potest ex hucusque dictis, Ecclesiam Romanam ante Scolum VII. hanc Adventus disciplinam minime recepisse.

Orientalis verò Ecclesia prædictam ipsius consuetudinem in Adventu quoque observare, manifestum est ex Georgio Codino *lib. de offic. Palatii Constantinopolitani*, ubi agens de ceremoniis mensæ Imperatoris in Natali Domini hæc scribit: *Et facta oratione adventus, quia præterita Quadragesima, principium temporis, quo eduntur carnes, adventus, accipit panem, & missam: nimirum seculum, quod etiam latine missam appellatur, quia nempe mittitur in mensam.* Ad distinctionem prædictæ Quadragesimæ ab eodem Codino infra Quadragesima Paschalis appellatur *Sancta, & magna Quadragesima.* Opinor tamen cum Græcolatio: Græcos habere quidem Adventum quadraginta diebus constantem, velut alteram Quadragesimam, sed quæ tantum in sola abstinentia à carnibus posita sit, & ideo hæc non vocatur magna

Quadragesima, quia ad summum in hac se-
pente tantum diebus tenentur ante Natale
Græci jejulare. Facendum tamen est Græ-
cos in hoc observando jejunio uniformes non
fuisse: nonnulli etenim, ut scribit Anastasius
Sinaita apud Cotelerium tom. 3. Monumento-
rum Ecclesiæ Græcæ: *Diebus dumtaxat
duodecim abstinent carne, & caseo, & ovis;*
*quidam vero carne sola, qui reliqua comedunt
excepto uno die; alii autem pari modo abstinent
sedus duodecim tantum, alii sex, alii quatuor.*
Prædictus tamen Anastasius refutat eos, qui
asserant, Græcos in observando hoc jejunio
hujus prædicto modo remissiores, ut legere
est apud ipsum, vel apud Martene ejus ver-
bareferentem cap. 10. de antiq. Eccl. discip.

Prætereundum non est, Ecclesiam
Occidentalem duplicem nunc Christi Ad-
ventum celebrare his diebus, primum jam
secutum, quando formam servi accipiens
idem Dei Filius, in similitudinem hominum
factus, habitu inventus ut homo, hoc suo
Adventu consecravit universum Mundum,
quem visibili carne ingressus est, ut
Homines Divino Patri pretiosissimo Sanguine
suo reconciliaret, eisdemque omnes à pec-
cati servitute redimeret. Secundus, quem
Ecclesia commemorat, Christi Adventus est
in extremo Judicio adhuc futurus, cum jam
idem Filius Dei non hominum à se redempto-
rum, sed sui Divini Patris causam acturus, in
sua veri hominis forma gloriosa apparebit,
in qua Deo similior sit, cujus formæ exhi-
bitione simul & bonis securitatem, & malis
terrorem afferat, ut doctè ponderat Estius
in 4. sententiar. dist. 48. §. 8. Ex duplici
hujus Adventus Christi Domini commemo-
ratione colligit doctissimus Cardinalis Lam-
bertinus in sua Instructione XI. Pastoralis
Ecclesiam idcirco aliis lætitiæ, aliis mæsti-
tæ signis integrum hoc tempus celebrare,
ut nos quoque cum Gavanto mox explica-

III. Gavant pag. 175. col. 2. n. 4. Partim

lætitia est, & Alleluja dicitur, &c.) Opti-
mè adstruit Gavantus, hoc tempus partim ef-
se læctus, partim verò lætitiæ; hinc Icones,
& Altaria ex more quarundam Ecclesiarum
partim velantur, partim verò detecta re-
linquuntur hoc tempore. Ita pariter eadem
de causa Alleluja in quibusdam Officiis de
tempore omittitur, in quibusdam verò ad-
ditur. Omittitur siquidem post Graduale in
Missis, quæ dicuntur in Feriis de Adventu:
additur verò Graduali Missæ Dominicalis,
& multis Antiphonis, quæ eodem tempore
dicuntur. Non dicitur Hymnus Angelicus
in Missis de ipso Adventu, dicitur tamen in
Missis festivis hoc tempore occurrentibus.
Propterea toto tempore Adventus, quando
Officium de eo fit, adhibetur in Missis col-
lor violaceus, etiam in illis Dominicis, quæ
infra Octavam alicujus Festi occurrunt; ad-
eoque omnia Altaria, etiam Tabernaculum
SS. Sacramenti iis diebus debent ex præscri-
pto S. R. C. esse parata colore violaceo, te-
ste Bauldry part. 4. cap. 1. n. 1. & 2. & Ca-
staldo in Ceremoniali nostræ Congregationis
lib. 3. cap. 3. qui addit, quod super Altare,
& inter candelabra vascula cum flosculis, ac
similia ornamenta sollempnia, Dominicis, &
Feriis Adventus adhiberi minimè debent,
excepta tamen tertia Dominica, quæ lætio-
rem ornatum requirit, & Festis Sanctorum,
quibus occurrentibus, etiam in Adventu,
Altaria sunt ornanda.

IV. Gavant. ead. pag. & col. eod. n. 4.
Neque adhibentur dalmatica, &c.) Toto tem-
pore Adventus Diaconus, & Subdiaconus
non utuntur Dalmatica, & Tunicella, in
quibuscumque Ecclesiis, in Missis de Adven-
tu, sed Planetis plicatis ante pectus, & iis
quidem in majoribus Ecclesiis tantum, scilicet,
Cathedralibus, Collegiatis, & Ecclesiis
Regularium insignioribus, ut colligitur ex
Missali, & ex Decreto Congreg. Rit. dato in
nostro Indice sub n. 247. Excipitur tamen
Dominica tertia, quæ appellatur *Gaudete*, in
qua prædicti Sacri Ministri utuntur Dalma-
ticis

ticis, sicuti & in feriis hebdomadæ sequentis, quia in iis dicitur Missa de eadem Dominica. Planetæ autem plicatæ Ministrorum sunt ejusdem formæ, & coloris, ac illa Celebrantis, sed tamen sic plicatæ, ut pars anterior replicetur interiùs usque ad medium, vel revoluta etiam ante pectus, & tantum aciculis, aut quibusdam vittis, sive ligaculis firmantur, ne pars eorum anterior decidat. Finita autem Missa, possunt eadem aciculæ auferri, vel breviter ligacula, sive cordulæ in suis extremitatibus insute possunt relinqui, & sic prædictæ Casulæ etiam Sacerdotibus aliis pro celebratione Missarum inservire; ut post Bauldrium *part. 4. cap. 1. observavit Gerlacus Vinitor in Compendio Sacrorum Rituum part. 6. tit. 1. n. 3.* qui etiam ibidem *n. 4.* declarat ordinem, ac tempus deponendi, ac resumendi ejusmodi Planetas plicatas, uti & Stola latiore sumendi, & deponendi à Subdiacono, & Diacono respectivè; dicendo, quòd Subdiaconus cantaturus jam Epistolam, paulò antè, quàm accipiat librum, Planetam plicatam deponit in alio loco congruo, & convenienti ad id deputato, putà super credentiam, adjuvante eum aliquo Acolyto in cornu Epistolæ. Cantata verò Epistola, Stola indutus alba cum manipulo, & osculata manu Celebrantis, post Epistolam cantatam, priusquàm deferat Missale ad cornu Evangelii, resumet suam Casulam plicatam. Diaconus similiter deponet Planetam eodem loco, priusquàm librum Evangeliorum deferat ad Altare, & loco Planetæ ponet super Stola communem aliud genus Stolæ latioris, sed brevioris, & violacæ, quam ligabit cordulis, seu ligaculis sub brachio dextero, juvante eum Acolyto; sicque ministrabit Celebranti usque ad factam Communionem; & hac peracta, postquàm detulerit Missale ad cornu Epistolæ, perget ad credentiam, seu locum assignatum, ubi deposita latiori Stola, resumet suam Planetam plicatam, nec eam deponet amplius nisi in Sacristia.

In minoribus autem Ecclesiis, in quibus Ministri Sacri uti non debent Planetis plicatis, ministrant in albis; & Diaconus quidem suam solitam Stola tantum, & manipulum, Subdiaconus verò manipulum solum adhibebit. Sed prædicta Dominica tertiæ Adventus etiam in iis Ecclesiis utuntur Dalmatica, & Tunicella, & quoties Missam eadem Dominicæ resumitur per illam hebdomadam; adeoque hujusmodi indumentis uti non possunt in Missis quatuor Temporum, sed in his ministrant in albis, ut supra innuimus.

Cæterum supradictis Planetis plicatis Diaconus, & Subdiaconus uti debent in majoribus Ecclesiis non solum Dominicis, & Feriis Adventus, sed etiam Dominicis, & Feriis Quadragesimæ, necnon diebus jejuniorum, item in Benedictione Candelarum, & eorum Processione, quæ fit in die Purificationis B. M. V. & in Benedictione Cinerum ac in Benedictione Palmarum, & eorum Processione. Rursus in Sabbato Sancto Ministri Sacri utuntur Planeta plicata, sed ante Missam tantum, sicut etiam in Vigilia Pentecostes; nam ad Benedictionem Cere Diaconus utitur Dalmatica alba.

A supradicta regula excipiendæ sunt Vigilia Sacrorum, licet in his observetur jejunium, nam Vigiliae sunt principium festi. Excipitur etiam, ut diximus, Dominica tertiæ Adventus, quæ dicitur *Gaudet*, &c. excipitur pariter Dominica quarta Quadragesimæ, quæ dicitur *Latare*, sed non excipiuntur Ferie intra eandem hebdomadam, quia Rubrica Generalis Missalis XIII. has Feras non excipit, sicut excipit Feras tertiæ hebdomadæ Adventus, cujus distinctionis ratio est, quia in Feriis hujus tertiæ hebdomadæ resumitur, & cantatur eadem Missa de tertiâ Dominica, quæ dicitur *Gaudet*, in Feriis verò quartæ hebdomadæ Quadragesimæ non dicitur eadem Missa *Latare*, quæ dici solet in prædicta quarta Dominica. Denique excipiuntur à prædicta regula

regula Vigilie Nativit. Domini, ac Feriæ quatuor Temporum Pentecostes ob solemnitateem Spiritus S, ut statutum est in Concil. *Sessio Hadriani esp. 2.* in quibus omnibus diebus Diaconus & Subdiaconus utuntur Dalmatica, & Tunicella. Excipitur etiam Feriæ quinta in Cœna Domini, in qua adhibetur color albus, Planetæ autem plicatæ non sunt in usu, nisi in colore violaceo, & nigro. Si quæras rationem, quare in diebus Dominicis, & jejuniorum suprapositis, prohibetur usus Dalmaticæ, & Tunicellæ: tum reddit Honorius in *Genma Animalib. 3. cap. 45.* ubi ait: Dalmatica significat lacrimam, quæ dictis diebus non convenit.

Ab expensi Ritus praxi sermonem vertendo ad ejusdem originem, nimirum tum Planetarum plicatarum, tum Stola latioris; sciendum est, quod antiquitus Planeta, seu Casula erat vestis communis tam Presbytero, quam aliis Ministris; ea omnes utebantur in sacris functionibus, cumq; Casula totum amplexaretur & involverent hominem à collo usq; ad pedes, unicam in medio aperturam habentes, per quam caput immittebatur: hinc necessarium erat, ut Sacerdos eas super brachia revolveret, & complicaret, aliàs liberè operari, & manibus uti non potuisset; ob eandem rationem prædictæ Casulae magno partior erant impedimento Ministris, præsertim Diacono, cujus præcipue partes sunt, Presbytero inservire in Missæ Sacrificio; hinc factum est, ut Planetæ Ministrorum à parte anteriori complicarentur, ut expeditiores essent ad ministrandum. Cessavit deinde usus Planetatum pro Ministris, qui loco casularum adhibuerunt Dalmaticas; nihilominus etiam post introductum usum Dalmaticæ, & Tunicellæ, pro Diacono, & Subdiacono, in Dominicis & Feriis Adventus & Quadragesimæ, aliisque diebus jejuniarum, Planetarum usus præfatis Ministris conceditur etiam nunc, quæ quidem Planetæ

adhuc complicantur à parte anteriori, quamvis non amplius videatur necessaria talis complicatio, ob decurtationem, & scissionem Planetarum à lateribus, apud Latinos introductam. Sed quia non sine aliqua difficultate, & notabili temporis spatio, Ministrorum Planetæ complicari poterant, congruum existimarunt tam Diaconus, quam Subdiaconus, Planetas exuere, primus, quando legere debebat Epistolam, alter verò, ut cantaret Evangelium; sed ne sine habitu Diaconus hoc munus obiret, & deinde Sacerdoti ministraret, quoddam indumenti genus, quod nunc Stola latiore appellatur, induere cepit. Hanc esse hujus Stola latioris originem, quidem recentem, & locum Planetæ tenere, unusquisque facile concedet, cum animadverterit, antiquitus Diaconum, cum legeret Evangelium, suam Planetam ad modum stola plicasse; id autem manifestè colligimus ex Ordine Romano XIV. inter evulgatos à Mabillonio, in quo n. 54. statuitur, ut Diaconus, *quando pergere debet ad legendum Evangelium, deponat Planetam, & Acolyti decenter eam complacent, & imponant super sinistrum humerum ejus, ac sub dextero brachio ligent eam, ut melius poterunt, ita quod ab humero sinistro descendat ad latus dexterum, sicut Diaconalis Stola descendit, & hoc modo Diaconus Planetam teneat, dum legit Evangelium, & usquequò dicitur ultima Oratio post Communionem.* Hæc etiam præscribuntur in Ordine XV. ab eodem Mabillonio vulgato; ex quibus manifestum sit, Diaconum non adhibuisse in principio Missæ Planetam plicatam, sed tunc tantum plicari solitam fuisse, & super humerum sinistrum revolvi, cum lecturus erat Evangelium, ac propterea Stola, quam latiore appellamus, Planetæ sic plicatæ locum occupasse.

Cæterum hujus Stola latioris usus recentissimus est, nec enim Seculo XIV. & XV. quibus scripti sunt Ordines illi Romani, im-

usu erat apud Romanam Ecclesiam: imò Seculo ipso XVI. nondum hanc Stolum receperat Cappella Pontificia; Marcellus enim Corcyrensis lib. 2. *Sacrarum Ceremoniarum cap. 1.* testatur, Planetam plicatam imponi solitam Diacono, cum lecturus est Evangelium. Ubi primum inceperit usus hujusmodi Stolæ, ignoratur, & de hac re nullus omnino Auctor, quem legerim, sermonem facit. Solus Cardinalis Bona lib. 1. c. 24. n. 8 in fin. breviter innuit, usum hujus Stolæ latioris esse recentioris ævi. Nolim tamen hoc ornamenti genus Stolum rigoroſè applicare; nam cum propriam Stolum Diaconus non exuat, si hoc etiam indumentum veram Stolum esse concedimus, refragamur profectò Canonibus Concilii Toletani IV. quibus cautum est, ne Episcopus, Presbyter, ac multò minùs Diaconus, duplici utantur Stola. Porro Subdiaconus lecturus Epistolam exiit ipse quoque Planetam, nullum aliud indumentum substituendo, quia antiquitus Lectores, ac Subdiaconi, in suis ministeriis obeundis, sola Albauti poterant. Deinde apud Albinum Flaccum de *Divin. Offic. cap. Quid significant vestimenta*, lego hæc: *Diaconus, qui non est indutus Dalmatica, Casula circumcinctus legit, ut expedite possit ministrare; & idem lego apud Amalarium lib. 2. de Eccl'es. Offic. cap. 21. de Dalmatica; sed de Subdiacono nihil præscribitur.*

Ex iis, quæ diximus, liquet, usum Stolæ latioris supra Stolum ordinariam à Diaconibus nunc adhibitæ recentem profectò esse; sed usum Planetarum plicatarum antiquiorem redolet ætatem; de his enim mentionem facit Rupertus lib. 3. cap. 2. qui floruit Seculo XII ubi ait: *Ex tunc etiam, scilicet à Dominica prima Adventus, ad Sacram Domini Natalis noctem, Diaconus, & Subdiaconus immensus procedunt. Nam neque Diaconus Dalmaticam, neque Subdiaconus induit Tunicam. Sed hæc consuetudo haud videtur primum fuisse universalis, idque innuit Amalarium ib. 3. cap. 40. his verbis: Vidi prisco tempo-*

re Gloria in excelsis Deo prætermitti in diebus Adventus Domini, & in aliquibus locis Dalmaticas. Micrologus verò, seu Micrologi Auctor, qui Seculo XI. vixit, cap. 30. hæc habet: *Quidam infra Adventum Domini Casulis pro Dalmaticis utuntur; quidam vero solito vestiantur, eò quòd Missam ad Tertiam, & Alleluja, sicut tota astate dicunt. Rupertus tamen suffragatur communis usus Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiarum. Quòd autem Casulas, pro Dalmaticis & Tunicis, Diaconis & Subdiaconis concedi dicit: *Is sane non sic utuntur, inquit Rupertus idem, ut in ipsis legant, vel ministrant, sed lecturi, aut ministraturi illas exuant, nisi festè proficentes, illam suam non esse vestem, nos propter suum ordinem sibi debitam, sed propter Dominica, vel alicujus Festi reverentiam, sic accipere accommodatam, ut inopem, atque indecentem consententur expoliationem. Et hæc quidem est universalis usus Ecclesiarum; sed Diaconus in cantando Evangelio, & ministrando Celebranti, Planetam quidem plicatam exiit, sed vel eandem super humerum sinistrum revolvit, vel loco illius, ut mox diximus, Stolum latiore, & Stola sinistrali brevior (quam ad modum Falcatæ crispata nonnulli describunt, præsertim Claudius de Vert tom. 2. pag. 340. cujus uterque limbus sub latere dextero vicia serica ligatur) induit; & hæc sint sacri de origine usus tum Planetarum plicatarum, tum Stolæ latioris.**

V. Dominica prima Adventus, est Dominica major primæ classis, & ex illis ita privilegiatis, ut quodcumque Festum in illis occurrens illi cedere, ac transferri debeat in diem aliam non impeditam, imò si etiam alicubi Titulus, aut Festum Patroni, v. g. S. Andreae Apostoli, in hanc Dominicam incidat, & quidem non sine ingenti, ad celebrandum tale Festum, Populi concursu; non ideo tamen in tali Ecclesia cantari possunt due Missæ, una de Dominica, sine Gloria in excelsis, in paramentis violaceis, & planetis plicatis, post

post Tertiam; altera de Festo dicti S. Andreae, in paramentis coloris rubri, cum *Gloria & Credo*, post Sextam, ut asserit noster Calixtus lib. 3. sect. 1. cap. 2. num. 4. Constat enim ex recentiori Missalis Rubrica de Translatione Festorum tit. 6. quod in tali casu unica tantum Missa de Dominica prima Adventus cantari potest, & de quacunque etiam prima celebrata in illam incidente Sollemnitate omittitur Missa; quae Rubricae dispositione circa 1. Dominicam Adventus facta fuit in novissima recognitione Rubricarum, postquam Calixtus edidit suam praxim Certam, & ideo tenebat praefatam suam sententiam, quam modo amplecti non possumus.

Si Vigilia S. Andreae venerit in Adventu, Missa erit de Vigilia, de qua tamen nulla sit in Laudibus commemoratio; quod si occurrat aliquod Festum 9. Lektionum, duplex vel semiduplex, in dicta Vigilia, in Missa de Sancto secunda Oratio erit de Adventu, tertia de Vigilia, quamvis alioquin Missa Vigiliae praeteratur Missae Adventus; in fine vero dicitur Evangelium S. Johannis; atque adeo fiet in Vigilia S. Thomae; nisi tamen occurrat in Quatuor Temporibus, nam tunc dicitur Missa de Quatuor Temporibus, cum commemoratione Vigiliae, sed sine Evangelio ejusdem in fine. Si vero in dicta Vigilia S. Andreae occurrat Festum aliquod primae classis, puta Patroni, seu Titularis Ecclesiae, vide infra quid agendum?

In Sabbatis hujus temporis non impeditis Officio, aut Festo 9. Lektionum, licet Officium non fiat de S. Maria in Sabbato, dicitur tamen Missa principalis de ea (scilicet *Feria de S. Maria ab Adventu usque ad Nativitatem Domini*, quae incipit *Rorate*) in paramentis Albi, cum commemoratione de Adventu, & cum tertia Oratione de Spiritu Sancto, aut de Festo simplici, si tale occurrat. Si vero in praedictis Sabbatis occurrant *Quatuor Tempora*, vel *Vigilia aliqua*, tunc Missa principalis erit de Sabbato *Quatuor Gavant, Rubr. Miss.*

Temporum, vel de Vigilia. Caeterum in praedicta Missa S. Mariae in Sabbato hujus temporis dicitur *Gloria sine Credo*, Oratio secunda, & tertia, ut supra; Praefatio de S. Maria, & *Te in veneratione*; & in fine *Haec Missa est*, & Evangelium S. Johannis. Quamvis autem in praedictis Sabbatis, in quibus Officium & Missa discordant, color Paramentorum Sacerdotalium debeat esse conformis *Missa votiva* de S. Maria, atque adeo albus, color tamen Altaris, nempe *Antependii &c.* sequitur Officium, atque adeo est violaceus, excepta Missa sollempni, in qua est albus. Ita etiam sentit Gavantus *part. 1. tit. 8. in fine.*

Diximus supra, Missam principalem, seu Conventualem, debere esse de S. Mariae; nam ad Missas privatas quod attinet, ut notat Halden *part. 1. tit. 64. pag. mihi 299.* resumitur debet (per se loquendo) etiam in Sabbatis Adventus, in quae nec Festum 9. Lektionum, nec Feria Quatuor Temporum, nec Vigilia aliqua incidit, Missa Dominicae praecedentis sine *Gloria & Credo*, ac sine *Alleluja &c.* sequenti post Graduale. & in ea secunda Oratio erit *Deus, qui de Beata Maria Virginis*; tertia vero *Ecclesiae*, vel pro *Papa*, nisi facienda sit commemoratio simplicis; tunc enim secunda Oratio est de simplici; tertia *Deus, qui de Beata Maria Virginis*; Praefatio communis, in fine *Benedicamus, & Evangelium S. Johannis, &c.*

Dictum est, quod per se loquendo resumitur debet Missa de Dominica, &c. quia licet Rubricae non praescribant, ut Missae etiam privatae in hujusmodi Sabbatis dicantur de B. M. V. sed tantum loquantur de Missa principali, ut patet ex Tit. IV. primae Partis Rubricae 2. non tamen prohibent eas Missas privatas de eadem B. M. V. Immo etiam convenienter dicuntur de ipsa in eo casu, cum *Missa votiva privata* dici possint, quocumque die non occurrat Officium duplex, aut Dominica, aut talis Feria, in qua etiam de Festo duplici

facere Missam est prohibitum, de quibus egimus supra.

Si quis in Feriis Adventus Sacrificium celebret de Festo aliquo simplici, v. g. de S. Saba Abbate, vel de S. Melchiade Papa, & Martyre, vel etiam de Sancto, cujus Festum eo die occurrit, præsertim si ad ejus Altare sacrum fiat, licet tale Festum non sit in Calendario notatum, debet in eo sacro dicere *Gloria in excelsis*; atque eadem est ratio in Feriis Quadragesimæ, quatuor Temporum, & Vigiliarum; & in istis quidem Feriis dicitur Evangelium earum in fine Missæ, quia ista Missa non est Votiva.

Toto Adventus tempore in Missa semper fit commemoratio de Feria, quocumque Festo adveniente, non tamen dicitur ultimum Evangelium de Dominica infra hebdomadam in fine; dixi quocumque Festo adveniente, etiam primæ classis, quia istæ sunt Feriæ majores. Si quæ Vigilia occurrat in hujusmodi Feriis, quando in iis occurrit Festum primæ classis, tunc quamvis fieri debeat commemoratio Feriæ, omitti tamen debet commemoratio Vigiliæ, ut statuunt Rubricæ, quæ habentur Tit. III. primæ Partis n. 2. in fine, & in Tit. VII. n. 2. in fine; & hoc etiam deducitur ex his, quæ tradit Castaldus *libr. 2. sect. 6. n. 18.* & ex iis, quæ tradit Bauldry *part. 4. cap. 1. n. 11.* dicens, quod si in Vigilia S. Andrea occurrit Festum Patroni, ut Tolosæ Festum S. Saturnini, non dicitur Missa de Vigilia, nec fit commemoratio. Halden tamen *part. 3. tit. 6. §. 13. pag. 200.* advertit, quod in prædicta Rubrica generali tertia, in qua dicitur, quod si Vigilia occurrat in die alicujus Festi ex majoribus primæ classis, in Missa non fit commemoratio de eo, neque in Officio; advertit, inquam, quod ibi est sermo de Vigilia minori, unde excipit ab hac regula Vigilia Epiphaniæ, de qua, quocumque Festo occurrente, debet fieri commemoratio in Vesperis, Laudibus, & Missa. Idem pariter docet ibidem infra pag.

209. *in fine*, asserendo, quod de Vigilia minore, quæ jejuntur, si in eam incidat Festum primæ classis tunc de hujusmodi Vigilia nihil omnino faciendum est, tam in Officio, quam in Missa ejusmodi Festi primæ classis.

Dominica secunda Adventus, nec non tertia, & quarta, sunt 2. classis, quapropter si Festum primæ classis, puta Patroni, aut Titularis in eas incidat, fit de tali Festo cum commemoratione Dominicæ, tam in Officio, quam in Missa, ac illius Evangelium legitur in fine Missæ. Verum si in quarta Dominica occurrat Vigilia Nativitatis Domini, tunc de prædicto Festo primæ classis nihil fit, sed transfertur in primam diem non impeditam. In hebdomadibus sequentibus ad dictas Dominicas, Officium & Missa ordinantur respectivè ad normam Dominicæ & hebdomadæ primæ Adventus.

Dominica tertia Adventus (dicta *Dominica Gaudete* ab Introitu suæ Missæ) cum sua hebdomada habet aliquid diverſi, & quoad Officium, & quoad Missam, ab aliis Dominicis & hebdomadis Adventus. Circa ea, quæ ad Officium spectant, sermonem habebimus in secundo Tomo hujus thesauri, in quo tractabimus cum nostro Auctore de Rubricis ad Breviarium spectantibus; ad Missam verò quod attinet præfatæ Dominicæ tertiæ, jam diximus supra, quod Diaconus, & Subdiaconus, in tali Dominica, & infra hebdomadam sequentem, quando tamen repetitur Missa Dominicæ, utuntur Dalmatica, ac Tunicella, item quod Altare aliquantulum sollempnitus parari debet, & inter candelabra apponenda sunt vascula cum floribus, sive etiam, ubi habentur, Sanctorum Imagines, vel Reliquiæ. Castaldus *lib. 3. sect. 1. n. 3.* Denique in eadem Dominica pulsantur Organa in signum lætitiæ. Olim hæc Dominica adeo celebrè habebatur, ut in Palatio Apostolico infirmet Pontifex Missam sollempniter celebrare consueverit præcedentibus Vesperis Papalibus.

bus, prode in sollempnioribus, sicut ait
Marcellus Coreyrensis in Ceremoniali Ro-
mano lib. 2. cap. 6. & ex eo Castaldus supra cit.

Post hanc Dominicam, & infra suam hebdo-
madam sequentem, occurrunt quatuor Tem-
pora in Hyeme, de quibus in Titulo sequenti.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. II. De quatuor Temporibus Adventus.

I. Gavanti pag. 175. col. 1. num. 1. *A*
Callisto statutum est celebrari quatuor Tempora,
etc. Callisto Romano Pontifici, qui An-
no 217. in Throno Apostolico collocatus
fuit, refert Gavantus Decretum, quo sta-
uitur, ut quatuor Temporum jejunium a-
bique servandum sit. Verum cum Emi-
nentiss. Baronius Anno 865. Epistolarum
Decretalium, quæ sub nomine Isidori (qui-
cumque ille fuerit) circumferuntur, & quæ
Siricium Papam præcesserunt, falsitatem
agnoscit, & aperit fateatur; & quoniam
(ut alibi diximus) ab aliis eruditis ferè o-
mnibus præfatæ epistolæ tanquam suppositi-
tæ rejiciantur, utpote quæ sub finem septimi
seculi pia fraude confictæ, ut ait Card. Bona
lib. 1. *Rerum Liturgic. cap. 3.* & ex sententiis
veterum Canonum, Legum, etiam civilium,
& Sanctorum PP. qui quarto, & quinto se-
culo floruerunt, magna ex parte contextæ
fuerint, hinc certa fides ejusmodi epistolis
non est adhibenda, quapropter tunc non pos-
sumus cum Gavanto tribuere Callisto præfa-
tum Decretum institutionis Quatuor Tempo-
rum; & reverè S. Leo, qui de memoratis
Quatuor Temporibus jejunii differit *serm. 7.*
9. & 11. nunquam prodit talium jejunio-
rum institutorem, quem profectò non omi-
ssit, si Callistus fuisset illius Decreti Auctor.

II. Gavanti. *ibid.* eodem num. 1. *Sed antea*
de Apostolis tradita fuisse, Sanctus Leo docet,
etc. Hic Gavantus adhæret S. Leonis senten-
tiæ, qui præsertim sermone I. V. & VIII.
ut infra videbimus, jejunia ista ab Aposto-
lica institutione emanare adstruit; & hinc
concludit, Callistum Decreto suo (de quo

fatis supra) tantum firmasse talem usum,
& quatuor jejuniorum Tempora distinxisse.
Etiam S. Isidorus Hispalensis in *lib. de Offic.*
cap. 37. & 38. nec non Rabanus *lib. 1. In-*
stit. cap. 18. alique opinati sunt, jejunia ista
Apostolicæ institutionis esse, atque post eos
prædictarum ante Siricium Decretalium con-
farcinator asserit, in allegato Decreto, ab
Apostolica traditione acceptum esse Quatuor
Temporum jejunium.

In eadem pariter versatur sententia eru-
ditissimus Thomassius in suo Tractatu histo-
rico & dogmatico de jejunio Gallicè elucu-
brato *cap. 2. n. 7.* quam sententiam ego quoq;
libenter amplector, innixus testimoniis, &
auctoritati S. Leonis Magni, qui sermone
primo de jejunio decimi Mensis ait: *Tria*
sunt, quæ maximè ad Religiosas pertinent actio-
nes, oratio scilicet, jejunium, & elemosy-
na, quibus exercendis omne quidem tempus
acceptum; sed illud est studiosius observan-
dum, quod Apostolicis accepimus traditionibus
consecratum; sicut etiam decimus hic mensis mo-
rem refert veteris instituti, ut tria illa, de qui-
bus locutus sum, diligentius exequamur. Ser-
mone verò quinto hæc tradit: *Huic autem*
operi cum omnia opportuna sint tempora, hoc
nunc præcipue aptum est, atque conveniens, in
quo SS. PP. nostri divinitus inspirati decimi
mensis sanxere jejunium. Et tandem sermone
octavo vocat jejunia hæc Ecclesiastica, utens
his verbis; *Hujus observantia utilitas in Ec-*
clesiasticis præcipue est constituta jejunii, qua
ex doctrina S. Spiritus ita per totius Anni cir-
culum distributa sunt, ut lex abstinentiæ omni-
bus sit adscripta temporibus. Siquidem jeju-
nium Vernal in Quadragesima, Aestivum in

Pentecoste, Autumnale in mense septimo, Hyemale autem in hoc, qui est decimus, celebrantur. Acquiescere igitur non possum assertionibus Grancolasii, qui Comment. Histor. in Breviarium Romanum lib. 2. cap. 9. (ex quo Tertullianus, Eusebius, Hieronymus, & Augustinus, qui de jejuniis pluribus in locis sermonem habuerunt, ne verbum quidem de Quatuor Temporibus jejunii vestigium in tota antiquitate extare. Verum magno detinetur errore. Vir alioquin doctus, cum ex silentio prefatorum PP deducere nemo possit, jejunia Quatuor Temporibus antiquis illis Ecclesie temporibus incognita fuisse. Ad confutandam siquidem hanc Grancolasii illationem, satis superque sunt supra à nobis adducta testimonia sapientissimi Leonis Magni, qui decimo tantum à S. Augustini obitu anno Romanam suscepit regendam Ecclesiam, Prædictus Pontifex hujusmodi jejunia, ut liquet ex supra allegatis, & ex aliis suis sermonibus, pluries ad instituta veterum PP. & ad Apostolicam traditionem refert, quod profectò non docuisset maximus ille Pontifex, si nullum hujus rei vestigium temporibus SS. Hieronymi, & Augustini, quorum ipse synchronus fuit, extitisset. Igitur præfato Grancolasio assenti in nequaquam possumus, nec silentium PP. apertissimæ Leonis Magni auctoritati præponere; quamquam immeritò Augustini silentium nobis opponat; etenim hic S. Doctor *epist. 86. quæ est ad Cæsarianum*, postquam dixerat peculiarem esse Romanæ Ecclesie morem, *Feria quarta, sexta, & Sabbato, per annum jejunandi - Christianos, qui quarta, & sexta Feria, & ipso Sabbato jejunare consuevit, quod frequenter Romana plebs facit*: quod quartæ, sextæque Feriæ jejunium arbitrarium fuisse toto temporis anno putat Thomassinus *loc. cit. n. 15.* subdit idem S. Doctor: *Videat quàm afficit consuetudine ipsam Romanam Ecclesiam, ubi his he-*

bdomadibus, in quibus quarta, & sexta, & Sabbato jejunatur, tribus tantum diebus conuincitur, Dominico scilicet, & deinde secunda, & tertia prædicatur. Quibus verbis S. Augustini indicantur profectò jejunia Quatuor Temporibus; nam quænam erunt alia hebdomada, in quibus quarta, & sexta Feria, nec non Sabbato jejunari debebat à tota Romana Ecclesia, nisi hebdomadæ illæ per Quatuor Anni Tempora solitæ jejunio celebrari? Præfata Augustini verba, ut notat Thomassinus *loc. cit. n. 2.* omnem remouent difficultatem, quæ ex illis verbis S. Leonis, ad calcem omnium sermonum de isto jejunio appolita, suboriebatur; nimirum: *Igitur (hæc sunt verba Leonis) Feria quarta, & Feria sexta jejuemus, Sabbato autem Vigiliis apud S. Petrum facimus*, quæ Leonis verba aliqui ita acceperunt, ut opinarentur, in Sabbato Quatuor Temporibus Romanæ jejunium seruatum non fuisse, ita ut aliam Feriarum illarum obseruantiam, aliam Sabbati fuisse, intellexerint, cum huic solas Vigiliis deponeret illis verò jejunandi necessitatem assignat S. Leo.

Verum ea profectò non fuit Leonis mens sed hoc potius intendit, & indicare voluit, ut in Sabbato ultra jejunium, Vigiliæ superadderentur. Sicut enim necesse erat, ut aliarum Feriarum jejunium in illis hebdomadibus indiceretur Christianæ plebi, cui non erat aliis hebdomadibus præceptum, sed tantum arbitrarium, ita omnino fuisse superuacaneum de jejunio Sabbati mentionem facere, cum jam peculiari lege à consuetudine ad Sabbaticum jejunium per omnes anni hebdomadas, ut supra diximus, Romanæ adstringerentur.

Opponi fortasse possit formula, quæ videtur S. Gelasius in suo Sacramentario pag. 113. *Fortamur Sancti in Eadem vigiliam, et quarta, sexta, vel septima Feria jejunemus* ex quibus jejunium Sabbati Quatuor Temporibus videtur uniuscujusque arbitrio fuisse

relictum. Affirmare tamen necessario debemus particulam vel hoc loco vim conjunctionis habere. Etenim in Ordine Romano ab Hieronymo vulgato, quamvis pag. 22. adhibeatur etiam particula *vel*, ut in Sacramentario Gelasiano; nihilominus pag. 60. triam Feriarum jejunium distinctè præcipitur per particulam *&* -- Jejunium faciunt quarta, & sexta Feria, & in Sabbato -- ex quo palam fit, Ly *vel* copulativè esse sumendum; neque hujus rei desunt exempla tum apud Ecclesiasticos, quàm apud propheticos Scriptores. Insignis est Sancti Maximi locus homil. 1. de Epiphania, quæ legitur 5 die infra Octavam Epiphaniæ, in Hierolex. verbo *vel*, à Dominico Macro relatus -- *Ferunt hodie Christum Dominum nostrum, vel Stella duce à Regibus adoratum, vel invitatum ad Nuptias, vel suscepto à Joanne baptisate, &c.* ubi *vel* stat loco *&*; nam in die Epiphaniæ de illis tribus miraculis copulativè Ecclesia mentionem facit. Egregiè ista firmatur ex epistola Sancti Leonis ad Dioscorum pag. 436. edit. recentioris Parisiensis, ubi loquens de Ordinationibus die Dominico celebrandis, Sabbati jejunium expressè commendat, *Epistolam observantia erit, si manè, ipso Dominico die continuato, Sabbati jejunio celebrari ordinatio.* Gelasii etiam Epistola nona peripicue nos docet, Sabbatum Quatuor Temporum fuisse jejunio consecratum Quapropter dubitare nullus potest, quin magno in errore versentur contrariæ opinionis Auctores.

Predicta Romana consuetudo jejunandi Quatuor temporibus, etiam in Hispania servabatur; D. enim Isidorus lib. 1. de divinis Officiis cap. 36. mentionem facit de jejunio Quadragesimæ, cap. 27. de jejunio Pentecostes, cap. 38. de jejunio septimi mensis, & cap. 39. de jejunio Kalendarum Novembris. ex quibus liquet, quòd Isidorus aliter ac Roma consueverat, collocat hoc postremum jejunium, & præter quatuor illa jam

descripta, aliud etiam assignat jejunium cap. 40. quod est Kalendarum Januar. qua die jejunium ab Ecclesia mandatum erat, ut obexponeretur infans, atque inhonestis ludis, jocisque, qui Kalendis Januariis fieri antiquitus solebant. Hinc aliquod inter Ecclesias discrimen fuit circa Quatuor Temporum jejunia, neque Romanus mos firmiter per totum Occidentem stabilitus fuit, nisi Papæ Victoris II. tempore Anno 1054. vel Gregor. VII. Anno 1073. ut fatetur etiam Thomassinus part. 2. cap. 18. num. 8. vel etiam sub Urbano II. in Synodo Claromontana habita Anno 1095. Post prædictos Pontifices in omnibus Ecclesiis Occidentalibus firmata fuit uniformitas talium jejuniorum.

Predicta quatuor jejunia octavo seculo in Gallia pariter observata reperiuntur, & seculo IX in Concilio Moguntino celebrato Anno 813. Can. 34. & in Capitularibus Caroli Magni lib. 5. cap. 86. accepta fuisse Anno 769. Constitutum, ait Concilium Moguntinum, ut Quatuor Anni Tempora ab omnibus cum jejunio observentur, ut est in mense Martii hebdom. 1. in mense Jun. hebdom. 2. in mense Septembris hebdom. 3. & in mense Decembris hebdomada, qua fuerit plenus ante Vigiliam Nativitatis Domini, sicut est in Romana Ecclesia traditum. In prædictis verò Capitularibus editis à Baluz. tom. 1. pag. 192. hæc leguntur: *Ut jejunium Quatuor Temporum & ipsi Sacerdotes observent, & plebi denuncient observandum;* pag. verò 954. Docent Presbyteri Populum quatuor legitima Temporum jejunia observare, hoc est mense Martio, Junio, Septembrio, & Decembrio, quanto Sacri Ordines juxta statuta Canonum distribuuntur.

Ex his Conciliorum sanctionibus, Græcolas, aliique Scriptores collegerunt, hanc disciplinam seculo tantum octavo in Gallias inveciam fuisse. Verum Natalis Alexander Dissert. quarta in Historiam Ecclesiasticam seculi secundi Art. 4. ex ipso Leone eruditè demonstrat, Quatuor Temporum jejunia seculo V. ab universa saltem Occidentali Ec-

clesia fuisse religiosè observata. Nos unum hic Leonis textum afferemus ad hujus veritatis comprobationem, ex sermone quarto de jejuniis septimi mensis desumptum: *Quamvis*, inquit Pontifex, *unicuique nostrum liberum sit, voluntariis castigationibus proprium corpus afficere, & nunc moderatius, nunc verò districtius repugnantes Spiritui carnales concupiscentias edomare: quibusdam tamen diebus ab omnibus oportet pariter celebrari generale jejunium, & tunc est efficacior, sacratorque devotio, quando in operibus pietatis totius Ecclesia unus animus, & unus est sensus.* Quapropter dicendum, prædictis Conciliorum Decretis statutam quidem fuisse uniformitatem temporis in observantia hujusmodi jejuniorum cum Ecclesia Romana, non autem ipsa jejunia, quæ jam antiquitus etiam in Galliis observabantur.

Ad Ecclesiam verò Mediolanensem quod attinet, Grancolas *loc. supradict.* asserit, quòd ante S. Carolum præfata Quatuor Temporum jejunia nusquam servata fuerint, & quòd idem S. Antistes primus omnium ea servari curaverit in sua Provincia. Verùm ex Decreto sui quarti Concilii Provincialis, quod est de jejuniiis quatuor Temporum, colligi quidem potest, in Ecclesia Mediolanensi S. Carolum instaurasse collapsam jam disciplinam prædictorum jejuniorum, non verò ab initio instituisse. *Sacra quatuor jejuniorum Tempora hæc sunt præfata verba Decreti) S. Spiritus doctrina salutariter instituta sunt olim, & frequenti Fidelium conventu, & sollemni celebritate, & religioso Supplicantium officio celebrantur, &c. in illorum cultum Pastoralis cura eruditus Fidelium mentibus, in usum antiqua pietatis revocanda sunt; quare in omni Provincia nostra Ecclesia, &c. . . . sollemnibus his Fetiis, quarta scilicet, sexta, & Sabbato, pro antiqua devotionis consuetudine, frequentioris Missa sacro, divinisque Officiis, ut in Moguntino Concilio I. cautum est, intersint: Orationes, Jejunia, Elemosynas, cæteraque pietatis opera præstent.*

III. Gavant. pag. 175. col. 1. eodem n. 1. *Cum ea, quæ Vere habentur, coincidunt cum Quadragesima, &c.* Romæ etiam per longum tempus tria tantum tempora numerabantur; ex eo quòd jejunium mensis Martii cum Quadragesima confunderetur. Hinc in Sacrament. Gelasiano, seu lib. 1. Sacramentorum Romanæ Ecclesiæ à Card. Thomasio editum num. 82. pag. 113. habetur denunciatio jejuniorum quarti, septimi, & decimi mensis, & in eodem Sacramentario nulla fit mentio jejunii primi mensis, non alia profectò ratione, nisi quia hoc confundeatur cum jejunio Quadragesimali. Rursus Concilium parisiense Cloveshoviense secundum celebratum Anno 747. *Can. 18.* recenset solummodò jejunia trium Temporum dicendo: *Obsecro deinceps statutum est mandatum, ut jejuniorum Tempora, id est quarti, septimi, & decimi mensis, nullas negligere præsumat.* Denique Ato Veccellensis Episcopus, qui decimo seculo floruit, trium Temporum morem, qui in Italia adhuc vigeat, in alium quatuor Temporum qui ubique ferè alibi exprimebatur, mutavit. Decretum igitur illud Callisti à Gavanto allegatum semper magis dubium mihi est, utrum sit verè authenticum, cum in eo expressè statutum reperitur, jejunium per Quatuor Tempora fieri debere, de qua distinctione Quatuor Temporum nulla fit mentio, ne in Sacramentario quidem Gelasiano cum in eo solum habeatur sermo de jejuniiis quarti, septimi, & decimi mensis, non verò primi mensis, ob rationem supra allegatam.

De præfatis Quatuor Temporibus, & de jejuniiis in eis servandis, eruditè disserit citatus Thomassinus in suo *Tracl. Historico de Jejunio part. 1. cap. 21. & part. 2. cap. 18.* Ita pariter de prædictis jejuniiis eruditus instituit Dissertationes Baillet, & denique memoratus Grancolas *loc. cit.* & recentissimè edidit Tractatum de pertinentibus ad celebrationem jejunii Ecclesiastici Quatuor Anni Temporum, religio-

religiosissimus Vir Eusebius de SS. Sacramento Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis captivorum, referendo etiam omnia ea, quæ tradita sunt à Bileth, & Durando, spectantia ad dictam materiam.

IV. Gavant, pag. 175. col. 2. num. 2. *Missa (a FERIA IV. &c.)* Præter ea, quæ tradit Gavantus hic, pertinentia ad Missam, quæ celebratur in FERIA IV. & aliis Quatuor Temporibus, advertere etiam occurrit, quòd si in dictis FERIIS Quatuor Temporibus incidat Festum duplex, vel semiduplex, aut dies Octava alicujus Festi, v.g. Conceptionis B. M. V. tunc Missa dicitur de Festo, aut de Octava, cum commemoratione de FERIA, uti & de Vigilia, ac Festo simplici, si unà incidant in Feriam aliquam dictorum Quatuor Temporibus, nec non legatur ultimum Evangelium de eadem FERIA Quatuor Temporibus; in Ecclesiis autem Cathedralibus, & Collegiatis cantantur duæ Missæ Conventuales in ejusmodi casu, una scilicet de Festo, aut de Octava post Tertiam, sine commemoratione de FERIA currente; altera verò de FERIA currente Quatuor Temporibus post Nonam, sine commemoratione de Festo, & in fine utriusque dicitur Evangelium S. Joannis; in priore fit commemoratio de Festo simplici, si quod occurrat, non autem de Vigilia, si quæ pariter occurrat; in posteriore verò fit commemoratio de Vigilia, non item de Festo simplici si idem incidat: si quæ autem tertio loco in utraque Missa Conventuali dicenda Oratio esset, tunc fit ea, quæ item secundo, & tertio loco ponitur, si nec Vigilia, nec Festum simplex simul occurrat, ut jam diximus suo loco.

Si verò non ipsa dies Octava alicujus Festi, sed tantum dies aliqua infra Octavam incidat in Feriam aliquam Quatuor Temporibus (uti Anno 1729. dies septima infra Octavam Conceptionis B. M. V. nempe 14. Decembris incidit in Feriam quartam Quatuor Temporibus in Hyeme) tunc quamvis Officium dicatur de die infra Octavam,

Missæ tamen, non solum Conventualis, sed etiam Missæ planæ, non exclusis Missis Votivis, & Defunctorum, debent dici de FERIA IV. Temporibus, ut alibi diximus, præsertim in Tit. de FERIA, & Vigilia, in prima Parte hujus thesauri; in quo casu color Altaris extra Missam principalem concordat cum Officio; color verò paramentorum Celebrantis concordat cum ipsa Missa, ut supra etiam inuimus. Dicitur, inquam, in dicto casu Missa de FERIA, sine Gloria & Credo, cum commemoratione de Octava, ac tertia Oratio de Spiritu Sancto, non autem Deus, qui de Beata, &c. ut male contra Rubricam generalem nonam Missalis n. 9. & contra Directorium Romanum nonnemo posuit. Præfatio autem in tali occurrentia non dicitur communis, ut *part. 1. tit. 12. lit. C.* tradit noster Gavantus, quem secutus est Pittonus à nobis alibi allegatus, nec non Halden *part. 1. tit. 66. de Dominica & hebdomada tertia Adventus pag. mibi 307.* sed debet dici Præfatio de Conceptione B. M. V. ut fuse demonstravimus in nostris Observationibus, & Additionibus ad dictum Titulum XII. num. 7. & ut docet etiam prædictum Directorium Romanum ad dictum Annum 1729. Rursus in dicta occurrentia, ut *loco cit.* diximus in Tit. de FERIA, & Vigilia, & alibi etiam, agentes de Missa Conventuali; in Collegiatis, & Cathedralibus, non debent cantari duæ Missæ Conventuales, una de Octava, altera de FERIA, sed unica tantum, & ea de dicta FERIA cum commemoratione Octava.

Hæc omnia confirmantur per Decretum recentissime emanatum, dum hæc folia prælo subjicerentur, quod Decretum datur in nostro Indice sub num. 688.

V. Gavant, ibid. eodem num. 2. *Duis habet Lectiones, &c.* In prædictis FERIIS Quatuor Temporibus, uti & in aliis, in quibus dicenda sunt plures Orationes cum Prophetiis, dicto Kyrie Eleison in medio Altaris,

Altaris, revertitur statim Celebrans ad cornu Epistolæ, non vertendo se ad populum, nec dicendo *Dominus vobiscum*; sed ibi stans ante librum, extensis, & mox iunctis manibus ante pectus, caputque Cruci inclinans, dicit: *Oremus, &c.* & (nisi currat tempus Paschale, ut in Quatuor Temporibus Pentecostes) subnectit *Flectamus genua*, & illico genuflectit unico genu, & statim sine mora surgens, Ministro respondente: *Levate*; manibus extensis dicit ante primam Prophetiam, seu Lectionem, illam solummodo Orationem, quæ cum Officio illius Ferie concordat, ceteras verò Orationes Missæ illi Ferie convenientes, dicit ante Epistolam, hoc est ultimam lectionem ejus Missæ, ut videre est in Missali suo loco.

VI. Gavant. pag. 175. col. 2. num. 3. in *Feria VI. &c.*) Si in Feria VI. vel in Sabbato ante Dominicam quartam Adventus occurrat Festum S. Thomæ Apostoli, tunc Officium, & Missa fiunt de Festo; de Ferie verò quatuor Temporum fit commemoratio in Laudibus, ac in Missis privatis, & in quibus dicitur ultimum Evangelium de eadem Ferie Quatuor Temporum. In Missa verò sollemni nulla fiet commemoratio diætæ Ferie, quia de ea post Nonam cantatur alia Missa absque ulla Festi S. Thomæ commemoratione.

VII. Gavant. pag. 175. col. 2. n. 4. In *Sabbato verò ratione septem Ordinum, &c.*) Primis Ecclesiæ seculis, quibus non opus erat multiplicandi sacros Ministros, ut hodie urget necessitas, non solum alibi, sed etiam Romæ unica celebrabatur ordinatio per annum, & hæc quidem mense Decembri ob Natalis Festum, ideoque ad anni finem, ut in proximo essent ad Ecclesiam sub proximè sequentis anni initium deserviendam; & hinc toties in fine historia Pontificum hæc clausula subjicitur: fecit ordinationes mense Decembri, &c. Urgente deinde, ut dixi, necessitate multiplicandi Ministros

sacros, eorum ordinatio pariter per annum multiplicabatur, & nulli tempori fixa erat, sed prout Ecclesiæ necessitas ferebat, quocumque tempore, ut Græci vel hodie faciunt, ordinatio celebrabatur. Nonnisi circa quintum Ecclesiæ seculum Dominicis tantum diebus ordinationes fieri cœperunt, cuius rei clarum extat testimonium in Epistola secunda S. Leonis Magni, in qua Dioscorum Alexandrinum hortatur ad hunc Ecclesiæ Romanæ morem servandum, circa tempus ordinationum, nimirum tantum nocte, quæ est inter Sabbatum, & Dominicam, jubendo præterea, ut, qui ordinationem celebrabunt, jejuni sint, atque jejunium Sabbati usque ad Dominicam producant, & omnino post absolutam ordinationem cibum somnant. Ceremonia circa noctis mediam peragebatur, & ad lucem usque perdurabat, si e usque ad Dominicæ auroram. Post hæc ceremonia ad Sabbati vespeream retracta fuit; cum enim à jejunis præstari deberet, hinc occasio sumpta est decimo, vel undecimo seculo, præveniendi antè dictam ordinationem, ob difficultatem servandi tanto tempore jejunium. Ex prædictis factum est etiam, quòd istæ Dominicæ appellabatur vacantes, quia nempe proprias Missas non habebunt, Missaque de ordinatione, quæ Dominicæ die summo mane fiebat, pro ejusdem Dominicæ Missa reputabatur: unde ad nos derivavit consuetudo, quatuor Temporibus Decembris, & Quadragesimæ, idem Evangelium Sabbato, & Dominica, ad Missam diciendi. Ob eandem etiam rationem in v. teribus Sacramentariis ante nonum seculum, atque antequàm ordinatio huic Sabbato adnecteretur, habetur Epistola, & Evangelium, quæ Romæ dicebantur Dominica ante Natale. Hic mos tandem penitus obsolevit, ordinationes enim neque Dominica, neque vespere Sabbati, sed mane Sabbati fieri cœperunt in quatuor Temporibus, nec non in Sabbato ante Dominicam medianam, quibus Gelasius

Papa, ut patet ex sua Epistola 9. seu constitutione, quæ reperitur in Codice Thuanio cap. 7. Ceremoniam ordinationis affixit: Ordinationes Presbyterorum, Diaconorumque, nisi certis temporibus, & diebus, exercere non audeant, id est quarti mensis jejuniis, septimi, & decimi, sed etiam Quadragesimalis inii, ac mensis Quadragesima die Sabbati jejunio.

VIII. Cum hodie vigeat consuetudo conferendi majores ordines etiam in die Sabbati Sancti, quæri potest, quæ primam ætate inuenta sit in Ecclesiâ hujusmodi disciplina: Multi enim, tam Theologi, quàm Canonistæ, sibi & aliis persuaserunt, hujus Ritus originem antiquissimam esse, & vel Leonem Magnum Auctorem, aut certè Restauratorem habuisse. Nusquam in hanc opinionem viri docti descendissent, si attentius considerassent Ecclesiastica monumenta, quæ de temporibus ordinationum accuratam mentionem fecerunt; nunquam enim ante Alexandrum III. quidquam invenissent, quod sententiæ suæ patrocinium afferret. Et ut à seculo S. Leonis incipiam, Gelasius paulò ante citatus in Epistola ad Episcopos per Lucaniam constitutos definit, quibus temporibus ordinationes fieri debeant; de Sabbato autem Sancto penitus tacet -- Ordinationes Presbyterorum, & Diaconorum, inquit, nisi certis temporibus, & diebus exerceri non debent, id est quarti mensis jejuniis, septimi, & decimi, sed etiam Quadragesimalis inii, & mediana hebdomada die Sabbati jejunio circa vesperam noverint celebrandam. Sanè haud quæquam video, quæ ratione Canonistæ in iis verbis die Sabbati inveniant Sabbatum Sanctum, cum certo certius sit, Gelasium id unum definire, ut ordinationes fiant tantum in Sabbato quatuor Temporum, & in Sabbato hebdomadæ medianæ, & non in aliis diebus -- Gemina hæc habet Gregorius II. in Epistola ad Clerum, & Populum Thuringiæ -- Ordinationes verò Presbyterorum, *Gavant. Rubr. Miss.*

sive Diaconorum, non nisi quarti, septimi, & decimi mensis jejuniis, sed & in ingressu Quadragesimali, atque medio vespere Sabbati novis celebrandas. Nulla etiam hæc Paschalis Sabbati mentio, sicuti etiam nihil de eo Sabbato decernitur in Synodo Romana sub Zacharia anno 743. & Lemovicensi sub Benedicto IX. anno 1034. in quibus ordinationum tempora definiuntur. Denique Urbanus II. in Concilio Claramontano anno 1097. statuit, ne fiant ordinationes nisi quatuor Temporibus, & Sabbato medianæ Quadragesimæ, & tunc protrahatur jejunium usque ad vespèras, & si fieri potest usque ad crastinum, ut magis appareat, in die Dominico ordines fieri -- Ubi Sabbatum Sanctum omnino siletur; his auctoritatibus addi possunt tum Romani, tum aliarum Ecclesiarum Ordines à Morino, Mabillonio, & Martene vulgati, qui licet tempora, & Ritus ordinationum exactè describant, de Sabbato Sancto tacent. Fidem autem omnem superare videtur, quòd hujusmodi Ritus tot Pontifices atque Concilia latere potuerit, si jam à Leonis I. ætate viguisset. Certum ergo videtur, ante seculum duodecimum inauditam fuisse consuetudinem conferendi ordines sacros in die Sabbati Sancti -- Primum hujus moris vestigium apparet in Rescripto Alexandri III. ad Episcopum Herfordiensem, quod ita se habet -- De eo autem, quod quaesivisti, an liceat extra jejunia quatuor Temporum aliquos in Ostiarios, Lectores, Exorcistas, vel Acolythos, aut etiam Subdiaconos promovere, taliter respondemus, quòd licitum est Episcopis, Dominicis, & aliis Festivis diebus unum, aut duos ad minores ordines promovere: sed ad Subdiaconatum nisi in quatuor Temporibus, aut Sabbato Sancto, vel Sabbato ante Dominicam de Passione, nulli Episcoporum, præterquam Romano Pontifici, licet aliquos ordinare. Nec est, quòd quisquam objiciat, Alexandrum III. in hac Epistola nihil de novo statuere, sed

PPP sed

sed tantum explicare, quid antiquitus in Ecclesia observaretur; nam si antiquitus ordines collati fuissent in Sabbato Sancto, & hujusmodi Ritus in communem Ecclesiam disciplinam transisset ante ævum Alexandri III, id profecto non ignorasset Episcopus Herfordiensis; ignoravit tamen; postulabat enim à Pontifice, num liceret extra quatuor Tempora ordines ministrare? Quocirca statuendum nobis videtur, consuetudinem ordines conferendi in Sabbato Sancto originem habuisse inter Urbani II. & Alexandri III. tempora, nisi malimus asserere, ipsum Alexandrum III. hujus moris institutorem fuisse.

Duo nobis opponere posse videntur, qui in adversa opinione versantur, primo Leonis Magni auctoritatem in Epistola ad Dioscorum, in qua hæc ait -- Quod ergo à Patribus nostris propensiore cura novimus esse servatum, à vobis hoc volumus custodiri, ut non passim diebus omnibus Sacerdotalis, vel Levitica ordinatio celebretur: sed post diem Sabbati ejus noctis, quæ in prima Sabbati luceat, exordia deligantur, in quibus his, qui consecrandi sunt, jejunis, & à jejunantibus sacra Benedictio conferatur. Quod ejusdem observantia erit, si mane ipso Dominico die, continuato Sabbati jejuniu celebretur, à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem Resurrectionis, sicut etiam in Pascha Domini declaratur, pertinere non dubium est, &c.

Hunc locum de ordinatione in Sabbato Sancto peragenda non modo Scholastici, & Canonistæ, verum etiam veteres S. Leonis operum editores intellexerunt, unde Epistola ad Dioscorum titulum hunc apposuerunt, vel appositum confirmarunt -- *De ordinatione Presbyteri, aut Diaconi, ut Sabbato Sancto celebretur, id est die Dominico.* Præposteram esse hæc loci Leonini intelligentiam, magis argumentis demonstravit novissimus editor Operum S.

Leonis, ac profusus evicit. Pontificem magnum de quolibet anni Sabbato, & quilibet Dominica locutum fuisse -- Primo enim, quæ Leo adducit ad probandam consuetudinem, quam Dioscoro præscribit, tantum pro Paschali, sed pro quacunque Dominica faciunt, mundi videlicet exordium, missio Apostolorum, & Spiritus Sancti in illos descensus, quæ omnia non die Paschalis, sed die tantum Dominico contigerunt, Scripturæ etiam testimonia, & Apostolorum exemplum, quæ ex actibus Apostolicis afferuntur à Leone, non soli Dominica Paschali, sed omnibus æquè conveniunt, non enim Apostoli manus Paulo, & Bernabæ in sollemnitate Paschali impossibile leguntur -- Secundò, si de Sabbato, & Dominica Paschali in hac Epistola sermo institueretur, frustra Leo adduceret in exemplum ipsum Paschalis diem, ut probet, eam noctem, quæ sequitur proximè diem Sabbati, ad diem Dominicum pertinere -- Id tamen facit Leo, sicut etiam in Pascha Domini declaratur, in quo videlicet nox Sabbato Sancto succedens festivitati Paschali deputatur in officio Ecclesie, quod nunc apud nos die Sabbati summo mane celebratur; per illa verò tempora non nisi post exordia subsequenti inchoantur -- Tertio, cum Leo affirmet, in nocte tantum Sabbati licere ordinationes fieri, nisi de quocunque Sabbato ejus verba capiantur, licet tantum ex mente Leonis ordinationes factæ in Sabbato Sancto, quod quàm absurdum sit, nemo non videt. Constat enim ex monumentis Ecclesiasticis post Leonem, & ante ipsum, plurimos, tum Episcopos, tum Presbyteros, extra diem Paschalis consecratos fuisse -- Certè Leo Dominicam diem ordinationibus destinatam vocat Resurrectionis diem, quod multis errandi occasiorem præbuisse videtur; quæ perquam familiaris est antiquis Scriptoribus, quamlibet anni Dominicam eo titulo insignire. Et ne à Leone discedamus, ipse in Epistola ad Turribonum

etiam cap. 4. testatur, Priscillianistas jejunasse die Dominico, qui est dies Resurrectionis Christi: videri etiam potest in hanc rem Amalarius lib. 2. de Ecclesiast. Offic. cap. 2.

Hoc unum ergo decrevit Leo, ut ordinationes Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, non qualibet anni die, sed Dominica tantum fierent, sive in nocte, quae Dominicam praecedat.

Alterum, quod nostrae opinioni adversari videtur, est quoddam fragmentum Epistolae ad Episcopum Potentinum, quod sub nomine Pelagii refertur à Gratiano distinct. 76. In eo verò Pontifex ad Urbem invitat quemdam Diaconum Ecclesiae Grumentinae ad Episcopatum Ecclesiae Clusitanæ electum, ut eum in Sabbato Sancto post Baptismum ordinare possit -- Ita verò habet fragmentum Epistolae. Dilectionis tuae scripta suscepimus, quibus significas Latinum Ecclesiae Grumentinae Diaconum ad Episcopatum Marcellionensis Ecclesiae, sive Clusitanæ ab omnibus fuisse electum: quod jam ante hoc tempus retulisti; & jussimus, ut veniret, crebentes, eos de persona ejusdem ab Episcopo suo Dimissorias accepisse; quod si modo fecerunt, facite eum velociter ad Urbem Romanam occurrere, ut si Deus jusserit, in Sabbato magno post horam Baptismi ordinetur. Quod si ante memoratum diem non occurrerit, cogetur, usque ad quartum mensis jejunia sustinere.

Quam parùm huic Epistolae fidant ipsimet Gassonitz, planum faciunt Hallier, & Gonzalez, qui nequaquam eam in suae sententiae patrocinium adducunt, ubi de ordinatione in Sabbato Sancto faciendâ sermonem instituunt; unde probabile admodum est, ipsis nullam fuisse supposititiam -- Et sanè Epistola illa recta fronte pugnat cum veteri, recentique Ecclesiae disciplina, qua semper licitum fuit, quacunque Dominica consecrare electos ad Episcopatum, quin necessarium foret expectare quatuor Tempora, quem-

admodum hæc Epistola aperte definit. Supposititiam itaque Epistolam putamus, quæ Ecclesiasticae disciplinae, tot Pontificum, ac Conciliorum auctoritate munita, contraria est; & denuo concludimus, morem conferendi ordines in Sabbato Sancto inauditum fuisse ante seculum Ecclesiae duodecimum.

IX. Gavant. pag. 176. col. 2. n. 6. *Dominica post Sabbatum ordinationis, &c.* Dominica quarta Adventus, quæ est post Tempora Hyemalia (nisi in eam incidat *Vigilia Nativitatis Christi*, aut alicubi *Festum S. Thomæ*, ubi is, tanquam Patronus Loci, aut propriae Ecclesiae, est duplex primæ classis) sic Officium, ita & Missa dicuntur Ritu semiduplici secundæ classis de dicta Dominica, ut in Missali describitur, cum *Credo sine Gloria*; quia tamen etiam post hanc Dominicam quartam Adventus aliquando occurrit una, vel altera, aut etiam plures quandoque Feriæ, in qua, vel in quibus, quando Officium sit feriale, Missa quoque prædictæ Dominicæ dicitur in talibus Feriis sine *Gloria*, & *Credo*, omisso quoque post Graduale *Alleluja*, ac v. sequenti, cum iisdem tamen Orationibus, excepta Feria 2. in qua secunda Oratio est *Fidelium*, tertia autem *Deus, qui de B. M. V. &c.*

Si in Feriam II. aut aliam Feriam hujus hebdomadæ incidat *Vigilia S. Thomæ*, tunc nihil fit de *Vigilia* in Officio, ne commemoratio quidem, sed totum dicitur de Feria corrente, sine commemoratione, ac ultima lectione de *Vigilia*, ut supra inuimus. Missa tamen tunc dicitur (etiam principalis) de *Vigilia*; de Feria autem Adventus fit tantum commemoratio, nec legitur de ista ultimum Missæ Evangelium: de reliquo dicitur illa sine *Gloria & Credo &c.* Ad Orationes quod attinet, si prædicta *Vigilia S. Thomæ* incidat in Feriam II. hujus hebdomadæ, secunda Oratio erit *Fidelium*, tertia autem de Feria Adventus ex Dominica quarta præcedente: si verò incidat in aliam Feriam, tunc

tunc secunda Oratio erit de Feria Adventus, tertia autem Deus, qui de B. M. V. &c.

Si in Feriam II. aut aliam hujus hebdomadae incidat ipsum Festum S. Thomae, tunc sicut Officium, ita & Missa (etiam Conven-

tualis in Ecclesiis Cathedralibus, ac Collegiatis) sunt de Festo, cum commemoratione de currenti Feria illa Adventus, tam in Officio, quam in Missa, sumendo pro commemoratione Feriae Adventus, Orationem ex Dominica precedente.

Novae Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. III. De Natali Domini & Festis sequentibus,

I. Gavanti, pag. 176. col. 1. n. 1. *Vigilia Nativitatis habetur, &c.* Hæc Vigilia celebratur cum jejunio, quod remotioribus antiquitatis testimoniis comprobari potest. D. enim Augustinus prædictum jejunium tanquam universale totius Ecclesiae proponit, & inter crimina, propter quæ Presbyterum quendam suæ Diocesis depositione dignum judicavit, illud recenset, quod in Vigilia Natalis Domini non jejunasset: *Confessus est, die jejunii Natalis Domini, quod etiam Ecclesia Gippitana, sicut cetera, jejunabat, prandisse, & cenasse ego removendum ab Officio Presbyteri arbitratus sum.* Ita S. Pater epist. 65. ad Xantippum Numidiae Primatem. Nonnulla alia spectantia ad jejunium hujus Vigiliæ, tradit Græcolas lib. 2. cap. 13. in comment. ad *Breviarium Romanum*.

De Ritu celebrandi Officium hujus diei, & legendi ad Primam Martyrologium cum majori quàm aliis sollemnitate, sermonem habebimus cum nostro Auctore in tom. 2. *sui thesauri scilicet. 6. cap. 4.*

Ad Missam verò hujus Vigiliæ quod attinet, hæc eò magis peculiaris censeri debet, quod in nulla ex tribus Festi Nativitatis Missis comprehenditur, estque ab officio, & Missa noctis Natalis sejuncta; atque in omnibus Sacramentariis, etiam Gelasii, statutum est, eam ad Nonam celebrandam esse: *In Vigiliis Natalis Domini ad Nonam, velut minorum jejuniorum diebus. Lanfrancus statuit. cap. 1. sect. 2. præscribit, ut Mis-*

sa hæc cum sollemnitate post Sextam celebratur, Diacono Dalmaticam, Subdiacono Tunicam, Cantoribus cappam gestantibus. Graduale verò in albis canatur, atque præterea lumina, & incensum ad Altare adhibeantur, & majores Campanæ pulsentur. In quibusdam Ecclesiis generalis absolutio ante Missam dabatur, quemadmodum fieri contingit Feria 5. majoris hebdomadae in Cathedralibus, cum penitentes reconciliantur. In aliis verò Ecclesiis plures Prophetiæ, & quinque aliquando legebantur, nisi sit Sabbato Quatuor Temporum, vel Sabbato Sancto, & Vigilia Pentecostes ante Festum Benedictionem. In Ecclesia Mediolanensi adhuc perseverat consuetudo legendi hæc Missa quatuor Lectiones ex veteri Testamento, & canendi totidem Graduales, quos Psalmellos vocant, & Collectas ante Epistolam, & Evangelium; atque prior ex illis quatuor primis Lectionibus, est illa ex Genesi cap. 15. qua Messias Abrahamo promissus est; altera ex libro Judicum cap. 13. Manè scilicet Oratio; tertia ex libro 1. Regum cap. 1. quarta ex Isaia cap. 7. *Adhuc Dominus loquitur ad Achaz.* Prædictæ autem Lectiones per extensam habentur in Missali Ambrosiano, impresso Mediolani Typis Vincentii Sabbii Anno 1594.

In nostris autem Ecclesiis, & hisce temporibus, Missa (si Vigilia Nativitatis Domini veniat extra Dominicam) dicitur hæc die uti describitur in Missali, & uti in oratione proprio de tempore, sine Gloria, & Credo, &c. tunc.

nunc omittitur post Graduale *Alleluja* cum sequenti *Y*. Dicitur quoque tunc non nisi unica Oratio; Præfatio communis; in fine *Benedicamus Domino*, & Evangelium S. Johannis; color violaceus. Missa Conventualis verò hujus diei, cantari debet, ut inquit, post Nonam. Duplex quodcumque, etiam Patroni, & Titularis Ecclesiæ, vel Dedicacionis ejusdem; in hac Vigilia occurrens, transferendum est juxta Rubricam Generalem decimam Breviarii n. 1. Prohibentur quoque hodie Missæ Votivæ privatæ, etiam de *Requiem*, quantumvis præfens sit corpus, juxta Decretum editum die 28. Augusti 1627. datum in nostro Indice sub n. 217.

Cantata Nona terminatur tempus Adventus, & cessat *Y. Angelus Domini*, cum Collecta: *Gratiam tuam quasumus, &c.* & illi alia: *Deus, qui de B. M. V. &c.* respectivè in Officio, & Missa substituitur.

Noster Castaldus in *praxi Ceremoniarum* lib. 3. sect. 1. cap. 5. accuratè describit, quæ in Palatio Apostolico, tum alibi observanda, ac præparanda sunt hac die, omnesque ejus ceremonias, præsertim verò in decantanda Prima, & cæteris Horis minoribus.

II. Gavant. pag. 176. col. 1. n. 1. Si Vigilia Nativitatis Domini venerit in Dominica, &c. Si hæc Vigilia venerit in Dominicam quartam Adventus, Missa dicitur de Vigilia, & quidem eadem, quæ aliàs, nempe *Hodie factus*, &c. at cum commemoratione Dominica quarta Adventus; ob quam tunc in tali Missa Vigiliæ dicitur quoque *Credo*, uti dicitur tradit Gavantus hic, cui ad stipulantur omnes Directores in suis Kalendaris; non dicitur tamen *Gloria in excelsis*, &c. Post Graduale dicitur *Alleluja, Alleluja* cum *Y*. seq. sed non dicitur tertia Oratio: dicitur Præfatio communis, & in fine *Benedicamus Domino*, ac Evangelium S. Johannis, &c. non verò de Dominica occurrente, quia, ut ait Gavantus, lectum jam fuit Sabbato præcedente, nec hodie fuit lectum ad Mantu-

num, ut addit Bauldry. Dominicæ commemorationem, ex quo hac die occurrit Vigilia Nativitatis, discretè præscribit Rubrica Missalis, unde satis mirari non possumus, doctissimum Grancolas *cit. loc. cap. 13.* affirmare potuisse, nullam in eo casu Dominicæ debere fieri commemorationem, quod profectò inconsideratè scriptum est.

III. Gavant. pag. 176. col. 1. n. 1. Missa cantanda erit post Tertiam, &c. Missa Sollemnis, seu Conventualis in prædicto casu, ut optimè notat Gavantus, cantanda erit post Tertiam, & post aspersionem aquæ benedictæ, & Ministri ad prædictam Missam Sollemnem, in casu quo Vigilia Nativitatis Domini occurrat in Dominica, utentur Dalmatica, & Tunicella, ut tradit Castaldus *loc. cit. n. 2.* & post eum Bauldry *part. 4. cap. 2.* Missa siquidem non est de Dominica, sed de Vigilia Nativitatis, in qua non adhibentur Planeta plieata, ut supra nos quoque innuimus.

IV. Gavant. pag. 176. col. 2. n. 2. *Habet certum diem non mobilem, &c.* Cur Christi Natalis dies immobilis, certusque sit, non verò Paschæ, &c. tradit Augustinus *epist. 55. aliàs 119. c. 1. & 2.* ubi ait: *Diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari, sed tantum in memoriam revocari, quod natus sit; at per hoc nihil opus erat, nisi revolutum Annæ diem, quo ipsa res acta est, Festa devotione signari. Sacramentum est autem in aliqua celebratione, cum rei gesta commemoratio ita sit, ut aliquid etiam significari intelligatur; eoque modo agimus Pascha, ut non solum in memoriam, quod gestum est, revocemus, id est, quod mortuus est Christus, & resurrexit, sed etiam cætera, quæ circa ea attestantur ad Sacramenti significationem, non omittamus; hæc autem innuntur hic à Gavanto.*

Cæterùm, quamvis inter majores Ecclesiæ sollempnitates primum ante cæteras locum sibi vindicet Natalis Domini, si Pascha, & Pentecosten excipias, difficile tamen est affirmare, quo præcipuè tempore Festum istud

tam sollempne institutum fuerit. S. Augustinus de Festis agens *epist. 54. alias 118. cap. 1.* recenset ea Festa, quæ ætate sua per univèrsam Orbem servabantur, & quæ ab Apostolis instituta eredebantur, & inter ea nominat Passionem, Resurrectionem, Ascensionemque Domini, nec non Descensum Spiritus Sancti, quæ sunt Mysteria, quorum Apostoli testes fuerunt, nihil verò habet de hoc Festo Natalis Domini hoc loco; non quia ea tempestate non coleretur ab omnibus, sed fortasse, quia cæteris aliis sollempnitatibus quoad vetustatem cedebat, vel quia non ab omnibus Ecclesiis eodem die peragebatur; nam de tali Festivitate idem S. Pater mentionem facit, ut mox vidimus, in alia supracitata epistola.

Sed quo præcisè tempore Festum Natalis Christi celebrari cœperit, iterum dico, incertum omnino est. Clementis Alexandrini ætate, ideoque Seculo secundo labente, vel nondum colebatur tale Festum, vel saltem peculiari diei affixum non fuisse, saltem in Ægypto, ubi vivebat, & in Provinciis vicinis, deducit eruditissimus Franciscus Pagi in Vita S. Julii Pontificis circa medium Seculi IV. Certum tamen est, prisca Ecclesiæ temporibus, & post Clementem Alexandrinum Festum Epiphaniæ idem fuisse, ac Festum Natalis Christi, & Epiphaniam non solum Adventum Magorum, quibus sese conspiciendum præbuit, sed etiam Christi Natalem, & Christi Baptismum signasse, ut demonstrat Dionysius Gothofredus ex SS. PP. in *Commentario legis V. Theodosii junioris de spectaculis Anno 425. data.* Festum autem Epiphaniæ celebrabatur tam in Oriente, quam in Occidente, die VI. Januarii. De Occidente testatur Ammianus Marcellinus *Scriptor Gentilis lib. 21. cap. 2.* De Oriente verò testantur Epiphanius *lib. 3.* & Cassianus *Collat. lib. 10. cap. 2.*

Ex D. autem Johanne Chrysofomo in *serm.*

35. de Christi Nativitate, qui extat *tom. 5. epist. operum pag. mibi 466.* discretè colligitur, ante decem Annos jam idem Festum Natalis Domini seorsim ab Epiphania, die XXV. Decembris celebrari cœpium fuisse. Prædictum Sermonem, pronuntiavit S. Johannes Chrysofomus, quando nondum erat Episcopus, sed tantum Presbyter Antiochenæ Ecclesiæ, ut ostendit Combefisius in notis ad Johannem Nicæni epistolam de die Natali; sed sive Orationem dixerit Antiochie, sive Constantinopoli, vix decennium præriisse docet, ex quo Natalis Domini dies Festus cognosceretur: *Et quidem, inquit, nondum decimus Annus est, ex quo hic ipse dei manifestè nobis innovit.* Pergit deinde narrare, ex Ecclesia Occidentis, in qua Natalis diei antiqua traditio erat, in Orientalem ita ejus celebritatem rediisse, ut non omnibus statim arrideret, Dominum Mense Decembri natum esse: *Hic dies cum ab Exordio, qui in Occidente habitant, cognitus fuerit, nusquam nos demum non ante multos Annos transmissus.* Subnectit postea, inter Doctos dissensionem fuisse circa hanc rem, aliis eam tanquam rem novam improbantibus, aliis verò tanquam antiquitati etiam Orientalium consuetudinem, sed jam diu antiquatam, accipiendam, & restituendam contententibus. Non me latet, Gretserum ad *cap. 8. Codini* negare hunc sermonem esse S. Chrysofomi, verum eidem validis rationum momentis eum adjudicant Casaubonus *Exercit. 2. in Baronium* & Combefisius *loc. supracit.* Videri potest Zaccagnius in *præfat. tom. 1. ad Collectionem Monumentorum veterum Ecclesiæ Græcæ, & Latine num. 33.* ubi existimat, verba S. Chrysofomi mox relata intelligenda esse de Antiocheni Patriarchatus Ecclesiis, in quibus, Ægyptiorum more, una eademque die, Epiphaniæ, & Nativitatis Festum antiquitus agebatur. Hinc etiam optimè inferri potest, quòd Ecclesia Antiochena prima fuerit inter Orientales, quæ duo Festa ista distinxerit, & Natalis Festum die XXV. Decembris

Decemberis celebrare ceperit, qui mos etiam Constantinopoli inuectus fuit, ut infra patebit, operam dante eodem S. Johanne Chrysostomo, præsertim Sermone primo in Pentecosten, quem ibidem habuit, & qui tom. 5. ejus operum extat sub n. 33. in quo ait, Festum Nativitatis Domini à longo tempore, atque ex valde antiqua traditione in Occidente XXVI. Decembris celebratum esse.

Talem autem variationem circa Festi Natalis celebritatem in Oriente contigisse opinor, quia, ut Johannes Archiepiscopus Nicæzus in *epist. de die Natali*, quæ extat tom. 2. Auctarii Bibliothecæ PP. pag. 311. & quam Combefisius ex Græco transtulit, & annotationibus illustravit, narrat, Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus, ad Julium Pontificem literas dedit, quibus monebat, impossibile esse, ut in Epiphaniæ sollempnitate triplicis sollempnitatis memoria, in sacris, ac inter se distantibus locis, perageretur, inter quas celebritates, cum Natalis Domini esset, ex Jacobi fratris Domini sive traditione, sive permissione, accidit ut Romæ opinione re discussa, & diligenti supputatione adhibita, Natalis Domini, in verum diem XXV. Decembris incidere constaret: *Inque hunc modum, inquit, Julius Romanus Patriarcha Menses Febraurium, atque Romanorum composuit, à quo tempore capit Romana Ecclesia læti gaudii celebrare Natalem Salvatoris sive 25. Decembris, tradiditque celebrandam cæteris Ecclesiis.* Hinc addit, D. Basilium in suis moralibus signasse Salvatoris Natalem diem XXV. Decembris, & Gregorio Nazianzeno in mandatis dedisse in Synodo Constantinopolitana, promulgari, ac celebrari XXV. Decembris, quamquam quidam non assenserint. Tandem sub Arcadio, & Honorio, dum hic Byzantium aliquando accederet, cooperante S. Johanne Chrysostomo, & ex Cypro accersito S. Epiphanio, definitum quoque in Oriente esse, ut eadem die XXV. Decembris Natalis Domini celebra-

retur, quibus assensum & reliqui deinceps Patriarchæ dederint. Verum prædicta institutio de divisione utriusque præfatæ celebritatis ab omnibus Orientalibus profectò tunc recepta non fuit; nam Abulpharagius in *Historia Dynastiarum pag. 94.* mentionem facit Epistolæ Anno 551. à Justiniano Imperatore ad Episcopos scriptæ, in qua hæc habentur: *Anno 25. Imperii sui ad omnes ubique Episcopos scripsit, ut Festum Natalis celebrarent 25. Canini (Decembris scilicet nostri) & Epiphaniam sexto Canoni posterioris (videlicet Mense Januarii) disloque ejus paruerunt, exceptis Armenis; illi siquidem morem priorem retinuerunt, quo utrumque Festum eadem die celebrant; Armeni tamen (ut notat Franciscus Pagius ad calcem Vitæ S. Julii Papæ) qui Justiniani Imperatoris Decreto parere renuerunt, jam indetempore Gregorii illuminatoris circa Constantini Magni tempora Fidem Christianam receperant, sed Anno 536. se ab Ecclesia abstraxerant, & Hæresim Eutychianam profitebantur.*

Superius autem dicta omnia, ut adnotat mox citat. Franciscus Pagius in eadem Vita S. Julii Romani Pontificis, consona sunt cum iis, quæ habet Gregorius Nyssenus Episcopus initio Orationis funebris in S. Basilium fratrem; ex iis enim, quæ ibidem asserit, deducitur discretio Festivitatis Epiphaniæ à Festo Natalis Domini, etiam in Cappadocia; eundemque morem de celebratione Natalis, & Epiphaniæ in Ecclesia sua obtinuisse asseruit D. Gregorius Nazianzenus in Oratione 39. quæ est in Epiphaniam, in qua Nativitatis Domini, & Magorum adorationis Festivitatem ab Epiphaniæ Festo diversam fuisse discretè assernat.

Ex suprâ adnotatis infertur, Julio Papæ adscribi non posse hujus sollempnitatis institutionem, cum eo antiquior fuerit; sed tantum dicto Pontifici tribui posse, quòd in Ecclesia Occidentali, & etiam Orientali,

alis

talis Festivitas die XXV. Decembris inceperit celebrari, ut Florentinus in notis ad Martyrologium Hieronymianum diffusè ostendit *Exercit. 2.* Romana autem Ecclesia certius Natalem Jesu Christi diem rescire potuit, eaque de re ceteras Ecclesias docere; ex eo quòd Natalis Domini dies ineunte censu ab Augusto per Quirinum in Judæa instituto evenerit; atque ista, magna cura Romæ servata fuerint: atque hinc est, cur Romæ, quis fuerit Natalis Jesu Christi dies, melius quàm alibi resciri potuerit, atque cur primum ibi Festum istud fuerit celebratum, quæ, & alia nonnulla innuuntur pariter à S. Johanne Chrysostomo *serm. 75. supracit.*

Lubet subnectere id, quod tradit Pagius *loc. cit.* nimirum quòd quamvis Combelius laudatus scribat, Jo. Episcopi Nicæni Epistolam de die Natali novam esse, & fabulis plenam: quiddid tamen de hac re sit, nihilominus, quæ ex ea superius relata sunt, fabulis profectò non sunt accensenda, cum reperiantur confirmata auctoritatibus SS. PP. Gregorii Nysseni, & Nazianzeni, necnon S. Chrysostomi. Alia, quæ spectant ad originem, & institutionem hujus Festi, videri possunt apud Thomassinum de Festis *lib. 2. cap. 6.* Baillet *tom. 2. in hunc diem.* Grancolas Commentario Historico in Breviarium Romanum *lib. 2. cap. 14.* Franciscum Pagium, & Florentinum *loc. supra cit.* & Tillemontium *n. 1.*

V. Gavant, pag. 177. col. 1. n. 3. *Tres Missæ celebrantur ex Decreto, &c.* S. Telesphoro, qui Anno 126. Thronum Apostolicum conscendit, tribuitur institutio Missæ, quæ in nocte Nativitatis Domini ubique celebratur, ejusque Decretam refert Gratianus *incap. Noctæ sanctæ de Consecr. dist. 1.* Verùm Epistola Decretalis Telesphori, ex qua Gratianus Canonem excerptit, supposititis profectò est, cum sit ex numero illarum, quæ à Pseudo-Isidoro confarcinatae fuerunt, de quibus superius jam disseruimus; præterea talem Epistolam supposititiam esse,

evincitur etiam ex eo, quòd pervigilium & pernoctatio, & ipsa Festivitas Nativitatis multis Annis post Telesphorum stata die coli cœperunt, nimirum sub Julio I. ut supra ostendimus. Deinde Epistola illa, quæ dicitur scripta ad omnes Episcopos, incipit cum verbis Damasi Papæ: *Epistola ad Hiericos: Credimus S. Fidem vestram in Apostolorum eruditione laudatam.* Denique habet plura alia testimonia ex Damasi Epistola, item ex Psalmis 25. 36. & 51. verborum S. Hieronymi. Trium autem Missarum usum in hac die, à Romana Ecclesia ortum dixisse, testatur D. Gregorius, qui ait, se abbreviare sermonem suum in hoc Festo propter hæc tres Missas, quæ multum temporis infumebant, *quia hodie ter Missarum sollemnitas celebratur sumus.* Ad primam Missam, quæ nocte celebratur, sermo haberi videtur; fortasse etiam in aliis Missis habetur concio. Sunt qui opinantur, festum duas Missas plerumque celebratas fuisse in cunctis sollemnioribus Festis, primam nocturno tempore post Matutinum, secundam verò diurno post Tertiam. Tertiam vero Missam hac die Romæ extra ordinem ob tantummodò celebratam esse, quòd in Urbe haberetur Ecclesia S. Anastasie, cuius festum in eundem diem Natalis incidit, & ne intermitterentur Stationes ordinariæ in sollemnitatibus in Ecclesia D. Petri; præsertim in hac sollemnitate ibant ad unam celebratam Missam in Ecclesia S. Anastasie, inæternam, & diurnam Missam, circa tempus Auroræ. Hanc esse trium istarum Missarum originem censent nonnulli, inter quos recentissimè Grancolas *loc. supra cit. cap. 14. de Nativitatis Festo*, qui insuper refert ibidem usum iterandi Sacrificium in sollemnioribus Festis, & adstruit, quòd duæ in Gallia Missæ in Natali, aequè ac in omnibus aliis sollemnitatibus, celebrarentur, probari ex Gregorio Turonensi *de Gloria Martyrum cap. 52.* quarum una erat nocturna, altera verò diurna. Consuetudinem autem Romanam tres Missas celebratam

celebrandi in Festo Natalis, in Galliam, & ceteras Regiones adstruit investam esse, quo tempore Carolus Magnus Ordinem Romanum recipi iussit, ac tandem migravit ad Presbyteros etiam, qui Missas privatas celebrant. Triam Missarum privatarum mos hac die habetur apud Petrum Ven. Abbatem Cluniacensem, qui eas celebrari præcipit in Sacello Infirmorum pro Infirmis, *Statut.* 72.

In Ordinibus Romanis adnotatum reperitur, quod Papa tres prædictas Missas celebraret ad tres diversas Stationes, primam ad S. Mariam Majorem, secundam ad S. Anastasiam, tertiam ad S. Petrum. In Ordine Romano Canonici Benedicti, Papa in hac die tribus Missis oneratur: *tres Missæ per Davon dicuntur sive debent dici.* Alibi plerumque à diversis Sacerdotibus celebrantur, ab Episcopo una tantum, nimirum ultima, scilicet diurna, quæ ceteris sollempnior est. Joannes Abrincensis præscribit, ut prima Missa, nempe nocturna, ab Ecclesiæ Thesaurario, secunda, nempe summo mane, à Cantore, tertia verò ab Episcopo dicatur. In pluribus Ecclesiis secunda Missa, ne ad Altare quidem majus dicebatur, idque observatur, ad tradita per Grancolas supra, in Ecclesia Rhemeni, Turonensi, Viennensi, Lingonensi, & aliis.

VI. Gavant, pag. 177. col. 1. n. 4. *Ante Laudem prima Missa est dicenda, &c.* Cantata sollempniter Matutino, ut dicemus in tom. 2. lib. 6. cap. 5. antequàm cantentur Laudes, celebrari debet prima ex dictis tribus Missis sollempnibus, cujus hora in Sacram. S. Gregorii per Pameliū edito, præcisè signatur, quod sit media nox: *Media nocte Statio ad S. Mariam Majorem*; ita etiam signata est apud Rupertum, Durandum, aliosque Auctores hora mediæ noctis, unde nomen retinuit, mediæque noctis Missa appellata est. Non debet autem inchoari, sicut Romæ sit, nisi dato mediæ noctis signo, & nisi æquum mediæ noctis tempus advenierit. In hac prima Missa ab antiquo tempore cantatur *Uria in excelsis* sollempniter, & interim

Gavant. Rubr. Miss.

omnes campanæ, tam majores, quam minores, pulsari debent in signum lætitiæ. In libro inscripto: *Speculum Ecclesiæ* (cujus Auctor quidam Turonensis asseritur à Grancolas lib. 2. sui Comment. Historici in Breviarium Rom. cap. 14. sed talis liber reperitur inter opera Hugonis Victorini tom. 3.) pro certo affirmatur, inceptum fuisse cani *Gloria in excelsis* pro Missa diei Natalis, & Romæ dictum fuisse Græcè ad primam Missam, & ad secundam Latine, & à die Natalis invaluisse morem dicendi prædictum Hymnum in Missis sollempnibus.

Ad Symbolum, si Celebrans sit ad Altare (quod certè convenit) & velit sedere post *Et incarnatus est*, descendit de Altari ad infimum gradum illius, eo tempore, quo in Choro cantantur ea verba: *Descendit de cælis*, vel paulò antè, ita ut possit reperiri genuflexus, & quidem utroque genu ibidem, dum dicitur *Et incarnatus est, &c.* quo dicto vadit ad scamnum, ubi sedere possit. Si verò nolit sedere, satis erit, ut descendat ad secundum gradum, & ibi genuflectat, & deinde redeat iterum ad medium Altaris. Si verò reperiat sedens ante prædictum *Et* in hac Missa, & duabus aliis sollempnibus, ut etiam alibi diximus, semper genuflectere debet super infimo gradu in cornu Epistolæ, facie ad cornu Evangelii conversa, & quando canitur: *Et Homo factus est*, caput inclinat, id quod facere debet etiam quando flectit genua, ut mox diximus, vel super infimo, vel in secundo gradu Altaris. Secus est de Missis privatis, in his enim ad verba: *Incarnatus est*, etiam hac die, Celebrans non flectit utroque genu, sed uno tantum, more aliis consueto, ut sic sit expeditior ad surgendum. Gavantus part. 1. tit. 17. Halden part. 2. tit. 12. §. Ex Decreto Teliphori.

Quoniam hoc loco mentio facta est de scamno, in quo sedere potest, si velit, Celebrans cum suis Ministris, dum cantantur in Choro Hymnus Angelicus, & Symbolum, lubet asserere sequentia Decreta, quæ in su-

Q 9 9

perio-

terioribus Titulis primæ Partis exhibere non potuimus, quia nondum ad nostram notitiam pervenerant, & idcirco etiam non nisi in Appendice Decretorum ea collocavimus.

Tam Celebrans, quam Assistentes, in Festivitatibus Sanctorum Titularium, in Vesperis, & Missa sollempni, sedere debent in scamno, & non in sede coriacea. S. R. C. die 31. Julii 1665. in *Reginaten. in Calabria.*

Celebrans in Missa sollempni, quando sedere debet, procedit ad preparatam sedem apertæ capite, & ita regreditur ad Altare, &c. S. R. C. die 21. Martii 1676. in *Collen.*

VII. Gavant. pag. 177. col. 1. eod. n. 4. *Verum in prima Missa sollempni hausto diligentius Sanguine, &c.* Celebrans in prima Missa totum diligentius sumet sanguinem, post unum alterumve haustum parùm inclinando Calicem super Patenam, & ferè usque ad labium Calicis deducendo remanentes guttas, eas deinde sumendo. Curabit quoque, ut nihil maneat hærens extremitati labii Calicis, ubi sumpsit, unde labio superiori oris totum exactè absumere studeat; tum Patena Calicem, & palla Patenam tegens, ac super Corporale relinquens, dicat: *Quod ore sumpsimus, &c.* Deinde ministrante Diacono, vel Subdiacono ampullas, & infundente vinum, prout suo loco diximus, postea aquam, abluat digitos, quibus SS. Sacramentum tetigit, talisque ablutio fit non in Calice (saltem Celebrantis) sed in alio vase vitreo, vel argenteo, mundo tamen, ad hoc in Altari preparato, & à Sacrifica collocato; & interim dicit: *Corpus tuum Domine, &c.* abstersisque purificatorio digitis, prædictum vas palla coopertum poni debet in posteriori parte Altaris prope Corporale, juxta quod collocari poterit & purificatorium. Ulterius advertat Sacerdos, quòd non solum in prima, sed etiam in secunda Missa, quæ celebrantur in hoc Festo Nativitatis Domini, non debet fieri purificatio Calicis, ut statuit S. R. C. 15. Septembris 1702. in una Re-

gni Portugallie, quòd Decretum erat in nostro Indice sub num. 563. & hæc debet servari tam in Missis sollempnibus, quam in Privatis.

VIII. Gavant. pag. 177. col. 1. num. 4. *Subdia. omes deferat calicem, &c.* Subdiaconus post lotionem manuum Celebrantis, non extergat purificatorio Calicem, sed illum ad credentiam sine purificatorio, indeque alius Sacris initiatus eundem Calicem in Sacrificam deferat; ubi supposito Corporali in loco aliquo decenti, & clauso, servabitur usque ad secundam Missam sollempniter (seu privatam) celebrandam; in cujus initio, ut alibi, è Sacrifica deferri, & super prædicta credentia collocari poterit, siccata jam, ut creditur, quacumque vini consecrati species; sed tamen quia moraliter certum est, non posse sic allumi Sacrum Sanguinem, quin aliqua remaneant species, seu guttulae, quæ post aliquam moram ad fundum conveniunt, ut omnis cautela adhibeatur, & reverentia prædicto Calici præstetur, adhuc eidem Corporale, seu palla supponi debet, decenterque tractari, & à Ministro Sacro semper deferri. Idem servetur in secunda Missa; & hæc est praxis Urbis communior, & congruentior.

Post *De Missa est*, convenit, ut Fideles non discedant, sed assistant Laudibus mandicendis. Bauldry part. 4. cap. 2. num. 25. & 26.

Finica Missa, Celebrans cum Ministris Sacris descendit, & juxta morem cujuscuque Ecclesiæ, vel ad cornu Epistolæ, vel in Choro, si retro Altare collocatus sit, depositis Planeta, & Manipulo, accipit Phuriale album, adjutus ab iisdem Ministris, pergitque ad locum consuetum, ubi incipit ablutè, non præmissa Oratione Dominica: *Deus in adjutorium, &c.* & prosequitur Laudes de more, ut fusiùs explicabimus cum Gavanto tom. 2. sect. 4. cap. 2. num. 4.

IX. Secunda sollempnis Missa hujus diei describitur: *secunda Missa in Aurora*, nec dici debet, nisi sub lucis ortum, post Primam

in Choro cantatam, quæ ita tempestivè est decantanda, ut Missa hæc secunda sollempnis competenti tempore, hoc est in ipsa Aurora queat decantari. In Statutis Cartusianorum legitur, quòd Auroræ ortus expectandus est, ideoque dicenda erit ante Primam, non verò postquam dictum est: *Jam lucis orto splendens*; in hac secunda Missa habetur commemoratio S. Anastasie, quæ tantum propria erat Urbis Romæ, & ad cæteras omnes Ecclesias non transit, nisi postquam Missale Romanum in omnibus invecum est. Amatus lib. 1. scribit, quòd ævo suo pariter Romæ tantum, & in Ecclesia illius Sanctæ, observabatur Reliquia, dicebantur duæ Orationes in secunda Missa, sed extra Ecclesiam propriam nulla fiebat illius Sanctæ commemoratio. Rupertus Abbas Tuitiensis de Divin. Offic. lib. 3. cap. 21. ubi agit de hac secunda Missa, ait: *Utraque Missa Statio ad S. Mariam esse debuit, sed causa intercurrit, ut ad Statim Anastasiam ageretur: videlicet passio eius, quæ Romanarum nobilissima Matronarum circumfusio igne, cremata ipso die Natalis Dominata est, &c.* quibus quidem verbis innuit rationem, cur fiat in hac secunda Missa præfata commemoratio, nimirum quia habebatur Statio in Ecclesia eidem S. Anastasie Sacra. Sed disertius reddit rationem Micrologus cap. 4. de numero Orationum in Missa, talis commemorationis, quæ Romæ tantum fiebat, dicendo: *In Nativitate Domini et Missam in mane, Romani Orationem de S. Anastasia adjiciunt, quis Stationem in Ecclesia ipsius Martyris ad eandem Missam agunt, & ut quæque in illa adjecione imitamur, licet non eandem adjecionis occasionem habere videamur.* Hæc Missalia MSS. ut refert Grancolas loc. cit. in quibus secunda hæc Missa tota est de S. Anastasia, cum commemoratione Nativitatis, quòd scilicet cursu temporis statutum sit, in hujus Sanctæ Ecclesia Missam propriam in ejus honorem celebrari; Præfatio est de Comuni Virginum, quamvis Sancta non sit Virgo, fueritque Vidua, quan-

do martyrium subiit. Codex Ratol. In Missalibus tamen excusis non reperitur talis Missa propria, sed loco illius in omnibus legitur Missa de Nativitate Domini, cum commemoratione solùm prædictæ Sanctæ; de qua commemoratione sermonem etiam habuimus in Parte I. hujus Thesauri in Titulo de commemorationibus.

In prædicta secunda Missa hujus diei, tam sollempni, quam privata, ad Offertorium, velo de Calice deposito, hic parumper versus cornu epistolæ collocetur, sed non extra Corporale, ob rationem supra datam, sicque accepta Patena Hostiam Sacerdos offerat, quæ super illam reperitur. Facta oblatione, caveat Diaconus in Missa sollempni, & Sacerdos in Missa privata, ne purificatorio extergat Calicem, sed eum intra Corporale relinquens, leviter elevet, ac proinde vinum eidem cautè imponat, ne gutte aliquæ ad labia ipsius Calicis resiliant, quem deinde, nullatenus ab intus abstersum, more solito offert. Ad consecrationem porro hanc habere poterit intentionem, quòd scilicet velit consecrare totum, & solum illud, quod consecrabile reperitur in Calice. Quod etiam pro prima, & tertia Missa servare debet. Pro sumptione autem Sanguinis, & ablutione digitorum, observentur ea, quæ supra dicta sunt de prima Missa, hoc insuper addito, quòd præter, per eandem viam immergi in secunda, & tertia Missa, per quam sumptio facta est in prima.

X. Tertia Missa omnium sollempnissime, in ipsa die Nativitatis Domini, post Tertiam in choro decantatam, celebrari debet. In hac tertia Missa prædicta omnia observentur usque ad sumptionem Sacramenti inclusivè, qua peracta sumat Sacerdos purificationem ordinariam, deinde ablutionem digitorum è vase argenteo vel vitreo immittat in Calicem, & sumat, ac denique faciat solitam in Calice digitorum ablutionem, & postquam extergat Calicem, etiam vas, in quo fuit ablu-

cio, purificatorio extergat. Omnes prædictæ tres Missæ dicuntur cum *Gloria*, & *Credo*, nec non cum *Præfatione*, & *Communicantes prop. de Nativitate*, per totam Octavam. In prima Missa hujus Festi in Canone infra actionem dic. *Communicantes*, & *nostrum sacratissimam Celebrantes*, &c. etiam si de die celebretur; deinceps verò, tam die, quam per Octavam, esto forsan de nocte celebretur, dicitur: *Et diem sanctissimum*, &c.

XI. Huc usque de tribus Missis sollempnibus hujus diei sermonem habuimus; progredimur nunc ad aliqua adnotanda, quæ pertinent ad Missas privatas, quæ si successivè dicantur, nempe tres una post aliam, finita prima, & ita pariter secunda Missa, Minister se confert pro more ad sinistram plani partem, ac in ea genuflectit juxta solitum, ut respondeat Celebranti; ipse verò Celebrans ablutis (ut supra diximus de Missa sollempni) post Communionem digitis, ponit Hostiam super Patenam pro subsécuto alio Sacro, non extergendo Calicem, quem tamen adaptat, ut initio Missæ illum velo cooperiens, velatumque ponat super Corporeale extensum; dixi debere ponere Hostiam super Patenam, unde Sacrifica præparare debet in credentiis Altarium non solum aliquod Vas mundum vacuum pro ablutione digitorum Celebrantis in eo faciendâ, de qua supra, sed etiam super easdem Altarium credentias præparare duo alia vasa, unum pro vino, alterum pro aqua, ex quibus Minister possit in ampullas vinum & aquam pro Missis privatis infundere; denique ad quodlibet Altare hostiarum cum Hostiis, quæ usui talis Altaris sint satis, eò quòd inconveniens esse videatur, pro singulis Missis ad Sacrificiam recurrere, nisi fortè alio modo utrique dictæ inconvenientiæ consulatur.

Redeundo nunc ad Celebrantem, finito ultimo Evangelio S. Johannis, post primam, & secundam Missam, statim se recipit ad medium Altaris, & facta reverentia Cruci, accedit ad aperiendum librum, si non antea

reliquerit apertum, eoque aperto, redit ad medium Altaris, ubi rursus, ut antea, facit Cruci reverentiam, eaque facta, descendit in planum, & ibi secundam, aut tertiam Missam incipit, circa quas præter superius dicta nihil aliud hic venit observandum. Dubium tamen aliquod discutendum sese offert, cum enim fieri non possit, ut totus è Calice sanguis sumatur, sed aliqua remaneant semper species consecratae Calici adhaerentes, ut supra innuimus, quæ post aliquantulum temporis ad fundum convenient; hinc dubium, inquam, oritur, utrum Celebrans debeat genuflectere, quando transit ante Calicem continentem dictas stillas. Proponit hanc quæstionem Franciscus Magius in suo libro de *divino Officio & Choro discussis*, 3. pag. 298. & fatetur se observasse, sicut reverè etiam hic genuflexionem omitti ferè ab omnibus; ipse verò omittendi causam non videt. Halden tamen loco *supra cit.* opinatur, in prædicto casu Celebrantem non debere genuflectere, sequens sententiam Gerlaci Vinitoris, quem prædicto loco citat, quam sententiam pariter tradit Bauldry *part. 4. cap. 1. num. 5.* & hæc quidem est praxis Urbis communior. Non me latet, hoc dubium propositum fuisse S. C. die 20. Julii 1686. in *Angelopolitana* ad nonum dubium, nimirum, utrum in tribus Missis Natalis Domini post sumptionem sanguinis, eundo, & redeundo in medium Altaris sit faciendâ genuflexio, & vestendo se Celebrans ad *Dominus vobiscum*, vel ad dandam Benedictionem, num debeat renes vertere ad Altare, cum ut creditur species Vini non sint exsiccate in Calice? & Sacra Congregatio respondit: *Servantur Rubrica Missalis de Ritibus servandis in celebratione Missæ*; & datur hoc Decretum in nostro Indice sub num. 437. Similiter resolutum fuit per aliud Decretum, quod datur in nostro Indice sub num. 537. Cum autem Rubricæ non præscribant genuflexionem faciendam in hoc casu, sicut præscribunt faciendam esse genuflexionem Feria 5. in Cæna Domini,

minit, quando Sacerdos transit ante Sacramentum in Calice reservatum, & velo cooperatum, hinc crederem in nostro praedicto casu, cum Rubrica nihil praescribant, inherendo Decretis Sacrae Congregationis, non esse faciendam genuflexionem.

XII. Gavant. pag. 177. col. 1. num. 5. *Uti si ille jejunus per horas circiter sex.*) Optime movet Gavantus ex Francolino, celebratum primam Missam in sacra nocte, debere antecedenter esse jejunium per horas circiter sex, non quidem de necessitate praecipit, sed ex quadam congruentia tantum, cum absolute loquendo in nocte Nativitatis celebrare possit Sacerdos, qui paulo ante mediam noctis comedit. Illi autem, qui ex privilegio celebraturi sunt ante mediam noctem, observent omnia ea, quoad jejunium servandum ante, & post Missam illam, quae tradit Gavantus supra. Resumendo tamen sermonem de prima Missa celebrata post mediam noctem, cum *Can. ex parte, de Calice. M. ss.* ab Innocentio III. graviter prohibetur, in Missa priori, quando plures dicuntur, sumere Calicis ablationem, & hoc ob reverentiam Sacramenti, nimirum ut ab ea duae Missae sequentes a jejunio Sacerdos celebrantur; hinc fit, quod si in prima Missa sumatur etiam inadvertenter ablatio, aut per errorem aqua pro vino fuerit consecrata, & sumpta, quia frangitur jejunium naturale, alia Missa post hanc per se loquendo celebrari non potest; id docet etiam noster Gavantus *part. 3. tit. 9. ad numerum IV. ejus Rubrica.*

XIII. Gavant. pag. 177. col. 2. n. 6. *Pessimè in nocte hac celebrari tres Missas privatas si non post mediam noctem, &c.*) Insinuat Gavantus sententiam, quam Franciscus Suarez probabilem, ac securam judicat, & quae docet, posse in nocte hac celebrari tres Missas privatas simul post mediam noctem, eo quod nullo jure id prohibetur, cui quidem

sententiae non abnuat Gavantus, si causa adfit majoris numeri Sacerdotum, minorisque numeri Altarium, & ejusmodi, si minus omnes commodè celebrare possint. Eandem sententiam plurimi DD. tradunt, quos refert Diana *part. 2. tract. 14. resol. 35. & part. 10. tract. 12. resol. 57.* docentes, posse quemvis Sacerdotem tres Missas celebrare ante Auroram in sacra nocte Nativitatis Domini; imò Gerlacus Vinitor *tract. 6. part. 2. num. 18.* non dubitat ita scribere, post Bauldry *part. 4. cap. 2. num. 32. communi omnium sententia qualibet hora post mediam noctem possunt celebrari tres Missae supra dictae* (nempe de Nativitate Domini) *privatis; hoc enim singulariter hac nocte tam gloriosa, Nativitate Christi illuminata, Sacerdotibus fidelibus concessum est,* ob rationem à Bauldry *lo. cit.* additam. Verùm Gavantus hic oppositam Francolini & aliorum sententiam appellat communiorem; unde mirari est, praedictos, Bauldry, & Vinitorem, recessisse ab hac sententia, quae communior à Gavanto appellabatur, quae quidem sententia ob iterata S. C. Decreta omnino certa reddita est; unde Piaculum est ab ea recedere.

Praedicta autem Decreta dictae Congregationis, in quibus prohibetur, in nocte Nativitatis Domini post primam Missam decantatam, & ante Auroram, successivè celebrare alias duas Missas; & in eis Sacram Communionem exhibere Fidelibus, rursus, & quod Sacerdotes non possint celebrare tres Missas in eadem nocte, emanarunt à S. R. C. 20. Aprilis 1641. in *Pisaurum*, & 7. Decemb. 1641. *Trium Missarum*, denique 22. Novemb. 1681. in *Lucana*, & dantur in nostro Indice sub *nn. 282. & 458. &c.* Et cum abusus iterum tam in Urbe, quam extra irrepere contra talia Decreta, iterum exacta observantia dictorum Decretorum à S. C. Visit. Ap. 7. Decembris 1702. inculcata fuit; & Edicto Eminentissimi Card. Vicarii 18. Decembris ejusdem Anni 1702. iterum strictè praescripta fuit in Urbe de mandato

Clementis XI. observantia talium Decretorum, cujus exemplar habetur in Bullario ejusdem Clementis XI. *part. 2. const. 1. §. 5.* quæ incipit Italicè: *Essendofi introdotta, &c.* & modo reperitur etiam in Bullario Romano editionis Luxemburgensis *tom. 3. part. 2. const. 5. pag. 245.* cui dispositioni inhærendo singulis annis in pervigilio Nativitatis Domini ab Eminentissimo Card. Vicario transmittuntur Schedæ ad omnes Urbis Ecclesias, prohibentes cuicumque Sacerdoti celebrationem Missæ ante Auroram.

XIV. Gavant. pag. 177. col. 2. eod. n. 6. *Non teneri Parochum ad tres Missas celebrandas, &c.* Neque Parochum, neque Cappellanum teneri in hac die ad tres Missas celebrandas, tenent cum Gavanto Bonacina *Disp. 4. quest. ultima part. 1. r. num. 10.* & Gobat. *trakt. 3. num. 186.* modò tamen absit scandalum, eò quòd dicere tres Missas eo die sit privilegium, non præceptum. Rectè tamen cum Gobat monet Sporer, Parochum debere observare morem suo loco receptum. Ita etiam nullum extat Ecclesiæ præceptum, pluresquàm unam eodem die Nativitatis audiendi Missam.

Hoc loco adnotare occurrit, quòd quamvis Parochus, qui plurium Ecclesiarum Rector est, possit secundùm Gobat *trakt. 3. num. 188.* probabiliter in hac die Natalis Domini in una quaque ex illis Ecclesiis celebrare tres Missas, nihilominus satius est, quòd talis Parochus unam tantùm Missam in singulis Ecclesiis, quibus præest, celebret, si tres habeat Ecclesias regendas. Si verò duas habeat Ecclesias, unam Missam dicere valeat in una, & duas in altera, ita ut trium Missarum numerum nunquam excedat, & hoc ex eo deducitur, quia facere plura sacra, quàm regulariter sit permissum, nisi in casu urgentis necessitatis, non licet; nulla autem in tali casu est necessitas, quòd in unaquaque Ecclesia Parochus tres Missas celebret, cum una, ut mox diximus, sufficiat, ergo, &c. *Bull. tom. 2. lit. P. n. 38. §. 1.*

Est etiam notandum, quòd Sacerdos, dum

privatè celebrat tres Missas in hac die, potest eas celebrare simul successivè, idest unam immediatè post aliam, vel etiam pro libito interpolatè, spatium aliquod temporis interponendo inter primam & secundam, neque inter secundam & tertiam, dummodo tamen non celebret primam ante Auroram, nec tertiam post meridiem. Bauldry *suprà n. 34.* Quando autem celebrat tres Missas hoc secundo modo, debet ipse Celebrans Calicem, in quo celebravit, post Communionem relinquere super Corporale, quod non plicet de more; & absoluta Missa in Sacristiam prædictum Calicem deferre, & ibi collocare super Corporale, vel pallam aliquam, in aliquo loco honesto; qui Calix si non fuerit omnino desiccatus, ut ordinariè loquendo hoc evenit, eodem ad sequentem Missam debet uti prædictus Sacerdos, vel alius, cum deferendo ad Altare, & tunc, ante vini & aquæ infusionem pro consecratione faciendâ, talis Calix non est abstergendus.

Quòd si nulla in Ecclesia sit Sacristia, & Celebrans spatium temporis interponere velit inter celebrationem secundæ & tertiæ Missæ, ut mox dictum est, in tali casu, si cogatur relinquere Calicem super Altare, semper eidem Calici supponendum est Corporale, & honestè, ac decenter tractari debet, tam ibi, quàm alibi. Bauld. *sup. n. 35.* & Bull. *tom. 2. lit. T. n. 75.*

XV. Gavant. pag. 177. col. 2. eod. n. 6. *Qui unam tantùm facit, vel primam, vel tertiam, facere debet, & tertiam potius, &c.* Quenam dicenda sit Missa à Sacerdote, qui extrationabili causa nonnisi unam in hoc Festo resolvit celebrare? Respondet Gavantus, in dicto casu vel primam, vel tertiam celebrari debere, & potius tertiam, quàm primam; utpote quæ maxima est de die, habetque Orationem diei propriam, ac cum ipso Officio Divino convenientem. Alii autem apud La Croix *tom. 6. lib. 6. part. 2. n. 527.* censent, dicendam esse illam Missam ex tribus hujus Festi propriis, quæ temporè, quo celebratur,

beatur, est accommodata; adeoque si Sacerdos præfatus celebret in nocte, debet accipere primam Missam, si in Aurora, secundam, in pleno autem die tertiam. Quamcumque autem legat, debet in ea (inquit citatus Auctor) facere commemorationem de S. Anastasia; verum hanc crediderim non esse faciendam, nisi celebretur in Aurora, & legatur secunda Missa. Rursus advertit idem Auctor, & quidem optimè, licitum non esse Sacerdoti, celebranti duas tantum Missas, loco tertie Sacram Communionem sumere, quia datur tantum potestas, seu privilegium triplicandi in hoc Festo Sacrificium: quo significatur Christum natum esse in salutem eorum, qui ante legem, qui sub lege, & qui in Evangelio, seu post legem existere, ut notat Honoratus Augustodunensis Auctor Gemmæ Animæ citatus à Gavanto *suprà* n. 3.

Pro coronide nostrarum novarum Additionum, & Observationum super hoc Festo, nihil aliud advertendum superest, nisi quòd infra Octavam hujus Festi Nativitatis Domini, non possunt dici Missæ Votivæ, neque Defunctorum, juxta recentissimum S. R. C. Decretum editum 25. Septembris 1706. & datum in nostro Indice sub n. 603. & 628. in quo præterea additur, quòd in Missis Votivis sollempnibus pro re gravi, infra eandem Octavam celebrandis, dicenda est Præfatio juxta Rubricam Generalem tit. 12. n. 4. de qua re sermonem pariter habuimus in parte 1. sub titulo de Missis Votivis §. 10. de Præfationibus, & in sequenti Missæ Votivæ partibus, ubi resolvimus cum Jo. Baptista Pitono in Collect. d. c. ad Savonariæ pag. 427. contra Pisart, quòd in Missis Votivis sollempnibus propria Præfationem habeat, & infra eandem Octavam occurrentibus, debeat dici Præfatio propria earundem Missarum; quæ tamen non excludunt, immo admittunt Communicantes de Nativitate.

XVI. Gavant, pag. 177. col. 2. num. 7. in Festo S. Stephani, quò ille obiit, &c.) De hoc Festo S. Stephani pereruditè tractant Baillet tom. 3. in hanc diem, Thomassinus de diebus

Festorum celebrat. lib. 2. cap. 9. Baronius in notis Martyrologii ad hunc diem, & Grancolas in suo Comment. historico in Breviarium Romanum lib. 2. cap. 17. qui optimè notat, & eruit ex aliis Scriptoribus, S. Stephanum fuisse primum de Sanctis, cui Festum in Ecclesia consecratum fuit, quoniam hic cultus incepit à Martyribus, inter quos hic primum locum sibi vindicat; & paulò post Ascensionem Domini martyrii palmam est assecutus. Sed quoniam ignorabatur præcisa dies mortis ejus, etiam Hierosolymæ, ubi martyrium subiit, prius in Ecclesiis Orientalibus, & deinde in Occidentalibus ejus Festum celebrari cepit post diem Natalem J. C. Quoniam verò, ut supra diximus, Festum Nativ. J. C. celebrabatur in aliquibus Orientis Ecclesiis sexta die Januarii, unà cum Festo Epiphaniæ, septima die ejusdem mensis occurrebat apud easdem Ecclesias celebritas S. Stephani Protomartyris, quod quidem Festum postea die 26. Decembris celebratum est, quando nimirum Nativitati J. C. dies 25. Decembris assignata fuit in Oriente, ad Ecclesiæ Occidentalis exemplum, ut supra innuimus; & hæc dies 26. Decembris remansit, quia etiam dies hæc erat illa, qua Reliquiæ ejus, inventæ die 19. Decembris, à Caphagarmal, ubi inventæ fuerant, Hierosolymam translatae fuerunt sollempniter in Ecclesiam Sion, quæ antiquior erat in prædicta Urbe. Caphagarmal autem erat locus, ubi Gamaliel Corpus S. Stephani sepeliri jussit, ibique jacuerat usque ad Annam 415. Narratio Reliquiarum S. Stephani, à Presbytero Luciano conscripta, signat expressè diem 26. Decembris, qua Hierosolymam fuere translata, non verò 3. Augusti, qua die celebratur Romæ Festum eandem Reliquiarum inventiois; sed forsitan, ut ait Grancolas, translatio aliquarum Reliquiarum S. Stephani ea die facta Romæ, inventiois nomine insignita est. Utrum autem S. Stephani cultus in Occidente ante suarum Reliquiarum translationem invaluerit, inter ignorata reponit laudatus Grancolas, cum

nulla in scriptis PP. reperiatur mentio, nisi forte apud S. Augustinum *serm. 322*, qui antiquissimam in Anconæ Urbe Ecclesiam memorat S. Stephani titulo dedicatam, quæ ipso Apostolorum tempore edificata credebatur, occasione unius ex illis lapidibus, quibus S. Protomartyr obrutus fuit, & quem Fidelis quidam, qui ad ejus martyrium aderat, Anconam detulit, juxta publicam illius Urbis traditionem. Allegantur etiam alii sermones **D.** Augustini, de quibus cultus S. Stephano tributus eruitur; sed de sermonibus ejusmodi **D.** Augustino attributis, legantur ea, quæ tradit Thomassinus *loc. supracit. n. 5*, qui tamen *n. 10*, non inficiatur, cultum **D.** Stephano præstitum, à Palæstina in Africam primum migrasse, & deinde in reliquis Occidentis Provincias cum Stephani Liplanis penetrasse, & idcirco tot sacras Stephani Aedes constructas fuisse.

XVII. Gavant. pag. 177. col. 2. num. 8. *Festum S. Johannis, &c.*) S. Johannem Evangelistam colit Ecclesia, ait Thomassinus *loc. cit. n. 11*, eo fortasse die, quo mortem oppetit; eum vita functum fuisse, & quidem Ephesin, ubi Ecclesiam administraverat, & Aliam omnem Minorem, dubitandi locus non relinquitur. De tali obitu Polycrates Ephesinus Episcopus certior fecit Victorem Romanum Pontificem, literis ad ipsum datis, ut tradit Eusebius *lib. 3. cap. 25*, necnon Tertullianus, qui *lib. de Anima* ait: *Obiit & Johannes, quem in Adventum Domini remansurum frustra spes erat.* Mentionem pariter facit Chrysostomus *homilia 26. in epist. ad Hebræos Sepulcri, & Reliquiarum S. Johannis.* Hieronymus quoque *lib. de Scriptur. Eccles.* adstruit, præfatum Apostolum Ephesi occubuisse, & in tumulum prope Civitatem illatum fuisse. Plura Oecumenica Synodi Ephesinæ loca hæc confirmant, & cultum illi tributum asseverant. Non ergo audiendi sunt, qui Johannem vel nondum obiisse, vel statim post mortem resurrexisse contendunt,

Solam igitur superest dubium super tempore, & præciso die, quo Johannes è vivo excessit. Græci ejus obitum colunt die 25. Septembris, & historia Passionis ejusdem S. Johannis relata à Florentino, quam nihil facit Tillemontius, asserit, ipsum obiisse in Dominica Paschæ, ut colligit idem Tillemontius, quamquam Florentinus per Dominicam Resurrectionis, quæ in illa historia legitur, non velit intelligi ipsum Paschæ diem, sed aliquam ex cæteris Dominicis; dies enim Dominica ab antiquis Scriptoribus dies Resurrectionis appellari consueverat. Veror tamen, ut Florentini observatio locum habeat in historia illa, nam quamvis Dominica quælibet dici possit Resurrectionis dies, nescio tamen, an usquam ab antiquis dicta fuerit *Dominica ipsa Resurrectionis*, quemadmodum in historia prædicta appellatur Dominica, qua Johannes è visis excessit; dicitur enim: *Dominica Resurrectionis nea venit ad me.* In Fastis Comneni Johannis celebratur octavo Maji diei assignatur. Ecclesia tandem Ephesina sollempnitatem S. Johannis celebrasse videtur postremis Junii diebus; hæc enim leguntur in Concilio Ephesino panegyricæ Orationes, quarum titulus refert, dictas fuisse in die Festo S. Johannis. Per hæc Synodus Ephesina desinente Junio mense celebrata est; ex hoc autem nonnulli inferunt, tunc temporis Festum S. Johannis Evangelistæ unà cum Festo S. Johannis Baptiste die 24. Junii fuisse celebratum; quod tamen mera est conjectura, quæ rejici potius, quam probari meretur. Venio nunc ad Ecclesiam Latinam, quæ cum S. Johannis sollempnitatem suis Fastis adscripsit, eam diei vigesima septimæ Decembris alligavit; notatur enim ea in Martyrologiis S. Hieronymi, ac Bedæ, Adonis, & Ufuardi (quamquam in antiquissimis codicibus MSS, non Natalis Sancti Johannis, sed ejus assumptio memoretur, quod eorum opinioni favere potest, qui Johannem resurrexisse contendunt.) In Calendario etiam Frontonis, & vetustiori Romano à Martene edito

edito tom. 4. *Ancedot.* & in Regula Chrodogangi Metensis Episcopi Anno 783. Festum S. Johannis eidem diei assignatur. Ecclesia eorum Græca olim hujusmodi Festum celebrasse videtur post Natalem Domini cum Ecclesia Latina, siquidem Gregorius Nyssenus in Oratione funebri S. Basilii asserit, in Ecclesia sua post Festum Natalis Domini Festa SS. Stephani, Petri, Jacobi, Johannis, & Pauli, & Basilii celebrata fuisse. Ibi sex dies festi Natalem Domini subsequabantur, & idcirco hæc hebdomada feriata erat. Ad imitationem igitur Orientalium Latini quoque Festo Natalis tot alia Sanctorum Festa addidere. Quod ait Gregorius Nyssenus, Festum S. Jacobi celebratum fuisse post Natalem Domini, id pariter observatum legitur apud quasdam Occidentis Ecclesias, præsertim Gallicanas, in quarum veteri Sacramentario tam à Thomasio, quam à Mabillonio evulgato, ambo fratres, Johannes, ac Jacobus, uno eodemque die coluntur, nempe 27. Decembris; illud porro observatione dignum existimo, quod in Officio Missæ, quæ in prædicto Sacramentario legitur, uterque frater tanquam Martyr celebratur, certissimum tamen est, Johannem sicam mortem obiisse. Circa autem Festum S. Jacobi fratris Johannis, puto ab Auctore illius Sacramentarii erratum esse, cum illud Festo S. Johannis adjunxit: in vetustissimis enim MSS. codicibus non fit mentio Natalis S. Jacobi fratris Johannis Evangelistæ, sed ordinationis S. Jacobi fratris Domini. Martyrologium Florentini, omnium quotquot edita sunt vetustissimum, hæc habet -- Sexto Kalendas Januariæ assumptionis S. Johannis Evangelistæ apud Ephesum, & ordinatio S. Jacobi Apostoli fratris Domini, qui ab Apostolis primus ex Judæis Hierosolymis est Episcopus ordinatus. In Martyrologio Corbejensi apud Duchærium in Spicileg. habetur: *Ordinatio Episcopatus S. Jacobi Apostoli fratris Domini.* Consonat vetustissimum Antverpiense, quod eisdem verbis memorat ordinationem S. Ja-

Gavant. Rybr. Miss.

cobi. Ex quibus manifestissimum est, non bene conjuncta fuisse Festa amborum fratrum, Johannis, & Jacobi, in Sacramentario Gallicano, cum alterius Jacobi non quidem Natale, sed ordinatio, seu Cathedra, qua primum Hierosolymorum Episcopus constitutus est, antiquitus celebraretur. Fortasse etiam de Jacobo fratre Domini intelligendum est, quod adstruit Nyssenus in Oratione laudata. In Calendario vetustissimo Bucheriano Seculi IV. quod denuo typis edidit Theodoricus Ruinart ad calcem Actorum Sanctorum Martyrum, nondum fit mentio S. Johannis. Habetur tamen in Carthaginensi paululum recentiori, à Mabillonio, & eodem Ruinarto edito, nisi quod manifestissimo scribæ errore legatur *S. Johannis Baptista*, cum legi debeat *Evangelista*; Johannis enim Baptista Festum in eodem Calendario octavo Kal. Julii reperitur. Ex his omnibus quamquam probabiliter affirmare possimus, S. Johannem Evangelistam obiisse in aliquo ex his diebus, quibus tum ab Ecclesia Græca, tum ab Ecclesia Latina coli consuevit, nil tamen certi statui posse credimus. Propter hæc nil mirum, si doctissimus Cardinalis Baroni, quamvis plura de Johannis obitu, & de cultu ejus Reliquiis præstito, habeat in notis ad Martyrologium Romanum, nullum tamen verbum de die ejusdem obitus faciat.

Ceterum in Missa hujus Festi juxta regulas communes deberet dici Præfatio propria Apostolorum, verum ob rationes à Gavanto adductas, & præsertim quia ita reperitur in antiquioribus Missalibus, dicitur *Præfatio de Nativitate Domini.*

XVIII. Gavant. pag. 177. col. 2. num. 9. *Festum Innocentium antiquius est Origene, &c.* Gavantus asserit, antiquissimum esse Festum SS. Innocentium, idque eruit ex quibusdam Homiliis Origeni tributis, præsertim verò ex tertia, ubi loquitur de martyrio Innocentium, eorumque Festo, tanquam antiquissimo, cum in Homilia illa legatur: *Bene SS.*

R r r

PP. 60-

PP. eorum memoriam celebrari mandaverunt sempiternam. Verum omnibus prædictas Homilias legentibus, non solum patet, eas non esse Origenis, sed non posse esse, nisi fœtus Auctoris alicujus Latini; sciant enim vaniloquii, antithetis, verborum lutiis, synonymis, & allusionibus, quæ omnia aperte indicant Latinam linguam, qua ab initio composita fuit, ut tenet Græcolas *loc. cit. cap. 20.* necnon Thomassinus, tanquam supposititias reputans tales Homilias *loc. supra. n. 14.* Minus quoque probari potest, Infantes istos non solum habuisse Festum, sed etiam Octavam tempore S. Augustini, ex quo in catalogo suorum Sermonum per Possidium allato aliqui legantur hoc titulo inscripti: *De Octavis Infantium Tractatus duo.* Nomine enim Infantium ibi non alii veniunt, nisi recens regenerati per Baptismum, de quibus dicitur: *quasi modo geniti Infantes, &c.* qui vestem candidam per octo dies deferebant, die octavo, nempe Dominica post Pascha talem vestem deponebant, & ideo præfata Dominica ob dimissionem talium indumentorum candidorum, *Dominica in Albis* usque modo appellatur. Octava igitur illa non erat nisi Octava Paschatis, in qua vestes illæ albæ à novis Baptizatis (in Paschatis pervigilio ob signum lætitiæ deferri inceptæ) dimittebantur. Rursus nullus profecto prolatus fuit sermo à S. Augustino super Festo SS. Martyrum Innocentium; & qui ejusdem Sancti Doctoris nomine circumferuntur sermones de tali Festo, sunt procul dubio supposititii. Sanctus quippe Augustinus nullum verbum fecit de prædictis Infantibus, nisi in Instructione ad Catechumenos *l. 3. &* quod de iisdem dixit, nullam habet relationem ad Festum SS. Innocentium, sed occasione expositionis in Evangelium S. Matthæi, eorum tantum martyrium commemorat; Festum nullo modo indicat.

In Calendario Carthaginensi aliàs memorato de Innocentium Festo sermo brevis habetur his præcis verbis: *P. Kal. Jan. San*

clorum Infantium, quos Herodes occidit: ex quo inferri potest, hoc Festum non secus, ac illud S. Stephani, prius in Africa celebratum fuisse, unde Romam, & deinde in Galliam transierit. Habentur enim quatuor Festi Natalis in Regula Chrodogangi supra memorati *c. 74. in sollempnitatibus præcipuis, id est Natalis . . . In Sanctorum Festivitatibus, id est S. Stephani, S. 70. Evangelista, & in Festivitate Infantium.* Nonnullas, & quidem validas, subnectit rationes Græcolas *loc. cit.* quibus suadere conatur, hoc Festum in Africa incepisse, sicut Festum S. Stephani, & duo hæc Festa celebrari consuevisse post Natale. Præsertim verò, quia apud S. Fulgentium, qui circa Annum 530. mortuus est, reperitur post sermonem Nativitatis J. C. sermo S. Stephani primi Martyris, & deinde sermo de Epiphania, seu de morte Innocentium, & adoratione Magorum; sicut etiam, quia Prudentius panxit Hymnum de Innocentibus post Hymnum de Epiphania, perinde ac si cœpta esset fieri commemoratio de his Infantibus in Officio Epiphaniæ, à qua postea separati, ac Festo Nativitatis J. C. conjuncti fuerint. Hæc Græcolas; sed cum Prudentius, qui floruit Anno 390. præfatum Hymnum composuerit in honorem SS. Innocentium, conieci potest, ab illo usque tempore Ecclesiam prædictis Martyribus cultum præstitisse; & si non peculiare Festum, memoriam saltem aliquam in Festis diebus, de iisdem Infantibus pro Christo occisis, exhibuisse.

XIX. Gayant, pag. 178. col. 1. cælo in 9. Non admittit cantica lætitiæ, quia discerunt in Lumbis &c. Hic Gayantus prædictam rationem ex Micrologo assignat, est hoc Festum non admittat cantica lætitiæ, ejusque Officium lugubre sit. Sed *tom. 2. sui Theauri scilicet. 6. cap. 5. num. 3.* meliorem offert rationem, quam etiam assignat Durandus in *Rationali Divin. Offic. lib. 7. cap. 41. n. 11.* & ante eum Amalarius *lib. 1. de i. rorum Officiis cap. 41.* nimirum, quia compulset

hujus Officii conjungi nos vult animis devotum mulierum, quæ in morte innocentium doluerunt, & planxerunt. Laudatus Amalarius eodem lib. 4. de Divinis Officiis apud Græcolas cit. cap. 29. adstruit, Officium Innocentium ab origine sua nihil habuisse lugubres; sed hoc postea inventum fuisse in aliquibus tantum secularium Ecclesiis; in Monasteriis vero semper dictum fuisse *Gloria in excelsis* ad Missam, & *Te Deum* ad Matutinam. Uldaricus Abbas in consuetudinibus Cluniacensibus, docet, apud prædictos suos Monachos servatum fuisse antiquum usum Monasteriorum, de quo loquitur Amalarius: In Natali Innocentium, quod alia Ecclesia non cantant *Gloria in excelsis*, nec *Alleluja*, hoc minime curatur à nobis; sed ut ut sit de præfectorum Monachorum Ritu, in præsentiarum hoc certum est, quod juxta Rubricas Missalis Romani, & apud universam Ecclesiam, in Festo SS. Innocentium, quamvis in Missa dicatur *Credo* (ratione Octavæ Nativitatis Domini, & S. Johannis Apostoli) attamen non dicitur *Gloria in excelsis*, nisi venerit in Dominica, aut nisi SS. Innocentes Martyres sint Titulus, seu Patroni Ecclesiæ (non autem præeis alicujus Altaris, etiam majoris) cum enim ibi sint duplex primæ classis, tunc etiam juxta nostrum Gavantum tom. 2. sui Testauri fest. 6. cap. 6. num. 7. & Bauldry part. 4. cap. 2. n. 37. necnon Halden part. 2. tit. 12. n. 28. tunc, inquam, in Officio hujus Festi, sicut dicitur *Te Deum*; ita in Missa dici debet, non tantum *Credo*, sed etiam *Gloria in excelsis*, item Graduale cum *Alleluja* ante & post *ÿ*. omnino Tractu, ac denique *Ita Missa est* in fine Missæ, & tam ad Officium, quam ad Missam adhiberi color rubeus; perinde ac fit in Ecclesia universali, quando hoc Festum venerit in Dominica, quia (ut bene ratiocinatur noster Gavantus) si hæc omnia signa lætitiæ conceduntur ratione Dominice, in qua non est dolendum, debent pariter concedi in Festo Titularis, seu Patroni Ecclesiæ, in quo etiam non est dolen-

dum; & si SS. Johanni Baptista, ac Laurentio conceditur *Credo*, tam quando celebratur eorum Festum in propria Ecclesia, quam quando idem Festum incidit in Dominica, rectè exinde arguitur, æqualia esse quoad prædicta; celebrari aliquod Festum in Dominica, & celebrari in propria Ecclesia; quapropter in utroque casu, æqualiter sunt celebranda. An autem simili modo liceat ordinare Missam hujus Festi, necnon Officium, quando hoc non quidem est Titulare Ecclesiæ, sed in ea asservantur insignes SS. Innocentium Reliquiæ; laudatus Halden, qui proponit cit. loc. hoc dubium, assertivè resolvit non audent; verum subnectit quod sicut teste Gavanto loc. supradict. titulus solius Altaris SS. Innocentium, etiam majoris, non est ratio sufficiens ad difformandum se in modo dicendi Missam, & Officium de hoc Festo, & ad recedendum à Ritu Ecclesiæ universalis; ita etiam particularis Ecclesiæ alicujus dictarum Reliquiarum cultus, etiam si sollempnis, & publicus, sufficere non videtur ad difformandum se in modo celebrandi Missam hujus Festi ab Ecclesia universali. Bauldry tamen part. 4. cap. 2. num. 38. censet, quod si in Ecclesia aliqua fuerit aliquod Corpus eorundem Innocentium, vel insignis Reliquia, possit celebrari Missa, & recitari Officium eorundem, cum canticis, & signis lætitiæ, eodem modo, quo fit, quando tale Festum occurrit in Dominica.

In die autem Octava hujus Festi, ubicunque, aut quocunque die celebretur, in Officio dicitur pariter *Te Deum*, ut suo loco etiam adnotabimus; & in Missa *Gloria in excelsis*, itemque Graduale cum *Alleluja*, & *ÿ*, sequente, necnon in fine Missæ *Ita Missa est*, & adhibetur tam ad Officium, quam ad Missam color rubeus, ut præscribitur in Rubricis. Ratio autem hujus Ritus est, ut notat Gavantus pag. 177. num. 3. & in Præfatione ad Octavarium Romanum, quia dies Octava Beatitudinem Cœlestis Patriæ significat,

à qua omnis abest luctus, ac lacrymæ. Non dicitur tamen *Credo* in die hujus Octavæ, nisi hæc venerit in Dominica.

XX. Gavant. pag. 178. col. 1. n. 11. *Dominica infra Octavam, &c.*) Hæc Dominica appellatur: *Dominica vacat prima post Nativitatem Domini*. In aliquibus Ordinibus Romanis dicitur prima Dominica post Nativitatem. Hæc Dominica à Micrologo *cap. 27.* à Gavanto *cit.* vocatur *Officium Dum medium silentium, &c.* quia hæc est Antiphona à *cap. 18. Sapientie* desumpta, qua incipitur Introitus Missæ hujus diei, & per quam nos docet Ecclesia, quod sicut mediæ noctis tempore Deus Populum suum ab Ægypti captivitate liberaverat; ita etiam mediæ nocte Verbum suum Incarnatum Mundo apparuit, ut à peccati servitute eum liberaret.

Advertere debemus, quod si post Festum S. Thomæ Cantuariensis occurrat Sabbatum, ipsa die Sabbati dicitur Missa de Octava Nativitatis, cujus Introitus incipit: *Puer natus, &c.* cum commemorationibus ibi positis, ut dicitur in Rubrica posita post Festum prædictum S. Thomæ.

XXI. Gavant. pag. 178. col. 1. num. 12. *Octava Nativitatis, & Circumcisionis, &c.*) Ordinarium Nannetenste relatum ab Edmundo Martene in *trakt. de antiq. Eccles. discipl. cap. 13. n. 15.* ait: *Quidam dicunt, quod in die Circumcisionis tria Festa concurrunt, B. M. V. Circumcisionis, & Octava Domini, quia si Christus circumcissus non fuisset, nihilominus fieret Octava. Et alii dicunt, quod duo Festa tantum concurrunt, B. M. V. & Circumcisionis unde in multis Ecclesiis dicitur prima Missa de B. M. V. Vultum tuum, &c. alia verò de Circumcisione: Puer natus est, &c. & Evangelium Luca legitur: Postquam impleti sunt. Hæc præfatum Ordinarium & quidem in plerisque antiquis Missalibus duæ Missæ reperiuntur, ut adnotat idem Martene *cit. loc.* In antiquioribus Sacramentorum libris, alia etiam legitur Missa *ad prohibendum ab Idolis* inscripta, ut in codice Gellonensi, in Rhe-*

mensi, Regio Gallicano, n. 3365. præsertim verò in Sacramentario Gelasiano, & aliis quibusdam, quæ Missa potissimum instituta erat ad reprimendas Paganorum hæc die superstitiones, quas fuscè describit S. Augustinus, seu alius *serm. 129.* in Appendice novæ editionis, quasque etiam refert Martene *loc. supracit.* Postea verò ex duabus Missis tantum facta est sub titulo Circumcisionis: *Ordo Missæ in Circumcisione Domini*, in qua duplex habetur Benedictio, una ante Communionem, altera post.

Quale autem Officium Romæ olim fuerit hac die, utrum de Octava Nativitatis, vel de Circumcisione, vel de Virgine, disticte dictu esse ait Grancolas *Comment. Histor. in Breviarium Romanum lib. 2. cap. 24.* In Sacramentario Gelasiano, sicut etiam in Gregoriano, Missa hujus diei inscribitur: *In Octava Domini, in Octavis Domini.* Durandus verò *lib. 6. cap. 15. n. 13.* ait, quod cum Ecclesia non faciat Festum de Passione Domini, videtur quod in Circumcisione, in qua incipit Passio Domini, tunc etenim primum Sanguinem suum fudit, non sit faciendum festum, sed potius lamentum, sicut & in Passione; adeoque dicitur, quod Festum non sit de Circumcisione, sed de Octava Nativitatis Domini.

In Hispania quartum Concilium Tolosanum habitum Anno 633. præscribit abstinentiam hac die servandam, & cantari vetat *Alleluja* in Officiis Ecclesiæ, sed nequaquam loquitur de Officio Circumcisionis; ita præterit D. Isidorus *lib. 2. de Div. Offic. cap. 40.* ait, Ecclesiam Kalendis Januarii instituisse jejunium propter errorem Ethnicorum, ne verbum quidem facit. E contra verò in Gallia Festum hoc Circumcisionis nomine vocatur, & Concilium Turonense secundum *Can. 17.* habitum Anno 567. præcipit ea die jejunari, sicut alia Ecclesiæ hoc præscribebant ad profanas consuetudines Ethnicorum, quæ Kalendis Januarii vocabantur, expiandas, ut superius

peris inuimus, & Missam Circumcisionis præscribit; ita etiam in Capitularibus Caroli Magni lib. 6. cap. 186. appellatur hæc dies Circumcisio: *In Circumcisione Domini i Kalendas Januarii.* Ordo pariter Cluniacensis de Circumcisione tantum loquitur. In antiquis Martyrologiis Galliarum appellatur Circumcisio Iesu Christi secundum carnem, & quidem, ut bene ponderat Grancolas *loc. cit.* Octava Natalis celebrari non potest absque celeberrate Festi Circumcisionis, quoniam octava die Iesus Christus circumcisus fuit. Et quavis in supracit. Sacramentariis, Gelasiano, & Gregoriano, intuletur Missa hæc diei in *Octava Domini*, ut supra etiam inuimus, nihilominus in Præfationibus utriusque Sacramentarii mentio fit non solum Octave Natiuitatis, sed etiam Circumcisionis, & Perperii B. M. V. *cujus hodie Circumcisionis dies, & Natiuitatis octavam celebrantes, tua Domine mirabilia veneramus, quia qua peperit, & Mater, & Virgo est;* hæc habentur in Præfatione codicis Gregoriani, similiter etiam recentior in codice Gelasiano; in Missali vero Gothico, Missa hujus diei, quæ unica est, inscribitur: *Ordo Missæ in Circumcisione Domini N. 7.* sed in præsentis Missali Romano recognito omnia prædicta tria Festa in unum conflata videntur in Ordine Missæ; nam Oratio est de *S. Mariæ*; Evangelium verò de *Circumcisione*, reliqua de *Octava Natiuitatis*, & Missa inscribitur: *in Circumcisione Domini, & Octava Natiuitatis.* Si hoc Festum Circumcisionis incidat in Dominicam, Anno illo Dominica vacat, idest nihil eo Anno, die illo fit de Dominica, nec in Missa, nec in Officio; reliqua seruentur, prout disponunt Rubricæ Missalis in tali die. prædicta inuicem sufficiat pro sacra eruditione hujus Festiuitatis, & qui plura scire desiderat, citare poterit citatos Auctores, nimirum Martene, Grancolas, nec non Baillet, & Thomassinum lib. 2. cap. 8.

XXII. Gavant pag. 178. col. 1. num. 14. *Vigilia Epiphaniæ, &c.* Nonnulla spectantia

ad sacram eruditionem hujus Vigiliæ tradit Grancolas *Comment. Hist. in Breviarium Romanum cap. 29.* Quoad praxim seruandam in Ritibus hujus Vigiliæ multa etiam congerit noster Gavantus *tom. 2. sect. 6. cap. 6. n. 1.* unde nihil aliud superest observandum hoc loco, nisi hanc Vigiliam ita esse privilegiatam, ut si in illa occurrat alicubi Festum etiam primæ classis, de ea debeat fieri commemoratio ad Laudes in Missa, cum ultimo de eadem Vigilia Evangelio. Ita Halden *part. 2. tit. 1. §. Hæc est Vigilia, & Guyetus lib. 4. cap. 6. quest. 5.* ubi addit, hanc Vigiliam ita esse privilegiatam, ut æquiparetur Dominicis, & ideo in Festo primæ classis in eam occurrente, faciendam esse de ea commemorationem, quæ in aliis Vigiliis omittitur in prædicto casu, ut alibi diximus. An verò in hoc casu cantandæ sint duæ Missæ in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, si vera esset ratio Francolini apud Gavantum *1. part. tit. 7. de Commemorat. n. 2.* duas Missas nunquam esse cantandas post unam Horam; non deberet cantari nisi unica Missa, quia utraque harum Missarum in prædicto casu cantanda esset post Tertiam; sed cum ratio illa parum valeat apud Guyetum *cit. lib. 4. cap. 2. quest. 5.* hinc existimat Rubricæ de Vigiliis futurum conformius, si duæ Missæ Conventuales in dicto casu cantentur in prædictis Ecclesiis, nimirum una de Festo primæ classis, altera de Vigilia Epiphaniæ; neque obstat, ait ipse, quod in hac Vigilia non sit jejunium; Vigilia enim Ascensionis perinde sine jejunio est, & tamen duas, imò aliquando tres in ea dicendas esse Missas Conventuales declarat propria Rubrica. Ulterius idem Auctor *lib. 4. cap. 5. quest. 5.* subnectit, quod si vera Dominica est Vigilia ista Epiphaniæ, ut infra ipse probat, talem Vigiliam reputari tanquam diem Dominicam, tunc dicendam esse nihilominus ejus Missam adstruit, & quidem post Primam, si incommodum videtur, duas Missas nulla mediante hora cantare. Si hæc Vigilia incidat infra ali-

quam Octavam concessam aliquibus ex speciali privilegio, quia de jure communi hoc accidere non potest, cum novo jure Urbani VIII. interdicta sint omnes Octavae à die 17. Decembris usque ad Epiphaniam; si, inquam, incidat infra aliquam Octavam, tunc quidem non duæ Missæ, sed unica Conventualis, & hæc de Vigilia dicenda erit, cum commemoratione illius Octavae, & Credo etiam extra Dominicam, si talis Octava illud habeat, non enim hæc est Vigilia simplex, seu ferialis, ut sunt alia Vigilæ communes, sed festiva, & Dominicalis, adeoque capax Symboli, aliunde debiti; Missæ pariter privatae deberent dici de Vigilia in prædicto casu cum commemorat. Octava; caterum in hac Vigilia prohibentur Missæ Votivæ, & Defunctorum, ut liquet ex Decreto edito die 27. Aprilis 1697. & dato in nostro Indice sub num. 514. & alio emanato die 16. Junii 1708. dato in nostro Indice sub n. 607. & denique ex alio edito die 10. Decembris 1718. dato in nostro Indice sub n. 635.

XXIII. Gavant. pag. 178. col. 2. num. 15. *Epiphania, seu Theophania, &c.*) Jam superius diximus, Festum hoc primitus, in Oriente præsertim, fuisse unitum cum Festo Nativitatis Jesu Christi, & deinde sejunctum ad imitationem Ecclesiæ Occidentalis. Hoc Festum appellatur Epiphania, nimirum manifestatio, seu apparitio, sive quia hoc die celebratur etiam Christi Baptismus, & divina manifestatio suæ Gloriæ, illis verbis sui Aeterni Patris facta: *Hic est Filius meus dilectus, &c.* sive quia in hac die adoratus fuit à Magis, & Gentibus manifestatus est. Appellatur etiam hoc Festum Theophania ab aliquibus, quæ vox Dei præsentiam significat, propterea quod Pater Divinus præsentiam suam in Filii Baptismo manifestaverat. Tria objecta in hoc Festum coalescere, nimirum Christi Baptismus, miraculum in Nuptiis ab eo factum, quo aqua in vinum conversa est, & adoratio Magorum; unde S. Maxi-

mus Taurinensis *humilia* 6. de Epiphania agit de tribus hæc Festis in unum confisus, sed nequaquam dici potest, quodnam eorum à 6. Januarii diem incidit. S. Hieronymus *Hispalensis Offic. lib. 10. cap. 6.* id ipsum advertit, dicendo: *Tribus causis hæc dies Epiphania dicitur, quia Christus in Baptismo... & quod ex die fidei ortu Magis est productus, sive quod primo signo per aquam vinum factam...* Hæc omnia patent etiam ex Hymno Prudentii, quem ad Divina Officia adhibet Ecclesiæ, & ex S. Paulino *carm. 9.* de S. Felice. Quidam autem opinati sunt, ab Ecclesiâ triplicem hanc Gloriam manifestationis Jesu Christi fuisse conjunctam, & die 6. Januarii celebratam, ut oblivione deleteret triplicem Imperatoris Augusti triumphum, quem Romæ 6. Januarii Ethnici celebrabant; posteaquam per hunc Imperatorem Pax toto Orbe Terrarum conciliata est, clausumque Jani Templum. Quapropter, ut Populus à prophana illa celebritate revocaretur, triplicem commemoratum Christi triumphum, aut manifestationem, Ecclesiâ in unum idemque Festum confisus, & eidem diei 6. Januarii affixisse nonnulli arbitrati sunt, ut refert *Orsius lib. 6. cap. 18.* Festum hoc est antiquissimum, tum in Oriente, tum in Occidente, & est unum ex illis, quæ ab Ecclesiâ Latine vocantur *Sacratissima Sacrosancta* in Cantore Missæ, propterea quod circa ea totus Divini Officii Ordo versatur. Ritus, qui spectant ad recitationem Officii hujus diei, examinabimus in *tom. 2. nostr. observ.* ubi agitur cum Gavanto de eadem sollempnitate. Ea vero quæ spectant ad sacram eruditionem Missæ hujus diei, & alias ceremonias, quæ antiquitus in hac die exercebantur in Ecclesiâ Orientali, necnon in Ambrosiana, & aliis Occidentalibus, fuisse describuntur à Græcolas *loc. cit. cap. 30.* necnon ab Edmundo Martene *cap. 14.* sicut etiam à Thomassino *de dierum Festorum celebritate lib. 2. cap. 6.*

Infra Octavam hujus Festivitatæ non possunt

sunt dici Missa Votivæ privatae, neque Defunctorum, ut patet ex suprâ allegato Decreto dato in nostro Indice sub n. 217. edito die 28. Augusti 1627. unde infra Octavam etiam præsentem corpore, ut benè advertit Halden *cit. loc.* dictæ Missa privata Defunctorum celebrari non possunt. Quod si ex gravi causa diebus infra hanc Octavam dicatur Missa Votiva sollemnis, eaque habeat Præfationem propriam, debet hæc in ea dici, ut supra adnotavimus in Missis Votivis sollemnibus, quæ celebrari possunt infra Octavam Nativitatis. Si autem prædicta Missa Votiva sollemnis non habeat Præfationem propriam, tunc dicenda est *Præfatio Epiphaniæ*, ut & hujus *Communicantes*, sive habeat, sive non habeat Præfationem propriam. Si autem Votiva illa sollemnis sit Missa de Requiem, quæ præsertim coram corpore dici potest, tunc *Præfatio*, & *Communicantes* erit commune, nam in Missis quibuscuque Defunctorum hæc nunquam variantur, quocumque tempore legantur.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. IV. De Dominicis post Epiphaniam, usque ad Septuagesimam.

I. Gavanti. pag. 178. col. 1. n. 1. *Cur sex tantum Dominicae intercurrant, &c.* Dominicae post Epiphaniam, usque ad Septuagesimam possunt esse, vel ad summum sex, vel ad minimum una; quod enim propior Epiphaniæ, vel ab ea remotior est Septuagesima (quæ quidem major, aut minor distantia à Paschatis mobili Festo dependet) eò pauciores, vel plures, sunt Dominicae infra hoc tempus; & hinc positum est in Breviario Romano Officium sex Dominicarum post Epiphaniam, & in Missali describuntur sex Missæ dicendæ in sex Dominicis, quæ ad summum occurrere possunt post Epiphaniam. Quod si alicui, vel aliquibus illarum post Epiphaniam celebrandis locis ordinarius non sit tunc vel celebrantur Sabbato Septuagesimam præcedente, vel transferuntur post

Infra Octavam Epiphaniæ dicitur eadem Missa, quæ in Festo, & post Orationem dici dicuntur Orationes: *Deus, qui salutis aeternæ, &c. & Ecclesia*, vel *pro Papa*, nisi occurrat Festum simplex; tunc enim tertia est: *Deus, qui salutis, &c.*

De diebus infra Octavam Epiphaniæ occurrentibus, agit etiam Grancolas *loc. cit. cap. 31.* ubi varia congerit, quæ spectant ad sacram eruditionem, præsertim Officii, Antiphonarum, Lctionum, &c. quæ olim dicebantur, & hodie adhuc dicuntur in prædictis diebus, & in Octava ejusdem Festi Epiphaniæ.

De Festis autem duplicibus, & aliis, quid agendum sit infra dictam Octavam Epiphaniæ, pendet, ut ait Gavanti *num. 18.* à Rubrica Breviarii, ubi cum ipso nos quoque de prædictis Festis, & aliis sermonem habebimus.

Dominicam 23. post Pentecosten, ut patet ex Rubrica Missalis, quæ habetur post Missam, quæ dicitur in Octava Epiphaniæ.

Ab Octava Epiphaniæ usque ad Purificationem, nisi fuerit duplex, post Orationem diei, in Missa dicuntur istæ Orationes: *Deus, qui salutis aeternæ, &c.* nisi ratione *Menstris*, aut *Feriae II.* dicendum sit *Fidelium, &c.* (tunc enim hoc dicitur secundo, seu penultimo loco, tertio autem *Deus, qui salutis, &c.*) tertia *Ecclesie tuae, &c.* vel *Deus omnium Fidelium, &c.* pro Papa: post Purificationem vero Oratio secunda est *A cunctis*, tertia ad libitum; nisi rursum ratione *menstris*, aut *Feriae 2.* dicenda sit loco secundo Oratio *Fidelium*, & tertio *A cunctis*. Denique eadem secunda Oratio *A cunctis*, & tertia ad libitum, in Missa dicitur

tur pariter post diem 2. Februarii, in casu, quo occurrat transferri Festum, seu potius Officium Purificationis B. M. V. ut liquet ex Decreto emanato die 14. Februarii 1705. dato in nostro Indice sub n. 588.

II. Gavant. pag. 178. col. 2. n. 3. *Secunda Dominica Missa dicitur semper, &c.* Si Dominica Septuagesimæ fuerit Dominica 2. post Epiphaniam; tunc in præcedenti Sabbato, si non fuerit impeditum Festo semiduplici, dicitur Missa de Dominica secunda post Epiphaniam cum suprascriptis Orationibus. Si verò Festum simplex in eo occurrat, de eo faciendâ est commemoratio in Missa Dominicæ; si verò Sabbatum illud fuerit impeditum Festo aliquo semiduplici, tunc prima die post Octavam Epiphaniæ, in qua non fit Festum duplex, dicitur Missa de secunda Dominica, & Festum semiduplex in eo occurrens transfertur in primam diem similiter non impeditam. Ita colligitur ex Rubrica Missalis, quæ habetur ante Dominicam secundam post Epiphaniam.

Nunc verò in recenti Decreto edito à S. R. C. die 29. Novembris 1721. ita habetur -- Officium proprium SS. Nominis JESU, quod aliis plerisque Christiani Orbis Provinciis, & Regnis, variisque particularibus Ecclesiis, & Ordinibus Regularibus fuerat concessum, imposterum ab omnibus Christianis, tam Secularibus, quam Regularibus utriusque sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, sub Ritu duplici secundæ classis, Dominica secunda post Epiphaniam recitari, & Missam respectivè celebrari debere, indulget S. R. C. die 29. Novembris 1721. annuente Innocentio XIII. sub die 20. Decembris ejusdem anni -- Ex vi igitur prædicti Decreti, in prædicta Dominica secunda post Epiphaniam, celebranda est Missa de SS. Nomine JESU, cum commemoratione præfata Dominicæ, & Evangelio in fine. Quando autem prædicta Dominica secunda post Epiphaniam non habuerit propriam sedem Dominicalem, ob

Dominicam Septuagesimæ occurrentem die 18. vel 19. vel etiam 20. Januarii (in quibus casibus agendum est de prædicta Dominica secunda, ut superius exposuimus) tunc, cum prævaleat Dominica prædicta Septuagesimæ, sicut prævalet occurrente in ea Festo Purificationis B. V. M. Officium SS. Nominis JESU erit transferendum ad primam diem non impeditam, & sic etiam Missa correspondens dicto Officio. In prædicta Missa SS. Nominis JESU, quamvis in pluribus Missalibus impressa fervetur sequentia, quæ incipit: *Lauda San Salvatoris JESU nonen, & amnis*, hæc tamen non est dicenda nisi à Fratribus Minoribus S. Francisci, tum quia in concessione antea facta Societati JESU Anno 1701. 1. Octobris, dicitur expressè: *Exclusa tenet sequentia*; tum quia post hanc universalem concessionem, Missa Romæ impressa non continet dictam sequentiam. Rursus dicta sequentia omitti pariter debet à Cappellanis, seu Confessariis non Franciscanis, in Ecclesiis Monialium Ordinis S. Francisci; nam præfati Cappellani possunt quidem in dictis Sanctimonialium Ecclesiis dicere Missam de Festo, de quo ipsæ Moniales recitant Officium, ut alibi diximus, & liquet præsertim ex Decreto edito die 20. Novembris 1717. & dato in nostro Indice sub num. 634. sed prædicta Missa descripta jacet in Missali Romano, in qua non habetur dicta sequentia.

III. Gavant. pag. 179. col. 2. n. 5. *Dominica VI. post Epiphaniam desiderata fuit, &c.* De Dominica VI. post Epiphaniam, nullum habebatur Officium, nec Missa, quia raro accidit, ut sex occurrant Dominicæ ab Epiphania usque ad Septuagesimam, & si quando accidisset, in VI. Dominica repetebatur Officium, & Missa quintæ Dominicæ, Plur autem V. ut notat Gavantus *hic*, interseri jussit Officium proprium, nec non Missam pro VI. Dominica.

Novæ Observations, & Additiones ad Gavanti

Tit. V. De Dominicis à Septuagesima, usque ad Feriam 4. Cinerum.

I. Gavanti pag. 179. col. 1. n. 1. *Quadragesima Ritus antiquior est . . . nam ab Apostolico tradita est, &c.* Non desunt, qui institutionem jejunii Quadragesimalis Telesphoro Summo Pontifici adscribunt apud Eusebium in Chronico ad annum Christi 136. ubi ita legitur: *Quadragesimale jejunium à Telesphoro per hoc tempus institutum ac præceptum quidam scribunt.* Verùm hæc verba in MSS. Codicibus desiderari, ideoque Chronico Eusebii inserta esse, jam animadverterunt Arnaldus Pontacus, & Josephus Scaliger in Notis ad illud Chronic. Rabanus quidem Maurus lib. 2. de instit. Cleric. cap. 34. & Rupertus Tuitiensis Abbas lib. 4. de divinis Officiis cap. 9. idem scribunt ac Eusebius; sed dicendum cum Francisco Pagio in historia Telesphori Papæ, Rabanum, & Rupertum facile deceptos fuisse, sive testimonio libri Pontificalis Anastasio Bibliot. tributi, sive interpolati jam Eusebii Chronici, & præstantiores esse Auctores illos, quos referunt Thomafinus in tract. de jejuniis cap. 4. §. 6. & Natalis Alexander seculo II. disert. 4. art. 3. quorum auctoritate probatur, Quadragesimale seu Antepaschale jejunium ex Apostolica traditione acceptum, & derivatum fuisse, præsertim verò auctoritate Divi Hieronymi episc. 14. ad Marcellam, ubi ait: *Nos unam Quadragesimam secundum traditionem Apostolicam jejunamus, &c.* & S. Leonis serm. 43. de Quadragesima 6. cap. 2. in quo hæc leguntur: *Apostolica institutio quadragesimæ dierum jejuniis implatur non ciborum tantummodo paritate, sed privatione maxima vitiorum, &c.* Aliæ antiquorum PP. nec non Conciliorum auctoritates, & alia spectantia ad hoc Quadragesimale jejunium, legi poterunt apud mox laudatos Auctores, nec non apud Baillet tom. 4. pag. 36. & seqq. editionis Parisiensis Anno 1716. Grancolas Comment. hist. in Brevia Gavanti. Rubr. Miss.

rium Romanum cap. 37. & recentissimè apud Card. Lambertinum in sua instruct. seu notificatione 15. in qua inter alia optimè notat, hunc Ritus ab Hæreticis impetitum, fuisse à quatuor sapientissimis S. Rom. Eccles. Card. validissimè propugnatum, nimirum Baronio ad annum Christi 57. n. 140. Bellarmino tom. 4. suorum controvers. lib. 2. Cozza in suo tract. Dogmat. & Morali de jejuniis, & Gotti in suo commendatissimo opere contra Jacobum Piceninum tom. 2. part. 1. art. 6. §. 4. & seqq.

II. Gavanti pag. 179. col. 1. n. 2. *Quinquagesima tribuitur Telesphoro, &c.* Insistendo Gavanti vestigiis, hunc ordinem tenemus in his nostris Additionibus, & Observationibus, procedendo nimirum à Ritibus, & jejuniis Quadragesimali, ad Dominicam Quinquagesimam, de qua dicimus, quod non solum Radulphus tribuit Quinquagesimam Telesphoro, sed etiam Petrus Blefensis serm. 13. qui pariter Quadragesimam institutionem eidem Pontifici adjudicavit; quæ quidem falsa opinio ab Ante-Siricianis decretalibus, de quibus supra sermonem habuimus in pluribus locis, originem trahit; deinde cit. serm. 13. Petri Blefensis dubitatur à nonnullis, utrum sit genuinus, vel suppositicius, ut notat etiam Card. Lambertinus in sua notificat. 14. Prædictum autem Quinquagesimæ nomen plusquam quadringentis annis post Telesphorum inventum fuisse censet Grancolas l. c. cit. cap. 35. & plusquam centum post S. Ambrosium, ideoque non admittit tanquam verum, & genuinum serm. 19. qui sub ejus nomine circumfertur, & qui de Quinquagesima inscribitur. Concilium Aurelianense I. anno 511. Can. 24. Quinquagesimam vetuit, hoc est jejunare una hebdomada ante Quadragesimam: *Ut ante Pascha solemnitatem, non Quinquagesima, sed Quadragesima teneatur; idque* prohi.

S s s

prohi.

prohibuit, ut Ritus uniformis ab omnibus servaretur. Quartum verò Concilium Aurelianense anno 541. *Can. 2.* tanquam novum quiddam, & infuetum considerans, Quadragesimam anticipare duabus hebdomadis, ut supplerentur sex Dominicae, in quibus jejunare non licet, & sex Sabbata, quibus multi jejunare volebant ad exemplum Orientalium, jejunari iussit Sabbatis Quadragesimae, & idcirco non solum Quinquagesimam, sed etiam Sexagesimam vetuit. *Hoc etiam decernimus observandum, ut Quadragesima ab omnibus Ecclesiis aequaliter teneatur, neque Quinquagesimam, aut Sexagesimam ante Pascha quilibet Sacerdos audeat indicere, sed neque per Sabbata quisque solvat Quadragesima jejuniū.* Huiusmodi autem constitutiones Populis tantum, & Laicis inservierunt; vetustissima enim est apud Clerum abstinentiae inchoatio in Quinquagesima, ut legitur in vita S. Uldarici Augustani Episcopi circa decimum seculum, in qua legitur, quod Clerici carnes manducare desinerent à Dominica ante Quadragesimam: *Mos est Clericorum, Dominica ante Quadragesimam carnes manducare, & deinceps usque ad Pascha deovitare.* Petrus Blesensis *cit. serm. 13.* de Quadragesima ait: *Jejunium Quadragesimale, Regulares Canonici incipiunt à Septuagesima; Graeci à Sexagesima, Clerici verò nostri Auctore Telephoro Papa à Quinquagesima, Universus exercitus Christiana militia, Juvenes, & Virgines, Senes cum junioribus ab hac Quadragesima.* Concilium Claromontanum Anno 1095. sub Urbano II. ita statuit: *Nemo Clericorum à Quinquagesima carnes comedat.* Concilium Andegavense Anno 1270. suspensionem minatur Presbyteris, qui jejuniū Quadragesimale non inciperent Feria 2. Quinquagesimae; & Concilium Salisburgense Anno 1281. ad id Religiosos omnes adstringit; & quidem multi Religiosorum Ordines, inter quos etiam nostra Clericorum Regularium Congregatio, hoc observat institutum, jejunandi nimirum 2. & 3. Feria ante Cineres, & ita

praescribitur in nostris constitutionibus *lib. 2. cap. 3.* Porro his duobus diebus jejuniū Quadragesimali adjectis id mysterium observare erit, ait noster Antonius Caraccius in Synopsi veterum Religiosorum Rituum *2. part. cap. 3. num. 6.* quod Beatus Ambrosius memorat, videlicet, sicut post 42. mansiones ad Terram promissionis à Judaeis perventum est, ita nos 42. dierum jejuniis Beatae Resurrectionis Regionem Christi resurgens meritis consequamur. Non desinam advertere, quòd in Liturgia Mozarabica haec Dominica Quinquagesimae appellatur *Dominica ad carnes tollendas*, & in historia Mathaei Paris, vocatur *Carnisprivium*, ob insinuatam rationem, quia nimirum ab hac Dominica incipiebat abstinentia à carnibus, & Antepaschale jejuniū.

De Quinquagesima fuse disserit Amalerius *lib. 1. de ecclesiast. Officiis cap. 3.* Baillet *tom. 4. pag. 15.* Grancolas *supra cit. cap. 35.* Et Card. Lambertinus in sua *eruditissima Instructione Pastoralis xiv.*

III. Gavant, pag. 179. col. 2. num. 4. *A numero dierum Ordo Romanus Septuagesimam definit, &c.* Dominica 3. quae praecedat Quadragesimam, hoc est primam Dominicam Quadragesimae, vocatur Septuagesima. Etenim sicut ab Ecclesia illa Dominica semper appellata fuit Quadragesima, id est quadraginta dierum spatium, ita juxta eandem dicendi formulam retrogrado gradu appellata est Quinquagesima, prima illarum trium Dominicarum, quae praecedunt Quadragesimam, secunda verò appellatur Sexagesima, & tertia Septuagesima: hoc nomen sortitae sunt praefatae Dominicae ob rationes, quas insinuat Gavantus *hic*, & quas etiam tradit Piliart in *direct. Canon. c. 5.* nec non Halden *part. 1. tit. 40 §. 1.* praesertim verò Durandus in *Rationali lib. 6. cap. 24.* Baillet *loc. supra cit. §. 2. n. 4. pag. 4.* editionis Parisiensis 1716.

Graeci primi fuerunt, qui à Septuagesima Quadragesimae exordium duxerant, quin non jejunabant Feria 5. neque Sabbato, ne-

que Dominica, ideoque ut tres prædictos dies restituerent, anticipabant Quadragesimam tribus hebdomadis, ut refert Rattram in lib. 4. contra Græcos cap. 4. *Tribus enim alitatis de septem, Dominica videlicet, Sabbato, & quinta Sabbati, supersunt quatuor dies per singulas hebdomadas jejunari.* Ad imitationem facile Græcorum, ut opinatur Græcolas *supracit. cap. 33.* inuenta est Romæ Septuagesima, saltem in Officio, & Missa, & idcirco tribus hebdomadis anticipatus est Quadragesimæ Ritus, sublati quibusdam lætitiæ signis in Officio publico, eo tempore, quod in Oriente jejunio quadragesimali consecratum erat, ne scilicet Romani Græcis laxiores viderentur; qui Ritus cum Romæ in Galliam transfisset Caroli Magni ævo, queritum fuit, qua auctoritate talis Ritus firmari posset. Extat epistola Alcuini ad Carolum Magnum scripta, qua Princeps ille consultatur de Quinquagesimæ & Sexagesimæ origine, & quia supposititiæ Decretales, à pseudo-Isidoro compilatæ, & interpolatæ, pervagari cœperant, Telesphoro Papæ attribuitur Decretum de Quinquagesima, ut Sabbati jejunia supplerentur, & Papæ Melchisedi Decretum de Sabbatis non jejunandis; dicebaturque primus Quinquagesimam, secundus Sexagesimam instituisse. Ita porro Carolus Magnus Alcuino respondit. Cum tales supposititiæ Epistolæ Decretales sub Carolo Magno in Galliam inuenta fuissent, nil mirum, si Princeps ille deceptus fuerit. Sed Rattramius videtur non ignorasse talium Decretorum falsitatem, cum ea silentio præterierit. Concludimus igitur, quod ex anticipatione juniorum quadragesimalium, tres istæ hebdomadæ, nempe Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ, sunt introductæ.

Duo Septuagesimæ termini sunt: dies 18. Januarii, Festum Cathedralis S. Petri Romæ, quando Pascha incidit in diem 22. aut 23. Martii, & dies 22. Februarii, quo colitur

Cathedra S. Petri Antiochiæ, quando Pascha tardius occurrit, videlicet 25. Aprilis, ut contigit Anno 1734. quo hæc scribebam.

IV. Gavant. pag. 181. col. 1. num. 13. *Omittuntur à Septuagesima Cantica lætitiæ, &c.* In præfatis tribus Dominicis, quæ præcedunt Quadragesimam, dicitur Missa propria cum *Credo*, line *Gloria in excelsis*, & *Alleluja*: in eadem Missa, si Dominica Septuagesimæ (idem est de Dominica Sexagesimæ, ac Quinquagesimæ) venerit ante Festum Purificationis, vel in ipsa die Purificationis, Oratio secunda est *Deus, qui salutis æternæ, &c.* (Correspondens autem huic secreta, juxta Rubricas Missalis, tunc non est *Mentibus nostris, &c.* utpotè incidens cum Oratione currentis Dominicæ; sed *Tua Domine, &c.* ex Missa Votiva de S. Maria post Purificationem) tertia Oratio erit *Ecclesie*, vel *pro Papa*, uti notatur in Dominica secunda post Epiphaniam. Si verò venerit hæc Dominica post Festum Purificationis, Oratio secunda erit *A cunctis*; tertia ad libitum. In iisdem Dominicis (uti & in Festis) post Graduale (omisso in Festis *Alleluja*, ac *ψ. seq.*) dicitur Tractus, ut ibi, non item in Feriis, in quibus resumitur Missa præcedentis Dominicæ; nam in iis tantum dicitur Graduale, omisso Tractu. Præfatio Communis à Septuagesima, usque ad Feriam 4. Cinerum, in Missa Dominicali, ac Feriali, & in Fine *Benedicamus*; quod si in hac, aut alia Dominica privilegiata, occurrat dies octava alicujus Festi (v. g. Patroni, aut Dedicationis Ecclesiæ) fit de tali Octava tantum commemoratio in Missa, sicut & in Officio, non tamen dicitur in Missa tunc talis Dominicæ tertia Oratio. Cum enim in Dominicis infra Octavam dicantur tantum duæ Orationes (nisi fortè faciendæ sit commemoratio Festi simplicis occurrentis) à fortiori non nisi duæ erunt dicendæ Orationes in casu, quo dies ipsamet Octava occurrat in Dominica, utpote nobilior tam die infra Octavam, quàm etiam Dominica infra

Octavam, uti discurret Bauldry *part. 3. cap. 7. in tit. de Orat.* sectando doctrinam nostri Gavanti in eodem Titulo *de Orat. &c.*

Ceterum de prædictis Dominicis Septuagesimæ, & Sexagesimæ eruditè tractant iidem, quos allegavimus supra de Quinquagesima, nec non Durandus *in Ration. lib. 6.*

cap. 24. & Martene *in trakt. de antiqua Ecclesia disciplina cap. 16.* Alios earundem Dominicarum Ritus nos cum Gavanto tradidimus in nostris Observ. & Addit. ad 2. Tom. sui Thesauri, in quo commentatur Rubricas Beviarii Romani.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tir. VI. De Feria 4. Cinerum, usque ad Dominicam de Passione.

I. Gavant pag. 181. col. 1. n. 1. *Feria IV. s. u. dies Cinerum non est caput Quadragesimæ, &c.* Suprà innuimus, Concilium Aurelianense anno 541. ut Quadragesima ab omnibus servaretur, vetuisse Quinquagesimæ, aut Sexagesimæ Antepaschale jejuniū, & ejusmodi constitutiones Populis & Laicis inserviisse, quia Clerici adhuc ex peculiari disciplina inchoabant jejuniū Antepaschale à Dominica Quinquagesimæ; nunc verò iterum dicimus, quòd antiquitus vigeat usus non inchoandi præscriptum quadragesimale jejuniū, nisi Feria 2. post primam Dominicam Quadragesimæ; unde verissimè est, quòd Feria 4. quam diem Cinerum appellamus, non erat caput Quadragesimæ, & reverà tres aliæ Feriæ sequentes titulo carent Quadragesimæ, sed inscribentur *Feria V. Feria VI. Sabbato infra Quinquagesimam*, & prædicta Feria 4. inscripta fuit hoc titulo: *Feria IV. in capite jejunii* in Sacramentario Gregoriano. Ideo autem institutum fuit post aliqua secula initium jejunii antepaschalis in hac Feria, quia plerique vexabantur scrupulo non jejunandi quadraginta dies, sicut fecit Christus Dominus, & idcirco isti quatuor alii dies ante prædictam Dominicam adjecti sunt, ad complendum Quadragesimale jejunium, cum in Dominicis Quadragesimæ non servaretur. Præfati tamen quatuor dies non erant præscripti in Hispania tempore S. Ilidori Hispanensis, neque tempore quarti Concilii Toletani, imò neque Romæ tempore S. Gregorii, qui Romi-

lia 16. in Evangelia expressè dicit, quòd non jejunabatur nisi 36. dierum spatio, propter quòd è quadraginta duorum dierum numerum sex Dominicæ subtrahendæ erant. *Presenti enim die* (hæc sunt præcisa verba S. Pontificis) *usque ad Paschalis sollempnitatis quatuor hebdomadæ veniunt, quarum videlicet duæ quadraginta duo sunt: Ex quibus dum sex dies Dominicæ abstinentia subtrahuntur, non plus in abstinentia, quàm triginta & sex dies remanent, dum verò per trecentos, & sexaginta quatuor dies Annus ducitur nos autem per triginta & sex dies affligimur, quasi Anni nostri deum Deo damus; unde probabile est, ut censet eruditissimus Menardus in notis & observ. in librum Sacram. S. Gregorii pag. 55. necnon Genecolas *supra cit. cap. 36.* Missam, quæ reperitur in tali Sacramentario, & quæ inscribitur: *Feria IV. caput jejunii*, adjectam esse post obitum S. Gregorii, cum illius tempore, quatuor illos ante primam Dominicam Quadragesimæ dies nulla jejunii lex involverit. Reperitur etiam in Codice Gelasiano à Card. Thomaſio evulgato, de quo jam mentionem pluries fecimus, reperitur, inquam, in dicta Feria IV. post Dominicam Quinquagesimæ Missa sic inscripta: *In jejuniis prima Oratio. Feria IV. Oratio autem prædictæ Missæ sic incipit: Inchoavi jejunii questumus Domine benigno favore pro equare, &c.* Quamvis autem Gelasius D. Gregorium præceterit, & quamvis dictus Codex Sacramentorum Gelasio attribuitur, non inde tamen inferendum est, quòd ante D. Gregorium fuerit instituta hæc Mis-*

sa, & quatuor illorum dierum ante Quadragessimam institutum jejunium; nam sicuti in Codice Gregoriano, ita etiam in hoc Gelatiano, de quo loquimur, adjectam fuisse talem Missam censendum est; quamvis enim iste Codex Gelasio tribuatur, tamen ejus autographum, ad cujus exemplar typis traditus fuit cura prædicti Ven. Card. Thomasi, qui & idcirco nunc Thomasius appellatur, non est exaratum nisi paulò ante Annum septingentesimum, ut opinatur doctissimus Moerius lib. 7. de Penitentia cap. 1. num. 15. adeoque post S. Gregorium, ut idem Morinus fuitur, & cum eo Thomasius. Itaque mirum non esse debet, si huic Codici aliqua reperiantur inserta, quæ ævum Gregorianum subsecuta sunt; & reverà in sua eruditissima Præfatione mox laudatus Card. Thomasius ait, se libenter admittere, huic Codici nonnulla esse apposta sequenti seculo, quæ Conditores Codicum Sacramentarium à se supra nominatos, nimirum Leonem, Gelasium, & Gregorium, non sapiunt. Igitur valido innixi fundamento adstruere possumus, prædictam Missam in Feria IV. post Quinquagesimam, Codici pariter Gelatiano adjectam fuisse.

Ex hucusque dictis liquet, Micrologum hallucinatum fuisse, cum capite 46. asseverat, ante S. Gregorium additos fuisse quatuor jejunii dies, qui Quadragessimam præcedunt. Eneas Episcopus Parisiensis in suo libro contra Græcos quest. 3. affirmat, S. Gregorium viginti sex tantum dies, sive sex hebdomada computasse. Rursus etiam ex regula Magistri, quæ habetur part. 2. Codicis Regularum Monasteriorum evulgati à celeberrimo viro Luca Holstenio cap. 28. colligitur aperte, quatuor hosce dies septimo seculo nondum fuisse adjectos. Verum in prædicta regula eodem capite præscribitur, ut quod Dominice Quadragesima, de quadraginta jejuniiis subtrahunt Monachi, quarta (nempe Feria)

sexta, & Sabbato à Sexagesima, in jejuniiis usque ad Vesperam continuatis, restituantur; ut ita quadraginta in numero jejunia compleantur. Nicolaus I. in epist. ad Bulgaros, his non præscribit, nisi Anni decimas pro jejunio Quadragesima; nimirum triginta sex dies, fortasse quia nondum in omnibus Ecclesiis Occidentalibus accepta erat additio quatuor prædictorum dierum, vel quia Populis recenter conversis eam non proponere Pontifex satius judicavit. In Ecclesia Mediolanensi usque ad tempora S. Caroli, non incipiebatur abstinencia, & jejunium, nisi Feria II. post Dominicam primam Quadragesima, quæ dies erat lætitiæ, & majorum Bacchanalium. Et liquido apparet ex ejus vita exarata, ejusque Conciliis, quantopere sudaverit in suppressendis prædictis Bacchanalium solatiis, quæ ætate sua nondum desierant in prædicta Dominica, iisque abstinencia curaverit substituere, non immutatis tamen quatuor diebus dictam Dominicam primam Quadragesima præcedentibus. *Edicimus præterea* (en Decretum S. Caroli, quod legitur in Actis Eccles. Mediol. pag. 12.) *ut in Provincia nostra proxima quarta Feria post Quinquagesimam omnes quadragesimalis observantia inuicem faciant. Præter Civitatem Mediolanensem, easque Diœcesis partes, ubi ex D. Ambrosii instituto Divina Officia celebrantur.* Aliud verò Decretum: Quod in Quadragesima diebus, prima Dominica etiam in Ecclesia Mediolanensi numerari debeat, ac proinde à cibus, qui quadragesimali tempore lege jejunii vetiti sunt, eo die sit abstinendum, sicut aliis Dominicis Quadragesima, habetur in quinta Synodo Dicecesiana, & inter Acta dictæ Ecclesie pag. 382. Verum quamvis nunc in Ecclesia Mediolanensi prædicti quatuor dies primam Dominicam Quadragesima præcedentes, non sint obnoxii legi jejunii quadragesimalis, & quamvis olim omnes hoc modo quadraginta completis diebus, exemplo Christi, Moylis, & Elia, non je-

janarent, tamen dicebantur quadraginta dies, & Quadagesimam jejunare, ut notat Socrates lib. 5. *Historia Eccles. cap. 21.*

Ceterum non unam fuisse olim jejunii quadagesimalis observandi rationem, sive apud Catholicos, sive apud Hæreticos, sive apud Græcos, sive apud Latinos, liquet ex citato Socrate eodem loco, necnon ex Sozomeno lib. 7. *Histor. Eccles. c. 10.* Idem etiam palam est ex S. Leone Papa *serm. 4. in Quadagesima*, & fultus ex Auctore *dissert. 6. de jejunio, seu Notarum*

ad eundem Sermonem quartum de Quadagesima. Idem ex Cassiano *collat. 21. cap. 27.* ex S. Dorotheo *doctrina 15.* ex Baileto *4. de Institut. Quadagesima n. 4. pag. 38. 39. seqq. supradictæ editionis*, & denique ex Thomassinò *in tract. de jejunio part. 2. cap. 1. 2.* in quibus ex professo agit de additione prædictorum quatuor dierum ad jejunium quadagesimale ante primam Quadagesimam Dominicam.

Pro Ritu sollemni Benedictionis Cinerum.

II. Rubr. n. 2. pag. 182. *Ante Missam benedicuntur Cineres, &c.*) Antequam disseramus de præsentis Ritu benedicendi Cineres hac Feria IV. in capite jejunii, operæ pretium duco, aliqua tradere circa originem & antiquitatem ejusdem ceremoniæ & Ritus. Regino (editus à Baluzio pag. 135.) Auctor IX. Seculi, à nonnullis antiquis Conciliis desumpsit publicæ pœnitentiæ, & sacri Cineris Ritus. Aderant pœnitentes præ foribus sacrarum ædium, cilicio & sacco induti, nudis pedibus, & omnia præferentes demissionis argumenta; aderat quoque Episcopus, & Presbyteri, quibus pœnitentium flagitia, ac mores perspecti erant, debitasque pœnas eis imponebant, deinde adspergebant eos aqua lustrali, & sacro Cinere, aliaque præstabantur, ut videre est apud eundem Auctorem, & apud Thomassinum, qui ejusdem verba refert lib. 2. de *Festorum celebratione cap. 13. num. 13.* Similia legi possunt apud Martene de *antiqua Ecclesie disciplina cap. 17.* ubi variarum Ecclesiarum ordines collegit, quibus omnes IV. hujus Feriæ Ritus exhibentur. Eadem pariter colliguntur ex S. Isidoro Hispalensi lib. 2. de *Officiis cap. 16.* & ex Grancolas lib. 2. *cap. 43. sui Commentarii in Breviarium Romanum*, ex quorum Auctorum placitis, & traditis duo palam fiunt; primum, sacros Cineres, quibus hac die omnes aspergi solemus, ad solos publicos pœ-

nitentes olim pertinuisse, sed succedentibus temporibus aliquos pietate insignes voluisse participes esse harum publicarum humilitationum, & Cinere sacro etiam conspergi cum publicis pœnitentibus, quod postea tam multi imitati sunt, ut in communem jam transierit consuetudinem Seculis XII. & XIII. secundum, quod ex prædictis Auctoribus deducitur, est, olim prædictis ceremoniis & Ritibus consecrata fuisse juniorum primordia ineunte Quadagesima, adeoque post primam Dominicam Quadagesimæ. Ex quo notem hæc Feria IV. post Quinquagesimam incepit jejunium, & appellari cœpit Feria IV. in capite jejunii, eidem Feriæ annexæ fuerunt etiam ceremoniæ illæ sacræ, quæ per publicis pœnitentibus Ecclesiæ reconciliandis, ineunte Quadagesima, exercebantur.

Postquam cessavit in Ecclesia disciplina publicæ pœnitentiæ, nulla alia remanuit in Ecclesia, saltem Occidentali, reliquæ ejusdem pœnitentiæ, nisi hæc sacerorum Cinerum asperio, & jejunii quadagesimalis observantia.

Transitum igitur faciendo nunc ab antiquo ad recentem Ritus aspergendi Cineres super hominum capita; dicimus, quod antequam incipiant recitari Horæ Canonice, per Sacristam, vel per aliquem Acolythum, hora competenti parari debet Altare majus simpliciter cum sex candelabris de more, & sine aliis or-

namentis

mentis, quæ sollempnitatem sapiunt. Color autem antipendi, sicut & omnium paramentorum, debet esse violaceus. Item super Altare præparabitur Missale in cornu Epistolæ super Pulvino violaceo, aut Legili, inter dictum Missale verò, & cornu Epistolæ collocabitur Vas argenteum, seu ex alia decenti materia confectum, cum cineribus de combustis ramis palmarum, sive aliarum arborum, præcedenti Anno in Dominica Palmarum benedictis. Dictum autem Vas debet esse cooperatum, vel operculo simili, vel Velo violaceo, usque ad Benedictionem Cinerum. Ex Billo *lit. F. n. 4. §. 1. & Castaldo lib. 3. sect. 4. cap. 2. n. 4.* A prædicto Altari tamen non est amovendum SS. Sacramentum (si adesset) pro hac functione; esto Sacerdos ipsi Altari terga vertere debeat in Cinerum distributione. Bauldry *part. 4. cap. 4. art. 1. n. 4. & Billus lit. B. n. 86. §. 2. contra Castaldum loc. supradict. cap. 2. n. 3.*

In Abaco verò, seu Credentia Altaris maris, præter consueta, præparari debet Vas aquæ benedictæ cum Aspersorio, Pelvis cum medulla panis, & Vas aquæ, ac Manutergium pro lotionibus, & extersione manuum Celebrantis post Cinerum distributionem. Præterea Thuribulum cum Navicula, & thure. Quia autem post Cinerum Benedictionem, & distributionem debet cantari Missa Conventualis, super eandem Credentiam possunt etiam præparari Calix cum Velo, & Bursa coloris violacei, & pellicula cum Ampullis vini, & aquæ, & napulla ad manus tergendas; Velum hamerale, & Stola latior, quæ inservire debet Diacono; & quæcumque alia, quæ sollempnitati adhiberi in Missa sollempni.

Denique in Sacristia debent præparari tria, vel quatuor Superpellicæ pro Clericis, juxta morem Ecclesiarum. Deinde Pluviale violaceum pro Celebrante, item Planetæ plicate pro Ministris Sacris, & duæ Stolæ pro Celebrante & Diacono, cum aliis consuetis paramentis pro Missa sollempni; Thuriferarius item parabitur in loco congruo juxta morem.

III. Gavant. pag. 182. col. 1. lit. a *Debeni autem esse aridi, &c.* Cineres, qui debent præparari à Sacrista, ut diximus, debent esse aridi, non in modum luti, ut declaravit Sac. Congregatio in Decreto allato à Gavanto, & dato in nostro Indice sub num. 17.

IV. Gavant. pag. 182. col. 1. lit. b *Finita Nona, &c.* Incepta Hora Nona in Choro, Celebrans præcedentibus Ministris & Clericis ex more, perget ad Sacristiam, ubi sumet paramenta supradicta cum iisdem, & accensis sex cereis in Altari per aliquem Acolythum, finitaque Hora Nona in Choro, ut præscribunt Rubricæ Missalis *in proprio de tempore*, nunquam verò post Tertiam, ut declaravit S. R. C. in Decreto edito die 22. Januarii 1701. & dato in nostro Indice sub n. 550. Celebrans Stola & Pluviali cum Alba (vel Alba & Stola tantum in minoribus Ecclesiis) paratus, & Ministri cum Planetis plicatis in majoribus Ecclesiis, sed sine Manipulis; vel in Ecclesiis minoribus, ut supra, in Albis, cum Stola à Diacono, sine Manipulis procedunt, &c.

V. Gavant. pag. 182. col. 2. lit. e *De Sacristia ad Altare, &c.* Parati de supra Sacerdos, Ministri, & Clerici, à Sacristia discedentes more solito, procedunt ad Altare majus, præcedentibus Thuriferario sine thuribulo & navicula, sed manibus junctis, habente ad sinistram alium Acolythum ministraturum Vas aquæ benedictæ (secundum numerum Clericorum, alioquin sufficit unus ex Ceroferariis ad ministrandum postea Vas prædictum) etiam manibus junctis, deinde sequuntur Ceroferarii cum candelis accensis, quos sequitur Ceroferarius; denique Ministri Sacri hinc inde à lateribus Celebrantis, manu proximiori (altera infra pectus admota) simbrias anteriores Pluvialis Celebrantis elevantes, unusquisque à parte sua, & ii tres recto capite procedunt, Celebrans verò manus junctas tenet ante pectus. Si tamen Celebrans non habet Pluviale, tunc Ministri Sacri procedunt ad Altare unus post alium, manibus junctis ante pectus, & capi-

& capi-

& capite tecto. Bauld. part. 4. cap. 3. art. 2. n. 4. Bissus lit. B. n. 84 §. 2.

VI. Gavant. pag. 182. col. 2. lit. f. *Celebrans osculato Altari in medio.* Cum ad Altare pervenerint, illud reverenter salutant cum debitis reverentiis nudo capite, deinde Clero fit ab iisdem solita reverentia, ut fit in Missa sollemni; postea ascendunt ad Altare, quod Celebrans osculatur in medio, Ministris Sacris unico genu genuflectentibus; Ceroferrarii interim deponunt candelabra super credentiam, & apud illam stant.

VII. Gavant. pag. 182. col. 2. lit. f. *Accedit ad librum.* Mox Celebrans, & Ministri Sacri ad librum positum in cornu Epistolæ accedunt, ubi ipse Celebrans stat inter utrumque Ministrum, ut docet Gavantus, ita tamen, ut prædicti Sacri Ministri aliquantisper ab Altari distent. Bissus lit. B. n. 86. §. 3. & Celebrans legit submissa voce, & manibus junctis, Antiphonam: *Exaudi Domine*, quæ interim in choro cantatur ad modum Introitus Missæ. Bauldry part. 4. c. 4. art. 1. n. 5. & Bissus sup.

VIII. Rubric. n. 3. pag. 182. *Non vertens se ad Populum, &c.* Cantata in choro supra dicta Antiphona, Sacerdos adhuc stans in cornu epistolæ, non vertens se ad Populum, dicit manibus junctis: *Dominus vobiscum*, & choro ad omnia respondente, subdit statim, manibus item junctis, quatuor Orationes sequentes, prout in Missali describuntur (junctæ enim manus, debent teneri ad Orationes in omnibus Benedictionibus ex Missali) & etiam *Oremus* dicit manibus junctis, caput Cruci inclinando de more. Nicolaus de Bralio part. 3. cap. 5. n. 4. In choro autem hoc tempore omnes stant facie ad Altare versa. Bauldry, & Bissus sup.

Dum Celebrans dextera format signum Crucis super Cineres, sinistram ponit super Altare, & Diaconus à dexteris Celebrantis elevat anteriorem simbriam Pluvialis, ne eum impediatur. Gavant. Bauld. & Castald. cit. n. 6.

IX. Rubric. n. 4. pag. 182. & Gav. ib. col. 1. lit. g. *Imposito incenso in Thuribulo de more, &c.*

Dum Celebrans legit Orationes prædictas in Tono Feriali, Thuriferarius parat thuribulum cum igne tempestivè, & alius Acolythus Vas aquæ Benedicte, firmantque se ambo prope Diaconum. Tum finitis Orationibus Sacerdos ibidem ponit incensum in Thuribulo, more solito illud benedicens per illa verba: *Ab illo benedicatis, &c.* ministrante Thuriferario thuribulum, & Diacono Naviculam, ut mos est. Bissus lit. B. num. 86. §. 5. Bauldry part. 4. cap. 4. art. 1. n. 6. quo facto Thuriferarius aliquantulum recedit (Naviculam verò super Credentiam reponit, solo thuribulo retento) ut cedat locum Acolythis habenti Vas aquæ benedicte.

X. Rubric. n. 4. pag. 182. & Gav. ib. col. 1. lit. h. *Aspergit in medio, &c.* Dicitur Acolythus tenens Vas aquæ benedicte accedit ad Diaconum, eique sine osculis porrigit aspersorium, quod postea Diaconus cum osculis aspersorii, & manus, porrigit Celebranti, ut notat Gavant. qui eo accepto dicens remissimè voce *Asperges me, &c.* sine cantu, & sine Psalmo, ter aspergit Cineres, in medio scilicet, à dexteris, idest in parte sinistræ opposita, & à sinistris.

XI. Rubric. num. 4. pag. 182. & Gavant. ib. col. 1. lit. l. *Ter adolet eodem modo, &c.* Deinde reddito aspersorio Diacono, ab eodem accipit thuribulum cum osculis (parrectam ipsi Diacono à Thuriferario sine osculis) & ter incensat Cineres eodem modo, quo aspersit, nihil tamen dicens; incensatis Cineribus reddit thuribulum Diacono, & hic Thuriferario, qui thuribulum, dempto tamen prius igne, reponit super Credentiam, sicut etiam alius Acolythus debet reponere Vas aquæ benedicte super eandem Credentiam, vel in alio loco congruo. Bissus sup. §. 5. & Bauldry sup. n. 7.

XII. Rubr. n. 4. pag. 182. & Gavant. ib. col. 1. lit. m. *Dignior Sacerdos, in suo thuribulo Chryali, &c.* Celebrans postquam incensatis Cineribus reddiderit Diacono thuribulum, se recipit ad medium Altaris, ibique nudo ca-

rite (ex Decreto S. R. C. 18. Julii 1626. in nostro Indice sub n. 200. in quo præscribitur, quod Cineres, Candelæ, & Palmæ distribuuntur à Celebrante detecto capite) stat conuertitur ad Populum, medius inter Diaconum à dexteris tenentem Vas Cinerum, & Subdiaconum à sinistris, omnes aliquantulum ab eisdem Altaris fronte distantes; interim Cereemoniarius accedit ad digniorem Sacrodotem de choro, & facta ei reverentia, cum suis habitu choralis, sed sine Stola, ut notat Gavantus, & ut declaravit S. R. C. per Decretum editum die 14. Februarii 1705. & datum in nostro Indice sub n. 590. eum ducit ad Altare, quò cum pervenerit ille dignior de choro, habens præfatam Ceremoniam à sinistris, vel alium Ministrum præcedentem, accedit, facta choro debita inclinatione, ad Altare cum genuflexione, si non sit Canonicus, & si sit Tabernaculum SS. Sacramenti, semper etiam à Canonicis facienda est genuflexio.

XIII. Gavant. pag. 182. col. 2. lit. n. *Stant quidem, &c.* Et postea facta Celebranti profunda reverentia, ascendit ad proximiorum gradum suppedaneo Altaris, ubi stans, imponit cineres super caput Celebrantis, stans quidem, & non genuflexi, sed capite inclinato, & manibus junctis; Bissus sup. lit. n. 36. §. 6. & Bauld. part. 4. art. 2. n. 2. In ponendo Cineres, format Sacerdos dignior de Clero super caput ipsius Celebrantis signum Crucis, dicendo interim: *Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem revertetur.*

XIV. Rubr. n. 4. pag. 182. & Gavant. pag. 183. col. 1. lit. o. *Ipsemet Celebrans, &c.* Si non adit alius Sacerdos præter Celebrantem, tunc ipsemet Celebrans genuflexus utroque genu super suppedaneum Altaris, facie ad illud versa, sibi ipsi imponit Cineres in capite, nihil dicendo, sed solum formans

do signum Crucis super suum caput, quasi Cineres à Christo immediate accipiat. Diaconus autem, etiamsi esset Sacerdos, non deberet Cineres Celebranti imponere, cum in eo officio sit Minister Celebrantis, & consequenter illo inferior. Bissus sup. §. 8. Bauld. sup. n. 3. Corlett. trall. 1. part. 2. c. 3. n. 8.

Huc spectat exhibere sequens Decretum: Cineres Episcopo ministrare Feria 4. cinerum, non ad primam dignitatem, sed ad Canonicum eo die Celebrantem pertinet. S. R. C. 28. Maji 1616. & datur in nostro Indice sub n. 156.

Sic etiam habetur in Ceremoniali Episcoporum lib. 2. cap. 18. num. 8. Tunc autem sedet Episcopus officium faciens sine Mitra & sine Birreto, & Canonicus celebraturus Missam solus accedit ad eum, facta Altari, & Episcopo reverentia; & imponit cineres in caput ipsius sedentis, dicens, *Memento homo, &c.* quo facto Episcopus accipit Mitram, & extensa super ejus gremio mappa munda per duos Acolythos, imponit Cineres eidem Canonico Celebranti, ante se inclinato, dicens: *Memento homo, &c.*

Hoc loco etiam adnotandum occurrit, quòd Sacra Episcoporum & Regularium Congregatio in una *Lucina*, ut habetur apud Nicolium in *Flosculis V. Mitra* sub num. 2. declaravit, quòd candelæ, Cineres, & Palmæ, distribuuntur stando cum Mitra in capite ab eo, qui habet privilegium eam gestandi, & hoc sub die 18. Februarii 1650.

Romæ verò in Cappella Pontificia, cum Papæ à Magno Penitentiario distribuuntur Cineres, nullum profertur verbum, ut advertitur ex Ordine Romano Petri Amelii Galli Urbani V. Sacristæ anno 1378, quamvis olim etiam, dum Pontifici imponebantur Cineres, dicerentur communia verba: *Memento homo, &c.*

Pro Ritu Sollemni Distributionis Cinerum.

XV. Rubric. n. 5. pag. 183. *Dum cantatur Antiphona, &c.*) Dum incipitur distributio cinerum, in choro cantatur Antiphona: *Immutemur habitu, &c.* & alia, quæ chorus prosequitur, & si sit magnus Populi Conventus, repetitur usque ad finem distributionis. Videant autem cantores, ne desint Clerici, qui continuo cantent; ideò post reditum priorum, ii cantent, & alii procedant ad cineres capiendos, vel si sint pauci, unus post alium procedat. Billus *sup. §. 9.* Bauld. *suprà n. 9.*

XVI. Gavant. pag. 183. col. 1. lit. p. *Sacerdos stans aperto capite, &c.*) Postquam Celebrans à digniori cineres acceperit, stans in medio suppedanei aperto capite (ut statuit S. C. 18. Julii 1626. & habetur in nostro Indice sub num. 200.) & habens Diaconum à dexteris tenentem Vas Cinerum, prius imponit Cineres Sacerdoti digniori, à quo ipse Cineres accepit, genuflexo super suppedaneum Altaris. Bauldary *cit. loc. art. 2. num. 4.* & Ceremoniale Monasticum *lib. 4. cap. 5. §. 3.* & id colligitur etiam ex Decreto edito die 14. Februarii 1705. & dato in nostro Indice sub num. 590. in quo declaratur, quòd dignior è Clero, à quo Celebrans in diebus Purificationis, Cinerum, & Palmarum, accepit candelam, Cineres, &c. debet accedere, & sine Stola, & recipere genuflexus, sicut alii, candelam, Cineres, &c. & osculando manum Celebrantis porrigentis candelam, Palmam, &c. neque huic Decreto refragatur aliud simile Decretum prius editum die 30. Augusti 1664. & datum in nostro Indice sub n. 421. in quo è contrà declaratum fuit, quòd dignior sacerdos, ad quem spectat, Candelam, Cineres, & Palmam, Sacerdoti Celebranti in die Purificationis, in Feria 4. Cinerum, & in Dominiica Palmarum ministrare, debent ab eodem Celebrante supradicta accipere stans, non verò flexis geni-

bus. Non, inquam, hoc Decretum adfertur alteri suprà exposito, nam hoc Decretum ultimo loco datum, est conforme dispositioni, quæ habetur in Ceremoniali Episcopi *lib. 2. c. 19. n. 5.* ibi enim legitur, quòd eidem digniori, stanti capite inclinato, Celebrans Cineres imponit. Dicendum est igitur, quòd hoc secundum Decretum loquitur de sacerdotibus in dignitate constitutis, ut multi solent esse in Cathedralibus, ad quorum unum spectat ministrare Cineres Celebranti, & ideò ab eodem Celebrante accipit Cineres stans, non verò genuflexus. Primum verò et supradictis Decretis loquitur de aliis Sacerdotibus, non in dignitate constitutis, qui recipere debent prædictos Cineres, non stantes, sed genuflexi; & reverà tale Decretum est resolutio, & responsio, data PP. Cappuccini proponentibus tale dubium.

Resumendo sermonem de Sacerdote digniori, qui primus omnium accipit Cineres Celebrante, debet, inquam, eos recipere genuflexus super suppedaneum Altaris, manibus junctis, capite inclinato; quòd & alii observabunt in accipiendis Cineribus. Immediatè post præfatam digniorem Sacerdotem accedunt Ministri Sacri, facta prius Altari genuflexione, & Celebranti reverentia, genuflexi super Altaris suppedaneum ambo simul accipiunt à Celebrante Cineres. Diaconus autem non osculatur Celebrantis manum, sicut nec præfatus Sacerdos, in hac functione, quia id commodè fieri non potest. Alteri tamen discurrendum est in distributione Palmarum, & Candelarum, ut liquet ex primo Decreto superius dato. Diaconus verò in hac functione accepturus Cineres, tradit Vas cinerum Ceremoniario, vel alteri; juxta Rituale tamen Monast. Reformationis Monachorum S. Bernardi *lib. 3. cap. 5. n. 3.* illud deponit super Altare, & acceptis Cineribus, illud recipit denuo, & tunc iterum se locat ad Celebrantem.

lebrantem dexteram, & Subdiaconus similiter ad sinistram, ubi erant prius. Bissus *suprà* §. 10. Bauldry *suprà* num. 4. Corsetus *suprà* n. 3. Castaldus *lib. 3. sect. 4. c. 3. num. 8.* Gerlacus Vinitor *part. 6. tit. 4. n. 9.* Turrinus *part. 3. sect. 1. cap. 2. §. stans.*

Hæc autem dicta sint de illis Ecclesiis, quæ non sunt Cathedralis, nam si in prædictis Ecclesiis Cathedralibus aliqua Dignitas, vel Canonicus aliquis celebret, & Beneficiati, seu Mansionarii ministrent, tunc post digniorem de Clero prius excipiunt Cineres Canonici omnes, quamvis non sint parati, & qui debent stantes, non verò genuflexi, & post eos succedunt supralaudati Ministri Sacri Beneficiati, ut *suprà*, licet sint parati. Ceremoniale Episcopi, *lib. 2. cap. 19. §. 5.* Bauldry *part. 1. cap. 9. num. 18.* Attamen Diaconus & Subdiaconus semper, quantum fieri potest, debent esse ejusdem ordinis cum Celebrante, & non inferioris, contraria consuetudine non obstante, juxta Decretum editum die 8. Maji 1631. à S. R. C. & datum in nostro Indice sub n. 255. in quo statuitur, quod Dignitate, vel Canonico sollempniter celebrante, Canonici pariter pro Diacono, & Subdiacono, & non alii inferiores inservire debent, non obstante contraria consuetudine, &c. Igitur si prædicti Sacri Ministri fuerint Canonici, tunc post præfatum digniorem de Clero stantes, capite tamen inclinato, ante omnes alios, sacros Cineres recipiunt.

XVII. Rubric. num. 6. pag. 183. & Gavant. *ibid.* col. 1. lit. q. *Veniunt alii cum debent reverentis, &c.* Postea accedunt alii de Clero ad Altare (sed primò majores, deinde inferiores, bini simul, vel unus post alium, pro numero Clericorum, ne deficient in choro, qui cantent) ubi facta debita reverentia tam ipsi Altari, quam Celebranti, genuflexi super suppedaneum, manibus junctis, & capite inclinato, Cineres à Celebrante recipiunt, manus tamen Celebrantis non osculando, quia commodè fieri non potest. Verùm si sint Canonici Ecclesiæ Cathedra-

dralis, non genuflexi, sed stantes, capite tamen inclinato à Celebrante Cineres accipiunt. Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 19. §. 5.* ut nos *suprà* innuimus; Canonici verò Collegiatarum genuflexi Cineres accipient, nisi inmemorabilis consuetudo obstat, ut docet Bauldry ex S. R. C. *part. 5. lib. 2. cap. 9. art. 2. n. 20.* necnon Turrinus *part. 2. cap. 2. §. Cum Episcopus.* Ita etiam genuflectere non debet Superior Ecclesiæ, quando ab alio accipiat Cineres, si ipsemet functionem tunc non faciat, quod idem dicendum est de Candelis, & de Palmis; quilibet verò, postquam accipit Cineres, redit ad Chorum, idest ad locum suum, facta prius Altari, & Celebranti debita reverentia. Bissus *suprà* §. 11. Datis Cineribus Clero ad Altare, ibi etiam dantur Magistratui, Principibus, & Nobilioribus genuflexis, manibus junctis, ut *suprà*, qui Seculares Principes hac die cedere solent locum, sicut etiam Feria VI. in Parasceve, omnibus de Clero, & præsertim Canonicis paratis, etiamsi essent maximi, & valde potentes, idque quia in acceptione Cinerum ostendere debent humilitatem actus; Magistratus verò, Officialesque omnino capiunt Cineres post omnes de Clero, Ceremoniale Episcoporum *suprà* §. 11. Bissus *suprà* §. 12.

Huc spectat Decretum editum à S. R. C. die 13. Maji 1603. & datum in nostro Indice sub n. 21. in quo declaratum fuit. Quod assistentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, & Palmarum, sed quilibet debet accedere secundum prærogativam sui Ordinis.

Pertinet etiam subsequens aliud Decretum ad supradictam materiam, à S. R. C. editum die 15. Martii 1608. & datum in nostro Indice sub n. 85. in quo habetur -- Quod in accipiendis Cineribus, Candelis, Palmis, &c. attendatur consuetudo in Vicario, & Canonicis. Et idem in thurificatione, & aliis, nisi Canonici sint parati.

Vide etiam aliud Decretum datum in nostro Indice sub n. 606. in quo agitur de præcedentia Vicarii Generalis.

XVIII. Rubr. n. 6. pag. 183. & Gavant. ibid. col. 1. lit r *Populus extragradus Altaris, &c.*) Quia non convenit, ut communiter laici Cineres accipiant ad Altare; idcirco distributis Cineribus Clero, Principibus, &c. Celebrans descendit ad cancellos, ubi laicis utriusque sexus genuflexis (& advertat ne mulieribus imponat Cineres super velum, sed omnino super capillos, ut notat Gavantus hoc loco. Bauldry *part. 4. cap. 4. art. 2. n. 7. Biflus supra §. 13.*) imponit Cineres super caput, singulis verba supradicta repetens, semper in masculino genere, licet facininis distribuat; interim Diacono tenente Vas Cinerum; & in hac Cinerum distributione Diaconus à parte sua manu sinistra, Subdiaconus verò manu dextera, sinistra infra pectus posita, elevant fimbrias anteriores Pluvialis, ne Celebrantem impediunt. Billus *supra*, Bauldry *supra*, Gerlacus Vinitor *supra num. 11.*

XIX. Gavant. pag. 183. col. 1. ead. lit. r *In fine distributionis, &c.*) Completa totaliter Cinerum distributione, Celebrans procedit ad latus Epistolæ per planum, & ibi lavat manus privatè in angulo Altaris; Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 19. §. 6.* Bauldry *supra n. 9.* Vinitor *supra n. 12.* Billus *supra §. 14.* vel prope credentiam in plano; Billus *supra*, cum aqua, & mica panis (si tamen distributio Cinerum terminatur ad Altare, quamvis non deceat, tunc Sacerdos manus lavat, stans non in plano, sed super suppedaneum in cornu Epistolæ: Billus *supra*) fundente aquam aliquo Acolyto, & Ministris sacris ministrantibus Mannergium. Lotis manibus, & extersis, Celebrans ascendit per laterales gradus ad cornu Epistolæ super suppedaneum, ibique stans versùs Altare manibus junctis, mediis inter Ministros Sacros, cantat in tono feriali *Domine nobiscum*, & Orationem *Concede nobis Domine*, ut in Missali.

Superest nunc, ut hoc loco exhibeantur sequentia Decreta, quæ ultra alia superius tradita, spectant pariter ad hanc functionem Benedictionis, & distributionis Cinerum,

Benedictiones Palmarum, Candelarum, Cinerum, & alias similes functiones facere, quas faceret Episcopus præsens, eo absente, vel impedito, ad primam Dignitatem, non verò ad Canonicum hebdomadariam pertinet. S. R. C. 21. Martii 1609. & in nostro Indice datur sub n. 95.

Refertur etiam hoc Decretum ab Ursino *Discept. Ecclesiast. tom. 2. part. 2. disp. 1. pro Capitulo Cathedralis Cremenensis, cum Præposito ejusdem Ecclesiæ sub n. 76. q. mibi 190.*

Cineres Episcopo ministrare Feria IV. Cinerum, non ad primam Dignitatem, sed ad Canonicum ea die Celebrantem pertinet. S. R. C. 28. Maji 1616. & in nostro Indice sub num. 156.

Millarum sollempnium celebratio, de die SS. Sacramenti in Processione in ejus Festivitate, Candelarum, Cinerum, & Palmarum Benedictiones, & functiones similes, quas Episcopus præsens in sua Cathedrali facere solet, & debet, juxta formam libri Cereemonialis Episcoporum, absente, vel impedito Episcopo, ad primam Dignitatem, & desistente prima, ad secundam, & sic succedunt pertinet. S. R. C. 25. Junii 1611. in *Cristoten. seu S. Severi*, & in nostro Indice datur sub n. 116.

Absente Episcopo, Benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis fiant per Celebrantem. S. R. C. 12. Junii 1627. & datur in nostro Indice sub n. 209.

Absente Episcopo spectat ad primam Dignitatem distributio Cinerum, Palmarum, &c. 3. Decembris 1672. & in nostro Indice sub n. 449.

Quod quidem Decretum conciliatur cum antecedente, quia supponitur, quod prima Dignitas celebret loco Episcopi.

Benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, non sunt de jure merè Parochialibus. S. R. C. 10. Dec. 1703. & in nostro Indice sub n. 565.

Denique lubet etiam addere Decretum eju-

tum à S. C. Episcoporum, & Regularium die 7. Julii 1615. in Firmiana, & habetur apud Nicolium in Flosculis v. *Benedictio*, in quo Decreto sic statuitur.

In Ecclesiis Regularium, in quibus exerceri consuevit cura Animarum, Benedictio Cinerum, eorumque distributio, pertinet ad Regulares, non ad Parochum.

XX. Gavant, pag. 183. col. 1. ead. lit. r. *Deinde dicitur Missa, &c.*) Terminata supradicta Oratione, Sacerdos descendit in planum Altaris, ubi deposito Pluviali, capit in plano ad cornu Epistolæ ante Altare, non medio (quod tantum Episcopis conceditur) Manipulam, & Planetam violaceam, sicut & Ministri Sacri suos Manipulos sumunt; deinde cum debitis reverentiis Choro, si ante ipsum transeunt, accedunt ad medium ante infimum Altaris gradum, ibique facta debita reverentia Altari, Celebrans incipit Missam more solito. Quando verò Ministri Sacri debeant deponere, & resumere Planetas plicatas, vide ea, quæ tradit Gavantus noster *part. 1. tit. 19. Rub. 6.* & ea, quæ tradita sunt à nobis in nostris Additionibus, & Observationibus ad tit. 1. hujus quartæ partis de Rubricis *Missarum de Adventu n. 4.*

Sacerdos autem, qui celebrare debet hanc Missam, debet esse ille idem, qui benedixit Cineres; & hoc eruitur ex Decreto edito die 12. Junii 1627. à S. R. C. & dato in nostro Indice sub n. 209. de quo Decreto mox mentionem fecimus. Ab aliis, nempe à Fagioli in Calendario perpetuo Rationali, in annotationibus ad Februar. *lit. A. sub n. 6.* allegatur Decretum editum à S. R. C. sub die 26. Februarii 1628. & à Pittono, aliud pariter simile Decretum editum die 2. Aprilis 1640. in quibus declaratur: quod ille idem, qui benedixit Candelas in Festo Purificationis B. M. V. vel Cineres in Feria IV. post Dominicam Quinquagesimæ, aut Ramos in Dominica Palmarum, debet etiam cantare Missam sequentem. Sed non obstante omni diligentia, quam adhibui, in Regestis S. R. C. reperire

non potui hæc duo Decreta, nihilominus ex à nobis allegato primo Decreto sub die 12. Junii 1627. & ex Bauldry *part. 4. c. 4. art. 2. n. 10.* diferte colligitur, ad eundem Sacerdotem spectare Missam sollemnem celebrare, qui Cineres benedixit. Si autem ex aliqua rationabili causa Sacerdos, qui benedixit Cineres, non celebret Missam, tunc finita Cinerum distributione, lotis, exterisque manibus, finitaque ultima Oratione, Sacerdos cum cæteris Ministris ad Sacristiam recedit, facta Altari debita reverentia respectivè, & Choro, & alius Sacerdos cum suis Ministris de Sacristia accedit ad Altare pro Missa celebranda more solito, in qua Missa ad Confessionem, ad Orationes, omnes in Choro genuflectunt ante Epistolam, & etiam Acolythy idem facere debent ad Altare, qui in his Choro se conformare debent. Bauldry *suprà n. 11. Billus tom. 2. lit. M. n. 249. §. 2.*

Dam Celebrans privatè legit *Adjuva nos, &c.* genuflectere debet unico tantum genu ad prima verba, ut commodius possit legere *v. in libro*, & statim surgere. Sed dum cantatur *iste v. à Choro*, genuflectunt omnes, exceptis duobus Cantoribus, & antequam inchoetur, Celebrans, & Ministri Sacri descendunt ad secundum gradum Altaris, ut dum cantatur: *Adjuva nos Deus à Choro*, statim genuflectant in suppedaneo Altaris utroque genu, quod est omnino servandum, & ideo debet Celebrans se expedire à legendo Evangelio submissa voce; quod supponimus potuisse legere ante initium *v. præsertim si cantatur à Choro Graduale*, vel alii *vs. Tractum antecedentes*, ita lentè, ut præfatus Celebrans, dum cantatur, commodè legat Evangelium, ne intra Tractum, & ultimum *v. Adjuva nos*, silentium interponatur, ad quod Cantores omnino advertere debent. Bauldry *sup. n. 13. Billus lit. G. n. 29. Vintor sup. n. 15.*

Præfatio Missæ hujus diei, est propria Quadragesimæ, *Qui corporali jejunio, &c.* quæ quotidie dicitur, etiam diebus Festis, atque

in Missis Votivis, quæ propriam non habent Præfationem, ab hac die inclusivè, usque ad Dominicam Passionis exclusivè. Ad *Sandus*, omnes genuflectunt, usque ad *Pax Domini*, &c. exclusivè. Bissus *lit. G. n. 29. §. 9.* Castaldus, Bauldry, & alii Rubricistæ communiter.

Recitatis consuetis orationibus post Communionem, & dicto à Celebrante more aliàs usitato *Oremus*; Diaconus adhuc stans in cornu Epistolæ post Celebrantem, vertit se ad Populum per latus suum dexterum, nullafacta priùs genuflexione, quia non est in medio Altaris, & ita ad Populum conversus, cantat manibus junctis: *Humiliate capita vestra Deo*; quo dicto, omnibus genuflexis manentibus, & capite inclinato, præter Celebrantem, per eandem viam vertit se ad Altare, & ibi stat à tergo Celebrantis, inclinat ad Orationem, manibus junctis. Bissus *tom. 1. lit. D. n. 123. §. 46.* Si autem non sit Diaconus assistens in hac Missa, ipse Sacerdos Celebrans persistens in eodem loco ante librum, id ipsum junctis manibus dicit, caput inclinans Cruci, ac postea extensis manibus eadem voce subjungit Orationem super populum in fine Missæ adnotatam, qui modus dicendi Orationem super populum servatur etiam deinceps in omni, ac sola Missa feriali de tempore quadragesimali, usque ad Feriam 4. majoris hebdomadæ inclusivè, non autem in Missis Festivis, ac Votivis, etiam illis, quæ dicuntur in colore violaceo.

Huc usque locuti sumus in suppositione, quòd post Benedictionem cinerum cantetur Missa cum Ministris sacris; si verò dicatur Missa tantum privata, in eo casu, dicta Oratione *Concede*, &c. Celebrans, & Ministri sacri descendunt in planum, ubi deposito Pluviali, si eo utatur, capit in eodem plano ad cornu Epistolæ, & non in medio, Manipulum, & Planetam, & hinc pergit ad medium ante infimum gradum Altaris, ibique facta debita reverentia, incipit Missam de

more: Ministri verò Sacri, factis debitis reverentiis, respectivè discedunt, ac redeunt ad Sacristiam, ubi paramenta reponunt. Bauldry *suprà num. 16.* & Bissus *tom. 2. lit. M. n. 249. §. 5.*

Si verò non adsint Ministri Sacri, tunc Celebrans solus eum uno, aut pluribus Acolythis, ministrantibus Thuribulum, Naviculam, & Aquam benedictam, benedictiones, ut infra, & unus ex illis à dextera elevat partem anteriorem Pluvialis, si eo utatur, manu sinistra, dum cineres distribuit. Bauldry *suprà art. 3. n. 1.*

Quòd si cinerum benedictio fiat sine Crucis, & non sint in choro, qui cantent, tunc Antiphona *Immutemur habitu*, &c. cum suppeditur à Celebrante, antequam cineres distribuat; & finita distributione, lavat manus, ac eas fricat cum medulla panis, ministrante Acolythis, vel Acolythis, si plures sint; vel si nullus addit Acolythus, Ministris Missæ privatæ; deinde dicit Orationem *Concede*, &c. in cornu Epistolæ, & deposito Pluviali, si eo utatur, sumit Manipulum, & Planetam, & Missam celebrat de more. Bauldry *sup. n. 1. & 2.*

Quia demum aliquando in aliquibus locis Populus expectare non potest post Horam Nonam ad accipiendos cineres; ideo possunt summo mane ab aliquo Sacerdote aliqui cineres benedicti, qui deinde suis in Vasis per Altare distribuuntur, ut pro temporis opportunitate Populo satisfieri possit: hæc autem privata benedictio fiet eo modo, quo supra diximus, demptis iis, quæ ad majorem solemnitatem spectant; & in fine Sacerdos lavat manus non in pellicula consuea, quantum fieri potest, sed in aliquo Vase ad id præparato, & manuum lotiones, & cineres, qui non erunt amplius usui, in Sacrarium immittuntur. Bissus *tom. 1. lit. B. n. 86. §. 17.* Bauldry *sup. art. 3. n. 2. & 3.*

Subnectere lubet aliqua Decreta, quæ pertinent ad Ritus servandos in Missæ Celebratione hujus Feriæ 4. cinerum. Qui habent privile-

privilegium celebrandi Octavas in Quadragesima, non ideo debent facere commemorationem de Octava in Feria 4. cinerum, neque in Officio, neque in Missa. Ita S. R. C. 24. Januarii 1682. & dabitur hoc Decretum in Indice Decretorum spectantium ad Rubricas Breviarii.

In Feria 4. cinerum non potest cantari ad Altare, ubi exponitur SS. Sacramentum, Missa votiva de Sacramento, sed debet cantari Missa de dicta Feria cum Oratione SS. Sacramenti sub unica conclusione. Ita Clemens XII. in sua constitutione, seu instructione, pro expositione Sanctissimi Sacramenti sub die 20. Januarii 1705. quæ instructio datur per extensum in his nostris Additionibus, & Observationibus part. 2. tit. 14.

In hac Feria 4. cinerum non possunt dici Missæ votivæ, neque Missæ Defunctorum, ne loquetur ex Rubricis, & ex Decreto S. R. C. eisdem die 28. Augusti 1627. & dato in nostro Indice sub n. 217.

Quinimo hæc dies, juxta Breviarii, & Missæ Rubricas, tali privilegio gaudet, ut quolibet Festum, etiam ex majoribus, occurrens transferri debeat in primam sequentem diem non impeditam, ita ut hac die omnino de ipsa Feria celebretur.

Rarius si in Feriis Quadragesimæ occurrat Festum duplex, vel semiduplex, sit de eorum commemoratione Feria, & præterea dicatur tertia Oratio in Missa, prout describitur in Missali, cum Evangelio Feriæ in fine. In Ecclesiis autem Cathedralibus, & Collegiis, dicuntur duæ Missæ Conventuales; prima de Sancto, cujus celebratur Officium, post Tertiam, cum paramentis coloris tali Officio convenientis, absque commemoratione Feriæ, & cum Evangelio Sancti Johannis in fine; altera Missa Conventualis post Nonam, de Feria, absque commemoratione Sancti, cum Orationibus assignatis.

XXI. Gav. pag. 183. col. 2. n. 9. *Feria V.* Si in Feriam V. post cineres incidat Festum SS. quadraginta Martyrum, seu dies

decimus mensis Martii, tunc Oratio secreta pro Feria currente accipienda est ex Feria 6. subsequente, quia secreta Festi, & Feriæ currentis, tunc coincidunt, ut optime adnotavit noster Gavantus part. 1. Tit. 7. n. 8. lit. Q. & Bauldry part. 4. cap. 5. num. 2.

XXII. Gavant pag. 183. col. 2. n. 11. *In Dominica prima Quadragesimæ, &c.* Hæc prima Dominica Quadragesimæ celebris semper fuit; in ipsa namque ex antiqua PP. traditione olim inchoabatur quadragesimalis observatio, & Ritus, ut supra innuimus, prout etiam adhuc in Ecclesia Mediolanensi juxta Ambrosianos Ritus servatur, & in Romana Ecclesia ab hac die, à vespere videlicet Sabbati præcedentis, incipit Officium proprium temporis quadragesimalis, unde in omnibus Feriis, quibus jejunatur, usque ad Sabbatum Sanctum inclusivè, vespere celebrantur ante comestionem, etiam in diebus Festivis, non verò in Dominicis, quia in eis non jejunatur. Hæc prima Dominica, juxta Rubricas Missalis, & Breviarii Romani, est primæ classis, unde quodcunque Festum in ea occurrens, etiam Patroni, vel Titularis, seu Dedicacionis propriæ Ecclesiæ, transfertur in primam sequentem diem non impeditam.

Altare floribus non ornatur, neque apponantur Imagines, seu Reliquiæ inter candelabra. Ministri Sacri non utantur Dalmatica, ac Tunicella, sed Planetis plicatis in Ecclesiis majoribus, sicut etiam in omnibus aliis Dominicis, & Feriis Quadragesimæ, excepta Dominica 4. prout dicemus, & prout alibi diximus agentes de usu talium Planetarum.]

XXIII. Gavant pag. 184. col. 1. n. 12. *Feria Quatuor Temporum, &c.* In hac prima hebdomada, juxta ea, quæ diximus supra, agentes de Quatuor Temporibus, unâ cum jejunio quadragesimali, celebratur etiam sollemnè jejunium Quatuor Temporum primi mensis in Vere, & quidem juxta ea, quæ tradit Gavantus hic, ex Decreto S. Gregorii VII. prout etiam scripsit Micrologus, in lib. de excessibus.

ecclesiast. Observ. cap. 24. & cap. 25. nec non celeberrimus Vir Ludovicus Antonius Muratori in *differt. de jejuniis quatuor Temporum, quæ habetur tom. 2. suorum Anecdotorum* recolantur tamen ea, quæ diximus supra in tertia Adventus hebdomada de talibus jejuniis quatuor temporum, ne iterum repetamus eadem, quæ ibi exarata sunt; nam & ex à nobis ibi traditis constabit, Gregorium VII. non ab initio instituisse, sed potius confirmasse dicta jejunia quatuor Temporum.

XXIV. Gavant. pag. 184. col. 1. n. 13. *Dominica secunda habet, &c.*) Dominica secunda Quadragesimæ est secundæ classis, sicut pariter Dominica tertia, & quarta, & ideo juxta Rubricas, Officium duplex in eis occurrens, etiam secundæ classis, transferatur, & tantum fit de Patrono Titulari, vel dedicatione Ecclesiæ, sed sine Octava, ut melius videbimus in secundo Tomo, in quo tractabimus de Rubricis Breviarii Romani.

XXV. Gavant. pag. 184. col. 1. num. 15. *Dominica quarta, &c.*) Dominica 4. Quadragesimæ pulsantur Organa, & in Missa sollempni Ministri Sacri utuntur Dalmatica, & Tunicellæ coloris violacei; Altare verò paratur festiviùs, quàm in aliis Dominicis, nam adhiberi possunt flores, & Imagines, aut Reliquiæ, quæ non possunt adhiberi in aliis Dominicis. Bauldry *suprà* n. 4. Vinitor *part. 6. tit. 4. n. 2.* Hæc Dominica dicitur *Latere* ab Introitu Missæ; nominata etiam fuit Dominica *Panis*, quia legitur Evangelium multiplicationis Panis, significaturque in ea Populi Christiani liberatio à tyrannica Idolorum servitute. Durandus *lib. 5. cap. 53.* Unde in signum læti diei, Cardinales induuntur vestibus rosaceis, & Summus Pontifex, eundo, ac redeundo à cappella, in signum lætitiæ fert Rosam auream in manu, ab eo benedictam, quam deinde alicui magno Principi mittere solet. Ver enim denunciat, quod post Hyemis turbines succedens mundum lætificat. Antiquitus hæc ceremonia fieri so-

lebat in Ecclesia S. Crucis in Hierosolymis colligitur ex sermone Innocentii III. hæc de habitu. Solebant enim Romani Pontifices hac die tractatum ad populum habere, & hinc Pius II. sermonem pariter hæc Dominica habuit, & Rosam ab eo benedictam, ad suam Senensem Patriam misit. Sixtus vero IV. in signum sui gentilitii stemmatis anno 1471. quercus aureæ ramam Cathedrali S. vone ejus Patriæ dono misit. Quæ sollemnitas quamvis non constat, à quo Pontificatus modo fuerit instituta, est tamen antiqua, & ante Leonis IX. tempora, qui Romanam Cathedralam moderabatur Anno 1050 de quo Cencius Camerarius ait: quod hic Pontificis pensionem annuam pro expensa hujus Rofæ super redditus Monasterii S. Crucis Longoriniæ imposuerat. Alexander III. Verus Anno 1177. ceremoniam hanc celebravit in Ecclesia S. Marci, ut testatur Petrus Blesensis *sect. 15.* qui eodem seculo scribebat: Anno 1177. n. 18. & ideo ex Car. Bessarione ibidem; & Benedicto Zam Venciarum Duci dono dedit in signum gratiæ S. dis Apostolicæ: Flav. Blondus *de ad. 2. lib. 6.* Clemens Papa VI. Ludovico Regi Neapolitanæ miserat; Odoricus Reynal. *ad An. 1343. n. 11.* Macrius *Hierolexico V. Dominica Latere pag. mih. 218.* De eadem Rofa aurea, quæ continet Muscum, & Balsamum, mentionem faciunt Ordines Romani 11. 12. 13. 14. 15. evulgati à Mabillonio, nec non Innocentius Papa III. *sermone in Dominica Latere, seu de Rosa*, Reginaldus Card. Polus *de Exil. & Rosa aurea, ad Philippum Regem, & Mariam Angliæ Reginam*: Angelus Rocca in *opusculo*, in quo quarit, cur aurea Rofa quarta jejuniæ quadragesimalis Dominica à Summo Pontifice benedici solet, & cur hæc sollemnitas in Basilica S. Crucis in Hierosolymis fieri soleat. Gulielmus Durandus in *Ration. libr. 6. cap. 53.* Johannes Baptista Casalius *de veteribus sacris Christianorum Ritibus capit. 81.* Noller Paulus Maria Quarti *de Benedictionibus in parochiali sect. 2.* Claudius Dufresne in *suo Glossario*

Carolus Cartari in suo libro Italicè exarato, & Romæ impresso Anno 1681. cui titulus; *La Rosa d'oro Pontificia, Racconto Historico*; quibus omnibus addi possunt Edmundus Martene de antiqua Ecclesiæ disciplina c. 19. Franciscus Pagi in vita Urbani II. n. 57. Denique Theophilus Raynaudus in tract. qui continetur in tom. 1. o. *suorum Operum*.

XXVI. Gavant. pag. 184. col. 2. eodem n. 15. *Hac die* (nempe Feria 4. Dominicæ 4.) fiebat *scrutinium Baptizandorum, &c.* De hoc scrutinio Baptizandorum fusè disseruimus in nostris Additionibus, & Observationibus præliminaribus, agentes ex professo de Missa scrutini, unde legi poterunt ea, quæ ibidem à nobis tradita sunt.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti
Tit. VII. De Dominica de Passione, & Hebdomada majori.
Pro Ritu servando in Dominica de Passione, & Feriis
sequentibus,

I. Gavant. pag. 184. col. 1. n. 1. *In primis* Historiæ Dominicæ de Passione, &c.) Sabbato precedente Dominicam Passionis, ante Vesperas primas de eadem Dominica, etiamsi lux de Sancto, teguntur, juxta Ceremoniale Episc. lib. 2. cap. 20. Cruces, & Imagines Salvatoris per Ecclesiam, Velis violacei coloris, in quibus non appareat ulla figura, seu Imago, ne insignia quidem Passionis; nullæque ponendæ sunt super Altare Imagines Sanctorum. Verùm non solum Cruces, & Imagines Salvatoris, in dictis primis Vesperis de Dominica Passionis, sed etiam Icones Altarium, & omnes Imagines Sanctorum, quæ reperiuntur in Ecclesia, tegi debent, ut decernit S. R. C. 4. Augusti 1663. & datum hoc decretum in nostro Indice sub n. 404. Prædictæ autem Cruces ita velatæ manere debent, usque ad Fer. 6. in Parasceve. Utrum autem Feria 5. in cœna Domini Crux Altaris, in quo celebratur, tegi debeat Velis albo in Missa, & ad mandatum, est quæstio, quæ à nobis resolvetur infra. Feria, inquam, 6. in Parasceve, non solum detegitur Crux adoranda ab Officiatore, sed etiam detegi debent, post talem functionem, aliæ Cruces, quæ sunt in Ecclesia; non item Imagines Altarium, & Icones Sanctorum, quæ omnes recte manent usque ad finem Litaniarum Sabbati Sancti.

GAVANTI. Rubr. Miss.

Ceremoniale Monasticum lib. 4. cap. 5. n. 9. vult, quòd in Festis, quæ recurrente Passionis tempore celebrantur, ab Altari illius Sancti, de quo festivitas agitur, sit removendum Velum, & detegenda Imago. Verùm, cum in Decreto edito à S. R. C. die 19. Novembris 1649. & dato in nostro Indice sub n. 300. habeatur, quòd Sabbato Passionis debeant velari Imagines, & Cruces, etiamsi occurrat eo die Festum S. Titularis, vel Patroni Ecclesiæ; Rursus quoniam ex alio Decreto eadem die, & eodem anno edito, & dato in nostro Indice sub n. 301. habetur, quòd dictæ Imagines, & Cruces, detegi non debent, etiamsi in hebdomada Passionis occurrat Festum S. Titularis, aut Dedicacionis Ecclesiæ; hinc liquet, prædictam dispositionem Ceremonialis Monastici nullo modo servandam esse. Semper enim toto Passionis tempore, Imagines, & Cruces, quocumque recurrente Festo, velatæ esse debent, & quidem, ut dixi, velo violaceo; non enim mutandum est Velum juxta colorem Festorum occurrentium, ut optimè docet Guyetus lib. 4. cap. 18. quæst. 25. & hæc est praxis omnium Ecclesiarum, cum talis color violaceus Veli, quo teguntur Cruces, & Imagines, significet Christum, qui abscondit se, & exivit de Templo, ut legitur in Evangelio Dominicæ de Passione; & reverè antiquitus in Cappella

U u u pella

PELLA Papali, ut legitur in Ceremoniali Romano Marcelli Corcyrensis lib. 2. cap. 38. in quo sermo habetur de quinta Dominica Quadragesimæ, legitur, cum in fine Evangelii dicitur: *Jesus autem abscondit se, & exiit de Templo: Clerici Cappellæ super Altare Velum paratum, cordulis in rotulis supra in altum confixis, euntibus, sursum trahunt, ut eo Imagines omnes ibidem depictæ cooperiantur.*

II. Gavant. pag. 184. col. 1. n. 3. *Omittitur etiam Judica me Deus, &c.* In Missa hujus Dominicæ, & cæteris deinceps Missis de tempore, usque ad Sabbatum Sanctum exclusivè, post *Introibo*, non dicitur Psalmus: *Judica me Deus*, nec *Gloria Patri* ad Introitum, nec ad finem Psalmi, *Lavabo*. Id ipsum etiam hac, & sequenti Dominica omittitur ad *Asperges, &c.* post Psalmum *Miserere*, ut habetur in Rubrica Missalis de asperzione aquæ benedictæ. Dixi in Missa de tempore omittendum esse Psalmum *Judica me Deus*, cum *Gloria, &c.* nam si in Feriis sequentibus ad hanc Dominicam occurrat Festum duplex, aut semiduplex, sit de eo Officium, & Missa, ut in Rubricis Breviarii, & Missalis præscribitur, & in tali Missa, sicut & in Missis Votivis hujus hebdomadæ (etiam ea, quæ dicitur de Passione, aut de Cruce) dicitur Psalmus *Judica*, ita *Gloria Patri* ad Introitum, & ad Psalmum *Lavabo, &c.* proût alibi elucidavimus, nempe in Additionibus, & Observationibus nostris ad Tit. VIII. primæ Partis, ubi agitur de Introitu Missæ.

III. Gav. pag. 184. col. 2. eod. n. 3. *Di-ctâ est ab Ordine Romano Dominica mediana, &c.* Hæc Dominica, ut optimè notat Gavantus, vocatur ab Ordine Romano *mediana*. Nomine Dominicæ medianæ, aliqui intellexerunt Dominicam quartam Quadragesimæ, quia hæc est media respectu quadragesimalis Tractus. Glossa tamen in canone *principalis distincti. 63.* asserit eam esse, quæ dicitur ad *scientes*; idem affirmat ad canonem in *Par-*

chia 16. quæst. 1. quæ opinio Glossæ, confirmatur ex Epistola prima Gelasii Papæ cap. 11. & auctoritate Ordinis Romani à Gavanto illegati, ubi lectiones Prophetæ Hieremæ, quæ disponuntur in Dominica mediana, sunt illæ, quæ reperiuntur in Dominica Passionis in primo Nocturno. Idem etiam colligitur ex Ivone Carnotensi epist. 63. in qua habetur: *Apostolica Institutio, & Paterni Canonis habent, ut non fiat Levitica, vel Sacerdotalis Ordinatio, nisi jejuniis quarti mensis, septimi, & decimi, aut initio Quadragesimæ, vel Sabbato medianæ.* Fuit autem hæc Dominica sic appellata, ut aliqui opinantur, quia in ejusmodi Lectionibus fit mentio Lunæ quarta decimæ, & quatuordecimæ, quæ cum sint medietates periodi Lunaris, idcirco hæc Dominica mediana dicitur. Hæc ex Macrobio *V. Dominica mediana*, ubi subnectit, Theophilum Raynaudum adque fundamento cogitasse, hanc Dominicam medianam esse quartam Quadragesimæ, & idem Kotam, de qua supra sermonem habuimus, & de cujus Benedictione ipse egit, *mediana* perperam vocavit; dum supra adductæ auctoritates omnes Dominicam medianam, hanc Dominicam esse demonstrant. Est autem hæc Dominica Passionis Dominica major primæ classis, idest privilegata contra quodcumque Festum etiam primæ classis. In Ecclesiis tamen, ubi hodie est titulus Ecclesiæ, vel concursus populi ad celebrandum Festum, quod transferri debet (v. g. Sancti Josephi, aut Annunciationis B. M. V.) possunt juxta Rubricam generalem sextam Missalis, hæc Dominica cantari duæ Missæ, una de die, altera de Festo, post horam usque congruentem, de qua Rubrica generalis 11. *Missalis num. 2.* & Gavantus *part. 1. tit. 6. c. 15.* diciturque in Missa de Festo Psalmus *Judica, Gloria, Credo, &c. & Tractus.* Item Prefatio de eodem Festo, si propriam habeat, sine ulla commemoratione. Admittitur quoque hæc Dominica commemoratio Festi simplicis.

IV. Gavant. pag. 184. col. 2. n. 4. De
lucis Orationibus, non tribus, &c.) In Mis-
 sa hujus Dominice duae Orationes tantum
 sunt dicendae, nimirum Oratio propria hu-
 jus diei, & altera vel contra *Persecutores Ec-
 clesiae*, vel *pro Papa*, ita ut tertia Oratio non
 dicatur. Haec eadem Rubrica servari debet
 ab hac die inclusivè, in Missis ferialibus, &
 de tempore, usque ad Feriam V. in Cæna
 Domini exclusivè. Gravis tamen usque mo-
 do agitata fuit quaestio, utrum occurrente
 Festo simplici in hac Dominica, vel in præ-
 dictis feriis subsequens, in Missa de tem-
 pore debeat dici tertia Oratio, nimirum se-
 cunda de Festo simplici in tali Feria occur-
 renti, & tertia *Ecclesiae*, vel alia *Deus omnium
 Fidelium*, & pro Papa. De hac re alibi ser-
 monem fecimus, nimirum in nostris Obser-
 vationibus ad *Tit. IX. Part. I. num. VI. & seq.*
 ubi tamen hujus dubii resolutionem suspen-
 dimus, & remisimus lectorem ad præsentem
 locum; sperabamus etenim, dum hoc opus
 Typis mandaretur, aliquod Sac. Rituum
 Congregationis Decretum hujus celeberrimi
 controversiae penitus decisivum. Et quidem vo-
 ti nostri composites facti sumus; die enim 15.
 Sept. Anni 1736. postquam hæc folia Typo-
 grapho consignata erant, S. Cong. humilli-
 mè applicatum fuit pro definitiva declaratio-
 ne -- An in Missis ferialibus à Dominica Pas-
 chalis usque ad Feriam V. in Cæna Domini,
 occurrente Festo simplici, dicenda sit tertia
 Oratio *Ecclesiae*, vel *pro Papa*; & an eadem
 tertia Oratio recitanda quoque sit infra Octa-
 vas Paschatis, & Pentecostes? Referente
 inter Eminentiss. ac Reverendiss. D. Card.
 de Gentilibus, eadem S. R. C. in haren-
 do resolutionibus aliis in simili dubio editis, &
 signanter in una Rubricarum die 22. Novem-
 bris 1659. necnon in *Casarangustana* 13. Se-
 ptembris 1692. & denique in *Pistorien.* 4.
 Maji 1709. respondit: nihil esse innovandum
 nimirum non esse dicendam tertiam Oratio-
 nem.

Ejusmodi igitur iteratis Sac. Congreg. De-

cretis, & quaestione diligenter discussa ema-
 natis, remanet omnino firmum, & inconcus-
 sum, quòd recurrente Festo simplici in præ-
 dictis diebus, præter Orationem diei, & ali-
 am de simplici, non sit dicenda tertia Oratio
 in Missis de tempore. Antequàm emanaret
 ullum ex memoratis Decretis, tenebat hanc
 sententiam noster Gavantus, & ita intelli-
 gebat Rubricarum dispositiones circa prædictas
 duas Orationes tantum dicendas. Siquidem
 in *part. 4. Tit. XI. num. 2.* ubi sermonem ha-
 bet de Octava Paschatis, ait -- infra quam si
 fiat commemoratio de simplici, non tamen
 dicitur tertia Oratio -- & *ibid. n. 25.* ubi ser-
 monem habet de Octava Pentecostes, con-
 cludit -- quòd si fiat de simplici commemo-
 ratio, non tamen dicitur tertia Oratio in Mis-
 sa -- & hæc verba Gavanti, cum reperiantur
 in prioribus editionibus sui Thesauri, ipsi
 profectò tribuenda sunt; quod non ita certò
 affirmare possumus de aliis verbis, quæ ad
Tit. IX. l. Partis sui Thesauri ad Rubricam
n. 8. leguntur, nempe -- si in prædictis oc-
 currat commemoratio de Sancto, non dicitur
 tertia Oratio, ad sensum Rubricæ -- quæ ver-
 ba in prima, & secunda editione sui operis
 reverà non leguntur, & ideo dubitandi locus
 est, utrum ipse, vel alius ea addiderit in po-
 sterioribus editionibus.

Gavanti sententiam omnes complexi sunt,
 præsertim Bauldry *part. 4. cap. 12. n. 6.* Bil-
 lus *lit. P. n. 52. §. 3.* Turrinus *part. 2. sect. 2.*
 Corlettus *part. 2. cap. 4. n. 5.* & alii commu-
 niter. Inter quos recensentur PP. Benedi-
 ctini Congregationis S. Mauri, qui in suo Ce-
 remoniali Monastico *lib. 3. cap. 13. num. 20.*
 ita loquuntur -- Si tempore Passionis dicatur
 Missa Votiva, tres Orationes dicuntur, sic-
 ut sit in semiduplicibus: at si eodem Passio-
 nis tempore, infra Octavam Paschæ, & Pen-
 tecostes, fiat commemoratio de Festo simplici,
 ea fiet secundo loco, & non dicetur alia
 Oratio assignata, scilicet *Ecclesiae*, vel *pro Pa-
 pa* -- Animadvertere debemus, prælaudatos
 Monachos edidisse Ceremoniale Lutetiae Pa-
 risio-

rifiotum Anno 1680. scilicet postquam Carolus Gayetus suam evulgaverat sententiam, ingentique conatu eam propugnaverat contra Gavantium *lib. 4. cap. 18. quest. 18.* quapropter ob rationes ab eodem Auctore adductas nihil permoti fuerunt, neque suaderi potuerunt ad recedendum à Gavanti sententia, quam licet ipse nullo argumento comprobaverit, tamen ceu certissimam habuerunt prædicti Monachi S. Mauri, ea ducti ratione, quam ipsimet innuunt *cit. loc. n. 18.* nimirum, quia Orationes communes, seu quæ de tempore appellantur, secundo loco, & tertio positæ, non debent omitti, nisi ratione alicujus Octavæ, vel alicujus Festi occurrentis debeat fieri commemoratio aliqua: tunc etiam, si occurrant duæ, vel plures commemorationes faciendæ, omittitur utraque illarum de tempore; si tantum una occurrat commemoratio faciendæ, omittitur tunc tertia Oratio, quæ est secunda de tempore, & tertio loco dicitur illa, quæ est prima de tempore, & quæ secundo loco dicenda erat. Sit exemplum, quando in Missa præscribuntur tres Orationes dicendæ, una de Officio, seu de die, alia verò duæ de tempore, secunda *A cunctis*, & tertia eligenda ad libitum Sacerdotis; tunc si occurrant duo Festa simplicia, omittitur utraque Oratio de tempore, & substituitur commemoratio utriusque Festi simplicis. Exemplum habes hoc Anno 1736. die 21. Octobris, in qua incidit Dominica 21. post Pentecosten: Hac enim die occurrit Festum simplex S. Hilarionis, & SS. Ursulæ, ac sociarum Virg. & Mart. quorum duæ commemorations eripuerunt locum Orationum duarum de tempore.

Firmata igitur hac regula, quod Orationes, quæ correspondent commemorationsibus factis in Officio post Laudes, substituantur in Missa Collectis, seu Orationibus pro tempore assignatis, & quæ de tempore appellantur, debet pariter firmari hæc alia regula, quod sicut duæ commemorations de

duobus simplicibus Festis occurrentibus in eadem die, substituantur in Missa duabus Orationibus de tempore, quando duæ assignantur dicendæ, post Orationem diei; ita unica commemoratio de simplici faciendæ, substituitur unicæ Orationi de tempore, quando unica tantum est assignata in Missa dicenda. Ex quo igitur in memoratis Ferris à Dominica Passionis usque ad Feriam V. in cena Domini, & infra Octavas Paschæ, & Pentecostes, unica assignatur Oratio de tempore dicenda, nempe, vel *Ecclesia*, vel *pro Papa* post Orationem diei; hinc fit, quod si occurrat Festum simplex in prædictis diebus, omittenda sit Oratio illa unica de tempore assignata, & loco illius dici debeat Oratio de dicto Festo, quæ correspondet commemorationi ejusdem simplicis factæ in Officio.

Ex hucusque dictis sequitur, quod particula tantum, quæ habetur in Rubrica Ferris 4. post Pascha, in qua legitur -- Ab hac die usque ad Sabbatum in albis inclusive, post Orationem diei dicitur una ex sequentibus Orationibus tantum, nisi faciendæ sit commemoratio Festi simplicis -- Sequitur, inquam, quod illa particula tantum adverteatur numero ternario Orationum, ita ut occurrente Festo simplici, nulla ex illis Orationibus dicatur, quæ sunt communes, seu de tempore, sed loco unius ex illis recitari debeat Oratio de simplici occurrente. Neque offieit, quod eadem particula, *tantum*, & *nisi*, habeantur etiam in Rubrica sub eam, 10. part. 1. tit. 9. in qua dicitur: *Et si Octava dicitur una tantum Oratio, nisi faciendæ sit aliqua commemoratio*; quin aliqua ex dictis particulis adverteatur numero binario Orationum; nam in hac Rubrica agitur de Orationibus, quæ ambæ sunt Officii, & diei, adeoque de Orationibus, quæ in Missa nunquam omittuntur, nisi in aliquo casu particulari habeatur exceptio in Rubricis, sicut contingit in Dominica Palmarum, & in Vigilia Pentecostes, in quibus si occurrat Festum simplex,

simplex, declaratur in Rubricis, quod de eo quovis fieri debeat commemoratio in officio, non tamen debet pariter ejusdem fieri commemoratio in Missa. Ex quo igitur in prefata Rubrica de Octava præscribitur unita tantum Oratio, nempe diei, & subdatur, nisi facienda sit aliqua commemoratio, nimirum nisi sit addenda alia Oratio Officii; idè illa particula tantum ibi adjecta non advertatur numero binario Orationum, nullus enim sane mentis intelligere potest, quod commemoratio faciendæ substitui debeat Orationi illius diei, seu Octavæ, ita ut loco istius, debeat dici Oratio commemorationis. At particula tantum, quæ habetur in Rubrica Ferie 4. post Pascha, versatur, non circa Oratioem Officii, & diei, sed circa Orationem de tempore, cujus indoles est, ut omitatur in concilio alterius Orationis de Officio, sicut supra clarissime explicavimus.

Rursus neque dici potest, quod illa particula tantum advertari nequeat numero ternario Orationum, quia si is esset sensus Rubricæ, servandus æquè foret, non solum in occurrentia Festi simplicis, sed insuper in occurrentia Festi semiduplicis, quo incidente dicitur Oratio secunda de Ferie, & Tertia Ecclesie, vel pro Papa. Nihil, inquam, urget hæc difficultas contra ea, quæ diximus, quia in Rubricis, ut supra exposuimus, est specialis dispositio de Missa Feriali hujus temporis, in qua excluditur tertia Oratio; sed in Missa Festi semiduplicis diversa est dispositio Rubricæ, in dicta etenim Missa positæ, & expressè præscribuntur tres Orationes dicendæ: prima de Sancto, secunda de Ferie, Tertia communis, seu de tempore, nempe Ecclesie, vel pro Papa. Non debemus autem audacter insurgere contra Rubricarum Auctoritatem, & dicere, quare sic ordinasti, nimirum duas tantum Orationes in Missa Feriali, & tres in Missa Festi semiduplicis, quod est nobilius Feriali?

In Missa de Duplici dicenda aliquando in Feriali hujus hebdomadæ, Oratio secunda est

de Feriali currenti, cui addenda est commemoratio de Festo simplici, si quod occurrat. At verò in Missa de Festo semiduplici, secunda Oratio est de Feriali, tertia Ecclesie, vel pro Papa, nisi faciendæ sit commemoratio de Festo simplici occurrente; tunc enim erit de illo (omissa Oratione pro Ecclesia, vel pro Papa) in Missis privatis.

Dixi in Missis privatis, nam ubi infra hebdomadam Passionis in ejusmodi Festo semiduplici cantandæ erunt duæ Missæ Conventuales (uti in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis) una de Festo, altera de Feriali, in Missa de Festo semiduplici, secunda Oratio erit Ecclesie, vel pro Papa; aut si occurrat Festum simplex, secunda Oratio esset de Festo simplici. In Missa verò de Feriali Oratio secunda erit Ecclesie, vel pro Papa, non autem de simplici, etiamsi tale simul occurrat, & tunc non dicitur tertia Oratio, tam in Missa Conventuali de Festo, quam in Missa Conventuali de Feriali, juxta sententiam P. Halden, de qua mentionem fecimus in nostris Observationibus ad Tit. IX. Partis 1. n. 6. Non desunt tamen, qui in Missa Conventuali de Festo semiduplici, præter Orationem de Festo simplici occurrente, dicunt etiam tertiam Orationem Ecclesie, vel pro Papa.

Advertere tamen est cum Halden in suis addendis & corrigendis pag. mihi 20. quod hoc tempore Passionis, nec non infra Octavam Paschæ, & Pentecostes, & omnibus illis diebus, quibus ex præscripto Missalis dicuntur tantum duæ Orationes; Oratio supernumeraria à superiore indicta (seu una, seu plures) superaddita est duabus illis aliis à Missali pro Feriali currente præscriptis, & post utramque à Missali præscriptam: hoc autem est etiam conforme decreto à S. R. C. emanato die 17. Augusti 1709. quod reperitur in nostra Appendice. Adnotare etiam debemus, quod juxta Decretum emanatum die 11. Julii 1643. & datum in nostro Indice sub num. 285. si in Feriali 2. post hanc Do-

minicam dicitur Officium Defunctorum, non ideo tamen debeat dici Missa Defunctorum; neque Oratio Fidelium in Missa occurrente. Vide etiam Decretum editum die decima Januarii 1693, in una Galliarum, & datum in nostro Indice sub n. 506. in quo confirmantur aliqua jam à Rubricis præscripta, & à nobis superius tradita, præsertim circa Missas Conventuales alicujus Festi in hac hebdomada occurrentis, & Feriali pariter occurrentis, necnon circa Orationem de Festo simplici.

V. Gavant. pag. 184. col. 2. eodem n. 4. De Præfatione, de Cruce, &c.) Præfatio Missæ dicitur de Cruce in hodierna die, ac reli-

quis quoque deinceps Missis, usque ad Festam 5. in Cæna Domini inclusivè, etiam in Festis, ac Missis Votivis, nisi propriam habeant, aut nisi dicatur *Missæ de Requiem*, in hac enim semper dicitur *Præfatio communis, & Communicantes commune* quocumque tempore pariter dicitur, &c.

VI. Gavant. pag. 185. col. 1. n. 6. *Dominica Palmarum, &c.*) Hæc Dominica, ut optime notat Gavantus, varia sortita est nomina, quorum fulsiores explicationes videri possunt apud Grancolas *lib. 2. Comment. Historici in Breviarium Romanum c. 53.* & apud Edmundum Martene *de discipl. eccl. c. 20.*

Antiquitas Ritus Benedictionis Palmarum.

VII. Gavant. pag. 185. col. 2. eodem n. 6. In *Benedictione Ramorum, &c.*) Benedictionis Palmarum, seu Olivarum, quæ fieri præscribitur in hac Dominica, nulla apparet mentio, ait Martene *cap. 20. de antiqua Eccles. disciplina*, apud Auctores ante seculum octavum, aut nonum; nullum apparet illius vestigium in pervetustis Missalibus Francorum, & Gothorum, à Thomaſio vulgatis, nullum in antiqua Liturgia Gallicana ex MS. Bobiensi à Mabillonio eruta, & edita *tom. 1. Musæi Italici*, nullum in Ordine Gelasiano, nullum in S. Gregorii Sacramentorum libro Menardi notis illustrato, aliisque nonnullis ante annos nongentos exaratis, &c. Hæc Martene *cit. loc.* qui subdit, se nullum Amalario antiquiorem, qui prædictæ Benedictionis mentionem fecerit, Auctorem vidisse. Verùm fallitur sapientissimus Vir, etenim in Sacramentario S. Gregorii Magni, à clarissimo Menardo edito, hujus Benedictionis mentionem fieri apertissime liquet in Oratione, quæ Communionem præcedit, in qua Deo dicitur, quemadmodum Fideles se illi offerebant eo die cum frondibus Palmarum, & Ramorum, vellet eos post mortem recipere Palmis victoriæ præinctos, & honorum operum fructibus exornatos, &c. quapropter mi-

rari subit, eruditissimum Martene affirmare potuisse, nullum Sollemnitatis Palmarum, & Ramorum vestigium extare in Sacramentario Gregoriano à Menardo vulgato; dubitamentum doctissimus Grancolas, an prædicta Oritio Sacramentario Gregoriano fuerit adjectum sed yana omnino est hæc dubitatio, etenim in Codice Membranaceo Sacramentarii Gregoriani, qui reperiebatur in Bibliotheca Reginae Sueciæ, supra octingentos annos exarato, hæc leguntur à doctissimo nostro Thomaſio observata -- Die Dominico in Palmis ad S. Joannem in Lateranis Benedictio in Palmis: *Deus, cujus Filius, &c.* -- Observavit hæc Thomaſius in Notis Mss. ad Sacramentarium Pamelii, quas penes me habeo; ex quo manifestum est, in antiquissimo omnium Codice Gregoriano Benedictionem Palmarum extare, ac proinde jam Gregorii avo hujusmodi ceremoniam in Ecclesiæ Romanæ disciplinam transiisse. Et sanè uno tantum post Gregorium seculo hic Ritus in Anglia vigeat teste Aldhelmo Orientalium Saxonum Episcopo in *de Laudibus Virginis cap. 15.* En Aldhelmi testimonium - Aut frustra vocabuli privilegium participavit cum Advocato, & Redemptore nostro, de quo lactentes Evangelici consona vocis harmonia psallentes concordati-

ner cecinerunt: *Benedictus, qui venit in nomi-
ne Domini*, cujus rei regulam nostra quoque
mediocritas (authentica Veterum auctoritate
subnixi) in sacrosancta Palmarum Sollemnitate,
binis classibus canora voce concerpans,
& geminis concentibus Hosanna postulans,
cum jucundæ jubilationis melodia concele-
brat. In quo testimonio illud sedulo animo
advertendum, Scriptorem hunc affirmare,
quod hujusmodi ceremonia erat authentica
veterum auctoritate subnixâ; & reverè Gran-
colas *Comment. Hist. in Breviarium Romanum*
cap. 53, ubi agit de hac ceremonia, censet
tam Romæ fuisse in Angliam invecctam; ita-
que necessariò fatendum est, Anglos hanc
disciplinam ex Augustino ipsorum Apostolo,
hinc à Gregorio Pontifice missò, accepisse;
nisi Adhelmo mendacii notam velimus inure-
re, qui recentem Ritus nobis tanquam vete-
ram vendicaret. Quòd si rem alius repetere
placet, eundem Ritus, etiam Gregorio anti-
quorem in Ecclesia Occidentali fortasse inve-
nimus. Nam in Sacramentario Gelasii (quid-
quid Martene dixerit nullam in eo reperiri
mentionem, nullumque vestigium præfate
Benedictionis) Dominica 6. Quadragesimæ
habet hunc titulum -- *Domini. in Palmis de
Passione Domini* -- Quo titulo sanè docemur,
jam tunc in Romanam Ecclesiam Palmarum
Ritus invecctum fuisse; Adrianus Baillet *tom.*
4. in historiam hujus diei, putat, id etiam
Gelasiano Codici fuisse adjectum; sed ab ea
opinionè, sicut etiam à sua Grancolas, &
Martene, profectò recessissent; si, ante-
quam eam amplecterentur, præ oculis ha-
buissent vetustissimum Kalendarium Ecclesiæ
Romanæ, quod ipsemet Martene postea
evulgavit *tom. 4. Thsauri Anecd.* quodque
ipse eruditissimus Vir labente quarto, vel
incante seculo V. scriptum existimavit, in
quo quidem Kalendario hæc leguntur -- *Do-
minica in Palmis ad S. Joann. in Lateranis* --
Nulli itaque dubium esse debet, quin hic
Ritus antiquissimus sit in Ecclesia Romana.
Ac inquit adversarii, cur igitur nulla hu-

jus Ceremoniæ mentio apud Isidorum, nul-
la in Gallicana Liturgia à Mabillonio edita,
ex Codice Bobiensi, nulla in Missali Franco-
rum, atque Gothorum à Thomasio vulgato,
nulla in Pontificali Egberti Ebroicensis Epi-
scopi? Nimirum, quia non omnes Ritus,
quos suscipiebat Ecclesia Romana, non omnes,
inquam, in Gallia, & Hispania vigeant,
quod Viri illi peritissimi profectò non igno-
rant; quamvis ergo hæc Ceremonia apud
Gallos ante Carolum Magnum in usum non
fuisse, ex hoc tamen non licet inferre, in
Ecclesia Romana, & in aliis Occidentis Ec-
clesiis non fuisse receptam; possit id exem-
plis quamplurimis demonstrari, nisi res Lip-
pis & Tonforibus nota esset. Præterire de-
nique non debeo, quòd in Codice Ratoldi
extat Benedictio Palmarum.

Antiquum quoque fuisse in Oriente Pal-
marum seu Ramorum Festum, quinimo an-
tiquius quàm in Occidente, deducitur ex Vi-
ta S. Euthymii à Cyrillo Scythopolitano scri-
ta, in qua legitur, quòd Solitarii, qui in
desertum secedebant post Epiphaniam, ut ad
Festum Paschatis se pararent, ad Monasteri-
um suum revertebantur ad Festum Palma-
rum celebrandum, quod erat in capite he-
bdomadæ, qua Dominicæ Passionis Mysteria
celebrantur; & à Clero procul dubio, ut be-
nè ponderat Grancolas supra *loc. cit.* Mon-
achi isti didicerant hoc Festum celebrare quin-
to seculo in Oriente. Meminit pariter Sol-
lemnitatis Palmarum idem S. Cyrillus Hie-
rosolymitanus in *Catech. si 10.* ut refert Me-
nardus, in *Notis & Observ. in librum Sacra-
mentorum S. Gregorii Papa pag. 56. & in pag.*
seq. alia congerit pertinentia ad antiquitatem
hujus Sollemnitatis. Verùm ex ultima au-
thoritate S. Cyrilli Baillet *tom. 4. supracit.*
agens de historia Festi Ramorum *pag. 194.*
§. 2. minime vult inferri Sollemnitatem, de
qua loquimur; sicut etiam ex sermonibus, qui
S. Epiphano, & S. Jo. Chryostomo tribuun-
tur, in quibus Sollemnitas ista de Palestina
in

in Cyprum & Syriam transiisse dicitur, nihil certi deduci posse adstruit, quia sermones prædictos Auctoribus multò recentioribus

adjudicandos esse opinatur, cui sententia: cedit etiam Græncolas *loc. cit.*

Praxis Ritus sollemnis Benedictionis Palmarum, De his, quæ præparanda sunt pro tali Ritu.

VIII. Rubr. num. 7. pag. 185. *Completa Tertia, &c.* Altare hac die parè paretur, non cum Floribus, vel Imaginibus sollemnitatem indicantibus; sed intra Candelabra interponi poterunt Rami Palmarum, sive Olivarum, auro, vel argento decenter ornati. Pallium Altaris debet esse coloris violacei. In loco apto ad cornu Epistolæ prope Credentiam collocetur Crux processionalis Velo violaceo tecta; & vitta violacea pro liganda Palma in summitate Crucis. Si ad Altare sit Sacramentum in Tabernaculo, non debet pro faciendâ hac functione amoveri. Bauldry *part. 4. tit. 1. n. 5.* Billus *lit. B. n. 225. §. 4.*

Super credentiam ponatur Thuribulum cum Navicula, & præter alia requisita pro Missa Sollemni, Vas aquæ benedictæ cum Asperforio, & Bacile cum Manutergio, necnon Vas aliud; seu Urceus aquæ pro lotionem, & extersionem manuum Celebrantis, faciendis post Palmarum distributionem. Item paretur alia Credentia in cornu Epistolæ prope Altare, versùs cornu posterius, linteo pithro undequaque contexta, super quam ponantur Palmæ, & Rami Olivarum, seu illis deficientibus aliarum arborum, in quibus Ramis inserantur, si fieri potest, Cruces ex Palma. Palmæ, sive Olivarum Rami pro Celebrante, Canonicis, & Ministris Sacris, sint aliis pulchriores; item pro Magistratu, sive Nobilioribus convenit Ramos prædictos decenter ornari pro consuetudine loci, & personarum qualitate, & omnes supradicti Rami tegantur super Credentiam Mappa munda, vel alio Velo decenti, usque dum fiat corum Benedictio. Bauldry *sup. n. 2.* Billus *sup. §. 5.*

Paretur etiam in aliquo loco remoto Væ cum carbonibus ardentibus, & forcipe ad eos ponendos in Thuribulo. Paretur quoque Missalia, tam pro Celebrante, quam pro Ministris Sacris, & Ritualia pro processione; item ponatur super Credentiam ordinariam Stola latior coloris violacei pro Diacono, si Ministri Sacri utantur Planetis pictatis; nam si iis non utantur, sed ministrent in albis, neque Diaconus utitur Stola latiori, eum hæc adhibeatur loco Planetæ plicatæ.

Paretur etiam tria legilia, super quæ Passio cantetur, sicut & tria Missalia, aut tres Codices, in quibus Passio diligenter notata sit. Præterea in Sacristia, vel alio loco ad Altari remoto, præparari debent pro Cantoribus Passionis tres Amictus, tria Cingula, tres Stolæ, & totidem Manipuli, quibus indui debent tres Ministri, qui Passionem debent cantare. Billus *suprà §. 7.* & Bauldry *suprà.* Ad Manipulos verò quod attinet pro Cantoribus Passionis, usus illorum non prescribitur à nostro Castaldo in *Praxi Cerim. tit. 3. sect. 4. cap. 5.* ubi nullam facit mentionem de prædictis Manipulis. Verùm, cum in Ceremoniali Episc. *tit. 2. c. 21. n. 4.* expressè fiat de eisdem mentio pro illis, qui Passionem sunt cantaturi; hinc de illorum usu non videtur dubitandum.

Deputentur præterea per Ceremoniarium duo, aut quatuor Cantores, qui in reverentia processione decantent in in Ecclesia v. *Gloria, Laus, &c.* Item per eundem Ceremoniarium deputentur, & in tabella describantur omnes, qui hac die ministrare debent, qui sunt Diaconi, Cantores Passionis, & alii Ministri, & quid illis agendum sit, præscribitur. Bauld. *sup. n. 6.*

Pro initio Ritus Benedictionis Palmarum.

IX. Rubric. eodem n. 7. pag. 185. *Falsa aspersione aqua more solito, &c.* Sed sine Gloria Patri. Acolythus ponit Vas ejusdem aquae cum Asperforio super Credentiam prope Rimas, & dicit à Celebrante solita Oratione *Exaudi*, statim ponatur Missale super Altare in cornu Epistolae à Ceremoniario, vel ab alio, nisi antea positum fuerit, itemque discooperiantur Palmae, sive Rami.

X. Rubric. eodem n. 7. pag. 185. *Sacerdos indutus Pluviali violaceo, &c.* Dum praedicta peraguntur à Ceremoniario, vel ab alio, Celebrans indutus Pluviali violaceo, ascendit ad Altare, medius inter Sacros Ministrorum Plancti plicatis indutos, hinc inde Pluviale elevantes, & cum ad suppedaneum pervenerit, Altare in medio osculatur, deinde & ipsi Ministri caetera praestent, prout diximus in Ferva 4. Cinerum.

XI. Rubric. eodem n. 7. pag. 185. *Vel sine Casula, &c.* Ex defectu Pluvialis aliquando Celebrans peragit hanc functionem indutus Stola tantum violacea super Albam, sine Casula, & sine Manipulo, etiam quando, deficiente Diacono, ipse deberet cantare Evangelium Benedictionis Palmarum, in locet Bissus lit. C. num. 220. Quamvis vero nonnulli opinati fuerint, quod etiam Manipulum induere debeat, ob Evangelium, quod (deficiente Diacono) ipsemet Celebrans cantare deberet in Benedictione Palmarum; nihilominus, stante illi regula

universali, quae habetur in Rubrica generali *part. 1. tit. 19. num. 4.* nimirum: *Obi Pluviale haberi non potest in Benedictionibus, quae fiunt in Altari, Celebrans stat sine Pluviali, cum Alba, & Stola: nequaquam Manipulus adhibendus est; testante etiam Gavanto ibidem, quod nullus est extra Missam usus Manipuli Sacerdotalis; in hujusmodi autem Palmarum Benedictione Sacerdos est extra Missam, juxta eundem Gavantum hoc tit. 7. num. 8.* Praeterea si Sacerdos in hujusmodi Benedictione Pluviali uteretur; procul dubio deberet (deficiente Diacono) cantare ipse Evangelium supradictum, & per consequens sine Manipulo, qui, ex Rubrica generali *supra cit.* & Gavanto *ibidem*, cum Pluviali stare non potest; ergo nec quando sola Stola praescribitur in defectu Pluvialis, Manipulus assumi debet ob idem Evangelium canendum.

XII. Gavant pag. 185. col. 2. lit. b. *Et deinde in cornu Epistola, &c.* Postquam Celebrans osculatus fuerit Altare in medio, accedit ad cornu Epistolae, ubi stans medius inter Ministros Sacros (ita tamen, ut praedicti Sacri Ministri si quantisper distent ab Altari) legit, non se signans, Antiphonam *Hosanna filio David*, ut in Missali, quam interim Cantores inchoant, & Chorus prosequitur. Bissus lit. B. num. 87. §. 4. Baudry *part. 4. cap. 6. art. 2. num. 3.*

Pro Ritu Sollemni Benedictionis Palmarum.

XIII. Rubr. n. 8. pag. 185. *Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolae, &c.* Cantata à Choro praedicta Antiphona, Celebrans stans adhuc in cornu Epistolae inter Ministros Sacros, non conversus ad populum, sed versus Altare manibus junctis, etiam ad *Oremus*, & ad Orationes, ut diximus agent. *Gavant. Rubr. Miss.*

tes de Benedictione Cinerum, quia sumus extra Missam, cantat *Dominus vobiscum, &c.* & Orationem in Tonio Feriali. Baudry *supra num. 4.*

XIV. Rubr. n. 9. pag. 185. *Postea Subdiaconus, &c.* Dum Celebrans cantat Orationem, Subdiaconus vadit ad Credentiam; Xxx ubi

ubi deposita Planeta plicata, si ea utatur, sumit ambabus manibus Missale, & comitatus à Ceremoniario, vel ab alio, facta de more debita reverentia Altari, & Choro, accedit prout de more ad locum solitum pro cantanda Epistola, ibique in Tono consueto Epistolæ cantat lectionem de libro Exodi, ut in Missali, quam interim Celebrans legit submissa voce, si velit, assistente sibi Diacono, ut in Missa Sollemni ad Introitum, qui in fine lectionis respondet: *Deo gratias.* Subdiaconus autem, cantata Epistola, seu lectione, accedit cum socio à sinistris suis ad medium Altaris, ubi genuflectit cum eo in infimo gradu, unico genu, & mox surgens pergit in cornu Epistolæ ad Celebrantem, ubi super altiorem gradum de more solito genuflectens, manum Celebrantis osculatur, & reddito Missali clauso Ceremoniario, & factis iterum debitis reverentiis Altari, & Choro, ad Credentiam accedit, ubi Planetam plicatam refumit, sicut utitur. Deinde redit ad Celebrantem, ibique eidem assistit, non tamen defert Missale Celebranti ad cornu Evangelii, quia Celebrans legit illud in cornu Epistolæ (præmissis Graduali, *Munda cor meum, & sube Domine benedicere, &c.* ibidem, & non in medio Altaris, profundè inclinatus de more versus Crucem) Liberum tamen est Celebranti recitare tam Epistolam, quam ea, quæ sequuntur, usque ad Evangelium inclusive. Bauldry *suprà* num. 5, Billus *suprà*, & Gavantus in *Ceremoniali sua Congregationis Cler. Reg. S. Pauli lib. 2. cap. 2.*

XV. Rubr. n. 10. pag. 125. *Interim, dum cantatur Resp. &c.* Vel quando opus est, Diaconus, deposita prius Planeta plicata (si ea utatur) & sumpta Stola latiori loco Planetæ, vel deficiente hac latiori Stola, convoluta eadem Planeta super humerum sinistrum ad modum Stolæ, defert de more liberum Evangeliorum, sive Missale, ante petus super medium Altaris; interim Thuriferarius tempestivè accedit ad cornu Episto-

læ, cum Thuribulo, & Navicula, ibique Celebrans, Diacono ministrante, ac stans à dexteris ejus, ponit Thus in Thuribulo de more cum Benedictione, ut ad Evangelium, quo facta Diaconus, genuflectus in medio Altaris super suppedaneum, ut mos est, & inclinatus versus prædictum Altare, manibus junctis dicit: *Munda cor meum, &c.* Deinde stante semper Celebrante à cornu Epistolæ, omnia peraguntur à Diacono, Thuriferario, & aliis, sicut in Missa Sollemni, dum cantatur Evangelium, quo terminato, & incensato Celebrante, Diaconus iterum Planetam plicatam refumit, si ea utatur, alioquin stat in albis, cum Stola, & Manipulo, deinde ad Altare accedit, ut *infra*. Billus *suprà* §. 6. Bauldry *suprà* num. 6. Vinitor *part. 6. tit. 6. num. 10.*

Si autem Celebrans perageret hæc Benedictionem sine Ministris Sacris, ipse stans in cornu Epistolæ, post lectam ab aliquo Clerico lectionem, & post cantatum in Choro Graduale, seu Responsorium; adhibito incenso, ipsemet, inquam, Sacros cantare debet Evangelium Benedictionis in cornu Epistolæ, juxta Decretum S. R. C. editum die 27. Aprilis 1697. & datum in nostro Indice sub num. 512. Idque antea etiam docuerant Billus *lit. B. num. 87. §. 20.* Bauldry *part. 4. cap. 6. art. 4. num. 1.*

XVI. Rubr. n. 11. pag. 136. *Post hæc benedicuntur Rami, &c.* His omnibus peractis, Celebrans manibus junctis benedicit prædictos Ramos; stans in cornu Epistolæ, aliquantulum ad Ramos conversus (Ministris Sacris hinc inde stantibus junctis manibus) dicit *Dominus vobiscum* in Tono feriali, deinde Orationem: *Auge fidem, &c.* præmissa *Oremus*, qua finita, prosequitur Celebrans Præfationem, ut in Missali, manibus tamen junctis, assistentibus hinc inde Ministris Sacris, ut *suprà*, qui in fine se inclinat, & cum Celebrante dicunt *Sanctus, &c.* (quod etiam cantatur à Choro in Tono feriali) & ad *Benedictus, qui venit*, erecti de more se

figunt

signant. Bauldry *suprà* art. 2. num. 8. Vinitur *suprà* num. 12. Cum Celebrans Ramos dextera benedicit signo Crucis ad illum notum & sinistra super Altare posita, Diaconus elevat simbriam sui Pluvialis; interim, qui sunt in Choro, stant versus Altare deo recto capite, & inclinant se cum nomen ipsi proferatur. Bauldry *suprà*, Vinitur *suprà* num. 14. Bissus *suprà* §. 7.

XVII. Rubr. n. 13. pag. 186. Celebrans *post incensum, &c.* Expletis Orationibus, Sacerdos imposito cum Benedictione, prout

de more, incenso in Thuribulum, ter aspergit Ramos aqua benedicta, eo modo, quo describit Gavantus *hic*, dicens interim submissa voce; *Asperges me, &c.* & postea ter adolet incenso nihil dicens. Ministrandum est autem in hac Benedictione non solum Asperforium Sacerdoti à Diacono, sed etiam Thuribulum, cum solis osculis, ac reverentiis. Postremo dicitur Oratio: *Deus, qui Filium, &c.* & sic completa erit Benedictio Ramorum.

Pro Distributione Palmarum.

XVIII. Rubr. n. 14. pag. 186. *Completa* *Distributione Palmarum, &c.* Celebrans accedit ad medium Altaris, ibique stat in medio Diaconi à sinistris, qui ei Palmas, seu Ramos distribuendos porrigere debet, & Subdiaconi à dexteris, nudo capite. Bissus *suprà* §. 10. & Vinitur *suprà* num. 17. Thuriferarius verò depositis Thuribulo, & Naviculis, aut Sacrista stans ad latus Epistolæ, offert Diacono præfatas Palmas sine osculis, & hic porrigit Celebranti cum osculo tantum Ramorum, non verò manus; similiter alius Acolythus deponit Vas aquæ benedictæ. Bauldry *suprà* num. 12.

XIX. Rubr. n. 14. pag. 186. & Gavantus *col. 1. lit. g. Dignior ex Clero, &c.* Interim Ceremoniarius, vel alius vadit ad Chorum, ubi cum debitis inclinationibus lavat Sacerdotem digniorem ex Clero, qui ipso Ceremoniario comite cum suo habitu choralis, sed sine Stola, ut diximus *suprà* in Fer. 4. Cinerum, vadit ad Altare, quo perventus facit cum Ceremoniario ante inferiorem gradum Altaris genuflexionem unigeno genu (si tamen sit Ecclesiæ Cathedralis Canonici, profundam tantum reverentiam facit) semper verò genuflectunt omnes etiam Canonici, ut sæpius diximus, si in Tabernaculo aservatur SS. Sacramentum; deinde

facta profunda reverentia etiam Celebranti, præfatus dignior de Clero ascendit usque ad gradum Altaris proximiorum suppedaneo, & ibi accepta de manu Diaconi stantis à sinistris Celebrantis Palma pulchriori, eam osculatur, non verò manum Celebrantis, eamque porrigit eidem Celebranti, quam ipse quoque osculatur, & postea alicui Ministro custodiendam tradit, ut liberè a iis aliis distribuere possit. Tum Diaconus accipit aliam Palmam à Thuriferario, seu ab alio Acolytho (qui neque Palmam, neque Diaconi manum osculatur) quam porrigit cum osculo Palmæ tantum Celebranti, qui eam dat eidem digniori de Clero, à quo ipse suam accepit, genuflexo super Altaris suppedaneum (ut etiam omnes alii facere debent in accipienda Palma à Celebrante) qui dignior Palmam osculatur, non manum Celebrantis; tum surgit, descendit in planum (advertens, ne directè terga vertat Celebranti) ubi iterum ad Altare convertitur, & eidem, ac Celebranti, & deinde Choro, simul cum Ceremoniario debitam facit reverentiam, ut *suprà*, postea eodem Ceremoniario comite, pergit ad suum stallum. Bissus *suprà* §. 11.

Advertendum tamen est, quod si prædictus dignior de Clero sit Superior Ecclesiæ,

qui ob rationabilem aliquam causam, non benedicat Palmas, quando à Celebrante Palmam accipit, neque genuflectit, neque Celebrantis manum osculatur, sicut etiam faciunt Canonici Cathedralis Ecclesie, *Baldry num. 13. Billus supra §. 11.*

Præterea advertere etiam est, quòd incipiente Ramorum distributione, statim, & non prius, Cantores in Choro intonant Antiphonas; *Pueri Hebraeorum, &c.* quas repetunt, quousque sit finita tota Ramorum distributio, & nunquam cessare debent, & ut semper sint in Choro aliqui, qui cantent, ferventur et, quæ diximus in Benedictione Cinerum.

Post digniorem de Clero, Ministri Sacri parati genuflectunt super suppedaneum, id est Diaconus à dexteris, & Subdiaconus à sinistris, & ita Palmas accipiunt à Celebrante, eidem à Ceremoniario, vel alio porrectas. Ministri verò prædicti eam accipiendo osculantur, & deinde Celebrantis manum (si tamen sunt ejusdem Ordinis cum Celebrante, manum prædictam non osculantur, neque genuflectunt) postea surgunt, & Altari, ac Celebranti faciunt debita reverentia, ad locum suum redeunt, nempe Diaconus à sinistris, & Subdiaconus à dexteris Celebrantis se recipit; prædictasque Diaconus interim ministrat Celebranti Ramos, aliis distribuendos, eos tantum osculando, deposito prius suo Ramo super Altare. Alter Acolythus ministrabit Ramos prædictos Diacono sine oculis, & notat hoc loco Gavantus, & prædicti Sacri Ministri suas Palmas tradere etiam possunt Acolythis, qui eas teneant in manu, vel super Credentiam deponant, *Billus supra §. 13.* Post Sacros Ministros secedunt alii de Clero, primò digniores, deinde alii, omnes tamen cum debitis reverentiis, antea, & post, ut supra dictum est.

Si qui tamen Prælati extranei adsint distributioni Palmarum, quando Celebrans

acceperit Palmam à digniore Chori, ut supra, ipsi Prælati ante eundem Chori digniorem recipient in Altari Palmas, tantummodò inclinati, non genuflecti, nec manum Celebrantis, sed Palmas tantum osculabuntur, quas etiam Celebrantem porrigendo osculari præstat; quòd si ad Altare non ascendant, aliquis Sacerdos designatus illis deferat cum debitis reverentiis. *Ex Cerem. Monast. lib. 4. cap. 4. §. 10.*

Tum Celebrans adhuc stans in medio Altaris, ut supra, prosequitur distributionem Palmarum seu Ramorum Magistrati, & Nobilioribus, qui omnes venientes ad Altare, facta prius eidem Altari genuflectione unico genu, salutatio hinc inde Choro (assurgentibus tunc omnibus de Clero, etiam Canonici, quia non sunt parati) & facta debita reverentia Celebranti, genuflectunt super suppedaneum ejusdem Altaris, ibique genuflecti recipient Palmas, quas prius osculantur, deinde manum Celebrantis (quod etiam servare debent cæteri de Populo, qui ad cancellos accipiant Ramos, seu Palmas) Mulieres tamen tantummodò osculantur Palmas, non verò manum Celebrantis. *Billus lit. B. num. 87. §. 14.* quibus deinde acceptis descendunt à Choro, factis prius, ut supra, debitis reverentiis.

XX. Rubric. n. 14. pag. 186. & Gavant. pag. 187. col. 2. lit. h. *Exceptis Prælati, &c.* Prælati, si qui sunt, qui accipiant Palmam à Celebrante, ut mox diximus, non genuflectunt, neque illius manum osculantur, sicut etiam Canonici Palmam tantum, & non manum osculantur, neque genuflectunt, sed tantum stant inclinati. Notandum tamen est, quòd si in Ecclesiis Cathedralibus Diaconus, & Subdiaconus, qui ministrant in Missa, quæ celebratur ab aliqua Dignitate, vel à Canonico aliquo, non sint Canonici, sed Beneficiati, aut Ministrarii, tunc prædicti Sacri Ministri recipient Palmas, non post digniorem de Clero, sed post.

post omnes Canonicos Cathedralis, etiam si non sunt parati, & genuflectunt, & osculatur Palmam, & manum Celebrantis, ut supra. Sin vero prædicti Sacri Ministri fuerint Canonici, tunc post supradictum digniorem de Clero, stantes, capite tamen inclinato, Palmas recipiant; quod idem dicendum est de Candelis; quamvis semper, quantum fieri potest, Ministri Sacri, debeant esse eju'dem Ordinis, & non inferioris cum Celebrante, non obstante quacunque contraria consuetudine.

Quod si Episcopus (supponimus, quod ipse non faciat hanc Benedictionem) non accedat ad Altare pro accipienda Palma, tunc per aliquem Sacerdotem, Cotta tantum indutum, ei Palma deferatur, & ipse Sacerdos osculatur Palmam, simul & manum Episcopi; qui Episcopus osculatur tantum Palmam, non verò manum offerentis; & idem dicendum est de Candelis. Baudry *suprà* n. 13. Billus *suprà* §. 18.

XXI. Rubr. n. 14. pag. 186. *Ultimò* *Lai-*
ci, &c.) Facta distributione Choro, & Ma-

gistrati ad Altare, Celebrans medius inter Sacros Ministros descendit ad cancellos (factis prius debitis reverentiis Choro) ubi easdem Palmas allatas à Ministris Populo utriusque sexus distribuit, & si Populus sit multus, poterit, ut notat Gavantus, alius Sacerdos mitti, Cotta, & Stola tantum coloris violacei indutus, qui distribuat Laicis prædictos Ramos, cum osculis, ut supra.

Recolantur Decreta S. R. C. quæ attulimus *suprà* agentes de Benedictione Cinerum, quia in his multa traduntur, quæ spectant pariter ad hanc sollemnitatem Benedictionis, & distributionis Palmarum.

Repetimus tamen illud, in quo declaratum fuit, quod Benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, non sunt de juribus merè Parochialibus, & hoc Decretum datur in nostro Indice sub num. 565. Quare hujusmodi functiones licite in Ecclesiis Regularibus fiunt, sicut etiam in aliis Ecclesiis, & à Parochis nullatenus impediri possunt.

Pro Ritu Processionis hujus diei.

XXII. Rubr. n. 15. pag. 187. & Gavant. *ibid.* col. 1. lit. 1. *Imponit Inversum ministr. ante Diacono, &c.*) Circa finem distributionis Palmarum, curet Magister Ceremoniarum, ut omnia pro processione bene disponantur; Thuriferarius Thuribulum cum prunis accensis præparet &c.

Celebrans verò, completa distributione Palmarum, seu Olivarum, si eas distribuerit ad cancellos, antequàm ascendat ad Altare, debet pergere ad cornu Epistolæ per plantam, ut ibi laevet manus cum medulla panis, ac tergat. Tum ascendet ad librum per gradus Epistolæ, non tamen genuflectet, sed tantum mediocriter inclinabit. Si tamen non ad cancellos Palmas seu Olivas distribuerit, idem Celebrans, stans in cor-

nu Epistolæ, ibi manus lavabit, quibus lotis, ante librum, junctis manibus dicet *Dominus vobiscum*, & Orationem; deinde Oratione finita redibit idem ad medium Altaris, ubi stans more solito, imponet, ac benedicet incensum, ministrante Navicula Diacono, & Thuriferatio Thuribulum; interim aliquis Acolythus infiget, seu vitta violacea ligabit in summitate Crucis processionalis, velo violaceo tectæ, ramusculum ex Palmis, seu Olivis benedictis. Pelacus in *Aphorismis* 9. *du-*
bio §. 8. pag. *mibi* 165. Quo factò, Diaconus, suo Manipulo deposito, accipiet ab aliquo Acolytho Palmam Celebrantis, quam eidem porriget cum osculis ipsius Palmæ, & manus illius. Tum suam accipiet ab eodem Acolytho porrigente, quam tenebit ipse Diaconus si-

niſtra; Celebrans verò ſuam dextera. Mox Diaconus, facta genuflexione Altari, convertit ſe ad Populum per latus ſuum dexterum, ſtanſque in ſuo gradu poſt Celebrantem, dicit: *Procedamus in pace*, cui reſpondebit Chorus: *In Nomine Chriſti Amen*, & continuo Diaconus convertit ſe ad Altare, nulla facta genuflexione. Interim Subdiaconus Benedictionis & Miſſæ deſcendit, & genuſcctit ſuper inſimum gradum Altaris, & ſtatim accipit Crucem proceſſionalem, accipientibus ſimiliter ſua candelabra Ceroferariis, ac medius inter eos, ut moris eſt, accedit ad medium plani Presbyterii, vel ad cancellos, ſeu ad aditum Chori, præeunte Thuriferario cum Navicula & Thuribulo fumigante, qui pondè illos expectat ibidem, donec procedendum ſit. Cerem. Monast. ſup. ſ. 4. & Nicolaus de Bralio part. 3. cap. 5. num. 13.

XXIII. Rubr. n. 15. pag. 187. *Procedamus in pace, &c.*) Dicto à Diacono *Procedamus in pace, &c.* & reſponſo à Choro: *In Nomine Chriſti, &c.* Celebrans tunc, & non priùs, facta debita reſerentia Altari, deſcendit in planam, ubi à Diacono accipit Birretum, ſicut etiam ipſe Diaconus accipit ſuum à Ceremoniario, vel ab alio Miniſtro, & ſtatim ordinatur Proceſſio, hoc modo: Præcedit omnium primus, ut mox innotuit, Thuriferarius, ſequitur poſtea Subdiaconus (medius inter duos Ceroferarios) cum Cruce habente Crucifixi eſſigiem, quæ Thuriferarium præcedentem reſpiciet: poſtea ſequuntur Clerici, primò juniores, deinde alii ordinatim; procedunt autem bini ſimul, & ſi numerus ſit impar, ſenior, vel ſuperior præcedat medius inter duos; Palmas verò ſic deferunt, ut qui eſt à dexteris, eam deferat dextera, & ille qui eſt à ſiniſtris, Palmam deferat ſiniſtra manu.

XXIV. Rubric. n. 15. pag. 187. & Gavant. ibid. col. 2. lit. o. *Ultimò Celebrans, &c.*) Ultimus omnium eſt Celebrans,

capite teſto, habens Diaconum à ſiniſtra, qui tamen non elevat ſimbriam Pluvialis Celebrantis, & procedit capite teſto, habentes ambo ſuum Ramum. Biſſus rom. 2. lit. P. num. 225. ſ. 2.

Et ſi adſint Prælati, immediate poſt Celebrantem procedunt, deinde Nobiles, & reliqui de Populo, & ubi eſt conſuetudo, ut ſociales Congregationis ad proceſſionem accedant, ante Clericos, & bini pariter, ac Palmas in manibus geſtantes, ſuo ordine procedere debent. Caſtaldus lib. 3. ſi. 4. num. 4.

XXV. Rubric. n. 15. pag. 187. *Excantantur ſeqq. Antiphona, vel omnes, &c.*) In hac proceſſione cantantur à Cantoribus Antiphonæ: *Cum appropinquaviſſet Dominus, &c.* & aliæ in Miſſali deſcriptæ, quas proſequitur Chorus, quæ quidem dicuntur durante tota proceſſione, & ſi proceſſio ſit brevis, aliquæ omittuntur; ſi verò ſit longior, aliquæ repetuntur; ita ut cantus illarum daretur quamdiu proceſſio durat. Baſilid. part. 4. cap. 6. art. 3. num. 2. & Biſſus ſopra 4. Juxta Ceremoniale Epiſc. lib. 2. cap. 16. ſ. 15. deberent Cantores procedere ante Thuriferarium; ſed hoc intelligendum videtur, ſi ſint aliqui Cantores Muſici, & Laici; nam ſi ſint Clerici, convenientius videtur, & eſt uſus communior, ut procedant immediate poſt Crucem. Nicolaus de Bralio ſupra num. 14.

Notandum eſt, quòd proceſſio regulariter incipienda eſt à latere Evangelii, niſi aliud ſuadeat loci ſitus, vel conſuetudo legitime introducta. Ita Biſſus ſit. P. num. 221. ſ. 1. & num. 225. ſ. 4. juxta mentem noſtri Gavanti; Quartus tamen tract. de Proceſſ. ſect. 1. punct. 6. n. 11. & Caſtald. lib. 1. ſect. 10. cap. 1. num. 12. cenſent, proceſſionem inchoandam eſſe à latere Epiſtole, & terminandam ad latus Evangelii.

Advertere etiam debemus in hac, & aliis hujusmodi proceſſionibus, quæ ſunt

Sacramento fiunt; quod dum inceditur per Ecclesiam, si forte accidat, ut in aliquo Altari fiat elevatio Sacratissimæ Hostiæ, aut Calicis, non est pulsanda campanula: si tamen pulsatur, & advertatur elevatio, tunc in circumstantibus ante illud Altare omnino genuflectendum crit utroque genu, usque ad depositionem Sacramenti; ita S. R. C. 1. Martii 1681. & datur in nostro Indice sub num. 457.

Hæc processio Palmarum exire debet extra Ecclesiam, ut possit cantari & v. in infra.

XXVI. Rubr. n. 16. pag. 187. *In reverentia Processionis, duo vel quatuor, &c.* Dum in processio extra Ecclesiam, duo aut quatuor Cantores deputati, tempestivè intrant in Ecclesiam, cujus fores clauduntur, ibique expectant processionem; & cum advenit ad prædictas fores Subdiaconus deferens Crucem, versus ad eas, medius inter Ceroferos, assistente Ceremoniario, sistit se; Chorus verò stat in duas partes divisus, vel per pyræ circumstat (aut commodiori modo, quo fieri potest) medium habens Celebrantem (stante Diacono à sinistris ejus) directè respicientem Crucem, habentem imaginem Crucifixi, tunc ad ipsum Celebrantem conversam, ut notat Gavantus lit. q. & Bauldry supra num. 3. necnon Billus lit. P. num. 225. §. 5. quamvis non desint, qui volunt, Subdiaconum debere tenere Crucem eodem modo, quo proceditur in processione, præsertim cum sit percussurus partem Ecclesiæ hasta ejusdem Crucis, in quo actu eodem modo procul dubio illam tenere debet, Nicolaus de Bralio supra cap. 7. num. 9.

XXVII. Rubr. num. 16. pag. 187. *Et dequantant duos primos & v. &c.* Tum illi duo, vel quatuor, qui sunt in Ecclesia, incipiunt & Gloria, Laus, &c. quem integrè prosequuntur cum alio seq. Celebrans verò interium recto capite, & alii, qui existunt extra Ecclesiam, nudo quidem capite (videtur

tamen, quòd ibi stare possint omnes, & non solus Celebrans cooperto capite; hæc enim, quæ ibi fiunt, pertinent ad processionem, in qua tota extra Ecclesiam cooperto capite omnes procedere possunt, Nicolaus de Bralio supra num. 7.) repetunt eosdem & v. etiam integrè, ut in Missali; deinde Cantores, qui sunt intra Ecclesiam, cantant alios duos versus, *Cæcus in Ecclesiis, &c.* quibus terminatis, iterum, qui sunt extra Ecclesiam repetunt *Gloria, Laus, & Honor, &c.* & ita successivè, ut in Missali, seu Rituali. Hos versus debere omnes omnino cantari, tenet Bauldry supra num. 5. & ait, se id colligere ex Missali recognito; ego tamen in Missali recognito lego, quòd ii versus cantentur omnes, vel partim, prout videbitur (inellige anteriores) quod idem habetur in Rituali Rom.

XXVIII. Rubr. n. 16. pag. 187. & Gav. ib. col. 2. lit. r. *Percutit portam, &c.* Cantatis prædictis versibus sive illorum parte, Subdiaconus ima parte hastilis Crucis, non tamen amota Cruce ab hastili, percutit semel tantum, ita ut fragor audiri possit ab his, qui sunt intra, imam partem portæ Ecclesiæ, quæ statim ab iis, qui sunt intra, aperitur, & processio ordine supra tradito ingreditur Ecclesiam, mox dicti Cantores incipiunt Resp. *Ingressiente Domino, &c.* ex Rituali Pauli V. & Chorus illud prosequitur; in cujus fine non dicitur *Gloria Patri, &c.* ut habetur in Missali. Bauldry supra num. 5. & Billus supra §. 6.

XXIX. Gavant. pag. 187. col. 2. lit. r. *Tum ad Altare deponit Crucem, &c.* Cum autem processio ad Altare pervenerit, Subdiaconus Crucem in loco congruo deponit prope Credentiam, quæ statim ab aliquo Acolyto in Sacristiam deferretur. Ceroferrarii verò deponunt sua candelabra super eandem Credentiam. Bauldry supra n. 6. Billus supra §. 8. Celebrans verò medius inter Diaconum & Subdiaconum, accedit ante infimum gradum Altaris, ibique deponit suam Palmam (sicuti & Dia-

& Diaconus, eam Ceremoniario, vel alicui Acolycho tradendo) & facta debita reverentia Altari, & Choro, retrahit se ad cornu Epistolæ, ubi deposito Pluviali, capit Manipulum, & Planetam violaceam, sicut etiam

Sacri Ministri suos Manipulos capiunt. Tum Celebrans, cum præfatis Ministris, accedit iterum ad medium Altaris, ante initium ipsius gradum. Ceremoniale Episcoporum *libr. 2. cap. 17. §. 6.*

Pro Ritu Missæ Sollemnis hujus diei.

XXX. Rubr. n. 18. pag. 187. *Deinde celebratur Missa, &c.* Missa Sollemnis (quantum fieri potest) vel Privata, secundum exigentiam, celebratur ab eodem, qui Ramos benedixit, ut aliàs diximus de Feria 4. Cinerum, vel ab alio, si aliter fieri non possit, servatis iis, quæ diximus in suprascripta Feria, & in Missis Sollemnibus tempore Passionis.

Cum Subdiaconus in Epistola pronuntiabit illa verba: *Ut in nomine Jesu omne genu flectatur, &c.* omnes genuflectere debent usque ad terram, & permanebunt genuflexi usque ad verba illa, *Et Infernorum* inclusive. Ceremoniale Episc. *lib. 2. cap. 21. §. 13.* Celebrans verò genuflectit cum Diacono à sinistris ejus super suppelaneum Altaris ante medium ipsius. Bauldry *suprà art. 3. num. 7.* Bissus *lit. M. num. 250.* Vinitor *hic num. 29.* Limita tamen, nisi Celebrans esset impeditus ad alia dicenda, potè *Graduale*, vel *Tractum*; Bissus, & Bauldry *suprà*, quia tunc ibidem cum Diacono deberet genuflectere, & non in medio. Subdiaconus, cantata Epistola, manum Celebrantis osculatur. Librum verò Acolycho tradit, resumptaque Planetam plicata, Celebranti unà cum Diacono assistit. Castaldus *lib. 3. sect. 5. cap. 5. n. 3.*

Finita Epistola, debent parari per Acolythos tria legilia nuda, & ea collocari in recta linea, tendente ab Ortu ad Occasum in plano, ubi solet Evangelium decantari; super eadem legilia postea poni debent Libri, seu Codices pro Passione decantanda, si sit consuetudo locorum, aliàs debent parari. Circa initium Tractus (qui semper ex in-

tegro cantatur) tres, qui sunt cantores Passionem, pergant ad Sacrillium, & præstant se habitu Diaconali, scilicet uniusquisque induit se Amictu, Alba, Manipulo, & Siola communi Diaconali, ab humero sinistro pendente, coloris violacei, & circa finem Tractus procedant ad Sacrillium ad Presbyterium sequenti ordine. Ceremoniale Episc. *lib. 2. cap. 21. §. 14.*

Antecedit aliquis Ceremoniarius, & est deficientibus, Thuriferarius sine Thoribulo, tum ille, qui agit Evangelistam, solus, deinde sequitur, qui Turbarum Personam agit, ultimus qui refert Personam Christi, omnesque incedunt nudo capite, manibus junctis ante pectus, si Codices continentis Passionem positi sint super legilia, sin minus, deferunt ipsi unusquisque suum Missale, seu Codicem Passionis, ante pectus ambabus manibus, sequentibus tribus Clericis, diversis à Clericis Officii, indons Superpelliceo, sine candelabris, & sine incenso, sed manibus junctis Ceremoniale Episc. *suprà §. 15.* Christianus *sect. 4. cap. 9. num. 2.* & Gavantus *hac parti. Tit. IX. Rubr. 5. lit. g.*

Cum pervenerint ad Altare, præfati tres Diaconi genuflectunt super initium gradum, ita ut, qui Personam Christi agit, sit in medio, qui Evangelistæ, à dexteris, & qui Turbarum, à sinistris; ac tres Clerici genuflectunt in plano cum Ceremoniario, paulsantes aliquantulum, sed nihil dicentes, tum surgunt, non petita, nec habita Benedictione, sed facta iterum debita Altari reverentia, & Celebranti inclinatione, accedunt ad legi-

legilia, & ibi stant in recta linea, facie versa ad eam partem, quæ pro Aquilone figuratur, sed hoc ordine; qui Evangelistam agit, medium locum tenebit, qui Christum, dexteram; & qui Turbas, sinistram Evangelistæ occupare debet. Gav. *sup. cit. Tit. IX. in Rub. 1. Bauld. sup. n. 9. Nicolai de Bralio sup. n. 9. & Hippolytus à Portu part. 2. cap. 2. art. 1. Rub. 4. in adnot. num. 1.* & hæc pariter erat sententia Ven. Card. Thomasi, quamvis Castaldus oster *suprà num. 4.* Bissus, Gerlacus Vinsor, Christianus Lohner, & alii doceant, quod qui gerit Personam Christi, medium locum tenere debet, qui Evangelistæ, à dexteris, & alter à sinistris; & oppositibus, alium esse usum, in Cappella Pontificia, respondet Bissus, idem in Cappella Summi Pontificis medium locum tenere ab Evangelista, quia omnes tres unico tantum utantur libro, & cum Evangelista pariter, quam alii, canter, commodius medium occupat locum, & facilius commovere potest librum modo huic, modo alteri Cantori. Sed hæc Bissi responsio minimè suffragatur suæ sententiæ, nam in Sacrosancta Basilica Lateranensi, quamvis tres dicti Cantores utantur singuli suo Missali, seu Codice, nihilominus qui gerit Personam Evangelistæ, medium locum tenet, qui verò Personam Christi agit, stat à dexteris ipsius Evangelistæ, & prope Altare; imò decipitur Bissus circa Ritum Cappellæ Papalis, nam etiam in hac, ex tribus Cantoribus unusquisque canit Passionem in suo Missali; quapropter attentione antioribus, & praxi talium Ecclesiarum, prima sententia est potius amplectenda, quam secunda.

Tres autem Acolythi stant facie ad Cantores conversa, terga Aquiloni vertentes, quorum qui est medius (si uno tantum utantur libro) teneat ipsum librum, quem inter se mutant æquali spatio, dum Passio cantatur, prout Ceremoniaris admonet, & cum tempus est, id nutu aliquo significat. Castaldus *suprà*, & Bauldry *suprà*.

Gavant, Rubr. Adiff.

Non tamen earum Ecclesiarum consuetudo iam probatur, in quibus singuli Diaconi cantantes in tribus legilibus, ut *suprà*, Passionem, suam habebunt Librum, seu Codicem, ut *suprà* dictum est, quibus & duo Acolythi tantum superpelliceis induti assistunt post lectorilia, vel à lateribus eorundem, prout loci ratio postulaverit, vel si tres adhibeantur Clerici, juxta praxim aliquarum Ecclesiarum, apponent unusquisque manus ad legilia, quasi librum tenentes, nunquam tamen præfati Clerici, sive duo, sive tres, assistunt retrò post Diaconos cantantes Passionem; solum verò assistunt retrò post dictos Diaconos, quando ipsi cantant Passionem in pulpito, seu ambone: Castaldus *suprà num. 5.* Si Diaconi Passionis habent legilia, ut *suprà* innuimus, ante se pro sustinendis libris, Nicolaus de Bralio *suprà* existimat, non esse necessariam dictorum trium Acolythorum assistentiam (quam tamen vult supralaudatus Castaldus, ut ipse colligit ex nostra consuetudine Clericorum Regularium, vulgò Theatorum, saltem duorum Acolythorum, ut ad Evangelium) cum in aliquibus Ecclesiis prima pars Passionis, quam cantant Diaconi ipsius, non canteretur in situ Evangelii, sed tantum ultima pars, quæ cantatur à Diacono Missæ, ad quam partem procul dubio duo Acolythi assistere debent, ut *infra* dicemus, quæ quidem Nicolai de Bralio opinio nonnullis aridet. Si desint Cantores, Gavantus *supr. cit. Tit. IX. Rubr. 5. lit. g.* ait, quod solus Diaconus cantare debet totam Passionem, &c. Non approbando distinctionem, seu distributionem Passionis inter Celebrantem, Diaconum, & Subdiaconum, ita ut Celebrans vicem Christi gerat, & Subdiaconus Turbarum. Sed pace præclarissimi nostri Auctoris ego potius improbarem, quam Diaconus solus cantet totam Passionem, non enim hic Sacer Minister potest variis modulationibus nunc Christi, nunc Evangelistæ, modo Turbarum personam induere,

Yyy

cum

cum nimis improbus esset hic labor, & non ad pietatem, sed potius ad risum moveret Populum; in defectu igitur Cantorum approbarem potius, Celebrantem personam Christi induere, Diaconum Evangelistæ, & Subdiaconum Turbarum, quæ quidem modò est praxis multarum Ecclesiarum sufficientiam Cantorum non habentium.

XXXI. Gavant, pag. 188. col. 1. num. 19. *In Missa legitur Passio, &c.*) Dispositis omnibus, ut supra, & finito cantu in Choro (ex praxi tamen Urbis, non est necesse, ut omnes yy. Tractus cantentur in Choro, sed pauci sufficiunt, si ita congruum videatur, præsertim ob angustiam temporis, vel paucitatem Cantorum, quamvis tamen convenientius sit, ut omnes cantentur. Bauldry *suprà num. 12.*) ille, qui Evangelistam agit, incipit absolute, non præmissò *Dominus vobiscum*, nec librum signans, nec se ipsum: *Passio Domini Nostri Jesu Christi, &c.* & tunc omnes surgunt detecto capite; Palmasque in manibus tenent usque ad finem Passionis, exceptis Cantoribus, & Acolythis; Celebrans quoque Palmam tenet sinistra manu, ex Ceremoniali Romano *lib. 2. cap. 41.* à Marcello Coreyrensi edito, & submissa voce Passionem legit, stans in cornu Epistolæ, juxta Decretum emanatum die 4. Augusti 1663. & datum in nostro Indice sub *num. 403.* paululum convertens ad Cantores Passionis: Ministris Sacris stantibus apud eum, ut in Introitu Missæ, Palmas etiam ipsis sinistra manu tenentibus; Diaconus verò folia Missalis vertit quando opus est. Bauldry *suprà num. 13.* Nicolaus de Bralio *suprà cit. num. 12.* observat hic, quòd fortè Celebrans, & Ministri Sacri tenere debent Palmas manu sinistra, ut volunt *suprà citati DD.* ut sint hi tres uniformes; cum Diaconus verè debet folia Missalis, quando opus est, manu dextera, ideoque saltem post lectam Passionem à Celebrante exstimat omnes tenere debere Palmas manu dextera, sinistra pectori admota.

In hac privata lectione Passionis dubium est, an ad ea verba: *Emisti spiritum*, Celebrans genuflectere debeat? negativam sententiam docent Gavant *hac part. tit. 9. lib. 5. lit. h.* Bauldry *suprà num. 14.* Vindict *part. 6. tit. 6. num. 32.* Claudius Arnouldus *part. 4. tit. 9. num. 4.* Billus *lit. M. num. 150. §. 3.* & horum ratio est, quia Celebrans Passionem non legit in cornu Evangelii; affirmativam verò sententiam tenent Castaldus *lib. 3. sect. 5. n. 6.* & Nicolaus de Bralio *suprà num. 13.* regulare enim est, ait Bralio, ut genuflectiones, quæ fiunt aliqua in Missa, fiant à Celebrante, & à Ministris Sacris (nisi si in aliis sit occupatum) dum ipse Celebrans privatim legit; & iterum, quando sunt ab omnibus in Choro. Nec refert quod ajunt DD. contrarie opinionis, nempe quòd ideo non debeat genuflectere Celebrans, quia Passionem non legit in cornu Evangelii; quid enim hoc interest? Nonne & in dicto cornu Epistolæ genuflectere potest? Validior *lib. 2. observat.* ait *suprà cit.* Bralio, si dicent, ex observatione hujus Ritus periculum oriri aliquam perturbationis in Choro, dum cantatur Passio, cum facile aliqui Ritus ignari, exemplo Celebrantis volent etiam ipsi genuflectere, sed prudentis, ac vigilantis Ceremoniarum erit, huic inconvenienti obviam ire, Ita *suprà cit.* Bralio.

Lecta demum Passione (scilicet usque ad eam partem, quæ cantanda est à Diacono in tono Evangelii) ipse Celebrans cum Ministris se vertit ad Cantores cum Palma in manu, & stat, ut solet ad Missam, dum cantatur Evangelium. Diaconus stat ad ejus sinistram, & Subdiaconus ad sinistram Diaconi, omnes cum Palmis in manibus; ita Ceremoniale Romanum *suprà*, sed addo cum Bralio; quòd omnes tunc debent tenere Palmas in dextera, sinistra pectori admota, ut *suprà innuimus*, &c. Dum profertur Nomen *JESUS*, inclinant se versus

Croce

Crucem Altaris, tam Celebrans, quam Ministri, & reliqui de Clero. Observandum est hic, quod aliqui Rubricistæ videntur maximas parti angustias, discutientes mirum, an Celebrans, lecta in cornu Epistolæ primæ ac majori parte Passionis, statim debeat partem secundam legere, quæ Evangelii locum tenet, & pro qua prius dicendum est: *Munda cor meum, &c. & Inbe Domine, &c.* an verò cum Ministris transire, dum cantatur Passio (quod certè adstantibus admirationis & distractionis occasionem præbere possit) ad cornu Evangelii, ad illam legendam: an denique illud facere debeat, statim post factam pausam à Cantoribus? Miratur Bralio, hanc DD. anxietatem; & pro dubii solutione nullum prædicendum faciendum censet. Qui enim caute est, sit ipse, cum Ceremoniale Episcoporum nihil in contrarium aperte dicat, quousque stantiam à Cantoribus totam Passionem, usque ad partem illam ultimam, quæ locum tenet Evangelii, in cornu Evangelii illam legat Celebrans, ministrante Subdiacono, dum Diaconus Missæ pro illa cantata deponit Planetam plicatam, accipit hanc Stulam, defert librum, seu Missale ad Altare, & dicit: *Munda cor meum, &c.* & dum etiam tria legilia, quæ inseruntur pro Cantoribus Passionis, amoverunt? Hæc enim omnia non debent fieri immediate post pausam, ut fiunt à multis cum indecenti præcipitatione, sed secundum Ceremoniale, cantata omnino Passione, imò prædicta fieri debent cum tali motu & gravitate, ut interim juxta Ceremoniale Episc. lib. 2. cap. 21. §. 6. omnes de Choro sedere possint. Nec ulla ideò sit interruptio Officii, quamvis à Choro nihil canatur; sufficit enim, quod Celebrans, & Ministri ad Altare suum muos exequantur. Ita præfatus Nicolaus de Bralio supra num. 15.

Cum cantantur verba illa: *Jesus autem exclamans voce magna emisit spiritum*, omnes

genuflectere debent utroque genu (Cantores quidem versus Librum; reliqui verò quilibet in suo loco, facie tamen versus Crucem Altaris conversa: Castaldus supra num. 8.) & ideò antequam prædicta verba cantentur, Celebrans, & Ministri Sacri accedant ad medium Altaris, descendentes usque ad secundum gradum, & genuflectunt super suppedaneum utroque genu; nec prius ipso Evangelista surgant, qui Evangelista non genuflectit nisi prolatis à se omnibus dictis verbis. Bissus lit. P. §. 4. & 5. num. 255. sicque genuflexi pausant aliquantulum saltem per spatium unius *Pater noster*. Notandum tamen est ex Gavanto hac part. tit. 9. Bauldry, & Bisso supra, quod signum surgendi non est dandum strepitu manuum, vel alio modo à Celebrante, sed inservire pro signo surgendi ipsum surgere Evangelistæ. Omnibus igitur erectis, prosequuntur Cantores ea quæ remanent de Passione, & Celebrans cum Ministris Sacris redeunt ad locum suum, in quo erant prius, sicut etiam reliqui omnes surgunt, & Cantores prosequuntur Passionem (usque ad illam partem, quæ cantari debet à Diacono Missæ in cornu Evangelii) qua cantata, factis debitis reverentiis Altari, Celebranti, & Choro, redeunt ad Sacristiam eo ordine quo venerunt. corrite Ceremoniario, qui statim redit ad Altare, & illi Diaconi, qui Passionem cantarunt, depositis paramenis, redeunt ad Chorum. Bauldry supra. Prædicta verò legilia statim amoveruntur per Sacristam, vel alios.

Celebrans verò procedit ad medium Altaris de more, ibique dicit: *Munda cor meum, &c.* & Subdiaconus interim transfert librum ad cornu Evangelii, ubi accedens Celebrans legit, non signans nec librum, nec se ipsum, reliquam partem Passionis, quæ habetur loco Evangelii, assistente sibi Subdiacono, qui etiam respondet: *Laus tibi Christe*, ut in aliis Missis.

Interim Diaconus Missæ, deposita Planeta plicata, accipit Stolum latiore, deponit librum in medio Altaris, ante quod genuflexus dicit *Munda cor meum*, & cum Celebrans redierit ad mediam Altaris, imponitur incensum in Thuribulo de more, deinde petit ab eo Benedictionem more solito, & accepto libro, vadit ad planum Chori, ubi legit Evangelium, comitantibus Acolythis (sine luminaribus tamen) ut in aliis Missis; quo finito Subdiaconus defert librum osculandum Celebranti, & deinde Diaconus ipsum incensat, deinde Missa prosequitur, ut moris est.

Ad elevationem Chorus resumit Ramos Palmarum, seu Olivarum, qua finita, iterum Rami deponuntur. Prædicta etiam aliis diebus, in quibus cantatur Passio, sunt observanda, præterquam in Parasceve, in qua ante id, quod ultimum legitur in Tono ac loco Evangelii, dicitur quidem *Munda cor meum*, &c. ut aliis diebus, non tamen petitur Benedictio, nec ministratur Incensum, nec denique Celebrans in fine osculatur librum. In Missis privatis non extinguuntur lumina in Altari, dum legitur Passio, & tam in iisdem, quam in Missa Sollemni hodie dicitur *Credo* (sine *Gloria &c.*) ac Præfatio de S. Cruce; & in Missis privatis, immo & Missa Sollemni (ubi non benedicuntur Rami) ultimum Evangelium *Cum appropinquasset Jesus*, &c. ex Benedictione Palmarum; at verò in fine Missæ Sol-

lemnis, ubi Rami benedicuntur, dicitur Evangelium S. Johannis.

Huc spectat Decretum editum à S. R. C. die 7. Julii 1612. & datum in nostro Indice sub num. 130. In quo statuitur; quod ubi adest consuetudo, etiam Canonici cantare debeant Passionem, &c.

Hodie ex Decreto Eugenii IV. incipit tempus Communionis Paschalis, & durat usque ad Dominicam in Albis inclusivè, ubi alia non est legitima locorum consuetudo, qua de re nonnulla erudita, ac admodum præctica videri possunt apud P. Georgium Gobat in *Alphabeto Communionis*, seu *Trat. 4. à num. 32.*

Infra hanc quoque, & sequentem hebdomadam, non possunt dici Missæ Votivæ privatæ, etiam de *Requiem*, etiam præfate Corpore; rursus hac die non potest celebrari Missa Votiva Sollemnis de Feste correpte, etiam in Feste celebri, v. g. de *Annuntiatione B. M. V.* sicut etiam in tota hac majore hebdomada, idemque etiam est de Dominica Reformationis, & Fer. 2. & 3. cum subsequente, in quibus pariter nec ullam aliud Festum, aut Missa de eo Votiva Sollemnis in gratiam populi, magno numero concurrentis, celebrari potest, uti constat ex nova Rubrica generali Missalis tit. 6. num. 1. postet tamen cantari hujusmodi Missa altera de tali Feste in aliis Feriis, intra Octavam Paschæ. *Rubric. cit. & Arnaudus trat. 1. part. 4. tit. 15. num. 4.*

De eadem Dominica, & de iisdem Ritibus, servandis in Minoribus Ecclesiis. §. I.

Ut Ritus, & Sacræ Ceremoniæ in Minoribus Ecclesiis, in quibus pauci admodum Clerici, & fortè unicus tantum Sacerdos reperitur, possint exactè, ac uniformiter exerceri, ex Decreto particularis Congregationis à SS. D. N. Benedicto Papa XIII. indictæ, sub die 4. Decembris Anni 1724. impressum fuit opusculum inscriptum: *Me-*

moriale Rituum præ aliquibus præstantioribus sacris functionibus persolvendis in Minoribus Ecclesiis Parochialibus. Roma 1725. Typis Reverendæ Camera Apostolicæ: ex quo quidem libello aliqua nos quoque seligimus, quæ inservire poterunt pro praxi Ceremoniarum, & Sac. Rituum in præfatis Ecclesiis Minoribus.

De præparandis pro Sacris Actionibus hujus Dominicæ, §. II.

Paretur Calix pro Missa, cum ornamentis coloris violacei, item Manipulus, & Planeta coloris violacei, & ponantur hæc super Credentia Altaris Majoris; item Thuribulum, & Navicula cum Thure, Pelvis, & Urceus, nec non Manutergium, prolatione, & extersione manuum; denique pellicula cum ampallis vini, & aquæ, & Mappola ad tergendas manus in Missa.

In Altari vero ponatur pallium violaceum, & Missale in cornu Epistolæ super pulvino violaceo, vel legili, Rami Palmarum loco sacrum inter candelabra.

Pro Benedictione Palmarum, §. III.

Omnibus suo loco dispositis, festivo Campanarum sonitu hora congrua convocabitur populus, & Celebrans in Sacristia, adjuvantibus secundo & tertio Clerico, dum prius accendit Candelas super Altare, induit se Amictu, Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali, & in defectu Pluvialis induitur stole Alba cum Stola, sine Manipulo, ut innotuit supra contra Bauldry sententiam, etiam si dicitur sit Evangelium, Idem Celebrans, præcedente primo Clerico, deferens Vas cum aqua benedicta, medius inter secundum & tertium Clericum, recto capite procedit ad Altare, & genuflectit in eju infimo gradu, pro aspersione aquæ benedictæ; hæc aspersio more solito, postquam primus Clericus reponit Missale super legili, seu cassino in cornu Epistolæ, & interim Celebrans, medius inter alios duos Clericos, ascendit ad Altare, ac illud osculatur in medio, deinde in cornu Epistolæ discoopertis per aliquem Clericum Ramis, dicit *Hosanna*, & Orationem manibus junctis, ut in Missali; & alius Clericus, si fieri potest, canit lectionem in cornu Epistolæ, si minus, legit eandem Epistolam ipse Celebrans; qua dicta, qui sunt in Choro, etiam si laici

Prope cornu Epistolæ in plano paretur mensa cooperta mantili albo, & super eam Palmæ benedictæ. Crux processionalis tecta velo violaceo, & vitta violacea pro liganda Palma in summitate Crucis.

In Sacristia parari debent tria superpellicea pro tribus Clericis, deinde Amictus, Alba, Cingulum, Stola, & Pluviale violacei coloris pro Celebrante.

Denique foculus cum igne, & forcipe, & Vas aquæ benedictæ cum Aspersorio.

sint, vel idem Sacerdos cum prædictis Clericis, dicit Responsorium: *Collegerunt, &c.* eoque finito, Celebrans sine Incenso in eodem cornu Epistolæ cantat Evangelium, præmissis tamen: *Munda cor meum, & Tibe Domine, &c.* Finito Evangelio, osculatur textum in fine, & deinde dicit *Dominus vobiscum*, Orationem & Præfationem, tenens semper manus junctas, tam ad hæc, quam ad subsequentes Orationes. Clerici dicant *Sanctus, Sanctus, &c.* deinde Celebrans, præmissis *Dominus vobiscum*, subjungit quinque alias Orationes.

Interim primus Clericus ponit ignem in Thuribulo, & accipit Naviculam. Dum dicitur quinta Oratio, tertius Clericus, facta genuflectione Altari, accipit e Credentia Vas aquæ benedictæ, & unâ cum Thuriferario accedit ad Celebrantem, qui ministrante secundo Clerico imponit Incensum in Thuribulo, cum Benedictione, & osculis. Deinde ter aspergit Ramos, dicens submissa voce: *Asperges me, &c.* sine Psalmo; demum eodem Thurificat, & denique dicit sextam Orationem; primus vero Clericus d. ponit Thuribulum, & tertius vadit ad sinistram Celebrantis.

Pro Palmarum Distributione. §. IV.

Prædictis omnibus ita peractis, primus Clericus accipit à Credentia Palmas pro Celebrante, & Clericis, easque collocat super Altare. Celebrans verò, facta reverentia Cruci, genuflexit in medio Altaris, & ita genuflexus accipit ex Altari Palmam pro se ipso, quam osculatur, & postea tradit primo Clerico servandam. Si tamen adsit aliquis Sacerdos, hic dabit Palmam Celebranti, stanti facie ad populum conversa, cum osculo Palmæ tantum, & Celebrans similiter Palmam tantum osculabitur; post hæc Celebrans accedit ad cornu Epistolæ, & cum suis Clericis recitat Antiphonam: *Pueri Hebraeorum, &c.* Deinde facta inclinatione Crucis, vertit se ad populum, & distribuit Pal-

mas, primò Presbyter sibi adsint, deinde Clericis, Magistratibus, & Nobilioribus, &c. qui omnes osculantur prius Ramum, deinde manum Celebrantis. Post hæc Celebrans descendit ab Altari, & accedit ad cancellos versus cornu Epistolæ, ibique offerente Palmas à sinistris primo Clerico, incipit easdem distribuere, primò Viris, deinde Fœminis. Completa distributione, Celebrans, & dicti Clerici peragunt omnia ea, quæ diximus in distributione sollempni, nimirum Celebrans lavat manus, ut supra, dicit Orationem in cornu Epistolæ, &c. Qua completa, primus Clericus porrigit Celebranti, & aliis duobus Clericis Palmas, &c.

Pro Processione facienda. §. V.

Celebrans tenens Palmam in manibus, vertit se ad populum, & dicit in medio Altaris: *Procedamus in pace: &* Clerici respondent: *In nomine Christi, Amen;* tum Celebrans inchoat: *Cum appropinquasset, &c.* & incipit processio; in qua præcedit Clericus cum Cruce, & sequitur Celebrans inter suos Clericos, recitans alternatim cum eis alta voce Antiphonas, quæ habentur in Missali, seu Rituali. Et ita progreditur processio per Ecclesiam, & exit extra portam. In fine verò duo Clerici, & alii, si quisant, ingrediuntur Ecclesiam, ubi cantant alta voce: *Gloria, Laus, & Honor,* & alios, ut supra, quibus Celebrans, & alii respondent extra Ecclesiam respectivè, ut supra in processione sollempni. Quibus omnibus finitis, Clericus Crucem deferens ima parte hastilis ipsius, percutit portam Ecclesiæ; qua aperta, incipit Responsorium: *Ingresso Domino, &c.* & terminatur processio, & Responsorium ante Altare Majus; quò cum pervenerit Sacerdos, in plano à latere Epistolæ deponit pluviale, & accipit Manipulum, & Planetam, & deinde dicit Missam, de-

ferente primo Clerico Calicem ad Altare, & expandente Corporale in medio ejusdem celebratur Missa, Clerici poterunt tenere Palmam in manibus, quando legitur Passio, & in fine Missæ dicitur Evangelium S. Johannis: *in principio, &c.*

Si sint aliqui laici Cantores, vel Sodales alicujus piæ Confraternitatis: poterunt decantare ea, quæ sunt in Missali, vel Rituali, pro processione & Missa, secundum laudabilem consuetudinem à Majoribus approbatam, nempe ab Ordinariis locorum.

Feria 2. 3. & 4. infra hæc majorem hebdomadam, Missa dicitur eo proportionaliter modo, quo infra hebdomadam Passionis. Feria 3. dicitur in Missa (ad normam præcedentis Dominicæ) *Passio secundum Marcum,* & in fine Evangelium S. Johannis. Feria 4. in Missa ad verba illa Introitus: *In nomine Jesu, &c.* non genuflexitur à Celebrante. In eadem Missa habentur duæ Epistolæ, ac post Tractum posterior legitur: *Passio Domini nostri Jesu Christi secundum Lucam.* Reliqui ut heri.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. VIII. De Feria V. in Cœna Domini.

De præparandis pro Missa Sollemni, Processione, Communione, & denudatione Altarium.

I. Gavanti pag. 189. col. 1. num. 1. *Crux, qua in Altari est, Velo tegatur albo, &c.* Altare majus hac die parari debet sollemnius, pretiosioribus paramenis albis, sed supra pallium pretiosum albi coloris ponatur aliud leve antependium violacei coloris, facile amovibile, statim postquam recitata fuerint in Choro horæ minores, dictumque pallium album tali modo pariter ponatur, ut post vesperas faciliter possit Altare denudari. Cætera verò Altaria minora remanere possunt cum suis paramenis violaceis, à quibus tamen aciculæ removeri poterunt, ut facilius suo tempore denudentur prædicta Altaria. Bissis *lit. A.* num. 294. Noster tamen Castaldus *lib. 3. tit. 6. cap. 2. num. 1.* & Rituale PP. Capucinatorum *lib. 3. cap. 15.* præscribunt, Altaria etiam minora hac die ornari debere paramentis albi coloris. Crux quoque Altaris majoris, juxta mentem Gavanti *suprà*, nec non Bauldry *part. 4. cap. 9. art. 1. num. 1.* & Biffi *loc. cit.* immò & Cruces omnes reliquarum Altarium, ex Castaldo citato, Velis albis cooperiendæ sunt. Super tale Velum album ponendum esse Velum violaceum facile amovendum, facta tamen hora Nocturna, & non prius, præscribit Memoriale Rituale *ad usum Ecclesie Beneventanae majoris hebdomade Tit. V. in Cœna Domini, de præparandis ad Altare majus num. 2.* Pisart tamen in opusculo cui titulus *Ceremonia Ecclesie teris quibusdam diebus observanda, &c.* in expositione literali Rubricæ *Feria V. in Cœna Domini num. 3. pag. 58.* asserit, S. R. C. die 16. Novembris 1649. declarasse, Velum in Cruce Altaris violaceum semper manere debere pro ratione temporis Passio-

nis, nec removendum nisi Feria 6. Parasceves, juxta specialem ibidem Ceremoniam.

Decretum allegatum à laudato Pisart, ita extensum reperitur in Registro S. C. — quæsitum fuit à S. R. C. declarari, quo velo cooperienda sit Crux in Altari, ad functionem lotionis pedum in Feria V. majoris hebdomadæ, & Crux processionis, cum Sacerdos indutus sit violaceo, & Diaconus colore albo, & actus ipse lotionis, sive mandati, præcipiatur in Rubricis fieri cum floribus, & signis lætitiæ, & videatur participare de festivitate Missæ, celebratæ in mane cum Cruce velata albo colore, & ex alia parte sit actus humilitatis? S. C. autem sub dicta die 18. Novembris 1649. respondit: *Colorem non esse mutandum, & hoc Decretum dicitur in nostro Indice num. 302.* — Quæ quidem responsio à Rubricistis diversimodè intellecta fuit, ita ut aliqui intellexerint, velum Crucis in prædictis tribus functionibus semper debere esse album; alii verò contrà (inter quos est laudatus Pisart) intellexerint semper dictum velum debere esse violaceum, & nunquam mutari debere de violaceo in album toto Passionis tempore, nec removendum, nisi Feria 6. Parasceves; cui interpretationi, & sententiæ ego firmiter adhareo: contraria enim interpretatio & sententia profectò non est amplectenda; falsum quippe omnino est, omnes prædictas tres Cruces debere tegi Velo albo, nam Ceremoniale Episc. *lib. 2. cap. 23. num. 10.* ubi sermone habet de Cruce processionali, aperte adstruit, debere esse velatam Velo violaceo. Et si Crux processionis, quæ fit mane post Missam, debet esse hoc Velo tecta, licet omnia paramenta sint alba, etiam Crux processionis, quæ in ali-

quibus

quibus Ecclesiis fit ad mandatum Iohannis pedum, profectò Velo ejusdem coloris debet esse tecta. Sententia igitur prima, quæ interpretando prædictum Decretum, sustinet, omnes tres Cruces debere esse tectas Velo albo, non subsistit, cum certissimum sit juxta Ceremoniale Episcopi, contra quod nullum editur Decretum, quòd Crux processionalis debeat cooperiri Velo violaceo. Hinc fit, ut potius sit adharendum secundæ sententiæ, interpretantis tale Decretum, ut color nunquam mutari debeat, & ita Velum Crucis Altaris de mane post horas non debet mutari de violaceo in album, & consequenter Crux, quæ adhibetur ad mandatum, debet pariter tegi Velo violaceo. Huic nostræ sententiæ majus robur accedit ex eo, quòd, ut optimè adnotat Guyet, *lib. 4. cap. 18. quæst. 25. in fine*, Vela omnia, quibus cooperiuntur Cruces, & Imagines tempore Passionis, coloris debent esse violacei, nec mutari opus est juxta colorem Festorum occurrentium; & reverà occurrente Festo Annunciationis tempore Passionis, etiam in Ecclesia, cujus Annunciatio B. M. V. est titulus, Crux, quæ est in Altari, semper remanet contacta Velo violaceo, non verò albo, correspondente colori paramentorum illius diei, unde idem est dicendum de Feria V. in Cœna Domini, nimirum, quamvis Altare ad Missam debeat parari antipendio albi coloris, & cætera, tum Sacerdotie, tum Ministrorum paramenta, debeant esse coloris albi, non idcirco Crux debet Velo albo cooperiri; aliàs etiam Crux processionalis deberet esse pariter Velo albo contacta, ut præscribit Castaldus, sed cum hoc sit contra dispositionem Ceremonialis Episcoporum, nullo modo servari debet; semper igitur firmum remanet, quòd Velum Crucis Altaris nunquam est mutandum de violaceo in album, sed semper remanere debet coloris violacei, ob rationem etiam, quam adduximus in nostris Observationibus, & Additionibus ad Dominicam de Passione *num. 1.* nimirum, quia talis co-

lor subobscurus significat Christum, quise abscondit, & exivit de templo, & est talis, qualem requirit Passionis tempus, sed si hunc colorem requirit Passionis tempus pro Cruce processionalis, cur eadem non requirit pro Cruce Altaris? Disparitas sane nunquam assignabitur, quamvis Billus *lit. C. num. 592.* dicat, quòd ea, quæ respiciunt Missam, vel apparatus Altaris, debeant esse coloris albi, Crux autem processionalis, cum neque spectet ad Missam, neque ad Altaris ornam, idè debet tegi velo violaceo. Verum loquendo pariter de Cruce, quæ est super Altare, ut supra ostendimus validis rationibus, etiam si spectet ad Altaris ornam, debet tamen esse tecta Velo violaceo, quia hoc Velum non debet correspondere colori paramentorum Altaris, & Sacerdotium, sicut non correspondet Velum Crucis processionalis colori ejusdem processionalis, quæ fit hac die. Accedit huic nostræ sententiæ etiam Nicolaus de Bralton *part. 3. cap. 9. num. 3.* ubi ait, Ritualistæ, qui scripserunt, Velum, quæ Crux, quæ hac die est in Altari, cooperitur, esse debere album, nullam habere rationem, ob quam id fieri debeat, si enim id fieri deberet, ut Velum colore cum paramentis conveniret, mutatio etiam coloris ejusdem Veli faciendâ esset omnibus Festis, quæ tempore Passionis occurrunt, de quo tamen nihil in Ceremoniali dicitur; si verò ob mysterium S. Sacramenti hac die institutum; ergo Crux processionalis etiam Velo albo obtegenda erit, quam tamen Gavantus vult Velo violaceo cooperiri. Hæc laudatus Bralton.

Unica posset huic nostræ sententiæ obesse difficultas, nimirum Praxis Cappelle Pontificiæ; in qua Crux Altaris ad Missam Sollemnem hujus diei verè tegitur Velo albo; sed hoc nihil officit, quia in tali Sacello alii pariter toto anno exercetur Ritus peculiates, qui proponi non

possunt aliis Ecclesiis, ut eos imitentur, à quibus referendis, brevitati, & obsequio studens, abstineo.

II. Credentia pariter parari debet hac die cum omnibus requisitis pro celebratione Missæ Sollemnis; præterea in gratiam hujus Ferie 5. poni debent super Patenam Hostiæ duæ magnæ, ambæ à Celebrante consecrandæ, quarum una pro sequenti Feria vi. servari debet, prout innuitur in Rubrica *num. 6. p. 129.* pro qua secunda Hostia præparari etiam debet super Credentiam alius Calix amplus, & aliis pretiosior, cum Palla, & Patena, & suo Velo albo ex pulchrioribus. Item vitæ ferica albi coloris, pro ligando suo tempore, seu firmando dicto velo Calicis, in quo reponi debet Hostia servanda; item Velum album oblongum pulcherrimum, præter illud Subdiaconi, si fieri potest, pro tegendis humeris Celebrantis in processione, cum aliquot aciculis, seu vittis fericis, quibus illud firmetur, ne decidat in processione; præterea ponatur super Credentiam alius Calix, seu Pyxis, ut magis convenit, cum multis particulis consecrandis pro Communione generalis.

Item parentur Mappule ad extergendum os Communicantium, & alius Calix, pro purificatione Sacerdotum communicantium, & Vas unum, seu plura, pro purificatione aliorum post sumptam Communionem, præparetur etiam linteum magnum, seu plura, apponenda ante communicandos. *Baldry lit. C. n. 554. Baldry part. 4. cap. 9. tit. 1. num. 5. & 6.*

In Sacrificia parentur aliud Thuribulum cum Navicula, præter illud, quod inservire debet pro Missa, quia in processione duo Thuribula adhibentur, quia duo Acolythes incensare continuo debent Sacramentum in processione, ut præscribit Rubrica sequens *num. 9.*

III. Item parentur in Sacrificia paramenta albi coloris, pro Celebrante, & Ministris, ad Missam Sollemnem, nimirum Casula, pro Sacerdote, Dalmatica & Tunica, pro Sacris Ministris respectivè. Rursus parentur alia Tunice, sed sine Manipulo, albi coloris, nec non Cingulum, Amictus, Alba, pro alio Subdiacono, qui Crucem in processione deferre debet. In Ecclesiis Cathedralibus, quando celebrat Episcopus propriæ Diocesis, parari debent etiam, si commodè fieri potest, sex, vel octo Pluvialia albi coloris, pro illis Beneficiatis, vel Mansionariis, qui deputati sunt ad deferendas hastas Baldacchini in processione, ex *Ceremonial. Episc. lib. 2. cap. 23. §. 10.*

In Presbyterio ad cornu Epistolæ extra cancellos, vel intra, si fieri potest, præparetur Baldacchinum album perpulchrum, deferendum in processione super SS. Sacramentum; item ad cornu Epistolæ ponatur Crux processionalis, tecta Velo violaceo, & non albo, ut diximus ex *Cerem. Episc. lib. 2. cap. 23. n. 10.* & ex *Gavanto hoc tit. post Rubr. 9. lit. 1.* Et hæc est Praxis universalis almæ Urbis. Præparentur etiam in Choro plures Stole albe, si fieri potest; sin verò, rubre, pro Sacerdotibus communicaturis; item præparentur etiam aliquæ Stole Diaconales albe, in casu, quo inter communicandos adsint aliqui Diaconatus ordine insigniti; plura funalia, faces, & candelæ, gestandæ à Clericis, & Presbyteris, accensæ in processione juxta eorum numerum. Item Thuriferarius parat ignem, ponendum in Thuribulis; debet etiam adesse instrumentum ligneum, seu crotalum, adhibendum loco Campanarum. Denique parentur duæ Stole violaceæ, altera pro Celebrante, altera pro Diacono, adhibendæ in denudatione Altarium.

De Sacris Ritibus, servandis in Missa hujus diei usque ad Processionem.

IV. Prædictis omnibus dispositis, hora congruente dicuntur Horæ Minores demissa voce sine cantu, & dum cantatur Nona, debent Celebrans, & Ministri, juxta morem, in Sacristia Indui suis paramentis, & Ceroferarii accendere sex candelas Altaris, sicut etiam in Sacristia sua candelabra, quæ candelæ omnes ceræ albæ esse debent, quantum fieri potest. Bauldry *suprà* art. 2. n. 1. & Bissus *lit. F. n. 42. §. 2.*

Finita Nona, amovendum est pallium violaceum, remanente pallio albo pretioso. Crux tamen, ut diximus *suprà*, debet semper remanere cooperta velo violaceo; deinde exeunt ex Sacristia, & pergunt ad Cappellam omnes, ut moris est, ad celebrandam Missam Sollemnem, quæ hodie cantanda est à Superiore Locj, quantum fieri potest. Bauldry *suprà* art. 2. num. 2.

Ad Confessionem omittitur Psalmus *Judica me Deus*; item *Y. Gloria Patri*, tam ad Introitum, quam ad finem Psalmi *Lavabo*, ut præscribit Rubrica Missalis ante Dominicam Passionis.

Dicitur in hac Missa Hymnus *Gloria in excelsis*, ut præscribit Rubrica hujus diei, post Introitum, & tunc pulsantur Campanæ omnes minores, majores, & Organa, ubi sunt, sed postquam Celebrans cantaverit vocem illam, *Deo*, ne irruat sonus in Celebrantem intonantem talem Hymnum; præterea Chorus incipit prosequi Hymnum eundem, postquam in Ecclesia terminaverit sonitus, & Campanarum, & Organorum. Hippolytus à Portu *part. 3. cap. 1. art. 2. in adnot. n. 2.* quamvis Horatius Christiani in *Praxi Pontificali Fer. V. in Cena Domini sect. 3. cap. 4. num. 30.* & Bissus *suprà §. 5.* necnon Halden. *part. 1. tit. 20. §. 1. de Fer. V. in Cena Domini* asserant,

quòd ad prædictum Hymnum *Gloria in excelsis* pulsantur omnes Ecclesiæ Campanæ, & Organa, ab initio prædicti Hymni, usque dum torus à Musicis, vel à Choro fuerit decantatus; & postea Organa silent, & Campanæ non pulsantur usque ad Sabbatum Sanctum, ut suo loco dicitur, & interim in hoc triduo, & ad Divina Officia, & quando opus est, loco Campanarum deserviet instrumentum ligneum, Crotalum dictum. Bissus *suprà*, & quamvis Tonellius *libr. 3. cap. 2. §. 1. n. 6.* Hippolytus à Portu *suprà n. 3.* Memoriale Rituum majoris hebdomadæ §. 3. n. 6. necnon Bauldry velint, quòd supradictum instrumentum ligneum, non debeat pulsari ad elevationem SS. Sacramenti (neque etiam hodie ad *Sanctus*) in Missa hujus Feriæ V. neque ad elevationem Hostiæ Fer. VI. in Parasceve, nihilominus Clericat. de Sacrificio Missæ *decis. 43. n. 6.* tenet, pulsandum esse prædictum Crotalum tam hodie ad *Sanctus*, & ad elevationem SS. Sacramenti, quam dum elevatur Sacratissima Hostia Fer. VI. seq. in Parasceve, quia facile Hominum mentes vagantur, & ad fragorem lignei instrumenti colliguntur; Inservit enim pulsatio talis crepitaculi lignei ad excitandam circumstantium attentionem ad Divina Mytheria statim peragenda. Bissus *lit. §. num. 20. §. 49.* & ut ad Elevationem Sanctissimæ Hostiæ majori cum obsequio eam mirentur, & venerentur, ut ait Clericat. *suprà*; prima nihilominus sententia est potius adhaerendum, quia totus populus supponitur attentus in adoratione Sanctissimi Sacramenti. Praxis similis servatur in Missis, quæ celebrantur in Ecclesiis, ubi est publica Oratio 40. horarum, ut patet ex Instructione Clementina *num. 10.*

Graduale hujus diei ita lentè cantatur, ut Celebrans, dum cantetur, commodè Evangelium legere possit, benedicere Incensum, & Diaconum, ne nimis festinanter absoluto Graduali, silentium inter Graduale & Evangelium interponatur, ad quod Cantores omnino advertere debent. Bauldry part. 4. cap. 9. art. 2. num. 3. Bissus lit. F. num. 42. §. 6. Vinitor part. 6. tit. 8. num. 6.

V. Dicitur Sanctus, vel incepto Canone, quatuor, sex, aut ad summum octo Ministris, Cottis induti, afferunt totidem funalia cere albæ accensa, & factis debitis reverentiis, collocant se genuflexi hinc inde à lateribus Subdiaconi tenentis Patenam, vel si magis congruit, ad latera Altaris. Cerem. Episc. lib. 2. cap. 8. §. 69. ibique remanent genuflexi, donec fiat processio, & dum Communionem sunt accepturi, alios sibi substituant, qui sustineant dicta funalia, & deinde post Communionem eadem recipiunt. Bauldry supra num. 6. Bissus supra §. 9. Vinitor supra num. 8.

Ministri Sacri, dicto Agnus Dei, quia non datur pax, statim mutant loca; Diaconus enim accedit ad librum, cum debitis genuflexionibus in accessu, & recessu; Subdiaconus verò cum genuflexionibus solitis ad dexteram Celebrantis, pro cooperiando, & discooperiando Calice, quando opus est. Sumpto pretioso Sanguine à Celebrante, diligentius Subdiaconus Palla cooperit Calicem (quia purificatio, & digitorum ablutio est faciendâ à Celebrante post Communionem generalem) eumque collocat versus cornu Evangelii super Corporale. Bauldry supra num. 7. Bissus supra §. 10. & 11. Vinitor supra num. 9. & non extra ipsum, propter species vini consecrati adhuc in ejus fundo relictas, Bauldry part. 3. cap. 11. art. 10. num. 1. Interim Diaconus, facta genuflexione unico genu Sacra-

mento, in accessu, & recessu; Bissus lit. B. num. 123. §. 32. accedit ad dexteram Celebrantis. Bauldry part. 4. cap. 9. art. 2. num. 8. & cit. Bissus lit. F. n. 42. §. 11.

Non est necesse, quidquid multi scripserint, Subdiaconum, cum tempus est, ex Credentia portare ad Altare Calicem, in quo reservanda est Hostia pro die sequenti, imò id est expressè contra Ceremon. Episc. lib. 2. cap. 23. §. 5. ubi dicitur, quòd Ceremoniarius, vel alius Cappellanus portet ex Abaco ad Altare supradictum Calicem magnum vacuum. Ita pariter Nicolaus de Bralio part. 3. cap. 9. de Feria V. in Cœna Domini n. 5. Memoriale Rituum majoris hebdomadæ cap. 2. §. 5. num. 3.

VI. Rubr. n. 6. pag. 189. *Quem Diaconus Palla, & Patena cooperit, &c.* Delato autem præfato Calice, depositoque super Altare, ab eo, qui supra; Diaconus eum accipit, discooperit, & ab eo Pallam, & Patenam aufert, quo facto, Celebrans cum Diacono genuflectit unico genu, sicut & Subdiaconus, ac statim surgant, & tunc Celebrans alteram Hostiam consecratam reponit reverenter dextera manu in Calice, ut supra delato, quem Diaconus sustinetante Celebrante, postea eum collocat super Altare in medio Corporalis; Memoriale Rituum supra num. 4. & 5. Advertat autem hic Celebrans, quòd ita immitat supradictam Hostiam in Calice, ut facilè, & commodè sequenti die illam ex eodem Calice extrahere possit, sine ullo tamen manuum contactu, ut suo loco fufius dicemus, Bauldry supra num. 8. Bissus supra §. 11. Tum iterum genuflectit cum Ministris Sacris, & statim cum iisdem surgit, & Diaconus accedens omnino in medium, facit genuflexionem, Castaldus lib. 3. sect. 6. cap. 3. num. 5. & prius Palla, deinde ad tutelam Pallæ, Calicem prædictum Patena cooperit; Ceremoniale Episcoporum lib. 2. cap. 23. §. 5. Patena

cena inquam, sed inversa; Bauldry *supra* num. 8. & desuper velum parvum album sericum expandit: Rubrica, & Gavant, *hic lit. b.* ex Ceremoniali Episcop. *supra*. Et ita Calicem undequaque coopertum in medio prope Secretarum Tabellam collocat, seu propius ad Crucem Altaris, talitamen modo, ut relinquatur in medio locus, ponendi commodè Pyxidem eam Particulis consecratis ante eundem Calicem super Corporale, pro Communione generali faciendam, qua posita ut *supra*, eam discooperit, cum genuflexione antè, & post, & dum hæc fiunt à Diacono, Celebrans & Subdiaconus tunc genuflectunt in cornu Evangelii, & interea à Choro cantatur *Communio*. Bauldry, & Billus *supra*.

VII. Rubric. n. 6. pag. 189. & Gavant. pag. 190. col. 1. lit. c. *Fit Communio, &c.* Cum hac die non solum Populus, sed etiam Sacerdotes, sive Dignitates, sive Canonici, ut clarius videbimus infra, cum non possint celebrare, debeant Communionem accipere de manu Celebrantis, juxta morem universalis Ecclesie, in memoriam, quod Christus Dominus hac die manu propria Apostolos communicavit ut docet Gavantus *hoc tit. num. 7.* & juxta Decretum S. R. C. 27. Septembris 1608. & datum in nostro Indice sub n. 91. id è cantato *Agnus Dei*, communicandi, vocati per Ceremoniarium, accedunt ad Altare, primò quidem Sacerdotes, cum Stolis albis super Cottam à collo pendentibus, cum debitis genuflexionibus, & genuflexi ibi manent, donec tempus erit sumendi Communionem, ut colligitur ex Ceremoniali Episc. *lib. 2. cap. 29. §. 3.* Diaconus verò, aperta Pyxide, ut *supra*, & genuflexione facta, descendit in planum per gradus laterales ad cornu Epistolæ, ibique profundè inclinatus versùs Celebrantem, manibus junctis, dicit alta voce *Confiteor, &c.* vel cantando in tono & notis consuetis,

ut in fine Ceremonialis Episc. quod quidem cantari debet semper in majoribus Ecclesiis, præsertim in Communionibus Generalibus, ut reverà est hodie; Bauldry *supra*. Halden num. 1. tit. 10. §. 1. de Feria V. in *Ca. na Domini*.

Aperta Pyxide, & cantata à Choro Communionem, Celebrans, post factam in medio genuflexionem cum Subdiacono, retrahet se aliquantulum ad cornu Evangelii, versa facie quasi ad cornu Epistolæ, ibique Subdiacono stante post ipsum; ex Ceremoniali Episc. *lib. 2. cap. 29. §. 3.* interim, & non priùs, Diaconus cantabit Confessionem, ut *supra*.

Finita Confessione, Celebrans adstantans in cornu Evangelii, dat de more communicaturis absolutionem, dicens voce intelligibili: *Miseretur vestri, &c.* Eiciens supra Populum signum Crucis, ut mos est. Ceremoniale Episc. *supra*, cui Diaconus adhuc inclinatus respondet *Amen*.

Diaconus, facta genuflexione post datam absolutionem, accedit ad partem Epistolæ, ubi genuflexus super suppedaneum Altaris, expectat Communionem, & Subdiaconus, qui stabat post Celebrantem in cornu Evangelii, facta ibidem genuflexione, descendit ad secundum gradum, & statim genuflectit super suppedaneum à sinistris Diaconi, ibique Sacram Communionem expectat. Interim cum debitis reverentiis accedunt duo Acolythes, Cottis induti, cum mantili albo, quod genuflexi sustinent ante communicandos, hinc inde ambabus manibus, per quatuor angulos, quousque completa fuerit Sacra Communio. Qui autem Communionem sunt sumpturi, convenienter singuli accedere debent cum debitis reverentiis, & communionem sumpta, per sinistrum latus Celebrantis discedant; ibique in cornu Epistolæ purificationem accipiunt

capiant de manu Sacrificæ, vel Acolythi, ministrantis Calicem cum vino, & mappula ad tergendum appensa. Cereemon. Episc. *suprà* §. 3.

Celebrans verò, data absolutione Communicaturis, se convertit ad medium Altaris versus Sacramentum, ibique genuflectit unico genu, deinde accipit Pyxidem, & conversus ad communicandos, dicit: *Ecce Agnus Dei, &c.*

Primo loco communicat Diaconum, & Subdiaconum paratos, deinde Sacerdotes cum Stolis, ut *suprà*, & alios secundum ordinem Dignitatis, Magistratus, & Nobiles etiam ad Altare, si sit consuetudo. Deinde alios laicos utriusque sexus, ad id paratos, eo modo quo notavimus in Missa Sollemni. Bauldry *suprà* num. 10. Diaconus, & Subdiaconus, sumpta Communione, & facta genuflexione, purificant sese, si volunt, & statim redeunt ad latera Celebrantis; Diaconus quidem à dexteris, Subdiaconus à sinistris; Bauldry *suprà* num. 11. Hippolytus à Portu *suprà* Rubr. 6, in adnot. num. 10. §. Dum descendit. Alter Minister præbet purificationem cum manutergio lactis, fumentibus Communionem ad cancellos.

Expleta Communione, & posita Pyxide in Tabernaculo, Celebrans porrigit Calicem (delatis prius ampullis ad Altare ab Acolythis, qui eas Subdiacono ministrabit) pro accipienda purificatione, & cætera, ut dicimus alibi in Missa Sollemni. Celebrans, sumpta purificatione, Calicem ponit extra Corporale in cornu Epistolæ, postea unico genu Sacramento genuflectit, tum accedit ad idem cornu Epistolæ, ubi accipit Calicem, & abluit, & deinde extergit (non extra gradus Altaris, sed in loco solito) digitos, & posito subinde Calice prope Corporale, accedit ad medium Altaris, ubi iterum unico genu genuflectit, abs-

que capitis inclinatione, ac mox abluitionem sumit, qua sumpta, Subdiaconus Calicem extergit, illumque de more accomodat, & ad Credentiam cum debitis genuflexionibus defert: Bislus *lit. M. n. 222. §. 10. Bauldry part. 3. cap. 17. num. 13.*

Celebrans igitur, sumpta abluitione, iterum genuflectens redit ad librum, ubi dicit *Communione*, qua dicta, ad medium Altaris redit, genuflectit, tum osculatur Altare, deinde vertit se ad Populum versus cornu Evangelii, renibus ad illud versus, ne directè terga vertat Sacramento, & dicit *Dominus vobiscum*, & reversus ad medium Altaris, iterum genuflectit, unico tamen genu, sine capitis inclinatione, & vadit ad cornu Epistolæ, ubi cantat Orationem de more, qua cantata, redit iterum ad medium Altaris, genuflectit ut *suprà*, surgit, osculatur Altare, convertit se ad Populum, ut dictum est *suprà* (Ministri verò genuflectunt semper prout Celebrans) & dicit *Dominus vobiscum, &c.* Bauldry, & Bislus *suprà*.

Diaconus verò, facta genuflexione, ut *suprà*, vertit se quidem versus populum, sed aliquantulum versus cornu Evangelii, sicut Celebrans, ne Sacramento terga vertat (Subdiaconus autem de suo loco non se movet) ibique stans, dicto *Dominus vobiscum* à Celebrante, cantat *Ita Missa est*; deinde Celebrans, & Diaconus, iterum se vertunt ad Altare, & facta de more genuflexione, cætera omnia peragunt, ut in Missa Sollemni celebrata coram SS. Sacramento, unde videantur ibi dicta.

VIII. Rubric. num. 8. pag. 190. *Legitur Evangelium S. Johannis, &c.* Celebrans, lecturus Evangelium S. Johannis, non signat Altare in principio Evangelii, sed tantum librum, aut tabellam dicti Evangelii, si ibi sit; in defectu verò dictæ Tabellæ, vel

Libri, signat solum se ipsum. Baudry *suprà* n. 13. Interim autem accenduntur Candelæ, gestandæ in processione, & si Chorus sit retro Altare, qui in Choro sunt, ut debito ordine ante Altare conveniant, se disponant; denique Sacerdos ad illa verba: *Et Verbum Caro, &c.* genuflectit aliquantulum versus Sacramentum. Gavantus *part. 2. tit. 14. n. 15.* & Bissus *lit. M. num. 222. §. 11.*

Hodie præter Missam Sollemnem, concessam in his Ecclesiis tantum, in quibus observatur SS. Sacramentum (ut patet ex Decreto edito die 14. Junii 1659. & dato in nostro Indice sub *num. 336.*) quam etiam S. R. C. 10. Decembris 1703. annuente Sanctissimo D. N. Clemente Papa XI. die 12. Januarii 1704. declaravit non esse de juribus merè Parochialibus, & datur in nostro Indice sub *num. 567.* Præter, inquam, Missam Sollemnem, omnes aliæ privatæ Missæ prohibentur hac die in quocunque loco, non solum ex antiquo quodam Decreto S. R. C. quod affert Perlicus *de Offic. Sacerd. lib. 1. dub. 6. num. 40.* sed etiam ex Decreto recentissime edito à Clemente Papa XI. die 15. Martii 1712. & dato in nostro Indice sub *num. 620.* & ex aliis Decretis infra citandis, eadem dispositio clarè colligitur; scilicet ne hac die, præter unicum Missam Sollemnem Conventualem, dicantur aliæ Missæ; nam si hodie occurrerit Festum S. Josephi, vel Annunciationis B. M. V. (vel aliquo alio occurrente Festo de præcepto in aliqua Dicecesi, ut optime

advertit Halden *part. 1. tit. 20. §. 1. de Fir. §. in Cena Domini*) tunc non solum servandum erit præceptum vacandi ab operibus servilibus, sed etiam audiendi Missam, quare præscribitur, quòd ab Ordinariis locorum accuratè provideatur, ut aliquæ Missæ privatæ ante Missam Sollemnem celebrentur, ut possint Fideles adimplere præceptum audiendi Missam in dictis diebus Festis; id autem liquet ex Decreto edito à S. R. C. 13. Septembris 1692. & in nostro Indice sub *num. 501.* & ex alio pariter Decreto edito 12. Septembris 1716. annuente SS. D. N. Clemente Papa XI. 27. Septembris ejusdem Anni, & dato in nostro Indice sub *num. 632.* Cùm, inquam, in predictis Decretis præscribatur, quòd si Festum S. Josephi, vel Festum Annunciationis B. M. V. occurrat in Feria V. majoris hebdomadæ, debeat ab Ordinariis locorum provideri, ut aliquæ dicantur Missæ privatæ ante celebrationem solitæ Missæ Conventuales celebrandæ, ut facilius adimpleri possit præceptum à Fidelibus audiendi Sacram; aperte colligitur, quòd nullo occurrente Festo de præcepto, hac die non debeat celebrari ulla Missa privata, sed sola Missa Conventualis in quocunque loco. Immo post hanc Missam Sollemnem Conventualem, ne in dictis quidem diebus Festis potest hodie celebrari aliqua alia Missa sine gravi culpa, ut tenent Barbosa, Gobat, Caltepalans, & alii apud Bissum *lit. F. num. 44. §. 1.*

Pro Processione hujus diei.

IX, Rubric. n. 9. pag. 190. & Gavantus pag. 191. col. 1. lit. f. *Paratur locus, &c.* Ex Decreto S. C. super negotiis Episcoporum, & Regularium, allegato à Gavanto *hoc tit. lit. h.* supradictus locus debet esse intra Ecclesiam, Potest autem ornari etiam floribus, sive aliis rebus ad splendorem condu-

centibus, additis multis luminibus, sive et cera alba, sive etiam ex oleo, juxta qualitatem, & dispositionem apparatus; & notandum, quòd in hoc loco non debet poni Sacramentum expositum, ut fieri solet in Oratione quadraginta Horarum, vel in Festo Corporis Christi, sed debet poni in Capsula (cum Cur-

porali in fundo ejus extenſo) clave obſerata, collocanda in eminenti loco, ad quem aſcendatur per gradus; quæ Capſula ſit etiam pulchra, elaborata tam intus, quàm extrà; convenit etiam, ut ſupra eam ſit Baldacchium album, niſi talis eſſet apparatus variis uſidique picturis ornatus, ut Baldacchinum videatur ſuperfluum. Biſſus *lit. L. num. 131.*

Præterea collocari debent in eodem Altari ſex Candelabra cum totidem Cereis cereæ albe, non tamen Reliquiæ Sanctorum, neque Imagines. Halden *ſuprà*; Bauldry *part. 4. cap. 9. art. 1. num. 2.* & Hippolytus à Portu *ſuprà art. 3. Rubr. 8. in Adnot. num. 2.* Poni tamen poſſunt circum Angelorum ſimulacra candelas manibus tenentia, Bauldry *ſuprà num. 4. à Portu ſuprà.*

X. Rubric. n. 9. pag. 190. & Gavant. pag. 191. col. 1. lit. h. *Fit Proceſſo more ſolite, &c.* Finita Miſſa, Celebrans medius inter ſuos Miniſtros accedit ad medium Altaris, ibique genuſectant ad oram ipſius unico tamen genu, ut commodius ſurgere poſſint; tum unus poſt alium, præcedente Subdiacono, Bauldry *part. 3. cap. 11. art. 5. num. 3.* per gradus laterales cornu Epistolæ deſcendunt in planum Presbyterii, & ibidem Celebrans, depositis Planeta, & Manipulo (ſicut & Miniſtri Sacri ſuos Manipulos deponunt) accipit Pluviale album præſentatum, adjuvantibus Ceremoniario, & Acolythis, ut docet Bralion *part. 3. cap. 1. num. 17.* vel Miniſtris Sacris, juxta Eccleſiarum conſuetudinem, & hæc eſt Praxis Romanarum Eccleſiarum, nec non ſententia Biſſi *lit. P. num. 226. §. 2.* Interim Sacriſta, vel aliquis Acolythus vadit ad locum, in quo Sacramentum reponi debet, ibique candelas accendit, & explicat Corporale in medio Altaris, ſi ſuper illud reponi debeat Calix cum SS. Sacramento, ut infra dicitur, præter ſcabellum, ſuper quod aſcendet Diaconus, ſi opus eſt, ut in Capſula SS. Sacra-

mentum reponat, & diligenter obſervet, utrum ibidem rectè omnia diſpoſita ſint. Interim in Choro diſtribuantur etiam ab aliquo Miniſtro candelæ cereæ albe, & faces, pro proceſſione, quæ etiam accenduntur, ut ſuprà inſinuimus. Bauldry *part. 4. cap. 9. art. 3. num. 1. 2. & 3.* Biſſus *ſuprà lit. P. n. 226. §. 2.*

Celebrans verò, ſumpto Pluviali, incedens per planum manibus junctis, & nudo capite, medius inter Sacros Miniſtros, tenentes hinc inde de more ſimbrias anteriores Pluvialis, ad medium Altaris accedit, ubi genuſectat utroque genu in plana terra cum præſatis Miniſtris Sacris, & etiam caput profundè inclinat cum iſdem, tum ſurgunt omnes, & ad inferiorem gradum Altaris genuſectant, ut colligi poteſt ex Ceremoniali Episcopi ubi genuſexi parumper orant. Nicolaus de Bralion *part. 3. cap. 17. num. 1.*

Interim duo Thuriferarii, cum ſuis Thuribus cum igne, & Naviculis, accedunt cum debitis genuſexionibus ad dexteram Diaconi, ita ut primus ſit ei proximior. Bauldry *ſuprà num. 4.* Biſſus *ſuprà.*

Celebrans ſurgit cum Miniſtris Sacris (ſed omiſſa omni genuſexione, quia non diſcedunt à loco, in quo ſunt) & ſtans imponit Incenſum, miniſtrante Diacono Naviculam, in Thuribulo primi Thuriferarii, non ſolum abſque Benedictione, ſed etiam ſine oſculis; tum ipſe Thuriferarius paululum recedit, locum cedens ſecondo Thuriferario, in cujus Thuribulo pariter Celebrans Thus imponit ex priori Navicula, quam ideò Diaconus apud ſe retinet, quo facto, hic ſecondus Thuriferarius, facta genuſexione, accedit cum Thuribulo ad cornu Epistolæ, ibique genuſexus in plano manet, uſque ad initium proceſſionis incluſivè. Primus verò Thuriferarius, iterum facta genuſexione, accedit ad Diaconum, cui, poſt Naviculam ſuam receptam, porrigit

rigit Thuribulum, & parùm recedit, advertens (sicut omnes alii advertere debent) ut non vertat terga SS. Sacramento, quantum fieri potest. Bauldry *suprà* num. 8. Bissus *suprà* §. 2. Vinitor *part. 6. tit. 8. num. 17.*

Posito incenso in duobus Thuribulis, Sacerdos, & Ministri Sacri genuflectunt, & statim Diaconus eidem Celebranti genuflexo Thuribulum à primo Acolyto acceptum tradit sine osculis. Bauldry *suprà* n. 9. Bissus *suprà*, & Vinitor *suprà* n. 18.

Tum Celebrans incensat Sacramentum super Altare positum suo velo cooperatum, elevantibus interim Ministris Sacris simbrias anteriores sui Pluvialis, & se inclinantibus cum Celebrante, ante, & post dictam incensationem, quo facto, reddit Celebrans Thuribulum Diacono, & hic primo Thuriferario, qui, eo accepto, facta genuflexione, pergit ad cornu Evangelii, & ibi manet genuflexus è regione alterius Thuriferarii. Hi autem duo, acceptis Thuribulis, incensare non debent Sacramentum, nisi durante Processione. Bauldry *suprà* num. 9, & 10. Bissus *suprà* §. 3. Vinitor *suprà* num. 19.

Dum hæc peraguntur, paululùm retro dictos Ministros debent constitui, qui delatari sunt hastas Baldacchini, qui quidem ibidem manebunt genibus flexis, donec omnes de Choro, præmissa SS. Sacramento genuflexione, egrediantur ad Processionem, & tunc surgentes, facta postea ibidem genuflexione, pergunt ad Baldacchinum, & illud ante medium viæ in exitu cancellorum, sive Presbyterii pro situ loci constituent, ubi manebunt genuflexi, tenentes ejusdem hastas, donec sub Baldacchinum ingrediat Celebrans; & ita disponentur, ut digniores ferant hastas anteriores, & ex illis digniori debetur ea, quæ est à dexteris Celebrantis, sive antè, sive retrò, utpote dignior, juxta dispositiones Ceremonialis Pape, & Ceremonialis Episcoporum allegatas à Gavanto *hoc tit. lit. p.* Interim etiam

Subdiaconus, qui defert Crucem, facta cum eis genuflexione, accipiet Crucem, & medius inter duos Ceroferarios, pergat ad planum ante medium Presbyterii, paulò remotius ab Altari, & Baldacchino, ubi stans cum Ceroferariis expectabit, donec inchoetur Processio.

Dum etiam prædicta omnia peraguntur, Magister Ceremoniarum imponit super humeros Celebrantis velum oblongum perpalchrum, quod firmabitur aciculis, vel vitis sericis, ne per viam decidat, ut supra innuimus; deinde Celebrans cum Ministris Sacris ad secundum gradum Altaris ascendit, & statim Diaconus progreditur ad suppedaneum Altaris, ubi genuflectit unico genu, absque capitis inclinatione, & mox surgit (interim Celebrans cum Subdiacono genuflectit in suppedaneo) & ad cantelum firmat velum Calicis vitæ serica albi coloris. Deinde cum debitis reverentiis accipit dextera nodum, sinistra pedem Calicis. *Memoriale Rituum majoris hebdomada cap. 2. §. 9. num. 5.* Tum præfatus Diaconus per latus suum sinistrum, seu per eam partem, quæ respicit cornu Evangelii, se convertit ad Celebrantem, cui Celebranti genuflexo ipse Diaconus stans supradictum Calicem reverenter tradit; Bissus *suprà* §. 3. Bauldry *suprà* num. 11. qui Celebrans illum accipit sinistra per nodum, submititens eam velo, & dexteram ponit super Calicem, super quem Diaconus extendit extremitates ambas veli humeralis, & mox Celebrante surgente, Diaconus genuflectit, & Sacramentum adorat. *Memoriale Rituum supra num. 6.*

Celebrans verò tenens prædictum Calicem ambabus manibus, ut supra, ascendit in planum suppedanei, & vertit tenens Altari; interim Ministri Sacri cum debita genuflexione, hoc est unico genu, mutant loca; ita ut Diaconus incedat in Processione à dexteris, & Subdiaconus à sinistris

Celebrantis hinc inde; & ambo sic assistentes, fimbrias anteriores Pluvialis elevant, & cum opus est, brachia ejus sublevant; & tunc, & non prius incipitur per Cantores ad huc genuflexos: *Pange Lingua &c.* Memoriale Rituum *suprà* num. 7. & 8. Horatius Christiani *Stell.* 3. cap. 8. num. 8. & 9. Bauldry *suprà* num. 12. & 13. Bissus *suprà* § 3. Turrius *part.* 3. *sect.* 2. cap. 1. §. *Facta brevi oratione.*

Advertere lubet hoc loco, quòd Ceremoniarum, vel aliquis alius, dum Celebrans descendit, gestans Sanctissimum Sacramentum; & quodcumque opus erit, elevet extremitatem anteriorem vestis ejusdem Celebrantis: Bauldry *suprà* num. 14.

Congruum etiam esset, dum Celebrans descendit per gradus Altaris, adhibere umbellam sericam, & albi coloris (ut dicemus in Processione, quæ fit in Festo SS. Corporis Christi) quæ ferri deberet ab aliquo supra caput Celebrantis, eam elevando in subdium Baldacchini per totum spatium, quod interest ab Altari ad Baldacchinum, ne SS. Sacramentum absque honoris tegmine, ne per breve quidem spatium, deferatur. Baruffaldus in *Comment. ad Rituale Romanum de Proc. SS. Corp. Christi tit.* 80. §. 3. n. 17.

Notandum præterea, quòd supradicti Ecclesiastici, Episcopo celebrante, parati cum Pluvialibus albi coloris, sed sine Stolis, ipso verò non celebrante cum Gottis tantum, quando Celebrans incipit descendere, debent tenere hastas Baldacchini sibi ab Acolythis porrectas. Regulariter autem Baldacchini hæc solent in medio Presbyterio elevari, si tamen commode fieri potest: Baruffaldus *suprà* num. 17. Bissus *suprà*. Duo verò supradicti Thuriferarii eodem tempore hinc inde ante Baldacchinum se constituunt, ut graviter, & modestè semper in eo situ procedant, facie adinvicem versa, ne terga vertant Sacramento. Bauldry *suprà* num. 17. Bissus *suprà* §. 4.

Intonatis duobus primis versiculis prædicantur. *Rubr. Miss.*

ei Hymni, surgent omnes, & per viam longiorem intra Ecclesiam procedent ad locum præparatum, seu ad Sacellum, ubi reponendus est Calix cum Sanctissima Hostia. Procedent, inquam, ordine sequenti.

XI. Rubr. num. 9. pag. 190. & Gavant. pag. 191. col. 1. lit. i. *Subdiacono parato Crucem ferente, &c.* Primò procedunt Laici, si qui sunt cum facibus accensis. Bauldry *suprà*; Bissus *suprà* §. 4. tum Subdiaconus cum Cruce, medius inter duos Ceroferos, qui nunquam genuflectunt, nec etiam SS. Sacramento; Castaldus *lib.* 3. *sect.* 6. cap. 4. n. 5. Corfettus *tract.* 1. *part.* 1. cap. 16. n. 12. Caramuel *apud Tonellium lib.* 2. n. 3. Bissus *lit.* C. n. 559. *lit.* F. n. 42. §. 14. & 17. *lit.* G. n. 20. & 21. *lit.* P. n. 226. §. 2. cum Gavanto; vertentes se erga Ecclesiam, incipiunt procedere lentè, & graviter, post quos sequuntur alii de Clero, bini & bini, cum candelis accensis, ut *suprà*, præmissa genuflexione utroque genu SS. Sacramento, præcedentibus inferioribus; gestant autem candelas dextera manu, vel sinistra respectivè, prout diximus agendo de Processione quadraginta Horarum *part.* II. *tit.* 14. n. 19. post seniores de dicto Clero, octo Cappellani, vel Acolythi, cum funalibus eodem modo accensis, ibunt hinc inde ante Baldacchinum, quatuor pro qualibet parte, & post eos duo Thuriferarii, gestantes respectivè manu sinistra Naviculam, & manu dextera Thuribulum, vel è contrà, & incensantes continuè Sacramentum; non eo modo, quo ad elevationem in Missa, & Benedictionem ejusdem Sacramenti fieri solet, quippe qui inter ambulandum esset valde incommodus; sed Thuribulum à manu dextera pendens, ab eo, qui est à sinistris Celebrantis, ab eo verò, qui est à latere dextero, è manu sinistra, graviter, & modestè alternatim movente, tractibus tamen longioribus erga Sacramentum productis, ut ne dum ei viam sternere, sed ipsum quoque incensare verè dici possint. Gavantus *hoc tit.* *lit.* q. & Bissus *lit.* P. n. 226. §. 4. & *lit.* F. n.

45. contra *Quart. de Process. sect. 3. punct. 3. quast. 5.* sed juxta communioem praxim, præsertim Basilicarum Urbis.

XII. Rubr. n. 9. pag. 190. & Gavant. pag. 191. col. 2. lit. p. *Sub Baldacchino, &c.* Post hos omnes ibit Celebrans, medius inter Diaconum & Subdiaconum, sub Baldacchino, tenens elevatum Calicem ferè ob oculos, quos defixos modestè semper habebit in eum, & voce submissa recitabit cum Ministris Sacris devotè præfatum Hymnum *Pange lingua, &c.* & alios, ac etiam Psalmos, si opus sit; deferentibus verò hastas Baldacchini eisdem qui suprâ, cum Pluvialibus albis, prout diximus suprâ, quibus deficientibus non debent adhiberi Stoleæ, sed sufficienti Cottæ, ut notat Gavantus *hic*. Verùm juxta praxim Ecclesiæ Lateranensis, & aliarum Basilicarum Urbis, deferunt tales hastas octo Seniores, & Digniores de Choro, non quidem Pluvialibus, sed solo suo habitu choralis induti.

Prælati, si qui aderint, incedent post Celebrantem, primò quidem Digniores, deinde minùs Digni; Castaldus *suprà cap. 4. n. 4.* Advertant autem posteriores procedentes de Clero, ut non nimis elongentur à Celebrante, ne SS. Sacramentum sine lumine deferatur, ad quod attendere omnino debet Ceremoniarius, sicut ad alia omnia, & ideò neque candelam, neque locum specialem habere debet, ut omnibus provideat, & præsertim ut Clerus modestè procedat; quare nunc huc, nunc illuc pergere debet, ad omnia dirigenda. Bauldry *suprà n. 18.* Biffus *suprà §. 5.*

XIII. Rubr. n. 9. pag. 190. & Gavant. pag. 191. col. 2. lit. r. *Cantatur Hymnus Pange, &c.* Intereà verò, dum fit Processio, cantatur, ut innuimus suprâ, Hymnus *Pange lingua, &c.* interponendo pausam aliquam inter versus, longioris, vel brevioris via ratione attentâ. Biffus *lit. P. n. 226. §. 3.* inchoantibus unamquamque stropham duobus Cantoribus, & toto Choro cætera proseguen-

te. Cum dicentur hi duo versiculi: *Tantum ergo Sacramentum veneremur cernui,* decet ut omnes (præter Subdiaconum Crucem ferentem, & Ceroferarios, qui stantes se tunc convertere debent ad SS. Sacramentum) intra Ecclesiam tunc genuflectant versùs SS. Sacramentum, si commodè possint; Celebrans verò cum Ministris, & hi qui ferunt Baldacchinum, sistent interim immoti. Finis prædictis versibus, omnes surgent, & facta simul genuflexione, convertentes faciem ad Crucem, cæptum iter peragent. Gavantus, & Cerem. *Monast. lib. 4. cap. 8. §. 8.* Verùm melius erit, si una vel altera stropha repetatur ante prædictos versiculos, ut deferentes candelas, & faces, non habeant opus genuflectere in via, & illi versiculi dicantur, cum omnes ante Altare, in quo repositus debet SS. Sacramentum, fuerint genuflecti. Biffus *lit. P. n. 226. §. 3. & lit. F. num. 4. §. 15. itemque lit. T. num. 10.*

XIV. Rubr. num. 9. pag. 190. & Gavant. pag. 191. col. 2. lit. l. *Illud primò super Altare, &c.* Cum ad Sacellum pervenerint Subdiaconus, & Ceroferarii, sistent se è regione prædicti Sacelli, aliquantulum recedentes è medio, ita ut aditus pateat procedentibus, & nullum impedimentum afferant Celebranti, & aliis; tum Clerus dividatur in duas partes hinc inde, ut Thuriferarius, Ministris Sacri, & Celebrans sub Baldacchino commode transire possint per medium illorum; juvenes remaneant prope Crucem, seniores verò ex ordine procedant ultrâ, ita ut proximiores sint Sacello, sive Altari, & omnes hinc inde stabunt facie adinvicem conversi, usque ad adventum Sacramenti & tunc omnes ante illud genuflectunt utroque genu, & sic manent genuflexi versùs Sacellum, donec inde recedant. Gerlacus *Vinitor suprâ n. 21.* Memoriale Rituum *suprà n. 10. & 11.* Castaldus *lib. 3. sect. 6. cap. 4. num. 5.*

Si verò in hac Processione sint Laici, seu Confratres, & multus sit Clerus, tunc omnes procedentes in simplicem gyrum se disponunt, pri-

primum gyrum faciunt prædicti Laici, seu Confratres, secundum Clerici, & Beneficia- ti, seu Mansionarii, tertium anteriorem Canonici, ita tamen, ut semper juniores singularum gyrorum maneant prope Crucem hinc inde, seniores verò sive Digniores sint Cappellæ seu Sacello proximiores; Memoriale Rituum *suprà num. 11.*

Celebrans cum Sacramento, statim ut ingressus fuerit Sacellum, sive Cappellam, Accolythi resumunt hastas Baldacchini, illud asportantes ad locum suum, vel ad portam Cappellæ, & supradicti Hastiferi parati locum suum petunt, & ibi manent genuflexi, ut alii. Memoriale Rituum *suprà num. 13.* Subdiaconus verò, seu Cruciferarius, & Ceroferarii, postquam omnes transierint, statim collocant se è regione Sacelli, in medio gyri, illum claudentes, & omnes, præter supradictum Cruciferarium, & Ceroferarios, manent ut *suprà*, genuflexi, conversa facie ad Sacramentum. Memoriale Rituum *suprà num. 14.*

Postquam igitur Celebrans ingressus fuerit Cappellam, seu Sacellum, Thuriferarii cessant à thurificatione, post quam etiam aliquantulum se retrahunt, ut Celebranti, & Ministris locum cedant. Bauldry *suprà n. 22.* Bullus *lit. F. n. 42. §. 14.*

XV. Gavant. pag. 191. col. 2. ead. lit. f. *Dem incensatur Sacramentum, &c.* Interim Cantores in cantu pio & devoto cantant: *O salutaris Hostia, &c.* vel *Tantum ergo Sacramentum, &c.* donec Sacramentum fuerit per Celebrantem incensatum, & per Diaconum repositum, ut colligitur ex Ceremoniali Episc. *lib. 2. cap. 23. §. 13.* & ex Gavanto *hic.*

Celebrans & Ministri Sacri ascendunt ante supremum gradum Altaris, scilicet ante suppedaneum; Memoriale Rituum *suprà n. 15.* & Diaconus statim super suppedaneum, ubi genuflectit, quasi vertens renes ad cornu Epistolæ; Bauldry *suprà n. 22.* & Celebrans stans porrigit Calicem cum Sacramento Diacono, ut *suprà* genuflexo, remotis prius

per eundem Diaconum veli humeralis extremitatibus; Memoriale Rituum *suprà*; quem Calicem prædictus Diaconus reverenter accipit, deinde surgit, & conversus ad Celebrantem paululum expectat, donec Celebrans genuflexus adoraverit SS. Sacramentum, quod semper facit in casu simili, deinde ponit Diaconus devotè Calicem super Corporale in medio Altaris extensum, cavens ne terga vertat Celebranti genuflexo. Rubric. Missalis *suprà*, Claudius Arnaudus in *Fer. V. in Cena Domini.* Turrinus *part. 3. sect. 2. cap. 1. §. Descendit.* Corlettus *tract. 1. part. 2. cap. 6. n. 16.* Vinitor *suprà n. 24.*

XVI. Rubr. num. 9. pag. 190. & Gavant. pag. 191. col. 2. lit. t. *Reponit in Capsula, &c.* His tamen non obstantibus, Ceremoniale Episc. auctoritate Benedicti XIII. recens recognitum *lib. 2. cap. 23. §. 13.* præscribit, quòd Diaconus, accepto Calice, ut *suprà*, ipsum reponat non super Altari, sed in loco præparato, id est, ut explicat Memoriale Rituum *suprà num. 17.* in loculo, sive capsula præparata super Altari, non tamen illam tunc claudens, nisi facta incensatione Sacramenti; idem etiam docet Horatius Christiani *sect. 3. cap. 8. num. 16.*

Ex supradicta igitur Rituum variatione sciendum est, quòd quando Missale, & Ceremoniale apertè differunt in præscribendo aliquo Ritu, ut in locis supracit. non idè ita tibi contradicere credendum est, ut unum prohibeat, quòd alterum præscribit, sed potius utroque modo talem Rituum observari posse. Missale igitur præscribit, quòd Diaconus ponat Calicem super Corporale in medio Altaris; Ceremoniale verò, quòd deponat super Altari in loco præparato, id est, in capsula (quæ tamen claudi non debet, nisi facta incensatione) quòdcumque horum fiat, Rite ac legitime fiat; Nicolaus de Bralio in Appendice *3. cap. 1. n. 5.* quamvis tamen Ritus à Missali præscriptus relinqui possit Ecclesiis Parochialibus; alius verò Ritus à Ceremoniali præscriptus Ecclesiis Cathedralibus,

libus, ob particularem, & præcipuam quandam rationem (pro quibus præsertim est Ceremoniale Episc.) relinqui potest, ut à simili tradit Nicolaus de Bralione *part. 3. cap. 14. num. 8.*

Diaconus itaque, deposito in medio Altaris, vel in Capsula, ut supra, SS. Sacramento; tum facta genuflexione, surgit, & accedit ad dexteram Celebrantis, ubi manet genuflexus, sicut Celebrans cum Subdiacono, qui genuflectere debuit, statim ac Diacono Celebrans Sacramentum dederit in inferiori Altaris gradu. Gradus autem iste inferior Altaris, in quo genuflectere debet Celebrans, & iterum in incensatione, & post eam denuo in eodem genuflectet, diversimodè à Rubricistis intelligitur. Alii enim volunt, quòd sit gradus primus, alii quòd sit infimus, ut advertit Sarnellius *Epist. Eccles. tom. 8. epist. 26.* Praxis tamen Urbis, omnium Rituum Magistra, est, ut ad infimum gradum descendat; ibique etiam suo tempore genuflexus incensationem faciat: Baruffaldus de *Proessione in Festo SS. Corporis Christi. 8. n. 64. & 65.*

Dum genuflexus est Celebrans, per Ministros Sacros, vel per Ceremoniarium, ut ait Horatius Christiani *sect. 3. cap. 8. num. 17.* amovetur ex ejus humeris velum oblongum, quod Diaconus, vel Ceremoniarius tradit alicui Ministro non occupato, qui illud ponit in aliquo loco congruo. Bauldry *suprà n. 22.* Billus *lit. F. n. 42. §. 15.* Vinitor *suprà n. 24.* Postea surgit Celebrans (sicut & Ministri Sacri surgunt, ut statuit in sua speciali instructione Clemens XI. de ordine servando in Oratione quadraginta Horarum, quam supra per extensum dedimus) ibique paulò retrócedens, Ceremoniale Episc. *lib. 2. cap. 23. §. 13.* stans imponit incensum in uno ex Thuribulis sine benedictione, ministerio Diaconi sine oculis; tum Celebrans cum Ministris Sacris genuflectit iterum super infimum gradum, & sumpto Thuribulo, ter incensat Sacramentum suo velo tectum, Mi-

nistris elevantibus partes anteriores Pluvialis, & profundè inclinantibus cum Celebrante, antè, & post. Bauldry *suprà n. 23.* Billus *suprà n. 15.* Vinitor *suprà n. 25.*

Finita incensatione, Celebrans tradit Thuribulum Diacono, & hic Thuriferario, qui Diaconus postea ascendit ad Altare, genuflectit, & statim surgit, tum accipit Calicem cum Sacramento, & reponit super Corporale in Capsula, ut supra; (si tamen locus esset ita paratus, ut commodè à Diacono non posset poni Sacramentum in sua Capsula, tunc alius Sacerdos, cum Cotta, & Stola, poterit id præstare) deinde genuflectit, & Capsulam claudit, & obserat clavi, quam dabit illi, ad quem spectat, nempe Sacristæ, vel Ceremoniario. Bauldry *suprà num. 24.* Billus *suprà §. 16.* Turrinus *part. 3. sect. 3. cap. 1. §. Diaconus,* & alii.

Si verò prædictus Calix fuerit statim depositus in Capsula preparata super Altari, tunc Diaconus, facta, ut supra, genuflexione SS. Sacramento, surgit, & clausa Capsula, clavi obserat, ut supra adnotatum est.

Clauso Sacramento in Capsula, & Diacono ad dexteram Celebrantis regresso, omnes genuflexi (exceptis Cruciferario, & Ceroferariis) aliquantulum orant. Bauldry *suprà n. 25.* Billus *suprà §. 17.* Turrinus *suprà §. Clauso ostiolo.* Interim colliguntur cerei, asportantur, & extinguuntur. Memoriale *suprà n. 19.*

Facta oratione, surgunt Celebrans, & omnes alii; iterum genuflectunt, & surgunt, postea redeunt in Sacristiam, præcedentibus Thuriferariis, quos sequitur Subdiaconus deferens Crucem, medius inter Ceroferarios habentes candelabra cum candelis accensis, Bauldry *suprà n. 26.* Corsetus *tract. 1. part. 2. cap. 6. n. 17.* deinde Celebrans, medius inter Sacros Ministros elevantes fimbrias anteriores Pluvialis; ibique facta profunda inclinatione nudo capite Imagini, vel Crucis, de more suas vestes deponunt. Bauldry *suprà n. 27.* Billus *sup. n. 17.*

Cete-

Ceteri verò de Clero accedunt ad Chorum, & ibi dicunt Vesperas, demissa, sed intelligibili voce, & sine cantu, quo tempore ad Altare duæ candelæ ardere debent. Bissus *lit. H. n. 24. §. 6.* vel potius sex, sicut in Missa. Bauldry *sup. n. 28.* Celebrans autem, & Ministri Sacri, depositis vestibus, seu paramentis albis, & sumptis à Celebrante & Diacono Stolis violaceis, si sit opus, vadunt etiam ipsi ad Chorum, pro dicendis Vesperis; quòd si numerus Clericorum sit copiosior, possunt remanere in Sacristia, ibique, vel alibi Vesperas ex se dicere, submissa voce. Bissus *lit. F. n. 42. §. 18.* Bauldry *supra n. 27.*

Interim ex Altari majori transferuntur in Sacristiam Sanctorum Reliquiæ, si quæ super eodem fuissent depositæ inter candelabra, per duos Cappellanos cum Stolis, & cum duobus Acolythis lumina gestantibus. Memoriale Rituum *suprà num. 2. pag. mihi 137.* Rursus eodem tempore omnia, quæ erant super Altare, & super Credentiam, Clerici reportant in Sacristiam, & aciculas de Mappis Altarium removent, nisi id prius factum fuerit, ut *suprà dictum est*, ut facillius, & promptius dicta Altaria denudari possint. Bauldry *suprà n. 31.*

Dum dicuntur in Choro Vesperæ, aliquis Sacerdos, Cotta, & Stola alba paratus, & aliquis Clericus cum velo humerali, vadunt ad Altare, ubi adhuc est Pyxis cum Particulis consecratis, inservientibus duobus, vel quatuor Acolythis, quod est decentius, cum laminibus, & prædicto Clerico, pro velo humerali imponendo super humeros Sacerdotis, qui cum debitis genuflexionibus, Pyxidem accipit, quam ponit non quidem in eadem Capsula, in qua paulò antè fuit repositus Calix, quem Celebrans detulit in Processione, ut vult Gavant. *infra num. 20.* cum hic nullius ferme Ecclesiæ sit usus, sed poni debet dicta Pyxis in aliquo alio decenti loco, nimirum vel in aliqua Cappella ab Ecclesia segregata, vel in aliquo Tabernaculo exi-

stente in Sacrario, quæ quidem consuetudo hodie est ferè communis omnium Ecclesiarum. Dum Sacerdos deferret prædictam Pyxidem, supradicti duo, vel quatuor Acolythis, cum Cottis, & facibus ardentibus, præcedant, &c. Asportata dicta Pyxide, lampades, & cerei, si qui sunt per Ecclesiam accensi, extinguuntur, solum illis relictis accensis, qui sunt in Altari, ubi est SS. Sacramentum. Bissus *suprà §. 19.* & duobus saltem candelabris ad Altare majus, usque dum cantantur Vesperæ.

His omnibus peractis, solet etiam è vasis Ecclesiæ removeri Aqua benedicta; nihilominus quia super hac communi praxi nulla habetur Rubrica, nullum Decretum; idcirco aliqui insurgunt contra hanc consuetudinem, dicentes, hac die, & sequenti Feria VI. in Parasceve, non esse tollendam ex fontibus Ecclesiarum Aquam benedictam, sed adhuc in eis asservari debere prædictis diebus, sicut in more est omni alio tempore. Qui hanc opinionem defendunt, moventur ex Decreto Alexandri Papæ I. quod habetur in *Canone Aquam de consecrat. distinct. 3.* & clarius in Lectione nona, quæ de eodem Sancto Pontifice legitur die 3. Maji, in Festo Inventionis S. Crucis, ubi legitur: *idem decrevit, ut Aqua benedicta sale admixto perpetuo in Ecclesia asservaretur.* Ex quo inferunt adherentes huic sententiæ: ergo nunquam deesse debet Aqua benedicta in Ecclesia. Addunt, id ipsum confirmari ex Rubricis Ritualis Romani, præscribentibus asperisionem Aquæ benedictæ Infirmis, quibus administratur SS. Viaticum, & Sacramentum Extremæ unctionis, necnon Cadaveribus Defunctorum, quæ etiam his diebus Aqua benedicta reverà in Ecclesiis asperguntur; unde non debet supponi, vasa Ecclesiæ non continere prædictam Aquam; denique adducunt in favorem suæ sententiæ Rubricas Missalis Romani in die Sabbati Sancti, quibus præscribitur, quòd: *dicta Nona, Sacerdos, &c. stantibus sibi Ministris cum Cruce,*

& Aqua benedicta: & infra subnectitur: deinde pradiſta grana incenſi, & ignem ter aſpergit Aqua benedicta, ex quibus inferitur, quod Rubrica ſupponit, exiſtere in Eccleſia Aquam benedictam. Non enim dicit, quod fiat Aqua benedictio, ſicut dicit, quod fiat benedictio novi ignis, & quinque granorum incenſi. Et ſupponit eadem Rubrica, non deſſe in Eccleſia Aquam benedictam, nedum in die illo Sabbati, ſed nec etiam in aliis duobus diebus præcedentibus.

Si dicatur, quod pro antedictis functionibus, nimirum pro Sacramentorum administratione, pro Defunctorum Exequiis, & pro Benedictione quinque granorum incenſi, & novi Ignis, ſervari debet illis diebus Aqua benedicta in aliquo vaſe, & in aliquo loco remoto; reſpondent Auctores huiusce ſententiæ, quod idipſum eſt contra Eccleſiæ inſtitutum, quæ vult, ut Aqua benedicta perpetuò ſit Fidelibus expoſita in vaſis prope fores Eccleſiarum, ut Fideles Eccleſiam ingreſſentes ſtatim aſpergi poſſint, & à levioribus noxiis mundari; præterea hoc ipſum foret hovum Ritum in Eccleſiam inducere, quod ſine auctoritate Eccleſiæ fieri non poteſt; hæc, & alia præfati Auctores, inter quos recentur Enioannes in *allegationibus de Aqua benedicta*, quem refert per extenſum P. Torrecilla *variar. conſult. moral. tom. 3. conſult. 17.* Michael de Paulo in *ord. rec. Div.*

*Offic. Anno 1685. die 19. Aprilis. Antonius de Caſtelleras pariter in ord. rec. Div. Offic. Anno 1690. die 23. Januarii, qui libelli fuerunt ordinati pro omnibus Hiſpaniæ Diœceſibus, & eorum Auctores citat idem Enioannes in dicta allegat. n. 1. & 2. item Auctore Ceremonialis FF. Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum part. 1. cap. 3. §. 2. n. 2. & part. 3. cap. 1. §. 5. n. 9. Bartholomæus de Ollalla Sac. Ceremoniarum Magiſter in Regia Cappella Caroli II. Hiſpaniarum Regis in Ceremoniali Romano pro Meſſa Sollemni num. 651. Hanc ſententiam tenent etiam Illuſtriſſimus Dominus Joſephus Gaſc Archiepiſcopus Panormitanus, die enim 13. Martii 1728. ſequens publicari juſſit Editum: *Di più vogliamo, che nelli ſanti ſoliti ſtare nell' ingreſſo delle Chieſe (nelli detti giorni di Giovedì, e Venerdì Santo) vi ſi ponga l'acqua benedetta, conforme ſi coſtumava in ogni tempo.* Contrariam tamen ſententiam tuetur ſuprà citatus P. Torrecilla in dicta conſult. per totam, ubi contrarium Eccleſiarum Hiſpaniæ uſum, noſtram nempe communem Italiæ conſuetudinem, approbat, ac necum ut licitam, ſed etiam ut obligatoriam, defendere conatur, ſed levibus momentis, ut aſſerit Auctor Ordinis Divini Officii ad uſum PP. Cappuccinorum pro Anno 1737. in calce ſui Directorii, Panormi editi; ex quo hæc colligere potui.*

Pro Altarium denudatione,

XVII. Gavant. pag. 192. col. 1. num. 12. *Procedat autem Celebrans, &c.)* Dum dicuntur Veſperæ, ut inhuimus ſuprà; Celebrans ſe parat in Sacriſtia Stola tantum violacea ſuper albam in modum Crucis ante pectus, & Diaconus Stola violacea Diaconali ſuper ſiniſtrum humerum, & Subdiaconus ſola alba, & ita omnes ſine Manipulis, veſperis peractis, ut habet Ceremoniale Episc. lib. 2. cap. 13. §. 13. procedunt ad denudationem Altaris majoris, Thuriferario ſine Thuribulo,

& Ceroferariis ſine Candelabris præcedentibus, manibus junctis, & nudo capite; deinde Ceremoniarius etiam ſine Birreto, & manibus junctis procedit; tum Subdiaconus, & poſt eum Diaconus, & ultimo Celebrans, & hi tres unus poſt alium recto capite, & manibus junctis, Turinus part. 3. ſect. 1. cap. 2. §. Ubi Celebrans, & part. 3. ſect. 2. cap. 1. §. Veſperis peractis, contra Bauldry part. 4. cap. 9. art. 4. num. 1. qui vult, quod Celebrans ſit in medio Diaconi à dexteris, &

Subdiaconi à sinistris, sed veriùs unus post alium procedere debent, ut ipsemet Bauldry vocat *part. 4. cap. 3. art. 2. num. 4.* Ratio autem est, quia in tantum medium habent Celebrantem aliquando, in quantum habet Pluviale, cujus simbrias anteriores sustinere debent, ut docet Ceremoniale Episc. *lib. 1. cap. 15. §. 14.* Quando verò Celebrans non habet Pluviale, tunc Diaconus immediate precedit ante Celebrantem, & Subdiaconus ante Diaconum, manibus junctis, Ceremoniale *suprà §. 13.* si Chorus sit retro Altare majus. Castaldus *lib. 3. sect. 6. cap. 4. n. 11.* vult, quòd ad denudationem Altaris bini quilibet de Choro suo ordine accedant intra Presbyterium, ibi per gyrum Chorum ordinantes, quorum ultimus omnium sit Celebrans paratus.

Cum autem ad Altare majus pervenerint, omnes genuflectunt unico genu, excepto solo Celebrante (immò si Ministri Sacri sint Canonici, neque ipsi genuflectunt) qui tantum ei profunde se inclinat. Bauldry *suprà art. 4. num. 2.* Deinde cum Ministri Sacris ascendit ad Altare, ubi incipiens denudationem, simul incipit mediocri voce, ita ut audiat à Choro, & sine cantu, Antiphonam: *Diviserunt sibi, &c.* quam omnes de Choro eadem voce prosequuntur: Castald. *lib. 3. sect. 6. cap. 4. §. 11.* Nicolaus de Bralio *part. 3. cap. 9. num. 12.* Turrinus *suprà, &c.* Horatius Christiani *sup. num. 7.* & Memorabile Rituum *sup. num. 2.* contra Bauldry *part. 4. cap. 9. art. 4. num. 3.* Bissium *lit. A. num. 293. §. 2.* & Gerlacum Vinitorem *part. 6. tit. 9. de Denudatione Altaris tit. 3.* qui voluit, quòd prædicta Antiphona non dupliciter, sed ea incepta, statim in Choro dicatur Psalmus. Dicta igitur à Choro tota Antiphona, statim omnes prosequuntur Psalmum: *Deus, Deus meus, respice in me, &c.* quem alternatim eadem voce dicunt, & dum recitatur prædictus Psalmus, omnes in Choro stant, & hæc est Praxis Sacrosanctæ Ba-

silicæ Lateranensis. Recitato, & terminato dicto Psalmo, repetitur Antiphona.

Celebrans postquam Antiphonam inceperit, illam eodem tempore, quo Chorus, cum Ministris suis prosequitur paulò humiliori voce, ac etiam cum ipsis alternatim dicit totum Psalmum; & in fine repetit, & simul ipsi Ministri cum eo, Antiphonam integram: Nicolaus de Bralio *sup. num. 13.* Interim denudans Altare, cum Ministris Sacris amovet primò Tobaleam superiorem, mox alias: Horatius Christiani *sup. num. 8.* Tum pallium, & alia ornamenta, relicta tamen Cruce, tecta velo violaceo, cum Candelabris super Altare; auferuntur etiam cortinæ, tentoria, credentia, & alia, si adsint; Bauldry *suprà art. 6. num. 2.* ita etiam quæ sunt tapetia in Choro. Postea accedunt eodem ordine, quo *suprà*, ad denudanda alia Altaria. Bissium *lit. A. n. 293. §. 2.*

Si verò ante perfectam denudationem Altarium esset finitus in Choro prædictus Psalmus, non ideo repetitur, sed tamen curent in Choro, ut illum magis morosè, vel celerius dicant, pro numero Altarium denudandorum, ut, si fieri possit, dicatur Psalmus, quousque Altaria omnia sint denudata: Bissium *sup. §. 3.* Bauldry *suprà.* Vinitor *sup. §. 3.* Malden *part. 1. tit. 20. §. 1.*

Ubi verò copiosus est Altarium numerus, eodem tempore, quo Celebrans denudat Altare majus, alii Sacerdotes, Cotta, & Stola violacea induti, vel alii Ministri inferiores, poterunt illa denudare, recitando dictum Psalmum; Nicolaus de Bralio *sup. n. 14.*

Acolythy omnia in Sacristiam asportabunt, alii Cereos extinguent, alii vascula cum floribus amovebunt, alii pallium, alii lintheamina è Credentia deferent, alii tapetum, alii Ciborium conopeo violaceo potius quàm nigro cooperient, ut hoc loco docet etiam

Ga-

Gavantus, cujus Ostiolum apertum relinquunt. Tandem denudatis Altaribus, omnia Acolythi amovebunt, nihil in his relinquentes, nisi, ut suprà dictum est, Candelabra, & Crucem in medio coopertam. Horatius Christiani *sup. n. 9.* Memoriale Rituum *sup. §. 13. à n. 1.* Quin collocetur, ut aliqui faciunt, in medio Altaris majoris Crux grandioris magnitudinis, diversa ab ea, quæ erat inter Candelabra, velo violaceo, vel nigro cooperta, & die sequenti à Celebrante detegenda. Crux enim, quæ inter Candelabra reperitur, amoveri non debet, nisi die sequenti à Diacono, ut illam porrigat Celebranti, ut eam detegat cum ea Sollemnitate, quæ à Rubricis præscribitur, & quæ à nobis declarabitur infra. Hoc liquet ex Cereemoniali Episcoporum, impresso sub Innocentio X. ut videbimus infra, ubi in tabula delineata apparet Crux detegenda, & est eadem, quæ inter Candelabra solet collocari, non verò alia diversa, & quæ, terminata ejusdem Crucis adoratione, iterum super suo pede inter Altaris Candelabra reponitur Feria VI. sequenti.

Completa Altaris majoris denudatione, totoque Psalmo supradicto, & repetita ejusdem Antiphona, Omnibus datur signum cum crotalo, ut fit in Salutatione angelica, loco signi meridiani, & interim omnes genuflexi orant. Facta brevi Oratione, omnes surgunt, & adorant unico genu Crucem, quæ ex nunc per hoc triduum usque ad Noctam Sabbati Sancti inclusivè hac genuflexione colitur ab omnibus transeuntibus ante illam. Gavantus, & Memoriale Rituum *sup. num. 6.* deinde pergunt omnes in Sacristiam, debito servato ordine, sive ad faciendum mandatum, si mane fiat. Bauldry *sup. n. 5.* Horatius Christiani *sup. n. 12.*

Prædictæ denudationis Altarium mentio-

nem faciunt Isidorns *de Offic. Eccles. lib. 1. cap. 28.* Alcuinus *de Divin. Offic. cap. de Cena Dom. Amalarius lib. de Eccles. Offic. lib. 1. cap. de sexta varietate Cene Domini.* Rabanus Maurus *de Instit. Cleric. lib. 2. cap. 36. de Cena Dom.* Rupertus Abbas *de Divin. Offic. lib. 5. cap. 31.* Johannes Belet in *Rationali Divin. Offic. cap. 104.* Durandus *lib. 6. cap. 76.*

Altarium denudationem sequitur in aliis quibus Ecclesiis vetustissimis Ritus lotionis eorundem Altarium; cujus meminerunt laudati Scriptores, & ex recentioribus de ea fusè disserunt Martene *de antiq. Eccl. discipl. cap. 22. §. 7.* Bellotte *Observ. ad Ritus Eccl. Laudunensis pag. 806. & seqq.* & omnium fulsissimè, atque eruditè, Christophorus Bontellus Basilicæ Vaticanæ Beneficiatus, edita de hac re Dissertatione sub hoc titulo. - Ritus annuæ abluitionis Altaris majoris Sacrosanctæ Basilicæ Vaticanæ in die Cene Domini.

Adnotare huc spectat denudationem Altarium antiquiorem esse eorundem lotionis, siquidem neque antiquus Ordo Romanus, neque Gelasii, & Gregorii Sacramentaria, quæ denudationis Altarium apertè meminerunt, de lotione eorum ullum verbum habent, quæ observavit laudatus Martene *loc. cit.*

Advertendum etiam superest, quod Sacramento in Tabernaculo incluso, & in Sacello asservato, his diebus est genuflectendum utroque genu; Cruci verò, quæ est in Altari majori, ut suprà innuimus, omnes, etiam Canonici, genuflectere debent unico genu, præsertim verò Feria VI. sequenti; ita Nicolaus de Bralion *in appendice 3. cap. 3. num. 3.* in observationibus circa diversas functiones *n. 3.* & Horatius Christiani *scilicet. 1. cap. 11. n. 13.* nec non Gervaf. *in Orationibus divini Officii Mon. Falisci.*

Pro Ritibus servandis in faciendo Mandato.

XVIII. Rubr. n. 14. pag. 192. & Gav. pag. 193. col. 1. lit. y in loco ad id depurato, (v) Locus proprius ad faciendum Mandatum, sive pedum lotionem, debet esse aliquis aula Sacristiæ vicina, in qua pro tali functione debent parari omnia ea, quæ præscribit Gavantus; observandum tamen est, quod Crux tum Altaris, tum processionis, si quæ sit, juxta nostram sententiam superius expressitam, debet esse non albo, sed violaceo velo contexta. Scamnum, super quo federe debent ii, quibus lavandi sunt pedes (& qui numero tresdecim esse debent, si fieri possit) debet esse oblongum, panno viridi, vel alterius coloris coopertum, non tamen rubei. Rursus ante prædictum pannum item debet tapes oblongus, vel plures, & cilius amplior, ne Celebrans lavans pedes genuflexus, sacras vestes maculet.

Ad sinistram latus dicti scamni, seu in parte Epistolæ, paretur Credentia cum omnibus iis, quæ describit Gavantus; item tresdecim Mappule in una lance, vel cista honestè posita, ad extergendos pedes tresdecim lavandorum. Ex Ceremoniali Episc. lib. 2. cap. 24. & ex Bauldry supra de Feria V. in Cena Domini art. 5. §. 3. vel iis deficientibus, paretur linteum satis amplum ad prædictorum pedes extergendos; si illud, quo Celebrans erit præcinctus, non erit sufficiens. Item paretur pellicula cum mica panis, ac Manutergium, & Vas, seu Baccale cum aqua, ad lotionem, & extersionem manuum Celebrantis, & Ministrorum, post lotionem pedum faciendas.

Prope prædictum scamnum, vel alio loco commodiori, congruum est, ut parentur tria Vasa, unum aqua calida plenum, & herbis odoriferis, alterum aqua frigida ad temperandam calidam, si opus sit, & tertium, in quod aqua pelvium effundatur post cujusvis pedis lotionem, si necesse sit, nisi

Gavant. Rubr. Miss.

fortè effundenda sit in aliquo loco ad id deputato. Præterea parari debent ad minus duæ pelves, aqua, & herbis implendæ, in quibus effunditur prædicta aqua calida pro facienda ipsa lotionem pedum. Item Urceus ad prædictam aquam infundendam.

Præterea parari etiam debet unum Legile nudum, vel duo, aut tria, in plano, cum Missali, seu Rituali, ubi sunt Antiphonæ, Psalmi, & yy. decantandi, dum fiet pedum lotio: ex Castaldo supra cap. 5. & ex Bauldry supra §. 3. & seqq.

In Sacristia autem parari debent Amictus, Albæ, Cingula, Stola, & Pluviale violacei coloris pro Celebrante, necnon Stola cum Dalmatica coloris albi pro Diacono, sicut & Tunicella pro Subdiacono, cum duobus Manipulis coloris pariter albi. Deinde Thuribulum cum Navicula, & Vas cum prunis ardentibus.

Prædictis omnibus commodè, & tempestivè paratis, ita ut nihil desit, hora solita, quæ solet esse tertia post meridiem, dato signo tabulæ, seu crotali, conveniunt omnes in Sacristiam, ubi Celebrans, & Ministri induuntur prædictis parametis, & interim admonentur illi, quorum lavandi sunt pedes, ut pergant ad suum scamnum. Rursus interim accenduntur candelæ, quæ sunt super Altare, ubi faciendum est mandatum, tam Ceroferarii sumunt sua candelabra, accensis prius eorum candelis, & collocant se retrò post Celebrantem. Deinde, ministrantibus Diacono, & Thuriferario de more, stantibus à dexteris Celebrantis, ipse Celebrans imponit, & benedicit thus in Thuribulo, stans ante Crucem, vel Imaginem Sacristiæ, tum facta prædictæ Cruci, vel Imagini debita reverentia, procedunt ad locum paratum (si in Sacristia non sit faciendum mandatum) hoc ordine: Præcedit Thuriferarius cum Navicula, tum Ceroferarii cum candelis,

B b b

labris,

labris, deinde Ceremoniarius, & Clerus, & tandem Celebrans, medius inter Diaconum & Subdiaconum, junctis manibus, & tecto capite, exceptis tribus prius, & Ceremoniario.

XIX. Gavant. pag. 193. col. 2. lit. z. *Si fiat Processio à Sacrificia, &c.* In hac Processione, quæ fit à Sacrificia ad locum ubi faciendum est mandatum, controvertunt Auctores, utrum sit ferenda Crux à Subdiacono medio inter Ceroferos? Negativam sententiam tenet Bissus *lit. C. num. 593.* eo quia nec in Missali, nec in Ceremoniali Episc. nec apud alium Auctorem, excepto (ait ipse) uno Bauldry *part. 4. cap. 9. art. 5. n. 9.* ulla mentio fiat de Cruce in ejusmodi Processione ferenda. Verùm præter Bauldry tenet hanc sententiam etiam Gavantus *hac lit. z.* ubi ait -- Si fiat processio à Sacrificia ad locum destinatum, Subdiaconus ferat Crucem inter Acolythos -- unde mirari est, quomodo Bissus asseveret, nullum alium Auctorem præter Bauldry facere mentionem dictæ Crucis à Subdiacono deferendæ in dicta Processione. Si igitur feratur dicta Crux, in tali casu perget utique Subdiaconus inter dictos Ceroferos, & Diaconus à sinistris Celebrantis.

Cùm pervenerint ad locum deputatum, Subdiaconus, si defert Crucem, præstet ea, quæ tradit Gavantus; Ceroferrarii verò hinc inde à lateribus Altaris in plano expectent Celebrantem, qui Cruci Altaris profundam facit reverentiam, aliis omnibus genuflectentibus (exceptis tamen Cruciferario, & Ceroferrariis) sed prius Ceremoniarius accipit bireta Celebrantis, & Diaconi, quæ in loco congruo deponit. Clerus verò in duas partes dividitur, & accedit vel totus, vel pars ad legile, seu legilia, si plura sint, ad decantandas Antiphonas, Psalmos, &c. dum fiet pedum lotio, &c.

XX. Gavant. pag. 193. col. 2. lit. a. *Imposito prius de more Inceiso, &c.* Celebrans ascendit ad Altare, illudque osculatur in medio, & Diaconus, accepto de manu Ceremo-

niarii libro Evangeliorum, eum portat de more ad Altare cum debitis genuflectionibus, illamque in medio collocat, ut in Missa, dum ipse Celebrans ponit eum Benedictione Thuro in Thuribulo, ministrante Diacono cum debitis osculis, & cætera omnia præstante, tam Celebrans, quam Diaconus, ut in Missa. Idem Diaconus procedit ad decantandum Evangelium, quo finito, Celebrans osculatur librum delatum à Subdiacono.

XXI. Gavant. pag. 193. col. 2. lit. b. *Facta incensatione Celebrantis, &c.* Ceroferrarii deponunt candelabra super Credentiam, Thuriferarius Thuribulum, & Ministri Sacri Manipulam suam, cum debitis reverentiis, seu genuflectionibus. Celebrans verò exiit in thuribulo per eosdem, illudque tradunt alicui Ministro, qui loco congruo deponit, & per eundem præcingitur magno linteo ab Acolytho allato.

XXII. Rubr. num. 14. pag. 193. & Gavant. *ibid.* col. 2. lit. c. *Extergit, & osculatur, &c.* Deinde medius inter Sacros Ministros, accedit ad lotionem pedum, & dispositis per ordinem tresdecim namentis (sunt Ceremoniale Episcop. *lib. 2. cap. 14.*) pauperibus, seu aliis, quibus ex more lavandi sunt pedes, tectis capitibus (ut ait Bissus *lit. M. num. 20. §. 4.*) ut in figura, quæ est in Ceremoniali Episc. depicta, & sedentibus; genuflexus, & nudo capite lavat, tergit, & osculatur pedem dexterum uniuscujusque, nullo modo formans signum Crucis super eum, ut optimè advertit Gavantus, quoniam tamen prius ille pauper debuit dicalceare, & antequàm sedeat, teorsim lavare debuisset pro ratione decentiæ, ne immundus appereat. Dum autem Celebrans pedem lavat, Subdiaconus à sinistris Celebrantis genuflexus, tenet illum paululum elevatum, ut commodius lavari possit; Diaconus verò à dextris Celebrantis pariter genuflexus, extergit pedem lotum linteo, quo Celebrans est præcinctus. Ce emon. Episcop. *loc. cit.* Si tamen essent tot Mappule, ut innuimus supra

quod ad majorem decentiam conveniret) quot sunt illi, quibus lavantur pedes, in tali casu Diaconus pro unoquoque tradet Celebranti unam ex dictis mappulis, qui cum ea pedem lotum absterget. Bislius *supra* §. 4. & Bauldry *supra* num. 14. Interim autem aliquis Minister, seu Acolythus pelvim aqua plenam sub pedibus lavandi tenet, alter mure aquam, quando opus est, alius urceo infundit aquam tepidam, quando pariter opus est, non enim eam ministrat Diaconus, ut docent Bislius, & Bauldry *loc. cit.* Incipitur necem hac lotio à Digniori, nimirum ab eo, qui Altari est propinquior, & ejus pede lotum, unus ex prædictis Acolythis trahit pelvim ad pedes illius, qui proxime sequitur; aliaque supposita, mutabit illam frequenter, prode viderit opportunum: & tunc aliquis designatus eam accipiens, effundet aquam in vas ad id præparatum, aut commodiorem locum, non vero in pavementum. Thurificarius autem tenere poterit Bacile, cum Mappulis, quas successive tradet sine osculis Dia-

cono, & ab eo recipiet, cum erit opus.

Si post lotionem pedum dandæ sint pauperibus elemosynæ, aliquis Acolythus lanceam cum elemosynis ministrabit, & Diaconus, loto, & exterso pede, accipiet ex lance unam elemosynam, quam tradet Celebranti, & hic pauperi, qui eam accipiet cum osculo manus Celebrantis, & ejusdem elemosynæ. Bislius *supra* num. 17.

XXIII. Rubr. num. 15. pag. 193. *Et interim hæc subscriptæ cantantur, &c.* Dum Celebrans incipit lotionem, Cantores in loco assignato intonant Antiphonas cum Psalmis, ut in Missali, & Chorus prosequitur. Verum ad confusiones vitandas, securius est, prædicta omnia intonari, & cantari, eo modo, quo infra optime describitur; clarè enim explicatur, à quibus intonandi sint, & à quibus sequendi sũt. Psalmi, & Antiphona; id quod in Missali desideratur, & ideo sæpe oritur confusio, quando cantantur, & intonantur antedicti sũt. Psalmi, &c.

Cantores primi Chori intonant Antiph. Mandatum novum do vobis.

Chorus prosequitur. Ut diligatis invicem sicut dilexi vos, dicit Dominus.

Idem Cantor. intonant Psalm. Beati immaculati in via,

Chorus prosequitur. Qui ambulant in lege Domini.

Idem Cantor. iterum intonant Antiph. Mandatum novum do vobis.

Chorus prosequitur. Ut diligatis invicem sicut dilexi vos, dicit Dominus

Cantores. 2. Chori intonant Antiph. Postquam surrexit Dominus à Cœna.

Chorus prosequitur. Misit aquam in pelvim, & cœpit lavare Pedes Discipulorum suorum: hoc exemplum reliquit eis.

B b b b 2

Idem

Iidem Cantor. intonant Psalm. Magnus Dominus, & laudabilis nimis.

Chorus prosequitur. In Civitate Dei nostri, in monte sancto ejus.

Cantor. 1. Chori incipiunt Antiph. Dominus Jesus, postquam cœnavit cum Discipulis suis, lavit pedes eorum, & ait illis:

Chorus prosequitur. Scitis quid fecerim vobis, ego Dominus, & Magister? Exemplum dedi vobis, ut & vos ita faciatis.

Iidem Cantores intonant Psalm. Benedixisti Domine terram tuam.

Chorus prosequitur. Avertisti captivitatem Jacob.

Iidem Cantores incipiunt Antiph. Dominus Jesus, postquam cœnavit cum Discipulis suis, lavit pedes eorum, & ait illis.

Chorus prosequitur. Scitis quid fecerim vobis, ego Dominus, & Magister? Exemplum dedi vobis, ut & vos ita faciatis.

Cantores 2. Chori intonant Antiph. Domine tu mihi lavas pedes:

Chorus prosequitur. Respondit Jesus, & dixit ei: Si non laverò tibi pedes, non habebis partem mecum.

Iidem Cantores dicunt totum V. Venit ergo ad Simonem Petrum, & dixit ei Petrus.

Chorus repetit Antiph. Domine tu mihi lavas pedes? Respondit Jesus, & dixit ei: Si non laverò tibi Pedes, non habebis partem mecum.

Cantores 1. Chori dicunt totum V. Quod ego facio, tu nescis modò, scies autem postea.

Chorus repetit Antiph. Domine tu mihi lavas pedes? Respondit Jesus, & dixit ei: Si non laverò tibi pedes, non habebis partem mecum.

Cantores 2. Chori dicunt V. Si ego Dominus, & Magister vester lavi vobis pedes: quantò magis debetis alter alterius lavare pedes.

Cantores 1. Chori incipiunt Psalm. Audite hæc, omnes gentes.

Chorus

Chorus prosequitur. Auribus percipite, qui habitatis orbem.

Cantores 2. Chori incipiunt Antiph. In hoc cognoscent omnes, quia Discipuli mei estis.

Chorus prosequitur. Si dilectionem habueritis ad invicem,

Idem Cantores dicunt V. Dixit Jhesus Discipulis suis,

Chorus repetit Antiph. In hoc cognoscent omnes, quia Discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.

Cantores 1. Chori incipiunt Antiph. Maneant in vobis Fides, Spes, Charitas, tria hæc.

Chorus prosequitur. Major autem horum est Charitas.

Idem Cantores dicunt V. Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas, tria hæc: major horum est Charitas

Chorus repetit Antiph. Maneant in vobis Fides, Spes, Charitas, tria hæc: major autem horum est Charitas.

Cantores 2. Chori aliquantò alius intonant Antiph. Benedicta sit Sancta Trinitas, atque indivisa Unitas.

Chorus prosequitur. Confitebimur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Idem Cantores dicunt totum V. Benedicamus Patrem, & Filium, cum Sancto Spiritu.

Cantores 1. Chori intonant Psalm. Quam dilecta Tabernacula tua, Domine virtutum.

Chorus prosequitur. Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.

Chorus repetit Antiph. Benedicta sit Sancta Trinitas, atque indivisa Unitas: confitebimur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Cantores 2. Chori intonant Antiph. Ubi Charitas, & Amor.

Chorus prosequitur. Deus ibi est.

Idem Cantores V. Congregavit nos in unum Christi amor.

Cantores 1. Chori V. Exultemus, & in ipso jucundemur.

Cantores 2. Chori V. Timeamus, & amemus Deum vivum.

- Cantores 1. Chori* Ψ . Et ex corde diligamus nos sincero.
Chorus repetit Antiph. Ubi Charitas, & Amor, Deus ibi est.
Cantores 2. Chori Ψ . Simul ergo cum in unum congregamur,
Cantores 1. Chori Ψ . Ne nos mente dividamur, caveamus.
Cantores 2. Chori Ψ . Cessent jurgia maligna, cessent lites.
Cantores 1. Chori Ψ . Et in medio nostri sit Christus Deus.
Chorus iterum repetit Antiph. Ubi Charitas, & Amor, Deus ibi est.
Cantores 2. Chori Ψ . Simul quoque cum Beatis videamus,
Cantores 1. Chori Ψ . Gloriantur vultum tuum, Christe Deus,
Cantores 2. Chori Ψ . Gaudium, quod est immensum, atque probum.
Cantores 1. Chori Ψ . Secula per infinita Seculorum. Amen.

Hæc Norma intonandi, prosequendi, & cantandi prædictos Ψ . Psalmos, & Antiphonas, desumpta est ex Rituali nostra Congregationis, & ex Ceremoniali PP. Minimorum, elaborato atque digesto per Theodorum Solarium ejusdem Ordinis Professorem; quem etiam secuti sumus in repetendis Antiphonis, cum hoc sit conforme dispositioni Rubricæ Missalis Romani, quæ ita præscribit: Antiphonæ, quæ habent Psalmos, vel Ψ . repetuntur, & de quolibet Psalmo dicitur tantum primus Ψ . Hæc sunt verba præcisæ Rubricæ, inserta huic Mandato.

XXIV. Rubr. n. 16. pag. 193. *Post Intonem Superior, &c.* Completa lotionem pedum, Acolythi asportant ad Credentiam omnia Vasa, ac Mappulas ibi deponunt, deinde ipsimet Acolythi sumunt Urceum cum Bacili, in quo est mica panis, ac Manutergium, pro lavandis manibus Celebrantis, qui eas lavat, & extergit extra cornu Epistolæ. Mox à Ministris exiit linteum, quo erat præcinctus, & induitur suo Pluviali. Postea iidem Ministri Sacri sumunt suos Manipulos, & Ceroferarii Candelabra, qui hinc inde accedunt

ad latera Altaris in plano, cum debitis genuflexionibus, & Celebrans in cornu Epistolæ, Ministris post eum adstantibus, alta voce, & devota dicit: *Pater noster, &c.* & alios Ψ . (Choro respondente) & Orationem, prout in Missali.

XXV. Gavant. pag. 193. col. 1. num. 17. *Finitis omnibus, &c.* Finita Oratione, prædicta functio peracta est in Sacristia, ibidem exiit Celebrans, & Sacri Ministri; secus verò, ad eam redeunt cum reliquis de Clero, eodem modo, & ordine, quo venerant,

rant, præcedente Thuriferario sine Thurbulo fumigante, sacrasque vestes in Sacristia deponunt.

XXVI. Gavant, pag. 193. col. 1. n. 18. De hoc Mandato, &c.) Quoniam Jesu Christi & omnes nudis pedibus cum Sandaliis tantum incedebant, ac pedes ambulando facillime deturpabant; hinc factum est, quod hospitibus primùm omnium præstatur officium lavandi, & extergendi eorum pedes. S. Paulus in *epist. 1. ad Timotheum cap. 5. v. 10.* innuit, Viduarum munus esse, hospitalitatem exercere, & Fidelibus pedes abluere. De hac Ceremonia mentionem etiam facit S. Augustinus in Epistola ad Januarium, &c. Hanc eandem Christus Dominus præstitit erga Discipulos suos, eamque ipsismet præscripsit exercendam illis verbis: *Mandatum novum do vobis, &c. exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Exemplo igitur, & Mandato Christi Domini inhaerentes Episcopi, alii Prælati, & Superiores Regularium, necnon Principes Seculares, & ipsemet Romanus Pontifex, solent duodecim pauperibus, vel aliis, juxta Locorum, & Ecclesiarum consuetudinem, lavare pedes.

Decimum septimum Toletanum Concilium habitum anno 642. *Can. 2.* eam Ceremoniam hac Feria V. præcipit celebrari, & Bonifacius Moguntinus Antistes consuluit ante Zachariam Pontificem, utrum Sanctimonialibus liceret sibi invicem lavare pedes, sicut homines faciunt in Cena Domini, aliisque diebus? Cui Pontifex respondit: licere; præceptumque Domini, non tam ad Masculos, quam ad Fœminas pertinere; & in vita S. Berthæ Abbatis Ordinis Vallumbrosiani apud Bollandum 20. Martii legitur, eam Feria V. Sanctimonialibus suis pedes lavare consuevisse.

Sed circa hoc, ut optimè adnotat Ceremoniale Episc. *lib. 2. cap. 24. n. 2.* diversi sunt Ritus Ecclesiarum, & reverà Narbonæ in Gallia quilibet Canonicus duodecim paupe-

ribus pedes lavat; Lauduni verò, non pedes, sed manus omnium Canonicorum lavantur in Capitulo hac die; & pluribus in Monasteriis, ut asserit Græcolas *lib. 2. sui Commentarii Historici cap. 61.* mutatus est usus lavandi pauperum pedes, & lavantur eodem statuto numero manus, singulis Quadragesimæ diebus ante prandium. Rursus magna etiam discrepantia est circa hunc Ritus inter Ceremoniale Episc. & inter Ordines Romanos, praximque nonnullarum Ecclesiarum, ac Principum laicorum; nam præfatum Ceremoniale Episc. asserit, alicubi in usu esse, vestire sumptibus Episcopi, vel Capituli, tresdecim pauperes, eosdemque cibo, & potu reficere, & mox suo tempore eisdem pedes lavare, & eleemosynam præbere: alibi verò Episcopos lavare pedes tresdecim ex suis Canonicis; dictumque Ceremoniale solum relinquit arbitrio Episcopi, vel consuetudini Ecclesiarum, lavandi pedes tresdecim pauperibus, vel tresdecim Canonicis; sed circa numerum lavandorum nullum relinquit arbitrium, & hinc est, quod Castaldus, Bauldry, Billus, & alii Rubricistæ semper asserunt, lavandos debere esse tresdecim numero. Multæ verò Ecclesiæ, ut supra innuimus, in usu habent lavare pedes duodecim pauperibus, vel aliis, sicut etiam Ordines Romani à Mabillonio vulgati eundem numerum præscribunt, ex quo Christus Dominus duodecim Apostolis pedes laverit. Sic in Ordine X. Romano *tit. 12.* dicitur, quod Pontifex, post Missam celebratam hac die, sine Planeta residens in Sede, facit Mandatum duodecim Diaconorum. In Ordine verò Romano XIV. ab eodem Mabillonio vulgato Auctore Cajetano *num. 91.* asseritur, quod Papa peragendo Mandatum lavat pedes duodecim Diaconibus, vel Cappellanis in defectu ipsorum. Rursus in eodem Ordine *num. 84.* inscripto *de Mandato fiendo in die Jovis Sancto Rubrica*, hæc verba leguntur: Ipse verò (nempe Papa) præcinctus linteo, habens apte se linteum mundum, quo

quo unus Diaconus, qui ei servit, secundum Dominum Jacobum Cajetanum, ipsum Papam præcingit, Bracheolam ad hoc portatam, habens in brachiis, & linteum mundum ante se tenens, quæ omnia debent parari per Thesaurarium, vel Fratres de Prognata, & duodecim Subdiaconi manent foris Basilicam discalceati: duo verò Ostiarii accipiunt priorem in Ulnis, & portant eum ante Pontificem; Pontifex verò cum aqua calida, quam infundere debent Cubicularii, lavat pedes ejus, & tergit linteis, & deosculatur pedem ejus dexterum, & dat ei duos solidos, & sic facit unicuique Subdiaconorum, & dat eis duodecim denarios -- Ex quibus verbis prædicti Ordinis Romani duo colliguntur: primum, ut notat optimè Mabillon ibi, hoc non esse purum putum dicti Cajetani Ordinem, sed ab aliquo alio interpolatum, maxime in iis locis, ubi Rubricæ vocabulum in Titulo apponitur. Secundum, quod adverti debet, est, quòd ibi pariter numerus lavandorum est duodenarius, & quòd lavandi erant Subdiaconi. Denique in Ordine Romano XV. Auctor. Petro Amelio num. 68. narratur, quòd Patriarcha Gradenſis Confessor, in defectum Papæ, de mandato ipsius, lavit illa die pedes pauperum in parva Cappella; non declarando, quot fuerint dicti pauperes: nimirum 12. vel 13. numero verò 69. mentionem facit lotionis 11. Subdiaconorum.

Verùm in Ceremoniali Papæ, seu Romano, ab Augustino Patritio Piccolominſeo Episcopo Pientino digesto, & à Marcello Corcyrenſi Archiepiscopo evulgato Venetiis Anno 1516. die 21. Novembris Typis Gregorii de Gregoriis, de qua re legi possunt ea, quæ tradit Mabillon in suo eruditissimo Commentario ad Ordinem Romanum pag. 5. & seqq. & in Appendice, quæ habetur ad calcem Ordinum Romanorum ab eodem editorum pag. 584. & seqq. in prædicto, inquam, Ceremoniali Romano, seu Papæ, lib. 2. cap. 46. aperte declaratur, Papam la-

vare pedes in hac quinta Feria majori tredecim pauperibus, in albis vestibus novis Papa sibi datis, &c. cap. verò 49. in eodem Ceremoniali præscribitur, quòd Papa absente; debeat fieri lotio pedum tredecim pauperum ab aliquo ex Cardinalibus; male liquet, non solum in Ceremoniali Episcoporum, sed etiam in Ceremoniali Papæ, talem numerum, nimirum tredecim, lavandorum esse præscriptum, cujus mysterium non miror, sicut mirari videtur Pompejus Sarnellius, quòd neque Hieronymus Hierosolymitanus, neque Alcuinus, neque Amalarius, neque alius alius ex antiquis Sacrorum Rituum, & Rubricarum Interpretibus, explicaverit; nam antiquitus non erat præscriptus talis numerus lavandorum, & idcirco ab antiquis Auctoribus mirum non est, si de mysterio talis numeri nihil fuerit investigatum.

Primus quæstionem hæc ex professo tractavit mox laudatus eruditissimus Sarnellius Vigiliensis Antistes tom. 1. epist. 13. qui duplicem apud Rupertum lotionem inveniens hac die peractam, quarum prima representabat Mariæ lotionem, quam Christi Domini pedibus exhibuit in domo Phariseæ; altera vero exprimebat ablutionem à Christo Domino factam Discipulorum pedibus, præterquam pateretur, existimavit, quòd Romana Ecclesia, experimento edocta, duas lociones eadem die commode fieri non posse, ob plures functiones, quæ Feria quinta peragi debent, existimavit, inquam, quòd Ecclesia Romana decreverit, ut una & eadem lotio ambas exprimeret, jubens, ut Episcopus tredecim pauperum pedes ablueret, quarum primus Christum ipsum representaret, cui Ecclesia Mariæ exemplo pedes unget, reliqui duodecim Apostolos designarent, quarum pedes lavit Christus. Ruperti verba, quæ huic sententiæ locum dederunt, sunt hæc -- *Mandatum, quod agitur inter pauperes, non omnino ejusdem rationis est. Illud enim Christi, hoc Ecclesia est. Illud diei præsentis, hoc præteriti spectat historiam Sabbati, Sabbato*

namque, quando venit Dominus Iesus Bethaniam, & Maria accepit libram unguenti nardi pistini pretiosi, & unxit pedes Iesu, & exstrinxit capillis pedes ejus, & c. Mulierem illam imitatur Ecclesia, pedes Domini ungens, id est pauperum elemosias refovens, qui licet infima, tamen ejus membra sunt, & suis pedes, ita maji corporis ejus extrema reputantur partes. Huius pedes capillis suis terfit, id est superfluis rebus suarum refecit, sicut Apostolus ait: vestra abundantia illorum inopiam suppleat. Hoc ergo mandatum Ecclesia obsequium est, ideoque sancta congregatio pedes lavat pauperum. In his autem, ut dictum est, Fratres vice Christi differant. -- In hujus rei confirmationem illud etiam Sarnellius adjecit, in antiquo nimirum Ordine Romano præscribi Antiphonas recitandas tempore mandati, quæ Mariæ Christi pedes ungentis narrant historiam. Hanc Sarnellii sententiam pluribus argumentis impugnant doctissimi Viri, Orlandus, & Frescobaldi, quorum rationibus libenter acquiescimus.

Putant alii, in tertio decimo pauperum representari Divum Paulum; cujus placiti Auctor primus fuit noster Paulus Aresius Vir eruditissimus Episcopus Dertonensis lib. 5. ex iis, quos Italicè inscripsit: delle sagre imprese, impresa 126. num. 30. pag. 341. non quod dictus Paulus Cœnæ assideret, quem certum est post Salvatoris ascensum fuisse vocatum, sed ob peculiarem reverentiam Romanæ Ecclesiæ præ cæteris erga Concilium suum, & Apostolum, quem unâ cum Petro susceptæ Christianæ Fidei cognoscit Auctorem. Opinionem hanc sua non carere probabilitate demonstrat laudatus Orlandus Ordinis Prædicatorum Magister cap. 13. operis, quod inscripsit: Duplex lavacrum in Cœna Domini fideliter exhibitum Florentiæ Anno 1710. eamque vindicat à censuris Frescobaldi. Hic verò Auctor in opusculo edito Anno 1709. sub hoc titulo: Pedilavium, sive de numero pauperum, quibus lavandi sunt pedes Feria V. majoris hebdomadæ; putat, Ecclesiam

Cavant. Rubr. Miss.

ideo tredecim pauperum lavare pedes, quia Christus tredecim pedes lavit; si autem quæras, quis fuerit ille tertius decimus, cui Christus pedes laverit, respondebit, fuisse illum Patrem familias, in cujus domum Christus, Pascha cum Apostolis celebraturus, diverterat, quem propterea in tertio decimo pauperum representat Ecclesia. Opinionem hanc merito, tanquam Evangelio contrariam, Orlandus impugnat; certum enim est ex Evangelio, Christum cum duodecim tantum Apostolis Cœnam celebrasse. Demum Orlandus ipse, postquam omnes hac de re Auctorum sententias retulit, & earum momenta accuratè perpendit, concludit, intertium admodum esse, quos numerus ille exprimat, quem Romana præscribit Ecclesia in tredecim pauperibus aqua lustrandis: equidem id satis incertum est, nostros tamen sensus ut fateamur, liberè pronuntiabimus, videri nobis in hoc numero nullum latere Mysterium, neque Romanam Ecclesiam, cum hac die lavare cœpit tredecim pauperum pedes, exemplum imitari voluisse Christi Domini duodecim Discipulorum pedes lavantis.

Etenim duplex olim in Ecclesia Romana fiebat lotio pedum Feria V. majoris hebdomadæ; primam exhibebat Pontifex duodecim Subdiaconis, statim ac Missam absolverat; alteram post prandium tredecim pauperibus. Id colligitur ex Ordine Romano à Cercio Camerario tempore Cælestini edito, in quo ista leguntur -- Duodecim Diaconi cum Priore remanent extra Basilicam discalciati, schola Ostiariorum, & Mappulariorum accipiunt Priorem Basilicæ, & alios undecim Subdiaconos in ulnis suis, sicque per ordinem portant eos, unum post alium, ante D. Papam, Pontifex autem lavat pedes eorum, & tergit cum linteo, & postmodum osculatur, & dat unicuique duos solidos. De altera verò lotione hæc paulò post refert -- Comessione autem finita, D. Papa intrat Cameram, ibique incontinenti facit mandatum abluendo tredecim pauperibus pedes,

Ccc c

des, & extergendo, & postmodum osculando. *Ibi etiam Camerarius est paratus, qui Domino Papa porrigit Marabonitos singulos singulis pauperibus erogandos. Hoc facto, Dominus Papa dat eisdem pauperibus manu propria ad potandum.*

Non dubium, quin prima lotio Christum representet duodecim Apostolorum pedes lavantem; quid verò significet altera lotio, Scriptores non satis intelligunt. Sed observandum est, Ecclesiam Romanam à Gregorii Magni temporibus usque ad nostram ætatem quotidie tredecim pauperes convivio excipere, in memoriam illius gesti, quod contigit ætate Gregorii Magni, quando nimirum duodecim pauperibus, quibus Gregorius prandium erogabat, sese decimustertius adjunxit, scilicet Angelus. Cum ergò vides, Ecclesiam Romanam antiquitus lavisse pedes tredecim pauperum, nullum tibi mysterium in mentem veniat; sed opinare tantum, Pontificem, ut majus humilitatis præberet exemplum die Jovis Sancto, non solum pauperes excepisse convivio, quod quotidie fie-

bat, sed etiam eorum pedes abluisse. Hinc cum prior illa consuetudo Subdiaconorum pedes lavandi deserit, & altera Romæ retenta fuerit, manifestum est, Romanam Ecclesiam, lavando pedes tredecim pauperibus, neque Paulum, neque Mathiam, nec Dominum Domus, nec Christum ipsum in tridodecimo pauperum exhibere, sed ea die imitari voluisse, & exemplum Christi lavantis Apostolorum pedes, & Gregorii charitatem tredecim pauperes prandio excipientium. Ut autem magis exprimeretur Christi Domini factum, seliguntur modò à Pontifice tredecim quidem pauperes; sed Presbyteri, quod aliis diebus non fit. Rem ita esse, illud etiam evincit, quòd Ecclesia Romana Feria V. majoris hebdomadæ non aliis pauperibus prandium distribuit, quam iis, quibus lavandi sunt pedes: ergo Ecclesia in die Sancto Jovis morem consuetum observat, dum pauperibus prandium exhibet, & qui tredecim sunt, quos quotidiano convivio reficere solet, idcirco tredecim sunt, quoties eadem die pedes abluuntur.

De eadem Feria V. Majoris Hebdomadæ, & de Sacris ejus Ritibus peragendis in Minoribus Ecclesiis.

XXVII. Ante Officium præparentur in Altari omnia, quæ requiruntur pro dicenda Missa propria hujus diei. Advertatur tamen, quòd Crux, quæ est inter candelabra, remaneat tecta velo violacei coloris, juxta nostram sententiam suprâ, & Missale collocetur super pulvino albo, seu legili in cornu Epistolæ. In Abaco verò, seu Credentia, sit Calix pro Missa, cum ornamentis coloris albi, & duplici Hostia. Rursus sit etiam alius Calix, cum Palla, Patena, velo albo, & ligula serica albi coloris; deinde Pyxis cum Particulis consecrandis ad Communionem Populi, Thuribulum cum Navicula, Velum humerale albi coloris; prope Credentiam verò sit præparata Crux processio-

nalis, cooperta velo violaceo, & extra cancellos Baldacchinum hastatum albi coloris pro Processione, vel in defectum Baldacchini paretur umbella dicti coloris prope Credentiam. Denique crotalum pro ligno salutationis Angelicæ. In Sacristia tria Superpellicea pro Clericis, & omnia ea sunt parata, quæ requiruntur pro Missa Privata celebranda. Præterea Pluviale album pro Processione, & Stola violacea pro denudatione Altaris; ita etiam funalia, sive candelæ pro dicta Processione.

In Sacello verò, pro reponendo SS. Sacramento, debent disponi, & parari omnia ea, quæ diximus suprâ, nempe Altare erectum cum luminibus, &c. Capisula elegans, clave

clave firmanda, pro Calice servando; Corporale stratum intra Casulam; aliud Corporale super Altare, & scabellum graduatum, pro repositione Calicis in Casula.

Hora congrua Rector Ecclesiæ Missam celebraturus, induit se paramentis Missalibus albi coloris, & interim primus Clericus accendit candelas in Altari majori, aptat Calicem in medio ejus, & retro illum Pyxidem cum Particulis. Deinde idem Celebrans, precedente primo Clerico, & post eum secundo cum tertio, manibus junctis procedit recto capite ad Altare, ubi Missam de die celebrabit cum cantu, si fieri potest, eo modo, quo diximus supra in Dominica Palmarum, & quando cantatur Missa sine Ministris. In eadem Missa, ultra Hostiam consecratam, consecratur & alia, & Particulæ pro Communione Fidelium, & pro Infirmis. Dum Celebrans dicit Orationes ante Communionem, primus Clericus portat ex Abaco ad Altare Calicem vacuum, cum Palla, Patena, Velo albi coloris, & Vittâ serica. Idem Celebrans, sumpto Sanguine, & cooperito Calice, ex quo eum sumpsit, ponit alterum Calicem à primo Clerico delatum in medio Corporalis, & detegit, deinde genuflexit, & alteram Hostiam consecratam in eo reponit, cooperit Palla, & Patena inversa, velamque desuper expandit, quo facto, facit Communionem Clericorum apud Altare, juxta morem consuetum, cum debitis genuflexionibus, deinde Virorum, & Mulierum ad cancellos.

Peracta Communione, Celebrans ad Altare cooperit Pyxidem, eamque reponit in Tabernaculo, postea prosequitur Missam cum iisdem Ritibus, & Ceremoniis, ac si esset expositum SS. Sacramentum ad Altare. Sumpta ab eodem Celebrante ablutione digitorum, Calix Missæ defertur à primo Clerico ad Credentiam. Interim accenduntur candelæ in Sacello Sepulchri, disponitur Baldachinum, seu umbella, & distribuuntur

cerei pro sodalibus, si adsint, vel cultioribus de Populo.

Finita Missa, accedit ad medium Altaris, genuflexit, & per viam breviorē descendit ad planum Epistolæ, ibique per manus Clericorum deponit Planetam, & Manipulum, & accipit Pluviale albi coloris. Utrum autem in defectu Pluvialis debeat deponere Casulam, & Manipulum, an verò ob majorem erga Sacramentum reverentiam retinere Casulam (deponendo tamen Manipulum) eaque uti pro Pluviali, controversatur inter DD. Bauldry agens de Feria V. in Cœna Domini *art. 6. num. 5.* sustinet, loco Pluvialis adhibendam esse Planetam, cui sententiæ adhæret etiam Boverius in Ceremoniali PP. Cappuccinorum; quibus tamen opponitur P. Victorius ejusdem Ordinis Cappuccinorum in Synopsi Sacrorum Rituum *pag. mihi 60.* hac permotus ratione, nimirum quia cum in Rubricis, tum generalibus, tum particularibus, præcipiatur, ut in casibus, in quibus Pluvialis usus præscribitur, Sacerdos (eo deficiente) stet sine Planeta, cum Stola tantum super Albam, sine Manipulo; hinc infert, quod inhærendo Rubricis, Planeta pro Pluviali inservire non potest. Et quamvis Rubrica Generalis Missæ *part. 1. tit. 19. num. 4.* videatur restricta ad solas benedictiones, quæ fiunt in Altari; nihilominus Auctores illam passim ad alios casus similes extendunt: videlicet Gavantus *part. 2. tit. 11. num. 4.* & Billus *lit. M. num. 22.* ad absolutionem post Missam Defunctorum, Claudius Arnaud. *tract. 1. part. 1. tit. 19. num. 4.* ad Processionem, Castaldus *lib. 2. sect. 2. cap. 1. num. 5.* ad aspersionem Aquæ benedictæ, quæ fit diebus Dominicis, & idem docet P. Quarti de Benedictionibus *tit. 3. sect. 1. num. 4.* qui in Commentariis super Rubricas Missalis *part. 1. tit. 19. num. 4.* eam generalem Rubricam, seu Legem, accipit tanquam absolutè, & generaliter latam; & tandem Anonymus quidam à præfato P. Victorio allegatus, Rubricarum peritissimus,

ut ait ipse, in Rituum expositione *part. 2. cap. 1. num. 2.* eam extendit ad Expositionem, ac Benedictionem SS. Sacramenti. Gavantus verò *part. 1. tit. 19. num. 4. lit. m.* aperte docet, quòd *Planeta cum Stola est habitus ad Missam tantum, & idèd potius Stola super Albam sufficit, deficientè Pluviali.* Ex his præfatus P. Victorius deducit, quòd sine Planeta in defectu Pluvialis debeat deferri SS. Sacramentum hac die ad Sacellum, ubi est Capsula, in qua reponi debet. Verùm contraria sententia non caret sua probabilitate, & cum hæc Processio sit quoddam veluti complementum Missæ antea celebratæ, valdè decens videtur, quòd à Celebrante deferatur Sacramentum cum Casula, sicut postridie ex Rubricis ejus diei reportandum est Sacramentum à Sepulchro ad Altare cum Planeta, & in Festo Corporis Christi, plerisque in locis intersit Processioni hujus diei aliqui Sacerdotes Planeta induti.

Sacerdos, inquam, paratus ut supra, vel cum Pluviali, vel sine ipso cum Stola, per anteriorem viam redit ad medium Altaris, ubi flectit utrumque genu, deinde manens genuflexus super infimo Altaris gradu, præterquam dum imponit Thus in Thuribulo, ministrante aliquo Acolyto, sine osculis, & benedictione, deinde Sacramentum incensat triplici ductu, postea sumit Velum humerale adjuvante aliquo Acolyto, & surgens ascendit ad suppedaneum Altaris & genuflectit, deinde surgit, & ad cautelam firmat velum Calicis ligula serica. Accipit deinde Calicem sinistra per nodum, submitteus eam velo, & dexteram ponit supra Calicem, supra quam secundus Clericus extendit extremitates ambas Veli humeralis.

Si nulli sint Cantores, ipsemet Celebrans, facie ad Populum conversa, incipit Hymnum: *Pange lingua, &c.* postque statim incipit Processio, in qua proceditur ordine equenti.

Primò, procedunt Sodales alicujus Confraternitatis, si qui sunt, vel pii Viri cum luminibus. Secundò, Crux processionalis delata à tertio Clerico. Tertio, primus Clericus cum Thuribulo fumigante. Quarto, Celebrans sub Baldacchino, vel sub umbella, & à sinistris ejus Clericus, elevans ejus vestis anterioris extremitates, dum descendit gradus, vel ascendit, & recitans cum eodem Sacerdote *Pange lingua, &c.* illaque proseguendo.

Cum perventum fuerit ad Sacellum, omnes se disponunt per duas partes, ita ut Celebrans & Thuriferarius transire possint per medium illorum, deferens verò Crucem, sistit è regione Sacelli. Celebrans ascendit ad Altare ejusdem Sacelli, & deponit Calicem super Corporale extensum in ejus Mensa, & deinde descendit primum gradum, & genuflexus in suppedaneo, deponit Velum humerale. Interim deferentes Baldacchinum asportant illud in locum congruum, tunc Celebrans surgens, imponit Incensam in Thuribulum sine benedictione, & sine osculis, & utroque genu procumbens, inclinat profunde capite antea, & post, Sacramentum incensat triplici ductu, recitantibus interim Clericis *¶ Tantum ergo Sacramentum, &c.*

Facta incensatione, surgit, & genuflectione iterum facta, postea Calicem in Capsula reponit, eamque claudit, deinde descendit ad secundum, vel infimum gradum, ubi parumper orat; deinde surgit, & facta iterum genuflectione ambobus genibus in plano, per breviorè viam recedit, præcedente Cruce, medius inter duos Clericos, & revertitur ad Altare majus, ibique facta genuflectione, ascendit ad suppedaneum, indeque extrahit è Tabernaculo, & defert Pyxidem, in qua sunt Particulæ, præcedentibus duobus Clericis cum candelis accensis ad locum paratum; quo factò, pergit in Sacrarium, ubi deponit paramenta alba, sed non Albam, post-

postea accedit in Chorum, ubi incipit, & prosequitur Vesperas sine cantu, quibus finit Stolum violaceam super Albam pendentem ante pectus, & procedit ita indutus ad denudationem Altaris, adjuvante aliquo Ministro, seu pluribus, dicens Antiphonam: *Dixerunt sibi, &c.* & Psalmum *Deus, Deus meus, respice in me, &c.* quem interim Cantores prosequuntur, si qui fortè adsint.

Denudatis etiam aliis Altaribus, si quæ sunt, redit ante Altare majus, ubi post ultimam y. Psalmi, & repetita Antiphona, genuflectit cum omnibus aliis, dum aliquis Clericus dat signum Salutationis Angelicæ cum crotalo; Surgit deinde, & facta genuflectione Cruci cum suis Clericis, revertitur

in Sacristiam, ubi paramenta deponit, & gratias Deo agit.

Curare debet Ecclesiæ Rector, ut assidue adsint, qui orent ante SS. Sacramentum in Sacello Sepulchri, & decens numerus Cereorum in eo colluceat.

Antequàm finem imponamus Observationibus, quæ spectant ad Ritus dirigendos hujus diei, advertere debemus, quòd tota hebdomada, sicut alibi diximus, non possunt celebrari Missæ de Requiem, etiam præsentè Cadavere, sed per totum hoc ultimum triduum neque possunt celebrari Exequia sollempnes pro Defunctis, uti decrevit Sac. Rit. Congregatio die 11. Augusti 1736. in *Placentina*, quod Decretum datum est in nostro Indice sub n. 690.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. IX. De Feria VI. in Parasceve.

I. Gavant. pag. 194. col. 1. n. 1. *Institu-
tum Feria Parasceve, &c.*) Apostolos, Mytheriorum, quorum ipsi fuerant testes, instituentes Festa, unum in Dominica Paschæ honorem præcepisse, communis est Ecclesiæ sententia, Augustini etiam auctoritate firmata, quæ habetur in *epistola 45.* novæ editionis. Hoc autem Festum, licet augustissimum esset, precibus tamen, jejniis, & mortificatione potius quàm lætitiæ signis celebrabatur. Tertullianus hanc diem Paschæ nomine non semel appellat, tum lib.

adversus Judæos, tum lib. quarto adversus Marcionem, tum lib. de Oratione, ubi affirmat, diem Paschæ esse diem luctus, & publici jejunii, ac propterea pacem in Fidelium cœtibus osculo non esse tribuendam, his verbis: *Sic & die Paschæ, quo communis, & quasi publica jejunii Religio est, merito depomimus osculum, nihil curantes de osculando, quod cum omnibus faciamus.* Nunc ad ejusdem Feriæ recentes Ritus minutè examinandos descendimus.

Pro Ritibus servandis à principio Officii hujus Feriæ VI. in Parasceve, usque ad finem Tractus, antequàm incipiat Passio,

De præparandis pro dicto Officio hujus Feriæ in Altari majori. §. I.

II. Altare majus, & gradus ejus, debent esse omnino nudi, Tabernaculum SS. Sacramenti sit pariter nudum, vel coopertum co-

nopeo potius violaceo, quàm nigro, ut supra diximus. In medio ejusdem Altaris collocetur Crux cooperta velo nigro, ut ait Ga-

vantus hoc tit. lit. b. vel potius violaceo, ut docet Bauldry part. 4. cap. 10. de Feria VI. in Parasceve art. 1. n. 1. & Turrinus part. 6. sect. 2. cap. 2. sed dictum velum ita componatur, ut facile denudari possit ante adorationem Crucis, de qua infra. Solent aliqui, ut diximus supra, aliam Crucem formæ grandioris, diversam ab illa, quæ est inter candelabra, suo velo coopertam, super Altare hæc die præparare, sed videtur, esse discooperiendam à Celebrante illam eandem Crucem, quæ est inter candelabra; præterquam quod ex ipsa Rubrica infra attentè considerata, & ex figura Ceremonialis Episcoporum sub Innocentio X. impressi *lib. 2. cap. 26.* aperte deducitur, discooperiendam esse à Celebrante illam eandem Crucem, quæ est inter supradicta candelabra, quia in illa figura Crux adoranda est posita super gradus Altaris, & pes solus inter candelabra sine Cruce conspicitur, ex quo patet, Crucem adorandam ex illo pede desumptam fuisse, ut observat Billus *lit. A. num. 295.* & Nicolaus de Bralio *suprà cap. 11. num. 11.* ac propterea curare debet omnimodè Ceremoniarius (si Crux ordinaria Altaris esset valde incommoda) ut Crux alia adoranda collocetur in medio Al-

taris, quæ suo tempore discooperiatur, & hæc eadem publicæ adorationi jam expolita postmodum suo in pede in medio Altaris inter candelabra reponetur. Præterea super idem Altare poni debent sex candelabra obsecuri coloris, ferrea, aut lignea, cum cancellis cera communis extinctis, nihilque aliud super idem Altare ponatur præter prædicta.

Antequàm Celebrans accedat ad Altare, vel circa finem Nonæ, Ceremoniarius, vel Sacrifista ponat tres cussinos coriaceos, vel laneos super ultimum gradum Altaris, parum distantes inter se, super quos Celebrans, & Ministri Sacri, dum stant prostrati super pavimentum Cappellæ, deponent brachia, ut infra. Bauldry *suprà art. 2. n. 2. Billus lit. F. n. 45. §. 2.* In plano Presbyterii ante gradus Altaris non debet sterni pannus niger, qui infimo gradui inbareat, iuxta sententiam Gavanti *hic*, Arnaudi, & Hippolyti à Portu *cap. 2. de Officio hujus Fieri n. 11. num. 17.* tum quia talis pannus lapidei sollemnitate, tum quia graduum mundiciem, & Cappellæ, excludit necessitatem hujus panni, quem tamen Castaldus *lib. 3. sect. 5. cap. 1. n. 5.* sterni debere asserit.

De præparandis in Abaco, seu Credentia Altaris majoris, §. II.

III. Credentia sit etiam nuda, sed paulo ante Officium tegi debet Mappa linea alba à nulla parte pendente: Gavantus hoc tit. lit. b. Turrinus *part. 3. sect. 2. cap. 2.* Billus *lit. C. num. 555.* vel quæ ad summum per ejus latera tantillum pendeat; ex Bauldry *part. 4. art. 1. n. 1.* In medio ipsius Credentiæ à parte anteriori poni debet Bursa nigra Corporalium, quali jacens, cum Purificatorio, habens intus Corporale mundum. Gavantus *suprà*; Bauldry *suprà n. 4.* Hippolytus à Portu *sup. n. 15.*

Ad latus Bursæ, versùs Altare, cussinus niger cum Missali pro Celebrante. Ad latus sinistrum alius liber Missalis pro Ministris,

quæ Missalia sint tecta, si fieri potest, tegumentis nigris. Post Bursam pelvicola, cum ampullis aquæ, & vini, omnino vitreis, cum manutergio. Ante Bursam collocetur Mappa oblonga plicata, explicanda super Altare ad initium Officii. Post Missale Sacerdotis Velum humerale album, sed hoc, ut dicemus infra, melius collocabitur in Sacello, ubi est SS. Sacramentum, cum Celebrans illud ibidem ad Processionem sumere debeat. Post Ministrorum Missale Stola latior nigri coloris pro Diacono, qua utetur, cum cantabit eam partem Passionis, quæ dicitur in tono Evangelii, & in Processione, ac reliquo Officio usque ad finem; Bauldry *sup. n. 2.* Hip-

Hippolytus à Portu *suprà*; prope pelvicularum ampullarum vas vitreum ad purificandos digitos, & purificatorium ad eos tergendos, si forte Celebrans tetigerit Sacramentum, dum illud deponet in Patenam; Bauldry *suprà*; nisi commodius videatur, collocare dictum vas super Altare, non procul ab ostiolo aperto Tabernaculi; Hippolytus à Portu *suprà*. Collocetur etiam in ea velum parvum nigrum, pro cooperiendis, & reportando Calice ad Credentiam post Officium, Memoriale Rituum majoris hebdomadae *tit. de Feria VI. in Parasceve, tit. 1. de Abaco, in Credentia num. 10.* octo candelæ ex cera

alba tradendæ octo Hastiferis post regressum Processionis. Memoriale prædictum *ibidem num. 14.* In medio partis posterioris ipsius Credentia aliqui addunt colloandum esse Bacile, Buccale, & Pateram argenteam, pro lotione manuum Celebrantis, & unum mantile, seu mantergium pro absterfione earundem, præsertim, quando Celebrans est in aliqua dignitate constitutus. Denique ubi est consuetudo, debet poni pelvis, seu lanx argentea, ad recipiendas oblationes, quæ Cruci offeruntur, tam à Clericis, quam à Viris de Populo, in ipsius adoratione. Ex Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 25. §. 2.*

De aliis præparandis in Presbyterio, & Choro. §. III.

IV. In Presbyterio, vel in aliquo loco congruo, remoto tamen, & separato ab Altari, præparentur tres cussini coriacei, vel ex alia materia coloris violacei, de quibus *suprà*; item in eodem loco, sive in Choro, præparetur tapes oblongus, seu pannus violaceus, extendendus suo tempore pro adoratione Crucis. Magnus etiam pulvinus ex serico villosio violaceo, vel ex alia materia serica, ubi Crux erit ponenda, & velum album serico violaceo contextum, super eo explicandum; Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 25. §. 3.* Bauldry *part. 4. cap. 10. art. 1. num. 5.* Billus *tom. 1. lit. F num. 45. §. 1.* & si ob Populi frequentiam pluribus in locis, ad evitandam confusionem per Ecclesiam, Sacra Crucis imagines exponendæ essent, hæc o-

mnia multiplicari poterunt, & aliæ Cruces præparari.

Parentur etiam in aliquo loco aliquantulum remoto versus cornu Evangelii tria legilia nuda, super quæ cantabitur Passio, sicut & tria Missalia pro Passione decantanda, vel potius tres Codices, in quibus diligenter notata sit Passio.

Ponatur scammum oblongum in Presbyterio omnino nudum à parte Epistola, in quo Celebrans, & Ministri Sacri suo tempore sedere debent. Bauldry *sup. n. 7.* Billus *suprà*, Gerlacus Vinitor *part. 6. tit. 1. n. 3.*

Item in eodem loco instrumentum ligneum, seu crotalum, tam pro elevatione Hostiæ, ubi solet adhiberi, quam pro signo Salutationis Angelicæ.

De aliis præparandis in Sacristia. §. IV.

V. Sacrista parare debet in Sacristia paramenta nigri coloris pro Celebrante, & Ministris Sacris, scilicet quatuor Planetas, quarum tres sint plicatæ ante pectus, deferendæ de more, prima pro Diacono, secunda pro Subdiacono ordinario, tertia verò erit pro Subdiacono, qui Crucem in processione deferet, quam aliqui omittunt, quia potest uti

Planeta Diaconi, cum ille Stola latiori indutus in Processione procedat; duas Stolas nigras, quarum una sit Diaconalis, altera Presbyteralis, deinde Stolam latiorem pariter nigram pro eodem Diacono, tres Manipulos ejusdem coloris, quatuor Amictus, quatuor Albas, quatuor Cingula. Item præparentur pro aliis tribus, qui Passionem

sunt

sunt cantaturi, tres alii Amictus, tres Alba, tria Cingula, tres Stolaë Diaconales, & totidem Manipuli pariter nigri coloris.

Item in Sacristia Cathedralis Ecclesie, quando Episcopus celebrat, parentur Pluvialia nigri coloris si adsint, aliter coloris violacei, juxta numerum Hastarum Baldacchini, pro Beneficiatis, vel Mansionariis, qui deferre debent Baldacchinum, dum fit Processio; deficientibus Pluvialibus, deferent illud cum Cottis, Cerem. Episc. lib. 2. cap. 23. §. 10. & cap. 25. §. 31. semper tamen sine Stolis; vel melius in habitu Choralis, prout mos est in Romanis Basilicis. Præparentur etiam in Sacristia duo Thuribula, & totidem Naviculæ, vel saltem una, pro Processione, & reliquo Officio; paratur quoque vas cum carbonibus accensis, ut suo tempore præstò sint; item duo candelabra cum suis candelis extinctis ex cera communi, deferenda à Ceroferariis in Processione, & Crux processionalis, denudanda postquam Crux Altaris majoris denudata fuerit; quæ tunc

à Sacrista privatim deferretur ad Presbyterium, & ponitur ad cornu Epistolæ prope Credentiam, ut colligitur ex Basso tom. 1. in D. num. 225. §. 6. Parentur etiam Coetz, pro numero Clericorum inservientium Officio, & candelæ, sive funalia cere communis, pro numero Clericorum deferenda in Processione. Item pro Altari, tempore quo celebrandum erit, seu potius Hostia consumenda, præparetur tobalea pro Altaris Mensa cooperienda, necnon alia mappa pro Credentia, quæ nulla ex parte pendente intra dictas Mensam, & Credentiam. Pelvinus nigri coloris, duo Missalia, veluti, Calix, & bursa, nigri pariter coloris, immo habens mundum Corporale, & purificatorium, denique pellicula cum ampullis vitæ, aquam, & vinum respectivè continentibus, necnon vasculum crystallinum ad abluendum Sacerdotis digitos, si opus fuerit, quæ omnia tempore opportuno deferantur super Credentiam, ut mox diximus.

De aliis præparandis prope Sacellum, &c. § V.

VI. Prope Sacellum, ubi est reconditum SS. Sacramentum, ponatur Baldacchinum album, non nigrum, in Processione deferendum; item velum humerale album, juxta sententiam Gavanti, Corsetti, Christiani, Bauldry, Castaldi supra, imò juxta mentem Clementis XI. declaratam in sua Instructione edita 20. Januarii 1705. & à nobis supe-

ri s per extensum allata, imponendum Celebrantis humeris ad Processionem, eo modo quo diximus in Feria V. supra, &c. Item parentur in supradicto Sacello intortia, & cerei, pro Canonicis si sint, & aliis de Clero, & scabellum graduatum, si opus sit, pro Diacono, qui Calicem è capsula extrahere debet.

Pro Ritibus servandis hac die, à fine Horarum Canonicarum, usque ad initium Passionis §. VI.

VII. Rubr. n. 2. pag. 194. & Gavant. ibid. col. 1. lit. a. *Finita Nona, &c.* Dum cantatur Nona, Celebrans, & alii Ministri Sacri, adjuvantibus Acolythis, induuntur suis paramentis in Sacristia. Finita autem Nona, exeunt Celebrans, & Ministri parati, de Sacristia.

VIII. Rubr. n. 2. pag. 194. & Gavant. ibid. col. 1. lit. b. *Procedunt ad Altare, &c.* Ex ad Altare procedunt sequenti ordine. Primus omnium præcedit Thuriferarius, manibus junctis, sine Thuribulo, quem sequuntur Ceroferarii sine candelabris, pariter manibus junctis, tum Ceremoniarius, qui semper,

dum infimum Altaris, ubi in medio, in plano tamen, unico genu Cruci genuflectit unâ cum Ceremoniario, & erectus extra medium Altaris reddit Missale prædicto Ceremoniario, & redit ad locum suum, cum non debeat osculari manum Celebrantis, neque ab eo benedictionem accipere. Cerem. Episc. lib. 2. cap. 25. §. 12. Billus lit. F. §. 8. Bauld. *suprà*.

XIII. Rubr. n. 2. pag. 194. *Quam etiam Sacerdos legit, &c.*) Eandem Prophetiam, quæ cantatur à Lectore, etiam Sacerdos legit submissa voce, qui, si post illam lectam cum Tractu sequenti, cum Ministris Sacris federe velit, poterit id facere, sed super seannum nudum præparatum, de quo *suprà*; & dum ea cantatur, sedent, ut diximus, omnes in Choro, in quo, finita à Lectore tali Prophetia, cantatur Tractus. Billus *sup.* §. 9. & 10. & Bauld. *suprà*.

XIV. Rubr. n. 3. pag. 194. *Fit ito Tractu.*) Cantata Lectione, Ministri recedunt à latere dextero Celebrantis, & descendunt, unus post alium, retro Celebrantem, ut sit ad Oraciones Missæ; Celebrans verò stat in cornu Epistolæ, ut prius; si tamen cum Ministris sedeat, tempore, quo in Choro cantatur Tractus, tunc circa finem ejusdem surgit cum Ministris, & accedit ad idem cornu Epistolæ per brevioram viam, quia non debet accedere ad medium, pro dicendo *Dominus vobiscum*; & ibi in cornu Epistolæ, dum Ministri Sacri stant unus post alium, ut *suprà*, dicit absolute *Oremus*. Bauldry *sup. n. 10.* Billus *sup.* §. 10. Vinitor *part. 6. tit. 11. n. 10. & 12.*

XV. Gavant. pag. 195. col. 2. post Rubr. n. 3. *Diaconus genuflectit ante alios, dicens, &c.*) Dicto *Oremus* à sacerdote, Diaconus dicit *Et hæc genua*, & hæc dicens, primus omnium genuflectit, statimque omnes cum

eo pariter genuflectunt, solo Celebrante excepto, tum Subdiaconus primò surgens, & alii cum eo, dicit *Levatis*, quod semper eodem modo in pari casu servari debet. Bauldry, Billus *sup. a.*, & Vinitor pariter *sup. n. 17.* Postea Celebrans extensis manibus cantat Oracionem ut in Missali, ad quam Sacri Ministri stant adhuc unus post alium post Celebrantem, sicut etiam omnes in Choro stare debent capite inclinato. Bauldry *sup. n. 11.* Billus *sup.* §. 11. Vinitor *sup. n. 12.*

XVI. Rubr. n. 4. pag. 195. *Subdiaconus in tono Epistolæ, &c.*) Dum Celebrans dicit Oracionem, Subdiaconus vadit ad Credentiam cum debitis reverentiis, ubi deponit Planetam plicatam, si ea utitur, capit Missale à Ceremoniario, & facta Altari genuflexione, ac salutato semper hinc inde Choro, cum eodem Ceremoniario, in loco confucto cantat Lectionem (tenens sibi Missale) in tono Epistolæ, interim habens præparatum Ceremoniarium à sinistris; & dum Subdiaconus cantat Lectionem, Celebrans legit pariter eandem, cum Tractu, submissa voce, assistente sibi Diacono à dexteris, qui tamen in fine non respondet: *Deo gratias*.

XVII. Gavant. pag. 195. col. 2. post Rubr. n. 4. *Subdiaconus in fine non osculatur, &c.*) Subdiaconus verò, finita Lectione, & facta iterum genuflexione Altari, & reverentia Cruci, reddit Missale Ceremoniario. Bauldry *part. 4. cap. 10. art. 2. num. 11. & 12.* & sine osculo manus Celebrantis, ac sine ejus benedictione, vadit ad Credentiam, ibique resumens Planetam plicatam, redit postea ad Celebrantem, assistens ei à dexteris Diaconi, ut in Introitu Missæ, in cornu Epistolæ, nisi ipse Celebrans cum Ministris sedeat, tempore, quo in Choro cantatur Tractus post prædictam Lectionem. Billus *suprà*, & Bauldry *suprà*.

Pro Ritibus peragendis in hac Feria, ab initio Passionis,
usque ad denudationem Crucis exclusivè.

XVIII. Rubr. n. 5. pag. 195. *Finito Tractu, dicitur Passio, &c.* Quando Subdiaconus cantat Lectionem, seu secundam Propheticam, Celebrans leget illam cum Tractu sequenti, assistente sibi Diacono, sicut ad primam. Interim verò tres Diaconi cantantur Passionem pergent ad Sacristiam, & ibi adjuvantibus aliquibus Clericis, induuntur Albis, Manipulis, & Stolis Diaconalibus nigri coloris. Lectione à Subdiacono cantata, & dum cantatur Tractus in Choro, disponantur ab Acolythis tria legilia in eodem loco, ut diximus in Dominica Palmarum, pro cantanda Passione. Circa finem ejusdem Tractus, seu aliquam ejus partem (non enim necesse est, quòd v. omnes ipsius Tractus cantentur ex communi praxi Urbis, sed pauci sufficiunt, si ita videatur, præsertim ob paucitatem Cantorum; convenientius tamen est, ut omnes cantentur. Bauld. part. 4. cap. 6. art. 1. n. 122) exeunt de Sacristia Cantores Passionis, præcedente Ceremonia, &c. qui eodem ordine, quo diximus supra in Dominica Palmarum, accedent ad Altare, & cantabunt Passionem, eaque finitæ, in Sacristiam se recipient.

Si Celebrans sedeat tempore Tractus, surgat paulò antè quàm Cantores incipiant Passionem, perget ad cornu Epistolæ eum Ministris, ut dictum est supra, & ibi leget Passionem, dum à Cantoribus inchoabitur, aliquantulum ad eos conversus, assistentibus sibi Diacono, & Subdiacono, & omnia alia peragendo, ut diximus supra agentes de Passione, quæ cantatur in Dominica Palmarum. Ad verba *Tradidit spiritum*, dum Celebrans privatè legit Passionem: an genuflectere debeat, vide ea, quæ diximus supra in Dominica Palmarum; dum verò prædicta verba cantantur ab eo, qui agit personam

Evangelistæ, omnes genuflectere debent, vel, juxta consuetudinem locorum, ad terram se prosternent, & se gerent, ut dictum est supra in Dominica præcedenti. Surgens autem Celebrans, redit ad cornu Epistolæ, ubi inclinatus dicit: *Munda cor meum, &c.* non verò *Sube Domine, &c.* quia benedictio non petitur, ut clarè habetur in Missali, Nicolaus de Bralio part. 3. cap. 11. n. 9. Billus lit. F. n. 45. §. 13. & leget ibidem reliquam Passionis partem, assistentibus Ministris ad dexteram, sicuti ad primam partem ejusdem Passionis.

XIX. Gavant. pag. 196. col. 1. post Rubr. n. 8. *Diaconus reliqua facit de more, &c.* Tum Diaconus, cum debitis reverentiis antè, & post, accedet ad Credentiam, ibique deposita Planeta, accipit Stolum nigram latiore (quam Planetam non resumit nisi post Communionem Celebrantis, quod semper in similibus casibus est observandum, Billus lit. F. num. 45. §. 14. & lit. M. num. 250. §. 4.) Tum accipit Missale, illudque portat ad Altare, deinde genuflexus in loco solito Missæ Sollemnis, dicit: *Munda cor meum, &c.* non petit benedictionem, ut in Rubrica, sed statim accipit Missale, & statim, ut Cantores terminaverint Passionem, vadit de more ad locum Evangelii, cum Subdiacono, & Ceroferariis, facta priùs ab omnibus genuflectione Crucis, manibus junctis (sine Cereis, & sine Thuribulo) & cum ad locum pervenerint, cantat in tono Evangelii reliquam Passionis partem more consueto, sed non incensando, & non signando librum, neque se ipsum. Celebrans ad hanc Passionis partem stabit manibus junctis ante pectus in eodem cornu Epistolæ, conversa facie ad Diaconum; Thuriferarius verò prope Credentiam, similiter conversus ad Diaconum, & Ceremonia-

Ddd d 2

niarius in eodem loco ut aliis. Cùmque eam Passionis partem absolverit Diaconus, Subdiaconus claudet librum, nec osculandum deferet Celebranti (qui pariter non incensabitur à Diacono) sed mox tradet eum Ceremoniario, qui, eo accepto, præcedit, & Clerici sequuntur ordine consueto, quos sequuntur Diaconus & Subdiaconus pares, & facta genuflexione in medio de more, vadant omnes ad sua loca. Cerem. Episc. *sup.* §. 19.

XX. Gavant. pag. 196. col. 1. post Rubr. n. 9. *Ministri stant post Celebrantem, &c.*) Post prædicta Diaconus, factis debitis reverentiis ut supra, accedit cum Subdiacono ad Celebrantem, ut ad Orationem Missæ Sollemnis, hoc est retro, manibus junctis, unus post alium.

Interim Celebrans, stans in cornu Epistolæ, incipiet absolute, junctis manibus, primam monitionem: *Oremus dilectissimi, &c.* ut in Missali, eaque finita, extendens, & jungens manus, & caput inclinans Cruci, subjunget *Oremus*, subdet verò Diaconus: *Flectamus genua*, & Subdiaconus *Levate*, ut supra; tum cantabit Celebrans primam Orationem, extensis manibus, & in tono Ora-

tionis Missæ ferialis, ac eodem tono, & Ritum, cantabit reliqua, Orationes scilicet extensis manibus, monitiones autem junctis, sed eodem cantu, quo primam; Chorus ad eandem Orationes, & monitiones, stat versus Altare nudo capite, genuflectens, cùm dicitur *Flectamus genua*, & surgens, cùm dicitur *Levate*, ac in fine Orationum respondebit *Amen*, excepto ad Orationem pro Judæis, in qua non dicitur pariter *Flectamus genua*, nec *Oremus*. Ad Orationem pro Papa, quando hic nominatur, Celebrans inclinat caput versus librum inclinatione minimarum minimam, quod etiam omnes alii faciunt.

Si Imperator nondum sit coronatus, additur in monitione *Electus*, ut habetur in Missali. Si verò Imperator sit defunctus, & Imperium sit vacans, tunc in Oratione pro Imperatore dicantur hæc verba: *Oremus pro Romano Imperio, ut Deus, &c.* ita Macius in *Histor. v. Cereus*. Non tamen addi debet nomen Regis, vel alterius Principis, seu Domini Loci, quia hoc esset contra Bullam S. Pii V. ut optime adnotat Gerlacus Vinitor *part. 6. tit. 11. num. 18.*

Pro Ritibus peragendis, à Crucis denudatione, usque ad Processionem.

XXI. Rubr. n. 11. pag. 196. *Completis Orationibus, &c.*) Dum dicantur ultimæ Orationes, Acolythi, duce secundo Ceremoniario, extendunt tapetem seu pannum violaceum ante gradus Altaris, seu per planum Presbyterii, ita ut pars ejusdem panni superior sit super ejus primos gradus. Cerem. Episc. *lib. 1. cap. 25. §. 22. & cap. 26. §. 8.* Horatius Christiani *scilicet. 4. cap. 3. n. 1.* & in infimo gradu Altaris ponent cussinum, & super cussinum extendent velum pretiosum vio. aceto serico contextum, de quo supra, seu mappam, sericam.

XXII. Rubr. eod. n. 11. pag. 196. *Sacerdos, deposita casula, accedit, &c.*) Cele-

brans verò, cantatis Orationibus, descendit extra cornu Epistolæ ad partem posteriorem Altaris, ubi adjuvante aliquo Acolythis, vel Ceremoniario; deponit Planetam, quam Ceremoniarius transfert ad Credentiam; & Subdiaconus cum eo, in eodem cornu Epistolæ extra Altare, adjuvante aliquo Acolythis, deponit pariter suam Planetam plicatam, juxta communiorem usum Urbis, quam vel primus Ceremoniarius, vel aliquis Acolythus ad Credentiam pariter transfert. Nicolaus de Bralione *part. 3. Bauldry part. 4. cap. 10. art. 1. n. 1.* Diaconus tamen suam Stolam latiore retinet. Nicolaus de Bralione *ibidem supra*. Sed antequam prædicta per-

pergant ad Crucis adorationem, debent omnes deponere etiam Manipulos, juxta Decretum recens emanatum die 15. Septemb. 1736. in *Tuletana*, & datum in nostro Indice sub n. 694.

XXIII. Rubr. n. 11. pag. 196. *Et ibi in posteriore parte anguli Altaris, &c.* Tum Celebrans, medius inter Sacros Ministros, accedat ad angulam posteriorem cornu Altaris in parte Epistole, ut sit quasi collateralis candelabris super Altare positus, ibique se collocat in secundo gradu, Memoriale Rituum cap. 2. §. 4. de Crucis denudat. n. 4. versa facie ad Populum; Cerem. Episc. lib. 2. cap. 25. §. 23. & statim Diaconus, relicto hic Celebrante cum Subdiacono à sinistris, procedit per planum ad medium Altaris, ubi, facta reverenter genuflexione Cruci unico genu super infimum gradum, expectat, donec eam sibi tradat sine osculis primus Cere- moniarum, qui ideo facta prius genuflexione, eandem de Altari devotè capit, quam Crucem suo velo coopertam, Diaconus summa cum reverentia portat, conversa facie ad se ipsum, ad Celebrantem per planum, & eandem illam, facie Crucifixi ad Populum versa, in manibus sine osculis tradit. Bissus & D. n. 28. §. 1. Bauldry part. 4. cap. 10. art. 3. num. 2.

XXIV. Rubr. num. 11. pag. 196. & Gama. ibid. col. 1. lit. i *A summitate parum cooperit, &c.* Celebrans, devotè accepta Cruce, stans ibidem adhuc versùs Populum, in medio Diaconi à dexteris, & Subdiaconi à sinistris ejus, versa facie ad Crucem, sinistra eam tenens, manu dextera discooperit Crucis summitatem, usque ad ejusdem Crucis lignum transversum; ita tamen, ut Crucis caput non appareat, adjuvantibus eum Cere- moniario, & Ministris Sacris, si opus sit. Bauldry *suprà* n. 3. Interim accedit ad superadictum Celebrantem aliquis Acolythus cum debitis reverentiis, deferens Missale, quod apertum tenet ante eum, stans renibus ad Populum versis. Bauldry *suprà*, Memo-

riale Rituum *suprà* n. 5. Cerem. Episc. lib. 2. cap. 26. §. 9. Discooperita summitate illa Crucis, Celebrans ambabus manibus Crucem elevans reverenter ad altitudinem oculorum, ex Ceremoniali Papæ Marcelli Corcyrensis lib. 1. sect. 1. cap. 51. eam Populo ostendit, ac voce gravi, aliquantulum demissa (ut secundò, & tertio altiùs cantere possit citra indecentiam) ex Missali sustentato ab Acolytho, ut *suprà* dictum est, incipit solus, in cantu secundum notas in predicto Missali Romano appositas, Antiphonam: *Ecce lignum Crucis*, stantibus omnibus in Choro nudo capite; qua Antiphona à Celebrante intonata, non solum Ministri, sed etiam Cere- moniarum, ac reliqui Cappellani, aut Clerici officio inservientes, sive sint circa Celebrantem, sive suis locis apud Credentiam, dummodò hæc sit prope Altare, prosequuntur cum eodem Celebrante: *In quo salus Mundi pependit*, & non ulterius; Ceremoniale Episc. *suprà*. Paris de Crassis lib. 2. cap. 47. Bauld. *suprà* n. 4. quibus verbis cantatis, Chorus solus respondet, non autem Celebrans, nec Ministri, nec Clerici officio inservientes, cantans illis verbis: *Penite adoremus*, quo tempore omnes, etiam Diaconus, & Subdiaconus, genuflectunt utroque genu, capite etiam valde demisso, ex Nicolao de Bralio *part. 3. cap. 11. num. 13. Bisso sup. §. 3.* (Excepto solo Celebrante, qui semper stat. Ex Rubrica n. 11. & ex Bralio *suprà*) non tamen prosternunt se usque ad terram, quia prostratio, de qua loquitur Missale, intelligitur tantum de genuflexione, ad quam neque valde demittitur, & ratio est, quia Chorus, ita prostratus usque ad terram, vix cantare posset. Bauldry *suprà* n. 4. Bralio, & Bissus *suprà*, Hippolytus à Portu cap. 2. de *Officio Fer. VI. in Parasceve Rubr. 8. in adnot. num. 9.*

XXV. Rubr. n. 11. pag. 196. *Deinde procedit, &c.* Cantatis predictis verbis à Choro, omnes surgunt, & Celebrans accedit ad partem anteriorem anguli ejusdem cornu

D d d 3

Epi-

Epistolar, in eodem scilicet loco, ubi dici solet Introitus Missæ, ibique stans, medius inter Diaconum stantem à dexteris super suppedaneum Altaris, & Subdiaconum à sinistris super gradum proximiorum suppedaneo, quasi illi angulo collateralis versus Populum, & adjuvantibus Ministris Sacris, & primo Ceremoniario, si opus sit, discooperit dexterum brachium Crucis, detegendo etiam caput figuræ Crucifixi; tum Crucem Populo paulò altiùs, quàm priùs, ambabus manibus elevat, mox repetit voce etiam altiori, quàm prima vice, Antiphonam: *Ecce lignum Crucis*, & eam cum Celebrante prosequuntur Ministri Sacri, Ceremoniarii, Cappellani, ut suprà, stantibus omnibus in Choro nudo capite, ut dictum est; & postea iterum Chorus altiùs, quàm prima vice, cantat: *Venite adoremus*, & genuflectunt omnes, excepto Celebrante, ut suprà. Bauldry suprà num. 5. Billus suprà §. 4. Gerlacus Vinitor tit. 11. de Offic. Fer. VI. in Parasceve num. 20. Benvenuti de Ritu servando in Missa pro Feria VI. in Parasceve pag. mibi 93.

XXVI. Rubr. n. 11. pag. 166. *Deinde Sacerdos procedit ad medium.* Deinde surgunt, & Celebrans cum Ministris procedit ante medium Altaris; Rubr. suprà num. 11. Cerem. Episc. lib. 2. cap. 25 §. 23. & stans, ut suprà, versus Populum, inter Sacros Ministros, totam discooperit Crucem, velum tradens Subdiacono, & hic primo Ceremoniario, seu Acolyto, qui illud, factis debitis reverentiis, super Credentiam deponet. Discooperita tota Cruce, eam tenens ambabus manibus altiùs elevat, quàm primò, & secundò; tum tertio etiam voce altiori cantat Antiphonam; *Ecce lignum Crucis*, quam Ministri, & alii, ut suprà prosequuntur supradictis verbis: *In quo salus Mundi*, &c. & deinde Chorus etiam altiùs, quàm secunda vice cantat: *Venite adoremus*, genuflectis omnibus ut suprà. Rubr. suprà cit. Bauldry suprà n. 6. Billus suprà §. 5. Horatius Christiani de

Crucis denudatione fest. 4. cap. 3. n. 6. Hippolytus à Portu suprà n. 16.

XXVII. Rubr. n. 12. pag. 197. & Gavant. ibid. col. 1. lit. m. *Ante Altare preparatum, &c.* Post prædicta Celebrans, sine ulla genuflexione, vel reverentia facta Altari, ut innuit Gavantus hic, & Ceremon. Episcop. lib. 2. cap. 25. §. 24. & cap. 26. §. 10. portat Crucem ambabus manibus elevatam devotè; Ceremon. Episc. suprà descendens per leus Evangelii, tenens faciem Crucifixi ad Populum conversam; Bauldry suprà, Benvenuti suprà, Hippolytus à Portu suprà n. 17. sine Ministris, Ceremoniale Episc. suprà, à Portu, & Benvenuti suprà sed committens solo primo Ceremoniario, qui fimbrias Albæ elevat, cum opus est; & interim omnes remanent genuflexi, Bauldry suprà num. 8. à Portu suprà; nempe Ministri Sacri super suppedaneum, manibus junctis ante pedus, facie versa ad Populum; Hippolytus à Portu suprà; Clericus de libro, quem claudit, genuflectit in secundo gradu versus Altare, à Portu suprà; ceteri verò de Choro genuflectunt in loco suo, facie versa quasi ad Crucem, pariter manibus junctis; Benvenuti, Hippolytus à Portu suprà, & alii; Turinus verò part. 3. fest. 2. cap. 2. §. Sacerdos, vult, quòd peracta denudatione, & cantato ultima vice: *Venite adoremus*, Ministri Sacri descendant de Altari, & cant ad locum sessionis, ibidemque stent, donec Celebrans genuflectus aptet, & firmet Crucem cordulit, si opus est, supra pulvinum, adjuvante aliquo Ceremoniario, Cerem. Episc. lib. 2. cap. 25. §. 24. & cap. 26. §. 10. Bauldry suprà n. 7. pariter genuflexo, Hippolytus à Portu suprà num. 18. qui etiam paulò antè ponere debet prope ipsum pulvinum lancem ad dexteram adorantis, ubi pecunia, quæ Cruci offeruntur, ponantur, Cerem. Episc. suprà; tunc autem, nempe genuflexo Celebrante, Ministri Sacri, & omnes alii, quicumque sint, maneat genuflexi. Bauldry suprà n. 8. Vinitor suprà n. 23. Ego tamen cenfeo, quòd aut genu-

genusflectere debent statim, aut cum Celebrante, ut supra, ita ut talis Ritus utroque modo observari possit. Dum Celebrans ponit Crucem super pulvinum, omnes Cruces, quæ sunt per Ecclesiam, & non alia Imagines, denudantur à Sacrista, vel ab aliis, si commodè fieri potest. Bauldry *suprà* num. 7. Benvenuti, & Hippolytus à Portu *suprà*

Celebrans, aptata Cruce ut supra (ita ut caput Crucifixi sit versùs Altare, Populumque respiciat, pedes autem versùs Populum) surgit, adjuvante, si opus est, Ceremoniaro primo, recedit ad scamnum paratum ad latus Epistolæ, ibique tecto capite sedet. Gavantus *hic tit. lit. n.* Bauldry *suprà* n. 8. Vinitor, & Benvenuti *suprà*; ubi adjuvantibus Acolythis, si opus est, extrahit calceamenta, vel deponit crepidas, quibus omnes hodie uti deberent ad decentiam, & commoditatem. Bauldry *suprà*, Benvenuti *suprà*, & Hippolytus à Portu *sup.* n. 19.

Si Ministri Sacri remanserunt genuflexi super suppedaneum (quod idem dicitur de Clerico de libro) tunc surgente Celebrante post apertam in suo loco Crucem, surgunt & ipsi, & facta super suppedaneum genuflexione unico genu versùs Crucem, ad sedes suas accedunt. Bauldry, Benvenuti, à Portu *suprà*, ibique sedent, & similiter calceamenta deponunt. Bauldry *suprà*, Bissus *lit. A. n. 15*, §. 1.

XXVIII. Rubric. n. 12. pag. 197. & Gavant. *ibid.* col. 1. lit. n. *Depositis calceamentis, &c.* Celebrans, depositis calceamentis, seu crepidis, surgit, & detecto capite, solus, manibus junctis, procedit per planum, devotè oculis demissis, ad Crucis adorationem, & quia trina genuflexione hanc adorationem perficere debet, ideò primam genuflexionem faciet in loco designato, ita à Cruce adoranda distante, ut inter unam genuflexionem, & aliam, æqualis distantia intercedat.

XXIX. Rubr. n. 12. pag. 197. & Gavant. *ibid.* col. 1. lit. o. *Adorandam, &c.* Genufle-

xus igitur utroque genu, faciet primam adorationem, capite reclinato in terram, super manus junctas, & secreto dicit: *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi, quia per S. Crucem tuam recepisti Mundum.* Gavantus *hic lit. o.* Deinde surgens, accedet ad locum, ubi secundò genuflectendum est, & ibidem præstabit, quod in prima adoratione; tum progrediens ulterius, accedet ad locum Crucis propinquum, ubi tertio præstabit, quod prima, & secunda vice, dicens ad singulas genuflexiones: *Adoramus te Christe, &c.* quibus prolatis tertia vice, adhuc genuflexus osculabitur pedes Crucifixi, & particulam veræ Crucis, si aderit, offerens tamen priùs Crucis pecunias, quas offerre volet. Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 26. §. 11.*

Hic notandum occurrit, quòd majoris humilitatis est, osculari pedes, quàm latus Crucifixi, & saltem ob reverentiam ab oris osculo abstinendum est. Nicolaus de Bralione *num. 13.* & idem firmant Bauldry, & Bissus *suprà*.

XXX. Rubr. n. 12. pag. 197. *Hoc factò revertitur, & accipit calceamenta.* Cùm Celebrans totam adorationem perfecerit, surgit, & facta genuflexione Crucis unico genu, & Altari inclinatione, ex Cerem. Cler. Regul. S. Pauli, & Benvenuti *suprà*, per viam breviorè ad sedem suam redit in cornu Epistolæ, & ibi, adjuvantibus Acolythis, sumet crepidas, seu calceamenta, postea per eandem sumit Planetam, & Manipulum, tum sedebit tecto capite in scamno nudo ad sedendum præparato, quousque Ministri Sacri Crucem adoraverint. Bauldry *sup.* n. 19. Bissus *sup.* §. 2. & Vinitor *sup.* n. 24.

XXXI. Rubr. eod. n. 12. pag. 197. *Postmosum Ministri.* Et non priùs, ambo simul, Diaconus scilicet cum Stola latiori (sed sine Manipulo, ut supra diximus) quam non debet deponere, nisi in fine Officii, ex Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 26. §. 6.* Subdiaconus verò in Albis, pariter sine Manipulo (ex usu Cappellæ Pontificiæ) detractis calceis, ut supra dictum

dictum est, procedunt per planum, ad faciendam Crucis adorationem eodem modo, quo de Celebrante diximus, nudo capite, & simul, manibus junctis ter genuflectendo, & orantes ad loca designata, observantes, ut ad tertiam adorationem, unus sit ex una parte, alii ex alia genuflexus, quasi in medio Crucem habentes, pedes autem Crucifixi primo Diaconus osculetur, deinde Subdiaconus, simul verò surgent; completa ab ambobus adoratione, iterum genuflectunt simul Crucis, & Altari unica genuflexione unico genu, nec Diaconus prius surgat, quam Subdiaconus adoraverit, ut ambo simul surgant, sicut convenit. Deinde per planum ambo modeste ad locum, in quo calceamenta desposuerant, redeunt, ibique, facta Celebranti inclinatione, ea resumunt, & Subdiaconus sumit etiam Planetam suam plicatam, & Manipulum. Diaconus resumet pariter Manipulum, & remanet cum Stola latiori, ut supra dictum est; mox Diaconus à dexteris, & Subdiaconus à sinistris Celebrantis se recipiant, & cum eo sedent capite recto. Bauldry *sup. n. 10.* Claudius Arnaudus *de Fer'a VI. in Parasave tit. 9. n. 9.* Billus *sup. §. 2.* & Gerlacus Vinitor *sup. n. 25.* Celebrans verò, postquam Ministri Sacri ad ipsum pervenerint, sedens cum ipsis, voce demissa legit impropria, ut in Missali habetur, & in Memoriali. Rituum majoris hebdomadæ §. 5. *de adoratione Crucis §. De improprie recitandis.* sustinentibus librum Missalem hinc inde Ministris Sacris, nisi ab aliquo Acolyto genuflexo ante ipsum (ut commodè Celebrans & Ministri Sacri legere possint) teneatur, ut certè convenit; quibus lectis, Acolytus collocat Missale apertum super Altare in cornu Epistolæ; Bauldry *sup. num. 11.* & Billus *sup. §. 4.*

Interim antiquiores, seu seniores de Clero, deinde alii per ordinem, deponentes calceamenta sua in locis suis, bini, & bini, accedent ad Crucem adorandam, juxta ordines suos, junctis manibus, &c. terque genufle-

ctentes, se inclinabunt in iisdem locis, & eodem modo, quo Celebrans, & Sacri Ministri, ac post tertiam prostrationem osculabuntur pedes Crucifixi, deinde surgent simul, & facta genuflexione Crucis unico genu, redeunt ad loca sua, equali passu gradientes, & si contingat, eos transire ante Celebrantem, illi se inclinare debent; Acolyti verò, postquam Crucem adoraverint, vel stant ad Credentiam, vel prope Crucem adorandam remanebunt genuflexi, ut Populi tumultum, si opus est, modeste compellant.

Si qui sunt Prælati extranei, qui adorationem hanc peragant, statim, ut supra, adorant, etiam sine calceamentis, post Celebrantem, ante Ministros, sed hoc in casu Celebrans stat aperto capite, donec Crucis adorationem perfecerint. Episcopus verò proprius, etiam ante Celebrantem Crucem primus adorat; Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 26. §. 11.* Laici verò, etiam Principes, post Clerum procedunt ad adorationem Crucis, bini simul, ut supra, eo modo, & ordine, quo de Clero dictum est. Magistratus, & Nobiles Seculares, Crucem ad Altare adorare debent, si talis sit consuetudo. Bauldry *sup. §. 6.* unde observent (& alii Laici, sive Mores, sive Fœminæ, in adorandis aliis Crucibus, quæ per Ecclesiam proponuntur adorandæ, si opus est) quod dictum est de Celebrante, & Ministris, &c. excipe quod non deponunt calceamenta. Hippolytus à Porta *suprà Rubr. 8. in annot. n. 24.*

Hic advertendum occurrit, quòd pro Mulieribus prædictis, & Populo, debet extendi in loco apto tapetum cum cussino, & velo, tum Sacerdos paratus Stola nigra illuc deferret aliam Crucem, Acolyto aliquo precedente, qui ibi remanebit genuflexus, devotè assistens, quando fiet adoratio, tum ob reverentiam Crucis, tum ut impediatur Populi tumultum, quod similiter observandum erit, si alie Cruces ponantur in aliis locis adorandæ, propter Populi multitudinem. Si

Si tamen adesset Gubernator principalis, aut aliquis maximus Vir, aut Princeps, qui illis habere soleat honorem ante Canonicos, hodie in hoc actu ibit post Canonicos, sed ante alios de Clero, quia est humilitatis actus, in quo Laici debent Clericis deferre. Cerem. Episc. lib. 2. cap. 25. §. 27. Convenit etiam, ut non solum Celebrans, sed etiam omnes alii, praesertim de Clero, aliquam pecuniam oblationem hodie faciant Crucis, ante ipsam deosculationem, ut colligi potest ex Cerem. Episc. supra §. 10. & Nicolao de Bealton supra n. 11. & aliis. Consuetudo autem, ut praedictae oblationes dentur Magistris Ceremoniarum, servanda est, juxta Decretum editum à S. R. C. die 29. Novembris 1603. in Beneventana, & in nostro Indice sub num. 26.

Convenit autem, ad dictas Stationes & adorationes decentius & pariformiter faciendas, ut tria loca inter se eo modo distantia, ut supra diximus, assignentur à Ceremoniario, ubi fiant; & ut in adoratione nulla interponatur mora, nec confusio suboratur, haec serventur: nimirum cum duo primi secundo genuflectunt, duo sequentes debent genuflectere primo, & quando illi tertio, hi secundo, & cum illi osculata

Crucis discedunt, isti genuflectent tertio, atque alii deinceps; ita ut, qui sequuntur, succedant praecedentibus absque mora, neque prius ab una prostratione surgant, quam alii discedant ab altera. Ex Cerem. Monastico lib. 4. cap. 9. n. 10. & 11.

XXXII Rubr. n. 12, pag. 197. & Gavint. ibid col. 1. lit. p. *Cantatur imperia, &c.* Dum incipit adoratio Crucis, Cantores in Choro incipiunt cantare supradicta imperia, quae legit Celebrans cum suis Ministris, ut diximus, submissa voce, cantentur autem eo modo, & ordine, qui descriptus est in Missali, & advertatur, ut quatuor designati, duo in primo & duo pariter in secundo Choro, alternatim *vv.* decantent, quibus suo ordine Chorus respondebit, prout in Missali habetur, & docet Castaldus lib. 3. sect. 7. cap. 3. num. 8. nec non Horatius Christiani Feria VI. in Parasceve sect. 4. cap. 3. num. 9 & Hippolytus à Portu supra Rubr. 8. in adnot. n. 26. cantantur autem, usque dum ad Altare majus omnes fecerint adorationem, adeoque non est necesse omnia cantare, sed solum tot, quae possunt cantari eo tempore quo fit adoratio. Ceremoniale Episc. lib. 2. cap. 26. §. 11. Bifus lit. l. n. 54.

Pro Ritibus servandis in Processione ad Sacellum, & regressu ad Altare cum SS. Sacramento, & in reliquo Officio hujus Feriae.

XXXIII. Rubric. n. 13. pag. 197. & Gavint. pag. 198. col. 1. lit. q. *Accendantur candelae super Altare, &c.* Circa finem adorationis, duo Ceroferrarii, sumpto lumine de Sacristia, accedunt cum debitis reverentiis ad Altare, & accendant candelas, & etiam illas duas suorum candelabrorum, si ve sint in Credentia, Cerem. Episc. supra §. 28. Gavintus hac lit. q. si ve sint in Sacristia.

XXXIV. Rubric. n. 13. pag. 197. *Et Diaconus accipiens bursam Corporalium, &c.* Deinde Diaconus surgit, & facta reverentia Celebranti (interim Subdiacono stante nudo capite) vadit ad Credentiam, & capit bursam habentem intus Corporale è manibus Ceremoniarum, prout in Symbolo Missae Sollemnis, & purificatorium super eam positum, quam bursam ad oculos usque elevatam ambabus manibus per brevioram viam portat ad Altare; non enim potest per planum ad medium accedere, cum adhuc ibi sit Crux, quae adoratur; & facta praedictae Crucis genuflexione unico genu, & inclinatione Altari, quia tunc in eo nulla

Eccc

est

est Crux, cum ad medium suppedanei Altaris pervenerit, extrahit de bursa Corporale, qua deposita inter candelabra in cornu Evangelii (non jacente super Altare, ut male nonnulli faciunt) explicat Corporale more solito in medio Altaris.

XXXV. Rubr. n. 13. pag. 197. & Gav. p. 198. col. 1. lit. r. *Ponit Purificatorium, &c.*) Deinde idem Diaconus ponit, prope Corporale explicatum, purificatorium in parte Epistolæ, quo facto, redit ad locum suum per brevioram viam, cum debitis reverentiis Altari, Cruci, & Celebranti, & sedet cum Subdiacono, qui nudo capite stabat, & statim ambo caput tegunt. Bauldry *suprà* num. 24. & Billus *lit. F. n. 45. §. 23. & 24.* Memoriale Rituum *suprà* §. 5. n. 15. Ceremoniariorum verò, vel alius, eodem tempore defert Missale, cum debitis genuflexionibus Cruci prædictæ, ad latus Evangelii, Gavantus *hic*, illudque relinquit apertum super cassinum, cum signaculis ab eodem aptatis, jacens prope Corporale. Billus *suprà* n. 23. Bauldry *suprà* n. 25. Corsetus *trakt. 1. part. 2. cap. 7. n. 12.*

Interim verò, dum scilicet hæc sunt ad Altare, paratur in Sacristia Sacerdos Subdiaconus, amictu, alba, Cingulo, cum Planeta plicata nigra, sine Manipulo, qui Crucem in Processione defert denudatam. Iste Subdiaconus potest sola Alba esse indutus, & si defuit prædictus Subdiaconus, Clericus sola Cotta indutus deferet Crucem. Bauldry *suprà* n. 26. Benvenuti *suprà* §. *intra inem.* Item duo Thuriferarii parant in Sacristia sua Thuribula, igne in eisdem imposito, simulque curent, ne deficiat Incensum in Naviculis. Item Beneficium seu Mansionarii, qui in Cathedralibus delaturi sunt hastas Baldacchini, parentur Pluvialibus nigri coloris, si commodè fieri potest, & si celebret Episcopus; aliàs si non celebret Episcopus; gestaturi hastas Baldacchini sola Cotta sine Stola indui debent, & hoc declaratur in Cerem. Episc. lib. 2. cap. 26. &c. & confirmatur

Decreto edito à S. R. C. die 15. Septembris 1736. quod Decretum exhibetur in nostro Indice sub numero 692. Curet præterea Sacrista, ut Baldacchinum deferatur (si non est jam delatum) prope Cappellam; ubi est SS. Sacramentum: Bauldry *suprà* n. 27.

XXXVI. Rubric. n. 13. pag. 197. & Gavant. pag. 198. col. 1. lit. s. *Reportat ad Altare &c.*) Interim Diaconus deponit biretum, & surgit (sicut & Subdiaconus, qui tamen stat apud Celebrantem) & facta reverentia eidem Celebranti, accedit ad locum ubi est Crux, cui facta genuflexione unico genu, reverenter illam capit, & ambabus manibus elevatam usque ad oculos, nulli reverentiam faciens, ad Altare reportat. Et Gavanto. Bauldry *suprà* n. 28. & Billus *suprà* §. 25. Celebrans surgens, transiit Cruci, simul cum Subdiacono, nudo capite, genuflectit, sicuti & alii omnes de Choro; quod hodie faciunt omnes, nemine excepto, ut præ dictum est. Bauldry. Billus *suprà*. Nicolaus de Bralion *suprà* n. 20. Corsetus *suprà* n. 21.

Diaconus verò Crucem ad Altare reponet suo in loco, in medio ejusdem Altaris inter Candelabra, adjuvante Sacrista, & deinde Celebrans sedet recto capite, sedentibus omnibus. Memoriale Rituum majoria hebdom. *suprà* n. 19. Tum Diaconus, facta prædictæ Cruci genuflexione, per brevioram viam redit ad Celebrantem, ei se inclinat, deinde sedet cum Subdiacono, & ambo caput tegunt. Acolythi verò pannum cum velo & cassinoplicatum reponunt in loco congruo, vel in Sacristiam reportant, Bauldry *suprà* n. 29. & Billus *suprà* §. 25.

XXXVII. Gavant. pag. 198. col. 1. eodem lit. s. *Simultus adest Populus &c.*) Si Cruces alie ob populi frequentiam sunt expositæ, à Sacerdote, si unica sit, vel à Sacerdotibus, si plures sint, Stola nigra insignitis, reverenter reportantur in Sacristiam, quibus omnes genuflectunt; reportantur, inquam, eodem tempore, vel successivè, si copia non haberetur Sacerdotum, & rapetia pariter

moventur. Castaldus *Lib. 3. sect. 7. de Officio Feria VI. in Parasceve cap. 4. n. 3.* Bauldry *suprà n. 30.*

XXXVIII. Rubric. n. 13. pag. 197. *Ubi pridie Sacramentum repositum fuerat &c.*) Sint preparata octo funalia ex cera alba, deferenda à lateribus hinc inde ante Baldacchinum, Cerem. Episc. *Lib. 2. Cap. 25. §. 30. & Cap. 23. §. 7.* Parentur etiam alia funalia, seu Candelæ item ex Cera alba, distribuendæ Clero, & ab eo deferendæ in Processione.

XXXIX. Rubric. n. 13. pag. 197. & Gavant. pag. 198. col. 1. lit. t. *Subdiaconus cum Cruce, &c.*) Subdiaconus paratus, ut *suprà*, in Sacristia, accedit tunc ad Presbyterium (sicut & Sacerdotes, sive Beneficiati, Ceteris tantum vel suo habitu choralis induti, pro deferendis hastis Baldacchini) accipit Crucem Processionalem denudatam, & medius inter duos Ceroferarios, deferentes candelabrum cereis accensis, firmat se cum eisdem extra Cancellos, facie versa ad Altare. Item duo Thuriferarii cum Thuribus ut *suprà*, & duabus Naviculis, seu una tantum, se post dictum Subdiaconum firmant, ut commodius primi procedant. Tum ad locum Sacramenti ordinatur Processio sequenti modo; sed dum ordinatur Processio in loco, ubi repositum manet Sacramentum, debent accendi omnia luminaria, & ibidem preparari velum humerale album pro Celebrante, & Baldacchinum pariter album, nisi prius fuerit paratum, ut *suprà* dictum est, & Cerei deferendi in Processione, sicut *suprà* fuit notatum. Horatius Christiani *suprà cap. 4. n. 2.* Debet pariter extendi Corporale super Altare, super quo deponendus est Calix cum Sanctissimo Sacramento, ut dicitur *infra*.

XL. Rubric. ead. & Gavant. ead. lit. t. *Præcedit Subdiaconus cum Cruce &c.*) Præcedant omnium primi duo Thuriferarii, sine incenso in Thuribus, ut mox inuimus cum Gavanto *suprà*, postea Subdiaconus cum

Cruce detecta, medius inter Ceroferarios, deferentes candelabra cum Candelis accensis; deinde Clerici, bini, & bini; postea Beneficiati, & post eos alii, qui deferre debent Hastas Baldacchini. Tum Canonici, si adsint, & omnes iuxta suum ordinem; deinde procedit Subdiaconus, quem sequitur Diaconus, ultimo Celebrans omnes manibus junctis, & nudo capite, propter reverentiam Crucis, quæ hac die peculiariter colitur, Bissus *lit. P. num. 226. §. 7.* & Bauldry *suprà n. 32.* vel potius tecto capite, donec pervenerint ad locum Sacramenti, quia incensus iste non est Processio, & quia Episcopus in tali casu utitur Mitra, Hippolytus à Portu *suprà Arr. 3. Rubric. 9. in Adnor. num. 7.* Castaldus *suprà n. 4.* Christiani *sect. 4. cap. 4. num. 3.*

XLI. Rubric. n. 13. pag. 197. *Cum peruentum fuerit ad locum Sacramenti &c.*) Subdiaconus Crucem deferens in loco congruo, non quidem in ipso loco, in quo Sanctissimum Sacramentum repositum est, sed è conspectu, ut heri, inter Ceroferarios, sistit se, ibique immobilis, sicut & dicti Ceroferarii stant, non genuflectentes. Horatius Christiani *suprà sect. 3. cap. 8. n. 12. & sicut, 4. c. 4. num. 5.*

Thuriferarii, facta genuflexione utroque genu, & profunda inclinatione, surgunt, ad Altare accedunt, & genuflexi sistunt se in loco, ubi alios non impediunt. Reliqui de Choro, servato ordine, & facta genuflexione ut *suprà*, suis in locis se collocant hinc inde, ibique manent genuflexi, ita ut juniores sint prope Crucem, seniores verò hinc inde prope Altare; facta genuflexione, & profunda inclinatione, suis in locis se ponunt, & genuflectunt.

Ministri Sacri, & Celebrans, cum pervenerint ante fores Sacelli, deponunt birreta, Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 25. §. 31. & cap. 26. §. 14.* quæ à primo Ceremoniario traduntur primo Acolyto (nisi ad eum locum nudo

nudo capite processerint ut *suprà*,) & statim facellum ingressi, unus post alium, simul genuflectunt utroque genu, & profundè se inclinant. *Benven. suprà*, Nicolaus de Bralione *part. 4. in Append. 3. cap. 3. num. 3.* Deinde surgunt, & ad Altare accedunt, ante quod iterum genuflectunt unico genu in plano, tum surgunt, & genuflectunt in primo gradu. *Cerem. Episc. suprà cap. 26. §. 14.* & *Benvenuti suprà §. His omnibus*: omnibus itaque genuflexis (exceptis Subdiacono Crucis, & Ceroferariis, qui nunquam genuflectunt, sed præfatus Subdiaconus cum Ceroferariis sistit se e regione, ut diximus, unde facile possit recedere prior. *Bauldry suprà*, Castaldus *suprà n. 6.*) aliquantulum omnes devotè orant, nempe per spatium unius *Miserere*. *Bissos lit. P. n. 226. §. 9.* Dum hæc peraguntur, à Sacrista, vel ab alio, debent accendi intortitia, & Candelæ in Processione deferendæ, quæ non extinguuntur, nisi post sumptionem Sacramenti: ex *Rubric. suprà*, & *Benvenuti suprà*, nec non *Bauldry Art. 4. num. 1.*

XLII. *Rubric. eod. n. 13. pag. 197. Diaconus interim aperit Capsulam &c.* Dum Sacerdos cum aliis ante Sacramentum genuflexus orat aliquantulum, solus Diaconus surgit, & manibus junctis ascendit ad suppedaneum Altaris, aut ad locum proximiorum, unde facile capsulam aperire possit, & ibi facta genuflexione Sanctissimo Sacramento, ita ut non vertat terga Celebranti, erigit se, & immediatè ascendit Scabellum graduum, ut Sanctissimi Sacramenti capsulam aperiat; Eam aperit, eique caput inclinat, non tamen ex ea capsula Sacramentum adhuc extrahit, (& hic notandum, quòd si locus, in quo est SS. Sacramentum, ita dispositus sit, ut commodè Diaconus non possit ad capsulam aperiendam accedere, & ex ea Calicem extrahere, tunc alius Sacerdos, cotta, & Stola nigra indutus, capsulam aperiat, & suo tempore Sacramentum extrahat, quod reponet in loco congruo sus-

per Corporale, ut faciliùs Diaconus illud accipere possit. *Bissos suprà*.) & relicta ex capsula aperta, descendit ex scabello, & in eodem loco super suppedaneum iterum genuflectit; sed nunc utroque genu, & profundè inclinatur (vel meliùs unico genu, ut infra dicitur) surgit, descendit in planum, se sistit ad dexteram Celebrantis, & non genuflectit. *Benven. suprà §. Completa*. Hippolytus à Portu *suprà n. 11.* quia statim Naviculam ministrare debet, ut infra.

XLIII. *Rubric. n. 13. pag. 197. & Cavant. pag. 198. col. 2. lit. v. Imponit Incensum in duobus Thuribus, Diacono Naviculam ministrante &c.* Tunc Celebrans, & Subdiaconus surgunt, absque alia genuflexione. *Benvenuti suprà*, & ut colligitur ex *Instructione Clementis XI. fel. rec. pro Oratore 40. Horarum, suprà* à nobis tradita. Accedit primus Thuriferarius, qui utroque genu genuflexus, Naviculam Diacono tradit, quam eam aperiens, & accipiens ex ea Cochleari vacuum, Incensum ministrat Celebranti, absque osculis manus, & rerum, quæ omnia omittuntur in hoc officio. Gavantus, à Portu *suprà n. 12.* *Benvenuti suprà*, Celebrans, accepto Cochleari de dextera manu Diaconi, ter incensum sumens de Navicula, ter imponit Incensum in primo Thuribulo, sine benedictione, nihil dicens: *Bauldry Part. 2. cap. 19. Artic. 1. num. 5.* Postea recedit primus Thuriferarius cum suo Thuribulo (retinet tamen Diacono Naviculam) & versus cornu Epistolæ genuflectit utroque genu, agitans interim Thuribulum, non tamen Sanctissimum Sacramentum incensat; tunc accedit facta priùs suo in loco genuflexione, secundus Thuriferarius cum Thuribulo ad Celebrantem, & ante eum utroque genu genuflexus, thuribulum elevat (ne ipse Celebrans cogatur se inclinare, dum incensum imponit, quod semper servandum est, *Bauldry suprà n. 4.*) Diaconus Incensum Celebranti ministrat sine osculis ut *suprà*; Celebrans Incensum imponit in secundo Thuribulo eodem

dem modo, quo imposuit in primo Thuribulo, quo facto, statim hic secundus Thuriferarius surgit, & facta Sacramento genuflexione, accedit versus cornu Evangelii, ubi genuflexus utroque genu, agitatur Thuribulum, sed Sacramento non thurificat. Abbas Devenuti, & alii.

XLIV. Rubric. n. 13. pag. 197 & Gavant pag. 198. col. 2. lit. x *Incesat Sacramento* &c.) Tum Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus genuflectunt utroque genu in infimo Altaris gradu, & Thuriferarius primus, recepta prius Navicula, genuflectit utroque genu, Thuribulum Diacono tradit, & Diaconus Celebranti sine osculis, Bissus supra §. 9. Benvenuti supra §. Tunc, Celebrans, accepto Thuribulo cum Diacono, & Subdiacono facit profundam inclinationem SS. Sacramento in supradicta Capsula aperta existenti, & statim erigunt se à profunda inclinatione, sed adhuc tamen manent genuflexi, & statim Celebrans ter graviter incensat de more Sanctissimum Sacramentum. Interim Ministri Sacri elevat etiam de more partem posteriorem Planete Celebrantis circa brachia. Bauldry part. 4. cap. 10. de Fer. VI. in Parasceve Art. 4. n. 2. Bissus, Corsetus, & Benvenuti supra Sacramento incensato, iterum Celebrans cum Ministris profunde se inclinat. Diaconus statim recipit Thuribulum à Celebrante, quod tradit Thuriferario, qui statim genuflexione facta utroque genu, Bauldry supra n. 3. recedit, & genuflectit in plano Sacelli, è regione alterius Thuriferarii, usque ad Processionis initium. Memoriale Rit. supra §. 6. num. 15. Bauldry supra. Ambo tamen Thuriferarii se locare debent in loco, ut commode procedere possint ante Celebrantem. Bissus supra §. 10. sed advertant, ne aliis sint impedimento, ut facilius omnes possint ante eos procedere in Processione, ut colligitur ex Billo supra §. 8.

Reddito Thuribulo Thuriferario, imponitur velum humerale aibum per Magistrum

Ceremoniarum super humeros Celebrantis adhuc genuflexi; vel etiam imponitur praedictum velum per Ministros Sacros, adjuvante Ceremoniaro, Ceremoniale Episc. lib. 2. cap. 33. §. 20. Bauldry supra n. 3. Bissus supra §. 10. quod spinulis, vel vittis sericis firmabitur, ne per viam decidat, & ut aequaliter hinc inde pendeat. Ceremoniale Episc. supra; cit. Doctores, & Moratius Christiani cit. num. 9. & alii.

XLV. Rubric. n. 13. pag. 197. Tum Diaconus extrahens Calicem &c.) Quo facto Diaconus surgit, & absque alia genuflexione ascendit super suppedaneum Altaris, ibique utroque genu genuflectit, & profunde inclinatur: à Porto supra n. 14. Benvenuti supra; vel potius genuflectit unico tantum genu, ut commodius surgere possit, ut colligitur ex Bauldry supra n. 4. ex Billo supra §. 10. & praesertim ex eodem lit. M. n. 122. §. 1. tum ascendit super scabellum paratum, Sanctissimo Sacramento caput inclinat, extrahit de Capsula Calicem cum SS. Sacramento, parvo velo albo coopertum, ibidem remanente Pyxide (si heri delata fuit) cum particulis pro infirmis, quae postea ad alium locum deferretur. Bissus lit. P. supra §. 10.

XLVI. Rubric. n. 13. pag. 197. & Gavant pag. 198. col. 2. lit. y *Dat ad manus Sacerdotis* &c.) Diaconus igitur Calicem tenens ambabus manibus, dextera scilicet per nodum, sinistra per pedem, descendit de scabellum, vertit se, & erectus ac stans illum tradit Celebranti genuflexo; sed advertendum, quod extracto Calice de Capsula, statim eam claudit altera manu (si tamen in Capsula reperitur Pyxis cum Particulis consecratis, nam si Pyxis non reperitur, reliquenda est Capsula aperta) quod si non possit, reponat prius super Altare Calicem, cujus in medio ad hunc finem erit extensus Corporale, & clausa capsula, accipiet de Altari Calicem cum Sanctissimo Sacramento, absque ulla genuflexione, & eum tradet Celebranti supra, Benvenuti supra. Celebrans

verò tenet sinistra Calicis nodum undequaque suo velo albo coopertum, & dexteram super eundem Calicem ad cautelam ponit. Diaconus autem, extremitatibus Veli humeralis pendentibus à Celebrantis humeris, ipsius manus cooperit sicut heri. Deinde Celebrans expectat, ut Diaconus adoret utroque genu, & Sanctissimo Sacramento inclinet. Bissus *suprà*, Bauldry *suprà* n. 4. Benvenuti *suprà*; Idque colligitur etiam ex Ceremoniali Episc. lib. 2. cap. 26. Tum surgit Celebrans, & ascendens ad suppedaneum, vertit renes Altari, & faciem versus Populum, ut ad principium Processionis fecit heri in Coena Dominica, à Portu *suprà* num. 16. Memoriale Rituum *suprà* §. 6. num. 18. & interim Diaconus & Subdiaconus, cum debita genuflexione, mutant loca adinvicem.

XLVII. Rubric. n. 13. pag. 197. *Et procedunt ordine quo venerunt &c.* Postea omnes successivè surgunt, ut pridè, factis genuflexionibus, & Processio revertitur ad Altare majus per viam longiorem hoc ordine. Praecedit Subdiaconus cum Cruce, medius inter Ceroferarios, gestantes Candelabra cum Candelis accensis, quem sequitur Clerus, inferioribus praecedentibus ut heri, ultimò Celebrans cum Sanctissimo Sacramento, medius inter Ministros sacros, qui simul cum ipsis recitat submissa voce Hymnum: *Vexilla Regis &c.* Bissus *suprà*, Memoriale Rit. *suprà* n. 20. & Benvenuti *suprà*.

XLVIII. Rubric. n. 13. pag. 198. & Gavant. ibid. col. 2. lit. 2. *Defertur Baldacchinum, &c.* Dum Celebrans descendit per gradus Altaris supradicti sacelli cum Sanctissimo Sacramento, si videbitur, poterit elevari umbella serica albi coloris supra caput Celebrantis, priusquam transeat, & Baldacchino se supponat. Ex Baruffaldo *suprà* tit. 80. §. 3. n. 37. quod semper servari poterit in similibus casibus; deinde Baldacchino se supponit, quod defertur ab iis quos diximus *suprà*. Advertendo tamen, quod, qui defertunt hastas Baldacchini, sive sint Benefi-

ciati cum solis cottis, sive sint Canonici in suo habitu choralis, expectare debent cum Baldacchino ante fores Sacelli Celebrantem, quo perveniente, & procedente, ipsi Baldacchinum elevant, & procedunt cum Celebrante. Ex Hippolyto à Portu *suprà* num. 17. Ante Baldacchinum praecedere debent, qui defertunt intortitia, & candelas accensas ut heri, & duo Thuriferarii, continuo incensantes Sacramentum, pariter ut heri. Et Cerem. Episc. lib. 2. cap. 25. §. 31.

XLIX. Rubr. n. 13. p. 198. & Gav. ibid. col. 2. lit. a. *Vexilla Regis procedunt &c.* Antequàm Celebrans in sacello surgat, vel surgente Celebrante, Cantores adhuc genuflexi incipiunt Hymnum *Vexilla Regis procedunt &c.* & omnes illico surgunt prosequentes eundem Hymnum, & facta simul genuflexione (exceptis Thuriferariis) procedunt ad Altare per longiorem viam, ut situs loci permittet, ordine quo venerant; Thuriferarii verò praecedendo immediatè Sanctissimum Sacramentum, ut heri, Thuribala sua movebunt; tum Celebrans, medius inter Sacros Ministros, qui ejus sustentant brachia, si opus est, non verò Planetam, Sanctissimum Sacramentum reverenter portabit sub Baldacchino, eodemque Ritu, quo beaterna die, recitando cum Ministris suis praedictum Hymnum submissa voce. Si longior fuerit Processio, poterit à Choro Hymnus repeti, sic tamen, ut ultima strophæ dicatur semel tantùm in fine.

L. Rubric. n. 13. pag. 198. & Gavant. ibid. col. 2. lit. b. *Cum venerit Sacerdos ad Altare &c.* Cùm Processio pervenerit ad Altare, Laici, si qui sunt, & qui praecedunt omnes in hac Processione, genuflectent circa Cancellus. Castaldus *suprà* n. 7. Bauld. *suprà* n. 7. Subdiaconus verò cùm pervenerit in presbyterium, antequàm deponat Crucem, & Ceroferarii, antequàm deponant Candelabra, nullam faciunt Reverentiam. Subdiaconus tamen deponet Crucem in aliquo loco congruo à latere Epistolæ, & ibidem genu-

genuflectet, de vult Gavantus hic; Horatius Christiani, Castaldus *suprà*, Ceremoniale Monasticum *lib. 4. cap. 9. num. 17. & Corfectus *suprà* n. 15. sed Bauldry *suprà* n. 7. Benvenuti *suprà* §. Cum perventum fuerit, & Nicolai de Bralio *suprà* cap. 12. n. 8. volunt, quod Subdiaconus Crucis, post depositam Crucem, redeat ad Sacristiam, ubi Sacras Vestes deponat, & iterum habitu suo choralis indutus ad Presbyterium accedat, ubi cum albis in ordine suo genuflectet. Hippolytus tamen à Portu *suprà* n. 20. utrumque approbat, siquidem supra dictus Subdiaconus tunc jam functus est Officio suo ideoque discedere potest, licet non sit perfolutum officium D. vinum, & postea, ut *suprà*, redire; Vel potest indutus Sacris Vestibus in parte Epistolæ genuflexus assistere, sicut etiam Ceroferrarii, depositis suis Candelabris super Credentia, genuflectunt, ut ad Missam. Hippolytus à Portu *suprà*.*

Reliqui verò pariter eodem ordine, quo venerant, Presbyterium ingrediuntur, non genuflectentes Cruci in Altari positæ. Presbyterium ingressi proeumbent in genua hinc inde, vel quasi in gyrum, non tamen prope Credentiam, ne accessum aliorum impediatur, sicque disponuntur, ita ut seniores sint Altari proximiores (nisi sit contraria consuetudo) ibique remanent omnes usque ad finem. Bissus *suprà* §. 11. de alii; si verò Chorus sit prope, & ante Altare, tunc Clerus accedet ad illum, & genuflectat in suis locis, seu stallis. Bauldry *suprà* n. 7. quod etiam colligitur ex Nicolao de Bralio *suprà*.

Celebrans autem, præcedentibus Acolythis, vel aliis, intortitia accensâ deferentibus, medius inter suos Ministros, ingreditur Presbyterium (removentibus Baldachinum extra Cancellos Altaris aliquibus deputatis, vel ubi non sunt Cancelli, ad gradus Presbyterii. Cerem. Episc. *suprà* §. 32. & Bissus *suprà*,) & statim prompta sit umbella elevanda super caput Celebrantis, ut

innuimus *suprà*, usque ad Altaris gradus. Cum Celebrans ingreditur Presbyterium, omnes, ut *suprà*, genuflexi cum candelis accensis in manibus, inclinabunt profundè caput, & sanctissimum Sacramentum oculis externis devotè, interiùs autem humili, & propensiore affectu, prosequuntur, donec ad Altare pervenerit, ad quod manebunt conversi, neque surgent, nec extinguent Candelas, donec fuerit completa Communio. Thuriferarii quoque cessabunt à thurificatione, & hinc inde genuflectent ante infimum gradum, primus à latere Epistolæ, secundus verò à latere Evangelii. At Celebrans cum Ministris ascendet ad secundum gradum Altaris, hoc est suppedaneo proximiorum, Bissus *lit. F. n. 45. §. 26.* si tres sint gradus; si verò duo sint gradus, tunc sistet in primo gradu, Benvenuti *suprà*. Subdiaconus interiùs genuflectet à sinistris Celebrantis utroque genu. Bissus *lit. F. num. 45. §. 26.*

LI. Rubric. n. 13. pag. 198. & Gavant, *ibid.* col. 2. *lit. c. Posito super illud Calice, cum Ministerio Diaconi &c.*) Celebrante igitur stante ut *suprà* in secundo gradu, Diaconus interiùs in suppedaneo flectet utrumque genu, versis aliquantulum renibus ad cornu Epistolæ; deinde surget, & remotis extremitatibus veli oblongi, iterum genuflexus, accipiet reverenter Calicem manu dextera per nodum, vola verò sinistra regens ejus pedem, de manu Celebrantis, qui, tradito Calice, unâ cum Subdiacono genuflexus, adorabit SS. Sacramentum. Tum Celebrans erigit se à profunda inclinatione; non tamen surgit; & tunc Subdiaconus, adhuc genuflexus, ab humeris ipsius Celebrantis, adjuvante Ceremoniario, amovet velum humerale, quod ab aliquo Acolyto, vel Ceremoniario, factis genuflexionibus antè, & post ad Credentiam reportatur: Bauldry *suprà*, & Bissus *suprà*, & notandum, quod non decet removeere dictum velum, statim ac Celebrans deposuerit Calicem in manibus Diaconi (ut sit à multis) ne distrahat à ve-

neratione Sacramenti. Adorato SS. Sacramento à Celebrante, Diaconus surgit, & Calicem cum SS. Sacramento collocat in medio Altaris super Corporale, coopertum adhuc parvo velo, solvendo interim vittam appositam ad cautelam, quam ponit versus cornu Epistolæ; & extendendo velum parvum ejusdem Calicis, ut sit in initio Missæ, Memoriale Rit. *suprà* n. 24. caveat, ne Patena de Calice cadat; tum Diaconus genuflectit in suppedaneo prope Altare unico genu, ut facilius surgere possit, sed quasi renes vertens ad cornu Epistolæ, ob reverentiam Celebrantis, Bauldry *suprà*, & Bissus *suprà*; deinde surgit, descendit ad dexteram Celebrantis, terga pariter vertens cornu Epistolæ, & sistit se in secundo gradu, non genuflectens, Venvenuti *suprà* §. Postquam, quia statim ministrare debet Celebranti Naviculam pro impositione Incensi in Thuribulo.

LII. Rubric. n. 13, pag. 198. & Gavant. ibid. col. 2. lit. c. *Genuflexus Celebrans iterum incensat Sacramentum &c.* Interim primus Thuriferarius, qui expedit se, positus prius novis carbonibus, si opus fuerit, in Thuribulo, & facta genuflexione, ad dexteram Diaconi accedit, Bissus *suprà* §. 28. ibi genuflectit, & Thuribulum ministrat (quod si præfatus Thuriferarius non esset promptus cum Thuribulo, uti esse deberet, tunc Diaconus, postquam accesserit ad dexteram Celebrantis, genuflectet simul cum eo, Bissus *suprà* §. 27. Curet tamen Ceremoniarius, ut omnia ita tempestive fiant, ne ob nitiam moram, ut interdum accidit, scandalum oriatum tunc surgit Celebrans, & Subdiaconus, qui Celebrans aliquantulum retrahit se versus cornu Evangelii, & stans in eodem secundo gradu, ponit incensum ter in Thuribulo absque benedictione, nihil dicens, ministrante Diacono sine osculis, Memoriale Rituum *suprà* n. 25. quo facto, reddito cochleari, & accepto Thuribulo à Diacono,

genuflexus ter incensat Sacramentum more solito, factis debitis inclinationibus ante & post, elevantibus Ministris Sacris hinc inde partem posteriorem Planete circa brachia Memoriale Rituum *suprà* n. 26. Bauldry *suprà* n. 19. & alii Rubricis communit.

Incensato Sacramento, Celebrans reddit Thuribulum Diacono, & hic Thuriferario, qui illud præparatum tenet, pro incensando de more oblati. Bissus *suprà*. Post prædictam incensationem, secundus Thuriferarius recedit cum Thuribulo in Sacristiam, Gavantus *haelit. c.* Corlettus *suprà* n. 16. Bauldry *suprà* n. 9. facta prius Sacramento genuflexione utroque genu, & depositis in eadem Sacristia Thuribulo, & Navicula, redit in Presbyterium, ubi in ordine suo genuflexus (facta prius in medio genuflexione, ut *suprà*) candulam accensam tenet; Bauldry *suprà* §. 28. nisi tamen secundus iste Thuriferarius Navicularii Personam gerat, tunc enim non accipiet prædictam candulam accensam, Ideo autem discedit à Presbyterio, & secundum Thuribulum dimittit, quia jam est absoluta Processio; Corlettus *suprà* n. 16. & Hippolytus à Portu *suprà* n. 22. & extra Processionem, & Reliquiarum translationem non approbat usum duorum Thuribulorum S. R. C. ut apparet ex Decreto edito die 15. Martii 1688. in *Alexandrina*, dato in nostro Indice sub n. 87. & ex alio edito die 20. Julii 1618. in *Lucerna*, dato verò in nostro Indice sub n. 168.

Sicut secundus Thuriferarius recedit in Sacristiam ad reponendum Thuribulum, ita etiam octo Hastiferi, si Pluvialibus essent induti, deberent ad Sacristiam pergere, & ibi Pluvialia deponere, & deinde Presbyterium ingredi, & ponere se in gyro Beneficiariorum vel Mansionariorum, prout illis convenit, ibique genuflectere, & accipere ab aliquo Acolytho cereos accensos. Sed quando dicti Hastiferi cum suo habitu choralis, vel cum suis Cortis tantum sunt induti, tunc statim, ac

hastis

hastas Baldacchini dimiserint, ascendent ad Presbyterium, & se ponent in locis sibi competentibus, ibique accipient cereos accensos, & cum aliis genuflectent.

LIII. Rubr. n. 13. pag. 198 & Gavant. libid. col. 2. lit. d. *Deposuit Hostiam, &c.* Rediit Thuribulo post incensationem, Celebrans cum Ministris Sacris surgit, & mens inter ipsos, ascendit ad Altare, ubi cum perdidit Ministris genuflectit unico genu; surgant omnes; tum Diaconus velum è Calice removeret, quod primus Ceremoniarius, ostendens ad dexteram Diaconi, tradit primo Acolytho, ideò ad Altare advenienti, cum utriusque genuflexione, qui illud postea plerumque, facta iterum genuflexione, ut supra, ad Credentiam reportat. Ex Hippolyto à Portu supra; insuper Diaconus genuflectit unico genu, & removeret Patenam (quam invertens ponit super Corporale, non subtus, versus cornu Epistolæ) & Pallam cum nova subsequenti genuflexione Hippolytus à Portu supra, & Bauldry supra n. 10. Deinde Diaconus, resumens Patenam ambabus manibus, eam tenet elevatam super Corporale coram Celebrante, qui accepto Calice, eam declinat ut Sacra Hostia de Calice exiens cadat super Patenam, & advertat Celebrans, quoniam fieri potest, ne prædictam Hostiam manibus tangat; quòd si casu eam tetigerit, eandem lavabit statim digitos aqua contenta in vase, ad hoc suo loco preparato, quam postea ipse Celebrans post suam Communionem sumet. eosque digitos statim extergit, Diacono Purificatorium ministrante Bauldry supra n. 11. Bissus supra §. 29. Benvenuti supra §. Facto. Emissa Sacra Hostia, Celebrans reponit Calicem in suo loco in medio Altaris super Corporali, Benvenuti supra, vel potius super eodem Corporali, sed versus cornu Epistolæ, ut tenet Bissus supra. Calice deposito, Celebrans reverenter accipit ambabus manibus Patenam de manibus Diaconi sine ipsius osculis, & Hostiam Sacram reponit in medio super Corporale, nihil di-

Gavant. Rubr. Assis.

gens, nulloque signo Crucis factò cum Patena, quam non collocat subtus Corporale, ob reverentiam sacrarum specierum, quas tetigit, & quarum aliquod fragmentum remanere posset in ea, sed eam ponit versus cornu Epistolæ super Corporale. Bissus supra, Bauldry supra n. 11. Vinitor part. 6. tit. II. n. 38. & seqq. Memoriale Rituum supra §. 7. n. 1. 2. & 3. à Portu supra n. 23. & Benvenuti supra.

LIV. Rubr. n. 13. pag. 198. & Gavant. pag. 199. col. 1. lit. e. *Interim Diaconus imponit vinum in Calicem, &c.* Hactenus Subdiaconus stetit ad Celebrantis sinistram, & primus Ceremoniarius ad Diaconi dexteram; sed deposita à Celebrante Patena super Corporale, vel paulò citius, Subdiaconus genuflectens unico genu in loco in quo est, & transiens (sine genuflexione in medio) ad dexteram Diaconi, accedit paululum primo Ceremoniario in secundo gradu laterali; & iterum Subdiaconus ibidem genuflectit unico genu: interim delatis ampullis Credentia (cum manutergio) aquæ, & vini, ad Altare per primum Acolythum cum genuflexione, comite secundo Ceremoniario, Diaconus, Calice non exterso, nec antè, nec post, propter sacras species, imponit tantum vini in Calicem, quantum placuerit Celebranti, & deinde Subdiaconus parum aquæ, non petens benedictionem à Celebrante, qui neque dicit consuetam Orationem, scilicet: *Deus, qui humana subst. intie, &c.* Bauldry supra n. 12. Bissus supra §. 30. à Portu supra n. 25. Vinitor supra n. 40. Benvenuti supra.

LV. Rubric. n. 13. pag. 198. & Gavant. pag. 199. col. 1. lit. f. *Nihil dicens, &c.* Imposito vino, & aqua in Calice, qui nullo modo extergitur, Diaconus statim sine osculis tradit Calicem Celebranti, qui illum accipit, & nihil dicens, neque ullo cum eo factò Crucis signo, eum deponit super Corporale post Hostiam consecratam, ut fieri solet in Missa, quem Calicem postea Diaconus, nulla facta genuflexione (quia in Calice non est

F fff

Sacra-

Sacramentum) sua Palla cooperit. Bauldry *suprà* n. 13. Bissus *suprà* §. 31. Vinitor, Benvenuti *suprà*. Rursus imposito vino, & aqua, primus Acolythus accipit ampullas, & facta genuflexione Sacramento, reponit ampullam vini in loco consueto, & retinens lancem cum ampulla aquæ, cedit manutergium secundo Acolytho, & uterque stat prout ad Missam Sollemnem. Hippolytus à Portu *suprà* n. 27. Subdiaconus verò, qui est à dexteris Diaconi, genuflectit ibidem unico genu, & surgens, ad sinistram Celebrantis redit, ubi de novo genuflectit unico genu; à Portu *suprà* n. 29. Benvenuti *suprà*, non enim Subdiaconus in hac Feria VI. in Parasceve Patenam sustinere debet. Bissus *suprà*, Bauldry *suprà* n. 13.

LVI. Rubric. n. 13. pag. 198. & Gavant, pag. 199. col. 1. lit. g. *Absque Benedictione, &c.*) Dispositis omnibus, ut *suprà* dictum est, accedit Thuriferarius cum Thuribulo & Navicula semiaperta (vel etiam Navicularius, ubi est consuetudo, gestans prædictam Naviculam) genuflectens utroque genu super suppedaneum, tunc Celebrans cum Ministris suis parum se vertit ad ipsum; Thuriferarius verò, vel Navicularius, si adest, tradit more solito Diacono Naviculam, quo ministrante sine osculis more solito, Celebrans, nulla interveniente Benedictione, imponit ter incensum in Thuribulo, quo recepto à Diacono pariter sine osculis, habens Diaconum prædictum, & Subdiaconum hinc inde stantes, genuflectit simul cum ipsis unico genu Sacramento, ut surgunt omnes. Benvenuti *suprà* §. Tunc Celebrans, Bissus *lit. E. supra* §. 32. Bauldry *suprà*. Et Celebrans, Diacono à dexteris ipsius pedem Calicis dextera tenente, sinistra verò posteriorem Planetæ partem circa brachia tantillum elevante (quam etiam eodem modo Subdiaconus dextera manu, sinistra infra pectus admota, elevat) incensat oblata cum gravitate, & mora competenti, dicendo: *incensam istud, &c.* facta tamen cum

Diacono ipso à dexteris assistente, & Subdiacono à sinistris, ante, & post incensationem oblatorum, genuflexione, ex Rubrica n. 13. & Bisso infra citando; sicut etiam, quando unumque transit ante Sacramento, debet similiter genuflectere. Post incensationem oblatorum, utram sit incensanda Crux Altaris, controvertunt DD. nam Tonellius *lib. 3. cap. 2. §. 2. & 11.* nec non Bissus *lit. E. n. 45. §. 33.* quibus accedit à Portu *suprà* n. 30. tenent quòd præfente figurato debet cessare cultus figure, adeoque incensatis oblati, nempe Sacramento, volunt non esse incensandam Crucem. Gavantus, Bauldry, & Costaldus *suprà*, nullam faciunt mentionem de hac Crucis incensatione, solumque dicunt, inhaerendo verbis Rubricæ, esse incensanda oblata, & Altare more solito; & ex his verbis colligitur, eosdem Auctores versari in sententia contraria, & sustinere Crucem esse incensandam, quia hoc est de more. Quæstio tamen, & dubium omne circa hunc Ritum cessat, ob Decreta edita à S. R. C. data in nostro Indice sub n. 519. & 535. in quibus statuitur, quòd in hac Feria post thurificationem oblatorum debet incensari Crux, facta tamen tali incensatione non esse iterum thurificandum Sacramento, que quidem Decreta consonant Rubricæ huiusmodi, & doctrinæ prædictorum Auctorum, dicentium, oblata, & Altare esse thurificanda more solito.

Eadem Crucis incensatio præscribitur etiam in Ceremoniali Episcoporum recentissime recognita à Benedicto XII. *lib. 2. cap. 25. §. 33. & cap. 26. §. 19.*

Rationes adductæ à Bisso, & Tonellio, jvant ad probandum, non esse incensandam Crucem, quæ est super Altari, quando est expositum SS. Sacramento, ut etiam non iisdem rationibus permoti suo loco tradidimus. Cæterum in hac Feria VI. Parasceve, in qua fulget Crucis mysterium, & in qua Sancta Mater Ecclesia huic principali infusa

mento Passionis Christi Domini specialia cultus signa exhibet, incensato Sacramento, optime præscribitur, quòd etiam incensanda sit Crux, licet hæc sit figura, illud verò originale, & figuratum.

Diximus paulò antè, debere incensari oblata, & Altare more solito hac die, unde eodem omnino servari debent, quæ servantur in Missa Sollemni pro incensatione oblatorum, videri igitur possunt ea, quæ à nobis diligenter tradita sunt *part. 2. tit. 8. n. 4. & seq.* Rursus diximus, post incensationem oblatorum incensandam esse Crucem Altaris, in qua incensatione hic Ritus servari debet, incensatis oblatis, Diaconus amovet Calicem de medio Altaris, illumque collocat à parte Epistolæ, sed super Corporale, cum in eo reperitur particula Hostiæ consecratae. Tunc Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus genuflectunt uno genu; Celebrans tamen, dum genuflectit, ponit manuum extremitates super Altare, ut faciliùs genuflectere, & surgere valeat. Surgunt deinde uniformiter omnes, & Celebrans ter incensat Crucem in medio tantùm æquali ductu, ita ut ad unumquemque iectum tantillum quietat, & tractim ducat thuribulum. In primo ductu dicitur: *Dirigatur*; in secundo: *Domine*; in tertio: *Oratio mea*, & statim Diaconus ponet Calicem in medio Corporalis in solito suo loco. Tunc iterum omnes ut supra genuflectunt, & deinde surgunt, & prosequuntur Altaris incensationem hoc modo.

Primo incensatus, ut sit in Missa Sollemni, planities posterior à parte Epistolæ triplici ductu, per lineam rectam æquali distantia distributo, prout distribuuntur candelabra, quæ tamen, ut alibi diximus, agentes de Missa Sollemni *part. 2. tit. 5. num. 25. & seq.* non incensantur: hi ductus sicut incipiunt prope medium, & progrediendo ad latus Epistolæ. In primo ductu Celebrans dicit: *si ut*; in secundo: *incensum*; in tertio: *in conspectu tuo*. Cum pervenerit Celebrans

ad cornu Epistolæ, demittet Thuribulum, & inclinatur ipse quantum commode potest, & incensat uno ductu inferiorem partem illius lateris dicens: *Elevatio*, postea se elevans, incensat uno ductu partem superiorem ejusdem lateris dicens: *manuum*. Deinde adhuc elevans Thuribulum supra planitiem anteriorem Altaris, eam incensat, Thuribulum in semicirculo ter ducendo circa oram ejusdem partis anterioris, ut diximus *loc. cit. n. 26*, incipiendo à cornu, & progrediendo per æqualem distantiam ad medium. In primo semicirculo dicit: *meorum*; in secundo: *Sacrificium*; in tertio: *vesperinum*. Tunc Celebrans, & Ministri Sacri genuflectunt SS. Sacramento uno genu; deinde prosequitur Celebrans incensare posteriorem planitiem Altaris ex parte Evangelii triplici ductu, per lineam rectam æquali distantia distributo, ut supra, incipiendo prope medium, & progrediendo ad latus Evangelii. In primo ductu dicit: *pone Domine*; in secundo: *custodiam*; in tertio: *ori in eo*. Postea incensat partem inferiorem lateris, & superiorem, eo modo quo incensavit à latere Epistolæ; dicens incensando in parte inferiori: *& ostium*; in superiori: *circumstantia*. Post hæc incensat planitiem anteriorem Altaris ab eadem parte Evangelii, eodem modo, quo à parte Epistolæ, incipiendo semicirculum à cornu, & formando semicirculos hujus partis ut diximus *cit. loc. supra*, & progrediendo ad medium; in primo semicirculo dicit: *labiis meis*; in secundo: *ut non*; in tertio: *declinet*. Tunc nulla præmissa reverentia, retrocedens à medio Altaris, accedit ad cornu Evangelii, ubi manu aliquantulum demissa incensat partem illius anteriorem, seu frontem, ter ducens recta linea, & æquali distantia Thuribulum, incipiendo à cornu, & progrediendo ad medium, ut fieri solet in Missa Solemni, & in Vesperis. In primo ductu dicit: *cor meum*; in secundo: *in verba*; in tertio: *malitia*. Postea Celebrans, & Ministri Sacri genuflectunt uno

Ffff 2

genu,

genu, & surgunt; & Celebrans progreditur ad incensandam triplici ductu partem aliam anteriorem Altaris, seu frontem Mensæ incipiendo ab ejus medio, & procedendo ad cornu Epistolæ. In primo ductu hujus postremæ incensationis dicit: *ad excusandas*; in secundo: *excusationes*; in tertio: *in peccatis*. Hæc prædictorum verborum distributio servari potest quotiescunque in Missa Sollemni incensatur Altare post oblata.

In tota incensatione Diaconus, & Subdiaconus, hinc inde stantes, partem posteriorem Planctæ Celebrantis elevant. In quolibet ictu Thuribulum ducitur, & redigitur; & quando Sacerdos progreditur thurificando, pari passu progrediuntur & ejusdem Ministri Sacri: advertendo, quod manus thurificantis, quantum fieri potest, concordet cum motu pedis. Terminata incensatione, Celebrans in cornu Epistolæ reddit utraque manu Thuribulum Diacono, dicens: *Accendat in nobis, &c.* Diaconus autem tunc stat in secundo gradu, supponensque manum suam, vel ambas dextræ Celebrantis, capit Thuribulum prope vas sua

Pro Ritibus servandis in Officio hujus Feriæ, à lotionem annuum Sacerdotis, usque ad elevationem Hostiæ exclusivè.

LVII. Rubr. n. 14, pag. 199. & Gavarr. *ibid.* col. 1. lit. i. *lavat manus. scilicet &c.* Celebrans reddito Diacono Thuribulo, immediatè (advertens, ne terga SS. Sacramento vertat) descendit cum Ministris Sacris in planum extra gradus Altaris, per gradus laterales cornu Epistolæ, ubi versa facie ad Populum, Gavantus *hic*, Cerem. Epif. *lib. 2. cap. 26. §. 19.* nihil dicens, lavat manus, ministrante aquam & pelvim primo Acolyto; & Diaconus à dexteris, Subdiaconus, verò à sinistris Celebrantis, tenentes faciem ad eum conversam, & terga ad Populum, mediumque habentes prædictum primum Acolythum, eidem Celebranti ministrant manu-

manu dextera, manubrium verò sua manu sinistra, sed sine osculis, & statim illud consignat Thuriferario; hodie enim nec Celebrans, nec alii ullo modo incensantur. Tum ipse Thuriferarius, cum Thuribulo, & Navicula, facta genuflexione unico genu SS. Sacramento, redit in Sacristiam, ibique sumit Thuribulum, & Naviculam relinquit, cum amplius inservire non debeant, & inde redit in Presbyterium, ubi facta in medio genuflexione utroque genu (quia nunc non reperitur impeditus à Thuribulo, & Navicula, ut erat, dum redibat in Sacristiam) vadit ad Credentiam, seu ad locum suum, & cum illis manet genuflexus. Bauldry *suprà n. 14. Bullus lit. F. n. 45. §. 34.*

Huc spectat innuere Decretum emanatum die 15 Septembris 1736. & datum in nostro Indice sub n. 699. in quo declaratur, quod quando lignum S. Crucis super Ara positum incensatur, hoc debet fieri à Celebrante non genuflexo, sed stante: unde si in Altari hac die in Cruce incensanda adesset particula veri ligni Sanctæ Crucis, non idèò incensari deberet à Celebrante genuflexo.

tergium, acceptum de manu secundi Acolythis, sed sine osculis, prout fit in Missa Defunctorum, quia hic Sacri Ministri non sunt in altis impediti, ut colligitur ex Bauldry *part. 2. tit. 12. n. 14. & part. 4. cap. 10. art. 4. num. 15. ex Bisso *suprà §. 35. & à Porru *suprà Rubr. 10. in ad. or. num. 1.***

LVIII. Rubr. n. 14, pag. 199. *Deinde in medio Altaris, &c.* Lotus manibus, primus Ceremoniaris tempestivè accedit ad latus Altaris in cornu Evangelii supra secundum gradum, cum genuflexione; Celebrans per eisdem gradus laterales cornu Epistolæ ascendit ad Altaris medium, ibique genuflexus unico genu, & unà cum eo Diaconus vadit ad li-

brum, & in transitu per medium genu-
flectit unico genu; Subdiaconus verò va-
dit per planum, & ad medium Altaris, ubi
flectit se ante ejus infimum gradum, præmit-
tendo genuflexionem unico genu, quæ qui-
dem genuflexiones, quantum fieri potest, tem-
pestive faciendæ sunt cum Celebrante, & sta-
tum surgunt omnes. *Benvenuti supra §. Cele-
brans, Bauldry part. 4. supra n. 6. Bissus supra,
A Portu supra n. 2.*

LIX. Rubr. n. 14. pag. 199. & Gavant,
ibid. col. 2. lit. I *Junctis manibus, &c.*) Cele-
brans, facta genuflexione ut supra, inclinatus
inclinacione mediocri, à Portu sup. in adnot.
n. 2. (reportantibus interim cum genuflexio-
ne ad Credentiam Acolythis urceolum, pel-
vim, & manutergium plicatum) junctis ma-
nibus super Altare, & ante ejus medium posi-
tus, ut aliis, dicit submissa, sed intelligibili
voce: *In spiritu humilitatis*, ut in Missali.
Cerem. Episc. lib. 2. cap. 26. §. 19. Nicolaus
de Bralton supra cap. 10. n. 10.

LX. Rubr. n. 15. pag. 199. *Deinde versus
ad Populum, &c.*) Celebrans, osculato Altari,
genuflectit unico genu, surgit, & vertit se ad
Populum in cornu Evangelii, non proficien-
do circum, ut aliis, sed à latere, ita ut
non vertat terga SS. Sacramento, Gavantus,
Cerem. Episc. supra, dicit mediocri voce: *O-
ra fratres*, proferens reliqua verba secretè.
Christiani supra n. 21. Memoriale Rituum
supra n. 19.

LXI. Rubr. n. 16. pag. ead. *Exper eandem
viam revertitur, &c.*) Quo dicto revertitur
Celebrans per eandem viam ad Altaris medi-
um, ubi genuflectit iterum unico genu, &
Sacramentum adoratur. Bauldry supra, Bissus
supra §. 36.

LXII. Gavant. in prædicta Rubr. n. 16.
pag. ead. *Non dicitur Suscipiat, &c.*) Post-
quam Sacerdos dixerit totam illam precem:
Ora fratres, &c. prout in Missali, non re-
spondetur *Suscipiat Dominus, &c.* Rubr. & Gav-
ant. Celebrans igitur, statim ut dixerit: *Ora-
tus fratres, &c.* ad Altaris medium reversus fuerit,

facta ibidem genuflexione prosequitur junctis
manibus, & alta voce: *Oremus: Præceptis saluta-
ribus, &c.* ad quæ verba erigit se à simplici ca-
pitis inclinatione, tenens adhuc manus junctas
versus Sacramentum, mox subdit: *Pater noster,
&c.* alta quidem voce, sed manibus extensis de-
more, in cujus fine Chorus respondet: *Sed li-
bera nos à malo* & Sacerdos subdit submissa vo-
ce: *Amen.* Dum Celebrans incipit *Pater noster*,
Diaconus, facta genuflexione ibi à sinistris ejus
unico genu, descendit ad secundum gradum
Altaris, ubi stat in medio post Celebrantem,
& ante Subdiaconum stantem in plano, usque
ad elevationem Hostiæ exclusivè. A Portu su-
pra Rubr. 12. in adnot. n. 3. Bissus supra lit. F.
num. 45. §. 37. Bauldry supra num. 17. & Me-
moriale Rituum supra n. 16. & seqq. Interim
cum genuflexione accedit ad librum primus
Ceremoniarius, qui Diaconi assistentiam to-
ties assumit, & derelinquit, quoties illam de-
ferit, aut assumit Diaconus, aut Subdiaconus.
A Portu supra.

LXIII. Rubr. n. 17. pag. 199. *Dicto A-
men submissa voce, &c.*) Responso à Choro in
fine Orationis Dominicæ: *Sed libera nos à ma-
lo*, Celebrans dicit, ut innimus: *Amen*,
submissa voce, quo dicto, statim eadem
voce qua dixit *Pater noster*, prosequitur: *Li-
bera nos, &c.* manibus item extensis, & in fi-
ne (chorus altè respondet: *Amen*, Rubr. ho-
digr. Cerem. Episc. supra, Memoriale Rituum
supra n. 18. perseverantibus adhuc tam Dia-
cono, quam Subdiacono post Celebrantem,
& primo Ceremoniario ad assistentiam libri.
A Portu supra Rubr. 13. n. 3. in adnot.

LXIV. Gav. in eand. Rubr. n. 17. p. 200.
col. 2. *Neque se signat cum Patena ut aliis, &c.*)
Sacerdos in fine Orationis Dominicæ prædic-
tæ non adhuc accipit Patenam, neque cum
ea se signat, dum in sequenti Oratione dicit:
Da propitius pacem, &c. sed tunc demum il-
lam accipit, quando expleta hujusmodi O-
ratione, & responso à Choro: *Amen*, fa-
cturus est elevationem. Gavantus hic, Ca-
staldus supra cap. 4. n. 12. & Bissus supra.

Pro Ritibus servandis in Officio hujus Feriæ, ab elevatione
Hostiæ, usque ad finem.

LXV. Rubr. n. 18. pag. 200. & Gavant. ibid. col. 1. lit. n. *Elevat ut videri possit, &c.*) Responso à Choro Amen, Celebrans devote genuflectit unico genu, deinde erectus, submittit Patenam Hostiæ consecratæ, & statim sola dextera inter pollicem & indicem accipiens Hostiam, Bissus *suprà*, eam elevat altius solito, Cerem. Episc. *suprà* §. 20. ita ut à Populo videri possit, figens semper in eam oculos, & advertens, ne Corporalis limites tunc excedat. Bauldry *suprà* n. 18. Patenam verò non elevat, sed eam super Corporale positam manu sinistra extensa tenet, ita ut pollex & index dictæ manus nitantur Patenæ, reliqui digiti ponantur super Corporale. Gavantus *hic*, & omnes alii cum eo. Ad elevationem talis Hostiæ pulsatur tabula lignea, seu crotalum, ob rationem allatam in Feria V. in Cœna Domini; ex Clericato *ibidem cit.* & ex communi praxi Basilicarum Urbis. Sed vide *ibidem* à nobis dicta.

Diaconus verò, & Subdiaconus, ante elevationem Hostiæ hinc inde genuflectunt in suppedaneo. Memoriale Rituum *suprà* n. 19. Prædicti Ministri Sacri non elevant Planetam Celebrantis, nec Hostia ab aliquo incensatur, ut optimè adnotat Gavantus, & alii Rubricistæ communiter cum eo. Ceremoniarius primus ante elevationem Hostiæ genuflectit ad ultimum gradum lateralem cornu Evangelii.

LXVI. Rubric. n. 18. pag. 200. & Gavant. ibid. col. 1. lit. n. *Supra Calicem dividit, &c.*) Quando Celebrans incipit declinare Hostiam Sacram jam elevatam, Diaconus, & Subdiaconus surgunt. Memoriale Rituum *suprà* n. 21. Diaconus statim accedit ad dexteram Celebrantis, & Subdiaconus ad sinistram (præstitis debitis genuflexionibus ante discessum, & post accessum, &

procedentes ut *infra*) Diaconus statim Calicem discooperit sine genuflexione, quia in eo adhuc non est Sacramentum: Subdiaconus verò ad sinistram vertit folia Missalis, quando opus est. Bauldry *suprà* n. 19. Bissus *suprà*, Benvenuti *suprà* §. *Elevata Hostia*, Gerlacus Vinitor *suprà* n. 45. & alii communiter; quibus tamen omnibus adversatur Nicolaus de Bralio *part. 3. cap. 12. num. 13.* vult enim, quod ipse Diaconus, aut alius accedat ad librum, Subdiaconus verò ad dexteram Celebrantis, nam cum Rubricæ propriæ hujus diei, ait ipse, nihil novi præferant circa hunc Ritum, certissimum est, nihil etiam esse innovandum; que quidem Bralio opinio quamvis mihi magis ardeat, nihilominus ab aliorum DD. *suprà cit.* sententia recedere non ausim.

LXVII. Gavant. pag. 200. col. 1. end. lit. n. *Celebrans mittit particulam in Calicem.*) Elevata Hostia eò modo, quo dicit Gavantus *hic*, & nos quoque cum eo, Celebrans eam immediatè declinat super Calicem à Diacono discooperit. Memor. Rit. *suprà* n. 22. & ex Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 25. §. 34.* Non debet igitur dictam Hostiam reponere super Patenam, ut docent fere omnes DD. sed eam declinatam super Calicem, ut innuimus, statim dividit in tres partes more solito, nihil tamen dicendo, quarum majores duas partes collocat super Patenam, tertiam verò parvam immitit in Calicem, nihil pariter dicens, & nullum faciendò cum prædicta particula signum Crucis super Calicem, ex Decreto S. R. C. à Gavanto *hac lit. n. cit.* & dato in nostro Indice sub num. 248. Deinde Diaconus Calicem cooperit, & postea tam ipse, quam Celebrans, ac Subdiaconus, genuflectunt unico genu, & statim surgunt. Bauldry *suprà* n. 19. Bissus *suprà* §. 37. Memoriale Rituum *suprà* n. 23.

LXVIII.

LXVIII. Gavant, pag. 200. col. 2. lit. r
Et manibus junctis super Altare, &c.) Celebrans, prætermittis iis, quæ innuuntur à Rubrica, & Gavanto *hic*, stans manibus junctis, & super Altare positus, ita ut duo digiti minores frontem Altaris tangant, junctis pollicibus & indicibus inter se, oculis ad Sacramentum intentis, mediocriter inclinatus, dicit secretò tertiam tantùm Orationem: *Percepis Corporis tui, &c.* Interim Subdiacono per tertium gradum accedente ad dexteram Celebrantis, & ibi genuflectente, Diacono verò per secundum gradum accedente ad sinistram ejusdem, & ibi pariter genuflectente, ita ut ambo in recessu, & accessu genuflectant unico genu. Bauldry *suprà* n. 20. Bissus *suprà* §. 40. à Portu *suprà* in adnot. n. 7. Dicta autem prædicta Oratione, Celebrans magis devotè genuflectit unico genu, & unà cum ipso genuflectant etiam Sacri Ministri, & postea surgunt, Celebrans verò erigens se dicit secretò: *Panem Cælestem accipiam, &c.* Rubrica Generalis part. 2. tit. 10. n. 4. quibus verbis prolatis, accipit Hostiam cum Patena, ut moris est, & dicit ter item more solito, mediocriter inclinatus (sicut & Ministri Sacri mediocriter se inclinant) *Dominus non sum dignus, &c.* ter etiam percussiens sibi pectus (quod idem faciunt præfati Ministri, posita interim manu sinistra infra pectus) quo tertio dicto, Celebrans erectus, signat se dextera cum Sacramento, dicendo de more: *Corpus Domini nostri, &c.* Deinde maxima cum reverentia mediocriter inclinatus, cubitis super Altare positus, Sacramentum sumit; Ministris Sacris interita stantibus profunde inclinatis, manibus junctis, ut in Missa Sollemni fieri solet; qui postea se erigunt, dum etiam Celebrans erectus aliquantulum in meditatione SS. Sacramenti quiescit. Bissus *suprà*, Bauldry *suprà* n. 21. & 22. & Vinitor *suprà* n. 46. Primus autem Ceremoniarius, qui post elevationem Hostiæ surgens, accessit ad cornu laterale Evangelii in secundo gradu, ibi genuflectit

ad principium Communionis, & perseverat usque ad sumptionem Calicis. A Portu *suprà* Rubr. 15. in adnot. n. 5.

LXIX. Gavant, pag. 200. col. 1. lit. f
Diaconus Calicem discooperit.) Subdiaconus, qui ad dexteram Celebrantis, ut *suprà*, esse debet, detegit Calicem, non verò Diaconus, qui assistere debet ad librum (nam probabiliter Gavantus *hic* innuit, quòd Diaconus discooperiat Calicem, per errorem Typographi, quem errorem assumpserant illinc nonnulli Scriptores, non tamen omnes; nam etiam in Ceremoniali Monastico lib. 4. cap. 9. num. 21. legitur: *discooperito Calice per Subdiaconum*) Itaque, certum est, quòd Subdiaconus Calicem discooperit, qui postea genuflectit tam ipse, quàm Celebrans cum Diacono unico genu, adest enim in Calice particula Hostiæ consecrate.

LXX. Rubr. n. 19. pag. 200. & Gavant. *ibid.* col. 1. lit. t *Reverenter sumit de Calice, &c.*) Celebrans, collectis de more fragmentis, extergit Patenam super Calicem. Memoriale Rituum *suprà* n. 28. deinde omissis omnibus, quæ solent dici ante sumptionem pretiosi Sanguinis, accepto Calice, & Patenam ipsi Calici subtus mentum supponens, absque eo quòd signet se ipsum prædicto Calice (juxta Decretum, de quo *suprà*, & datum sub n. 218.) ex eo reverenter accipit cum vino, & aqua in eo existentibus particulam Hostiæ pridie consecrate; Castaldus *suprà* n. 16. à Portu *suprà* n. 2. *Bonvenuti supra §. Completo*; interim Diaconus, & Subdiaconus stant profunde inclinati. Bauldry *suprà* n. 23. à Portu *suprà*, & alii communiter.

LXXI. Rubric. n. 19. pag. 200. & Gavant. *ibid.* col. 2. lit. u *Facta ablutione non Calicis, &c.*) Post prædicta primus Acolythus, comitante secundo Ceremoniario, cum genuflectione, defert ampullas aquæ & vini ad Altare, quas prout aliàs administrat Subdiacono: Celebrans verò non sumit purificationem, ut innuit Gavantus, quia prima Calicis sumptio pro purificatione inservit, nam id quòd sumitur,

mitur, non est Sanguis Christi, sed vinum cum modica aqua, quod hac die non fuit consecratum. Tum igitur Subdiaconus infundit in Calicem vinum, & aquam statim super digitos Celebrantis de more (posita etiam in Calice aqua, cum qua Celebrans fortè abluit digitos antea, si fortè tetigerit Hostiam) qui deposito Calice, & inde exteris cum Purificatorio digitis, sumit ablutioem in medio Altaris, ut alias; deinde inclinatus, & manibus junctis ante pedus, & non super Altare (contra aliquorum opinionem) ex Cerem. Cler. Regul. S. Pauli, nec non ex Cerem. Monastico *suprà* n. 27. dicit: *Quod ore sumpsimus, &c.*

LXXII. Gavant. pag. 200. col. 2. ead. lit. u. *Extinguuntur hoc loco, &c.* Dum fit prædicta digitorum ablutio, & non prius, juxta Gavantum, vel post sumptam ablutioem, secundum Billum, non autem immediatè post sumptionem Calicis, ut vult Castaldus, Acolythi colligunt cereos, asportant, & extinguunt, surgentibus omnibus, si fuerint ante Altare genuflexi, quasi in gyrum, seu semicirculum, ad loca sua ordinatè se recipient; Memoriale Rituum *suprà* n. 30. relictis tamen in Altari accensis pro Vesperis sex Candelis, quæ post Vesperas extinguendæ erunt.

LXXIII. Rubric. n. 20 pag. 200. & Gav. ibid. col. 1. lit. x. *Corpus tuum Domine, &c.* Celebrans dicta Oratio: *Quod ore sumpsimus*, omittendo alias preces, nempe *Corpus tuum Domine, &c. Postcommunionem*, nec non *Placeat tibi*, ut declarat Rubrica n. 0. & ob rationes, quas adducit Gavant. *hic*, Celebrans, inquam, dicta Oratio: *Quod ore sumpsimus*, stat in medio Altaris, donec hæc, quæ infra sequuntur, fiant, ut etiam hic appellatè notat *Benvenuti supra §. Tunc.*

Itaque Diaconus, post prædictam Orationem statim clauso Missali in parte Evangelii (quod per aliquem ex Acolythis pariter amoveatur cum legili, seu cussino ab Altari, & cum debitis reverentiis Cruci, & Choro, re-

portatur ad Credentiam, ut colligitur ex Memor. Rituum *suprà* §. 7. n. 31. i. v. adit, facta genuflexione in medio Cappellæ, ad Credentiam, ibique Stolum latiore deponit, & resumpta Planeta plicata, redit ad Altare ad dexteram Celebrantis, facta reverentia debita Choro, & genuflexione Cruci unico genu in accessu. *Benvenuti supra*, à Portu *suprà* n. 4. Interea defertur ab aliquo Acolythis à Credentia ad Altare velum nigrum pro cooperiendo Calice (ut mox dicitur) illudque ponitur super Mensam à latere Evangelii.

Subdiaconus verò, sumpta à Celebrante ablutioem, Calicem extergit Purificatorio in cornu Evangelii, ad quod accessit, facta genuflexione in medio Cruci unico genu, postea super dictum Calicem Purificatorium extendit, & si sit valde magnum, illud plicat juxta sui aptitudinem; super Purificatorium sinistra manu ponit Patenam, posita prius super hanc dexteram manu Palla, tum plicat ambabus manibus Corporale, quo plicato, Calicem velo suo parvo nigro cooperit, de quo supra locuti sumus, postea accepta sinistra manu Palla, & dextera Corporali, ipsum omnino reponit in Bursam, quam deinde ponit super Calicis velum, ita ut illius pars aperta ipsum Subdiaconum respiciat, & tandem ipsum velum super Bursam Calicis revolvit de more. *Bauldry supra* n. 25. *Billus supra* §. 42. à Portu *suprà* n. 4. Juxta morem aliquarum Ecclesiarum prædictus Calix aptatur, & deinde defertur ad Credentiam à Ceremoniarum Magistro, ob temporis angustiam; Subdiaconus enim statim debet ab Altari discedere cum Celebrante, & Diacono, ut mox dicemus.

LXXIV. Gavant. pag. 201. col. 1. n. 21. *Subdiaconus, plicato Corporali, & in Bursam reposito, &c.* Tunc Subdiaconus, &c. (vel melius Ceremoniarum Magister) accipit Calicem accon modatum sinistra manu per nodum, extensa dextera super Bursam ad caute lam appositam; & solus sine comite defert ad Credentiam per gradus anteriores; (sed antequam

antequam discedat, facit Cruci genuflexionem unico genu) ipsumque super eam collocat in medio, & velum in anteriori parte revolutum explicat, ita ut totum Calicem cooperiat omnino, ac mox redit ad Altare ad sinistram Celebrantis, facta iterum genuflexione Cruci ibidem unico genu. Bauldry *supra*.

His omnibus expletis, Celebrans cum Ministris Sacris descendit in planum, ubi unico genu facta ab omnibus genuflexione Cruci, & debitis reverentiis Choro de more, Corsetus *supra* n. 20. Celebrans accipit birretum sine osculis sibi à Diacono porrectum, & cum iisdem in Sacristiam redit, hoc ordine. Præcedit Thuriferarius manibus junctis, nudo capite, & sine Thuribulo, Ceroferarii sine candelabris, tum Ceremoniarium item nudo capite, & manibus junctis, deinde Subdiaconus, & Diaconus, ultimò Celebrans, unus post alium, oculis demissis, modesto & gravi incessu, manibus junctis, recto capite, & cum Sacristiam fuerint ingressi, facta Cruci, aut Imagini de more nudo capite profunda reverentia, paramenta sacra deponunt. Benvenuti *supra* §. *His expletis*. Bauldry *supra* n. 36. Vinitor *supra* n. 49. Bissus *supra* §. 44. Postea (si exiguus sit Clericorum numerus, alio non) accedunt ad Chorum cum Cottis: nam in Choro, ad cuius stalla pergunt omnes, post discessum Celebrantis ab Altari cum Ministris, statim dicuntur Vesperæ sine cantu, ut heri.

LXXV. Rubr. n. 20. pag. 200. & Gavant. pag. 201. col. 1. lit. a. *Denudatur Altare, &c.*) Dum dicuntur Vesperæ, denudatur Altare, & Credentia ab Acolythis, Gavantus *hic*, Corsetus *supra* n. 21. Castaldus, Bauldry *supra*, cum genuflexionibus debitis Cruci, & asportantur omnia in Sacristiam: Altaris candelæ post Vesperas extinguuntur. Gavantus *supra*.

Completis Vesperis, datur signum cum Gavant. Rubr. *Mis.*

instrumento ligneo, seu crotalo, pro Salutatione Angelica, genuflexentibus omnibus. Memoriale Rituum *supra* §. 8. num. 4. & facta solita oratione, surgunt omnes, genuflexent Cruci unico genu, & ordinatè redeunt in Sacristiam, ubi facta Cruci, seu Imagini profunda reverentia, ibique depositis vestibus, quibus in Choro utuntur, devotè domos, vel cellas suas, si Regulares sint, redeunt, &c.

LXXVI. Gavant. pag. 201. col. 1. n. 23. *Pyxis qua remansit, &c.*) Dum Vesperæ dicuntur in Choro, si Clerici multi sint, aliquis Sacerdos, Cotta, & Stola albi coloris, Gerlacus Vinitor *supra* n. 50. & non nigra, ut docet Bauldry *supra* n. 27. (quia licet commemoratio fiat de Passione, & Morte Christi, adest tamen idem Christus redivivus, & jam impassibilis, & immortalis, ut optime ponderat Nicolaus de Bralion *supra* cap. 12. n. 4.) & velo humerali indutus pariter albo, cum Clericis, candelas, vel faces accensas gestantibus, reportat Pyxidem cum particulis consecratis, si quæ remansit in capsula, ad locum paratum, ut *hic* docet Gavantus, nec non Bauldry, & Vinitor *supra*; nos tamen *supra* diximus, talem Pyxidem non esse regulariter servandam in memorata capsula, sed alibi, in loco tamen decenti, & congruo,

LXXVII. Gavant. pag. 201. col. 1. n. 24. *Quæritur: An occurrente Festo Annunciationis B. M. V. in Parasceve, &c.*) Pro resolvendo hoc primo dubio à Gavanto proposito, recolendum est Decretum editum die 15. Martii 1712. & datum in nostro Indice sub n. 620. in quo habetur, quòd Sacerdotes omnes, tam Seculares, quàm Regulares, etiam privilegiati, ne audeant in Feria VI. Parasceves, occasione SS. Annunciationis, in dicta Feria occurrentis, celebrare in quavis Ecclesia, seu Oratorio, aliquam Missam Sollemnem, vel Privatam, nec facere Festum, vel parare, & ornare Ecclesias, aut Altaria, licet dicata Beatissimæ Virgini, etiam Annunciatæ &c. prout

Gggg

prout

prodit in Decreto ibidem exposito, & auctoritate Clementis XI. edito. Ex quo fit, cum tali die non possint celebrari Missæ Privatae, neque Sollemnes, quod nullus Fidelis tenetur interesse Missæ Sacrificio, etiam si occurrat Festum SS. Annunciationis.

Rursus certissimum pariter est, ex alio Decreto edito die 19. Februarii 1622. à Gavanto *hoc n. 24.* relato, & dato in nostro Indice sub *n. 188.* quod neque tenentur Fideles interesse Officio, seu sacrae functioni fieri solitæ in hac Feria. Denique legendum est etiam Decretum emanatum à S. R. C. 11. Martii 1690. & datum in nostro Indice Decretorum, spectantium ad Rubricas Breviarii, in quo, interveniente auctoritate Apostolica, sancitum est, quod si Festum SS. Annunciationis B. M. semper Virginis, occurrat in Feria VI. in Parasceve, vel in Sabbato Sancto, transferatur, unâ cum præcepto audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus, ad Feriam II. post Dominicam in Albis, etiam quocumque alio Festo impeditam; ita ut eadem Feria, prædicto casu eveniente, perpetuis futuris temporibus pro Sede propria, & fixa, memorato Festo Annunciationis assignata & stabilita intelligatur, & in illa eo prorsus modo & forma præfatam Festam quoad Officium & Missam celebretur, quibus propria die 25. Martii in Calendario Romano appositum celebraretur: protrahit ad aliam diem non impeditam, juxta Rubricas Breviarii Romani, omnibus aliis Festis in eadem Feria occurrentibus, quæ non sunt altioris Ritus. Ita decrevit S. R. C. approbante Alexandro VII. diebus, Mensibus, & Anno supradictis.

Ex hoc Decreto non sequitur, quod si in eadem Feria VI. Parasceves, vel Sabbato Sancto occurrat alicubi Festum de Patrono principaliori Loci, cui ex Decreto edito die 13. Septembris 1647, & contento in Constitutione Urbani VIII. *n. 164.* quæ incipit: *Univ. s. 2. apud Cher. bin. in Bullario Romano tom. 4. cui,* inquam, Festo ex vi præ-

dictæ Constitutionis affixa est obligatio audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus; non, inquam, sequitur, quod tale Festum erit pariter celebrandum in prædicta Feria II. post Dominicam in Albis, quoad Missæ auditionem, & vacationem ab operibus servilibus, necnon ad translationem alterius Festi in dicta Feria occurrentis, cum hæc sit specialis prerogativa translationi Annunciationis concessa, ut colligitur etiam ex alio Decreto emanato die 14. Junii 1692. quod datur à nobis in Indice Decretorum pertinentium ad Rubricas Breviarii. Idcirco, occurrente tali Festo Patroni principalioris, in hac Feria VI. abstinendum utique esset ab operibus servilibus, sed nulla adesset obligatio interpellendi Missæ: quæ non potest hæc die celebrari, ut supra diximus, neque ulla adesset obligatio interpellendi Officio hujus diei, ut pariter colligitur ex supradictis.

LXXVIII. Gavant. pag. 201. col. 2. n. 5. *Ad aliud verò dubium, &c.* Proposito dubio, an ratione Festi Annunciationis, occurrentis in hac Feria VI. Parasceves, ministrari possit Eucharistia aliis, quam infirmis, optimè respondit Gavantus, etiam præcise dendo à supra exposito Decreto translationis prædicti Festi Annunciationis, servandam esse universalem Ecclesiæ consuetudinem, non ministrandi nisi infirmis hac die Eucharistiam, pro qua re allegatur à Gavanto in suo indice, & etiam in nostro sub *n. 187.* Decretum à S. R. C. editum die 19. Februarii 1612. cuius tamen Autographum in Regellis Sac. Congregationis non reperitur; habetur quidem aliud simile Decretum editum à S. C. Concilii in Decreto de Communionis quotidiana, quod legitur apud Murgam in Tractatu de Beneficiis Ecclesiasticis id Addimento primo. & illud referunt etiam Pafceucus in Compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *part. 2. tit. de Monialibus,* necnon Monacellus in *Formul. Legalibus* *part. 2. tit. 13. formul. 1. post n. 99.* & denique Eminentissimus Card. Petra in *ius doct. sumis*

Communariis ad Constit. Apost. tom. 4. circa Constitutionem 20. Eugenii IV. sub n. 6. in quo Decreto sancitur, quod circa Communionem in Feria VI. Parasceves, Missalis Rubricæ, & Ecclesiæ Romanæ usque serventur, quapropter, ut notat optimè Jo. Baptista Petronus, ex hoc Decreto corrumpitur omnino opinio quorundam Theologorum, asserentium, posse in hac Feria VI. Parasceves ministrari Eucharistiam illis, qui quotidie illam sumere volunt.

Spectat etiam ad hanc Feriam Decretum editum die 14. Februarii 1705. & datum in nostro Indice sub n. 591. in quo præscribitur, tollendam esse consuetudinem quorundam, qui contra id, quod præscribitur in Missali, exponunt patenter Hostiam consecratam, reservandam à Feria V. in Cæna Domini, usque ad ipsius consumptionem in hac Feria VI. Parasceve.

LXXIX. Gavant, pag. 201. col. 2. n. 26. Abrogatus fuit abusus deferendi nocte, &c.) Verissimum est, quod abrogatus fuit abusus deferendi nocte in hac Fer. VI. SS. Sacramentum; nihilominus die 29. Martii 1596. ex Congregatione Episcoporum prodit sequens Decretum. Si consuetudo deferendi processionaliter SS. Sacramentum Feria VI. Parasceves in feretro nigris velleribus contexto, non potest absque graviore incommodo extirpari, est toleranda -- Ita respondit Sacra Congregatio Episcoporum, & idem antea rescripsit Anno 1582. 3. Januarii, ut

testatur Nicolius in *Flosculis v. Eucharistia sub num. 27.* & Venetiis servatur adhuc consuetudo hujusmodi Processionis nocte cum Baldacchino, & paramenti nigri coloris, utpote innixa peculiari privilegio, ut asseritur.

Præter allegata sparsum Decreta, spectantia ad Ritus Officii hujus Feriæ VI. in Parasceve, addenda sunt etiam hæc alia: nimirum. Processio Sollemnis aliquo certo die faciendâ, si cadat in Feriam VI. Parasceves, eo Anno transferenda est in aliam diem: ita statuit S. C. Episc. in *Spolezana* 25. Februarii 1598.

Non licet in Ecclesiis, in quibus non asseratur SS. Sacramentum, celebratio Missæ in Feria V. in Cæna Domini, nec ejusdem Augustissimi Sacramenti asservatio in Sepulchro. S. R. C. 14. Junii 1659. in *Neapolitana*, & datur in nostro Indice sub num. 336.

Functiones Pontificales, quæ absente, vel impedito Episcopo, spectant ad primam Dignitatem, sunt Festum Nativitatis Domini, &c. Feria V. in Cæna Domini, & Feria VI. in Parasceve, Cinerum, Palmarum, &c. S. R. C. 3. Decembris 1672. & datur in nostro Indice sub n. 449.

Videndum est etiam Decretum, quod supra tradidimus, emanatum die 15. Septembris 1736. & datum in nostro Indice sub num. 691. in quo prohibentur Exequiæ Sollemnes hæc, & die sequenti, &c.

De Sacris Ritibus hujus Feriæ VI. Parasceves, servandis in minoribus Ecclesiis.

De præparandis pro Officio hujus Feriæ §. I.

Altare ipsum undequaque nudum cum sex candelabris, ut supra, in Ecclesiis majoribus; deinde Crux in eodem cooperta velo violaceo, vel nigro, quod facile removeri, & solvi possit.

In Abaco, seu Credentia Mantile lineum, planitiem Abaci non excedens; Mappa unica plicata pro Altari ad mensuram Mensæ; legile, seu cullinus niger cum Missali; Bursa nigri coloris cum Corporali, Palla, & Purificatorio;

Gggg 2

Thu-

Thuribulum, & Navicula cum thure; Velum nigrum pro Calice in fine Officii; Pelvicula, cum ampullis vini, & aquæ, & manutergio; aliud parvum vas aquæ, cum Purificatorio ponendum super Altare, ad abluendos digitos Sacerdotis, si fortè Hostiam consecratam tetigerit; lanx argentea pro oblationibus.

Prope Credentiam præparetur tapes, pulvinar violaceum, & velum album serico violaceo contextum. Cuffinus violaceus supponendus initio Officii capiti Cele-

brantis; Crux processionalis, vel ibi, vel in Sacristia detegenda, statim post Crucis Altaris denudationem.

In Sacello Sepulchri Corporale stratum super Altare, velum humerale album, Baldachinum, sive umbella albi coloris, intortina, & cerei pro Processione.

In Sacristia tria Superpellicea pro Clericis, Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, Planeta nigri coloris pro Sacerdote, fuculus cum igne, & forcipe.

De principio Officii, usque ad denudationem Crucis. §. II.

Hora competenti datur signum cum crotalo, Clerici accipiunt Superpellicea in Sacristia; Celebrans verò induitur Planeta nigra, & procedit cum iisdem, sed ipse tecto capite, illi verò detecto, ad Altare majus, manibus junctis, quò cum pervenerit, ibi procumbit, & orat quasi ultra spatium unius *Miserere*, ut diximus supra; interim duo Acolythi, facta cum ipso brevi oratione, surgunt, & facta genuflexione Crucis, sumunt de Credentia Mappam, illamque extendunt super Mensam Altaris, ut supra, deinde unus ex illis ponit Missale apertum cum suo cuffino super cornu Epistolæ, Celebrans, ad monitionem alicujus Ministri, surgit à procubitu, & amoto per aliquem Clericum pulvino, ascendit ad Altare, & osculatur illud in medio. Accedens deinde ad cornu Epistolæ, legit primam Lectionem cum Tractu, deinde

dicit *Oremus*, & genuflexus cum omnibus, ipsemet dicit: *Flectamus genua*, & unus ex Acolythis primò surgens, dicit: *Levate*, & Celebrans subjungit Orationem: *Deus a quo &c.* deinde legit secundam Lectionem, & Tractum, ac successivè cantat Passionem integrè, nisi fortè aliquis Diaconus eam decantet, sicut etiam postea cantat in eodem cornu Epistolæ monitiones manibus junctis, & Orationes manibus extensis, ut in Missali; ante singulas Orationes, octava excepta, idem Celebrans genuflexus, prout faciunt & ceteri, dicit: *Flectamus genua*, & unus ex Acolythis, ut supra, dicit: *Levate*; circa finem Orationum aliquis Acolythus tapetem explicat, apertè super Cuffinum, & deinde velum extendit, ubi est collocanda, & adoranda Crux, ut supra dictum est.

De Crucis denudatione, & adoratione. §. III.

Dictis Orationibus omnibus, Celebrans in eodem cornu Epistolæ Planetam tantum deponit, deinde genuflectit in medio Altaris, & reverenter ipsemet Crucem, quæ est inter Candelabra, capit, & primus Clericus accipit Missale, postea Celebrans accedit ad angulum posteriorem Epistolæ, facie versa ad Populum, & Clerico sustentante Missale ante illum, incipit manu dextera detegere summi-

tatem Crucis, ut supra diximus, & ambabus manibus aliquantulum Crucem elevans, gravi voce, dicit: *Este lignum Crucis*, & Clerici eadem voce prosequuntur: *In quo Salus Mundi peperit*, & genuflectentibus omnibus præter Celebrantem, iidem Clerici subjungunt: *Venite adoremus*, & similiter omnes secundæ, & tertiæ vice, peragunt, ut supra dictum est.

Discoperta tota Cruce, & pronuntiatis

tertio prædictis verbis ab omnibus Clericis, unus ex illis ponit lancem à latere sinistro Pulvinaris, ad accipiendam oblationem, aliter verò Clericus, qui habebat Missale, illud reponit super Legile, vel super Cuffinum, & interim ab alio tertio discoperitur Crux Processionalis, & aliæ Cruces omnes per Ecclesiam; Interim Celebrans, descendens per latus Evangelii, portat devotè Crucem ambabus manibus elevatam ad locum præparatum, ubi genuflexus eam collocat super Velum pulvino superpositum, deinde surgit, & facta genuflexione, vadit ad planum cornu Epistolæ, ibique deponit prius manipulum facta superius dicta, deinde calceamenta, Clericis adjuvantibus, & ita exalceatus procedit ad adorationem Crucis, ut supra, qua tertio adorata, & osculata, oblataque pecunia, surgit, & facta genuflexione, redit ad cornu Epistolæ, & ibi in plano Clerici deponunt & ipsi calceamenta, ob specia'issimum Cultum, quem hæc die S. Ecclesia exhibet Cruci, & post Celebrantem, ante omnes alios de Populo, adorabunt Crucem, eo modo, quo Celebrans, & reversi ad sua loca, Calceamenta resument; post Clericos adora-

bunt Sodales cum Saccis si adsint, deinde viri, ultimò mulieres, omnes bini, devotè ac graviter. Interim primus Clericus assistat adorantibus; secundus, & tertius accedunt ad Celebrantem, & alta, & clara voce cum eo impropéria recitant. Bauldry Part. 4. cap. 10. Art. 1. n. 6. & Memoriale Rit. Pag. 76.

Circa finem adorationis, primus Clericus accendit Cereos Altaris; secundus verò successivè portat ad Altare Bursam cum Corporali incluso, & super eam Purificatorium; extrahit, & explicat Corporale, & prope illud in parte Epistolæ extendit Purificatorium. Tertius verò Clericus transfert Missale, cum Legili, & Cuffino, ad cornu Evangelii. Completa adoratione, Celebrans reportabit Crucem ad Altare cum debitis genuflexionibus; Clerici verò amovebunt tapetem, pulvinar, velum, & lancem, & apponent ignem in Thuribulo, & Celebrans, collocata Cruce, descendet ad planum in cornu Epistolæ, ubi resumet Planetam, & Manipulum, & postea apertocapite accedit ante Altare.

De Processione ad Sacellum, & regressu ad Altare, cum Sanctissimo Sacramento. §. IV.

A Celebrante ante Altare commorante incipitur Processio per breviorē viam ad Sacellum, ubi asservatur Sanctissimum Sacramentum, hoc ordine. Procedunt Sodales, si adsint, Confraternitatis, sive pii viri, deinde Thuriferarius cum Navicula, & Thuribulo non fumigante, postea sequitur Crux Processionalis denudata, & delata à tertio Clerico inter duo Candelabra, si adsint qui ea deferre possint, denique Celebrans cum Planeta, habens ante ipsum à sinistris secundum Clericum. Interim accenduntur Cerei dicti Sacelli ab aliquo Ministro. Cùm pervenerit Celebrans ad dictam Sacellum, facta genuflexione in plano Cappelle, surgit, & postea genuflexit in infimo gradu Altaris,

ibique orat parumper cum omnibus, deinde surgit, aperit capsulam, genuflexit, descendit ad infimum gradum Altaris, vel remanendo genuflexus in suppedaneo, ut alii volunt, incensat Sacramentum in Capsula, inde surgit, & facta genuflexione, extrahit à Capsula Calicem, quem ponit super Altare; Iterum genuflexit, claudit Capsulam, si in ea reperiat Pyxis cum Particulis, alias relinquatur capsula aperta, & præmissa alia genuflexione, descendit primum gradum, & genuflexus in suppedaneo, accipit Velum humerale, surgit, & facta genuflexione, stans accipit Calicem, quem secundus Clericus dicto velo cosperit. Celebrans vertens renes

Gggg 3

Altari,

Altari, & faciem ad Populum, intonat voce alta Hymnum *Vexilla Regis prodeunt*; Quem cum secundo Clerico prosequitur &c. Revertitur Processio ad Altare ordine sequenti. Primò Sodales, seu pii Viri cum cereis accensis; Post eos Crux Processionalis, deinde Thuriferarius continuè Thuribulum agitans; Denique Celebrans sub Baldacchino, vel sub Umbella, habens secundum Clericum ante se à sinistris.

Cùm perventum fuit ad Altare majus, Sodales, & pii Viri remanent extra Cancellos, ibique dispositi Cereis accensos usque ad

Officii finem in manibus tenebunt. Crux Processionalis reponitur prope credentiam; Baldacchinum verò, seu Umbella deponitur ante Cancellos, & loco proprio collocatur; Celebrans accedit ad Altare, & Calicem ponit super Corporale, soluta vitta apposita ad cautelam, & velum ejusdem Calicis extendit, ut sit in initio Missæ: deinde genuflectit, surgit, velum humerale deponit, & stans, Thus sine osculis & benedictione in Thuribulo ponit, deinde genuflectens, ibi in suppedaneo, vel descendens ad infimum gradum, Sacramentum triplici ductu incensat adhuc parvo velo tectum.

De reliquo Officio, & Ritu hujus Feriæ. §. V.

Inensato Sanctissimo Sacramento, Celebrans surgens, accedit ad Altare, & genuflectit, deinde amovet Velum de Calice, postea Patenam, quam invertens, ponit super Corporale in medio, postmodum removet Pallam, & Calicem accipiens, deponit ex eo Hostiam super Patenam, cavens ne illam digitis tangat, & si fortè tetigerit, lavat digitos ibidem in vase ad hoc præparato, & aquam continente (quam postea ipse Celebrans suscipiet post suam communionem) & digitos statim extergit; Tunc Celebrans respectivè prosequitur omnia, ut in Missali disponitur.

Ministrabunt etiam, si fieri potest, aliqui Sodales alicujus Confraternitatis in suo habitu, ut omnia convenientiori modo fieri valeant. Expleto officio, Celebrans, Cotta,

& Stola indutus, reportabit ad locum paratum Hostias, seu particulas contentas in Pyxide, pro Infirmis è loco, ubi priùs erat Calicem cum Sanctissima Hostia, & si aliter fieri non possit, remanebit ibidem.

Reposita dicta Pyxide, antequàm Lampas continuè ardeat, omnes genuflectunt, & datur signum meridianum Salutationis Angelicæ cum crotalo. Tandem extinguuntur Cerei Altaris, & ab Acolythis omnia reportantur in suis locis; sunt alia minutiora, & leviora, quæ libenter omittimus, cùm ex prædictis facile intelligi possit, quid in hac occasione sit agendum. Ex Bauldry Part. 4. cap. 10. art. 5. Ex Memoriali Rit. pro Ministris Ecclesiis, & ex aliis Auctoribus &c.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. X. De Sabbato Sancto.

Pro Ritibus servandis à principio Officii hujus diei, usque ad Benedictionem Cerei.

De præparandis necessariis pro Officio hujus diei. §. I.

I. Rubric. n. 2, pag. 202. & Gavanti. ibid. datur summo mane Ecclesiæ, & ornatur, parantur etiam omnia ejus Altaria pretiosioribus ornamentis.

ornamentis albis. Altare verò majus vestitur duplici pallio; interiore quidem albo pretioso, & exteriore violaceo, quod facile potest amoveri; super idem Altare ponitur sex candelabra, vel plura, juxta Ecclesie consuetudinem, cum totidem Cereis albæ ceræ, & Crux in medio discooperata; Tabernaculum SS. Sacramenti tegetur conopeo, ut infra, ut si quæ sint statuæ vel Imagines in ipso, minime appareant, nisi saltem finitis Litanis, & tunc tam illæ, quam aliæ per Ecclesiam de tegeantur; Gradus etiam Altaris tunc tapetibus Feltivis operientur, quia decentius est, ut remaneant nudæ usque ad illud tempus.

Etiam Altaria Minora, si commodè fieri potest, cooperiuntur duplici Pallio, violaceo nimirum super album, ita ut removeri facile possit violaceum ab omnibus Altaribus, circa finem Litaniarum; vel deficientibus Palliis Violaceis pro suprascriptis Altaribus Minoribus, saltem erunt cooperienda etiam ante officium, quamvis in ipsis non sit dicenda Missa, Pallio albo, Nicolaus de Bralione *part. 3. cap. 13. num. 1.*

Candelæ super Altare majus relinquuntur extinctæ, donec erit tempus eas accendendi, ut infra.

Conopeum Tabernaculi subtus sit album, supra violaceum, facile removendum circa finem Litaniarum, si fieri potest; aliter tegatur initio solo tegumento albo. Item Baldacchinum seu umbraculum, quod est appensum super Altare majus, sit album. Bauldry *part. 4. cap. 11. de Sabbato Sancto dist. 1. n. 1.* Turrinus *part. 3. sect. 2. cap. 3. de Sabbato Sancto.*

Lampades extinctæ ante Altare ita aptentur, ut facile suo tempore accendi possint, ut infra dicitur. Imagines omnes in Ecclesia adhuc tectæ remaneant usque ad finem Litaniarum, exceptis Crucibus, quæ heri tectæ fuerunt. Bauldry *suprà n. 3.* Vinitor *part. 6. tit. 13. de Sabbato Sancto num. 2.*

Ad cornu Epistolæ in plano apponatur scamnum oblongum nudum (vel triascabella)

ut possint sedere Celebrans, & Ministri Sacri, ad Prophetias; sed paulò ante Missam cooperiatur prædictum scamnum panno viridi pro Missa sollempni. Bauldry *suprà n. 4.* Biffus *lit. S. n. 6. §. 2.* Castaldus tamen in *Ceremoniali lib. 3. cap. 19. n. 1.* tenet, tale scamnum etiam ante Missam sollempnem debere tegi panno violaceo.

Super Credentiam, paratam in Presbyterio in plano à latere Epistolæ, ponitur Cax paratus, tectus suo Velo albo, & Bursa, similiter duo Cussini, unus violaceus, alter albus, duo item Missalia iisdem coloribus tecta, ampullæ Vini, & Aquæ, cum Manutergio, velum hamerale album pro Subdiacono, & Campanulæ pulsandæ ad Angelicum Hymnum. Ponantur etiam super ipsam aliquæ Candelæ ceræ, quibus uti debent Acolythes suo tempore, pro accendis Lampadibus, & Candelis Altaris. Hæc autem omnia, quæ super Credentia sunt, cooperiri possunt ante officium, & usque ad Missam exclusivè, aliquæ velo violaceo; vel ibidem poni possunt paulò ante Missam, tunc cum dicuntur Litanie, si commodè fieri possit. Bauldry *suprà n. 5.*

Si autem Benedictio Fontium fieri debeat, ibidem ponentur duo Candelabra Ceroferariorum, aliàs relinquuntur in Sacristia cum cereis albis.

Parentur ibidem prope Credentiam tres Cussini coriacei, vel ex panno violaceo, capiti Celebrantis & Ministrorum supponendi, dum sunt prostrati ad Litanias. Biffus *lit. S. n. 6. §. 2.* Ceremoniale Monasticum *lib. 4. cap. 10. §. I. num. 4.*

In plano à latere Evangelii, seu eo loco in quo solet Evangelium cantari, aptetur Pulpitum facie ad Populum, seu melius ad meridiem versa, vel juxta consuetudinem ponatur legile, tectum velo albo pretioso, pendente ad terram, & super illud imponatur pulvinus, intextus auro, vel argento, ubi cantari debet Prætonium à Diacono.

Post

Post dictum Legile seu Pulpitum, versus parietem collocetur Candelabrum: fabre elaboratum, & magnum; pro Cereo Paschali sustinendo, sive etiam loco dicti Candelabri, ponatur Angeli simulacrum, quod mysterio videtur congruum, ut notat Castaldus *lib. 3. sect. 7. cap. 1. num. 1.* ad sustinendum dictum Cereum Paschalem. Solent etiam aliqui quoddam Brachium ligneum inauratum parieti adherens preparare, pro Cereo sustinendo, quod licet non videatur improbandum, præsertim pro Ecclesiis minoribus, convenientius tamen est, uti prædicto Candelabro magno, & eminenti, cum id sit conformius Ceremoniali Episc. *lib. 2. cap. 27. §. 1.* & id etiam docet Bissus *lit. G. n. 55.* Observandum tamen est, quod Candelabrum prædictum debet esse in tali situ, ut non sit impedimento prospectui, & aditui ad Altare, neque Diacono ad cantandum Evangelium tempore Paschali.

Cereus Paschalis, ponendus supra dictum Candelabrum, sit cereæ albæ, in quo intra Crucis effigiem debent adesse quinque foramina in modum Crucis disposita, adhibito ferro calido, si opus sit, pro insigendis in eo quinque granis Incensi; infra verò dictam Crucem possunt Sancti Patroni, vel Titularis, aut loci, seu Religionis insignia depingi. Castaldus *sup.* Cereus iste sit ponderis octo, aut decem librarum, pro laudabili quarumcunque Ecclesiarum consuetudine, nam quanta esse debeat illius magnitudo, non est determinatum. In quibusdam Ecclesiis idem Cereus est triginta trium librarum pondo, in honorem triginta trium Annonum Domini N. J. C. In Sacrosancta Basilica Lateranensi est octoginta librarum, & collocatur super columnam marmoream, tortuosè elaboratam, & etiam in aliis Ecclesiis Romæ super columnam Cereus iste ponitur: imò ab origine sua hic Cereus Columna erat cerea, ut asserit etiam Claudius de Vert *tomo 2. suarum explicationum pag. 123.* nec non Grancolas *lib. 2. sui Comment. Histo-*

rici cap. 66. in qua cerea columna inscribatur, hoc est stylo quodam imprimatur officii ordo per totum annum, usque ad futurum Pascha, unde annus incipiebat, & Breve anni appellabatur; quod quidem Breve deinceps aptius visum fuit inscribi per cartam, & affigi dicto Cereo, ut sit etiam hodie in Rothomagensi, & Glouciensi Beatae Virginis Ecclesia. Refert Beda, Monachos Romam à se missos cognovisse Natalis diem in novo Cereo S. M. Majoris anno 751. & Papebrochius in Mense Majo addit: *Ordo Fistorum pro anno sequenti inscribatur totus iste anno legendus.* Alia spectantia ad dictum Cereum Paschalem, præsertim ad ipsius benedictionem, tradentur infra à nobis, & alia legi poterunt apud cit. Grancolas, de Vertane non apud Edmundam Martene, de antiqua Disciplina *cap. 24. §. 5. & seqq.* & Ant. Ballothe in suis *Observationibus ad Ritum Ecclesie Laudunensis. pag. 814. & seqq.*

Præterea prope dictum Candelabrum, sustinens cereum Paschalem, paratur in plures marmoreus, vel ligneus, ad sustinendam Arundinem post cerei Paschalis Benedictionem, de qua Arundine paulò infra. Ritus prope dictum Candelabrum paratur Scabellum graduatum ligneum, pro ascendendo ad cereum, & Virga cum candela et eo accendenda.

Paratur etiam in Choro aliud legile nudum, pro legendis Prophetiis suo tempore.

In Sacrificia præparentur Paramenta violacea pro officio ante Missam, scilicet Pluviale, Planeta pro Celebrante, duæ Planete purgatæ pro Ministris Sacris, Stolas duæ, cum suis Manipulis etiam violaceis, nec non tres Amictus, tres Albæ, tria Cingula, pro Celebrante, & Ministris. Pro Missa sollempni præparentur Planeta, Dalmatica, & Tunicella, cum suis Manipulis, & Stolis, omnia albi coloris.

Item in Sacrificia præparetur Arundo, cum tribus candelis albis in ejus cuspidibus positis, quarum singulæ erunt duarum unciam, & quæ in infima sui parte desinant

desinant in unam Candelam, & postea distinguantur in tres quasi Ramos, ex eodem trunco nascentes, æqualiter inter se distantes, & desinentes in triangulum. Debet autem esse vera arundo, & non alius baculus, ut aliqui male faciunt. Bissus *lit. A. n. 460. §. 2.* Cujus altitudinis debeat esse prædicta Arundo, Bissus *cit. §. 2.* censet, in hoc servandam esse communem praxim. Bauldry *suprà n. 12.* dicit, debere esse decem circiter Palmorum, cujus opinio nobis arridet. In Ordine tamen Romano Cajetani describitur talis arundo trium cubitorum cum dimidio alta, & ita etiam in ordine Romano Amelii. Denique dicta arundo floribus ornari, & undequaque circumtegi potest, ut innuit etiam Gavantus *hoc tit. 10. post Rubricam §. lit. M.* sed ita ornetur, ut appareat ex aliqua parte arundo, non baculus, seu quid aliud; de eadem arundine, præsertim de illius origine, sermonem iterum habebimus infra cum Gavanto *loc. cit.*

Item præparetur in Sacristia Thuribulum, cum Navicula Incensi, & etiam pellicula argentea, vel ex alia materia, in qua sint quinque grana Incensi uovi (quod masculum vocat Paris Crassus *de Cerem. Cardinali & Episcop. lib. 2. cap. 48. pag. mibi 107. à tergo*) pulchrè elaborata in modum nucis Pinæ, terreisque clavibus suffulta, & in extremitate incusata, modò tamen plus thuris appareat, quam alterius rei. Bauldry *suprà n. 13.* Bissus *suprà lit. S. n. 63. §. 10.*

Si non sit faciendâ Benedictio Fontis Baptismalis, vel etiam in suppositione, quòd pro Missâ sollempni Celebrans & Ministri Sacri Paramenta sumant in Sacristia, & ex ea ad Altare procedere debeant; tunc Candelabra pro Ceroferariis præparentur in Sacristia, ut prædicti Ceroferarii, ea ibidem sumentes, cum Celebrante, & Ministris, ad Altare pro Missâ sollempni procedant. Si vero sit faciendâ benedictio Fontis Baptismalis, supradicta Candelabra ponantur super

Gavant, Rubr. Miss.

Credientiam, ut finitis Prophetiis (paulò antè, & non priùs, Candelis prædictorum Candelabrorum accensis, sumpto lumine ex Cereo, vel ex una de tribus Candelis Arundinis) Ceroferarii easumant, ad associandum de more Cruciferarium. Item hæc Candelabra super Credentiam poni debent, si Celebrans & Ministri Sacri pro Missâ sollempni Paramenta sumant in loco Altari vicino, puta retro illud, quia tunc non ordinatur Processio cum Ceroferariis, Celebrans enim paratus cum Ministris Sacris in loco vicino statim est ad Altare. Bissus *lit. S. num. 63. §. 11.*

Il. Rubric. n. 2. pag. 202. & Gavant, *ibid. col. 1. lit. b Interim excutitur ignis de lapide &c.* Pro novi ignis benedictione, præparari debet opportuno tempore ante Nonam, extra Januam majorem Ecclesiæ, vel in atrio, vel in ipsius aditu (vel etiam in Claustro apud Regulares) pavementum conspersum herbis, & flosculis odoriferis, quibus etiam debet conspergi via, qua procedendum est de illo ad Altare. Castaldus *lib. 3. sect. 8. cap. 1. num. 4.* Bauldry *suprà n. 20.* Hippolytus à Portu *cap. 3. de Sabbato Sancto Art. 1. n. 15.* In supradicto loco parari etiam debet mensa aliqua cooperta sola Mappa munda, Castaldus *sup. sine Cruce, sine Candelabris, Bauldry sup. n. 14.* Hippolytus à Portu *cit. loc.* Supra hanc Mensam quasi in cornu Evangelii ponatur Dalmatica, Stola, & Manipulus albi coloris pro Diacono, Castaldus, Bauldry *suprà;* & alius Manipulus violaceus pro Subdiacono quasi in cornu Epistolæ; Hi enim ibidem sumere debent prædicta Paramenta, facta ignis, & quinque Granorum Incensi Benedictio, ut infra, nisi tamen aliud notetur. Bissus *lit. C. n. 556. §. 1.* Item præparetur ibidem in medio Missale, Scamnum seu Scabellum, quod sit à dextris Celebrantis, seu Mensula mappa tecta, cui superponatur vas aptum, in quo Carbores extincti pro benedicendo novo igne accendantur. Item paratur Busia, seu duæ Candelæ

Hhhh

lx li.

la simul nexa, ut difficilius extingui possint, & Laterna includens Candelam, nec non ligna sulphurata, pro ponendo novo igne in Thuribulo, forcipes ferrei; item Instrumenta omnia necessaria, ad excutiendum novum ignem à filice.

In dictum locum, ante accessum Celebrantis, deportetur Arundo, quæ in summitate habeat tres Candelas extinctas, & eadem tunc firmetur. *Bissus lit. S. nam. 6. §. 2.*

De Præparandis in Ecclesia, ubi adest Fons Baptismalis, §. II.

Si Ecclesia habeat Fontem Baptismalem, locus ejus parari debet mediocriter, non sumptuosè, ut correspondeat colori, qui primariè adhibetur à Celebrante, qui violaceus est, ac proinde non lætitiæ, sed mœrorem designans. Ita sentit Turrinus *part. 3. sect. 2. cap. 3. de Sabbato Sancto §. Paratur etiam.* Quamvis tamen Bauldry *suprà n. 16.* & Bissus *lit. F. n. 132. §. 1.* velint, quòd prædictus locus decentissimè paretur, cum Floribus, Vellis, cortinis, & tapetibus, & aliis hujusmodi ornamentis albis, si fieri potest, quia, ut ait præfatus Bauldry, hac die præcipuè recolitur memoria Sacrosancti Sacramenti Baptismatis. Extra Cancellos Baptisterii præparetur Credentia, sive aliqua Mensa parva, Mappa munda cosperta, supra quam poni debet una aut altera Mappula plicata, ad manus Celebrantis extergendas, cum tetigerit aquam; Vas amplum, & vacuum, implendum aqua, postquam benedicta fuerit, ante oleorum infusionem, reservanda pro sequenti die. & pro domibus Fidelium; Item aliud vas consuetum, cum Aspersorio, & Stola violacea pro Sacerdote, ad Populi aspersionem faciendam; Item ampullæ Oleorum Chrismatis, & Catechumenorum, ad ea infundenda in aquam Benedictam dicti Fontis Baptismalis, *Bissus supra §. 1. & 2. Gerlacus Vinitor part. 6. tit. 13. n. 6. Bauldry supra.*

De Benedictione novi Ignis §. III.

III. Rubric. n. 2. pag. 202. & Gavant. *ibid. col. 1. lit. c. Dist. Nona &c.* Quando

Nona dicetur in Choro, vel statim post ipsam recitatam, Celebrans in Sacrificia parabitur Amicus,

Item Bacile cum mica Panis, & Bacile cum Aqua, pro lavandis manibus Celebrantis, Turrinus *suprà*; nec non manutergium, pro extergendis ejusdem manibus ablatis, & Bombaceum, ad manus inunctas tergendas.

Supradicta tamen parari etiam possunt ante Fontis Benedictionem.

Per octo dies ante in ipsa Ecclesia, nisi periculum imminet, nullus Infans baptizetur. Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 27. §. 18.* Si igitur sint aliqui baptizandi, parentur Velle alba, Candelæ, Olea Sacra, & alia hujusmodi ad Baptismum necessaria, ut præscribitur in Rituali Romano, & præterea Paramenta alba, scilicet Pluviale, & Stola ibidem, ut Celebrans iis paratus actu baptizet Catechumenos. *Bauldry supra n. 18.*

Exponatur in Ecclesia, vel in Sacrificiabella, in qua describantur nomina illorum, qui ministrare debent hac die, legere Prophetias, Populum aspergere, baptizandos catechizare, necessariis providere, ita ut omnia suo tempore fiant sine tumultu, contentatione, & mora. *Bauldry supra n. 19.*

His omnibus dispositis, hora competenti datur signum crotalo, seu Instrumento ligneo, inchoandi Officium, & deinde recitantur Horæ minores in Choro, non accensis luminibus, *Bauldry supra art. 2. n. 1. & 2. Vinitor tit. 14. n. 2. Memoriale Rituum supra tit. 8. cap. 2. §. 1. num. 1.*

Amictu, Alba, nec non Stola, & Pluviali violaceis; Diaconus pariter Amictu, Alba, Stola, & Planeta plicata etiam violaceis; Subdiaconus pariter Alba, & Planeta plicata violacea, sed sine Manipulo; & denique tres, vel quatuor Acolythy induentur superpelliceis. Cum hæc peraguntur in Sacrificia, vel etiam dum recitatur Hora Sexta, in loco supra descripto, à Sacrificia, vel ab alio excutitur è siliice Ignis extra Ecclesiam, & accenduntur Carbores, qui ibi reperiuntur extincti, ut adveniente Celebrante reperitur novus Ignis ibi accensus, qui ab eo debet benedici. Ex Cerem. Episc. lib. 2. cap. 17. §. 3.

De Benedictione novi ignis in Sacramento Sancti Gregorii nulla fit mentio, & ex Epistola Zachariæ Romani Pontificis data ad S. Bonifacium Moguntinum Antistitem colligitur, Ignis novi è siliice seu Crystallo extracti benedictionem ignotam fuisse Romanæ Ecclesiæ Seculo VIII. viguisse tamen in aliquibus locis, maxime in Galliis, probat Bonifacii interrogatio, ad quam respondit prefatus Summus Pontifex. De hac Benedictione intelligendus videtur Leo Papa IV. in Homilia de Cura Pastoralis, ubi ait: *In Sabbato Pasche, extincto veteri, novus ignis benedicatur, & per Populum dividatur, & aqua benedicta; Quæ quidem verba leguntur etiam in Epistola Synodica Ratherii Veronensis Episcopi ad Presbyteros suæ Diocesis, quæ reperitur in Spicilegio Dacheriano. Habetur etiam mentio de usu excutiendi novum ignem, ad Cereum Paschalem accendendum, in Ordine Romano Cajetani, in quo legitur: Ignis excutitur de Crystallo, sive lapide, & accenditur, & referuntur tres Orationes, quæ in Benedictione Ignis dicebantur. Carthusiani novum Ignem non excutiant Sabbato Sancto, quia Sacrificia Lucernam accensam sine fine Officii recondit, qua in accendenda Lampade vivitur, neque benedicunt Cereum Paschalem; Alia spectantia ad originem. Ritus prædictæ Benedictionis novi Ignis in*

hac die, legi possunt apud Edmundum Martene, *De antiqua Eccles. Disciplina Cap. 24. n. 3.* nec non apud Grancolas *loc. supracit. cap. 65.*

Relumendo nunc priorem nostrum Sermonem; dum excutitur extra Ecclesiam novus Ignis à Sacrificia, vel ab alio, Celebrans, & Ministri Sacri accedunt ad sumenda Paramenta sua sibi respectivè convenientia; prout paulò antè diximus: Bissus *Lit. P. n. 28. §. 14.* Deinde ita parati præcedentibus Ministris, debito ordine, prout infra, alià de Clero procedunt omnes ad locum deputatum extra Ecclesiam, vel ad aditum illius, ut supra, pro benedicendo novo igne. Bauldry *suprà n. 3.* Bissus *Lit. S. n. 6.* Vinitor *suprà n. 3.* Hic notandum occurrit, quòd recitata Hora Nona, Dignitates, & Canonici non amplius ante Crucem Altaris genuflectunt, sed profundam tantùm faciunt inclinationem. Memoriale Rit. *suprà §. 6. n. 3. in fine Pag. 288.*

IV. Rubric. n. 2. pag. 102. & Gavant. *ibid. col. 2. lit. d. Adstantibus sibi Ministris &c.* Ad locum igitur, in quo benedicendus est novus ignis, sequenti ordine procedendum est. Procedunt simul tres Acolythy, quorum qui est medius, defert Vas cum Aqua benedicta, & Aspersorio intus; ad ejus sinistram alter Acolythus, qui portat pelvim, in qua sunt quinque grana Thuris pro Cereo benedicendo; ad dexteram verò tertius Acolythus, portans Thuribulum sine igne, & Naviculam cum Incenso, & Cochleari intus: Sequitur Subdiaconus, Epistolam cantaturus in Missa, nec non alter, deferens Crucem solus, sine Ceroferariis; deinde secundus Ceremoniarius, nisi malit ante omnes incedere: à Portu *suprà Art. 2. Rubr. 1. in Adnot. n. 8.* sequuntur postea omnes de Clero, Nicolaus de Bralio *Part. 3. cap. 13. n. 3.* per ordinem, tum Ceremoniarius primus: à Portu *suprà*; ultimò Celebrans, tecto Capite, habens Diaconum à sinistris, non elevantem simbriam Pluvialis ipsius Celebrantis, & nudo Capite, ambo tamen manibus jun-

& is procedunt ad locum, ut *suprà*, facta priùs debita reverentia Cruci, seu Imagini Sacristi &c.

V. Rubric. n. 2. pag. 202. & Gavant, ibid. col. 2. lit. e *Ante Portam Ecclesie &c.* Cum ad locum designatum extra Ecclesiam pervenerit Subdiaconus, sistit se ad Portam Ecclesie, ei renes vertens, faciem verò suam, & Crucifixi Imaginem vertat Celebranti, Clerus autem hinc inde disponitur, ita ut juniores Cruci viciniores sint, & seniores Celebranti, qui Celebrans, facie ad Portam Ecclesie versa, stat ante Mensam ibidem præparatam; Diaconus verò à dextris ejus, paulò tamen post eum, & ibidem tres Acolythi, qui *suprà*, videlicet ad dextram Diaconi ille qui de granis Incensii, ad dexteram hujus alteri de Thuribulo, & ad dexteram Thuriferarii ille de Aqua benedicta. Bauldry *suprà* n. 6. Bissus *suprà* §. 4. Vinitor *suprà* n. 4. & post hunc secundus Ceremoniarius; à sinistris Celebrantis, sed pariter paulò post eum,

De Benedictione Incensii. §. IV.

VII. Rubric. n. 3. pag. 202. *Deinde benedicat quinque grana Incensii &c.* Igne novo benedicto, accedit (adhuc extra Portam Ecclesie) secundus Ceremoniarius, vel Acolythus qui est ad dexteram Celebrantis, habens pelliculam cum quinque granis Incensii (quam sustinet elevatam ante pectus) ante ipsum Celebrantem, qui non præmisso *Domine vobiscum*, neque *Oremus*, ob rationem, quam adducit Gavant. in hac Rubricam, quasi conjungens novam Benedictionem Incensii eum præcedenti Benedictione ignis, dicit junctis manibus, sine cantu, Orationem pro Benedictione prædictorum quinque Granorum Incensii, incipiens absolute ab illis verbis -- *Veniat quesumus &c.* & dum ad verbum: *Benedictionis*, format dextera super grana signum Crucis, Diaconus elevat à dextris Fimbriam anteriorem Pluvialis, ut *suprà*. dictum est. Bauldry *suprà* n. 7. Bissus *suprà* §. 6. Vinitor *suprà* n. 6.

VIII. Gavant, pag. 202. col. 1. post Rubr,

primus Ceremoniarius, ad cujus sinistram Clericus serviens de Libro, & ad hujus sinistram Navicularius si addit: à Portu *suprà*.

VI. Rubric. n. 2. pag. 202. & Gavant, ibid. col. 2. lit. f *Dicens manibus junctis &c.* Omnibus ut *suprà* dispositis, Celebrans deprendens birretum (quod datur per Diaconum primo Ceremoniario, & per hunc alicui Acolycho) stans à dextris Vasis, in quo est ignis benedicendus, junctis manibus, & modo Capite benedicat præfatum novum ignem, ex Libro Missalis, (quem Acolythus aliqui tenet supra caput, ante eum,) dicens hoc cantu, in tono Orationis Missæ Ferialis, Bralio *suprà* n. 6. *Domine vobiscum*, & ut sequentes Orationes, ut in Missali, & dum format signum Crucis, Diaconus elevat fimbriam anteriorem Pluvialis à dextris, & in fine Orationum à Choro respondetur *Amen* sine cantu, ut *suprà*. Bissus *cit.* §. 4. Bauldry *suprà*, Vinitor *suprà* n. 5.

n. 3. *De hisce granis aperitè meminit &c.* De his granis Incensii fit etiam mentio in Ordine Romano Amelii §. 78. & ab aliis recentioribus Auctoribus. Præter autem ignis benedictionem, non nisi in quibusdam Ecclesiis, ut optime notat Martene de *Antiqua Ecclesie Disciplina* cap. 24. n. 4. habebatur & alia Incensii Benedictio, quæ in Missali Narbonensi tribus Orationibus ab eodem Martene relatæ complebatur; In Missali verò Tolosano unica dumtaxat pro Benedictione ignis, & unica pro Benedictione Incensii continentur, quæ cum in aliis Missalibus non reperiantur, exhibentur pariter ab eodem Martene *cit.* lit. Alias etiam diversas Orationes, quas adhibent Ecclesie Viennensis, Verdunensis, Trojensis, pro Benedictione Incensii, diversas Benedictione ignis, innuit Claudius de Vert *tom. 2. suarum Explic. pag. 119.*

IX. Rubric. n. 4. pag. 202. & Gavant pag. 203. col. 1. lit. g. *Sacerdos de Navicula &c.* Postquam Thuriferarius, dum benedicuntur grana

grana Incensi, acceptis forcipibus, posuit carbones arduentes benedictos in Thuribulo, accedit cum eodem Thuribulo, & Navicula, prope Celebrantem, qui finita Oratione, ministrante Naviculam Diacono cum osculis, post de more Incensum in Thuribulo, dicendo: *Ab illo benedicatis &c.* & producit signum Crucis, tum recedente Thuriferario, post acceptam Naviculam à Diacono, accedit Acolythus à dexteris Diaconi, cum Vase aquæ benedictæ, & Aspersorio, quod Diaconus sine osculis accipit ab Acolytho, illudque cum osculis solitis, aspersorii videlicet, & manus, porrigit Celebranti. Bissus *suprà* §. 7. Bauldry n. 8. & Vinitor *suprà* n. 20.

X. Rubr. n. 4. p. 203. & Gav. *ibid.* col. 2. lit. h *Ter aspergit &c.* Celebrans deinde, Aspersorio accepto, ter aspergit quinque grana Incensi, ut describit Gavantus, dicens interim submissa voce: *Asperges me &c.* & Diaconus, recipiens à Celebrante Aspersorium cum solitis osculis manus, & Aspersorii, tradit illud sine osculis Acolytho de Vase aquæ benedictæ. Bissus, Bauldry, Vinitor, & à Portu *suprà* Rubr. 3. in *Adnot.* n. 6.

XI. Rubr. n. 4. pag. 203. & Gavant *ibid.* col. i. lit. i *Ter adolei &c.* Deinde Diaconus accipit à Thuriferario sine osculis Thuribulum, illudque cum osculis catenularum, & manus Celebrantis, ei offert, qui ter incensat grana Incensi, & novum ignem, eo modo quo aspergit, nihil tamen dicens. Bauldry, Bissus, Vinitor, & à Portu *suprà*.

Quo facto, per aliquem Acolythum accenduntur prædictæ Candelæ simul nexæ & intortæ, vel unica sola Candelæ, de novo igne, & si opus sit, includuntur, aut includitur in Laterna, ne à vento fortè flante extinguatur; (interim verò per aliquem Acolythum reportatur Vas cum igne in Sacrarium) & tunc lampades omnes Ecclesiæ per Sacristam extinguuntur, ut præscribit Rubrica *suprà* (relicta tamen accensa illa,

quæ ardet ante Tabernaculum, in quo est Sanctissimum Sacramentum, ut *infra*. Nicolaus de Bralio *part. 3. cap. 8. n. 8. & cap. 13. n. 14.*) ut de novo lumine benedicto suo tempore accendantur, sicuti præcipitur à Rubrica *suprà*.

Finita ignis incensatione, Diaconus (qui debet esse ille idem, qui in Missa, & Officio inservire debet, & non alius ad hanc solam functionem, & ad cantandum tantummodò Præconium: *Exultet &c.* ut male multi faciunt; Hoc enim repugnat omnino Rubricæ Missalis, neque in ullo habetur Ceremoniali, cum sit quiddam addere, quod est contra Bullam Pii V. & maxime notandum cum Corsetto *tract. 1. part. 2. de Sabbato Sancto cap. 8. n. 5.* & Hippolyto à Portu *suprà* Rubric. 4. in *Adnot. n. 7.*) recepto à Celebrante Thuribulo cum debitis osculis, redditoque Thuriferario, transit ad sinistram Celebrantis, & adjuvante aliquo Acolytho, depositis super Mensam omnibus Paramentis violaceis, assumit Manipulum, Stulam, & Dalmaticam albi coloris, nihil dicens. Subdiaconum hoc tempore & loco Manipulum accipere debere, volunt ferè omnes, allegantes Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 28. §. 1.* ubi agitur de Officio Sabbati Sancti, Episcopo non celebrante. Sed ex Cap. præcedenti §. 12. in quo de eodem Officio, Episcopo Celebrante, agitur, manifestè colligitur, Subdiaconum assumere debere Manipulum, quando Celebrans, cantatò Præconio à Diacono, Planetam, & Manipulum accipit. Igitur aut error irrepsit *Capit. 28. §. 1.* qui tamen neque in recognitione sub Innocentio X. neque in nuperrima sub Benedicto XII. fuit correctus, aut utrumque fieri potest; Putat tamen Nicolaus de Bralio *suprà* num. 7. ultimum esse multò conformius regulis Rituum, ut faciliè Rubricarum arbitri judicabunt, scilicet ut non accipiat Manipulum prædictus Subdiaconus, nisi cum Celebrante.

Pro Ritibus servandis ab accensione novi luminis, & benedictione Cerei, usque ad Cantum Prophetiarum.

De accensione novi luminis. §. V.

XII. Gavant. pag. 203. col. 1. post Rubr. n. 5. *A consecratione luminis incipitur Paschalis Sollemnitatis, &c.*) Ex veteri majorum consuetudine, ut optimè ostendit Ludovicus Thomassinus *lib. 2. cap. 14. de celebratione dierum Festorum*, lumen diebus singulis, sive Festivalibus, sive Privatis, nocte ferè adventante, cum precibus accendebatur, & lampas, vel Cereus offerebatur, veluti Sacrificium quoddam Divinum, illud Jesu Christi indicans, sed Sabbatis singulis sollempniori Ritù, sollempnissimo tamen in Paschæ Pervigilio id peragebatur. Verùm sub finem Seculi XI, istiusmodi mores sublatis videri possunt; siquidem Lanfrancus, qui ea ætate floruit, tradit, eos viguisse apud Monachos, quintis, sextisque Feriis: *Plurima Monachorum Cœnobîa fecisse hanc ad sanctificandum ignem Processionem, non Sabbato tantum Sancto, sed in quinta etiam, & sexta Feria, Secretario præsertim Cereum, &c.* In ejusmodi tantum Cœnobîis ii Ritùs adhibebantur postremis tribus diebus majoris hebdomadæ. Ex Glabro Radulpho autem *lib. 4. Historia cap. 6.* colligitur, Sabbato Sancto dumtaxat veteris prædicti moris reliquias superfuisset. Audivit enim de Aurelianensi quodam Episcopo, à Palestina & Hierosolymis redeunte, dum Populus accensas lampades conspiceret in votis haberet, ignem divinitus ex una earum erumpentem alas inflammasse. En verba Glabri -- *Eodem tempore Oldaricus Aurelianensium Præsul illic peregrinus, quid videret, nobisque narraverit, non præmittendum videtur miraculum. Die igitur magnè illius Sabbati, quo ignis mirabilis Dei potentia veniens ab universo Populo præstatur, ibi cum Cereis idem Præsul aestabat. Jamque dies ipsa in Vesperum transiens,*

&c. statim Dei virtute erumpens ignis ex una lampadarum, que septem ibi pendere cœruerant, cursim eructando cœteras inflammavit. -- Hæc Glaber *cit. loc.* Similis miraculi mentionem quoque facit Hugo Flaviniacensis in Chronico Virdunensi, ubi agens de itinere Hierosolymitano Riccardi Abbatis S. Vitoni, hæc habet -- *Venit dies Sabbati Sancti, quo expectabatur ignis à Domino, & Gentiles amati, Christianis introconclavis, & Venerabilium voluntatem Domini de igne suscipiendo præstulibus, totam observaverant Ecclesiam: ut si ignis non adveniret, omnes gladio perimerentur. Cum ecce hora circiter nona, omnibus orantibus, in una lampade ignis accensus est à Domino, nullius mortalium sussurgente antroniculo: & Gentiles stupor apprehensit, & pavore in istiusmodi verò gaudium, & exultatio, ut ab omnibus terra certatim caneretur Ecclesia -- Magnus Dominus noster, & magna virtus ejus, & sapientia ejus non est numerus. De hoc prodigio insigni, quotannis ad Sanctum Domini Sepulchrum contingere solito, mentio quoque fit in Historia Belli Sacri n. 102. Musei Italici tom. 1. & in Sermonem Urbani Papæ II. habito in Concilio Claromontano, necnon in Chronico Cassinensi Leonis Martiani *lib. 3. cap. 3.* Rursum de hoc portento sermonem faciunt Anonymus de Locis Hierosolymit. n. 1. Bernardus Monachus in Itinerario tom. 1. cap. 10. Wilhelmus Malesburgh. *lib. 4. Historia Anglicana pag. 140.* Du Fresne, seu Du Cange, sub quo nomine communiter allegatur tom. 2. editionis veteris sui Glossarii lit. i. v. *Ignis Sacer.* Du Saussay in *Prophecia Sacerdotali cap. 6. n. 1.* Edmundus Martens *de antiqua Ecclesie disciplina cap. 24. §. 9.* Hinc ad normam hujus miraculi, & ne ejus memoria pereat, optimè sancitum est, ut*

conservetur Benedictio novi Ignis in Sabbato Sancto, & non nisi ex eo accendantur Lampades, & Cerei, & sic incipiatur Officium Resurrectionis Domini.

XIII. Rubr. n. 5. pag. 203. & Gavant. ibid. col. 1. lit. I *Tum Diaconus indutus Dalmatica, &c.*) Deinde Celebrans iterum imponit, & benedicit Incensum in Thuribus, pro Processione, & Praeconio, ministrante Diacono jam Dalmatica induto Naviculam cum solitis oculis, & Thuriferario Thuribulam; ex Ceremoniali Episc. lib. 2. cap. 27. §. 3. Biffò *supra* §. 9. Bauldry *supra* num. 10. Vinitore *supra* num. 9. Turrino *part.* 3. lib. 2. cap. 3. & Corsetto *supra* n. 6. Imò

adverti debet, talem Thuris quantitatem esse imponendam, ut sufficere possit pro incensando libro, antequam Diaconus cantet Praeconium, quia, ut videbimus *infra*, non debet poni aliud incensum pro dicta libri thurificatione. Bralio *cap.* 13. num. 12.

XIV. Rubr. n. 5. pag. 203. & Gavant. ibid. col. 1. lit. m *Arundinem cum tribus candelis, &c.*) Diaconus paratus ut *supra*, reditaque Navicula Thuriferario, post impositionem incensi, accipit dextera Arundinem, Bauldry *supra*, quam ei porrigit primus Ceremoniarius; à Portu *sup.* n. 2. & ordinatur Processio modo sequenti,

De Processione ad Ecclesiam cum Arundine. §. VI.

XV. Gavant, pag. 203. col. 1. lit. m *De Arundine cum Cereis in eadem, &c.*) Antequam descendamus ad describendum ordinem praedictum Processionis, aliqua addenda occurrunt, & observanda, de praedicta Arundine, de qua quamvis in Ordine Romano à Callandro, & Hitorpio edito, aliqua fiat mentio, nullum tamen, ut observat Gavantes, habetur verbum de tribus candelis in ejus cuspide poni solitis. Imò de eadem Arundine neque sermonem habent praedicti Ordinis Romani interpretes; verum & de praedicta Arundine, & de praedictis tribus candelis expressus sermo habetur in Ordine Romano Cajetani, ubi §. 94. legitur, quod *Diaconus junior accipit Arundinem trium cubitarum, & dimidii cubiti, triplicem candelam, quae de novo igne illuminatam imponit Arundini, &c.* Rursus de eadem Arundine, & praedictis tribus candelis, fit etiam mentio in Ordine Romano Amelii, & in Pontificali MS. Ecclesiae Apamiensis in Syria, cujus verba referuntur ab Edmundo Martene *de antiq. Eccles. disciplin.* cap. 29. pag. mihi 442. ubi legitur, quod *Benedictio novo igne junior Diaconus, . . . de ipso novo igne triplicem candelam conjunctam accendat, & eam in capite*

Arundinis ponat, ipsam Arundinem in manu tenens, &c.

Quis tamen fuerit Auctor Arundinis, & cui Saeculo referenda sit ejus origo, penitus ignoratur. Biffus *lit. A. n.* 460. §. 4. cum multum de origine talis Arundinis quaesierit, fatetur, se nihil invenisse. Martene *loc. cit.* ubi eruditè satis suo more differit de Ritibus Officii hujus diei, nullum verbum facit de origine hujus Arundinis, sed Claudius De Vert *tom.* 2. *suarum Explicat.* pag. 132. censet, hanc Arundinem, & dictum Cereum in tres ramos divisum, in sua origine nihil aliud fuisse, nisi candelulam Baculo vel Arundini circumvolutam in ejus summitate, ut etiam hodie adhiberi solet ad accendendas Altaris candelas, & dicebatur juxta verba antiquorum Ceremonialium: *Ponere candelulam in modum serpentis, seu colubri.* In Ecclesia Cameracensi lumen, quod inservit ad accendendum Cereum Paschalem, circumvolvitur cuidam virgæ rubei coloris. Hæc Arundo in veteri Disciplina Monastica, edita à Marquardo Heerrgott Monacho Benedictino S. Blasii in Germania *cap.* 62. vocatur *Pertica cum candelis*, quæ à Matriculario, nempe à socio majoris Sacristæ preparatur, ut à

Diacono

Diacono inde Cereus de igne consecrato illuminetur; & in Ecclesia Constantiensi hæc Arundo nihil aliud est, nisi quædam Pertica, circa quam retorta habetur quædam Draconis effigies, supra cuius caput reperitur hic Cereus torquatus, ut exprimitur in antiquis Ceremonialibus illius Ecclesiæ. In Pontificali verò Ecclesiæ Pictaviensis, & in Missali MS. Ecclesiæ Arelatensis, iste Cereus trium candelarum, dicitur, quòd sit dispositus in modum Colubri, in figuram Serpentis; & in Pontificali Guilelmi Durandi præscribitur, Subdiaconum deferre in cuspidè Baculi intortos in formam Serpentis tres Cereos, qui accensi fuerunt ex novo igne. Johannes verò Abrincensis, Cereus, inquit, accendatur in quadam Hasta, in cuius summitate effigies Serpentis habeatur; & in Ceremoniali Cluniacensi, necnon in Concordia S. Dunstani, describitur hæc Hasta cum imagine Serpentis, cum candela, quæ in ore prædicti Serpentis infixæ est.

Ex hucusque dictis patet, antiquissimum esse prædictæ Arundinis usum, ad accendendum Cerem Paschalem. Solum superest inquirendum, quandonam inceperit candela talis Arundinis in calce ipsum quid esse, & deinde distingui in tres candelas, veluti ramos. Quævis non desint, qui censent, originem prædictarum trium candelarum repertum debere ab usu adhibendi tres candelulas simul nexas ad modum parvuli intortitii, se flante vento facile extinguere possit, sicut etiam præcipitur ab aliquibus Ceremonialibus recentibus, nimirum quòd ob eundem finem deferatur, vel aliqua candelula in laterna accensa, vel aliqua candelula simul intortæ, quibus accendi possunt in Ecclesia tres prædictæ Arundinis candelæ, quamvis, inquam, aliqui originem trium candelarum nostræ Arundinis prædicto Ordinario usui referant, nihilominus valde antiquum in Romana Ecclesia crederem usum prædictarum trium candelarum, ab antiqua forma tricerei Græci desumptum, ad designandum, ut o-

primè Gavantus interpretatur, mysterium Unitatis Divinæ Essentiæ, & Trinitatis Divinarum Personarum; & quidem ubi Ritus Latinus præscribit, ad novum luminis fulgorem cani debere: *Lumen Christi; Deo gratias*; Græci juxta Ritus suum Orientalem, Sanctam Trinitatem laudibus efferebant, quod etiam confirmatur auctoritate S. Basilii, qui *cap. 29. de Spiritu Sancto*, ait: *Populus autem antiquam profert vocem, neque cuiquam unquam visum sunt impietatem committere, qui dicunt: Laudamus Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum Dei.* Quapropter clarissimus Vir Ludovicus Thomassinus *lib. 2. cap. 14. de dierum Fæstorum celebratione n. 7.* ait: *In Trinitatis honorem Cerem in tres divisum accendimus, rati nos Jesu Christi lumine fufos Trinitatis penitiora Mytheria nosse.*

XVI. Rubr. n. 5. p. 203. & Gav. ib. col. 2. lit. A. *Prædit Thuriferarius, &c.* Reduendo nunc unde discessimus, nimirum ad ordinem processionis describendum, hæc incipit à Thuriferario, qui cum Thuribulo fumigante in dextera, & Navicula in sinistra, omnes præcedit.

XVII. Rubr. n. 5. pag. 203. & Gav. ibid. col. 2. lit. o. *Cum Acolytho deferens, &c.* A dexteris prædicti Thuriferarii, ut innuit Gavantus, erit Acolythus, qui deferre debet Bacile cum quinque granis locens, quod portat ambabus manibus elevatum. Cerem. Episc. *suprà* §. 6.

XVIII. Rubr. n. 5. pag. 203. & Gav. ibid. col. 2. lit. p. *Sequitur Subdiaconus, & etiam cum Manipulo, &c.* Post prædictos sequitur Subdiaconus Crucem deferens, de cuius Manipulo *suprà* sermonem fecimus. Hic Subdiaconus observare debet, ut opportunè, & loco convenienti se sistat, cum Diaconus dicturus est: *Lumen Christi.*

XIX. Rubr. n. 5. pag. 203. & Gav. ibid. col. 2. lit. q. *Diaconus cum Arundine, &c.* Post Subdiaconum ibunt binii duo Acolythi, detrahe Navicularius, si adsit, & Clericus de libro: à Portu *suprà* n. 5. & postea incedet Clerus per ordinem, junioribus præcedentibus; post

Clerum Diaconus, portans ambabus manibus Arundinem, habens ad ejus sinistram secundum Ceremoniarium, cum candela una parva, vel duabus simul nexis, accensis de novo igne. Cerem. Episc. *suprà*, & Bauldry *suprà* n. 8. sive etiam candelulam in laterna, cum lignis sulphuratis, ut innumus *suprà*; & ultimus omnium procedit Celebrans, manibus junctis, & tecto capite. Interim asportantur per aliquos Ministros reliqua de Mensa prædicta, nimirum ignis, vas aquæ benedictæ, forcipes, & alia quæ ibidem sunt. Paramenta autem violacea reponuntur in tali loco, ut Diaconus commodè ea recipere possit, cantato Præconio, ut *infra*. Bissus *suprà* §. 9. Bauldry *suprà* num. 11. à Portu *suprà* n. 8.

XX. Rubric. n. 5. pag. 203. & Gavant. pag. 204. col. 1. lit. r. *Diaconus ingressus, &c.* Cum Diaconus, aliis præcedentibus, fuerit ingressus Ecclesiam, & post eum Celebrans (ut hic etiam possit intra Ecclesiam genuflectere: Gavantus, Corfettus, à Portu *suprà*) qui statim caput detegit, si ibi teneat birretum, se sistunt omnes, & Diaconus caute Arundinem inclinatur, tunc Ceremoniarius secundus, detrans candelam accensam de novo igne accendit unam ex tribus candelis in summitate Arundinis positis, & statim Diaconus elevat Arundinem; deinde tam ipsi, quam alii omnes, etiam Celebrans (adjuvante primo Ceremoniario, si opus est, à Portu *suprà* n. 11.) genuflectunt utroque genu, præter Subdiaconum Crucem deferentem. Diaconus itaque sic genuflexus elevat aliquantulum Arundinem, & tono mediocri, clara tamen, & sonora voce, cantat: *Lumen Christi*, quo audito Celebrans, & omnes alii surgunt, & Chorus respondet in eodem tono *Deo gratias*; quòd si nullus adesset Chorus, præter Clericos interessentes Processionarii, responderent isti, ut *suprà*: *Deo gratias*. à Portu *suprà* num. 13. Tum ulterius procedunt omnes, & cum Diaconus ad medium Ecclesie pervenerit, iterum omnes si

Gavant. Rubr. Miss.

stunt se, & Diaconus iterum inclinatur Arundinem, & à Ceremoniario, ut *suprà*, accenditur altera ejusdem candela, ut prius, & eodem modo cum omnibus genuflexis (solum Subdiacono excepto) ipse Diaconus genuflexus altius elevans Arundinem, & altius elevans vocem, cantat: *Lumen Christi* inde surgunt omnes, ut *suprà*, & eodem altiori tono respondetur per Chorum: *Deo gratias*; mox omnes ulterius procedunt versus Altare, ante cuius infimum gradum in plano se sistunt Thuriferarius, & alter Acolythus ferens quinque grana Incensi. Post eos sistit se Subdiaconus, vel saltem si planum sit angustum, medius inter eos; alii autem de Choro se sistunt hinc & inde ad ingressum Presbyterii, senioribus Altari vicinioribus; vel si Chorus sit juxta Altare, intrantes in Chorum, non ascendent ad Presbyterium, sed hinc inde stantes, facta transeunti Celebranti inclinatione, petent locum suum. Diaconus verò, cum Ceremoniario secundo, vel Acolytho à sinistris, per medium eorum transiens, stabit retro Subdiaconum, & post Diaconum Celebrans, ut antea, & ibidem ipse Diaconus tertio inclinabit Arundinem, prædicto Ceremoniario vel Acolytho tertiam candelam accendente, & genuflexus, Arundinem & vocem adhuc altius elevans, cantabit: *Lumen Christi*, cui omnes, ut *suprà*, genuflexi respondebunt: *Deo gratias*. Ex Ceremoniali Episc. *suprà* §. 7. & ex Ceremoniali Monasticolib. 4. cap. 10. §. 8. necnon ex Billo *suprà* §. 10. & Bauldry *suprà* num. 12.

Quo tertio facto, Clerus accedit, factis debitis reverentiis, ad locum suum in Choro, præcedentibus junioribus; & Celebrans, deposito birreto in manibus primi Ceremoniarii (qui illius simbrias elevabit de more) ascendet ad Altare, & osculabitur, ut mos est, illud in medio, & accedet in cornu Epistolæ; ibique stabit conversus ad Altare, donec benedicat Diaconum. Ceremoniarius verò primus, postquam Celebrans ascende-

l i i rit

rit ad Altare, & ipse deposuerit Celebrantis birretum super ejus sedem, revertetur ad Celebrantem, & post eum stabit toto Praeconii tempore. A Portu *sup. à n. 19.* Diaconus verò, stans adhuc in plano, dat Arundinem Acolyto ad id deputato, & accipit de manu secundi Ceremoniarum (statim ut ipse laternam & candelam tradiderit Sacrificæ, vel super Credentiam deposuerit) Missale velo albo tectum, & deinde, eodem secundo Ceremoniarum comite, genuflectens in medio, ascendit idem Diaconus ad supremum gradum Altaris, ubi ferè in medio super oram suppedanei genuflexus, & non ministrans incensum de novo, neque pramittens *Munda cor meum* (Ministris aliis stantibus) petit absolute benedictionem à Celebrante, facie ad eum versa, dicendo: *Jube Domne benedicere;* & Celebrans stans versùs illum respondet: *Domine si in corde tuo, &c.* prout in benedictione ad Evangelium, sed loco *Evangelium suum*, dicit *suum Paschale Praeconium*, ut peculiariter notatur in Missali. Dicens verò in nomine Patris, eum benedicit, sed ejusdem Celebrantis manum post benedictionem idem Diaconus minime osculatur, juxta prescriptionem Ceremonialis Episcopalis *lib. 2. cap. 27. §. 9.* In hac enim sacra functione apertis verbis prescribitur, quòd dicta benedictio absque osculo manus in fine accipitur. Quapropter quamvis à Rubrica Missalis hic in proprio loco dicatur, quòd Diaconus petit benedictionem ut ad Evangelium, nullum tamen dicta Rubrica verbum facit de osculo manus; quoniam verò Cerem. Episc. *loc. cit.* expressè disponit, ne dictus Diaconus osculetur manum Celebrantis, sequitur ut dicta Rubrica Missalis non exigat in hac functione, nisi ut Celebrans benedicat Diaconum, non verò ut hic osculetur manum illius, sicut volunt omnes ferè Rubricistæ, non advertentes forsitan prædictam Ceremonialis Episcopalis dispositionem.

Notandum tamen præterea hic est, ad lucidiorum hujus Rubricæ explicationem, &

continuo mente est retinendum, quòd quando Missale, & Ceremoniale discrepant in prescribendo aliquo Ritu, non ideo ita sibi contradicere dicendum est, ut unum prohibeat, quòd alterum prescribit, sed quòd fieri potest, concilianda sunt eorum dispositiones; Cum verò aliquis Ritus expressè prescribitur in uno, ut contingit in nostro themate, quòd reticetur in alio; convenientius, & securius esse videtur, quòd Ritus expressè prescriptus ad praxim reducatur, non verò tacitus, seu obscurus, sicut in hac Sacra Praeconii functione de dicto osculo manus accidit. Nec obstat ratio, quam in contrarium adducit Nicolaus de Bralion *sup. n. 11.* tam pro se, quàm pro reliquis Rubricistis, qui hac in re nullam pro sua opinione afferunt rationem; Quia prohibitio expressè osculi manus, non potest intelligi de osculo manus Episcopi ante petitionem benedictionis, sicut talis manus descalatio precipitur in supradicto Ceremoniali *lib. 2. c. 8. §. 42.* ut vult supracit. Nicolaus de Bralion, quia forsitan in tantum Diaconus in Missa Pontificali osculatur manum Episcopi ante Orationem, *Munda cor meum*, ut ibi, live ante benedictionem; in quantum, dum accedit ad recipiendam benedictionem Episcopi, aut ei profundè se inclinat, si fuerit Canonicus, aut utroque genu flectit, si fuerit Beneficiatus, in plano ante, & prope ultimos gradus Sedis Episcopalis; Et propterea, cum non parùm distet ab Episcopo, non potest commodè manum illius osculari, & ideo videtur appositè Ceremoniale Episc. prescripsisse, ut osculatio manus Episcopi, Pontificaliter Celebrantis, seu Assistentis, pramitteretur ejusdem benedictioni; Quòd tamen locum non habet in alio Celebrante, cum Diaconus petens ab hoc ipso benedictionem, ascendat ad gradus Altaris, & super ejusdem suppedaneo genuflectat, si fuerit Beneficiatus, si vero fuerit Canonicus, profundè in gradu prope suppedaneum sese inclinet. Deinde considero, quòd pro cantando

tando Evangelio, semel tantum Diaconus osculatur manum Episcopi, nimirum ante benedictionem. Cum autem *cit. loc.* præscribat Ceremoniale, quod Diaconus petere debet ab Episcopo benedictionem absque osculo manus, sequitur hic prohiberi illud manus osculum, quod dari solet, quando cantatur

Evangelium. Quod si prohibetur osculatio manus Episcopi in prædicto casu, multo magis prohibetur osculatio manus alterius Celebrantis inferioris Episcopo, & hæc nostra opinio consonat praxi Sacrosanctæ Basilicæ Lateranensis.

De Cerei benedictione, §. VII.

XXI. Rubric. num. 6. pag. 204. *Postea* *ad Pulpitum, &c.*) Diaconus igitur, accepta benedictione, non osculata tamen manu Celebrantis, ut diximus, surgit, & descendit in planum, ubi in medio ante infimum gradum Altaris genuflectit unico genu, cum aliis Ministris, exceptis Subdiacono, & Ministro Arundinem ferente, tum surgunt omnes, & procedunt, factis debitis reverentiis Choro, si sit juxta Altare, ad locum deputatum pro cantando Præconio (qui locus esse debet in cornu Evangelii in plano Presbyterii, vel in aliquo Pulpito, nisi sit contraria consuetudo legitime introducta) sequenti modo: Præcedit secundus Ceremoniarius, tum Thuriferarius cum Navicula, habens à dextris Acolythum deferentem pelliculam cum quinque granis incensæ, postea sequitur Subdiaconus cum Cruce, habens à sinistris Acolythum cum Arundine, postmodum unus Acolythus vacuus, ut suo tempore amoveat Cereum à Candelabro (super quo præcedenter fuit collocatus) & ad eisdem Acolythi sinistram alter Acolythus cum Candelula ad accendendas Lampades suo tempore; Ultimò tandem Diaconus solus, portans Missale clausum ante pectus. *Bullus supra, & à Portu supra.*

Cum pervenerint ad locum designatum, sic se locant: Diaconus in medio supra Ambonem, vel ante Legile, super quod ponit Missale; Subdiaconus stat ad dexteram Diaconi, vertens faciem Crucifixi, quæ est in Cruce, ad Celebrantem; Ceremon. Episc. *lib. 2. cap. 27. §. 10. & à dextris Subdiaconi*

Thuriferarius, à sinistris Diaconi Acolythus cum Arundine, & alius Acolythus, tenens quinquegrana Incensæ, à sinistris dicti Acolythi de Arundine. *Bauldry supra. n. 3. Vinitor supra. tit. 1 §. n. 2.* Ceremoniarius secundus stabit post Diaconum, ut ad Evangelium. *Rubric. supra;* Qui omnes vertere debent faciem, prout Diaconus, ad Librum, & formare cum eo rectam lineam. Verùm quamvis nonnulli Rubricistæ præscribant, ut prædicti omnes latera dextera vertant ad Altare, faciem ad Aquilonem, renes ad Meridiem, & idcirco Legile statuendum esse juxta hanc considerationem; Nihilominus certum est, quod saltem quando Præconium canitur in Pulpito, seu Suggestu, tunc Diaconus non cantat facie versa ad Aquilonem, sed potius ad Meridiem, nimirum ad Celebrantem, & cum præscribatur à Ceremoniali Episcopo. *lib. 2. cap. 27.* quod prædicti omnes Acolythi debeant vertere facies prout ipse Diaconus; Hinc sequitur, quod sicuti Diaconus in Pulpito canit Præconium, versa facie ad Celebrantem, & Meridiem; Ita pariter hoc eodem modo cæteri manere debent, non autem vertendo renes ad Meridiem, & facies ad Aquilonem. Et idem faciendum esse censeo, si canatur Præconium super Legile, quod aptari deberet eo modo, ut Diaconus cantet Præconium facie versa ad Sacerdotem; inhaerendo enim Gavanto supra, sufficit, ut prædicti Ministri, efformantes lineam cum Diacono qui est in medio, latera, non terga vertant Altari; ubi observandum est, Gavantum non dicere, ut latera *dextera* vertant

tant Altari, sicut explicat Bauldry *suprà* art. 3. n. 3. & alii cum eo.

XXII. Gavant. pag. 204. col. 1. lit. f. *Non signat Librum, neque se ipsum, &c.* Ministris omnibus dispositis, ut *suprà*, Diaconus statim Librum deponet super pulvinum, in Pulpito, vel Legili positum, eumque aperit, & ter incensat, ut ad Evangelium, Thuriferario Thuribulum ministrante sine osculis, quo incensato, statim reddit Thuribulum Ministro, qui statim ad locum suum redit, nempe à dexteris Subdiaconi. Tum Diaconus, non signans Librum, neque se ipsum, alta, & sonora voce, junctis manibus, incipit eantare Praeconium, absolute dicens: *Exultet &c.* Omnes interim in Choro stabant versus Altare, detectis Caputibus, & Celebrans statim se convertit ad Diaconum, & stat manibus junctis in latere Epistolæ, ut ad Evangelium, habens post se primum Ceremoniarium. Bauldry *sup.* n. 4. Billus *sup.* §. 2. Vinitor *sup.* n. 3. A Porcu *sup.* n. 6. & 7.

XXIII. Gavant. pag. 204. col. 1. num. 7. *Cereus benedicitur ex Decreto Zosimi Papa &c.* Non solum Alcuinus, sed etiam Amalarius *lib. 1. cap. 18.* nec non Microlagus *c. 5.* Pontificale Apamiense, Ordinarium Rothomagensis, Missale Tholosanum, & nonnulli Auctores recentiores, institutionem Cerei Paschalis Zosimo Papæ tribuunt Anno 417. Græcolas tamen *lib. 2. sui Comment. Historici in Brv. Roman. cap. 66.* contendit, nullum extare vestigium talis Cerei ante Enodiium Sexto Seculo, & ante quartum Concilium Toletanum, & sustinet, certo sciri non posse, hujusmodi institutionem ante Theodorum Papam Romæ fuisse in usu; cui quidem opinioni adharere non possumus, quia Cerei Paschalis benedictio altius ab Enodii Avo profecto repetenda est. Immo etiam Zosimo Papa antiquiorem esse pro certo habes; Huic enim Pontifici Liber Pontificalis tribuit non ejusdem Cerei institutionem, sed quod licentiam benedicendi Cereum Paschalem concesserit singulis Parochiis; Unde, quod af-

serunt Card. Baronius, necnon Franciscus Per-
gius in Histor. dicti Pontificis, non ita in-
telligendum est, quasi Zosimus Cerei Pas-
chalis usum primus instituerit; sed quod
Zosimo hoc tantum institutum est, nimirum,
ut idem Cereus, qui in majoribus tantum
Basilicis incendi solet, æque singulis Para-
ochiis concederetur. Quapropter Ritus oc-
cendendi, & benedicendi Cereum Paschalem
in Basilicis, seu Ecclesiis majoribus, inole-
vit sanè, antequam Zosimus Ecclesiam rege-
ret. Ejusdem Cerei antiquitatem, & insti-
tutionem ante Zosimum Papam, alii colligunt
ex Prudentio, cujus Hymnus ad Inces-
sum Cerei Paschalis composuit reperitur in
veteri Ordine Romano. Veram, quia Hy-
mnus ille in MSS. Codicibus inscribitur *Ad
Incensum Lucerna*, non verò *Ad Incensum
Cerei Paschalis*; Idcirco Viri eruditi, nimirum
Jacobus Sirmondus in *notis ad Eodum*,
Menardus in *Olser, ad Concordiam Regu-
larum cap. 24. §. 2.* Nicolaus Heinius
in *nova Prudentii Editione*; & Johannes Ma-
billon. in *lib. 2. de Liturg. Gallic. inferum*,
eundem Hymnum ad accendendas in Lucerna,
seu Vesperis quotidianis Lucernas,
fuisse compositum; Idque alii etiam rationibus
ostendunt iidem Menardus, & Mabil-
lon. In veteri Codice Ecclesiæ Norwicensis,
ante Annos 900. scripto, in Regio Co-
dice Gallicano n. 1866. ejusdem ætatis, ut
opinatur Martene de *Antiqua Ecclesiæ Dis-
ciplina cap. 24. n. 5.* nec non in Missali Gallicano,
quod ex Codice Bobiensi ab Annis circiter
mille exarato, publici juris fecit laudatus
Mabillon *Musæi Italici tom. 1. &* denique in
alio Missali Gallicano, atque in Gothico Gal-
licano, quod ex Bibliotheca Vaticana vetu-
tissimis Codicibus, nec Annis mille inferio-
ribus, in lucem emittit noster Cædlin. Jo-
sephus Thomafius, legitur: *Benedictio cereæ
B. Augustini Episc. quam adhuc Diaconus
cum esset, edidit, & cecinit felicitate: Exultet
jam Angelica Turba Colorum &c.* Cui quidem
opinionem Martene dicit favere id, quod idem
Angu-

Augustinus Literis consignatum reliquit in Lib. 15. de Civitate Dei cap. 22. In laude quam Cerei breviter versibus dixi:

*Hae tua sunt, lona sunt, quia tu bonus
ista creasti,
Nil nostrum est in eis, nisi quod peccamus
amantes.*

Quae quidem verba ita leguntur in omnibus Codicibus MSS. ut observant eruditissimi PP. S. Mauri, quamquam in Editionibus, quae Maurinam praecesserunt, aliter legatur, nempe: *In Laude quidam Creatoris breviter versibus dixit.* Sed cum praedicti versus minime reperiantur in Praconio Paschali, frustra putavit Martene favere posse eorum opinionem, qui Augustino Canticum illud adscribunt. Contendit quidem praclarissimus Auctor, Praconium emendatum fuisse, quod deducit ex veteri Pontificali Ecclesiae Pictaviensis, in quo haec leguntur: *Usam benedictionis Cereum à B. Augustino repertum tradit Ecclesia, qui benedictionem illius perficiens à S. Hieronymo reprehensus est, cur virgiliana verba intererit: sed sicut à B. Hieronymo emendate tunc fuit, ita nunc per Ecclesiam canitur.* Verum nobis alienum à veritate omnino videtur, quod Augustinus fuerit hac de re ab Hieronymo reprehensus, tum quod id nunquam legatur in Hieronymi Epistolis ad Augustinum, neque apud quemquam ex veteribus, qui de atroque Doctore aliquid scriptura consignarunt, tum quod carmina Augustini superius adscripta Virgiliana non sint. Praeterea quamquam in variis MSS. Codicibus Praconium illud *Exultet &c.* aliter legatur, ac modò canitur ab Ecclesia, nullam tamen pratense huius emendationis vestigium apparet: quocirca demò statimur, carmina Augustini à Martene laudata patrocinari non posse sententiae, quae Augustinum huius Praconii facit Auctorem. Apud Enochium Diaconum Ticinensem, qui floruit 100. fere annis ante S. Gregorium Magnum,

duplex in Opusculis reperitur benedictio Cerei Paschalis; Verùm utraque diversa ab ea, quam nunc adhibet Romana Ecclesia.

Quamvis ex hac usque dictis colligatur, antiquissimam esse Cerei Paschalis benedictionem, nihilominus ubique recepta non fuit, ut deduci potest est Concilii Toletani IV. Can. 9. in quo loco habetur -- Lucerna, & Cereus, in Pervigiliis Paschae apud quaedam Ecclesias non benedicuntur; cur à nobis benedicantur, inquirunt; propter gloriosum enim noctis ipsius Sacramentum sollempniter haec benedicimus, ut Sacra Resurrectionis Christi Mysterium, quod tempore huius Votivae noctis advenit, in benedictione sanctificati luminis accipiamus; & quia haec observatio per multarum loca Terrarum, Regionisque Hispaniae in Ecclesiis commendatur, dignum est, ut propter unitatem Pacis in Gallicanis Ecclesiis conservetur -- In Missali Ambrosiano benedictio Cerei Paschalis in initio non discrepat ab ea, quae in Ordine Romano reperitur, Praefatio tamen omnino discrepat; & in Missali Mozarabico habetur quidem benedictio Cerei Paschalis, sed diversa prorsus ab ea, quae legitur in Ordine Romano, & in antiquis Gallicanis Liturgiis; Immo ipsamet Romana benedictio Cerei non est conformis in omnibus Codicibus, quia in variis non parùm dissidet; & quidem de S. Hugone Cluniacensi Abbate scribit Udalricus in *Antiquis Consuetudinibus sui Monasterii lib. 1. cap. 14.* ubi agens de benedictione Cerei Paschalis, ait -- In cuius quodam loco cum aliquando non bene haberetur: *O felix culpa,* & quod peccatum Adae necessarium esset, ante hos annos Dominus Abbas optime fecit, quod fecit abradi, & ne amplius legerentur interdixit -- Hac Udalricus relatus à Martene *loc. supracit.* Verùm ut observat idem Martene, S. Hugo non fuit primus, qui praedicta verba ex Benedictione Cerei Paschalis delevit, nam ea desiderantur etiam in vulgato antiquo Ordine Romano, in Gallicana Liturgia Codicis Bobiensis,

in veteri Sacramentorum Libro Carnotensis S. Petri Monasterii Annorum circiter 700. in duobus Codicibus Ecclesie Turonensis Annorum minimum 600. Deest etiam in duobus MSS. Misfalibus Bibliothecae Colbertinae n. 1388. & 3789. cuius character annos circiter 400. refert, in Rituali Ecclesie Senonensis, & in Rhemensi pervetusto, denique in Misfalibus Colonienſi, Melodunenſi, & Lingonienſi; in quo ultimo tamen, etſi non legantur hæc verba: *O cerei necessarium Ate peccatum*, non desunt tamen ea, quæ præcedere solent, nimirum: *O felix culpa*.

XXIV. Gavanti, pag. 204. col. 2. num. 9. *Ordo figendi grana est, &c.* Cùm ad illa verba Præconii pervenerit: *Curvat imperia*, intermittere cantum (interim Chorus sedere potest, si vult, non verò Celebrans, Paris Crassus lib. 2. cap. 48. Bauldry supra n. 5. Turrius supra §. Ingresso. Bislus supra §. 4. Memoriale Rituum de Sabbato Sancto cap. 2. §. 3. de Præconio n. 7. à Portu supra Rubr. 6. in Adnot. n. 1. qui etiam excipit Clericos Officii à facultate sedendi) & interim Diaconus, comitante illum Acolytho, ferente grana Incensi, accedens ad Cereum; Vel interim amovetur per Acolythum Cereus è suo Candelabro, & Diaconus in eodem Cereo infigit quinque grana Incensi in modum Crucis, prout describit Gavantus, hoc ordine.

1
4 2 5
3

Quo facto, Acolythus de granis Incensi accedet ad Credentiam, super quam deponet pelliculam, indeque accepta cerea Candelula, non tamen accensa, protinus ad locum suum redibit, factis tamen semper debitis reverentiis Altari, & Choro, in recessu, & accessu. Bislus supra §. 3. à Portu supra n. 3. & reposito Cereo à prædicto alio Acolytho in loco suo; vel infixis granis, redibit Diaconus ad Pulpitum, seu Legile, nullam faciens inclinationem: & surgentibus

omnibus de Choro, prosequetur Præconii cantum, dicendo: *In hujus igitur noctis: ut in Misfali.* Claudius de Vertam. 2. sua in *Explicationum cap. 1. num. 11. & seqq.* ceter, ex errore Rubricistarum, male percipientium illa verba: *Incensi hujus Sacrificium Pespertinum*, recenter introductum fuisse hunc Ritum, benedicendi, & infigendi quinque grana Incensi in Cereo Paschali: opinatur liquidem præfatus Auctor, per illud verbum *Incensi*, non esse intelligendum thure, sed ipsummet Cereum Paschalem accensum unde *loc. cit.* dicit: illa verba *Incensi hujus*, supplenda esse per hæc alia, *Cerei hujus*. Dum hæc perlegebam in præfato Auctore, quæti credebam, consuetæ suæ severioris Critices pruriginè excitatum, prædictam ponderationem fecisse; verùm progrediendo ad lectio-nem suorum argumentorum, & diligenter examinando verba talis Præconii (ut scire mentem meam aperiam) video ipsum, licet aliquando sit plus æquo in Rubricistis infestus, hæc vice rem acu tetigisse; & reverà nomine Incensi in prædicto loco nihil aliud intelligi posse, nisi Cereum ipsam accensum, ex contextu verborum satis ostenditur: nullum enim legitur verbum in toto *Exuber*, ex quo conjici possit, ibi sermonem esse de thure. Huic ponderationi non leve robur accedit ex benedictione ejusdem Cerei, quæ habetur in Sacramentario Gelasiano pag. 79. quæ intitulatur -- *Benedictio super Incensum* ubi nomine Incensi nil aliud intelligitur, nisi ipsemet Cereus, quia post Præconium non benedicebatur thure, sed solum Cereus, & quidem verba ipsa benedictionis id aperte confirmant, cùm in ea hæc præcisè legantur: *Veniat ergo, Omnipotens Deus, super hunc Incensum larga tua benedictionis infusa, & hunc nocturnum splendorem invisibilis Regnator intende.* Quæ manifestè designant, eò Incensum esse ipsummet Cereum; si enim significaret thure, diceretur *super hoc Incensum* (cùm Incensum pro thure acceptum sit generis neutrius) non verò *super hunc Incensum*. Præterea

cerēā id magis exprimitur etiam per illa subsequētia verba, & hunc nocturnum splendorem invisibilis Regnator intende, quae profectō non referuntur, nisi ad splendorem Cerei jam illuminati, unde magis, magisque confirmatur, praedictam Orationem, & benedictionem directam fuisse in tali Sacramentario ad Cereum, non verò thus benedicendum, & tamen praenotatur: *Benedictio super Incensum*. Tandem omnem dubitationem submovet Ritus Ecclesiae Ambrosianae, quae eandem Orationem recitando, loco dicentis hoc, vel hunc Incensum, adhibet haec verba, *hunc ignem*. Quapropter evidentissimum est, juxta talem Ritus non benedici grana inceñsi, sed ignem.

Quòd autem hoc verbum *Incensum* nihil in rigore aliquando importet, quam remaliquam igne accensam, probatur ex verbis *Psalmi 65. vers. 15. Holocausta medullata offeram tibi cum in-ensu arietum*, &c. ubi nomine *Incensi* ipsae Carnes arietum combustae intelliguntur; immò ipsummet thus non alia de causa Incensum appellatur, nisi quia igne confumitur, cum Deo offertur, quae est observatio Isidori.

Pene omiseram advertere cum eodem Autore, quòd ubi novus ignis accendebatur Feria V. in *Cana Domini*, Feria VI. *Parascenon*, & Sabbato Sancto (quod etiam nunc observatur in Ecclesiis Rothomagensi, Rhenensi, & Cluniacensi) illa eadem Oratio recitabatur, quamvis nulla benedicenda essent Incensi grana Feria V. & Feria VI. indubiè agitur die Jovis, ac Veneris, recitabatur ad ignem novum, non ad incensum. Observandum praeterea, quòd cum tempore Gelasii PP. Cereus accenderetur ex igne, qui Feria VI. praecedenti absconditus fuerat, àt ex Rubrica ejusdem Sacramentarii inferius referenda apparet, illa Oratio non recitabatur super ignem novum, sed super ipsum Cereum, & hac de causa illuminato jam Cereo dicebatur. Postquam verò placuit, uti

hac Oratione ad benedicendum Incensum, mutarunt hunc Incensum, in hoc Incensum, quae mutatio, & Orationis translatio Seculo XII. non videtur antiquior.

Praedictam Thesaurarii Cluniacensis expositionem atque sententiam refellere conatus est Vir omni laude dignissimus Jo. Josephus Languet, olim Sueffionensis, nunc verò Senonensis Antistes, in praclaro Libro gallicè exarato, cui Titulus -- *Du Veritable Esprit de l'Eglise dans l'usage de ses Ceremonies ou Resutation du Traité de D. Cl. de Vert. &c.* ubi pag. 422. ponderat, quòd quando Diaconus in Praeconio Paschali pronunciat illa verba -- *Suscipe Sancte Pater Incensi hujus Sacrificium Vespertinum*, nondum Cereus est accensus; adeoque illa verba nihil aliud exprimere posse, ait, quam verum thus, quod adhiberi debet in Cerei benedictione. Sed pace Illustrissimi, & Sapientissimi hujus Praesulis, doctrina, & pietate commendatissimi, quamvis impraesentiarum verum sit, Cereum nondum illuminatum esse, cum illa proferuntur verba, certissimum tamen est, quòd antiquitus Cereus, accendebatur, antequam à Diacono benediceretur, idque D. de Vert tot argumentis ostendit, ut omnem ab animo dubitationem evellat, quibus dum Praesul Amplissimus nullam responsonem afferre dignatur, satis ostendit, se vel parùm huic causae fidere, vel argumenta contraria ipsi ineluctabilia videri. Et reverà, si Cereus ad illa verba nondum supponatur accensus, difficillimè explicari poterunt sequentia Praeconii verba -- *Gaudet & Tellus tamis irradiata fulgoribus, & aeterni Regis splendore illustrata totius Orbis se sentiat amississe caliginem; letetur & Mater Ecclesia tanti luminis adornata fulgoribus* Quapropter ad tam miram hujus luminis claritatem -- quae omnia verba controversum Textum praecedunt, & aliud significare non possunt, nisi Cerei accensi splendorem. Argumentis D. de Vert addere possumus Rubricam, quae habetur in Sacramen-

cramen-

cramentario Gelassiano pagin. 78. his verbis --
Deinde veniens Archidiaconus ante Altare, accipiens de lumine, quod Feria VI. absconditum fuit, faciens Crucem super Cereum, & illuminans eum: & completur ab ipso benedictio Cerei. Micrologus etiam pag. 53. dixerit testatur, Cereum ante benedictionem illuminandum esse: & quod magis est, Seculo adhuc XIV. illuminatio Cerei hujus benedictionem precedebat, ut liquet ex Ordine Romano Jacobi Cajetani, qui est XIV. inter editos à Jo. Mabillon, in quo hæc leguntur --
Accedit (nempe Diaconus) ad ornatum pulpiti, & illuminato magno Cereo, & incensato libro, incipit absolute benedictionem Cerei: Exultet &c. in quo etiam Ordine nulla fit mentio granorum Incensi.

Idem Illustrissimus Præsul putat, Ceremoniam figendi Cereo quinque grana Incensi esse IX. Seculo vetustiore, & seculo saltem VIII. inventam fuisse in Ecclesiam, sed nullum opinionis suæ fundamentum assignat. Certè veteres Rubricistæ omnes, præsertim ii, qui Seculo IX. floruerunt, nullam de hac ceremonia fecere mentionem, & vereor, ut Doctissimus Antistes ullum possit ante XI. Seculum assignare scriptorem, qui hujus Ritus meminerit. Primus, quod sciam, qui de hac re sermonem habet, est Rupertus Abbas Tuitienfis lib. 6. de Divinis Officiis cap. 31. talis autem Auctor floruit Seculo XII. Hæc sunt Ruperti verba -- *Cumque Diaconus cum cæteris ministris ad benedicendum accedit, frustula quoque portantur Incensi, ut Crucicula, quæ Cereo insculpta est, offerendo insigat.*

XXV. Gavant. pag. 204. col. 2. n. 10. *Diaconus accendit Cereum &c.* Postquam Diaconus dixerit illa verba: *Rutilans ignis accendit,* cessat à cantu, & accendit Cereum cum una ex tribus candelis Arundinis, eam inclinando, & omnes de Choro, ut etiam diximus supra, non tamen Celebrans, & Clerici Officii, sedent, si velint. Memoriale Rituum supra num. 9. & alii Auctores supra cit. Quod

si commodè Cereus super Candelabrum accendi nequeat à Diacono, Acolythus de Cereo, ut innuimus supra, amovebit illum de Candelabro, in quo est, & ad Diaconum deferet, ut illum non cum candelula, sed cum una ex tribus Candelis Arundinis, ut supra dictum est, inflammet. Deinde iterum Cereus accensus reponitur à supradicto Acolytho super suum Candelabrum, Bisillus supra §. 4. & ita collocetur, ut Crux, quæ super Cereum est formata, vel depicta, Celebrantem respiciat. Cereum. Episc. supra cap. 27. §. 10. à Portu supra Rubr. num. 2. Repetita Cereo super suum Candelabrum, omnes de Choro surgent, & Diaconus prosequetur cantare: *Qui si et sic divisus in parti &c.*

XXVI. Gavant. pag. 204. col. 2. n. 11. *Accenduntur deinde Lampades, &c.* Dicitur illis verbis: *Apis Mater eduxit; Diaconus cessat aliquantulum à cantu, donec Acolythus cum candelula Virgæ super insertus, ac à Cereo, vel ab una ex tribus Candelis Arundinis accensa, proximas Lampades accendit, (sed quia Lampas, quæ est in Cappella, ubi asservatur Sanctissimum Sacramentum, semper ardere debet; Ideo videtur nunc extinguenda, & statim novo Igne benedicto recendenda. Nicolaus de Bralion part. 1. cap. 13. n. 14.) Sacrista verò alias remotas Lampadas per Ecclesiam accendit, & interim omnes de Choro sedent, si velint, ut supra. Bauldry supra n. 8. Bisillus supra §. 5. & Memoriale Rituum num. 10. Accensis Lampadibus proximis, ac omnibus surgentibus, si sederint, Diaconus prosequitur: *O vos Beata vox,* ut in Missali.*

XXVII. Gavant. pag. 204. col. 2. n. 12. *In fine benedictionis Cerei, &c.* Semper exprimitur nomen Papæ viventis cum capitis inclinatione; Sede autem Romana vacante tacentur verba: *Unà cum Beatissimo, &c.* Item exprimitur nomen proprii Episcopi (sed quod tamen, licet sit præfens, nullo modo inclinatur Caput) nisi ratione Sedis Episcopalis vacantis esset omitendum. Additur

etiam nomen Imperatoris viventis, ut notat Gav. hic 5 sedente tamen Leone X. in Throno Apostolico Anno 1519. disputata fuerat, quomodo deberet cani solita Imperatoris acclamatio in dicto Praconio adnotata, cum Cæsar vita functus erat. Aliqui relinquendum existimaverunt; sed post maturam discussionem refert Paris de Crassis, tunc Ceremoniarum Magister, se hoc Consilium præbuisse, ut nempe mutarentur illa verba sic: *Respicite etiam ad Romanum Imperium, cujus tu Deus Fidelium voti præseculens, &c.* Quæ opinio à præfato Pontifice approbata fuerat; Et eam similis casus de Anno 1658. accidit, dubitantibus de omissione hujus Orationis Ceremoniarum Directoribus, Macrius infra citandus, resolutionem prædictam eis præbuit, quam ex MSS. Angeli de Rocca in Bibliotheca Angelica allervatis desumpserat; & ab Alexandro VII. tunc regnante approbata, & à S. R. C. observari debere mandatum fuit, necnon pro die Feriæ VI. in Parasceve dicendum esse: *Oremus & pro Romano Imperio, ut Deus, &c.* ut supra diximus, Halden *tit. 1. tit. 20. §. 3. de Sabbato Sancto*, & Macrius in Hierolexico *lit. C. v. Cereus Paschalis*.

Hic dubitandum occurrit, an Cereus semel benedictus in Sabbato Sancto licite iterum benedici possit alia vice? Nonnulli enim Ecclesiarum Superiores, ut sumptibus parcent, solent Cerem, benedictum hoc Anno, in Sabbato Sancto, & inter Divina Officia pluries accensum, atque adeo ex parte consumptum, eundem reficere pro Anno sequenti, solum addita de novo parte absumpta, & sic refectum iterum benedicunt in Sabbato Sancto sequenti. Quæritur autem, an hoc licite fieri possit? & ratio dubitandi est, quia Cereus semel benedictus, non perdit benedictionem quoad partes non consumptas. Nec etiam admittit benedictionem, ex eo, quod postea reficitur, solum addita minori parte absumpta, quia potius major pars, quæ

Gavani. Rubr. Miss.

remanet benedicta, trahit ad se minorem, & sic Cereus totus, quamvis refectus, remanet benedictus; ergo non potest iterum benedici, quia cum jam habeat esse sacrum, quod benedictione confertur, frustra secunda benedictio adhiberetur. In oppositum tamen urget praxis multarum Ecclesiarum, in quibus passim Cereus Anni præteriti iterum benedicitur, modo supra explicato.

Propositam quæstionem resolvere posse censerem, quod si Cereus Anni præteriti quoad majorem sui partem fuerit consumptus, ita ut illa pars, quæ additur de novo, superet partem illam, quæ remanserit, seu cui sit additio, tunc licite Cereus, sic refectus, & renovatus, iterum Anno sequenti benedici potest; quia per additionem majoris partis perditur prior benedictio, cum pars major non benedicta trahat ad se minorem benedictam; quapropter hoc in casu jam Cereus benedictus non benedicitur, sed Cereus carens benedictione; & absolute Cereus novus, qualis benedici debet ex vi Rubricarum Missalis, & ex vi formæ benedictionis, seu Praconii, quæ Cereum novum esse debere supponit, & aliàs non benedictum; unde non militat in hoc casu ratio dubitandi supra adducta. E contra verò dicendum est, si Cereus Anni præteriti solum reficiatur quoad partem minorem, quia tunc reverà non potest iterum benedici sequenti Anno, & absque veniali peccato, ut manifestè ratio dubitandi, supra explicata, ostendit, quia benedictio secunda suo frustraretur effectu contra reverentiam ei debitam. Praxis igitur adducta hoc in casu non est admittenda, sed potius corrigenda. Ita *Quarti tract. 2. de Sacris Benedictionibus tit. 2. dubit. 2.*

Pessimè faciunt ii, adeoque non imitandi, qui absque ulla Cerei refectioe (ut fit in multis Ecclesijs) semper eundem Cereum, donec totus fuerit consumptus, benedicunt.

K k k k

Pro

Pro Ritibus peragendis à cantu Prophetiarum, usque
ad Benedictionem Fontis Baptismalis.

XXVIII. Gavant. pag. 205. col. 1. lit. t
Crux deponatur in loco decenti, &c.) Completa benedictione Cerei, idest cantato toto Præconio à Diacono, ipsemet, & non alius, librum claudit, & in suo loco relinquit (non enim post Præconium Celebrans librum osculatur, neque incensatur) interim collocata Arundine super basem suam ab Acolycho, qui eam sustinebat durante Præconio; precedente secundo Ceremoniario, sequitur Thuriferarius cum Thuribulo, & Navicula, post quem Subdiaconus cum Cruce, & alii Acolythi sequuntur; postremò Diaconus, & facta genuflexione unico genu Crucii Altaris, & reverentia Choro ab omnibus (excepto tamen Subdiacono ferente Crucem, qui non genuflectit, nec ullam facit reverentiam Choro) vadunt ad sacristiam. Bauldry *suprà num. 10. à Porta suprà Rubr. 9. in adnot. n. 1.* vel potius se recipiunt retrò Altare, si parieti non adhæreat, vel pergunt ad alium locum deputatum, ubi Subdiaconus Crucem, Thuriferarius Thuribulum cum Navicula, Diaconus albas vestes deponit, & eorum loco violacea paramenta sumit; nimirum Manipulum, Stolum Diaconalem, & Planetam plicatam; aliquis verò Acolythus accipit Planetam, & Manipulam violacei coloris, pro Celebrante. Bissus *suprà §. 7.* Deinde Diaconus, & Subdiaconus accedunt ad Celebrantem in cornu Epistolæ, & dum ipse Celebrans, ope Ceremoniarum, & alicujus Acolythi, induitur Planeta violacea, nihil dicens (deposito priùs Pluviali) & accipit Manipulum; Subdiaconus pariter eodem tempore accipit suum Manipulum, ut *suprà cap. 14. n. 1.* & interim aliquis Acolythus deponit Pluviale Celebrantis in aliquo loco congruo.

XXIX. Rubric. num. 13. pag. 205. & Ga-

vant. *ibid.* col. 1. lit. u *Leguntur Prophetie, &c.*) Post Cerei benedictionem, dicuntur Lectiones, quæ olim ad Catechumenorum instructionem recitabantur, & quæ antiquitus benedictionem Cerei præcessisse videntur, id quod clarè innuit antiquus Ordo Romanus ad usum Corbejenfis Monasterii, ante Annos 800. accommodatus, cujus verba refert Martene *suprà cit. §. 13.* Lectiones istæ in Missali Romano duodecim numerantur, quæ postquam noctu non baptizatur amplius, & Baptismo Sacrorum Ordinum collato substituta est, cum Ordinationis diebus duodecim habebantur Lectiones, Sabbato Sancto assignatæ sunt, quæ, ut dixi, juxta primam institutionem, ad instructionem Catechumenorum, & ad Baptisimum referuntur. De harum Lectionum numero, Johannes Beletius in explicatione Divinorum Officiorum *cap. 106.* hæc scribit: *Tandem verò videntur quatuor in quibusdam Ecclesiis leguntur Lectiones. Ac Roma quidem hoc pacto fieri solent, ut duodecim recitentur Græcè, & totidem Latine. In nonnullis autem Ecclesiis leguntur tantum duodecim, & in nonnullis dumtaxat septem, &c.* In minimis tamen Ecclesiis non habentur nisi sex, ob senarium numerum, qui quodammodo restitutus est. Et Durandus *lib. 6. Rational. cap. 81.* ait: *Lectiones autem in quibusdam Ecclesiis leguntur quatuor, in quibusdam sex, in quibusdam duodecim, & in quibusdam quatuordecim.* Quatuor Lectiones, & non plures, recensent Amalarius *cap. 19.* Alcinus, Hugo à S. Victore, Rupertus, Codex Ecclesiæ Turonensis, ante Annos 800. scriptus, Rituale Sancti Martini Carnotensis, Liber Sacramentorum Monasterii S. Petri, Annorum circiter 700. Ordinarium Lugdunense, Pontificale Argentinum, Missale Arelatense, Parisiense, & nonnulla alia pariter Missalia, Ordinarioria, & Ritualia, allegata à mox cit.

Marte-

Martene. Sacramentarium S. Gregorii octo tantum designat; Gelasianum verò à Cardinali Thomasio editum, decem exhibet; Comes Hieronymi duodecim, & Ordo Romanus Canonici Benedicti pariter inuit duodecim Lectiones esse legendas Latine, & duodecim Græcè; alia spectantia ad sacram eruditionem prædictarum Lectionum tradit cit. Martene, & Grancolas lib. 2. sui Comment. Hist. cap. 67.

Sed resumendo sermonem spectantem ad praxim nostrorum Rituum, collocatur Missale in cornu Epistolæ pro Celebrante; asportatur legile, in quo cantatum est Præconium, cum suo Missali (interim omnibus in Choro sedentibus) & collocatur aliud legile deaudentium in medio Chori, vel Presbyterii, cum Missali cooperto velo violaceo, & ducitur (surgentibus omnibus Clericis tantum) à Ceremoniario aliquis Acolythus, vel Clericus, vel Cantor, Cotta indutus, ad supradictum legile, quò cum pervenerit cum Ceremoniario, vel alio assistente à sinistris, cum ipso facit genuflexionem Cruci unico genu, tum ambo salutant primum à parte, ubi est dignior de Clero, deinde ab altera parte (quo facto sedent Clerici) & mox Lector propius accedit ad Legile, manibusque extensis positus super Librum, cantat in tono feriali, Romano more primam Prophetiam; curet tamen, ne in cantando sit tacito audientibus; nam Prophetiæ voce quidem sonora, atque intelligibili, non tamen morose, sed expedite cantantur, ut admonet Castaldus in Praxi Cerem. lib. 3. sect. 8. cap. 3. num. 8. & in fine Prophetiæ parum vocem inflectat.

XXX. Rubric. num. 13, pag. 205. & Gavane. ibid. col. 1. lit. x Sine Titulo, &c.) Dum verò cantantur Prophetiæ, Celebrans Planeta indutus eas legit ad Altare in cornu Epistolæ submissa voce, stante Diacono à dexteris ejus, & Subdiacono à dexteris Diaconi, primus autem Ceremoniarius stabit tunc prope angulum posteriorem Altaris ver-

sus ipsum Celebrantem, ut in Introitu Missæ. Ad Orationes verò stabunt Ministri Sacri unus post alium, ut in Missa de more fieri solet ad Orationes. Bauldry *suprà* n. 20, Billus *lit. P. num. 143. §. 2.* Gavantus *suprà* num. 13.

Finita Prophetia, Lector genuflectit cum Ceremoniario apud Legile versus Librum utroque genu: cum mox dicendum sit à Diacono: *Flectamus genua* (si tamen post Prophetiam sequatur Tractus, tunc non genuflectunt utroque genu, sed unico genu Cruci, & factis debitis reverentiis iis, qui in Choro existunt, stantibus interim Clericis, discedant, & Ceremoniarius eum ad locum suum ducit) dicto verò: *Levate*, surgunt ambo, cum debitis reverentiis, ut *suprà*; & Cantorem Prophetiæ ad locum suum reducit Ceremoniarius, qui statim ad eum, qui secundam Prophetiam lecturus est, accedet, & eum ducit ad Legile, pro cantanda alia Prophetia, & omnia fiant ut de primo diximus. Bauldry *suprà* num. 14. usque ad num. 16, Billus *suprà*, Vinitor *suprà* num. 8.

Cantantur deinde eodem modo alia Prophetiæ in Cathedralibus, & Collegiatis (pro aliis enim Ecclesiis, ubi non sunt Canonici, dicemus *infra*) quarum primas quatuor cantabant Cantores, vel Acolythi, seu Clerici, ut *suprà*; Alias quatuor Beneficiati, seu Mansionarii; ultimas quatuor Canonici, vel alii, prout commoditas, vel numerus Clericorum suadebit. Ceremon. Episcop. lib. 2. cap. 28. §. 5.

Cantatis igitur quatuor primis Prophetiis à Clericis, Ceremoniarius accedens ad Beneficiatum, vel Mansionarium juniorem, qui lecturus est Prophetiam, factaque ei mediocri inclinatione, & ab eo eadem inclinatione mediocri resalutatus, ducit ad Legile (surgentibus nunc omnibus Beneficiatis, cum Mansionariis, eorum æqualibus, & reliquis inferioribus, Cerem. Episc. lib. 1. cap. 18 §. 6.) ibique factis solitis reverentiis, ut *suprà*, cum Ceremoniario, sedent omnes qui

alluxerunt, & supradictus Beneficiatus, seu Mansionarius, cantat quintam Prophetiam, qua cantata, observatis etiam hic iis omnibus supranotatis Ceremoniis, reducens Ceremoniarius eum ad suum Subsellium, ibi eum relinquit, & discedit postea, facta tamen prius per Ceremoniarium mediocri inclinatione, ut supra, cui & Beneficiatus correspondet parem ei faciendo inclinationem, quæ omnia pariter observantur in ducendis, & reducendis reliquis Beneficiatis ad octavam usque Prophetiam.

Post hanc autem octavam Prophetiam, idem Ceremoniarius accedens ad juniorem Canonicum, eidemque profundam facit inclinationem (nam Dignitatibus, & Canonicis reverentia est exhibenda, à Beneficiatis quidem, sicut à Ceremoniario, & aliis Clericis, profunda inclinatione; minus tamen profundè, præsentente Episcopo; à Canonicis vero aliis suis Canonicis Collegialibus reverentia mediocri inclinatione est exhibenda, ut colligitur ex Bauldry *part. 1. cap. 9. n. 7. & 14.*) quem Ceremoniarium tunc Canonicus simplici inclinatione resalutat, quæ consistit in sola Capitis inflexione, atque in humeris tantisper inclinatis (surgentibus omnibus de Choro) eumque præfatus Ceremoniarius ducit ad Legile, quò cum dictus Canonicus pervenerit, habens Ceremoniarium à sinistris, facit cum eodem nudo capite profundam tantum Cruci Altaris inclinationem; & Chorum, ut supra dictum est, cum eodem Ceremoniario salutatur, deinde nonam cantat, ut supra, Prophetiam, interim omnibus de Choro sedentibus.

Cantata supradicta Prophetia, & factis reverentiis, ut supra, Ceremoniarius eundem Canonicum ad suum Subsellium reducit (cui omnes de Choro itidem allurgunt) & factis ad invicem reverentiis, supra expositis, præfatus Ceremoniarius ab eodem discedit, & ita se gerit in ducendis, & reducendis reliquis tribus Canonicis usque ad ultimam Prophetiam.

Hic est Ordo, qui hodie servatur in cantandis dictis Prophetiis; antiquitus tamen cantabantur in Ambone, aut in medio Chori ad Aquilam, seu Pulpitum; & incipiebantur à Dignioribus, descendendo ad inferiores, ita ut primam Lectionem cantaret, v. g. Decanus, secundam, qui ipsum in Dignitate sequebatur, & sic de cæteris, ut refert Martene *loc. cit. §. 14.*

XXXI. Rubr. num. 13. pag. 205. & Gavant. *ibid.* col. 2. lit. y. *Catechizent Catechizatos, &c.*) Sacerdotes parati Cottis, & Scapulis violaceis (aut unus Sacerdos sic paratus) catechizat baptizandos, si qui sint (nisi hoc antea fuerit factum. Ex Billo *suprà* num. 6.) & præparant eos ad Baptisum ante Atrium, aut in Porticu Ecclesiæ, vel ad summum in Ecclesiæ aditu, quod est conformiter ad Rituale Romanum, sive sint parvuli, sive sint adulti, dicunturque, & servantur omnia, quæ ibidem præcipiuntur, usque ad ingressum Ecclesiæ; quibus peractis, & facta Benedictione Fontis, ut *infra*, in Ecclesiam introducuntur, ut præscribitur in Rituali Romano; si plures sint baptizandi, Orationes dicuntur in Plurali; sed actiones, videlicet insufflationes, signa Crucis, & salis guttatio, & alia hujusmodi, fiunt in singulari. Bauldry *part. 4. cap. 11. art. 3. n. 22.*

XXXII. Gavant. pag. 205. col. 2. n. 18. *Si sedere voluerit Celebrans, &c.*) Post lectam à Celebrante unam Prophetiam, donec compleatur à Cantore; facta prius ibidem in cœnu Epistolæ cum Ministris Sacris simplici inclinatione Cruci Altaris, per breviorem viam, cum præfatis Ministris, præcedente secundo Ceremoniario de more, nudo Capite ibit Celebrans ad scammum nudum, vel panino violaceo tectum, ut innumus *suprà*, ubi ipse, & Ministri sedebunt tecto Capite. Gavantus, Corsetus *suprà* n. 11. A Porta *suprà* Rubr. 9. in *Adnot. n. 6.* & circa finem Tractus Prophetiæ iterum accedet cum Ministris nudo capite ad Altare; præcedente Ceremoniario per viam longiorem, ut in Missa solenne

lemni, five per breviorẽ viam, quod magis placet, præsertim si citò absolvetur à Lectore Prophetia, vel Tractus à Choro (aliter si in huiusmodi contingentiã revertere deberet ad Altare per longiorẽ viam, deberet allurgere statim ac incepit sedere; A Portu *suprà*) sicut etiam, ne sit incommodum ita sepe per gradus anteriores redire; nulla tamen tunc ab ipso Celebrante reverentia, & à Ministris Sacris fieri debet genuflexio Crucis, neque reverentia Choro, cum non ascendant ad medium Altaris, & si fieri potest, scamnum supradictum sit proximum infimo Altaris gradui à parte Epistolæ. Bauldry *suprà* n. 20. Idem Celebrans Orationes assignatas post Prophetiam cantabit manibus extensis in tono Orationis Missæ, ad quas Chorus stabit nudo Capite versus Altare; Diaconus, & Subdiaconus de more post Celebrantem, & Diaconus, dicto à Celebrante *Oremus*, ubi occurret genuflectere, cantabit: *Flectamus genua*, omnibus præter Celebrantem genuflectentibus, Subdiaconus verò surgens dicit: *Levate*, omnibus etiam surgentibus.

XXXIII. Gavant. pag. 205. col. 2. num. 19. *Ordo legendi Prophetias, &c.*) Ceremo-

Pro Ritibus persolvendis à Benedictione Fontis, usque ad initium Litaniarum, & Missæ.

XXXIV. Rubric. n. 20. pag. 205. *His expletis, si Ecclesia habuerit Fontem Baptismalem, &c.*) Ubi habetur Fons Baptismalis, servari debet hic Ritus pro illius Benedictione. Ante Fontem, intra ejus Cancellos, preparari debet legile, & super illud Missale, nisi designetur Acolythus, qui coram Celebrante librum teneat. Juxta Fontem verò à latere ponentur duo Vasa vacua, unum magnum, implendum aqua benedicta, priusquam Sacrum Oleum, & Chrisma in dictum Fontem infundantur, aliud erit Vas consuetum cum Aspersorio, pro aspersione facienda; deinde prepararetur etiam Bacile

niarius, vel Acolythus, qui fortè eodem Ceremoniario deficiente, Lectores Prophetiarum comitatur, nullam cantare debet Prophetiam, si tamen fortè aliqua facturus est, Minister alter eum comitari debet. Bauldry *suprà* n. 15. Ordinem, qui servari debet in cantandis Prophetiis, jam *suprà* innuimus; Si tamen necessitas cogat, unum plurimas Prophetias cantare (ut sæpe accidit in Ecclesiis, ubi exiguus est Clericorum numerus) quod tamen videtur faciendum non continuatim, sed cum interruptione quorundam, & ii ita ad id eligantur, ut qui fortiori voce pollent, longiores ipsi Prophetias decantent. Bauldry *suprà* num. 18. Dum cantatur ultima Prophetia, unus ex Ceremoniariis curabit, ut Acolythi deferant tres Cuffinos, & post discessum à Choro ad Fontem (ubi talis fons tenetur) unum disponat in secundo gradu à parte Evangelii, alterum in secundo gradu à parte Epistolæ, tertium in medio tertii gradus, si plures habeat Altare gradus (vel etiam hunc disponat in secundo gradu, ut in alio disposuit) vel in medio Suppedanei, si habeantur cum Suppedaneo tres gradus tantum: A Portu *suprà* n. 8.

cum Bombacio, & mica panis, necnon Mantile, ad extergendas manus Celebrantis, cum opus fuerit. Finitis omnibus Prophetiis, per aliquem Acolythum remouetur à medio Chori legile, & reportatur ad locum suum, & interea accenduntur Cerei ex Candelabris *suprà* Credentiam.

XXXV. Gavant. pag. 206. col. 1. lit. z *Portabitur Cereus ante Crucem, &c.*) Celebrans, stans adhuc in cornu Epistolæ super suppedaneum, deponit Planetam, adjuvantibus Ministris Sacris, vel Ceremoniario, & Acolytho; ex Nicolao de Bralio *part. 3. n. 1. cap. 15.* in quo, ut pluries diximus, servanda

kkk 3 est

est consuetudo Ecclesiarum; deinde deponit Celebrans etiam Manipulum, sicut faciunt Ministri Sacri, & accipit Pluviale violaceum ibidem per aliquem Acolythum delatum, deinde Acolythus de Cruce accipit Crucem processionalem; Ceroferarii, factis debitis reverentiis, accipiunt candelabra cum candelis accensis, & alius Acolythus Cereum Paschalem, postea procedunt in medio Presbyterii, nunquam tamen genuflectentes, neque se inclinant Cruci; notandum igitur hęc est, quod præfatam Crucem deferre non debet Subdiaconus Missæ, ut colligi potest ex Rubrica attentè considerata, & clariùs ex Cerem. Episc. lib. 2. cap. 28 §. 7. ubi dicitur, quod Celebrans, post alios de Clero, procedit medius inter Diaconum, & Subdiaconum. Minister ergo Cotta indutus, eam deferre debet, nam si necessarius esset alius Subdiaconus, id præscriberetur in Rubricis hoc loco, sicut præsertim reperitur in fine Ferie V. in Cœna Domini. Nicolaus de Bralione *suprà* c. 14. num. 4.

Procedit igitur omnium primus Acolythus, Cereum ambabus manibus deferens; postea Cruciferarius cum Cruce, inter duos Ceroferarios medius, deinde Clerus, bini simul, aperto capite, junioribus præcedentibus, facta ab iis genuflexione unico genu Cruci Altaris; ultimò sequitur Celebrans, tecto capite, manibus junctis (facta tamen prius nudo capite reverentia Cruci) medius inter Diaconum, & Subdiaconum, ex Cerem. Episc. lib. 2. cap. 28. §. 7. qui Cruci genuflexionem faciunt unico genu, & elevantes fimbrias anteriores Pluvialis Celebrantis, detecto capite accedunt ad Fontem. Bissus *lit. F. n. 134. §. 4.*

Advertendum tamen, quod ubi non est Fons Baptismalis, non est facienda Benedictio aquæ. Hoc autem colligitur ex Decreto dato in nostro Indice sub n. § 16. edito die 13. Julii 1697. in una Januen.

XXXVI. Rubric. num. 20, pag. 206, &

Gavant, *ibid.* col. 2. lit. a *Tractui. Sicut Cereus, &c.* Dum procedunt ad Fontem ut *suprà*, in via cantatur Tractus: *Sicut Cereus desiderat, &c.* ut in Missali, Cantoribus incipientibus, quem Chorus prosequitur. *Baudry suprà* art. 4. num. 3. Bissus *suprà*, Vintor *part. 6. tit. 16. num. 1.*

Cum pervenerint ad Fontem; Clerus vel se locat hinc inde in duos Choros, vel quasi in gyro pro loci situ; in variis enim Ecclesiis varius est Fontis Baptismalis situs, & idcirco certa, & determinata regula nequit assignari; spectat igitur ad prudentem Cereomoniarium, omnia cum debito ordine disponere. Ex Billo *suprà* §. 5.

Cruciferarius autem, semper medius inter Ceroferarios, sistit se prope Fontem, seu ante Cancellos, ita tamen, quod hi faciem Celebrantis respiciant, ibique stent cum Acolytho Gerei, & Ceroferario, tantum immobiles. Horatius Christiani *scilicet de Sabato Sancto cap. 5. de Benedic. Fontis Baptismalis n. 5.* Celebrans verò, medius inter Diaconum à dexteris, & Subdiaconum à sinistris, ex Ceremoniali Episc. *suprà*, aliquantulum post eum, antequam ad benedictionem Fontis procedat, deposito Birreto, cantabit in tono Feriali, manibus junctis (sustinente Librum aliquo Acolytho, velposito Libro super Legile, & ad Orationes Ministri Sacri elevent semper fimbrias Pluvialis. Ex Cerem. Episc. lib. 1. cap. 8. §. 3.) Dominus vobiscum, deinde præmissis Oremus, inclinato Capite Cruci, simplici inclinatione de more, dicit Orationem: *Omnipotens omnipotente Deus, Respice &c.* ut in Missali. Bissus *suprà* §. 6. Hęc autem Oratio, si Fons Baptismalis sit in Ecclesia, seu Cappella separata, dicatur in ipso ingressu Ecclesie, seu Cappellæ, si autem fuerit in Ecclesia ubi celebratur, dicatur ante Cancellos Baptisterii. Horatius Christiani *suprà*.

XXXVII. Gavant. pag. 206. col. 1. ad Rubr. num. 21. *De Fontis usu antiquo, & de consecratione ejusdem, &c.* Vetorem esse Ecclesie

clia consuetudinem, ut aqua eorum, qui baptizandi sunt, sollempni Ritu consecratur, colligitur ex S. Dionysio *Lib. de Eccles. Hierarch. cap. 2.* ubi loquendo de Fonte Baptismali, ait: *cujus aquam postquam Sanctis invocationibus sanctificavit.* Sanctus Basilius pariter *Lib. de Spiritu Sancto, ad Amphilochem c. 26.* *Benedicimus, inquit, aquam Baptismatis & hunc Ritu recenset inter traditiones Apostolicas.* Eadem veritas comprobatur etiam auctoritate S. Cypriani, qui *Epist. 70. ad Janarium* ait: *Oportet ergo mandari, & sanctificari aquam prius à Sacerdote, ut possit Baptismi suo peccata hominis, qui baptizatur, ablueri.* Et Sanctus Cyrillus Hierosolymitanus *Capituli 3.* dicit: *Sic aqua munda, ad invocationem Spiritus Sancti, & Christi, virtutem accipit, sanctitatem consequitur.* Aliæ SS. PP. Auctoritates, quibus præfati Ritus antiquitas ostenditur, legi possunt apud Menardum *in suis notis, & Observationibus ad Librum Sacrament. S. Gregorii Papa pag. 95.* præsertim vero apud Josephum Vicecomitem *in lib. 1. de Antiquis Baptismi Ritibus & Ceremoniis cap. 14.* à quo etiam *cap. 15.* pereruditè traditur, quibus Ceremoniis Aqua Baptismalis consecratur, & qua forma, quo tempore, quaque hora sequebatur talis consecratio; *cap. verò 4.* docet, antiquum Ecclesie morem fuisse baptizandi in Fluminibus &c. & *cap. 5.* Baptistria sancti Dionysii tempore fuisse in fluitura, eorumque usum stabilem in Ecclesia fuisse.

XXXVIII. Gavant. pag. 206. col. r. n. 22. *Porro sex facit Sacerdos, &c.* Resumendo nunc sermonem Rituum, quos peragit Sacerdos in Fontis Baptismalis consecratione, postquam Celebrans prædictus ad Fontem baptismalem pervenerit, sistit se, facie versa ad Occidentem, si nihil impediatur, ex Bauldry *suprà n. 3.* medius inter Diaconum, & Subdiaconum, ut *suprà* & tunc prædicti Cereferarii, & Ceremoniarii vertunt se contra Celebrantem, Memoriale Rituum *suprà §. 5. num. 11.* Acolythus autem Cerei, prope

ipsum Diaconum, cum altero ferente Mapalam à sinistris hujus, Bauldry *suprà.*

XXXIX. Gavant. eod. n. 22. *Orat &c.* Deinde Celebrans, deposito birreto, stans dicit manibus junctis in tono Feriali (Ministris Sacris fimbrias Pluvialis interim elevantibus ut *suprà*) *Dominus vobiscum, & alteram Orationem: Omnipotens sempiterna Deus, &c.* Memoriale Rit. *suprà n. 12.* qua finita, cum in conclusione dixerit illa verba: *Spiritus Sancti Deus, elevans vocem, cantando adhuc manibus junctis, profectur in tono Praefationis: Per omnia secula seculorum, & alia, ut in Missali.*

XL. Gavant. eod. num. 22. *Manu tangit aquam, & format Cruces, &c.* Idem Celebrans post verba: *Gratiam de Spiritu Sancto, dividit Aquam manu dextera in modum Crucis, & immediatè manum tergit: Post verba: Non insciendo corrumpat, tangit aquam manu, & tergit: Post verba: Indulgentiam consequantur, facit tres Cruces supra Fontem manu dextera.* Antiqua est autem Ecclesie consuetudo, ut aqua Baptismalis per signum Crucis benedicatur, ut constat ex Sermone S. Augustini 181. de tempore. *Hoc enim signo Crucis (ait S. Pater) consecratur Corpus Dominicum, sanctificatur Fons Baptismatis; & in Johannem cap. 118. quod signum nisi adhibeatur sive frontibus credentium, sive ipsi aqua, ex qua regenerantur &c.* Post verba: *super te ferebatur, dividit aquam dextera manu, & effundit versus quatuor partes Mundi, Orientem, Occidentem, Aquilonem, & Austrum, juxta Memor. Rit. *suprà n. 4.* hoc modo.*

1
3 4
2

XLI. Gavant. eodem n. 22. *Mutat vocem, sufflat, &c.* Post verba: *In nomine Patris &c.* mutat vocem in modum Lectionis: Post verba: *Tu benignus aspira, halat ter in aquam in modum Crucis dicens: Tu has simplices aquas, &c.* usque ad illa verba: *Purificandis mentibus efficaces.*

XLII.

XLII. Gavant. eodem n. 22. *Demittit, & elevat cereum, &c.*) Post verba prædicta: *Purificandis mentibus efficaces,* immittit aliquantulum Cereum in aquam, dicens in tono Præfationis: *Descendat in hanc pleiudinem, &c.* & extrahit: Immittit secundo profundius, & eodem tono aliquantò altiori repetit: *Descendat in hanc &c.* & pariter extrahit &c. Immittit tertio usque in fundum, & altiori voce repetit: *Descendat, ut supra,* & non extrahit; Ter sufflet immediatè in aquam in formam tridentalem juxta figuram in Missali, & prosequitur dicendo: *Totamque hujus Aquæ substantiam regenerandi fecundet effectum;* & tunc extrahitur Cereus de aqua, atque prosequendo in tono Præfationis, &c. *Hic omnium &c.* tandem legendo concludit: *Per Dominum nostrum &c.* & adstantes respondent: *Amen.*

Completa benedictione Fontis, sed antequàm Celebrans infundat olea in aquam, accipitur per aliquem Acolythum de ipsa aqua benedicta ex Fonte in Vase consueto, & ministrante Diacono de more Aspersorium; Celebrans aspergit se, & circumstantes cum dicta aqua benedicta, nihil dicens. Bauldry *suprà num. 7.* Et facta aspersione prædicta, Celebrans reddit Aspersorium Diacono (quod accipit cum debitis osculis) & hic Acolytho. Horatius Christiani *suprà n. 16.* & Memoriale Rituum *suprà n. 14.* Interim Parochus, vel aliquis Sacerdos, Cotta, & Stola violacea, & non alba, indutus, associatus ab uno Acolytho Vas ferente, aspergit de ipsa aqua benedicta reliquos de Clero, ac Populum per Ecclesiam. Memoriale Rituum *suprà n. 16.* qui autem asperguntur, stabunt capite profundè inclinato, & cum reverenti devotione; ex Billo *suprà §. 12.* & Bauldry *suprà.*

Interim Sacrista, vel alius infundit in aliud Vas (pariter antequàm Celebrans in aquam infundat sacra olea) amplum, ad hoc præparatum, partem illius aquæ, eamque fer-

vet ad asperionem locorum, domorum, & aliarum rerum, & præsertim in sequentem diem pro aspersione Populi ad Missam. Bauldry, & Billus *suprà.*

XLIII. Gavant. eodem n. 22. *Infundit oleum, & Chrisma, & commiscet.*) Celebrans, post factam asperionem, infundit in Baptisterium, nempe in aquam baptismatis jam benedictam, oleum Catechumenorum in modum Crucis, dicens: *Infusio Chrismatis, &c.* & in fine respondetur: *Amen;* postea accipit ambas ampullas dicti Olei Catechumenorum, & Chrismatis, & de utroque simul in modum Crucis infundendo dicit: *Commixtio Chrismatis &c.* & in fine respondetur *Amen;* mox depositis ampullis, manu sua dextera miscet in aqua, spargens oleum, & Chrisma per totum Fontem, quo facto, absterget manum bambacio, deinde lavat manus more solito cum mica panis. Fundi Chrisma in Fontem Baptismalem, est mos antiquus, & hoc colligitur ex S. Gregorio Turonensi *lib. 1. de Miraculis cap. 24.* ubi ait: *Tum cum Exorcismo sanctificatum conspersum desuper Chrisma, omnis Populus cum devotione accipit:* Et *lib. 1. Historia cap. 31* ubi dicit: *Baptisterium aspergitur, Balsama diffunduntur &c.*

Chrisma infunditur in aquam baptismalem in modum Crucis, ex more antiquo, quem videre est apud Dionysium *cap. 2. & 4. Eccles. Hierarch.* idque faciunt etiam Greci, & Orientales, tribus vicibus, ut constat ex eodem Dionysio *cit. cap. 2. Eccles. Hierarch.* ubi legitur: *Cusus aquas postquam Sacris invocationibus sanctificavit, illasque tribus Sanctissimi unguenti infusionibus perficit &c.* Idem liquet ex Euchologio Græcorum in sequentia S. Baptismi, in qua habetur: *Tres facit cum oleo Cruces in aqua;* Ubi oleum sumitur pro unguento, vel Chrismate. In enim aliquando à Patribus usurpatur, ut colligitur ex variis locis Prudentii, & S. Augustini, quos citat Menardus *suprà cit. pag. 98.* Idem Ritus apparet in Libro Severi Patriar-

che Alexandrini, de Ritibus Baptismi, idemque etiam facere consueverunt Æthiopes, ut colligitur ex Ordine Baptismi Ecclesiæ Æthiopice.

Finita Fontis Benedictione, & lotis manibus, juxta Cereimonial, Episcop. lib. 2. cap. 27. §. 18. si aderunt Catechumeni, baptizentur more solito: per octo dies antecedentes in ipsa Ecclesia, nisi periculum immineret, nullus Infans baptizetur, ut de ipsis hæc sollemniter Baptismus celebratur. Horatius Christiani *suprà* cap. 6. de sollemni Parvulorum Baptismo, n. 1. Ad baptizandos autem rectè, & rite dictos Catechumenos, Celebrans ascendere debet ad fores Ecclesiæ, ibique eos recipiens, postea comitatur, cum Patrimis, & Matrimis, ad Fontem Baptismalem, & paulo ante Baptismum, depositis Paramentis violaceis, accipit Stolum, & etiam Pluviale albi coloris. Castaldus lib. 3. sect. 8. cap. §. n. 7. & reliqua peragit, ut in Rituali Romano. Finita vero Baptismatis administratione, deponit Celebrans Paramenta alba, & iterum accipit supradicta Paramenta violacea, & potest habere sermonem brevem, si velit, ac tempus permittat, de effectu Baptismi.

Post Benedictionem Fontis, & post collatum Baptisma, præsertim Catechumenis, si qui fuerint baptizandi (hoc enim est determinatum tempus pro baptizandis adultis. Billus lit. B. num. 17. §. 50.) Celebrans, & omnes alii, redeunt ad Altare, eodem ordine, quo accesserunt ad Fontem; Interim verò, dum scilicet ad Altare procedunt, duo Cantores incipiunt cantare Litanias, & Chorus respondet, repetendo illud idem, quod Cantores dixerunt, ut sic Litanie dicantur Ritu duplici. Talis enim est sensus Rubricæ Missalis, quod nempe Litanie incipiuntur, cum Celebrans, & alii de Fonte ad Altare procedunt, & ita tradunt Bauldry *suprà* art. 5. n. 1. Billus lit. S. num. 6. §. 13. Aliqui tamen *Gavant. Rubr. Miss.*

DD. præsertim Gerlacus Vinitor *suprà* tit. 17. n. 2. nolunt Litanias incipi ad locum Fontis, sed in Choro, juxta Cerem. Episc. lib. 2. cap. 27. §. 19. Clara tamen est Rubrica Missalis præscribens, ut incipiantur ad Fontem, ut *suprà* dictum est, & talem esse frequentiorum usum Ecclesiarum Parochialium, procul dubio existimo, & convenientius est, ut qui ad Fontem cantando accesserunt, cantando etiam revertantur. Alius ergo usus ob particularem quandam rationem Cathedralibus relinqui potest, pro quibus principaliter est Ceremon. Episcop. sicut sentit, & docet Nicolaus de Bralio *part. 3. cap. 14. num. 8.* Interim Sacrifia, aut alius, præparat (si adhuc non sint parati, & dispositi, ut *suprà* diximus) hinc inde super secundum gradum Altaris tres Cussinos supradictos, supponendos Capiti Celebrantis, & Ministrorum, Bauldry *suprà*.

Cum autem ad Altare pervenerint, Celebrans, & Ministri, retrahunt se versùs cornu Epistolæ (non enim convenit, quod Celebrans & Ministri ante medium Altaris Paramenta accipiant, & deponant) ibique depositis Pluviali, & Planctis plicatis, statim revertuntur ante Altare, ut ex Nicolao de Bralio *part. 3. cap. 1. n. 15.* & genuflexi in plano ante infimum Altaris gradum procumbunt, superponentes capita sua prædictis cussinis, in secundo gradu Altaris positus. Bauldry *suprà*, & Billus *suprà* §. 14.

Interim duo Cantores, genuflexi ante Scabellum in medio Chori, Litanias ex Libro ante eos posito, Cottis induti, profequuntur, si ad Fontem, ut supradictum est, eas inceperint; sin minus, tunc eas inchoant, & profequuntur; ceteri de Choro genuflectunt suis in locis (sed non procumbunt) & repetunt, ut diximus, ea omnia, quæ dicuntur à prædictis Cantoribus.

Pro Ritibus servandis à principio Litaniarum, seu Missæ,
usque ad finem,

XLIV. Gavant. pag. 207. col. 1. lit. b
Deponunt tamen Planetas plicatas, &c.) Ubi
non est Fons Baptismalis, finita ultima Pro-
phætia cum sua Oratione, aliquis Acolythus
designatus amovebit legile cum libro; Cero-
ferarii tres cussinos super secundum gradum
æquali distantia collocabunt. Interim Ce-
lebrans deponet Planetam violaceam in cor-
nu Epistolæ, juvantibus Ceremoniario, &
Acolythis, sive Ministris Sacris, prout mox
diximus, juxta consuetudinem Ecclesiarum,
qui pariter Ministri statim suas Planetas pli-
catas deponent, & tradent Ceroferariis, ad
Sacristiam cum Planeta Celebrantis deferen-
das, retenta Stola, & Manipulis; deinde cum
iisdem accedet Celebrans ad medium Alta-
ris, ubi inclinabit se Cruci, descendet ante
infimum gradum, iisdem Ministris comitan-
tibus, & genuflectentibus, tum simul cum
illis, hinc inde distantibus ab illo, se pro-
sterneret. Tunc verò, & non prius, Canto-
res genuflexi incipient Litanias, Acolythi
verò à Sacristia reversi, genuflectunt in pla-
no, hinc inde, sicut & ceteri, sed non pro-
cumbunt. Bauldry *cit. loc. art. 5. de Sabbato*
Sancto §. 4. & Bissius *lit. 5. num. 6. §. 15.* Di-
ximus statim ab initio, debere Celebrantem
& Ministros deponere Planetas plicatas, quia
hac est praxis ferè communis omnium Ec-
clesiarum, & opinio omnium Rubricistarum,
quamvis enim hic dicatur à nostro Gavanto,
quòd juxta Ceremoniale Episcoporum *lib. 2.*
cap. 27. §. 20. id facere debeant tantum, cum
dicendum est (seu paulò antè) *Peccatores*, ni-
hilominus attentè consideranti patebit, quòd
prædictus usus conveniens est solùm Cathed-
ralibus Ecclesiis, Episcopo Celebrante, nam
cap. 28. seq. ejusdem Ceremonialis, Episco-
po non Celebrante, sed presente, vel ab-
sente, §. 9. aperte habetur, quòd Diaconus

& Subdiaconus in albis esse debent, statim
antequam Litanie inchoentur.

XLV. Rubr. n. 30. pag. 206. & Gavant.
pag. 207. col. 1. lit. c. *Cantatur Litanie,*
&c.) Quo loco Litanie sint inchoandæ, jam
diximus suprà, & quomodo cantari debeant.
Hic addimus, quòd Acolythi aliqui, & Ce-
remoniarius secundus, citius surgunt, nem-
pe cum in Litanis dicitur: *Propitius esto, &c.*
ut amoveant de Credentia, & de Altari, ea
quæ non sunt amplius usui, & observent, si
aliquid desit pro Missâ sollempni celebranda,
ea præparent, ex. gr. Thuribulum, Ignem,
& cætera requisita. Debent etiam parare
scamnum Celebrantis, si antea nudum erat.
Ex Bauldry *suprà n. 4.* & ex Billo *suprà §. 15.*

XLVI. Rubr. n. 30. pag. 206. & Gavant.
pag. 207. col. 1. lit. d. *Ad vers. Peccatores,*
&c.) Cum in Litanis perventum fuerit ad
Peccatores, Cantores reliqua contententur
tius, si opus est, ut ea, quæ sequuntur, tem-
pore congruo fiant, & ne mora, aut silen-
tium inter Litanias, & Missam interponatur,
Celebrans verò, & Ministri, admonente Ce-
remoniario, surgunt ad præfatum §. & facta
à Celebrante Cruci Altaris profunda reve-
rentia, & à Ministris Sacris (sicut à Cere-
moniario, & aliis Ministris, qui inservire de-
bent) genuflexione eidem Cruci unico genit,
& Choro ab utraque parte reverentia de mu-
re, sumptisque birretis à primo Ceremo-
niario sibi porrectis, tegunt caput, quo re-
cto, eo modo, quo sunt, nempe in albis, ma-
nibus junctis ante pectus, præcedentibus Thu-
riferario sine Thuribulo, junctis manibus, &
nudo capite, cum Ceroferariis sine candelæ-
bris, deinde secundo Ceremoniario (& si et-
iam erant manibus junctis, & nudo capite)
Ministri verò Sacri unus post alium, ultimo
Celebrans, accedunt ad Sacristiam, si vicina
sit,

fit, alioquin ad locum viciniorem Altari, sive post illud, sive ad latus ejusdem, si idem Altare sit prope murum; ibique deponitis Paramentis violaceis, sumunt Paramenta alba pro Missa, adjuvantibus Ceremoniario, & Acolythis. Nicolaus de Bralioni *supra*.

XLVII. Rubr. n. 30. pag. 207. & Gavant. *ibid.* col. 2. lit. e. *Accendantur luminaria, &c.*) Dum Celebrans, & Ministri Sacri sumunt respectivè supradicta Paramenta alba pro Missa celebranda, Acolythis, vel Sacrista remouent eussinos à gradibus Altaris, & super eos septem festiualem extendunt; accendant candelas ejusdem, necnon candelas in candelabris ab ipsis deferendis (quæ candelabra, si Celebrans cum Ministris paratur in Sacristia, erunt etiam in eadem Sacristia, ut possint Ceroferarii cum Celebrante, & Ministris, de Sacristia ad Altare procedere, ut infra dicemus; sin verò Paramenta sumant retro Altare, vel si ipsum Altare sit prope murum, in alio loco viciniore, tunc Ceroferariorum candelabra accendantur super Credentiam) remouentur etiam eodem tempore à Sacrista, vel ab alio, ab Altari majori pallium violaceum, ut appareat album, quod sub ipso positum fuit; & extenditur velum Tabernaculi in parte anteriori, vel ablato Conopeo violaceo, album detegent, sive aptabunt. Rursus interim detegentur Imagines, sive Icones per Ecclesiam, si fieri potest. Ex Bouldry *supra* num. 6. ex Billo *supra* §. 17. & ex Carem. Monast. *lib.* 4. cap. 10. §. 5. n. 3. Si autem hoc tempore detegi non possent predictæ Imagines per Ecclesiam, discoopiantur, dum fit benedictio Fontis, vel ubi non est Fons Baptismalis, dum cantantur ultimæ Prophetiæ; cum enim de tempore practico, quo id faciendum est, nihil ab Ecclesia statutum sit, certè convenientius videtur, quòd id fiat ante Missam hujus diei, & quando lecta Quadragesimali & Passionis completo, in Litanis omnes Sancti sollempniter sunt invocandi. Ita Nicolaus de Bralioni *supra* n. 7. licet tamen in aliquibus Ecclesiis detegi et-

iam soleant ad intonationem Hymni Angelici, quod etiam placet.

XLVIII. Rubric. pag. 207. n. 31. *Interim Sacerdos cum Ministris in Paramentis albis, &c.*) Celebrans, & Ministri Sacri, sumptis Paramentis albis pretiosis sibi respectivè convenientibus, & posito, ac benedicto à supradicto Celebrante Incenso in Thuribulo de more, factaque ab omnibus, nudo capite, profunda reverentia Cruci, vel Imagini, quæ est in Sacristia, si ibi Paramenta Sacra sumplerunt, procedunt, ut mos est, ad Altare, pro Missa sollempni celebranda, ordine solito; nimirum præcedit primus omnium Thuriferarius cum Thuribulo, & Navicula, deinde sequuntur Ceroferarii cum candelabris, post hos sequitur Ceremoniarius solus, omnes nudo capite; sequitur deinde Subdiaconus solus, & post eum Diaconus; ultimo loco Celebrans, qui tres postremi incedunt capite cooperto, & manibus junctis; hic tamen ordo tenendus est, dummodo Celebrans & Ministri Sacri Paramenta alba sumperint in Sacristia, nam si ea sumperint retro Altare, vel in alio loco eidem Altari viciniore, tunc accedunt ad Altare Ceroferarii, non deferentes candelabra. Ex Billo *lit.* O. n. 121. & *lit.* S. §. 6. n. 8. Juxta tamen morem nostrum, & aliarum Ecclesiarum exeunt à Choro, qui est retro Altare, Ceroferarii cum candelabris accensis. Meminisse fas est, quòd in Ecclesiis Cathedralibus in hoc Sabbato ab Episcopis conferuntur ordines, tum majores, tum minores, de qua origine ordinandi Ministris in hac Feria fusè disseruimus *supra* in nostris Observationibus *tit.* 2. n. 8.

XLIX. Rubr. n. 30. pag. 207. & Gavant. *ibid.* col. 2. lit. f. *In fine Litaniarum, &c.*) Cum pausa convenienti sollempniter cantatur *Kyrie eleison*, ut detur tempus Celebranti faciendi Confessionem, & postea incensandi Altare, ac dicendi etiam *Kyrie* cum Ministris Sacris in cornu Epistolæ more solito, L I I I 2 ante-

antequam ipse Chorus cesset à cantu, Castaldus *suprà cap. 5. n. 5.* Bauldry *suprà n. 8.*

L. Rubr. n. 31. pag. 207. & Gavant. ibid. col. 1. lit. g. *Gloria in excelsis, &c.*) Finita Confessione, & incensato Altari more solito, non dicitur Introitus, nam hæc Missa eo caret, quia Introitus est veluti introductio ad publicas preces; unde cantabatur ad occupandos adstantes, donec Sacerdos veniret ad Altare, & universus Populus foret adunatus; cum autem veniat Populus in speciem Processionis, unà cum Celebrante à Fonte Baptismali (vel ubi non est Fons, à Processione *Lumen Christi*) & ad Altare procedat, non est opus Introitus. Rursus cum decantatum sit *Kyrie* in Litaniis, mos jam olim fuit, ut Missa hæc ab intonatione *Gloria in excelsis* inchoaretur; dicto igitur à Celebrante novies *Kyrie*, ut *suprà*, in cornu Epistolæ, cum Ministris submissa voce, juxta consuetudinem pergit ad medium Altaris, ibique de more incipit intonare sollemniter: *Gloria in excelsis*, & juxta solitum peraguntur reliqua, ut in aliis Missis. Hippolytus à Portu *suprà artic. 4. Rubr. 11. n. 5.*

LI. Rubric. n. 31. pag. 207. & Gavant. ibid. col. 1. lit. h. *Pulsantur Campana, &c.*) Intonato Hymno *Gloria in excelsis*, & non prius, pulsantur omnes omnino Campanæ; quæ sunt in Ecclesia, & Cappellis, & tintinnabula, quæ inserviunt ad elevationem Sacramenti in Missis Privatis; præterea pulsantur & Organa, ubi habentur, sed Chorus non prosequitur Hymnum, nisi postquam desierit omnino sonitus Campanularum, Lohner *part. 4. num. 12.* Castaldus *suprà num. 6.* & Organorum existentium intra fines Ecclesiæ, alioquin confunderentur voces cantantium in Choro, cum sono prædictarum Campanarum. Castaldus *suprà num. 6.* Lohner *loc. suprà cit.* Bauldry *suprà n. 11.* Hippolytus à Portu *suprà n. 6.*

LII. Gavant. pag. 207. col. 1. lit. h. *Sed advertite, ne majores Campana &c.*) Majores tantum Campanæ existentes in Turri Campa-

naria, non debent pulsari, nisi postquam pulsata fuerint Campanæ Ecclesiæ matricis, sicut licet principalis in eoloco, etiam si esset tantum Parochialis, quod verificatur respectu Ecclesiarum, sive Regularium, sive Confratrum, eaque omnia certa sunt, etiam ex Decretis à S. R. C. editis, quæ mox à nobis allegabuntur; hinc fit, ut hoc sollemne signum in Campanili detur, aliquando longè post Hymnum *Gloria in excelsis* in Ecclesia decantatum.

Decretum allegatum à Gavanto *hæc lit. h.* de pulsatione talium Campanarum, confirmatum etiam fuit per aliud Decretum, quod datur in nostro Indice sub n. 568. in quo statuitur, primam pulsationem Campanarum in Sabbato Sancto, non esse de juribus merè Parochialibus, sed spectare ad Ecclesiam digniorem, juxta Constitutionem Leonis X.

Prædicta Decreta observari debent, etiam si Ecclesia aliqua Collegiata habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem, pro qua re, apud Gavantum in Manuali Episcopali *vi. Campana in addit. num. 2.* allegatur Decretum à S. R. C. editum sub die 23. Februarii 1619. quod tamen in Regestis Sacrae Congregationis, saltem sub tali data, non reperitur; non obstantibus tamen prædictis Decretis, ubi Religiosi ex immemorabili consuetudine, semper, & continuo, consueverunt ad libitum in dicto Sabbato Sancto pulsare Campanas, nulla habita ratione, an prius fuerint pulsata in Cathedrali, vel Matrice, hujusmodi immemorabilis consuetudo est retinenda, ut pluribus relatis Rota Decisionibus, sicut Tamburinus *de Jure Abbatum tom. 1. disp. 15. quest. 7. sub. n. 28.*

Spestat etiam ad hanc materiam Decretum, quod asseritur editum à S. R. C. sub die 8. Junii 1641. & asseritur à Pasquaccio in *Compendio ad Consult. Can. Jacobi Pignarelli part. 2. tit. de Regularibus* in quo habetur: Ad effectum pulsationis Campanarum in Sabbato Sancto, sufficit probare Ecclesiam esse Parochialem, Antiquiorem, Digniorem, &

Majorem, ex quibus concluditur esse Matricem -- sed neque hoc Decretum potuit repetiri in Regestis S. C.

LIII. Rubric. n. 32. pag. 207. *Sacerdos dicit Dominus vobiscum, &c.* Ad finem Hymni, surgentibus Clericis, & deinde Ministris Sacris, surgit & Celebrans è suo scamno, & vadit ad medium Altaris per longiorem viam, cum debitis reverentiis Choro, & Altari, & peragit omnia, ut in aliis Missis, & cantat Orationem, prout in Missali, Hippolytus à Portu *supra* n. 7. sed est hic observandum, quòd ad Orationem Missæ Chorus non genuflexit. Bissus *lit. G. num. 29. §. 10.*

LIV. Gavant. pag. 208. col. 1. n. 34. *Alleluja cantatur in cornu Epistolæ, &c.* Cantata Epistola à Subdiacono, ipse Subdiaconus osculatur de more manum Celebrantis, Gavantus *hic*, & accipit ab eo benedictionem; deinde & non prius, contra nonnullos, ipse Celebrans incipit gravi voce cantando, stans adhuc in cornu Epistolæ cum Ministris Sacris, ut ad Introitum: *Alleluja*: omnibus in Ecclesia stantibus: ex Gavanto: quo semel cantato à Celebrante, ut in Missali notatur, Chorus in eodem tono, & voce illud repetit: deinde Celebrans elevando vocem gradatim (qui idèò advertere debet, ut prius voce decessiori incipiat, ut secundo, ac tertio illam absque indecentia elevare possit) secundo, & tertio repetit in cantu *Alleluja*, & idem repetit Chorus post quamlibet vicem. Hippolytus à Portu *Rubric. 12. in adnot. num. 3.*

LV. Gavant. pag. 208. col. 1. eodem n. 34. *Præcedit Alleluja Tractum, &c.* Decantato tertio *Alleluja*, Chorus prosequitur *V. Confitemini, &c.* quo finito, cantat Tractum. Ita etiam Celebrans, dicto tertio *Alleluja*, legit submissa voce prædictum *V. Confitemini, &c.* & Tractum, ut in Missali, scilicet *Laudate Dominum, &c.* Turinus *part. 3. sect. 2. cap. 3. §. Cantata Epistola: Collectus de Sabbato Sancto, tract. 3. cap. 8. num. 21. & alii communiter.*

LVI. Rubric. n. 35. pag. 208. *Ad Evangelium non portantur luminaria.* Sed Ceroferrarii stant manibus junctis à lateribus Subdiaconi, & signant se cum Diacono, eam non teneant candelabra. Bauldry *supra* num. 14. à Portu *sup. Rubr. 13. in adnot. n. 3.* Incensum tamen, ut aliàs, impositum prius in Thuribulo, & benedictum de more, defertur, & Liber Evangeliorum incensatur de more.

LVII. Rubric. n. 36. pag. 208. & Gavant. *ibid. col. 1. lit. 1. Non dicitur Offertorium, quia Mulieres, &c.* In Missa hujus diei non dicitur deprecatio illa quæ Offertorium communiter appellatur. Hujus omissionis rationem mysticam, ex Alcuino desumptam, affert noster Gavantus, nimirum, quia Mulieres sub silentio ibant cum aromatibus ad Sepulchrum; Walafrius Strabo *de Rebus Eccles. cap. 22.* postquam cum Alcuino prædictam rationem mysticam retulit, dicendo, agens de Sabbato Sancto Paschæ: *Non cantatur offerenda . . . ad memoriam reducitur Sacrisium, seu silentium Mulierum: Ipse enim tantummodo unguenta detulerunt* Prosequitur deinde, & assignando aliam rationem literalem, cur hæc die non dicatur Offertorium, ait: *Cum verè credamus, præcis temporibus PP. Sanctos silentio obtulisse, vel communicasse, quòd etiam hactenus in Sabbato Sancto Paschæ observamus.* Hæc præfatus Strabo; Berno verò Abbas Augientis *cap. 1. de Rebus ad Missam spectantibus*, adoptando eadem ferme verba Strabonis, adstruit: *Offertorium, quod inter offerendum cantatur, quamvis à prioris Populi consuetudine &c. . . . fateri possunt, cum veraciter credi possit, priores Sanctos silentio obtulisse, vel communicasse, quòd etiam hactenus in Sabbato Sancto Paschæ solemus observare.* Mens igitur laudatorum Auctorum est, antiquitas, dum offerebantur dona, & fiebant oblationes à Populo, nihil recitari solere à Cantoribus, & hanc veterem disciplinam conservatam fuisse in Missa Sabbati Sancti Paschæ. Horum opinioni adheret etiam noster P.

Franciscus Berleadi in sua erudita dissertatione de oblationibus §. 4.

Prædictæ sententiæ ego quoque accedo, postquam penè mihi persuaseram, in Missa hujus diei idèd prætermitti Offertorium, quia cum Gavanto *hoc sit. lit. O.* credebam, quòd in hac Missa nemo communicaret, & hinc quasi inferebam, neque in hac Missa antiquitus factas fuisse oblationes à Populo, quibus prætermittis, rationabiliter inferri poterat, quòd pariter prætermittetur Antiphona, quæ Offertorium appellatur; hæc siquidem instituta fuit, ut cantaretur à Choro, dum à Populo porrigebantur dona, & fiebant oblationes. Rursus Mos antiquus erat, ut qui communicandi jus non haberent, offerre pariter prohiberent, idque constat ex Concilii Illiberitani *can. 28.* in quo habetur: *Episcopum placuit ab eo, qui non communicat, munera accipere non debere:* Ex quo colligitur, quòd omnes, qui communicabant, panem, & vinum offerebant, ex quibus Eucharistia conficeretur, & ita ex suis oblatis reficerentur, ut tradit etiam Card. Bona *lib. 2. cap. 8. num. 4.* unde cum jure communicandi annexum erat jus offerendi, quæ confirmantur etiam auctoritate S. Eligii Episc. Noviomensis, qui obiit anno Christi 665. & in sua Homilia ait: *Hæc dixit Apostolus, quia Corinthii, qui per predicationem ejus ad fidem venerant, solebant in hac die offerre ad Ecclesiam panem, & vinum, & dabatur Sacerdoti ad consecrandum: expletisque mysteriis, unusquisque quod dederat, accipiebat.* Quibus omnibus positis, quasi arguebam, & quidem cum fundamento, quòd si in Missa hujus Sabbati nemo Corpus Christi Domini de manu Celebrantis accipiebat, ut censet Gavantus, nemo pariter panem & vinum ad Ecclesiam deferrebat, & ad Altare offerebat, & idcirco in hac Missa Antiphona, quæ Offertorium dicitur, omitteretur. Quæ quidem opinio confirmari poterat ex iis, quæ laudatus Pater Berleadi adstruit *lit. §. num. 4.* nimirum,

quòd antiquitus in Missis Defunctorum, quia privatae omnino erant, nulla fiebat oblatio, licet pariter nulla interveniebat Communicatio, nisi ipsiusmet Celebrantis, id quod comprobatur auctoritate S. Willelmi *lib. 1. suarum Constitutionum Hirsaugiensium*, ubi legitur: *Si Missam Defunctorum cantat, nemo, nisi ipse solus, communicat. Sed si Vivorum Missa est, sic quoque tenendo, dat pacem Converso Cr.* Quæ quidem Constitutiones reperiuntur in Veteri disciplina Monastica P. Herrgott; & prædicta verò verba leguntur *pag. 457.* Idem etiam comprobari poterat auctoritate eruditissimi Gabrielis Albaspinæi Aurelianensis Episcopi, qui *lib. 1. suarum observat. cap. 17.* ait: *Idèd in mortuorum Sacris officium non potest esse, quòd olim privata essentia Sacra, non autem sollempnia, hoc est, non essent instituta, ut eis publicè Fideles omnes communicarent, perinde, atque in Dominicis, Festisque diebus fieret. Id autem apparet ex Can. 4. Concilii V. sensis, ubi discrimen ponitur inter solennia, mortuorumque Sacra. Itaque cum in his Sacris non communicaretur, nullum etiam officium dabatur, quòd quidem Symbolum quoddam, & augmentum erat communionis Fidelium, eoque tantum nomine permittebatur, ut ad Communionem Fideles prepararentur, & ad munus benevolentiam excitarentur.* Hæc præterea Auctor; ex quibus omnibus validum delictum poterat argumentum in favorem supradictæ opinionis, cui libenter adhaererem, si subsisteret illud assumptum Gavanti, quòd in Missa hujus Sabbati, utpote nocturna, nullus alius à Celebrante communicabat, sed solum in die sequenti, quo eum Catechumeni, tum alii, Sacramenti Eucharistici participes fiebant.

Verùm prisca evolviendo monumenta Liturgica, relata à Martene infra citando, Ordinem Romanum primum inter evulgatos à Johanne Mabillon, præsertim verò Sacramentarium Gelasianum, cogor omnino recedere ab exposita Gavanti opinione, & insistere

finere cum Domino Grancolaf in *Breviario Romano* lib. 7. cap. 21. cum Petro Morretto in sua *Erudita Disceptatione Epistolari de Ritibus variandi ciborale indumentum* &c. num. 14. & cum aliis, cogor, inquam, asserere, quod in hac Missa omnes communicabant, non solum Neonati, sed reliqui quoque Fideles, ceterarum Synaxeon more: idque patet ex Collectis hujus Missae descriptis in allegato Sacramentario Gelasiano lib. 1. cap. 45. in Oratione siquidem, quae Postcommunio dicitur, haec praecisa verba leguntur: *Præsta quasumus &c. ut Divino munere satiati, & sacris mysteriis innovemur, & moribus: Ex quibus evincitur, Eucharistico pane omnes refectos fuisse, non verò solum Sacerdotem.* Rursum quod in eadem Missa factæ fuerint oblationes, etiam pro Catechumenis recenset baptizatis, colligitur ex verbis, quae habentur in precedentibus Orationibus. Prius enim à lecretis Gelasianis ait: *Suscipe quasumus, Domine, & plebis tuae, & tuorum hostias renatorum: ut & Confessione tui nominis &c.* Altera verò Secreta incipit his verbis: *Suscipe, Domine, preces Populi tui cum oblationibus hostiarum &c.* Ex quibus liquet, in praedicta Missa profecto factas fuisse Oblationes, & Catechumenorum, & aliorum Fidelium; quapropter iterum dico, nullo modo sustineri posse, idè in hac Missa praetermitti Antiphonam, quae dicitur *Offertorium*, quia in eadem nullæ fiebant Populi Oblationes, in quibus offerendis recitabatur à Choro praedicta Antiphona.

Aliam igitur rationem assignare debemus, propter quam nunc, juxta Ritum Rom. Ecclesiae, non recitatur, neque Antiphona, quae *Offertorium*, neque alia, quae *Communio* dicitur. Unde praeter rationem, quam adducunt superius allegati Auctores, Strabo, & Berno Augiensis, dici etiam posset, de fortasse probabilius, quod praedictæ Oblationes pro Catechumenis (ipsi enim, teste Ambrosio in *Prologo ad expositionem Psalmi* 118. & neque hac die, neque in tota Baptisma

sui Octava offerebant) fiebant ab eorundem Susceptoribus, quorum magnus erat numerus, quia pro uno Catechumeno baptizando non unus tantum, sed duo, vel tres, immò plures etiam Susceptores destinabantur, ut ostendit Martene lib. 1. de *Antiquis Eccles. Ritibus. cap. 1. art. 16. n. 12.* & isti constituabant probabiliter, si non totam, maximam saltem partem illius plebis, de qua fit mentio in praedictis Collectis Gelasianis; probabile autem est, praedictos susceptores hac die detulisse suas oblationes, antequam inchoaretur Missa, nam cum ante Missam Baptisma conferretur, iidem occupati erant in exuendis, & induendis suis Catechumenis, ceterisque Muniis exequendis; quapropter non poterant apud se Oblationes retinere, ut illas tempore consueto ad Altare deferrent; proinde necessum erat, ut delatio talium oblationum sequeretur ante Missam; & hinc probabiliter factum est, quod Antiphona ad offerendum non recitabatur à Choro. Supradicta magis confirmari possunt ex iis, quae leguntur in cit. *Ordine Romano* num. 46. ubi habetur -- *Illud autem de Parvulis providendum est, ut postquam baptizati fuerint, nullum cibum accipiant, nec lactentur, antequam communicent Sacramenta Corporis Christi: & omnibus diebus septimanae Pasche ad Missas procedant, & parentes eorum offerant pro ipsis, & communicent omnes.* -- En igitur, quod omnes communicabant, quod parentes pro Parvulis offerebant; unde manifestum est, quod pro Catechumenis Oblationes fiebant à suis Susceptoribus.

Quoniam verò ex cit. Textu Ordinis Romani parvuli, postquam baptizati erant, nullum sumebant cibum, nec sugebant lac ab uberibus, antequam Eucharistico Cibo reficerentur, opinandi locus datur, quod in hodierna Missa omitteretur *Offertorium* ed evitandam ejusdem Missae prolixitatem, quia praedicti parvuli difficillimè temperare se poterant ab iteratis, & molestis vagitibus emittendis, si longo temporis tractu jejuni per-

severat.

severassent: & equidem ad eos citò etiam corporaliter reficiendos, statim ut Sanguis Christi cum Cochleari sumptus è Calice in eorum os infusus esset, illis porrigebatur lac, & mel. Idem agebatur cum Neophytis, ut ipsi tanquam infantes designarentur lacte, & melle nutriendi, juxta illa verba S. Petri: *Quasi modo geniti infantes sine dolo lac concupiscite.* Quòd brevis esset hæc Missa, ad prædicta incommoda præcavenda, colligitur etiam ex iis, quæ tradit Theophanes Nicænus *Epist. 3. ad Sacerdotes*, in qua ait, quòd statim post Baptismum dabatur omnibus Communio. Rursus quia Johannes Moschus in *Prælo Spirituali cap. 19.* ait, antiquam fuisse consuetudinem in Ecclesia, ut pueri ante Sacramentum assisterent, & primi post Clericos communicarent; colligitur, ideò invecam fuisse hanc sollicitudinem communicandi innocentes pueros, & infantes, ne jejuni longo tempore permanerent.

Dixi, quòd Antiphona Offertorii probabiliter omittetur, ne in longuam nimis hæc Missa protraheretur; habemus enim in Ordine Romano II. inter evulgatos à Mabillon pag. 46. hæc præcisa verba -- *Transit deinde Sacerdos ad suscipiendas Oblationes. Interim Cantores cantant Offertorium cum Versibus, & Populus dat oblationes suas, idest panem, & vinum, & offerunt cum Fanonibus candidis, primo masculi, deinde femina.* Ex quibus colligitur, Offertorii versus multos simul fuisse constitutos, qui cantabantur à Choro, & quorum cantus toto illo tempore durabat, quo Populus sua dona offerebat; quos ideò Hadrianus Papa, inquit Demochares tom. 4. cap. 15. voluit geminatos cantari, & geminari, & neutrum omitti. Eos ipsos tamen nunc videmus simplices esse, nec ullum ex illis repeti, nisi in Missa Defunctorum, ut notavit etiam nosler Gavantus in suis doctissimis Commentariis ad tit. 18. part. 4. sub n. 3. Denique ex iis, quæ tradit P. Berleudi in sua cit. *Differentiis de Oblationibus §. 4. num.*

6. variæ adhibebantur formulæ, juxta diversitatem Ecclesiarum, & Liturgiarum, in recipiendis, & offerendis Oblationibus, quæ porrigebantur à Populo; unde semper firmum remanet, quòd multum temporis impendebatur in exercenda hac functione Oblationum; & idcirco non sine fundamento opinamur, in hodierna Missa tales Ritus prætermisissos fuisse prolixitatis vitanda gratia, ob rationes supra adductas, sed omnis ista actio sub silentio complebatur, sicut fiebat antiquissimis Ecclesiæ temporibus.

In eadem Missa non dicitur *Agnus Dei*, quia hæc nova est adjectio; hæc enim deprecatio instituta fuit à Sergio Papa, qui scilicet anno 688. ut tradunt Scriptores à nobis citati, cum ex professo egimus de hac deprecatione in parte prima hujus Thesauri.

Quòd spectat ad Antiphonam, quæ Communio dicitur, liquet antiquitas fuisse cantatam in hac Missa, dum fiebat Populi Communio, quia in Sacramentario Gelasiano, ut supra innuimus, recitabatur à Celebrante Oratio *Post Communionem*; unde inferitur, præcedenter fuisse à Choro recitatam Antiphonam illam, quæ *Communio* prænotatur; hæc enim correlativa erant, nimirum Antiphona, quæ *Communio*, & Oratio, quæ *Postcommunio* dicitur; quòd notat etiam Ordo Romanus Hittorpilii pag. 55. asserens, juxta Romanos dictam fuisse in hac Missa Orationem ad *Complendum*. In præsentiarum autem ideò omittitur & *Communio*, nec non Oratio *Postcommunio* inscripta, quia eorum loco, ut notat etiam Grancolas. loc. cit. & ante ipsum Gavantus, nec non Durandos, suffecta sunt Vesperæ, quæ gratiarum actio potius dicendæ sunt, quàm Officium Vesperarum: hanc rationem jam assignaverat prædictus Ordo Romanus Hittorpilii loc. cit.

Denique quoad osculum pacis, juxta prædictum Grancolas. antiquitas in hac Missa non dabatur, quia Romæ reservabatur ad principium Matutini Paschatis, ubi tunc Populi

palli conveniebant ante Ecclesiam, & antequam inchoaretur Officium, sese invicem complexantes in pacis signum, dicebant *Surrexit Dominus*; Et hoc habetur in eodem Ordine Romano ab Hitortio edito pag. 55. in quo legitur -- In ipsa nocte, matutina luce rampente tenebras, surgentes in Ecclesiam veniant, & mutua Charitate se invicem osculantes, dicant: *Surrexit Dominus*. Juxta tamen Ritus Mozarabum, & Ambrosianam, pax publice datur in hac Missa, & recitatur Postcommunio, sicuti etiam in veteri Ritu Gallicano.

LVIII. Gavant. pag. 208. col. 2. lit. I *Subdiaconus defert ad Altare, &c.* Subdiaconus, post redditum librum Evangeliorum secundo Ceremoniario, vadit ad medium plani post Diaconum, dum Celebrans dicit *Dominus vobiscum*, & deinde *Oremus*, & quando Diaconus accedit ad Altare, cantato à Celebrante *Oremus*, Subdiaconus, cum debitis reverentiis Choro, & Altari, vadit ad Credentiam, ex qua, præposito sibi velo humerali de more, sumit Calicem, insuper Bursam Corporalium, & subsequente Acolyto cum ampullis, ea portat ad Altare: à Portu *suprà Rubric. 14. in ad. cor. n. 2.* quem Calicem collocat inter medium Altare, à cornu Epistolæ; Diaconus verò, stans ad dexterum latus Celebrantis, accipit Bursam, & vadit ad medium, ubi erat Celebrans, qui pergens aliquantulum versus cornu dexterum Altaris, cedit ei locum, ut extrahat, & extendat Corporale, ac reponat Bursam ad locum suum de more; quo factò, Diaconus recedit, & Celebrans revertitur ad medium, ubi accipit de manu Diaconi Patenam, & alia facit de more. Turrinus *suprà §. Cantato Oremus.*

LIX. Rubric. num. 38. pag. 208. & Gavant. ibid. col. 1. lit. m *Pacis osculum non datur, &c.* Quamvis non detur osculum Pacis in hac Missa, ut præscribit Rubrica, Subdiaconus tamen transit ad dexteram Celebrantis. *Rubr. Miss.*

tis, & discooperit Calicem, quando opus erit, de more: à Portu *suprà Rubr. 14. in ad. cor. num. 1.*

LX. Rubric. n. 39. pag. 208. & Gavant. ib. col. 1. lit. p *Pro Vesperis, &c.* Facta à Celebrante ablutione post sumptionem Sacramenti, Subdiaconus accommodat (deferente aliquo Acolyto, cum debitis reverentiis) velum Calicis ad Altare, & reportat Calicem ad Credentiam de more; interim verò, dum Celebrans scilicet sumit ablutionem, Cantor, seu alius, comite secundo Ceremoniario, vel alio, accedit cum debitis reverentiis ad Digniore de Choro, eique de more præintonat Antiphonam: *Alleluja*, pro Vesperis, quam statim Dignior absque signo Crucis intonat, & Chorus eam bis repetit, ut in Missali, & post Antiphonam cantatur alternatim ab utroque Choro Psalmus *Laudate Dominum omnes Gentes, &c.* & post Psalmum iterum repetitur ter *Alleluja*; Capitulum, Hymnus, & *vv.* non dicuntur; omituntur etiam diebus sequentibus. Postea Celebrans intonat Antiphonam ad *Magnificat*, ut infra; Bauldry, Billus, infra citandi, Vinitor *suprà n. 12.* Præfatus autem Celebrans, facta ablutione, accedit ad cornu Epistolæ, ubi adhuc retenta Planeta, dicit loco Antiphonæ, quæ appellatur *Postcommunio*, submissa voce, ter *Alleluja*, subjungens Psalmum: *Laudate Dominum omnes Gentes*, cum Ministris stantibus in cornu Epistolæ, ut ad Introitum Missæ; deinde idem Celebrans, finito cantu in Choro, stans adhuc cum Ministris in prædicto cornu Epistolæ, intonat in cantu Antiphonam ad *Magnificat*, nempe: *Vespere autem Sabbati*, ut in Missali, quam Antiphonam postea ipse Celebrans prosequitur submissa voce cum Ministris Sacris, Choro eandem Antiphonam prosequente in cantu. Bauldry *suprà n. 17.* Billus *suprà §. 4.* Gerlacus Vinitor *suprà*, Hippolytus à Portu *suprà n. 5. usque ad n. 9. inclusive.*

LXI. Rubr. n. 40. pag. 209. *Deinde cantatur Magnificat, &c.* Cantata Antiphona à Choro.

M m m

Choro.

Choro, intonatur *Magnificat* sollempniter à Cantoribus, Choro alternatim prosequente. Interim verò, dum scilicet à Cantoribus inchoatur *Magnificat*, Celebrans, stans adhuc in cornu Epistolæ cum Ministris, se signat à fronte ad pectus de more (& omnes pariter signant se) & statim cum iisdem accedit ad medium Altaris, ubi facta solita simplici inclinatione Cruci, imponit, & benedicit Incensum in Thuribulo, ministerio Diaconi, & Thuriferarii. Bauldry *suprà* n. 18. Bissus *suprà*, Gerlacus Vinitor *suprà*, Halden *part. 1. tit. 20. §. 3. de Sabbato Sancto §. Porro.*

LXII. Rubric. num. 40. pag. 209. & Gavant. *ibid.* col. 1. lit. q. *Ut alias, &c.* Imposito, & benedicto de more Thure, Celebrans incensat Altare, ut sit initio Missæ, Sacris Ministris hinc inde stantibus, & eum adjuvantibus, ut de more, elevando posteriorem Planetæ partem, &c. in cuius incensationis fine, ipse Celebrans incensatur à Diacono in cornu Epistolæ, stante Subdiacono à sinistris ejus, ut in Introitu Missæ; deinde Diaconus vadit ad incensandum eos, qui sunt in Choro, more consueto, ut ad oblata, comite Ceremoniario; quo facto, vadit versus Altare (semper tamen eam debitis reverentiis eidem Altari, & Choro) ubi stans in plano in cornu Epistolæ, cum Thuriferario à dexteris ejus, sed paululum retrò, incensat Subdiaconum, stantem à dexteris Celebrantis, qui Subdiaconus vertit faciem Diacono, cavens tamen ne directè terga gerat Celebranti. Celebrans verò, postquam fuerit à Diacono incensatus, & statim ac Diaconus se contulit ad incensandum Chorum, adhuc stans in cornu Epistolæ cum Subdiacono, ut ad Introitum Missæ, prosequitur tunc, & non prius, alternatim cum eodem Subdiacono, submissa voce: *Magnificat*, usque ad finem, & post *Gloria Patri, &c.* repetit cum ipso Subdiacono etiam Antiphonam, ibique stat, quousque in Choro sit repetita Antiphona post *Magnificat*, & postea accedit ad medium Altaris, ut infra,

Bissus *suprà* lit. M. n. 25. §. 4. Subdiacono ut *suprà* incensato, Diaconus reddit Thuribulum Thuriferario, qui statim incensat praedictum Diaconum stantem à dexteris Celebrantis in cornu Epistolæ in secundo Gradu Altaris, facie ad Thuriferarium versa. Tum Diaconus, & Subdiaconus stant cum Celebrante in cornu Epistolæ, ut ad Introitum Missæ, usque dum in Choro sit repetita Antiphona post *Magnificat*. Thuriferarius verò, incensato Diacono, factis semper debitis reverentiis, incensat Acolythum, & Populum, & postea facta genuflexione Altari, & reverentia Choro (quando est ante Altare) vadit in Sacristiam, ubi deponit Thuribulum, & Naviculam, & redit cum reverentiis, ut par est, ad Altare. Bissus *suprà* §. 1. Bauldry *suprà* n. 18. & 19.

Mox diximus, dum cantatur *Magnificat*, à Diacono incensandum esse Chorum eo modo, quo incensatur idem Chorus post oblatas, & post incensatum Celebrantem; dicitur autem *suprà* *part. 2. tit. 7. n. 74.* quod Diaconus, incensato tunc Choro, procedente Thuriferario, redit ad Altare per eandem viam, qua venit in Chorum, nimirum à latere Epistolæ, & ibi facta genuflexione, stans in eadem parte Epistolæ, Subdiaconum incensat; hic idem Ritus debet servari etiam in presenti casu incensationis ad Canticum *Magnificat*. Quoniam verò aliqui, nimirum Castaldus in nostro Ceremoniali *lib. 1. cap. 29. n. 14.* Flumara in Ceremoniali Clericorum Regul. Minor. *part. 2. cap. 7.* Ceremoniale Clericorum Regularium S. Pauli *lib. 1. cap. 1.* praeferebant, quod incensato Choro, & praestita à Diacono, & à suo comite, reverentia ad utramque Chori partem, & facta etiam genuflexione Cruci, vel Sacramento, idem Diaconus pergit in Presbyterium per latus Evangelii, ubi facta Altari juxta cornu Evangelii genuflexione, incensat Subdiaconum, stantem facie versa ad eundem Diaconum, praemissis debitis mutuis inclinationi-

tionibus, idcirco iterum super hoc Ritu sermonem institutum, ut validiori discursu firmetur nostra contraria opinio superius tradite, nimirum quod Diaconus tunc, nempe in Missa, & modò in presenti casu, debeat egredi non per ostium à latere Evangelii, sed à latere Epistolæ, per quod ingressus est ad incensandum Chorum. Nos igitur versemur in hac opinione, quòd Subdiaconus debeat incensari à latere Epistolæ, sive Chorus sit ante Altare (ut concedunt in tali casu etiam Bauldry *part. 2. cap. 11. art. 7. num. 19.* necnon Billus *lit. D. num. 123. §. 34.*) sive Chorus sit retro Altare, in quo tamen casu prædicti Billus & Bauldry consent, Subdiaconum incensandum esse à Diacono à latere Evangelii, & idcirco etiam juxta ipsos debet Diaconus egredi ab eodem latere Evangelii: sed admittere non possum hanc Ritus variationem in Subdiaconi incensatione, & iterum saltimò, semper Subdiaconum incensandum esse à latere Epistolæ, quo firmato, magis congruum mihi videtur, quòd completa Chori incensatione, debeat ab eodem latere Diaconus egredi è Choro. In hac sententia versantur etiam doctissimi Monachi S. Mauri; in suo etenim Ceremoniali *lib. 2. c. 4. num. 25.* sermone habito de Diacono incensante Chorum, ajunt -- *Incensatione Chori peracta, profundè se inclinabit versus ipsum Chorum in suprema parte circa medium, & reversus ad Altare, genuflectet ubi prius ante discessum, stansque à latere Epistolæ, thurificabit Subdiaconum duplici ductu* -- Certum autem est, ibi sermonem esse de Choro existente retro Altare, ut ex eorum consuetudine, necnon ex contextu verborum manifestè id colligitur. Si autem juxta ipsos debet Diaconus stare à latere Epistolæ, dum Subdiaconum thurificat, quis inficiari poterit, magis congruum esse, Diaconum egredi ab eodem latere, quàm à latere Evangelii? aliàs egrediendo ab hoc latere, deberet perficere totum gyrum Presbyterii, & genuflectere in medio, non verò in eodem loco, ubi prius ante discessum à

Presbyterio. Omnes illi, qui consent, Subdiaconum esse incensandum à latere Evangelii, idèò moventur ad hoc asserendum, quia firmiter tenent, eos, qui à Choro discedunt, & ad Cappellam pergunt, semper debere egredi à latere Evangelii; ex quo autem Diaconus, servando hanc regulam, debeat ab eodem latere egredi, ne totum gyrum Presbyterii perficiat, congruum judicant, illum se à latere Evangelii sistere, & in eo situ Subdiaconum, ad ejusdem Diaconi faciem verentem, thurificare; nos verò è contra magis invariabilem judicamus dispositionem illam, qua præscribitur, Subdiaconum semper incensari debere à latere Epistolæ, & facie versa ad idem latus, ad quod versus incensatus fuit Celebrans, sicut ob eandem rationem ad idem latus conversus debet incensari Diaconus à Thuriferario; & idcirco suadet in hoc casu, minus incongruum esse, variari regulam illam, quòd discentes è Choro debeant egredi à latere Evangelii: & reverà Acolythi in Missa Sollemni, celebrante aliquo in Dignitate constituto, quando deferunt bacile, & bucale argenteum, necnon mappulam, ad lavandas, & tergendas manus Celebrantis, quia id præstare debent à latere Epistolæ, ab eodem latere exeunt à Choro, prædicta deferentes, non verò à latere Evangelii, faciendo totum gyrum Presbyterii; cum igitur Diaconus debeat pariter incensare Subdiaconum à latere Epistolæ, ab eodem latere egredi magis congruum videtur, quàm à latere Evangelii.

Superest hoc solummodò advertendum, quòd juxta Ceremoniale prædictorum Clericorum S. Pauli, Diaconus, post incensatum Celebrantem, quia non discedit à medio Cappellæ, sed à latere Epistolæ, nullam debet facere genuflexionem, è contrà verò juxta Ceremoniale Clericor. Minor. & Monachorum S. Mauri, præscribitur talis genuflexio, quam nos quoque approbavimus; in hoc unusquisque sequi potest consuetudinem suæ Ecclesiæ.

LXIII. Gavant. pag. 209. col. 1. n. 42. *Ad Orationem ultimam, &c.*) Circa finem Antiphonæ, quæ repetitur à Choro post *Magnificat*, Ministri Sacri locant se unus post alium retro Celebrantem in recta linea, & hoc modo procedent ad medium Altaris cum eodem Celebrante; qui finita Antiphona à Choro, & osculato Altari, ad Populum converfus dicit: *Dominus vobiscum*, & prosequitur Missam more solito usque ad finem, ut *suprà*, hoc tamen notato, quòd Diaconus dicit: *Ite Missa est*, cum duplici *Alleluja*, ut in Missali. Bauldry *suprà* n. 20. Bissus *suprà* §. 8. Gerlacus Vinitor *suprà* num. 13.

Tandem finita Missa, factis debitis reverentiis Cruci Altaris, & Choro, & acceptis birretis de more, redeunt in Sacristiam, ubi facta Cruci, vel Imagini debita reverentia, & postquam Sacras Vestes exuerint, mutua sibi gaudia Paschalia annunciant, factis sibi invicem mutuis reverentiis, & quasi amplexibus, & idem fit ab omnibus de Choro, & deinde omnes læti in Domino recedunt. Bauldry, Gerlacus Vinitor *suprà* §. Hippolytus à Porta *suprà* n. 16. Halden *suprà*.

Post Missam aliquis Sacerdos, paratus Suppelliceo, Stola, & Velo humerali albi coloris, cum Clericis, faces deferentibus, reportat Pyxidem cum Sanctissimo Sacramento ex Oratorio secreto ad Tabernaculum ordinarium, seu solitum. Bauldry *suprà* num. 21. Gerlacus Vinitor *suprà* num. 14. Turrinus *part. 3. sect. 2. cap. 3. de Sabb. Sancti. §. Reportetur*.

LXIV. Gavant. pag. 209. col. 1. n. 43. *Per adhà Missa quaritur, an alia Missa celebrari queant, &c.*) Hoc dubium discutitur etiam à Castaldo *lib. 3. sect. 8.* & à Bisso *Lit. S. n. 7. §. 1. & 2.* ubi fatetur, se non posse refellere sententiam affirmativam, quia scit, nonnullos doctos, & timorata conscientia viros, eam in praxi aliquando reduxisse; tam etiam, quia multi DD. & quidem serè in omnibus maxime venerati, eam apertissime tenentur; Verum nullo modo tenenda est prædicta sen-

tentia affirmativa, quia nonnulla emanarunt à Sac. Congregatione, & Summis Pontificibus Decreta, quæ expressè prohibent in hac Feria Celebrationem cujuscumque Missæ Privatæ, in quacumque Ecclesia, & Oratorio, & non concedunt nisi Celebrationem unius Missæ Sollemnis, & Conventualis; Id patet in Decreto edito à S. R. C. die 11. Februarii 1690. approbante PP. Alexandro VIII. die 11. Martii ejusdem Anni, & dato in nostro Indice sub n. 495. In alio pariter Decreto edito die 10. Januarii 1693, in una *Galliarum*, quod exhibetur in nostro Indice sub n. 504. Denique idem colligitur ex alio Decreto edito die 13. Julii 1697. in una *sa-nuon.* & dato in nostro Indice sub n. 515.

LXV. Gavant. pag. 209. col. 1. eod. num. 43. *Quid accidere possit, quando Festum Annuntiationis incidit in Sabbatum Sanctum, &c.*) Prædicto loco Gavantus prius videtur concedere, quòd si in Sabbatum Sanctum incidit Festum Annuntiationis, possit à Superioribus concedi facultas celebrandi aliquas Missas, sed non nisi post inchoatum saltem sollemne sacrificium; n. tamen 45. tenet, etiam in tali casu non esse celebrandam, nisi unicam Missam Sollemnem. Verum etiam pro talis contingentia facti satis provisum est ab Apostolica Sede per sua Decreta, quid faciendum sit, si occurrat prædictum Festum in Sabbato Sancto, nimirum esse transferendum ejus Officium, una cum præcepto audiendi Missam, & vacandi ad operibus servilibus, ad Feriam II. post Dominicam in Albis, quod quidem Decretum editum fuit à S. R. C. die 11. Martii 1690. & est illud idem, quod *suprà* innuimus, datum in nostro Indice sub n. 495. de quo Decreto pariter Sermonem fecimus *suprà* agentes de Ricibus servandis in Feria VI. Parasceves, & iterum sermonem faciemus de eodem in nostris Additionibus, & Observationibus ad Gavanti Commentaria in Rubricas Breviarium Romanum. Solum hic advertimus iterum, quòd si Festum Annun-

Annunciationis in dicto casu, ob Festum altioris Ritus occurrens in predicta Festa II. post Dominicam in Albis, deberet protrahi, quoad recitationem Officii, non ideo protrahenda esset obligatio audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus in illa Feria, sicuti de facto fit, quando accidit tale Festum Annunciationis in Feria V. in Cœna Domini, tunc enim, ut diximus, licet transferatur Officium, & Missa, non tamen protrahitur Festum, sed hoc servatur in illa Feria, observando præceptum audiendi Sacrum, & abstinendi ab operibus servilibus. Deinde advertendum est, quod licet modò Festum Annunciationis, quando id incidit in Parascevem, aut Sabbatum Sanctum, ex vi prædicti Decreti, tam in foro, quam in Choro transferatur, non tamen permittit eadem S. C. sed potius prohibet alia quoque Festa, si que accidant in aliqua Diocesi, similiter in foro transferri, quando die suo celebrari Officium, ac Missa non possunt.

LXVI. Gavant. pag. 209. col. 2. num. 47. *In Obitibus Pasche distribui solent Cereus, &c.* In utraque Cerei Paschalis benedictione ab Enodio relata, de qua supra mentionem fecimus, ait ipse, ab eodem Cereo benedicto decerptas fuisse à Fidelibus aliquas particulas contra procellas; Hinc nonnulli arborantur Agnos Cereos, qui vulgò Agnus Dei appellantur, originem trahere, de quibus Amalarius lib. 1. de Divinis Officiis cap. 16. ait: *Libellus Romanus narrat, eodem die (scilicet Sabbato Sancto) benedicti ceram oleo mixtam, indeque fieri Agnos, eosque reservari usque ad obitibus Pasche.* Idem scribit Alcuinus, & idem præscribitur in Ordine Romano, quibus ad stipulatur Durandus in lib. 6. cap. 79. ubi sic ait: *Hac die Acolyti Romana Ecclesia faciunt Agnos de cera nova benedicta, vel de cera Cerei Paschalis Anni præcedentis, admixto Chrismate, qui in Sabbato in Albis in Ecclesiis per Dominum Papam distribuuntur.*

LXVII. Gavant. pag. 209. col. 2. num. 48. *Roma varia est consuetudo, &c.* Ultra

dies à Gavanto descriptos, in quibus accendi debet Cereus Paschalis; placet etiam, immò videtur conveniens usus accendendi dictum Cereum in Festis Apostolorum, Patroni, ac Titularis, & Dicationis Ecclesiæ, & in omnibus Festis Sanctorum de præcepto; Immo & in diebus Festis Sanctorum, non de præcepto, sed sollempniter in Choro celebratis. Item accendi potest Cereus in Missa non sollempni, sed Parochiali die Dominico, & in omnibus Festis Sanctorum. Item in Missis Votivis sollempnibus pro re gravi, dummodò non adhibeatur color violaceus, unde non est accendendus in Missis majorum, minorumque Litaniarum, & in aliis similibus, & à fortiori accendi non debet in Missis Defunctorum, licet cantatis.

Advertendum tamen est, quòd in die Sancto Paschæ accenditur dictus Cereus ad totum Matutinum Sollemne, & Laudes, item in Missa, ad Vesperas, & Completorium. Duobus verò sequentibus diebus Dominicis, & Festis Sanctorum accenditur ad Laudes, Missam sollempnem, & Vesperas. Ex Castaldo lib. 3. sect. 9. cap. 8. n. 3. & 4. Bauldry supra n. 24. Memorial. Rituum supra n. 17. de Vesp. Sabb. Sanct. à num. 1. ad 6. usque inclusivè.

LXVIII. Gavant pag. 210. col. 2. num. 49. *Postremò à primis Vesperis Ascensionis usque ad suum Evangelium, &c.* In die Ascensionis accenditur ad primas Vesperas, Laudes, & Missam sollempnem usque ad Evangelium, quo dicto statim extinguitur, & completa Missa sollempni, seu Parochiali, removetur à Candelabro, & reportatur in Sacrarium, & non amplius accenditur, nisi ad Sabbatum Pentecostes in benedictione Fontis. Castaldus supra, & Memoriale Rituum Majoris Hebdomade supra n. 6.

LXIX. Gavant. pag. 210. col. 2. n. 50. *Candelares, &c.* Post Missam, extinctis Cereis Altaris, & Cereo Paschali, extinguntur etiam tres supradictæ Candelæ in cuspidè Arundinis positæ, quæ amplius non accenduntur,

M m m 3 dantur,

dantur, & ideo Arundo ipsa amovetur omnino. Bauldry *suprà* num. 21. Memoriale Rituum *suprà* num. 33. A Portu *suprà* num. 16. §. *Arundinis Candela.*

Superest nunc, ut exhibeamus sequentia Decreta, quorum primum est -- Cereus Paschalis regulariter accendi debet ad Missas, & Vesperas sollemnes, in triduo Paschatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis, usque

ad Ascensionem; In aliis servanda est consuetudo Locorum. S. R. C. 19. Maji 1607. & datur in nostro Indice sub num. 68.

Secundum verò est -- Functiones omnes Hebdomadae Sanctae non sunt de jure parochiale Parochialibus, ut declaravit S. R. C. die 10. Decembris 1703. & datur in nostro Indice sub num. 566.

De Ritibus peragendis in eodem Sabbato Sancto in Minoribus Ecclesiis.

De præparandis pro omnibus functionibus in hac die perfolvendis. §. I.

Extra Portam principalem Ecclesiæ præparetur Mensa, cum Mantili albo, & super eam legile parvum, seu Cuffinus, cum Missali; Pelvicula, seu Patera, cum quinque globulis Incensi; Thuribulum, & Navicula cum Thure; Vas aquæ benedictæ, cum Aspersionario; Manipulus, Stola Diaconalis, & Dalmatica albi coloris; Laterna, cum candelula, & lignis sulphuratis. Item prope dictam Mensam tripes, cum foculo, in quo accendi debent Carbores pro novo igne; Forcipes ferreæ, Arundo ornata, cum tribus candelis in summitate.

In Ecclesia præparetur Altare majus cum Cruce, & Candelabris festivis; Duplex in eo pallium, album subius, & violaceum desuper; Pes ligneus, vel basis marmorea in latere Evangelii, pro firmanda Arundine in eodem latere; legile veto albo contextum pro

Præconio cantando. Cereus benedictus aptus in Candelabro magno à latere pariter Evangelii, ut *suprà*; Lampades compositæ.

In Abaco ejusdem Altaris præparetur Mensa mantili albo composita, Missale pro Præconio, & Missa, Calix cum ornamentis albi coloris, Pelvicula, cum urceolis Vini, & Aquæ, & cum Manutergio.

In Sacristia præparentur quatuor Superpellicea pro Clericis. Amictus, Alba, Cingulum, Stola, & Pluviale coloris violacei; Item Manipulus, & Planeta violacea, nec non Manipulus, Stola, & Planeta coloris albi. Velum pro humeris albi coloris, & Crucis processionalis.

In Baptisterio si adsit, præparentur etiam quæ diximus *suprà*.

De principio Officii usque ad benedictionem Cerei.

§. II.

Extra Ecclesiam excutitur à Sacrista, vel ab alio, novus ignis à silice, & accenduntur Carbores in foculo, & hora competenti quatuor Clerici accipiunt Superpellicea in Sacristia, & disponunt omnia suis locis. Dato signo cum Crotalo, Celebrans, lotis manibus, ac-

cipit Amictum, Albam, Cingulum, Stolam, & Pluviale coloris violacei, & deinde procedit ad Portam principalem Ecclesiæ hoc ordine.

Primus Clericus manibus junctis, tertius Clericus cum Cruce processionali, Celebrans inter duos Clericos.

Extra

Extra portam Clericus cum Cruce sistit in limine portæ, renes eidem vertens, facie Crucifixi versa ad Celebrantem. Celebrans ante Mensam, collocatam inter ipsum, & Crucem, ibidem stans, ex Missali posito super legile, legens benedicit ignem tribus Orationibus, deinde unica Oratione grana Incensi, quæ dum benedicuntur, primus Clericus accipit forcipe novum ignem benedictum, & ponit in Thuribulo.

Celebrans imponit cum benedictione, & osculis, incensum in Thuribulo, deinde aspergit ignem, & grana, & eadem postea thurificat; ideam Celebrans, post redditum Thuribulum Thuriferario, deponit Pluviale, & Stolam coloris violacei, & accipit Manipulum, Stolamque Diaconalem, & Dalmaticam albi coloris; interim secundus Clericus cum aliquo ligno sulphurato accendit candelam de novo igne, & recondit in laterna, & alius Clericus accipit pateram cum granis Incensi. Celebrans iterum ponit Incensum in

Thuribulo, cum benedictione, & osculis, postea accipit Arundinem, & proceditur ad benedictionem Cerei ordine sequenti.

Primò, Clericus cum granis Incensi à dexteris, & Thuriferarius à sinistris. Secundò, tertius Clericus cum Cruce; Celebrans cum Arundine, & alius Clericus cum laterna à sinistris ejus; Clerici cum granis, Thuribulo, & Cruce ingrediuntur Ecclesiam, & sistunt, quando Celebrans ingressus fuerit januam Ecclesie. Celebrans ingressus Ecclesiam inclinat Arundinem, & accensa ex candela laterne, sive ex ligno sulphurato una ex tribus candelis Arundinis per Clericum, genuflectit, genuflectentibus omnibus, excepto tantum Clerico Cruciferario, & sic genuflexus clara voce dicit: *Lumen Christi*: tum surgentibus omnibus, & Clerici, seu Sodales alicujus Confraternitatis, si adsint, respondeant: *Deo gratias*; & alia vice facit ut supra, donec pervenerit ad Altare, ut ibi dicat tertiam vice: *Lumen Christi*, ut supra.

De Benedictione Cerei. §. III.

His omnibus peractis, & data Arundine alicui Acolyto, seu alicui Sodali, Celebrans genuflexus (accepto prius libro de manu alicujus Acolyti, seu Sodalis, ut supra) ante Altare in infimo gradu, prætermisso *Munusculum meum*, dicit tantum: *Jube Domine benedicere*, & ipsemet subdens dicit: *Dominus sit in corde meo, & in labiis meis, ut dignè, & competenter annuncium suum Paschale Præconium*. Deinde surgit, & facta genuflexione Cruci Altaris, accedit ad legile paratum in plano Evangelii hoc ordine. Primò, Thuriferarius habens à dexteris quartum Clericum cum granis Incensi; Secundò, tertius Clericus cum Cruce, habens à sinistris secundum Clericum cum Arundine; Tertio, Celebrans eum Missali.

Cum pervenerint ad legile supradicti, apud illud se disponant in recta linea, ut supra, & vertent faciem, sicut Celebrans, jux-

ta nostram sententiam, non ad partem Aquilonarem, sed ad Meridionalem, & latera sinistra ad Altare, ut facilius Populus audire possit Præconium Paschale.

Celebrans, posito Missali super legili, illud apertum incensat, ut supra diximus, & postea clara, & hilari voce incipit Præconium *Exultet*, &c. Ad verba: *Curvat imperia*, infigit grana Incensi prout supra, & ad alia verba: *Rutilans ignis*, accendit Cereum ex una candelarum Arundinis: ad verba: *Apis Mater eduxit*, quiescit, donec quartus Clericus ex Cereo per candelulam in virga lampadem, vel lampades accendat. Finito Præconio, Celebrans claudit Missale, secundus Clericus firmat Arundinem in sua basi; tertius deponit Crucem à latere Epistolæ, vel eam defert in Sacristiam; deinde præcedentibus Thuriferario cum Clerico de granis à sinistris, ac secundo, & tertio Clerico, facta

facti genuflexione. Altari, revertitur Celebrans in Sacristiam; ibique depositis Para-

mentis Albis, accipit Manipulum, Stolum, & Planetam coloris violacei.

De Prophetiis. §. IV.

Celebrans ita paratus, precedentibus Clericis, procedit ad Altare, & facta Cruci genuflexione, ascendit, osculaturque illud in medio, deinde accedens in cornu Epistolæ, super Missali ab aliquo Acolyto ibi asportato, alta voce legit duodecim Prophetias, Orationes, & Tractus, genuflectens cum omnibus, dum ante Orationes, excepta ultima, dicit: *Flectamus genua*, cui Clericus surgens respondet: *Levate*.

Si tamen erit numerus sufficiens Acolythorum, in plano ante Altare cantare poterunt

Prophetias, & tunc Celebrans eas submissa voce legit; ita etiam si erit Chorus, omnes Tractus cantabit, aliter leget idem Celebrans, ut diximus.

Completa ultima Oratione, Celebrans descendit in planum, & facta genuflexione Cruci, procedit ad scabellum, sive Credentiam, & ibi deponit Planetam, & Manipulum.

Si Ecclesia habuerit Fontem Baptismalem, Celebrans accipiet Pluviale violaceum; si autem Fontem non habet, accedit sine Casula ante Altare pro Litanis, ut infra.

De Benedictione Fontis. §. V.

Si benedicendus sit Fons Baptismalis, primus Clericus amovet Cereum accensum e Candelabro, & accedit ante Altare. Tertius Clericus accipit Crucem, & similiter venit ante Altare. Duo alii Clerici accedunt ad Celebrantem sedentem super aliquo scabello, qui surgens incipit alta voce Tractum: *Sicut Cereus, &c.* quem lentè prosequitur cum suis Clericis.

Inchoato Tractu, dirigitur Processio ad Fontem, factis debitis reverentiis Altari, hoc ordine. Primò Clericus cum Cereo;

Secundò Clericus cum Cruce; Tertio Celebrans, medius inter duos alios Clericos, recitans tecto capite Tractum. Cum ad Fontem pervenerit, peragit omnia, ut supra, extollendo, & deprimendo vocem, etiam non canter, ut in Missali, & ipsemet asperget Populum de aqua, quam benedixit, suo tempore, & baptizat in Paramentis albis, si aliqui sint, quos catechizaverit ante Officium, & in Ecclesiam introduxerit eodem modo, quo supra diximus.

De Litanis, & Missa, cum Vesperis, &c. §. VI.

Completa Fontis benedictione, incipit Litanias, & revertitur ad Altare, & deposito Pluviali, procumbit ad Altare ut supra, si aliquis cantet, vel legat Litanias; si verò ipsemet recitat, tunc non prostratus, sed genuflexus manet, & eo casu non dicit in fine *Kyrie eleison*, sed discedit ad vestiendum se pro Missa celebranda in Paramentis albis, & interim removetur Pallium Altaris violaceum, ut appareat album, quod sub ipso positum fuit, & accenduntur candelæ. Ponitur etiam ab aliquo Acolyto Galix super Altare, & præ-

paratur Missale super cussino albo; deinde Celebrans indutus Paramentis albis, revertitur ad Altare (Clerico precedente) ante cujus gradus facit Confessionem de more cum Psalmo *Judica me Deus, &c.* si adsint aliqui Clerici Cantores, sive Laici, qui sciant cantare, poterunt cantare *Kyrie eleison* (licet reliquum Officium sine cantu celebratum fuerit) sin autem non adsit Chorus, ipse Celebrans juxta morem, facta Confessione, ascendit ad Altare, & in ejus medio post Orationem

Aufer à nobis, dicit immediatè *Kyrie elei-
son*, ut aliàs, cum non legatur Introitus.
Si hæc Missa, ut dixi, celebratur cum can-
tu Chori, fieri poterit in ea thurificatio Al-
taris, etiam si celebretur ea sine Ministris
Saceris, non obstante sequenti Decreto -- In
Missâ Conventuali dierum sollempnium, quæ
absque cantu & Ministris celebratur, non
est faciendâ thurificatio, ut respondit S.R.
C. die 22. Januarii 1701. in una *Camaldu-
lensium ad 11. dubium* -- Ex dicto enim De-
creto, colligitur, quòd ad faciendam hanc
thurificationem sufficiat, si Missa celebretur
cum cantu, etiam si sine Ministris. Finita au-
tem tali incensatione, tunc dicit *Kyrie* in
cornu Epistolæ, & deinde rediens ad mè-
dium Altaris, cantat, vel dicit *Gloria in ex-
celsis*, & pulsantur Campanæ, ut supra
diximus.

Post Epistolam, Celebrans dicit ter *Alle-
luja*, elevandò gradatim vocem, & Clerici
post quamlibet vicem in eodem tono repetent
illud, & Celebrans profectur *ÿ*, & Tra-
ctum. Reliqua omittit, vel dicit prout in
Missali. Loco Antiphonæ, *Communio*, di-
cuntur *Vesperæ*, ut in Missali, videlicet,
Celebrans in cornu Epistolæ dicit Antipho-
nam *Alleluja*, &c. & cum Clericis profec-
tetur Psalmum *Laudate, &c.* & in fine re-
petitur *Alleluja*; deinde subdit Antipho-
nam: *Vespere autem Sabbati, &c.* cum can-
tico *Magnificat*.

Si Missa sit in cantu, ut supra, incensa-
te poterit oblata, & Altare, quòd etiam in-
censabit ad prædictum Canticum *Magnificat*.

Finita Missa, Celebrans, præcedente Mi-
nistro, deferente Missale, relit in Sacri-
stiam de more.

Minutiores Ritus & Ceremonias hic
omissimus, quia Celebrans respectivè ser-
vare poterit alia, quæ supra diximus de hac
sacra functione, servatis servandis pro Ec-
clesiis Minoribus.

Tandem Celebrans, vel alius Sacerdos,
paratus Cotta, & Stola alba, ac Velo hu-
merali, reponit Sanctissimum Sacramentum,
Clericis, vel aliis facies deferentibus, in
Tabernaculo solito, à quo amplius non re-
moveretur, nisi necessitas ad id cogat. Ex
Memorial. Rit. pro *Ecles. Minor.* ex Baul-
dry part. 4. cap. 11. art. 6. & ex Torrino
part. 3. sect. 2. cap. 3. §. In *Minor. Ecclesiis*.

Terminatis Commentariis, & Observa-
tionibus in Rubricis, quæ in Missis, &
Officiis Quadragesimalibus exactè observan-
tur ab Ecclesia Latina, superest nunc, ut te-
moneamus, benevole Lector, idèd nos de
Ritibus, qui toto Quadragesimali tempore
in Ecclesia Græca peraguntur, pauca tradi-
disse, quia de iis Gavantus noster, cujus
vestigiiis insissimus, nulla ferè mentionem
fecit. Quisquis tamen de Ritibus Quadra-
gesimalibus prædictæ veteris Ecclesiæ Græ-
cæ instrui perfectè desiderat, legere poterit
ejus Officium Quadragesimale recens re-
cognitum, & castigatum ad fidem præstan-
tissimi Codicis Barberini, quòd in latinum
sermonem convertit, & doctissimis etiam
Diatribis illustravit, linguis Orientalibus,
& omnigena eruditione ornatissimus An-
gelus Maria Quirini S. R. E. Cardinalis, &
Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus. De Riti-
bus verò servari solitis ab Ecclesia Græca in
Vigiliis noctis præcedentis, necnon in to-
ta die Dominicæ Passionis, seu Feria VI.
in Parasæve majoris Hebdomadæ, opuscu-
lum edidit noster piissimus pariter, & do-
ctissimus Cardinalis Thomasius sub titulo:
Officium Dominicæ Passionis, &c. quòd la-
tino sermone donavit, illud desumendo ex
diversis Græcorum libris, scilicet *Typico S.
Sabæ, Triodio, Eucologio, Evangelistario,
Horologio, Anthologio*, græcè edito in alma
Urbe sub Clemente VIII & *Horologio*
Monasterii Cryptæ Ferratæ in Agro Tu-
sculano græcè pariter typis expresso An-
no 1677.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. XI. De Die Sancto Paschæ, usque ad Festum Trinitatis.

Pro die Paschæ Resurrectionis, ejusque Octava.

I. Gavant. pag. 210. col. 1. num. 1. *Celebratur semper in Dominica, ex auctoritate S. Petri, &c.* Hildemarus in suo Commentario Regulæ S. Benedicti, cit. ab Edmundo Martene in suo pariter Commentario, in Cap. 8. diætæ Regulæ, asseruit, quod Pascha antiquitus in Ecclesia quartadecima Luna celebrabatur, quocumque die occurreret, quem Ritum SS. PP. in Nicæna Synodo prohibuerunt, constituentes non solum Lunam Paschalem, & Mensē inquirere, sed etiam in die Resurrectionis Dominica observare: hæc Hildemarus, qui tamen hallucinatur (ut optimè observat Martene) in eo, quod adstruit, Luna quartadecima, quocumque accidisset die, antiquam Ecclesiam celebrasse Pascha. Nam multo ante Synodum Nicænam aliter decreverat Victor Romanus Pontifex, ut mox infra videbimus, coacto Romæ Concilio adversus Arianos, qui à communi Ecclesiæ consuetudine discesserant.

II. Gavant. eodem num. 1. *Item ex Decreto Pii, &c.* Verissimum est, quod S. Pio Pontifici I. qui anno Domini 141. Ecclesiam Christianam regendi onus suscepit, tribuitur Decretum de celebrando Paschate die Dominico; sed Epistolam Decretalem Pii, ex qua id conjicitur, veluti supposititiam, viri eruditi rejiciunt. Præterea, quavis Decretum illud à Pio editum esse, legatur in Chronico Eusebii his verbis: *Sancitum est à Pio, ut Resurrectio Dominica, die Dominico celebretur, quod à pluribus postea Pontificibus confirmatum est*; Arnaldus tamen Pontacus in notis testatur, illa verba non reperiri in MSS. Codicibus Chronici Eusebii, ideoque censet ex eo penitus abradi debere; cum præsertim ex ipsomet Eusebio

suprà à nobis citato perspicuum sit, morem celebrandi Pascha die Dominico ab ipsis Apostolis emanasse; Quare Joseph Scaliger in nova editione Chronici Eusebii, ex eo verba illa expunxit.

III. Gavant. eod. num. 1. *Et ex Datum Victoris, &c.* Certissimum est Victorem Pontificem Romanæ Ecclesiæ secundo habente Seculo, congregasse in Urbe Synodum, in qua sancitum est, non decima quarta Luna primi mensis, sed Dominica post Lunam decimam quartam occurrente, Pascha esse celebrandum, juxta Sanctorum Petri & Pauli traditionem, ut scribit Eusebius lib. 5. cap. 23. idque sub pœna excommunicationis, reclamantibus licet Arianis, maxime Polyerate Ephesino Episcopo. Quod prædictæ Romanæ Synodo adfuerint quatuordecim Episcopi, tradit Auctor Libelli Synodici, quos inter viri doctissimi Baronius, Binius, Labbæus numerant Theophilum Cæsariensem, quamvis id à Pagio, Tillemontio, aliisque negent, Verum tamen est, quod idem Theophilus, fretus auctoritate Victoris Romani Pontificis, Concilium Cæsareæ in Palæstina eadem de causa coegit, cujus fragmentum extat apud Bedam de Equinoctio vernali. Rationes, quibus permotus fuit Victor ad sancendum tale Decretum, fuere, ne communicemus cum Judæis Christi intersectoribus, celebrantibus suam Pascha semper Luna quartadecima primi Mensis, quacumque accidat die; & ut in tota Ecclesia sit una ratio Paschatis celebrandi, & pauci Orientales Judaizantes, omnibus Occidentalibus, pluribusque Orientalibus Populis, & Episcopis aliter sentientibus, se conformarent. Prædictum

dictum Decretum Victoris in Synodo Arelatensi habita Anno 314. confirmatum fuit; in Concilio Nicæno I. Occumenico, Anno 325. æquitas prædicti Decreti pariter remansit approbata, Victorisque constitutum plene confirmatum; & denique in Concilio Antiochæ Anno 341. *Can. 1.* iterum instauratum fuit. Thomassinus in *Tract. de diebus Festorum celebrat. libr. 2. cap. 15.* fuscè pertractat hanc disceptationem de Paschali die, & quomodo se gesserit Victor Romanus Pontifex, & quomodo prædicta Concilia ejusdem Decreto adhaeserint. Baillet patet *tom. 4. pag. 9. & seqq.* eruditè dissertit super eadem materia.

IV. Gavant. pag. 210. col. 1. n. 2. *Non tamen dicitur tertia Oratio, &c.*) Sicut in Festis occurrentibus post Dominicam Passionis, si occurrat Festum simplex, non debet dici tertia oratio *Ecclesia, vel pro Papa*, ut ostendimus in nostris Observationibus super *ad Tit. VII. num. 4.* & id probavimus eam ratione, tum auctoritate plurium Decretorum S. R. C. necnon aliorum Auctorum, contra sententiam Caroli Guyeti; de qua re sermonem etiam habuimus in nostris præter Observationibus *ad Tit. IX. Prima part. num. 6. & sequentibus*; nec etiam intra hanc Octavam Paschatis, occurrente Festo simplici, debet dici tertia Oratio juxta sententiam Guyeti, sed dux tantum, omisit illa, quæ præscribitur dicenda *Ecclesia, vel pro Papa*, post Orationem diei.

V. Gavant. pag. 210. col. 1. num. 3. *Sequentia Auctorem habet hactenus incognitum, &c.*) Supradictæ Sequentiæ, quæ incipit: *Vidua Paschalis*: Auctorem esse Hotgerum, Ducis Sueviæ Filium, & Abbatem S. Galli, asserit Herrera Scriptor recentior *Lib. 2. de Origine, & progressu Rituum Missæ cap. 12.* relatus à Cardin. Bona de Rebus Liturgicis *lib. 2. cap. 6. num. 6.* Alii verò tribuunt talem Sequentiam Hermanno Contracto Teutonico, qui fuit Astrolabii inventor, ita Belotte in *suis Observ. pag. 416.* & Possévinus in *Apparatu tom. 2.* unde verum est, quod scribit Gavantus, incertum esse talis Sequentiæ Auctorem.

VI. Sicut in quacunque Missa Votiva Sollemni pro re gravi, non debet dici *Te Missa est*, cum duplici *Alleluja*, ita in eadem Missa Votiva, si celebretur hoc tempore, non dici debet. Neque etiam dici debet in tali Missa hoc tempore celebrata *Graduale* (quamvis præfatum Graduale dicatur in Missa de hac Octava, cum sit proprius Ritus Paschalis) sed tantum duo *Alleluja, &c.* Bauldry *part. 4. cap. 12. num. 7.* Corsetus de die Sancto Paschæ *Tract. 1. part. 2. cap. 9.* Gavantus *part. 4. tit. 17. n. 12.* Halden *part. 1. tit. 21. de Festo Sancto Paschæ, ejusque Octava*, qui etiam notat, quod in dictis Missis dicenda est *Præfatio Paschalis*, nisi habeat propriam, item *Communicantes*, & *Hanc igitur, &c.* ut in Missa de die recurrente.

De Ritibus servandis ab Octava Paschæ, usque ad Festum Sanctissimæ Trinitatis.

VII. Gavant. pag. 211. col. 1. n. 6. *Dominica in Albis memini, &c.*) Dominica in Albis (hoc est prima post Pascha) est Dominica major prioræ Classis, adeoque privilegiata contra quodcunque Festum in ea occurrens, quod proinde est transferendum in diem aliam proximè non impeditam,

juxta Rubricam Generalem de *Translatione Festorum.* In Ecclesiis tamen, in quibus hodie, vel occurrit Titulus, seu Festum titolare Ecclesiæ, & ad celebrandum Festum, quod transferri debet, est hodie concursus Populi, possunt hac Dominica cantari duæ Missæ, una de die, altera de Festo, aut

N u n n z saltem

saltem feri commemoratio de Festo, de quo hodie non licet celebrare Officium, ut habetur respectivè in eadem Rubrica. Vocatur autem hæc Dominica in Albis, quia hodie, teste S. Augustino serm. 1. in Octav. Paschæ, *Neophytorum habitus commutatur*; Ubi tamen monet: *idcirco faciendum, ut candor, qui de habitu deponitur, semper in corde teneatur.*

De Feria II. post Dominicam in Albis, aliqua occurrunt dicenda, post Decreta edita Anno 1650. die 11. Febr. & 11. Martii, nimirum -- Si Festum Sanctissimæ Annunciationis B. M. V. occurrat in Feria VI. Parasceve, vel in Sabbato Sancto, transferatur unà cum præcepto audiendi Missam &c. ad Feriam II. post Dominicam in Albis, etiam quocunque alio Festo impeditam; Ita ut eadem Feria, prædicto casu eveniente, pro Sede propria, & fixa, memorato Festo Annunciationis assignata, & stabilita, intelligatur, & in illa, eoprorfus modo, & forma, præfatum Festum, quoad Officium, & Missam, celebretur, quibus propria die 25. Martii in Calendario Romano appositum celebraretur -- Quibus Decretis positis, & declaratis etiam ab Innocentio XII. die 14. Junii 1692. ut apparet in ejus Bullario, deducitur primò, quòd si Annunciationis Festum, ob Festum aliòd altioris Ritus non translatum, sed in hac ipsa Feria II. occurrens, aliquando alibi sit transferendum, ut etiam aliàs diximus, non tamen propterea transfertur obligatio audiendi Missam hac die, & vacandi ab operibus servilibus.

Deducitur secundò, quòd prædicta Feria II. quia vigore dictorum Decretorum intelligitur pro Sede propria, & fixa, & in ea prorsus agendum, ut die 25. Martii; Erit idcirco genuflectendum ad *Incarnatus est* in Missa sollempni (quando cantatur dictus Versiculus) à Choro, ut præscribit Ceremoniale Episc. lib. 2. cap. 8. num. 53,

Deducitur tertio, quòd in prædicta Feria II. post Dominicam in Albis, abstinendum erit à Celebratione in Oratoriis privatis, prout abstinendum est die 25. Martii, nam Annunciatio est unus ex diebus exceptis in Decreto evulgato die 17. Novembris 1607. & dato in nostro Indice sub num. 74.

Toto tempore Paschali, in Missis tam Festivis, quam Votivis, additur in fine Introitus ante Psalmum duplex *Alleluja*, Utrum item ad finem Offertorii, & unum ad Communionem, nisi jam antecederet in illis reperiat, Tunc enim juxta Rubricas nihil aliud est addendum ibi jam positum, nisi post Epistolam verò non dicitur Graduale tempore Paschali, sed tantum dicuntur duo *Ps.* cum quatuor *Alleluja*, duo scilicet ante primum *Ps.*, tertium post primum *Ps.*, & quartum post secundum *Ps.*, quæ omnia declarantur in Rubrica præfixa Fests Annunciationis B. M. V. & post Communionem plurimorum Martyrum tempore Paschali. Ab hac Feria II. post Octavam Paschæ, usque ad Ascensionem, post Orationem dicitur (nisi sit Festum duplex) dicitur secundo loco Oritio contra Persecutores Ecclesie, vel pro Papa, prout notatur in Rubrica Missalis Romani, post Dominicam in Albis.

VIII. Gavant. pag. 211. col. 1. n. 7. *Occurrunt in hoc tempore Paschali Litaniae Majo- res, & Minores, seu Rogationes, &c.* Quamvis Græca vox *Litania* significet omnem seriam, & ardentem precationem, ut notat Card. Bona cap. 18. *Divina Psalmista* §. 4. nihilominus usu receptum est, ut Litaniae nomen usurpetur pro certa quadam Ecclesiasticæ supplicationis specie, qua Dei misericordiam, Sanctorumque patrocinium invocamus, quorum usum etiam primis Ecclesie Seculis, in Libello primo de Litania eruditissimè comprobatur Nicolaus Serrarius tot antiquorum PP. sententiis, tot veteris Historie exemplis, & tot validis rationum momentis, ut nec ejus diligentie quidquam addi

addi possit, nec sectarii novatores tam insignis antiquitatis testimonia ulla valeant exceptione submovere, ut ait Cardin. Bona *loc. cit.*

Litania etiam interdum pro solo *Kyrie elei-
sus* usurpatur, ut constat ex Jacobi, Basilii, & Chryostomi Liturgiis.

Quoniam verò multoties solent Litaniz hujusmodi, vel aliz preces processionaliter decantari, ipsa multitudo cantantium, & procedentium, Litaniz appellatur ab Ordine Romano, & ab aliis; sic Abbas Johannes in Prato Spirituali *cap. 210.* narrat eundem Episcopi humilitatem, pertranscunte, inquit, Litaniz, id est Processione, & illa etiam Litaniz septiformis, quam D. Gregorius PP. instituit, ob ingruentem inguinariam pestilentiam, significat septenariam Processionem, quam ipse describit in Sermone, quem ad Populum Romanum habuit, & qui exhibetur *lib. 11. sui Registri epist. 2.* ubi S. Pontifex ait -- Litaniz Clericorum exeat ab Ecclesia B. Johannis Baptistae. Litaniz Virorum ab Ecclesia B. Martyris Marcelli. Litaniz Monachorum ab Ecclesia Martyrum Johannis, & Pauli. Litaniz Ancillarum Dei ab Ecclesia BB. Martyrum Cosmæ, & Damiani. Litaniz Feminarum conjugatarum ab Ecclesia B. primi Martyris Stephani. Litaniz Viduarum ab Ecclesia B. Martyris Vitalis. Litaniz Pauperum, & Infantium ab Ecclesia B. Martyris Cæcilie -- En igitur nomen *Litania* hic significare Processionem, & concursum Populi procedentis ad aliquam Ecclesiam. Prædictam Litaniam, quam S. Pontifex, statim ac ad Apostolicam Cathedram evehctus fuit, ad iram Dei placandam, grassante lue, indixit in Basilica S. Sabina, sub die 4. Kalendar. Septembris iudictione nona; Septiformis vocatur ab eodem Pontifice, quia supplicatio illa sollemnis, in septem præcipuis Urbis Ecclesiis facta est, vel potius, quia Processiones illæ ex variis personarum cælibus compositæ à septem prædictis designatis

Ecclesiis egredi debebant, & ad Ecclesiam Sanctæ Genitricis Domini, omnes convenire, ut liquet ex eodem Sermone S. Gregorii. Ex quo S. Gregorius, tantæ cladis expiandæ gratia, prædictas supplicationes publicas per septem Ecclesias universo Clero, ac Populo Romano in septem Classes dispersito, indixit, Ordo Romanus, Walafri-
dus, Micrologus, Rupertus, Honorius, Durandus, necnon recentissimi PP. Benedictini Gregorianorum operum illustratores in *Appendice ad Epistolam ejusdem Pontificis tom. 2. pag. 1284.* præfatum Pontificem asserunt institutorem fuisse Litaniarum majorum, quas die 25. Aprilis quotannis tota Occidentalis Ecclesia celebrat. Verum præfati Auctores, & alii, qui in eandem sententiam abierunt, non consideraverunt id, quod S. Pontifex prædictus adstruit in alia Litania majori, quam pariter indixit tresdecim post Annis à prædicta septiformi jam instituta, nempe Anno 603. De hac igitur alia Litania majori instituta Anno 603. sermo habetur in *epist. 1. lib. 2. sui Registri*, ubi legitur: *Sollemnitatis annua devotionis, Filii charissimi, admonet, ut Litaniam, quæ major ab omnibus appellatur, sollicitis, ac devotis debeamus, auxiliante Domino, mentibus celebrare; ex quibus verbis rectè observat Gassanvillæus in notis ad hanc Epistolam, Litaniam, quæ major appellatur à D. Gregorio, ipso valde antiquiorem fuisse, cum ibi tanquam de re jam instituta, annuam illarum Litaniarum celebritatem indicet illis verbis: Sollemnitatis annua devotionis, &c.* Hæc autem Litania non est confundenda cum illa, de qua mox supra, & quæ septiformis ab eodem Papa appellata fuit, nam ista non fuit sequentibus Annis celebrata. Secunda igitur hæc Litania, de qua nunc est Sermo, non erat septiformis, quia, non à septem Ecclesiis, sed ab unica tantum Ecclesia, nempe B. Laurentii Martyris, quæ appellatur Lucinæ, egrediebatur, & ad Basilicam S. Petri terminabatur.

N n n n 3 naba,

nabat, ut colligitur ex Concione ipsius S. Gregorii contenta in præfata Epistola, in qua hæc leguntur -- Considerare etenim nos convenit, dilectissimi, quod variis, continuisque calamitatibus, pro nostris culpis, atque offensionibus affligamur, & qualiter celestis pietatis nobis subinde medicina subveniat. Sexta igitur Feria veniente à titulo B. Laurentii Martyris, qui appellatur Lucinæ, egredientes, ad B. Petrum Apostolorum Principem, Domino supplicantes, cum hymnis, & canticis spiritualibus properemus, ut ibidem sacra mysteria celebrantes, tam de antiquioribus, quam de præsentibus beneficiis pietati ejus, in quantum possumus, referre gratiam mereamur -- Ex quibus Gregorii verbis iterum patet, jam tunc Processionem hanc fuisse ordinariam; unde non ab ipso instituta fuit, sed tantummodò ab eo fuit indictum, ut talis Processio ad S. Petri Basilicam terminaret, & hinc est, quòd Eminentissimus Baronius in notis Martyrologii 25. Aprilis ait: Dicitur Litania Gregorium non simpliciter instituisse, sed tantum præscripsisse terminum dictæ Processionis ad S. Petrum. Laudati PF. Benedictini *loc. cit.* ex eo, quòd hanc Litaniam terminari S. Pontifex jubeat ad S. Petrum, existimant, Epistolam hanc esse suppositiciam, putantes eam pugnare cum dictis in Sermone de mortalitate, in quo statim indicitur ad Ecclesiam Sanctæ Dei Genitricis. Verùm si animadvertissent, Sanctum Gregorium in illis duobus locis non de una ac eadem Litania agere, eam profectò opinionem exiissent. Inter igitur primam & secundam ex dictis Litaniis, hoc intervenit discrimen, quòd prima pro ingrueente calamitate, & ad submovendam pestilentie inguinariæ flagellum, primùm indicta fuit Anno 599. & in Mense Augusti die 29. ac per triduum, ut aliqui tenent, fuit celebrata, de qua re agunt Gregorius Turonensis *lib. 10. Historie cap. 1.* Paulus Dia-

conus *lib. 3. de Festis Longobardorum cap. 1.* & Johannes Diaconus in *Vita S. Gregorii lib. 1. cap. 34. & seqq.* Secunda verò jam erat ante Gregorii ævum instituta, & jam facta anniversaria, ut patet ex illius verbis, & deinceps saltem verno tempore, & diei 25. Aprilis adhæsit addicta, ut colligitur ex Sacramentario ejusdem Gregorii à Pamelio edito, ubi talis Litania major sic adnotatur -- *VII. Kalendas Maji, id est 27. die Mensis Aprilis, Litania major ad S. Laurentium in Lucina.*

Ex hucusque dictis patet, hanc Litaniam non ideò majorem fuisse appellatam, quia D. Gregorio Magno fuit instituta, cum ex ipsomet Sancto Pontifice habeatur, quòd jam antea ab omnibus Litania major appellaretur; hoc nomen igitur sortita est hæc Litania, seu Processio, vel quia ex toto Clero, tam Seculari, quam Regulari, & ex magno Populi concursu componebatur, vel potius ob longitudinem itineris, quia, ut colligitur ex mox allegato Sacramentario Gregoriano à Pamelio edito, *septimo Kalendas Maji, id est 25. Mensis Aprilis* egrediebatur hæc Processio ab Ecclesia *S. Laurentii in Lucina*, ubi recitata super Populum Collecta, quæ incipit: *Mentem famulatus, &c.* procedebat ex Porta Flaminia ad Ecclesiam S. Valentini, in qua recitabatur alia Collecta, quæ incipit: *Deus, qui culpas, &c.* deinde proseguiebatur suum iter usque ad Pontem *Olbi*, seu *Molbi*, quem Pamelius eundem esse Pontem existimat, qui olim *Molvius* dicebatur, è quo Maxentius Imperator cum toto exercitu præcipitatus, periit. Hic Pons à Latinis dicitur *Milvius*, ab Italis *Ponte Molle*, & in antiquissimo Codice Illustrissimi Passionei *Pons Molvius* appellatur; quòd cum pervenerat dicta Processio, dicebatur altera Collecta, quæ in laudato Sacramentario inscribitur *ad Pontem*, & incipit his verbis: *Parce Domine, &c.*

De supradicta Ecclesia S. Valentini, quæ in via Flaminia reperiebatur, & quæ nunc deleta est, mentio fit à Floravante Martinello in sua *Roma Sacra* pag. 405. ubi ait, Benedicimus Secundum eam adornasse, & Panvium eandem appellasse *Abbatia juxta Pontem Milvium*, in qua ejusdem S. Valentini Corpus requievit. Opinatur idem Martinellus, quòd hujus Ecclesie reliquum reperitur nunc in Vinea Fratrum S. Augustini; videri potest etiam Bosius *lib. 3. cap. 65.*

Resumendo sermonem itineris facti à prædicta Processione majori; hæc à Ponte Molvio post recitatam ibi Collectam, pergebat usque ad Crucem, ut habetur tam in Sacramentario Pamelii, quam in MS. Codice præstantissimi Passionei, post à ad S. Petrum terminabat, in cujus atrio recitabatur altera Collecta, quæ incipit: *Adesto Domine, &c.* & in Ecclesia Missa celebrabatur.

Ad suprâ memoratam Crucem pariter recitabatur Collecta, quæ incipit: *Deus, qui calpas nostras, &c.* ut liquet ex Sacramentario Pamelii. Olim Crucis Oratorium, seu Cappella reperiebatur prope Ecclesiam D. Petri; vulgatus Anastasius Bibliothecarius de hoc certis nos reddit in Symmacho. Et in Leone III. vocat Oratorium, & Monasterium Hierusalem. Et in Leone IV. vocat Oratorium, & Monasterium Hierusalem. Et in Leone IV. vocat Monasterium Venerabile Hierusalem juxta Ecclesiam B. Petri. Ista Cappella, seu Oratorium Anno 1611. sublatum fuit, novi Templi ædificandi gratia, de quo pariter mentionem facit prædictus Martinellus pag. 353.

Ex suprâ assertis liquet, quòd hujusmodi Litanie non sunt dictæ majores ob differentiam aliarum, quæ fiunt triduo ante Ascensionem, quæ minores appellari solent, nam hæc, de qua nunc loquimur, Litaniam majorem appellabatur, antequam Rogationes receptæ essent ab Ecclesia Romana, quòd sub Leone III. factum est Anno 801. quo fortiss. tempore Rogationes appellari cœperunt Litanie

minores, ut ab hisce majoribus, quæ VII. Kalendas Maji fixæ celebrantur, distinguerentur. Igitur antiquitus etiam Litanie Rogationum in Concilio Moguntino Anno 813. & in aliquibus MSS. Codicibus, majores dictæ sunt, id observante Martene de *antiqua Ecclesie disciplina cap. 27.* forsitan quia sicut istæ, de quibus nunc agimus, majores appellabantur, quia à principio majori solemnitate fuerunt institutæ, & celebratæ, videlicet majori concursu tum Ecclesiasticorum cum præsentia Pontificis, tum Secularium, ut suprâ innotuit, & majori cum apparatu; ita Litanie Rogationum, quando, & ubi fuerunt institutæ, relatè ad alias Litanias, quæ minori concursu celebrabantur, majores illæ quoque alicubi vocatæ fuerunt.

Cæterum quamvis prædictas Litanias majores aliqui, immò plures affirmant, fuisse institutas, & compositas à D. Gregorio Magno, ab aliis tamen validè, ut suprâ pariter innuimus, hæc opinio refellitur, liquidem in pluribus Conciliis, quæ præcesserunt D. Gregorio, ut videre est, ad Suarez *lib. 3. de Oratione vocali cap. 9. n. 26.* fit mentio harum Litaniarum, idque confirmat præfatus Auctor etiam Augustini, Basilii, & aliorum D. Gregorio antiquiorum auctoritate. Huic opinioni adhæret etiam noster Quarti in suo doctissimo libro de *Processione Litaniarum majorum in die S. Marci 25. Aprilis.* Quamvis itaque idem Sanctissimus Gregorius eas indixerit, & celebrari præceperit solemniori Ritu præ cæteris, non tamen præfatas Litanias ipse composuit, sed potius secundum aliquos auxit, & ampliavit. De hac autem Processione, seu Litaniam majore, utpote antiquissima, & valde celebri, luculenter scripserunt Durandus in *Ration. lib. 6. cap. 102.* Stephanus Durandi de *Ritib. Ecclesie lib. 1. cap. 37.* Alcuinus *cap. 33.* Serrarius supracit. Jacobus Eveillon, & alii ab eodem relati.

Super-

Superest hoc loco, quod multo tempore antequam talis dies 25. Aprilis D. Marco Evangelistæ sacra esset, eidem diei Litaniz majores affixæ fuerunt, ut patet ex Frontonis Kalendario Romano nongentis annis vetustiore, in quo habetur quidem prædicta die annotatum *Litania major*, sed nulla habetur mentio de Divi Marci Festivitate. Hujus Litaniz majoris sermo etiam habetur in Concilio Cloveshoviz II. Anno 747. *Can. 16.* & dies ejus dicitur esse VII. Kalendas Majas. Rursum in Sacramentario Gregoriano antiquissimo, quod ad Serenissimam Suecorum Reginam pertinebat, & à Ven. Card. Thomasio fuit revisum, & collatum cum Sacramentario à Pamelio edito, quamvis die 25. Aprilis habeatur prædicta inscriptio VII. Kalendas Maji, idest 25. Mensis Aprilis, *Litania major ad S. Laurentium in Lucina, &c.* nihilominus nulla habetur Missa, neque mentio de S. Marco Evangelista. Ita etiam in antiquo Sacramentario Gregoriano, quod custoditur in Bibliotheca Vaticana sub num. 1275. prædicta die 25. Aprilis prænotatur quidem *Litania ad S. Laurentium in Lucina, &c.* sed eadem die desideratur Missa, & mentio S. Marci Evangelistæ. E contra verò in Sacramentario à Menardo edito habetur VII. Kalendas Maji *Missa*, & inscribitur *Natalis S. Marci Evangelistæ*, nulla habet mentione Litaniarum. Quæ tamen Missa fuit adjecta vetustiori Sacramentario Gregoriano; nam illud à Menardo editum, non est purus, utique Codex Gregorianus, cum supponatur exaratus octavo Seculo. In aliis vero Codicibus MSS. ab eodem Menardo allatis pag. 150. nimirum Rodradi, Rheimensii, & Ratoldi, nulla habetur pariter Missa de S. Marco, quemadmodum neque Rogationes ante Ascensionem Domini. Prædictis omnibus consonant etiam, quæ tradit Baillet tom. 1. pag. mibi 331. ubi agens de origine cultus D. Marco præfati ab Ecclesia Occidentali, adstruit, ante finem septimi Seculi nullum extare vestigium in Ri-

tualibus, in Kalendariis, in Sacramentariis, de festivitate S. Marci ab Ecclesia Occidentali, præsertim Romæ celebrata, & si in aliqua Ecclesia particulari recolatur talis celebritas, hæc affixa videbatur diei 23. Septembris, ut colligitur ex antiquis Martyrologiis, quæ sub nomine S. Hieronymi circumferuntur, & ex antiquis Kalendariis Romanis ad usum Ecclesiarum Gallicarum confectis, postquam Carolus Magnus Romanum Ritum accepit.

In antiquo tamen Kalendario Corbejense apud Martene in Thefauro Anecdotorum tom. 3. pag. 1597. *Litania major*, sive passio S. Marci appellatur dies 25. Aprilis, & in Chronico Mindensi apud Meibom. tom. 1. pag. 572. Albertus Episcopus in nocte S. Marci Evangelistæ obiisse dicitur, (quod est in versibus sepulchralibus) quando *pi major canitur Litania.*

IX. Gavant. pag. 211. col. 2. n. 9. *Stimulatur Processio Litaniarum, &c.* Decretum allegatum à Gavanto hic, datur in nostro Indice sub num. 18. & idem omnino reperitur etiam præscriptum in Ceremon. Episc. lib. 2. cap. 32. & tunc in his Missis de S. Marco nulla fit commemoratio Litaniarum. Rursum si hoc accidat infra Octavam Paschæ, ita ut ratione Tituli Ecclesiæ sit cantanda Missa S. Marci, non est dicendum: *Hæc Missa est*, cum duplici *Alleluja*, ut notat Billus lib. L. num. 113. §. 5.

X. Gavant. pag. 211. col. 2. num. 10. *Si occurrant, &c.* Si occurrat Festum in Dominica Resurrectionis Domini, ut contingit, quando Litera Dominicalis est C. Epacta autem XXV. vel XXIV. ut accidit Anno 1734. tunc, juxta Rubricam Missalis Festo Divi Marci præfixam, & inhærendo S. C. Decreto à Gavanto supra citat, & dato in nostro Indice sub num. 221. Processio, ac Litaniz majores, unquam Missa Processionis, seu Rogationum, transferuntur in Feriam III. Paschæ sequentem

quentem ob congruentias à Gavanto tom. 2. lib. 6. cap. 16. n. 1. observatas. Festum autem S. Marci tunc non transfertur, nisi quoad Officium celebrandum, post Octavam Pasche; si verò supradictum Festum S. Marci non in ipsa Dominica Paschatis, sed in alia quacunque die infra ejus Octavam occurrat, semper die illa fit Processio, & sub ea dicitur Missa de Rogationibus, cum Præfatione Paschali, ut supra; dicitur quoque *Communicantes*, & ita etiam *Hanc igitur*, Pasche proprium. In fine dictæ Missæ Litaniarum, dicitur *Benedicamus Domino*, cui, ut supra, non additur *Aleluja*, quia duplex illud *Aleluja*, est proprius Ritus Missæ Paschalis, & summæ lætitiæ. In ea Missa secunda Oratio *Concede*, tertia *Ecclesia*, vel *pro Papa*. Halden supra. Rursus in eadem Missa Rogationum, seu Litaniarum, occurrente Festo S. Marci infra Octavam Paschatis, non est dicendum *Credo*, prout declaravit S. R. C. die 5. Julii 1698. in una *Collen*, ad 17. dubium, quod Decretum datur in nostro Indice sub n. 530. Ex quo Decreto sequitur, quod neque dicendum sit *symbolum* in dicta Missa Rogationum, si prædictum Festum S. Marci occurrat in qualibet Dominica; nam si non potest dici *Credo* in eadem Missa Rogationum ratione Octavæ Paschatis, neque poterit dici ratione Dominicæ, quia ista Missa habetur ut pura Missa Feriæ, sicuti habetur Missa Feriæ Quadragesimalis, quæ occurrit in die Festivitatis SS. Annunciationis; neque hoc pugnare videtur cum dispositione, quæ habetur in Rubrica Missalis num. 11. ubi præscribitur; *Symbolum dicendum esse in omnibus Festis, quæ in Dominicis, & infra Octavam celebrantur, in quibus ratione Dominicæ, & Octavæ dici debet*, nam ibi Rubrica loquitur de Missis Festivis, quæ dicuntur in Dominicis, vel infra Octavas, quæ habent *Credo*, non autem de Missis Feriæ, quales sunt hujusmodi Missæ Rogationum, & Processionum; unde & in Calendario Romano de Anno

Gavant. Rubr. Miss.

1728. non esse dicendum *Credo* in tali Missa, & in tali occurrentia, adnotatum fuit juxta Decret. 25. Sept. 1688. in nostro Indice sub num. 490. Igitur non est admittenda opinio Halden part. 2. tit. 4. §. si Festum S. Marci, ubi cum Auctore Directorii Viennensis ad Annum 1694. tenet, quod quando Festum S. Marci, ac Litanæ majores incidunt in Dominicam, inherendo prædictæ Rubricæ generali, tenet inquam, quod propter Dominicam dici debet *Credo*. Cætera servantur, prout declarat Gavant. hoc tit. n. 10.

XI. Gavant, pag. 211, col. 2, n. 11. *Litanæ minores, id est Rogationes, &c.* Rogationes triduanæ, quæ fiunt tribus diebus præcedentibus Festum Ascensionis Domini, *Gravis ignota sunt*, inquit Gretserus in *Cod. in lib. 3. cap. 9. nec ulla habent jejunia inter Pascha, & Pentecosten*; secus verò apud Latinos, ubi receptæ sunt illæ per celebres, quas Mamertus Episcopus Viennensis instituit in Gallis, temporibus Valentiniani III. Imperatoris Anno circiter 452. ut scribit Ado Episcopus pariter Viennensis in Chron. quæ & Rogationes appellatæ sunt; e jus præ institutionis occasionem describit in quodam sermone Alcuinus Avitus eisdem Ecclesiæ Antistes, & successor Hesychie, quem præcessit S. Mamertus. Extat etiam de iisdem Epistola Sidonii Apollinaris ad eundem S. Mamertum, alia ad Aprum, in quarum ultima: *erant*, inquit, *quidem prius (quod salva Fidei pace dictum sit) vaga, repentes, infrequentesque, utque sic dixerim, osci abunde supplicationes, quæ sæpe interpellantur prandio: um obiculus hebetabantur, &c.* In his autem, quas supraf. tus Summus Sacerdos & protulit pariter, & contulit, jejunatur, oratur, psallitur, stetur, &c. ex quibus Sidonii Apollinaris verbis deducit Baronius, S. Mamertum Episcopum non tam instituisse, quàm restituisse, & in meliorem formam reduxisse Sacras Rogationes, contra mentem Alcuini, Amalarii, Walafri, Micrologi, Ruperti, & aliorum, qui præ-

O o o o

fatum

fatam Viennensium Antistitem hujus triduanæ Processionis primum Auctorem agnoscunt, inter quos recensentur etiam Aimoinus *lib. 1. De Gestis Francorum*, & Barcardus *lib. 13. cap. 8. ex Concilio Aurelianensi*, qui, ut refert Menardus in *notis & observationibus in Sacramentarium S. Gregorii Papa pag. 153.* & alii veteres, constanter asserunt, harum triduanarum Rogationum ante Ascensionem Domini Auctorem fuisse S. Mamertum, non verò instauratorem, ut nonnullis recentioribus placet, inter quos præter Baronium, numerandi etiam sunt Brouven in *notis ad Venantium Fortunatum lib. 7.* & Franciscus Maria de Aste in *suis eruditissimis notis ad Martyrologium Romanum sub die 11. Maji*, ubi ad illa verba: *Vienne S. Mamerti Episcopi, qui ob imminentem statem sollemnes ante Ascensionem Domini triduanas Litaniæ in ea Urbe instituit* præfatus Adnotator ait; tò instituit videtur instituit mutandum. Supralaudatus verò Menardus firmiter adhæret veterum Auctorum sententiæ, per motus illis verbis, quæ allegati Sidonii Apollinaris *epist. 14. lib. 7* habentur, nimirum: *quidquid illud est, quod otio, vel negotio vacas, in Urbem tamen (nisi fallimur) Rogationum contemplatione revocabere, quarum nobis sollemnitatem primus Mamertus pariter, & Pontifex, reverentissimo exemplo, utilissimo experimento, invenit, instituit, invexit*, quibus verbis, concludit Menardus, nihil clarius dici potest; cui suæ assertioni minimè obesse asserit alia supra allegata verba ejusdem Sidonii, nimirum quippe prius vaga, tepentes, infrequentesque, &c. quia etsi ante S. Mamertum fuerint prædictæ Rogationes, aut Litaniæ, ut vocant, erant tamen vagæ, idest non statæ, nec certo die stabiles, seu indictæ, quas deinde ob varias calamitates, descriptas à SS. Avito, & Gregorio Turonensi in *Historia Francorum lib. 2. cap. 34.* & aliis, prædicte ante Ascensionem Domini celebrandas instituit S. Mamertus. Rursus sententiæ Menardi,

& aliorum veterum Auctorum, nihil pariter officit textus S. Patris Augustini *serm. 173.* ut notat Gavantus, quia etiam verbum in illo contentis refragatur omnino cit. Menardus, qui ait -- non valet, quòd dicant, S. Augustinum meminisse hujusmodi Rogationum, quia cit. Sermo Augustino attributus, non reperitur inter ejus Sermones, nec ejus hylum redolet; sed est S. Casarei Arelatensis, habeturque inter ejus Sermones -- & equidem in nova editione Parisiensis S. Augustini, talis Sermo reperitur in *Appendice tom. 5.* adeoque eidem S. Patri attribuitur, & tribuitur mox laudato S. Casarei Arelatensi Episcopo, & asseritur sub *num. 173.* Imò tantum abest, D. Augustinum Litaniarum, seu Rogationum prædictarum mentionem fecisse, ut potius Rogationes Mamerti S. Augustini doctrinæ adverteantur. Hoc autem liquet ex ejusdem S. Patris *epist. ad Januarium*, in qua abundè, & disertè agit de vacatione à jejunio, quæ contingit inter Pascha, & Pentecosten, vacationemque dierum illorum quinquaginta enucleatius explicat, quam triduanum illud à Mamerto indictum jejunium, intra illos dies quinquaginta, præterius labefactaret: en verba S. Augustini: *Qui dies quinquagesimus habet aliud Sacramentum, quod septies septem quadraginta novem fiat, & cum reditur ad initium, quod est octavus, qui est primus dies, quinquaginta complentur post Domini Resurrectionem, jam in figura non laboris, sed quietis, propter quod & jejunia relaxantur, & stantes oramus, quod est signum Resurrectionis; quare Amalarius Fortunatus in *Lectione S. Augustini* apprime versatus *lib. 1. de offic. Ecclesiast. cap. 37.* præclare dicit -- Sequitur una varietas inter Octavas Paschæ, & Vigiliis Pentecostes, hoc est jejunium triduanum in Vigilia Ascensionis Domini; minor, quomoddò inolevit consuetudo prædictis jejunii in nostra Ecclesia, quæ tamen non tenetur per omnes Orientales Ecclesias: cum SS. Patres, quos memoravimus, Am-*

brolius,

brofius, Hieronymus, & Augustinus, dicant relaxanda jejunia tempore Pentecostes, nec non etiam Ven. Presbyter Beda. Hæc Amal.

Ex quibus omnibus firmum profectò remanet, præfatarum Rogationum seu Litaniarum triduanarum ante Ascensionem S. Mamertum, seu Mamercum, ut alii vocant, recognoscere institutorem, tum quia ferventiores sunt aliis Litanis, quæ ante ipsum celebrabantur, tum quia in illis Mamertianis Litanis jejunabatur, orabatur, & plangebatur, tum quia istæ Mamertianæ Rogationes, non vagæ, sed statim his tribus diebus Ascensionem antecedentibus affixæ fuerunt. De his Rogationibus agit S. Cæsareus Arelatensis *Homilia 33.* easque Gregorius Turonensis vocat *modum*, Sidonius verò Apollinaris eas appellat *supplicationes*, & S. Germanus Parisiensis eas vocat ubique *Litanias*. Quamvis verò S. Avitus Viennensis, S. Cæsareus Arelatensis dicerent, Avo suo Rogationes scè ubique Terrarum fuisse receptas, videlicet circa finem quinti Seculi, intelligendum tamen sunt de Galliarum tantùm Ecclesiis, & finitimarum Provinciarum. Et equidem Concilium I. Aurelianense, allegatum à Gavanto *suprà*, Anno 511. *Can. 26.* Rogationes expressè decrevit servandas esse cum jejunio: *Rogationes, idest Litanias, ante Ascensionem Domini, ab omnibus Ecclesiis placuit celebrari cum triduo jejunio.* Concilium verò Taronenfe II. Anno 567. celebratum *Can. 17.* à Pascha ad Pentecosten prædicia permittit Monachis, exceptis Rogationibus, Romæ autem hujusmodi Rogationes ante Pontificatum Leonis III. minime receptæ fuerunt; in libro enim de Vitis Pontificum Romanorum, qui nomine Luitprandi Diaconi circumfertur, & Auctorem Monachum Germanum habuisse creditur *cap. 98.* Leo III. dicitur constituisse, ut tres dies ante Dominicam Ascensionem Litaniz celebrarentur. Id etiam de tali Pontifice testatur Anastasius in ejus Vita, & post

eum Ordericus Vitalis *lib. 2.* Historiæ Ecclesiasticæ, & recentissimè Franciscus Pagi in Vita præfati Pontificis. Ex quo autem ab Ecclesia Romana, multo tempore post Litanias die 25. Aprilis celebrari solitas, istæ Rogationes receptæ fuere, hinc factum est, quòd cum illæ jam Litaniz majores appellarentur, etiam Avo Gregoriano, istæ Mamertianæ, in comparatione illarum, minores statim appellatæ fuerint, & adhuc hoc nomine in Missali Romano vocentur. Cæteram etiam istæ suo tempore, & in Gallia, ut adnotavimus *suprà*, agentes de prædicta Litania pro die 25. Aprilis instituta, majores utique dicebantur, nimirum relatè ad alias Litanias, seu Processiones, quæ minus sollempniter in Ecclesiis Gallicanis probabilitèr aliis Anni diebus celebrabantur. In Hispania autem tardius etiam, quàm Romæ, Rogationum supplicationes receptas fuisse, facile colligi potest, à Martene de Disciplina Ecclesiastica *cap. 26. num. 2.* ex Isidori *libris de Divinis Officiis*, in quibus nulla sit earum mentio; atque hinc forsitan Belothus eas asserit non celebrari nisi in Gallia Cisalpina; verùm prætereundum non est, quòd Concilium Gerundense habitum Anno 517. commendat eas in Hispania, sed assignat hujusmodi Rogationibus Feriam V. VI. & Sabbatum post Pentecosten.

Tres prædicti Rogationum dies in Gallia primitus etiam Festivi fuere, ut liquet ex Concilio I. Aurelianensi, & ex Capitularibus Caroli Magni, nec non ex *cap. Pronunciandum*, quòd Burchardus, Ivo Carnotensis, & Gratianus perperam adscribunt Concilio Lugdunensi, quòd est incognitum, ut asserit Grancolas *Commentar. Histor. in Breviar. Roman. lib. 2. cap. 74.* Inhibitiones autem abstinendi hoc triduo ab operibus servilibus, postmodum fuere restrictæ tantum ad Processiones, & Officium, quibus completis, permillum fuit precationi & abstinentiæ manuum operi conjunge-

jungere, potius quam otio, & voluptatibus operam dare.

Rursus in Rogationibus jejuniem pariter à prima earum institutione, ut innuimus, præscriptum fuit, idque confirmatum etiam à Concilio Aureliensi I. & Turonensi II. supra allegatis; sed etiam hoc jejunii præceptum in Gallia redactum est tantum ad abstinendam à carnibus, quæ Disci, lina adhuc ibidem viget. Romæ autem prædicti dies, & nunquam fuere Festivi, & nunquam in eisdem imposta fuit lex jejunandi, neque lex abstinendi à carnibus.

Ritus, qui observandi sunt in hujusmodi Litanis recitandis, & etiam in aliis Majoribus die 25. Aprilis, describuntur à Nobis in nostris Additionibus, & Observationibus ad Commentarium Gavanti in Rubricas Breviarii Romani, quæ ad dictas Litanis spectabunt, tanquam partes Divini Officii.

XII. Gavant. pag. 212. col. 1. num. 12. *Missæ Processionum tres habet Orationes, &c.*) FERIA II. Rogationum est FERIA major, unde licet non excludat Festum novem Lectionum in ea occurrens, etiam translatum, fieri tamen commemoratio debet de ea FERIA in Laudibus, ac Missa, ante commemorationem Festi simplicis, si etiam de eo facienda sit Commemoratio, attamen post Commemorationem de die infra OCTAVAM, si aliqua tunc occurrat. Rursus in Missa ultimum ejus Ferie legitur Evangelium, in quocunque Festo, etiam primæ Classis, in ea occurrente.

In Ecclesiis verò Cathedralibus, & Collegiatis, occurrente in hac FERIA aliquo Festo duplici, vel semiduplici, dicuntur duæ Missæ Conventuales, una post Tertiam, de Festo sine Commemoratione Ferie; altera post Nonam, vel completa Processione Litaniarum, de II. FERIA Rogationum sine Commemoratione illius Festi. In prima dicitur Gloria cum Credo, vel sine, pro qualitate Festi, aut dici; In posteriore

autem, nec Gloria dicitur, nec Credo; In utraque autem dicitur Præfatio Paschalis (nisi forte Festiva habeat aliam sibi propriam) & in fine utriusque Evangelium S. Johannis. Color ad priorem Missam adhibetur Festo conveniens, posteriori verò Missa dicitur in Paramentis violaceis. Si autem in hoc triduo Festum non occurrat, Altarium Minorum Paramenta erunt Officio conformia, nempe coloris albi; Altaris autem Majoris post Horas Canonicas, & Celebrantium in quocunque Altari de Feria occurrenti, conformia erunt Missæ Rogationum, Congregationes, Religiones, & Nationes, seu Ecclesiæ, quibus à Sede Apostolica indultum est, ut semel vel pluries singulis hebdomadis, aut Mensibus, dicant Officium, & Missam v. gr. de Sanctissimo Sacramento, aut certo aliquo Sancto, diebus nullo Festo novem Lectionum impeditis, non possunt uti hoc suo privilegio in FERIA II. Rogationum, quantumvis nullum in eam incidat Festum duplex, vel semiduplex. Id autem constat ex Decreto S. R. C. edito 20. Martii 1706, quod datur in nostro Indice Decretorum spectantium ad Rubricas Breviarii.

XIII. Gavant. pag. 212. col. 1. n. 13. *In FERIA III. Rogationum, &c.*) Si in hac FERIA III. Rogationum occurrat Festum solummodo simplex, tunc fit Officium de eo sine Commemoratione de FERIA currente, sed tantum de Cruce, & tempore Paschali; at verò Missa dici tunc potest, vel de Festo cum Commemoratione Rogationum, vel de Rogationibus cum Commemoratione Festi, ut dicitur in Rubrica propria, & cum tertia Oratione *Concede*. Paramenta Altarium Minorum, in tali occurrentia Festi simplicis cum hac FERIA Rogationum, erunt quoad colorem conformia Officio, at verò Altaris Majoris (saltem sub Missa Sollemni, seu Conventuali) erunt coloris violacei; Celebrantium verò ad quocunque Altare conformia erunt Missæ, quam celebrant, adeo.

adeoque violacei coloris, si dicatur Missa de Rogationibus, secus autem, si dicatur Missa de Sancto. Notat hic Bauldry, in hujusmodi Festi simplicis occurrentia cum Feria III. Rogationum, in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, esse dicendas duas Missas Conventuales, unam de Sancto, alteram de Rogationibus. Verum S. R. C. declaravit, in tali casu non esse cantandam, nisi unam Missam Conventualem de Feria, ut liquet ex Decreto ab ipsa emanato sub die 5. Julii 1698. in *Cöllen*. & dato in nostro Indice sub num. 521. Unica igitur Missa Conventualis in tali occurrentia est cantanda, nimirum Missa Processionalis, seu Litaniarum &c. cum Commemoratione de Festo simplici, & tertia Oratione *Concede*; si denique in hac Feria III. Rogationum nullum omnino occurrat Festum (hoc est, nec tritium, nec novem Lectionum) neque etiam dies Octava alicujus Festi, nec dies infra aliquam Octavam, tunc Officium dicitur de ea, & Missa pariter dicitur de Rogationibus sine *Gloria*, & *Credo*, ac sine Commemoratione hodierni Officii ferialis, quod est peculiare in hac die. Unde secunda Oratio tunc non est de Feria occurrente (habente in Officio Orationem Dominicæ præcedentis) sed erit *Concede*: 3. verò *Ecclesie*, vel *pro Papa*; ut ait Gavantus hoc num. 13. licet (ut ibidem notat) Rubrica Missalis hic in modo loquendi sit obscurior, dum dicit: *Feria III. Rogationum, si Festum non occurrat, dicatur Missa de Rogationibus sine Gloria in Excelsis, licet in Officio dictum sit Te Deum, & Oratio Dominica*, quæ ultima verba non sunt referenda, ut notat Halden *part. 1. tit. 27. pag. mibi 153.* ad verba medietate præcedentia, quasi sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus, & in ea Oratio Dominica, sed ad verba immediate antecedentia: licet &c. ita ut sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus sine *Gloria in Excelsis* (licet in Officio dictum sit: *Te Deum Laudamus*) eaque cum suis Ora-

tionibus, licet item in Officio non sit dicta Oratio hujus Missæ, sed dicta sit Oratio Dominicæ præcedentis.

XIV. Gavant, pag. 212. col. 2. v. 14. In *Vigilia Ascensionis, &c.*) Feria IV. in Rogationibus occurrit Vigilia (sine jejuniis) Ascensionis Domini. Si hac die occurrat Festum primæ Classis, v. g. Titularis Ecclesiæ, vel Patroni Principalis loci, tunc nec in Officio, nec in Missa fit aliquid de hac Vigilia; ex quo autem in Missis, etiam privatis, nulla in hoc casu debeat fieri Commemoratio de Vigilia, hinc Biffus *Lit. V. num. 54.* deducit, quod in eo casu cantari solum debeat Missa de Festo Patroni post Tertiam, & alia de Rogationibus post Nonam, ommissa alia de Vigilia, de qua etiam in Missis privatis, juxta Bauldry sententiam *part. 4. cap. 13. num. 1.* & juxta Halden *part. 1. tit. 27. pag. 154.* nulla fit Commemoratio, uti neque de Festo simplici si quod forte occurrat, de dicto Festo primæ Classis. Si autem occurrat Festum novem Lectionum (seu duplex, seu semiduplex) aut alicubi hodie dies Octava alicujus Festi, vel dies infra Octavam, tunc Officium fit de eo, cum nona Lectione de Homilia Vigiliæ, ejusque Commemoratione ad Laudes. Missæ quoque privatae, si hodie occurrat Festum novem Lectionum, aut dies Octava alicujus Festi, dicuntur de Festo, aut de die Octava in hac Vigilia occurrente, cum Commemoratione primæ Vigiliæ, deinde Festi simplicis (si quod occurrat) ac demum etiam Rogationum, quæ in Officio nullam habent Commemorationem, sed tantum in Missa diei, in qua *Gloria*, & *Præfatio Paschalis* (nisi propriam habeat Festum illud occurrens) ac ultimum Evangelium de Vigilia. At verò in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, si hodie occurrat Festum novem Lectionum (quod non sit primæ Classis) aut dies Octava, dicuntur in hac Vigilia tres Missæ: I. de Festo post Tertiam, cum colore tali Festo conven-

O o o o 3 nienti;

nientis; II. de Vigilia post Sextam, in Paramentis coloris albi; III. de Rogationibus post Nonam, in Paramentis violacei coloris; & in qualibet illarum (cum exceptione tamen mox subjungenda) Oratio secunda est *Concede, 3. Ecclesia, vel pro Papa*, Præfatio Paschalis, ac in fine cujusque Missæ Evangelium S. Johannis. Gavant. *hoc n. 14. & tit. 15. huj. 4. part. n. 9.* ubi observat, Missam hujus Vigiliæ ideò dici post Sextam, quia est Vigilia, in qua non jejunatur. At verò, si hac, aut alia Feria Rogationum occurrat alicubi dies tantum aliqua infra Octavam, tunc Officium quidem fit de illa infra Octavam, Missa autem (excepta Missa Litaniarum, seu illa quæ dicitur in Paramentis violacei coloris in Statione, seu termino Processionis Rogationum) in Ecclesiis quoque Cathedralibus, ac Collegiatis, dicitur de Vigilia Ascensionis cum Commemoratione Octavæ, & tertia Oratio *Concede*, atque ad eam perinde adhibetur color albus; nequaquam autem tunc etiam in hujusmodi Ecclesiis dicenda insuper est alia Missa Conventualis de Octava, quia Missalis Rubrica Generalis III. id tantum statuit de die Octavæ, non autem de die infra Octavam, quando Officium fit de Octavæ, ut S. R. C. declaravit apud Arnaud, *trad. 1. part. 1. tit. 3. num. 1. & rationem dat Gavantus in citatam Rubricam.* Hæc omnia consonant cum his, quæ diximus in nostris Additionibus *ad tit. 3. part. 1. num. 2. & n. 4.*

Si denique Feria IV. Rogationum, & in Vigilia Ascensionis occurrat solum Festum aliquod simplex, tunc de eo nihil aliud fit, nisi Commemoratio in Laudibus, ac in Missa. Tandem hæc Feria IV. Rogationum, seu in Vigilia Ascensionis, in suprâ memorati diei infra Octavam, aut Festi simplicis cum Festo semiduplici occurrentia, in Missis privatis de Festo secunda Oratio erit de die infra Octavam, tertia de Vigilia, quarta de Festo simplicis, & ultima de Rogationibus, quia, ut notat Gavantus,

Festum simplex præcedit Feriam III. & IV. Rogationum, quæ tales, etiam in Missa, quarum neutra in Officio aliquam habet, juxta eundem, Commemorationem. In Missa autem Conventuali de Festo, secunda Oratio tunc erit de die infra Octavam, tertia seu ultima de Festo simplicis, si tale simul occurrat; Si verò tantum vel dies infra Octavam, vel tantum Festum simplex occurrat, tunc tertia Oratio erit *Concede*, juxta Rubricam generalem VII. Missalis, & Gavant. *ibidem lit. h.*

XV. Gavant. pag. 212. col. 2. n. 15. In *Ascensione Domini, &c.* Festum Ascensionis Domini recensendum est inter eas Solemnitates, quæ ab Apostolis institutæ fuerunt, ut docet S. Augustinus *Epist. 14. nova editionis*; Hujus Festi mentionem faciunt pariter Constitutiones Apostolicæ *lib. 5. cap. 18.* Verùm ista Festivitas non habebatur antiquitus inter illas sollempniores, quæ ubique uniformi Ritu recolantur, quales erant Nativitas Domini, Pascha, & Pentecostes, de quibus Concilium Agathense anno 516. *Can. 63.* & Concilium Aurelianense anno 511. *Can. 25.* sed inter minis præcipuas, & secundi Ordinis, in qua Classe numerabantur, Epiphania, Ascensio, & Festum S. Johannis Baptistæ. Alia spectantia ad eruditionem hujus Festi, nec non ad Ritus antiquos, qui in eo observantur, tradit Edmundus Martene *de Antiqua Eccles. Discipl. cap. 28.* Grancolas *Comment. Hist. in Brev. Rom. lib. 2. cap. 75.* Baillet *tom. 4. pag. mibi 103. & seqq.*

XVI. Gavant. pag. 212. col. 2. num. 17. *Vigilia Pentecostes, &c.* In Vigilia Pentecostes urgere præceptum servandi jejunium, certissimum est apud omnes; solum dubitatur de antiquitate, & origine talis jejunii; nam liquet ex Tertulliano *de Corona Militis cap. 3.* Sancto Hieronymo *Epist. ad Lucinum*, S. Augustino *Epist. ad Casulanum*, quòd antiquitus non jejunabatur per integros quinquaginta dies post Pascha. Sed post.

postquam in Gallia mos invaluit jejunandi in Rogationibus, istius quoque Vigilæ jejunium servatum fuit. Id tradit etiam S. Ambrosius, cujus tamen textus à Gavanto supra, tanquam non genuinus reputatur. Ordo Romanus ab Hicorpio editus, ait, quod in hoc pe. vigilio Pentecostes jejunatur sicut in Paschate, & sit Officium sicut in Sabbato Sancto: *Sabbato in Vigiliis Pentecostes omnes jejunium faciunt, & omne Divinum Officium, vel Ordinem, tam Lectio- nis, quam Baptisimum, sicut in Sabbato Sancto Vigiliarum Pasche.* Glaber verò lib. 3. cap. 3. ait, quod anno circiter mille, habita sunt Concilia in Gallia, & in Italia, in quibus libera jejunandi, vel non jejunandi facultas data est ab Ascensione, usque ad Pentecosten, excepta hujus Festi Vigilia, in qua jejunium præscribatur: *excepto Sabbato Pentecostes; Capitularia Caroli Magni lib. 6. cap. 190. jejunium hac die præscribunt his verbis: Adnuncient Presbyteri eodem modo, sicut vesperscente Sabbato Sanctum Pascha celebratur, & ipsum diem Pentecostes similiter celeberrimum habeant, ut Sabbato Pasche, & jejunium, & Missam, & Baptisimum, &c. S. Bonifacius Moguntinus præcipit pariter in suis Statutis Statut. 34. ut Sabbato Pentecostes, sicut Sabbato S. Pasche, omnes jejunent, & ad Ecclesiam hora Nona conveniant. In Sacramentario pariter Gelasiano à Thomafo edito, in Vigilia de Pentecoste Duplex habetur Missa, in quarum secunda expressa sit mentio de jejunio, quæ quidem Missa forsitan post Nonam dicebatur, ut ipse Thomafius in suis notis ad Capitulare Evangeliorum pag. 173. animadvertit; altera verò Missa ibi assignata cum suo particulari Evangelio dicebatur fortè in Vigiliis noctis post Baptisimum, ad quem refertur. Denique in Sacramentario Leonino recentissimè evulgato à clarissimo Viro Josepho Blanchino, Congregationis Oratorii in Urbe Presbytero, inter Orationes, quæ habentur pridie Penteco-*

tes, una sic habet: *Supplices tuam Domine Clementiam deprecamur, ut qui prævenis semper mala merita nostra miserendo, tibi placita fieri piis affectibus, & jejuniiis salubribus excipiando. Per, &c.* in qua Oratione tò Fieri vertit Blanchinus in v. *Faciat.* In subsequenti Oratione pariter habentur verba indicantia ciborum parsimoniam; quæ quidem Orationes pariter leguntur in Missali Anglicano ætatem septimi Seculi redolente, & à celeberrimo Scultingio in sua Ecclesiast. Biblioth. evulgato; unde rationabiliter inferre possumus, ævo Gelasiano, & Leonino fuisse præscriptum jejunium in prædicta Pentecostes Vigilia. Ex quibus omnibus mirari subit Paschalis Quæfnelit oscitantiam, qui *dissert. 6. de jejunio Sabbati in Ecclesia Romana audent asserere, ante Seculum duodecesimum, jejunium Vigilæ Pentecostes, non fuisse in Ecclesia servatum.*

XVII. Gavant pag. 213. col. 1. num. 19. *Qui & in privatis Missis hujus diei, &c.)* Missæ privatæ (omissis Prophetiis, earumque Orationibus, ac Litaniis) dicto demore Psalmo *Judica*, ac facta Confessione, absolute incipiuntur ab Introitu Missæ hodiernæ, (*Cum sanctificatus fuero*) qui extat in fine hodiernæ Missæ; dicitur in ea *Gloria, sine Credo*; Oratio unica (diversa ab Oratione Officii) ut ibi, sine commemoratione Festi simplicis, si quod hodie occurrat, tam in Missis privatis, quam in Missa sollempni, ut infra notatur, etiam de eo facta sit commemoratio in Laudibus, & Vesperis hesternis, atque etiam dicta sit de eo nona Lectio in Officio. Rubrica gener. Missalis tit. 7. num. 1. Neque dicitur in Missa hujus Vigilæ Oratio indicta ab Episcopo; reliqua verò ut in Missali.

Ad Missam cantatam Chorus non genuflectit ad Orationem. Ab hac die, & per totam sequentem hebdomadam, non dicuntur Missæ Privatæ, nec de *Requiem*; sed permittitur sollempnis præsentis Cadaveris, post primum triduum hujus sollempnitatis.

XVIII.

XVIII. Gavant. pag. 219. col. 2. n. 22. *Pentecostes, de qua S. Clemens, &c.*) De Historia hujus celeberrimæ Festivitatæ, eruditè discurret suo more Baillet tom. 4 pag. mihi 126. & seqq. videri etiam possunt Martene loc. supracit. nempe cap. 28. in quo pariter agit de Festo, & Octava Pentecostes; necnon Grancoias lib. pariter supracit. cap. 77. ubi notat, quòd Prosa, quæ dicitur ad Missam hujus diei, est noviter introducta. *Veni Sancte Spiritus, &c.* noviter Romæ introducta est, licet antiquissima sit quatuor Profarum, quæ novissimis temporibus conservatæ sunt, nempe: *Victimæ Paschali, &c.* in Paschate; *Lauda Sion, &c.* in Festo Corporis Christi; & *Dies ira, &c.* in Officio Defunctorum. Sunt qui putant hanc Prosam: *Veni Sancte, &c.* adscribendam esse Roberto Gallie Regi, qui XI. regnabat Seculo; alii eam tribuunt Hermanno Contracto Germanie Monacho, qui obiit Anno 1054. sed probabilius est, prædictam Sequentiam ab Innocentio III. fuisse compositam, & ab eodem Missali insertam, cum in eius operibus reperitur.

XIX. Gavant. pag. 214. col. 1. num. 25. *Non dicatur, Flehamus genus, &c.*) Ad Missam, quæ dicitur in his quatuor Temporibus, sicuti non dicitur *Flehamus genus, &c.* ratione scilicet temporis adhuc Paschalis; ita nec Chorus genuflectit ad Orationes. Si occurrat Festum simplex, tunc de eo fit commemoratio etiam in Missa, sed juxta Gavanti sententiam est omitenda tertia Oratio Ecclesiæ, vel pro Papa, ut etiam rationibus & Decretis S. R. C. datis ad tit. 7. sub n. 4. in nostris Additionibus ostensum est.

Si infra hanc Octavam post primum ejus

triduum dicenda sit Missa Votiva sollempnis pro re gravi, & dicatur de Spiritu Sancto, dicenda est ea, quæ competit diei occurrenti, & non alia. Arnaldus Epit. Gavanti nov. 1. §. 1. tit. 4. in fine, & idem part. 4. tit. 16. n. 2. monet. Si aliqua infra hanc Octavam die (post primum ejus triduum) cantanda sit Missa de Festo S. Tularis transferendo (ut in Rubrica gener. 6. Missalis) aut Missa Votiva sollempnis pro re gravi, dicenda est illa, quæ temporari Paschali convenit, eò quòd hoc tempus terminatur tantum Sabbato ante Trinitatem post Nonam; ita etiam Halden part. 1. tit. 29. de Dom. & Fest. Pent. §. Missa hat, & seqq. Feriis. Notandum præterea occurrit, quòd si prælaudatum Festum, quod transfertur, occurreret in die aliqua temporum Pentecostes, tunc ambæ dictæ Missæ cantari debent post Nonam, priùs tamen illa de tempore; secunda verò de Festo translato; & non obstat, quòd ante secundam Missam non præcedat aliqua Hora Canonica, sicut regulariter præcedere debet immediate ante Missam Conventualem, vel aliam Missam cantatam, ex Decreto Urbani II. Hic enim est usus unicus, & privilegiatus ob concitium Populi. Bissus lit. T. n. 73. §. 12. Idem dicendum, si cantanda esset in dictis temporibus supradicta Missa Votiva sollempnis pro re gravi.

Si Feriæ VI. horum quatuor Temporum dicenda sit ex mandato Superioris in Missa Oratio: *Deus refugium, &c.* correspondens huic Postcommunione, mutanda est cum Postcommunionem Orationis proximæ sequentis pro quacunque tribulatione, ne coincidat cum Postcommunionem hodiernæ Missæ Feriæ VI. quatuor Temporum Pentecostes. Halden sup. §. Fer. VI.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. XII. De Festo Trinitatis, Corporis Christi, & Domin. post Pentecosten.

I. Gavant. pag. 214. col. 1. n. 1. *Festum SS. Trinitatis, &c.*) Quamvis Festus Trinitatis dies paucis ab hinc Seculis in Ecclesiam

introductus fuerit, nihilominus si rem ipsam attentè consideremus, cæteris Festis vetustate antecellit, propterea quòd in Dominicis omni-

omnibus; nec non in Feflis Sanctorum, id quod principaliter à Christianis colitur, efl SS. Trinitatis myfterium, unde feftos quosvis Christianorum dies jure vocare poffumus Trinitatis follemnia; & hac efl præcipua ratio, ob quam Feflum fpeciale fandiffimæ Trinitatis cardius in Ecclefia Romana inftituerunt Summi Pontifices. Ab undecimo Seculo celebrabatur hæc Feflitas in quibusdam Ecclefiis, teffe Micrologo *cap. 60.* qui hanc follemnitatem colentes coarguit; adjudicat verò Stephano cuidam Leodienfi preces Canonicas Trinitatis (necnon Hiftoriam inventionis S. Stephani) quas tamen Ecclefiam Romanam refpiffie afferit, & alia ibi contextit. En verba Micrologi -- Quidam Officium de S. Trinitate in Octava Pentecofles inftituunt, licet non fit Alleluatum, quod & per totam fequentem hebdomadam obfervandum putant, quod non efl authenticum; nam quidam Leodienfis Stephanus idem Officium, ficut & Hiftoriam de inventione S. Stephani compofuiffie afferitur, quæ utraq; ab Apoftolica Sede refpiciuntur, unde piæ memoriæ Alexander Papa de hæc inquifitus, refpondit juxta Romanum Ordinem, nullum diem fpecialiter adferibi follemnitati SS. Trinitatis, ficut nec S. Unitatis: præcipue cum in omni Dominica, immo quotidie utriufque memoria celebratur -- Hæc Micrologus, qui alia pariter abneçit. Ex quo aliqui in Octava Pentecofles, alii verò aliis diebus hæc Feflum celebrant, obortæ funt celebres contentiones de octavo die Pentecofles. Radulphus enim Tungrenfis, qui vixit fub fine Seculi XIV, relatus à Gavanto *Propofitione 16.* ait -- Super Octava verò Pentecofles magna efl adhuc diverfitas. Cum enim Romani in hæc Dominica imponerent hiftoriam Regum, nec fervarent Feflum Trinitatis: alique nationes, ut Alemanni, eadem die fervant Octavas Pentecofles, in hebdomada, & Dominica fequenti fervantes Officium Trinitatis. Alii, ut Gallici, plures

Gavant. Rubr. Miff.

illo die plenum faciunt Feflum Trinitatis cum Octavis majoribus. Hodiernis verò temporibus Romæ, & in Curia Romana, follemnis habetur Feflitas S. Trinitatis in Octava fupradicta, quod etiam plures Alemanni cœperunt fequi poftèa -- Hucusque Radulphus, ex cujus verbis, & ex aliis etiam Auctoribus colligitur, Feflum hoc hæc Dominica cœpiffie celebrari in Gallia, immò adfunt in eodem Regno Ecclefia, in quibus bis celebratur hæc follemnitas, in prima feilicet, & ultima Dominica poft Pentecoflen. Romæ tamen, nonnifi Johanne XXII, Ecclefiam regente, hoc fpeciale Feflum Sandiffimæ Trinitatis in Octava Pentecofles celebrandum flatutum fuit, ut tradit etiam Ciacconius in Vita ejufdem Pontificis. Id etiam afferi videtur à Gersono, à quo memoratur hoc Feflum tanquam noviter inftitutum, ubi enim agit de vifitatione Prælatorum, ait: *De Feflo Trinitatis follemnizando, prout noviter Papa inftituit.* Et reverà Durandus, qui paulò ante Johannem XXII, vixit, *lib. 6. cap. 114.* afleverat quidem, quòd in plerifque locis in Octava Pentecofles fiebat Feflum SS. Trinitatis, fed nullam faciendõ mentionem de Romana inftitutione hujus Fefli. Sunt qui opinantur, noftrum Gavantum antiquitus, & Gregorio IV, inftitutionem hujus Fefli referre. Verum nofter Auctor folùm adftruit, hanc eflie opinionem Auctoris Ligni Vitæ *lib. 5.* abfque eo, quòd afleveret, fe hanc fententiam amplecti; eodem enim modo mox fubneçit, quòd Pifanella facit Auctorem ejufdem Fefli Johannem XXII, v. *Feria 5. 3.* quin explicet cui ex dictis Auctoribus adhareat. Ex iis, quæ diximus, liquet, primam ex dictis opinionibus eflie rejiciendam.

Cæterum redeundo unde digrefli fumus, & refumendo verba Micrologi, cum hic decefserit ante Alexandrum III, liquet, quòd Alexander, cujus ipfe meminit, fuerit fecondus hujus nominis, Romanus autem Pontifex, ut optimè advertit Thomaffius

P p p

lib.

lib. 2. de celebrat. Fistor. cap. 19. non respuit, ut Micrologus paulo libertus scripsit, hanc sollempnitatem, sed ei minime est suffragatus; Ecclesiarum tamen cæterarum Ritus, & pietatem non contemnit.

Alexander verò III. ea, quæ suprâ tradidimus, ante finem Seculi XII. literis consignavit, cujus verba habentur in cap. quoniam de Festivis extra, sunt autem hæc. -- Præterea Festivitas SS. Trinitatis secundum consuetudines diversarum Regionum à quibusdam consuevit in Octavis Pentecostes, ab aliis Dominica prima ante Adventum Domini celebrari: Ecclesia siquidem Romana in usu non habet, quod in aliquo tempore hujusmodi celebret specialiter Festivitatem, cum singulis diebus Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, & cætera similiter dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis.

II. Gavant. pag. 214. col. 1. n. 1. *Missa* sanque de eadem Trinitate ab Alcuino compositam, &c.) Micrologus cit. loc. ut notat etiam Gavantus, Missam, quam legimus, SS. Trinitatis, Alcuino tanquam Auctori attribuit; sed ejus Auctor Alcuinus profecto non est, ut jam doctiores agnoscunt. Codex Rhemenfis apud Menardum nihil habet hujus Missæ, sicut pariter nec Sacramentale Gregorianum à Pamelio vulgatum; ex Bernone Augiensis tamen, & Mi-

crologo, & ex iis, quæ habent Menardus, & Pamelius in Notis, conicere possumus, hac die mentionem aliquam Trinitatis esse antiquitus factam; non quidem in Oratione, aut Missa, sed in versiculis, & Prefatione, quæ Pelagio II. solet adscribi, & quæ legitur etiam in Sacramentario Gelasiano à Thomasio edito; non quia, ut dicitur, pertineret tunc ad Missam de Trinitate, quia nondum instituta erat; sed quia continebat expositionem Catholicæ Fidei contra Hæreticos, præsertim Arianos, quam, abjurantes hæresim suam, & Ecclesiam ingredientes, profiteri jubebantur, ut notat Grancelas *Comment. histor. in Brev. Rom. lib. 2. cap. 80.* Nonnulla alia, spectantia ad literam eruditionem, & institutionem hujus Festi, tradunt mox laudatus Grancelas *cit. loc. Baillet tom. 4. pag. 154. & seqq.* & Thomassinus de Festivis *lib. 2. cap. 18.*

Pro Feria IV. post Festum SS. Trinitatis juvat hic exhibere sequens Decretum - Occurrente Vigilia Nativitatis S. Johannis Baptistæ in die Festo Corporis Christi, anticipato jejunijs Vigiliæ prædictæ in diem 22 Junii ad formam Constitutionis Urbanae editæ die 25. Septembris 1638. in Officijs, & Missa de eadem Vigilia nihil fit -- Ita S. R. C. die 13. Septembris 1706. approbante Clemente XI. 2. Octobris ejusdem Anni, & datur in nostro Indice sub num. 602.

De origine Festivitatis Corporis Christi. §. I.

III. Gavant. pag. 215. col. 1. num. 2. *Ex instituto Urbani IV. 1262. &c.*) Urbanus IV. Romanus Pontifex, quando Leodii Archidiaconus erat, Jacobus de Trevis tunc appellatus, viderat in ea Urbe Festum SS. Corporis Christi tunc celebrari; immò etiam cum præcedenti Vigilia, & jejunijs, prout (juxta nonnullorum opinionem) præscriptum fuerat in Synodo Diocesana illius Urbis Anno 1246. habita per Robertum Leodiensem Episcopum, hortante præ-

festum B. Virgine Juliana, Montis Corneli apud Leodium Sanctimoniali, ut habent acta ejusdem Servæ Dei apud Bollandum 5. Aprilis; in quibus tamen legitur, præfatum Robertum univèrsis Ecclesiasticis personis suæ Dioceseos per elegantem Epistolam præcepisse, ipsam sollempnitatem singulis Annis die ad hoc statuto cum Officio celebrari, & ab eorum plebibus sicut diem Dominicam, ab omni servili opere abstinendo, debere observari. Verum, ut tradit

tradit Martene de antiq. Eccles. Discipl. cap. 39. ne piissimo fraudaretur voto Robertus, & ne quisquam negligentium Prælatorum de ignorantia se posset excusare, proposuit in Generali sua Synodo, quæ singulis Annis, convenientibus Ecclesiarum Rectoribus, & Conciliorum Decanis in unum, fieri solet, quod per Epistolam stateret, viva voce solemniter publicare. Morte autem præventus Robertus, sanctum haud quaquam potuit adimplere propositum. At Hugo S.R. E. Cardinalis, ad partes Alemanniæ Summi Pontificis à latere Legatus, hoc in se suscepit negotium, primusque in S. Martini Ecclesia Leodiensi Festum illud promulgavit, & celebravit. Hæc & alia citatus Martene ibidem. Ad instar igitur prædictæ solemnitatis Leodii prius instituta, hortante non solum mox memorata B. Juliana, sed allaborante etiam Ven. Eva ad dictam S. Martini Ecclesiam Reclusa, Urbanus præfatus ad Summi Pontificatus apicem evehctus, constitutionem edidit Anno 1264, non die 8^{ava} Septembris, ut communiter Scriptores affirmant, confundentes datam Bullæ cum data Brevis ab eodem Urbano scripti ad antedictam Ven. Evam Leodiensem, sed die 11. Augusti apud Urbem veterem, in qua Civitate celebraverat eandem Festivitatem cum Processione sollempni die 19. Junii ejusdem Anni, ob celeberrimum miraculum, quod Bolsenæ contigerat, de quo sermonem habent, & historiam referunt plures Scriptores ab Andrea Pennazzi congesti in Historia ejusdem miraculi typis edita Anno 1731. Inter laudatos Scriptores recensentur præsertim S. Antoninus part. 3. tit. 19. cap. 13. §. 1. & Diastemius Blarus Prior S. Jacobi Leodiensis Ord. S. Benedicti art. 4. Commentarii de Institutione Festi Corporis Christi sub Anno 1496. ab eo compositi. De hac re eruditè pariter scripsit Franciscus Pegasus in Vita antedicti Urbani IV. §. 5. & seqq. ubi ex Divo Antonino narrat, quod Anno 1264, in loco non longè ab Urbeve-

teri sito, Bolsenæ dicto, accidit ingens miraculum, cujus occasione Urbanus IV. solemnitatem Corporis Christi indixit. in Ecclesia universali nimirum ejusdem Oppidi Bolsenæ, Sacerdote celebrante, post consecrationem gutta aliqua Sacratissimi Sanguinis ex Calice in Corporale profluxit, idem Sacerdos, ut negligentia suæ defectum occultaret, cooperuit pluribus plicis partem Corporalis, sed reperta est per omnes plicas transisse, & reliquisse rubeam admodum Sanguinis formam Hostiæ in pluribus partibus Corporalis. Johannes verò Diastemius Blarus loc. cit. ait: Sacerdotem Bolsenæ celebrantem, inter verba consecrationis dubium in Fide, vidisse carnis oculis Hostiam in formam pietatis, & de ea Sanguinem fluere in Calice. Quo territus, dum conaretur occultare, & cooperire de Corporali, apparuit mox forma pietatis in singulis partibus Corporalis, & ita coactus est Populo assistenti miraculum patrefacere. Quod ubi Populus comperit, ad Urbem veterem properans, Summo Pontifici mirabilia stupenda, quæ viderat, nunciavit. Quod quidem Corporale de mandato præfati Pontificis ad Urbem veterem, in qua ipse commorabatur, processionaliter translatum fuit, & in Cathedrali Ecclesia ad perpetuam rei memoriam usque ad præsentem diem decentissimè reservatur, & aliquando Populo ostenditur cum magna veneratione.

Insignis hujus miraculi occasione, necnon Festi Sacratissimi Corporis Christi Leodii jam instituti, ejusdem sacri mysterii solemnitatem, annuatim quinta Feria post Octavam Pentecostes, perpetuis temporibus ubique celebrandam, Urbanus indixit, de qua institutione extat præclara, & elegans ejusdem Pontificis Constitutio ad omnes Catholicæ Ecclesiæ Prælatos directæ.

Prædictæ Bullæ data constat ex originali ejusdem, quod in Archivo secreto Bibliothecæ

bibliotheca Vaticanae asservatur, cujus copia primum locum sibi vindicat inter Bullas ejusdem Pontificis, quae habentur in tom. 1. Bullarii Romani, eam quoque exhibet in sua Sacra Hierologia laudatus Pennazzi. Urbani tamen Bulla, ob bellicos tumultus, quibus penè tota Europa agitabatur, suum effectum statim assecuta non fuit. Durandus enim, qui paulò post Urbanum scripsit Rationale Divin. Offic. nullam habet de hoc Festo mentionem; hinc factum est, ut in Concilio Viennensi Anno 1311. Clemens V. Urbani Bullam iterum promulgaverit, atque altera sua Bulla confirmaverit. Docet id Glossa à Martene cit. loc. relata his verbis: *Quia illa Constitutio Urbani, non fuit recepta ab omnibus; idèo Clemens PP. V. innovavit illam Constitutionem, & illam praecepit ab omnibus observari.* Clementiam Constitutionem susceperunt Reges Galliae, Angliae, & Aragoniae, quae postmodum Anno 1316. à Johanne XXII. successore Clementis nova promulgatione fuit confirmata, & ab aliis deinceps Romanis Pontificibus gratis, & privilegiis exornata. Hinc fortasse non

erit immunis ab errore Papius Massinius, dum in lib. 5. de Episc. Urbis, in Vita Urbani IV. scripsit: Hoc Festum ante Annum 1318. non fuisse in Gallia receptum. Quidquid sit, certum est, quòd post promulgationem à Johanne XXII. factam, fuit ab omnibus Ecclesiis, nulla discrepante, susceptum. Qui plura de institutione hujus Festi desiderat, legat ea, quae tradunt Christianus Lupus tom. 1. in erudit. Dissert. de Sacris Process. inserta tom. 11. recentissima editionis Venetae. Chapevilla Canonicus, & Vicarius Ecclesiae Leodiensis tom. 2. Pontificum Leodiensium, Henschenius ad tom. 4. Aprilis Martene loc. supracit. Theophilus Raynaudus tom. 11. pag. 347. Grancolas Comment. Ben. lib. 2. cap. 81. Thomassinus lib. 2. de Festo cap. 19. Baillet tom. 4. pag. 164. & seq. supracit. Franciscus Pagijs in Vita Urbani IV. praecipue verò Andreas Pennazzi in Historia praedicti miraculi, in qua innumeros alios Historiae hujus Festi Scriptores recenset.

De origine, & institutione Processionis, quae in hac die fieri solet, nonnulla infra dicemus.

De Auctore Officii ejusdem Sacratissimi Corporis Christi. §. II.

IV. Gavant. pag. 215. col. 1. eodem n. 2. Sanctus Thomas in Officio ejusdem Festi, cujus ipse fuit Auctor, &c.) Primum hujus Festi Officium, alii à Religioso Hospit. Montis Cornelii prope Urbem Leodiensem, alii verò à Johanne Clerico Leodiensi compositum fuisse adstruunt, & hoc comprobant auctoritate illius, qui Vitam B. Julianae exaravit. Quoniam verò tale Officium juxta Gallicanum Ritum compositum fuerat, Urbanus IV. aliud componi jussit juxta Ritum Sanctae Romanae Ecclesiae per S. Thomam Aquinatem, quod tanta pietate, tantaque divini spiritus unctione relictum est, ut illud mox omnes Ecclesiae perfolvendum susceperint, ipsa etiam Leodien-

sis Ecclesia S. Martini, illo relicto, quod primum jubente S. Juliana à Johanne Clerico, vel ab alio compositum fuerat, & ipsa decantare inceperat, sed Rituum suorum tenens, nonnulli ad proprium usum jam accommodata, Officio Doctoris Angelici adiecit, ut sunt Hymni ad singulas Horas proprii, proprii item Collectae cum quibusdam Antiphonis, & versiculis. Omnes eruditi Viti verum, & germanum Auctorem praedicti Officii esse S. Thomam Aquinatem agnoscunt, omnemque super hac re evellit scrupulum eruditissima Dissertatio, quam elucubravit P. Natalis Alexander ejusdem Ordinis Praedicatorum Professor.

Hinc

Hinc in Propylazo ad Menfem Mafii part. 2. pag. 53. eruditiffimus P. Papebrochius, celebris inter Bollandi continuatores, opinionem fuam retrahavit, dicendo: *Ecce citius, & plusquam sperarunt, ultra prefto, in eorundem (nimirum PP. Dominicanorum) fententiam totus transfens, & paratus fimilem fatisfactionem, quibusvisque aliis dare, ficut jam pluribus cafibus dedi, quando pro iis videtur veritatem flare. Contra hanc, nihil nec poffum, nec volo.*

Prædicta communis fententia, quod S. Thomas dictum Officium verè compoſuerit, jubente Urbano IV. confirmare videtur etiam Theodoricus Valicolor, loquendo de Urbano IV. ita caciens:

Sic dignè ftatuit, ut in anno Corporis hujus

Tam Feftum celebre fiat in Orbe fimul; Poft Pentecoftes Octavas luce foris; nam Conſumit Chriftus fecerat iſta die; Hocque ſui terno Papatus fecit in anno Officiumque novum continet iſta dies.

Ex quibus duo optimè eruit Franciſcus Paſſor loc. ſupracit. primum, hanc inſtitutio-

nem factam fuiſſe ſub fine anni tertii Pontificatus Urbani, cum Breve ad Evam datum ſit Anno quarto inuente. Secundum, jam antea fuiſſe aliud Officium de eadem ſolemnitate, Leodii nempe, cum Theodoricus Valicolor referat iſtud Feſtum continere novum Officium, illud ſcilicet, quod eſt à S. Thoma compoſitum, quodque Urbanus ad Evam miſit, & ſuo diplomate commendavit. Denique omne ſubmouetur dubium circa hanc quæſtionem, ſi legatur Conſtitutio Sixti IV. inſerta in tom. 3. novi Bullarii Dominici pag. 555. collecti, & nonnullis eruditiffimis notis illuſtrati à doctiſſimo P. Bremond ejuſdem Religionis Profefſore, & Sacræ Theologiæ Magiſtro. Labet hic exhibere verba prædictæ Bullæ, & ſunt ſequentia; *Ac in ejus ſolemnitate, ad venerandam inde memoriam, idem Urbanus Prædeceſſor ſtatuit Feſtum Glo- riſſimi Sacramenti, annis ſingulis, & temporibus perpetuis V. Feria poſt Octavas Pentecoftes à cunctis Fidelibus ubique ſolemniter celebrari, propriumque ejuſdem ſolemnitatis Officium per B. Thomam de Aquino, tunc in ipſa Curia exiſtentem, compoſitum edidit.*

De Proceſſione ſolemni in hoc Feſto faciendâ. §. III.

V. Gavant. pag. 215. col. 1. n. 3. *Fit Proceſſio ſolemniffima, &c.* De ſolemni Proceſſione, quæ hac die fieri ſolet in omnibus Eccleſiis, gravis apud eruditos, & ſacrorum Rituum DD. agitur quæſtio, utrum Urbanus IV. eam inſtituerit, ſicut certum eſt, quod Feſtivitatem Corporis Chriſti ubique celebrandam indixit. Nonnulli, quos ſuppreſſo nomine refert Eminentiſſimus & ſapientiſſimus Cardin. Lambertini in ſua quinta Inſtructione Paſtorali vol. 1. in ea verſantur ſententia, quod cum de ſolemni hujus diei Proceſſione ne minimum quidem verbum Urbanus IV. fecerit in ſua Bulla, qua hodiernam

ſolemnitatem inſtituit, idem Pontifex ejuſdem Proceſſionis Auctor non ſit. Alii verò e contra arbitrati ſunt, Urbano IV. non minus hujus diei Feſtivitatem, quam Proceſſionem eſſe aſcribendam, ex quo Panvinius ſcriptis conſignatum reliquit, quod dictus Pontifex juſſit ſibi afferri proceſſionaliter ex Oppido Bolſenæ ad Civitatem Urbevetanam, in qua commorabatur, ut non inuimus, ſacrum illud Corporale ſanguine Chriſti perfoſum, de quo ſuprà mentionem fecimus: en verba Panvini -- Admonitus Pontifex ab Epifcopo loci, cum Proceſſione ad Urbem veterem transferri voluit, & illud, ſolemnitate inſtituta, in Eccleſia

Urbeveta condidit -- Sed quidquid sit de hac quaestione, hoc certissimum est, non multo post talis Festi erectionem, institutum fuisse etiam Processionem, idque docent antiqui libri, & Rituales circa illa tempora scripti, ut tradit Edmundus Martene *loc. supracit.*

In aliquibus verò locis, non solum hac die, sed etiam per totam Octavam fit ista Processio, cujus institutionis Historiam refert Monacellus *tract. 2. tit. 13. n. 10.* ex actis Bollandi *tom. 1. ad Mens. Aprilis pag. 459. 462. 465. 477.* recogn. & examin. à S. R. C. sub die 10. Junii 1709. Non nisi tamen ad illam, quæ fit in prædicta Feria V. hujus Festivitatis, tenetur Clerus Secularis, & Regularis omnium Ordinum, atque piæ Sodalitates convenire, juxta Concilii Tridentini Sanctionem, quæ habetur *sess. 25. cap. 13.* in qua statuitur: *Quòd tam Clerici Regulares, quam Seculares quicumque, etiam Monachi, ad publicas Processiones vocati accedere compellantur.*

VI. Gavant. pag. 215. col. 1. eodem n. 3. In *Minoribus autem Ecclesiis, &c.* Cum Processio, quæ facienda est in hac Sollemnitate, sit sollempnior omnibus Processionibus, distinctior quoque ejus pompa, & apparatus esse debet; ornatus enim major majorem Sollemnitatem ostendit.

De Ecclesiæ itaque apparatu, nimirum de illa Ecclesiâ, in qua Processio incipit, ac finem habet; Primò dicimus, quòd super omnia curandum est, ut ubi per ornatum, sive pompam, ista magna Sollemnitatis nequit haberi, per nitorem saltem, & munditiam habeatur, adeò ut Ecclesiæ parietes, qui velis, vel aulæ ornari nequeunt, saltem per decorem, & venustatem eluceant, nec pulvere, sive araneis sordescant. Pavimentum verò perpolitum sit, & floribus, seu herbis bene olentibus, præsertim ubi Processio transire debet, sit sparsum, & seminatam; Qui quidem flores non debent projici nec in faciem, nec super dorsum in-

cedentium in Processione, ut declaravit Sacra Congregatio Episcoporum in *Calien. Synod. 21. Januarii 1720.* relat. ab Urbe *part. 5. part. 2. §. 16. n. m. 71.* Nihil igitur scididi, nihil ludicri, neque indecori profusa appareat in tali Ecclesiâ, cum omnes actus scenicos, & profanos prohibeat *Ceremoniale Episcop. lib. 2. cap. 33. §. 12.*

Altare insuper, in quo est ponenda Sanctissima Eucharistia, parari debet Festivo apparatu, & pretiosiori suppellectili. Non tamen placet in eo ponere Statuas cum Reliquiis Sanctorum, ne Populus minimum quid distrahatur ab adoratione Sanctissimæ Eucharistiæ. In eodem Altari non desit copia Lampadarum, & Candelarum quæ ardeant, & sint ad minus viginti juxta Instructionem Clementis PP. XI. *fel. rec. quæ supra per extensum dedimus.* Deinde super Altare in loco aliquantulum eminenti collocetur parvum Baldacchinum albi coloris, sub quo ponetur Corporale, seu Pala supponenda Sanctissimo Sacramento, quòd ibi exponi debet. Cavendum tamen est, ne ita altè ponatur, ut necesse sit indecedere ad illud ascendere, tam pro exponendo, quam pro reponendo Sanctissimo Sacramento, sed sit ad talem altitudinem, ad quam commodè ascendi possit per aliquod scabellum graduum ad hoc paratum. Ex *Billo. A. num. 247. Bauldry part. 4. cap. 16. tit. 2. num. 7.*

In Sacrificia verò pro facienda prædicta Processione præparari debent Paramenta pretiosa albi coloris, pro Celebrante, & Ministris, quoad Missam Sollemnem; Item Pluviale album pretiosius, sumendum à Celebrante in fine Missæ, præterea Amictus, Alba, Cingulum, & Tunicella, sine Manipulo, pro alio Subdiacono, qui in hac Processione Crucem deferre debet, ut supponit Gavant. *hoc tit. num. 5.* Item quævis Episcopus in Festo Sanctissimi Corporis Christi non deferat Eucharistiam, Canonici tamen induere debent Sacras Vestis,

ut declaravit S. R. C. die 17. Martii 1628. & habetur tale Decretum in nostro Indice sub num. 227. quapropter præsentur in Choro ad loca seu Sedes Canonicorum Pluvialia pro Dignitatibus; piores Planetæ pro Canonicis Presbyteris, Dalmaticæ pro Canonicis Diaconis, & Tunicellæ pro Subdiaconis Canonicis, & Amictus pro supra dictis Dignitatibus, & Canonicis; qui Saceris Vestibus ita induti procedunt in Processione, incipiendo à Minoribus, vel Inferioribus, hoc ordine: videlicet, primò Subdiaconi cum Tunicellis, & Diaconi cum Dalmaticis, deinde Presbyteri cum Planetis; ultimo loco Dignitates cum Pluvialibus, ut si omnes appareant cum Paramentis suo ordini convenientibus coram suo Rege, à quo decorum tota Gloria, splendor, & decor emanat, in suo Solio residente; quod videtur observandum in aliis etiam Ecclesiis non Cathedralibus (præsertim si sit consuetudo, quæ admodum laudabilis est) quòd Ecclesiastici in Sacris Vestibus convenientibus suo ordini, in tali Processione incedant. Item præparentur in Sacrificia alia Pluvialia alba, secundum numerum hastarum Baldacchini pro iis Presbyteris, seu Beneficiatis ex Dignioribus, qui juxta Ceremoniale Episc. lib. 1. cap. 14. §. 4. & lib. 2. cap. 33. §. 5. in iis Processionibus, & per totam Ecclesiam, usque ad Portam ejusdem, Baldacchinum, seu ipsius hastas deferre debent. Si tot Pluvialia haberi possunt, ita procedant, alioquin cum Cottis, semper tamen sine Stolis; Quod si fieri non potest, ob parvum Clericorum numerum, præsertim in Collegiatis, aut aliis Ecclesiis Parochialibus, haste Baldacchini deferentur etiam in Ecclesia ab iis, ad quos pertinet juxta loci consuetudinem, vel à Nobilioribus ex Laicis, qui adsunt Processioni, Nicolaus de Bralio *part. 3. cap. 16. num. 9.* Sodalibus alicujus pie Confraternitatis habitu ejusdem indutis. Supradicta Pluvialia solent adhiberi in Ecclesiis Cathedralibus, & in aliis, ubi ex privilegio

Apostolico celebratur pontificaliter. Item in Sacrificia duo Thuribula cum suis Naviculis, & plura funalia, & Candela cereæ albæ, gestanda ab omnibus de Clero in Processione, omnes enim, tam Ecclesiastici, quàm Laici, nisi funalia, saltem candelas cereas accens. s. manibus gestare debent. *Buld. sup. n. 5. 8. & 11. & ex Billo Lit. S. n. 63. §. 12.*

Credentia quoque paratur cum omnibus requisitis ad sollemnem Missam celebrandam more consueto; Sed præter rationem Processionis faciendæ, hæc addantur. Primò super Patenam Calicis ponantur duæ Hostiæ magnæ consecrandæ à Celebrante, quarum una servanda erit pro Processione. Secundò, præter velum humerale Subdiaconi, ponatur aliud pretiosius, quo uti debet Celebrans pro Processione. Tertio ponatur Ostensorium suo velo albo coopertum, in quo respondendum est Sanctissimum Sacramentum pro Processione. *Bisus lit. C. n. 557.*

Prope Altare, sed in loco remoto in plano Presbyterii, convenit, quòd ponatur aliquod Scabellum, cum duobus, vel tribus gradibus, quo uti debet ille, qui ponet sub parvo Baldacchino in eminenti loco posito Ostensorium. Item in Presbyterio (vel in Sacrificia) ponatur Crux Processionalis adhærens parieti, prope Credentiam, Baldacchinum perpulchrum etiam cum suis hastis in loco congruo, non longè ab Altari præparetur, deferendum in Processione super Sanctissimum Sacramentum, vel etiam præparari potest tale Baldacchinum extra Presbyterium.

Paratur quoque Umbella serica albi coloris cum suis lacinis, vel sericis, vel aureis, vel demum argenteis circa cam pendebus. Umbella coloris rubei, quo utuntur nonnulli, non est toleranda, non enim concordat cum Paramentis Eucharistiæ convenientibus, & assignatis. *Gavantus part. 5. de Mensuris; Cavalier. hic num. 23. & Baruffaldus Tit. 80. num. 38.*

Non.

Nonnulla Decreta spectantia ad hanc Processionem, summam in unum collecta, dabimus paulò infrà.

VII. Gavant. pag. 215. col. 1. eodem num. 3. *In Missa vero cantanda, &c.* Hac die, dicta Tertia, celebratur sollempnis Missa de more; Tertia tamen citius cantari potest, ut habet Ceremoniale Episc. lib. 2. cap. 33. §. 15. & est casus singularis ob longam Processionem, & calorem; Celebrans igitur sollempniter celebrat more consueto cum Ministris Sacris, sed duas magnas Hostias consecrat, quarum unam tantum elevat, & alteram pro Processione relinquit super Corporale in sua sinistra, cavens, ne Manipulo suo eam tangat, dum elevat Sanctissimum Sacramentum, aut aliud agat. Bauldry *suprà art. 3. num. 1. Turrinus part. 3. sect. 3. cap. 2. §. Hac die.* Reliqua, quæ spectant ad Missam hujus diei, quomodo agenda sint, ne eadem sæpius reperantur, colligi possunt ex iis, quæ à nobis tradita sunt in nostris Additionibus, & Observationibus *ad Tit. XIII. part. 2. ubi egimus de Missa, quæ celebratur sollempniter pro expositione Sanctissimi Sacramenti, occasione Orationis quadraginta Horarum, & pro ejusdem Sacramenti repositione.* Rursus legi possunt pariter ea, quæ tradidimus pro celebranda Missa in Feria V. in Cœna Domini. In hac autem Missa elevato SS. Sacramento, vel etiam antè, si opus erit, junior Ceremoniarum Magister curabit, ut Processio secundum ordinem in rotulo infrà describendum dirigatur, & procedat. Cerem. Episc. *suprà §. 16.*

Sumpto Sacratissimo Corpore, vel paulò ante Communionem, à Ceremoniario per viam breviorē defertur Ostensorium cum velo quo tegitur, quod (genuflectendo prius utroque genu SS. Sacramento) collocat super Altare extra Corporale in latere Epistolæ, & facta iterum genuflexio-

ne, ut suprà, recedit. Diaconus vero, qui stabat ad librum, facta ibidem genuflexione unico genu (dum Celebrans sumpto Corpore Sacratissimo stat in meditatione SS. Sacramenti) accedit ad dexteram Celebrantis, ubi iterum genuflectit, ut suprà, & surgit; serviens prout Subdiaconus, recedente interim præfato Subdiacono cum eodem genuflexionibus in recessu, & accessu ad latūs Evangelii, ubi li ro, seu Missa assistit. Sumpto à Celebrante Sacratissimo Sanguine, Diaconus Calicem prædicti Celebrantis versus cornu Evangelii ponit, sed super Corporale, ipsumque palla cooperit, & continuo Ostensorium detectum aperit, & collocat ante Celebrantem, qui statim cum Diacono, & Subdiacono genuflectit in suo loco unico genu; moxque surgens, & Celebrans, extracta lunula ex Ostensorio, sua propria manu dextera adaptat Sacramentum Hostiam in supradicta lunula, quam cum Sacra Hostia in Ostensorio deinde reponit, quod adjuvante Diacono statim dicit, & in medio Corporalis reverenter collocat, veloque suo cooperit. Postea cum Celebrans, quam Ministri Sacri genuflectunt, & deinde surgunt. Adstantes Cerici, Ceremoniarius, & alii, non genuflectunt, dum Sacra Hostia collocatur in Tabernaculo gestatorio, sed manent inclinati, sicut ad Communionem. Turrinus *part. 3. sect. 3. cap. 2. §. Hac die, Bauldry præ art. 3. num. 1. & 2.*

Tum Celebrans dat Communionem illis, qui sunt communicandi, si opus sit, cum solitis, & debitis reverentiis; sed præstat, ut fiat Communio ante Missam, vel ut differatur ad aliam horam commodiorem, vel meliùs, dicta Missa, in qua fit Communio, anticipetur. Reposita igitur Hostia in Ostensorio, ut suprà notatum est, & sumpta purificatione, Celebrans Calicem ponit in cornu Epistolæ extra Corporale, & cetera ipse, & Sacri Ministri peragunt, usque ad finem Missæ, ut diximus in nostris

Additionibus ad tit. 14. partis 2. sub num. 14. 15. & feqq. ubi egimus de Miffa follemni, celebrata coram SS. Sacramento.

VIII. Gavant. pag. 215. col. 1. eodem n. 3. *Finita Miffa deponuntur Manipuli, &c.*) Finito ultimo Evangelio, Diaconus accedit prius ad Altare, ficut & Celebrans accedit ad medium ejuſdem Altaris, & illum immediate fequitur Subdiaconus, ibique Celebrans, facta cum ipsis genuflexione, ſtat medius inter eofdem Sacros Miniſtros, dum à Diacono auferitur velum album ab Oſtenſori (quod adhuc remanet in medio Corporali) ut Hoſtia Sacroſancta ab omnibus conſpiciatur; ex Baruffaldo de Feflo SS. Corporis Chrifti tit. 80. §. 20. n. 3.

Deinde facta iterum genuflexione, tam à Celebrante, quam à Miniſtris, in medio Altaris unico genu, ut facilius ſurgere poſſint (ſine tamen capitis inclinatione) tum unus poſt alium, præcedente Subdiacono, deſcendunt per gradus laterales à cornu Epistolæ in planum, & retrahunt ſe retro Altare, ſi parieti non adhareat, vel ad Credentiam, ſeu cornu Epistolæ, ob præſentiam SS. Sacramenti, ubi adjuvante Ceremoniario, vel Diacono, & Subdiacono, juxta conſuetudinem Eccleſiarum, ut ſuprà diximus, Celebrans exiit Planetam, deponit Manipulum (quem etiam Miniſtri Sacri deponunt) & accipit Pluviale. Nicolaus de Bralio part. 3. cap. 17. num. 1.

Poſteà per planum incedens, manibus junctis, nudo capite, medius inter Miniſtros Sacros, elevantes hinc inde ſimbrias Pluvialis, accedit ad medium, ubi genuflexit cum eiſdem Miniſtris Sacris in plano, utroque genu, & cum ipsis etiam profunde ſe inclinat; tum erectus, in medio inferioris gradus Altaris, ut colligi poteſt, ex Cerem. Episc. cum Miniſtris poſteà genuflexit; Nicolaus de Bralio ſuprà; ibique parumper orat.

IX. Gavant. pag. 215. col. 1. eodem n. 3. *Et genuflexus ter incenſat Sacramentum, &c.*)

Gavant. Rubr. Miſſ.

Quamvis certiffimum ſit apud omnes, quòd Celebrans, peractis iis, quæ ſuprà diximus, debeat ter incenſare Sacramentum, nihilominus variæ ſunt Auctorum ſententiæ circa gradum Altaris, ſuper quo Celebrans genuflexus debeat Sacramentum in Tabernaculo Oſtenſorio poſitum incenſare. Bauldry part. 3. cap. 17. de Miſſa ſollemn. que coram SS. Sacram. expoſito celebratur num. 11. & part. 1. cap. 16. de Feflo Corporis Chrifti art. 3. de Miſſa, & Proceſſione SS. Sacramenti num. 5. & art. 6. num. 2. Item art. 8. de expoſit. SS. Sacramenti initio Officii per totam Octavam n. 3. & demum art. 12. num. 3. & alibi tenet, quòd Celebrans debeat aſcendere ad ſecundum gradum Altaris, & ibi genuflexere, & in eodem gradu SS. Sacramentum incenſare; alii verò, nimirum Tonellius lib. 2. cap. 2. §. 2. de Expoſit. SS. Sacram. num. 7. Claudius Arnaudus part. 4. in Epit. Theſ. Sac. Rit. tit. 12. num. 3. Tutrinus part. 3. ſcđ. 3. cap. 2. de Feflo Corp. Chrifti §. Dum terminatur Miſſa, & §. Lubet hic addere. Corſettus tract. 1. part. 2. cap. 10. num. 16. Biſſus lit. H. num. 222. §. 2. à Portu cap. 8. de Miſſa ſollemn. coram Ven. expoſit. num. 3. Vinitæ part. 4. tit. 24. de Feflo Corp. Chrifti num. 7. & ipſemet Bauldry part. 4. cap. 16. art. 7. de Orat. publ. num. 4. dicunt, quòd Celebrans debeat genuflexere ſuper ſuppeditaneum, & in eodem SS. Sacramentum incenſare; deique ſupracit. Hippolytus à Portu in Appendice prima de privata Ven. expoſit. num. 4. & 6. docet, quòd prælaudatus Celebrans debeat genuflexere ſuper ſuppeditaneum, ſi gradus ſint tres, quòd ſi forent plures, tunc in ſecundo gradu (& non ſuper ſuppeditaneum) genuflexus ter incenſet Sacramentum. Horum tamen omnium diverſa in hoc Ritu opinio omnino rejicienda eſſe videtur; tum quia Cerem. Episc. lib. 2. cap. 33. §. 26. in reditu Proceſſionis SS. Sacramenti in ejus Feflo præcipit, quòd Celebrans genuflexus in infimo gradu Altaris, ibique genuflexus opportuno tempore thurificet Sacramentum, præter legere eſt

est *loc. supracit.* tum quia Nicolaus de Bralione in suo elaborato Canonico Ceremoniali *part. 3. de Oratione quadraginta Horarum n. 8.* de incensatione SS. Sacramenti in Missa appositè notat, ut suprà, per hæc ipsa verba: *Incentatur verò SS. Sacramentum à Celebrante genuflexo in infimo Altaris gradu.* Idem Auctor *cap. 17. de sollemni Process. SS. Sacramenti in ejus Festo num. 1. & cap. 18. de Statione, qua fit per viam, & in fine Processionis num. 7.* & denique *cap. 19. de iis, quæ observanda sunt infra Octavam SS. Sacramenti num. 4.* sicut etiam supracit. Turrius §. *Cum pervenerint*, idem docent cum Ceremon. Episc. & id etiam habetur in instructione pro expositione SS. Sacramenti in Oratione quadraginta Horarum Clementis XI. *n. 16. & n. 20.*

Confirmatur hæc sententia ex eo, quòd Summus Pontifex cum Mitra sedens in Solio, à primo ex Eminentissimis Presbyteris Cardinalibus genuflexo in infimo gradu ejusdem Solii Pontificii incensatur, ut colligitur ex Cerem. Romanæ Ecclesiæ Marcelli Archiep. Corcyrensis *pag. 66. à tergo* editionis Colonienfis, quamvis præfatus Summus Pontifex non sit nisi Christi Domini nostri Vicarius in Terris. In favorem hujus sententiæ alia etiam trademus infra, quibus magis magisque confirmabitur nostra opinio de thurificatione SS. Sacramenti à Sacerdote genuflexo in infimo Altaris gradu.

Igitur dum Celebrans, & Ministri genuflexi in infimo gradu Altaris parumper orant, duo Thuriferarii cum Thuribus, & Naviculis incedunt ad cornu Epistolæ, ubi genuflexi sunt, & facta Oratione à Celebrante, & Ministris, ipse Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus surgunt (neque hic genuflexionem SS. Sacramento facere debent, quia non discedunt à medio in quo sunt) & statim accedentibus ad dexteram Diaconi Thuriferariis cum debitis genuflexionibus, imponit Celebrans incensum, ministrante Diacono Naviculam, in Thuribus primi Thuriferarii genuflexi, sine ulla benedictione, &

absque osculis; tum ipse Thuriferarius paululum recedit, & cedit locum secundo Thuriferario (qui pariter manet genuflexus cum sustinet Thuribulum) in cuius Thuribulum pariter Celebrans imponit Thus ex prima Navicula, quam idem retinuerat apud se Diaconus; quo facto, idem secundus Thuriferarius surgit, & facta genuflexione recedit aliquantulum, & manet genuflexus in plano à cornu Epistolæ. Primus verò Thuriferarius iterum accedit ad Diaconum, cui, post Naviculam suam receptam, tradit Thuribulum, & parùm recedit, advertens ipse, & omnes alii, ne vertant terga SS. Sacramento, quantum fieri potest.

Posito incenso in duobus Thuribus, Celebrans genuflexus cum Ministris ut prius, deinde Diaconus tradit primum Thuribulum sine osculis Celebranti genuflexo, qui ter incensat SS. Sacramentum, facta profunda inclinatione ante, & post, quam etiam Ministri Sacri faciunt cum Celebrante ante, & post, elevantes interim anteriores partes Pluvialis. Deinde Celebrans reddit Thuribulum Diacono genuflexo, & hic primo Thuriferario, qui statim se recipit ad cornu Evangelii à regione alterius Thuriferarii. Hi autem duo, acceptis Thuribus, in stare non debent SS. Sacramentum, nisi durante Processione. Baudry *suprà n. 9. & 10.*

Tum imponitur Celebranti super humeros Velum humerale, quod cum firmatum fuerit à Ceremoniario, vel ligulis ante, & in ipso sint, vel spinulis retro; Cerem. *suprà num. 20.* ipse Celebrans, juxta sententiam Nicolai de Bralione *part. 3. cap. 17. n. 2.* ascendit inter Ministros Sacros usque ad secundum Altaris gradum, tum genuflexus super suppedaneum cum Subdiacono; Diaconus verò accedit usque ad Altare, ubi facta genuflexione unico genu, sine capitis inclinatione, capit Ostensorium, ubi est SS. Sacramentum, ambabus manibus, & tenens illud, Imagine Crucifixi, quæ est in Ho-

ftia, ad fe conversa; illud tradit Celebranti eodem modo, ita ut in tota Proceffione prædicta Imago Crucifixi, non Celebrantem, respiciat, fed viam, quam habet ante fe.

X. Gavant. pag. 215. col. 1. n. 4. *Et ftans, genuflexo Celebranti immediatè tradit, &c.* Diaconus ftans, prædictum Ofteforium tradit, ut dixi, Celebranti, qui manibus fub Velo pofitis, illud cum debita reverentia accipit genuflexus: regulare enim eft, ut SS. Sacramentum femper à ftante tradatur, & à genuflexo recipiatur; ftatim verò ac ipfa Diaconus in manibus Celebrantis Ofteforium reverenter pofuerit, genuflectit eodem loco, in quo eft, fed convenire videtur, ut idem Diaconus etiam genuflexus profundam faciat inclinationem Sacramento, ut fit facta incenfatione ejuſdem Sacramenti, ac ftatim accedens ad dexteram Celebrantis, genuflexus accipit partem anteriorem fui Pluvialis, quam fuſtinet, & Subdiaconus pariter genuflexus idem facit ex altera parte à ſiniſtris: tum Celebrans cum iſtis Miniſtris ſurgit, & aſcendit ſuper planum ultimi gradus, ſeu ſuppeditæ, ut ibi commodius cum iſdem ſe vertere poſſit ad Populum, eodem modo, quo ſe vertit in Miſſa pro dicendo *Dominus vobifcum*; & Miniſtri Sacri item eodem modo, & ſimul cum ipſo ſe vertunt, ita ut Diaconus vertendo ſe non relinquat dexteram, nec partem quam fuſtinet Pluvialis, ſed ſimul vertendo ſe cum Celebrante ſequatur eandem dexteram, Subdiaconus verò ſiniſtram. Bralioſi ſuprà num. 5.

Statim verò ac Celebrans ſe vertit ad Populum, duo Cantores deputati in medio Presbyterii, & ad SS. Sacramentum converſi, intonant Hymnum *Pange lingua, &c.* & Chorus illum proſequitur alternatim ab una, & ab alia parte (omnibus tunc cum debita genuflexione SS. Sacramento incipientibus progredi eo ordine qui infra deſcribitur) vel ambæ partes Chori prædictum Hymnum proſequuntur alternatim cum Muſicis, ſi ad-

ſint, & cantantur illi Hymni, ſi longa ſit Proceſſio, qui in Rituali præſcribuntur; Celebrans verò in hac Proceſſione ſubaniſſa voce cum Miniſtris recitat *Pange lingua*, & alios Hymnos, & Pfalmos, quos facilius mente recitare poteſt, quos ſemper primus incipit, dicendo ſolum totum primum &. Deinde Miniſtri Sacri dicunt ſecundum, & ſic alternatim illos proſequuntur, ex Cere- mon. Episc. lib. 2. cap. 33. §. 22. & Nicolao de Bralioſi ſuprà num. 6. Celebrans nunquam cum aliis in Proceſſione Sacramenti cantat; limitatur tamen hæc regula, quando Proceſſiones in locis extra Urbes fiunt, aut in Oppidis, aut in aliis Ruralibus locis, in quibus, ſi Celebrans ſileret, aliquando, vel nemo caneret, vel inordinate, & extra tonum Populus boatus ederet, eo quia vel nullus vel pauci cantum Gregorianum, ſeu tonos Hymnorum callent, atque unice id, quod audiunt, facile repetunt. Baruffaldus in Comment. ad Rituale Rom. de Proceſſ. in Feſto SS. Corporis Chrifti tit. 80. §. 4. ſub. num. 49.

Beneficiati, ſeu Manſionarii ſupradicti, parati cum Pluvialibus, ut ſuprà, finita Miſſa accedunt, facta ab omnibus genuflexione SS. Sacramento utroque genu, ad accipien- das haſtas Baldacchini (ſibi ab Acolythis porrectas) ad Cancellos, ſeu ad aditum Presbyterii, aut etiam ad locum Altari, quoad fieri poteſt, viciniorum, ſecundum commoditatem loci. Nicolaus de Bralioſi part. 3. cap. 17. num. 3, ibique genuflexi manent, donec tempus ſit procedendi.

Ita pariter Subdiaconus, deputatus ad ferendam Crucem, eam accipit, eumque ſtatim duo Ceroſerarii excipiunt, obviantes ei cum ſuis Candelabris de Credentia ſumptis, ad ingreſſum Presbyterii, vel extra, ſi fieri poteſt; ibique ſtant, & nunquam genuflectunt, habentes medium Subdiaconum, directe coram SS. Sacramento, qui ſimiliter dum Crucem tenet, nunquam genuflectit, & ſic permanent, ita ut Baldacchinum ſit

fit inter eos, & Altare, ut priores postea facilius procedant. Ex Bauldry *part. 4. cap. 16. art. 3. num. 4.*

Statim ac data est benedictio in fine Missæ, distribuuntur in Choro Candelæ cereæ albæ, seu faces, ab aliquo Ministro, pro Processione, quæ etiam accenduntur; ex Bauldry *suprà.*

XI. GAVANT, pag. 215. col. 1. eodém n. 4. *Sed manibus tantum Celebrantis, &c.*) Docet Gavantus, Tabernaculum Sanctissimæ Eucharistiæ non esse deferendum acerdotum humeris, sed manibus tantum Celebrantis, ut declaravit S. R. C. in Decreto ab ipso allegato, & dato in nostro Indice sub num. 167. Hoc tamen non obstante, Romana Rota in una Hispanen. Processionis super secundo dubio coram Analdo, die 28. Julii 1703. firmavit, & dixit, quod ab Innocentio XI. permissa Anno 1686. ex voto S. R. C. Capitulo Hispanensi vetusta consuetudine deferendi Sacramentum, in illius annua solemnitate, super pretiosæ structuræ Machina, non licet Archiepiscopo illam impedire, pretendendo eundem Eucharisticum Panem propriis manibus gestare. Confirmationes autem Apostolicæ in Ordine ad Ceremoniale, nunquam intellexerunt tollere, & infringere consuetudines centenarias, & immemorabiles. Ita, inquam, dixit, & firmavit Rota *suprà*, quam Decisionem affert Scarfantonus ad Ceccoperium tom. 1. in fine Decis. 41. & 32. pag. 159. Rursus etiam Urbeveteri in prædicta solemnitate, vel ex aliqua concessione, vel ex antiqua consuetudine, adhuc fertur Sanctissimum Sacramentum processionaliter in ea Machina argentea, ubi asservatur Sacrum Corporale, in quo accidit miraculum omnibus notum (de quo nos *suprà* num. 3. agentes de historia hujus Festi) bajulantibus Sacerdotibus indutis Sacris Vestibus, hastasque Baldacchini ferentibus aliis Presbyteris cum Pluviali,

Cum sæpe dicatur, à Celebrante, qui defert Sacramentum, debere servari nonnullos Ritus, nunc queritur, quinam erit iste Celebrans, qui debet deferre SS. Sacramentum suis manibus in hac Processione? Baruffi idem citandus, respondet cum Clericato de Sacrificio Eucharistiæ *decis. 60. num. 20. & 21.* in prima die solemnitate Corporis Christi, solemnibus Processio in quacunque Ecclesia Cathedrali est faciendâ ab ipso met Episcopo, si non sit impeditus, sin minus, à prima dignitate, juxta Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 31. §. 8.* cui concordant nonnulla S. R. C. Decreta, quæ summam collecta lubet hic necesse.

Missarum solemnium celebratio, delatio SS. Sacramenti in Processione in ejus Festivitate, &c. & functiones similes, quas Episcopus præsens in sua Cathedrali facere debet, & solet, juxta formam Ceremonial. Episc. absente, vel impedito Episcopo, ad primam Dignitatem, & prima deficiente, ad secundam, & sic successive pertinet. Ita S. R. C. 25. Junii 1611. in *Croizat. n. seu Sancti Severi*, & datur in nostro Indice sub num. 166.

SS. Eucharistiæ Sacramentum in Processione, quæ fit in Festo Corporis Christi, deferri debet ab eo, qui Missam celebrat, & idem servandum est in Processione, quæ fit in die Dominico infra Octavam ejus. S. R. C. 23. Martii 1709. & datur in nostro Indice sub n. 612.

Idem confirmatur in Decreto edito die 5. Junii 1634. ut in expositione Sanctissimi Sacramenti Orationis quadraginta Horarum, qui celebrat, vel ordinar Vesperas in diebus Sollemnitatibus, gestare debeat Sanctissimum Sacramentum in Processione immediate ad Missam, vel Vesperam sequentem, & affert hoc Decretum Pascucci in Compendio ad Consultat. Canonice Jacobi Pignatelli *part. 3. tit. de Parocho, & Parochia, pag. 210.* juxta editionem Romanam, sed 129. juxta editionem Venetam.

Non convenit, quod prima Dignitas celebret Missam ante Processionem Sanctissimi Sacramenti, & deinde alia Dignitas minor gestet illud in Processione. S. R. C. 31. Julii 1632.

Hoc Decretum confirmatum fuit ab Innocentio XI. in *Constit.* 21. quæ incipit: *Ad id emanatum*, & quæ habetur in Bullario Romano editionis Luxemburgensis tom. 5. sub die 4. Julii 1689. & hæc dantur in nostro Indice sub num. 226.

In Festo Sanctissimi Corporis Christi deferatur Eucharistia à Celebrante; In Vesperis autem Octavæ (si fiat Processio) deferatur ab eo, qui cantavit Vesperas, modo sit Dignitas, vel Canonicus. S. R. C. 12. Junii 1627. & datur in nostro Indice sub n. 207.

Assistentia Episcopo in Missis Pontificalibus &c. Peragere sollempnia Missarum, & delatio Sanctissimi Sacramenti, absente Episcopo in Festivitate Corporis Christi, spectant ad primam Dignitatem, vel successivè ad alias Dignitates, vel ad seniores Canonicum, non autem ad Vicarium Generalem. S. R. C. 29. Maji 1655. & datur in nostro Indice sub num. 317.

Impedito, vel nolente Episcopo celebrare in Sollemnitatibus majoris hebdomadæ, Paschatis, Pentecostes, & cæteris expressis in Ceremoniali Episc. prout etiam occasione Processionum Sanctissimi Corporis Christi, & simillium, tam istar, quam cæterarum functiones expleri non possunt à Vicario Generali, nec Canonico hebdomadario, sed spectant ad primam Dignitatem, eaque impedita, gradatim ad alias; Ita declaravit S. R. C. in *Gerunden.* 11. Februarii 1702. & hoc Decretum habetur apud Scarfontonum ad *Ceccoperium part. 1. lib. 2. tit. 13. sub num. 9. pag. 177.*

Missæ Conventualis in die Sanctissimi Corporis Christi, si abest Episcopus, celebrari debet per Dignorem de Capitulo ejus Ecclesiæ, in qua dies Festus celebratur, & sic in Collegiata, in qua incipit & desinit

ipsa Processio; ita declaravit Sacra Rota 8. Februarii 1677. in *Burgon. Præminentiarum coram Boulemonr. decis. 66.*

Alia Decreta spectantia ad hanc Processionem, tradentur à nobis infra.

Quamvis resolutum sit, ut vidimus, à S. Congregatione, præsertim die 23. Martii 1709. quod ille, qui celebrat Missam in Festo SS. Corporis Christi, debeat deferre Sacramentum in Processione, excipitur tamen ab hæc regula Episcopus, qui licet non celebret Missam Pontificalem, nihilominus ab ipso deferri debet Sanctissimum Sacramentum in Processione hodierna, nisi legitime fuerit impeditus, & non à prima Dignitate, seu à Digniori Canonico, qui Missam cantavit, & hoc colligitur ex supradictis Ceremoniali Episc. eodem loco.

In Oppidis verò, & aliis locis Ruralibus, à Sacerdote Seculari digniori illius loci deferri debet. Ita *Barbosa Decis. Apost. collect. 335. num. 9. & 10.* Et *Nicolaus in Flosculis v. Eucharistia num. 25. & 26.* *Pax Jordanus lib. 3. tom. 3. num. 9.* *Bauldry supra §. 2. num. 3.*

XII. *Gadant. pag. 215. col. 1. num. 5. In Processione Clerus, &c.* Elevato Sanctissimo Sacramento, vel etiam antè, si opus erit, junior Ceremoniarum Magister curabit, ut Processio secundum ordinem in Rotulo descriptum dirigatur, & procedat: Ceremoniale Episc. *lib. 2. cap. 23. §. 16.* & juxta Decretum editum à S. R. C. 8. Maji 1617. & datum in nostro Indice sub num. 161. & postea curare etiam debet, ut continuato, & convenienti ordine omnes per viam semper procedant, non huc illucque eundo. *Nicolaus de Bralio supra cap. 16. num. 1.* qui etiam vult, ut ad hanc Processionem, duo vel tres Ceremoniarum Magistri deputentur, præter illum, qui Celebranti pro Missa, & Processione assistat. *Idem loc. citat.*

Omnes procedere debent in hac Processione detecto capite, quamvis longè sit à Sanctissimo Sacramento, non ideò tamen absque birreto Clericali incidere convenit Clericis; sed illud manu à Candela non impedita ante pectus gestare debent, nec valetudo excusare potest in hoc casu, juxta Decretum S. R. C. sub die 3. Augusti 1695. & datum in nostro Indice sub num. 509 & allegatum etiam à Sarnellio Epistolaram Ecclesiast. tom. 4. Epist. 26. num. 4. Quamvis enim Pontifex reservatam habeat facultatem concedendi Pileolum in celebratione Missæ, ut declaravit S. C. Episc. 2. Januarii 1690. & 17. ejusdem 1695. & S. R. C. 31. Januarii, & 24. Aprilis 1626. ut refert noster Gavantus tom. 1. part. 2. tit. 2. num. 2. & Corsettus *Addit. num. 26.* nihilominus ille, cui datur talis facultas, non potest uti Pileolo, tam in sollempni, quam in privata Missa, à Præfatione usque ad peractam Communionem. Pyr. Corradus *Præxi dispensat. lib. 3. cap. 6. num. 31.* Polacous *part. 1. num. 13.* quod & ampliari potest ad tempus præsentis Processionis, quia tam in Missa à Canone ad Communionem, quam in Processione hodierna patet Sanctissima Eucharistia, cui debetur cultus laurie. Baruffaldus *suprà §. 4. à num. 50. ad num. 52. usque.*

XIII. Gavant. pag. 215. col. 1. eodem num. 5. *Regulares ante Clerum procedant, &c.* Unaquaque Religio, & Confraternitas, quæ procedere debent Clerum Seclarem, cum suis insignibus, & Cruce, ac etiam funalibus, seu candelis accensis, in Processione hac procedit. Ceremoniale Episc. *loc. citat.* Crux in Processionibus deferenda est à prædictis Regularibus cum velo pendente, ut decrevit S. R. C. die 14. Januarii 1617. & datur in nostro Indice sub num. 157. Ordo autem describendus in prædicto Rotulo, & procedendi in hac Processione, erit, ut primo præcedant Confraternitates Laicorum si adsint, & si utantur proprio, & particulari habitu Confraternitatis, alias enim

nullum debent habere locum particularem; Deinde Religiosi secundum ordinem antiquitatis, vel prout de jure, vel consuetudine, procedere solent; Postmodum Curiales, & Officiales, portantes intortitia accensa, inter quos ultimo loco ibunt Nobiliores, & Magistratus, juxta Ceremoniale Episc. *lib. 2. cap. 33. §. 5.* quod procul dubio in arte legendum est, si ipsi Religiosi aut etiam Confratres intortitia non portent, alioquin prædicti laici nobiliores, ut *suprà*, ante omnes alios procedere deberent, cum manifestum sit, talem locum eis non dari, nisi quantum decet majora lumina viciniora esse Sanctissimo Sacramento; Magistratus, & Officiales ibunt, ut *suprà*, vel secundum consuetudinem loci, post Sanctissimum Sacramentum; Non enim ita exactè potest regulari hæc Processio, quin quoad multa aliquid consuetudini (modò sit tolerabilis) concedatur. Omnes autem in hac Processione deferre debent, juxta Ceremoniale Episc. *suprà §. 4.* tam laici, quam Religiosi, funalia, saltem candelas Cereæ albæ accensas; Et idem dicendum de omnibus aliis de Clero: Bralton *part. 3. cap. 16. num. 2.* & hoc est juxta Decretum etiam datum in nostro Indice sub num. 15. quas quidem Candelas debent deferre e manu, quæ extima cuique est, altera pectori adnota, ut optime notat Gavantus *hic*, & nos tradidimus, agenda de Processione, quæ fit occasione Orationis quadraginta Horarum; ab hac regula excipiendi videntur ii, qui proximiores Sanctissimo Sacramento deferunt intortitia, ut paulò inferius fusius advertemus.

Cantores, seu Musici, si adsint, procedant ante Crucem, secundum Ceremoniale Episcoporum *lib. 2. cap. 16. §. 15.* quod tamen intelligendum videtur de Musicis, qui non sunt Beneficiati, neque etiam de gremio Ecclesiæ, aut Clerici, sed Laici, quamvis Cortis induti; nam si sint Clerici, seu Beneficiati, convenientius videtur, ut est usus communior, ut procedant immediatè post

post Crucem. Nicolaus de Bralio *part. 3. cap. 5. num. 14. & cap. 16. num. 3.* Si tamen ob magnum numerum Clericorum Ecclesie, qui sequuntur post, valde remoti essent à Sanctissimo Sacramento, profectò conveniret, ut post omnes Clericos procederet minor Chorus selectorum Musicorum vocis suavioris, qui eodem tempore, quo alii, scilicet alternatim cum Clero eodem cantaret. Idem Nicolaus de Bralio *suprà num. 3.* Sed absint quæso, ait Baruffaldus infra citandus, ab hac sanctissima functione Musicæ, qui vocis strepitu nimis hilari, ac licentioso, pietatem, & devotionem Populi distrahunt, & dissipant, & tot repetitionibus inutilibus Religionem in incommodum vertunt; Baruffaldus *suprà, &c.*

Huc pertinent sequentia Decreta à S. R. C. edita, scilicet.

In Festo Sanctissimi Corporis Christi non convenit cantare cantiones vulgari sermone. S. R. C. die 20. Martii 1609, & datur in nostro Indice sub num. 95.

Nullo modo convenit, ut Magister Cappelle in Processionibus cum Beneficiatis, sed quascumque consuetudine, vel alia non obstante, debet incedere cum suis Cantoribus immediatè post Crucem, ante ipsos Beneficiatos, vel in loco, ubi ab Episcopo ordinatum fuerit. S. R. C. 20. Novemb. 1610. & datur in nostro Indice sub n. 112.

Rursus eadem S. C. Vigiliens Episcopo, suisque Canonicis, supplicantibus declarari, ubi, & quomodò incedere debeant Cantores in Processionibus Sanctissimi Corporis Christi, aliisque Sollemnibus Sacra, inquam, Congregatio respondit 8. Octobris 1650. servandum esse Ceremoniale Episc. in cap. 2. lib. 1. & alibi, eosque superpelliceo indatos tunc incedere debere, & refert hoc Decretum Pascucci in Compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *part. 2. Tit. de Præcedentiâ, & Præminentia, pag. 248.* juxta editionem Romanam, & 152. juxta Venetam.

XIV. Gavant. pag. 215. col. 2. eodem n. 5. *Qui Crucem defert, congruit, &c.*) Post prædictos in Processione sequitur Clerus, hoc est primò, qui defert Crucem, & hic, ut notat Gavantus, congruit, ut veste Subdiaconali sit indutus, & debet procedere medius inter duos Ceroferarios, portans duo Candelabra cum candelis accensis (nullo tamen præeunte Thauriferario; Procedentes verò observare debent, ut, exceptis Subdiacono cum Cruce, & Ceroferariis, qui non genuflexerunt, omnes alii genuflexionem faciant utroque genu, etiam profunda Capitis inclinatione. Turrius *part. 3. sect. 3. cap. 2. de Festo Corporis Christi §. Præcedentes*) Deinde, si adsunt Clerici Seminarii, juxta Decretum editum à S. R. C. die 17. Septembris 1607, & datum in nostro Indice sub num. 72, nimirum -- Clerici Seminarii debent in Processionibus primi incedere ante Clerum Seculare, & relinquere locum digniorem Curatis -- Post eos autem præcedere debent Ecclesiarum Parochialium Curati, cum Cottis, & eorum insignibus, si illa deferre soleant, tum Ecclesie Collegiate, item cum eorum insignibus, & deinde Clerus Ecclesie Cathedralis, cujus Ecclesie Beneficiati, seu Mansionarii, ex Dignioribus, vel alii Beneficiati Ecclesie Collegiate, seu Parochialis, parati cum Pluvialibus, ut *suprà* adnotatum est, hastas Balacchini per Ecclesiam deferent; ibunt deinde in Processione cum candelis accensis ante Canonicos (si aderunt, vel ante alios Presbyteros, ubi non sunt Canonici) qui similiter omnes, unà cum Dignitatibus erunt parati Paramentis albis, nempe Dignitates, seu Digniores de Clero cum Pluvialibus, alii secundum ordinem cum Paramentis sibi competentibus, ut *suprà* dictum est; Omnes tamen sine Stolis, & Manipulis, ac sine eorum insignibus, deferent tamen omnes intortitia, aut saltem candelas accensas, modo, quo *suprà* diximus.

Ceremoniarius nullum certum locum habere potest, nec candelam deferre debet, sed omni-

omni-

omnibus debet providere modestè, ut debitis modo, ordine, & ea, qua par est, reverentia fiant. Bauldry *part. 4. cap. 6. art. 3. num. 14.* & juxta Decretum editum à S. R. C. die 8. Maji 1617. & datum in nostro Indice sub *num. 161.* Nimirum -- Ceremoniarum Magister in Processionibus incedit apud Celebrantem, & ejus Assistentes, & ubique discurrit, quando opus est, pro ordinanda Processione -- Immo, ut *suprà* diximus, conveniens est, ut pro dirigenda hac Processione plures adsint Ceremoniarum Magistri.

Post Dignitates, seu Ecclesie Digniores, à lateribus hinc inde ibunt octo Cappellani; seu Clerici cum Cottis, qui in Missa interviunt, quatuor pro qualibet parte, deferentes eadem funalia accensa, quæ pro Missa servierunt, & post eos duo Acolyti cum duobus Thuribus, continuè Sanctissimum Sacramentum per viam thurificantes; ex Ceremoniali Episcoporum *suprà* §. 7. & videantur quæ diximus *suprà* loquentes de Processione, quæ fit Feria V. in Cæna Domini, ubi explicatur, quomodo prædicti Acolyti thurificare debeant.

Hic notandum occurrit, non esse necessè, ut qui prædicta octo intortitia gestant, procedant à lateribus Baldacchini (quod heri non potest sine magno incommodo, ut optimè notat Bralio *suprà* cap. 16. n. 6.) sicut quidam male opinantur, dispositionem Ceremonialis Episcopi male inter retantes, eò quòd ibi dicatur, quòd procedunt à lateribus Baldacchini, quæ verba nihil aliud profectò significant, quàm quòd procedere debeant hinc inde ab una parte, & ab altera, imò etiam ante Baldacchinum; & hanc esse sensum genuinum dictorum verborum, clarè colligitur ex seqq. nam additur, quòd immediatè post eos sequuntur duo Acolyti Thuriferarii, continuè Sacramentum incensantes, quòd nullo modo fieri posset, si à lateribus Baldacchini procederent, ut optimè advertit Bralio *loc. suprà*, qui tamen *num. 7.* sequenti advertit, quòd deferentes

prædicta octo intortitia, ea non debent deferre manu extrema, sicuti deferuntur candelæ ab omnibus in Processione, ut *suprà* diximus; sed prædicti octo (juxta Bralio sententiam) qui à dexteris sunt, debent deferre intortitium manu sinistra, altera manu supra pectus posita; qui vero procedunt à sinistris, deferre debent intortitium manu dextera; deinde subdit Bralio, quòd idem facere debent omnes, qui portant funalia, aut cereos. Sed certum est, hoc esse contra praxim communem, nam in omnibus Ecclesiis deferentes candelas, & etiam funalia, ea deferunt juxta regulam traditionis Gavanto, nimirum manu extrema, & sic qui à sinistris sunt, manu sinistra, & qui à dexteris sunt, manu dextera; ut docet etiam Bauldry *suprà* art. 3. num. 13. Cuiusmodi, qui deferunt intortitia, seu funalia, debeant ab hac regula recedere, & alia manu, nempe intima ea deferre, nullus alius hoc docet, nisi Bralio *suprà*, nullam assignando rationem. Aliqua tamen afferri posset pro illis octo, qui deferunt intortitia immediatè ante Baldacchinum, nimirum conveniens esse, ut ea deferant manu intima, quia talia funalia, & intortitia sic delata proximiora sunt SS. Sacramento, quòd deferunt à Celebrante, qui proximiè adest sub Baldacchino.

Sequitur deinceps Celebrans, detecto, & nudo capite, deferens manibus suis SS. Sacramentum, inter Diaconum, & Subdiaconum, hinc inde, ut *suprà* dictum est, Pluvialis fimbrias elevantes, ex Cerem. Episc. *suprà* §. 8.

Dum Celebrans descendit per gradus Altaris, tenens ambabus manibus Ostensorium, prompta debet esse umbella albi coloris, supra caput ejus elevanda, primo quàm transeat, & se supponat Baldacchino; quia Baldacchinum difficile, & cum magno incommodo ad Altare accedere potest, ut Celebrantem tegat. Igitur, ut diximus in Processione Feriæ V. in Cæna Domini, & Cratonis quadraginta
Hera.

Horarum, conueniens est, ut prompta fit umbella per totum spatium, quod interest ab Altari ad Baldacchinum, ne Sacramentum absque honoris tegmine, licet per breue spatium, deferatur; nam Baldacchinihafte solent ad Cancellos, seu in aditu Chori, vel in medio Presbyterii eleuari; itaque ab Altari uique ad medium Presbyterii, seu usque ad aditum Chori, umbella ministerium suum præstabit, tegendo caput Celebrantis, seu melius Sacramentum, vice Baldacchini, donec Celebrans ipse transeat, & Baldacchino magno se supponat, Baruffaldus *suprà* §. 3. n. 37.

De Thuribulis fumigantibus, noster P. Quarti *de Process. sect. 3. n. 13. in sextam circumstantiam* quarit quintò, an Thuriferarii debeant incensare, vel suffumigare pavimentum, sternendo viam in hac Processione, & post allatas hinc inde rationes, relinquit resolutionem arbitrio dirigentium Processionem, alterum ex ibi adductis modis eligere in reuerentiam Sacramenti, de quibus pariter nos locuti sumus, agentes de Processione, quæ fit Feria V. in Cœna Domini. Dicit tamen allegatus Quarti in fine, quòd modus ille sternendi viam cum Thuribulis effumigantibus, magis congruit huic Processioni, quæ fit per vias publicas. Hæ enim, cum sint profanæ, indigent prævia quadam cum incenso expiatione, salvo semper, &c.

Huc spectat, summam tradere in unam collecta sequentia Decreta, quæ omnia pertinent ad magis confirmanda supradicta, & ad dirigendos Ritus hodiernæ, & aliarum etiam Processionum.

Clerus Ecclesiæ Cathedralis unitus ultimo loco incedere debet in Processionibus, nec Clerus, vel Canonici aliarum Ecclesiarum debent cum dicto Clero Cathedrali incedere. Ita S. R. C. 21. Augusti 1604. & datur in nostro Indice sub n. 36.

Presbyteri, & Clerici Cathedralis, omnes faciunt unum corpus cum Canonici, & omnes sub una Cruce debent incedere. Ita

Gavant. Rubr. Miss.

S. R. C. 28. Novembris 1609. & datur in nostro Indice sub n. 103.

Curatus ratione Stolæ debet precedere aliis Presbyteris, etiam Canonici Ecclesiæ Collegiatae. S. R. C. 24. Octobris 1609. & datur in nostro Indice sub n. 102.

Confraternitati SS. Sacramenti, quæ sumptus ceræ facit, potest concedi, ut in Processionibus ejusdem SS. Sacramenti, aliqui ex Confratribus cum funalibus accensis incedant hinc inde apud SS. Sacramentum; dummodò major pars Confraternitatis, cum sua Cruce, & Intignibus, incedat antè in loco suo. S. R. C. 10. Maji 1608. in *Nepefina*, & datur in nostro Indice sub n. 89.

Priores Confraternitatis SS. Sacramenti, non ante Baldacchinum post Capitulum, sed à latere Baldacchini debent incedere. S. R. C. 30. Januarii 1616. & datur in nostro Indice sub *num.* 153.

Abbatès, quando sunt plures in eodem loco, & habent Clerum distinctum, debent in Processionibus incedere unusquisque cum suo Clero. S. R. C. 19. Januarii 1613. & datur in nostro Indice sub n. 134.

Rectores Ecclesiarum Parochialium in Processionibus, non debent incedere inter Dignitates & Canonicos, sed separatim cum suo Clero, & ante Clerum Cathedralis. S. R. C. 12. Maji 1612. & datur in nostro Indice sub n. 125.

Ubi habitus Dignitatum est distinctus, & diversus ab habitu Canonorum, quamvis Canonici sint impares numero, non sunt conjugendæ Dignitates cum Canonici in Processionibus, sed tres ultimi Digniores, tam ex illis, quam ex ipsis, incedunt simul in eadem riga. S. R. C. 3. Junii 1617. & datur in nostro Indice sub n. 162.

Si Episcopus in Processione Sanctissimi Sacramenti non deferat Eucharistiam, Canonici tamen Cathedralis induant sacras vestes. S. R. C. 17. Martii 1618. & datur in nostro Indice sub n. 227.

R r r r

Non

Non licet, non habentibus usum Pluvialis, in die & infra Octavam SS. Corporis Christi, peragere Processionem cum SS. Sacramento. Ita respondit S. R. C. 22. Januarii 1701. & datur in nostro Indice sub n. 551.

Potest Archiepiscopus Granatensis ex inmemorabili consuetudine in Processionibus sollempnibus post se deferre sellam gestatoriam mediam inter se, & Præsidentem, ac Regium Magistratum. S. R. C. 10. Maji 1608. Et etiam in Processione SS. Corporis Christi. S. R. C. 15. Septembris 1657.

Liquidò constat, tale Decretum esse municipale pro Ecclesia, & Antistite Granatensi, non verò generale pro omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & Episcopis, ut aliqui supponunt, inter quos recensetur Pascuccius, qui idcirco in compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *part. 1. tit. de Episcopis*, conatur afferre rationes, quibus vindicare studet præfatum Decretum verbis generalibus conceptum, veluti pro omnibus Episcopis, dicendo, quòd usus ejusdem Decreti sit juxta Ritus, & arbitrarius Episcopo, in quocunque loco magis apto, & designato ad ministrandum, præsertim quando est eadem sella gestatoria, qua utitur in Ecclesia, & quam Ceremoniale, Concilium, & Canones dicunt esse de dignitate, & de Pontificali, & usus illius in stationibus reputatur, ac si esset in Ecclesia, quia Processio ab exitu usque ad reditum unicus dicitur actus, non minus, ac si in ipsa Ecclesia perficeretur, ideoque omnia loca, per quæ Processio transit, tanquam Ecclesia considerantur. Hucusque Pascuccius. Sed frustranea est talis interpretatio, quia, ut dixi, præfatum Decretum non est generale pro omnibus Episcopis, sed particulare, immò & singulare pro solo Archiepiscopo Granatensi ob inmemorabilem consuetudinem ibi expositam, unde frustra adducuntur rationes ad vindicandum illud Decretum, veluti esset generale pro omnibus Episcopis.

In Processione sollempni SS. Corporis Christi,

quando Processio fit, Sacerdos celebrans, Subdiaconus, & Diaconus, non debent sedere neque in scamno, neque in sedibus. S. R. C. 21. Januarii 1690. & datur in nostro Indice sub n. 494.

Processio in sollempnitate SS. Corporis Christi debet inchoari à Cathedrali, seu Matrilinea, & ad eandem terminare. S. R. C. 19. Augusti 1629. & datur in nostro Indice sub n. 243.

Idem confirmatum fuit die 1. Septembris 1718. in *Nolana*.

Non possunt Regulares Processiones facere extra Ecclesiam in Feria V. in Cena Domini, nec in Festo Corporis Christi, extra eorum jurisdictionem, & per Parochiam aliam. S. R. C. 11. Decembris 1613, & datur in nostro Indice sub n. 138.

Fratres Prædicatores nequeunt in suis Processionibus SS. Sacramenti, Dominica infra Octavam Corporis Christi, mutare viam, vel mel à principio electam. S. R. C. 24. Novembris 1615. & datur in nostro Indice sub n. 150.

In Regno Castellæ, & Legionis in Hispania, servandum est Cerem. Episc. de generalibus Processionibus, ita ut Fratres, seu Monachi, vel Ordines Regulares antecedant, & Presbyteri, seu Clerici Seculares subsequantur, & ultimum locum obtineant, nec mixtim cum Regularibus incedant; Superiores verò dictorum Regularium numerum debitum, decentem, & consuetum Fructum ad easdem Processiones mittant. S. R. C. 30. Augusti 1602. in *una Castilia, & Legioni*, & datur in nostro Indice sub n. 8.

In Ecclesiis Regularium habentibus Claustro, fiant Processiones intra Claustro tantum; si verò non habent Claustro, fiant præpe muros Ecclesiæ, sive exeundo ab una porta, & intrando per aliam Ecclesiæ portam, sive per eandem. S. R. C. 26. Febr. 1624. & datur in nostro Indice sub n. 224.

Ubi adest Sodalitas SS. Sacramenti, competit ei præcedentia super alias Confraternitates

tates in omnibus Processionibus, in quibus defertur SS. Sacramentum. S. R. C. 19. Januarii 1655. & datur in nostro Indice sub num. 314.

Extra ambitum Ecclesie non licet Regularibus facere Processiones, nisi de licentia & consensu Parochi, salvis privilegiis, si quæ sint. Processiones verò Confraternitatum non debent extendi per vias, sed circa muros Regularium, qui eas regunt. S. R. C. 26. Februarii 1628. & datur in nostro Indice sub n. 225.

Intra ambitum Ecclesiarum Confraternitatum fieri possunt Processiones juxta cujusvis Confraternitatis institutum, absque interventu, & licentia Parochi. S. R. C. die 10. Decembris 1703. & datur in nostro Indice sub n. 572.

Cappellanus Confraternitatis, non potest suo arbitrio, sine expressa licentia Episcopali, Processiones facere. S. R. C. 4. Martii 1606. & datur in nostro Indice sub n. 46.

Primicerius, licet dubitetur, an sit Dignitas, debet in Processionibus capere Pluviale, sicut Dignitas, & non Planetam, sicut Canonicus. S. R. C. 28. Aprilis 1607. in Capuana, & datur in nostro Indice sub n. 54.

Canonici Ecclesie Collegiate, non debent in Processionibus incedere parati, sicut Canonici Cathedralis. S. R. C. 19. Maji 1607. & datur in nostro Indice sub n. 66.

Potest Episcopus compellere Regulares, etiam per Censuras, ut accedant ad publicas Processiones. S. R. C. 27. Julii 1609. in Ferrarum, & datur in nostro Indice sub n. 99.

Regulares præcedente generali indictione, tenentur accedere ad Processiones publicas SS. Corporis Christi, prout respondit Sacra Concilii Congregatio in una Insularum Canarie jurisdictionis, apud Monacellum in Formulario Legali practico part. 4. in supplemento ad 2. tom. sub n. 443.

Regulares tenentur accedere, ubi vocati fuerint, ad Processiones Corporis Christi, Rogationem, quæ vocatur Litaniam major, &

ad eas, quæ pro serenitate, vel pluvia impetranda fieri solent, necnon ad alias quascunque pro bono publico, & onere indictas, dummodò eorum Monasteria à Civitate ultra medium milliare non distent, aut nisi exhibeant privilegia Apostolica posteriora publicatione Sac. Conc. Trident. & quatenus accedere noluerint, compellendi sunt per censuras, vel alias pœnas Episcopo benevisas. Eadem S. Concilii Congregatio in Mediolanen. die 3. Aug. 1658. vide Decretum in nostro Indice sub n. 2.

Non potest Episcopus cogere Clerum totius Diocesis, ad interessendum Processioni, in die sollempnitatis SS. Corporis Christi; ita censuit Sac. Concilii Congregatio in Foro-empromien. apud Pascuccium in compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli part. 2. tit. de Process. pag. 163. juxta editionem Venetam.

Quamvis Episcopus, adhibito Capituli Consilio, præfigat, & dirigat, ac transferat Processiones, tamen non potest pervertere, & immutare Ritum Processionum à Ceremoniali, & Rituali Romano præscriptum, neque de consensu Capituli. S. R. C. 26. Januarii 1658. & datur in nostro Indice sub n. 326.

Associans Processionem SS. Sacramenti, gaudet immunitate Ecclesiastica. Sacra Congregatio Immunitatis, in Beneventana 30. Septembris 1636. & reperitur apud Pascuccium in compendio ad Consult. Pignatelli part. 1. tit. de immunit. Ecclesiast. & refert etiam Riccius in Synopsi Decretorum dista Congreg. v. Immunitas Localis sub n. 4.

Presbyteri alicujus Ecclesie, inter limites propriæ Parochie, non possunt propriam Crucem erigere, sed debent incedere sub Cruce Parochie, licet Parochia sit Regularium. S. R. C. 12. Martii 1616. & datur in nostro Indice sub n. 154.

Dum elevatur Eucharistia, Canonici, & Clerus, qui processionaliter incedunt, debent genuflectere. S. R. C. 2. Maji 1620. & datur in nostro Indice sub n. 178.

R r r 2 Verùm

Verum hoc Decretum non se extendit ad eos, qui intersunt Processioni SS. Sacramenti; isti enim ad prædictam elevationem, non tenentur genuflectere, quia sunt in actuali illius adoratione. Billus *lit. G. n. 19. §. 2.*

Rursus adnotare debemus, quòd juxta alias dispositiones, Clerici Missæ inservientes non debent pulsare campanulam ad elevationem Sacramenti in Missa, dum Processio transit ante Altare, ubi celebratur.

Episcopus in publicis Processionibus, cum eappa, & birreto, non inter Dignitates, sed solus incedere debet; quòd si deferatur aliqua Imago, seu Reliquia, ipse cum cappa, & birreto debet incedere post Imaginem, seu Reliquiam, nisi adsit consuetudo in contrarium. S. R. C. 20. Novembris 1628. & datur in nostro Indice sub n. 239.

XV. Gavant. pag. 215. col. 2. n. 6. *De Baldacchino, & Hastarum &c.*) Nos quoque in nostris Additionibus, & Observationibus ad Feriam V. in Cœna Domini, necnon ad Processionem, quæ fit pro Oratione quadraginta Horarum, satis locuti sumus de Hastarum Baldacchini distributione. Nunc addendum est, quòd Baldacchinum debet esse perpulchrum, & quadratum, albi coloris, cum octo hastis, vel ad minus quatuor ad ejus angulos, æquali distantia distributis, & mobiliter fixis in telario superiori, totam machinam quadratam componente. Forma illius omnino decet, ut sit quadrata, & fixè immobilis, non autem plicabilis, & sine telario, ut in aliquibus locis adhibetur, quia ista plicabilitas parit deformitatem, nec semper tenet partem superiorem apertam, & expansam, unde fit, quòd Sacerdos deferens Eucharistiam, tectus aliquando maneat, & sub dio. Baruffaldus *suprà part. 4. tit. 80. num. 43.*

Ordo autem hujusmodi hastas gestandi, ita est, ut dignior ferat primam hastam, quæ ante Celebrantis dexteram; secundus alteram, quæ proxima est ante Celebrantis sinistram; tertius aliam, quæ immediatè est

sub prima à parte dextera; quartus aliam, quæ succedit primæ à parte sinistra; quintus tertiam hastam à parte dextera; sextus tertiam à parte sinistra; sic deinceps, ita ut minus digni habeant postremas hastas post tergum Celebrantis. Deinde si via erit longior, præsertim in hac Processione SS. Corporis Christi, distribuendum erit onus ferendi hastas prædictas cæteris Civibus, & Nobilibus Civitatis, seu Officialibus, vel Soldaticis, pro locorum consuetudine, judicio Episcopi moderanda, ubi opus videbitur, ne rixæ, aut contentiones oriantur. Ceremoniale Episc. *lib. 1. cap. 14. §. 2.*

Quòd si inter Digniores, & illustriores plures essent, qui de æquali gradu, aut præminetia contenderent, ad eò ut omnibus his primo loco hasta Baldacchini assignari nequirent, relinquuntur iis ultimus locus, id est ubi Processio jam pervenit ad Ecclesiam, ad quam dirigitur; talis enim locus reputatur primo æqualis. Ceremoniale Episc. *suprà §. 3.*

Primo tamen loco Sacerdotes digniores de Capitulo, sive sint Dignitates, sive Canonici, sive Beneficiati, aut Mansionarii digniores (ut supra notatum est) parati cum Pluvialibus albis juxta consuetudinem Ecclesie, deferant Baldacchini hastas, quas portabunt per totam Ecclesiam, & ad Ecclesiam jam cum pervenerint, in laicorum manibus eas relinquunt, qui primo loco Barones, & Nobiliores, seu Magistratus esse debent, deinde alii, ut supra dictum est. Ipsi vero Beneficiati ibunt ad locum suum, id est ante Canonicos paratos. Ex Ceremon. Episc. *part. 4. lib. 2. cap. 33. §. 21.*

Si adsint Prælati in hac Processione, & Nobiles Laici, incedunt post Celebrantem, & si velint, faces deferunt, ut decet. Continuatè, uniformiter, & sine ulla interruptione omnes incedant, ita ut non sistant se Clerici, nisi necessitas id postulet; & si contingat, eos transire ante Sanctissimum Sacramentum, quod forè deferretur ab aliis, non

non propterea debent fe firmare. Si item accidat, ut Celebrans per aliquos gradus afcendat, aut descendat, Ceremoniarus, aut alias, Alba extremitates, & vestes interiores Celebrantis elevet. Advertant autem, quod Dignitates, Canonici, teu Sacerdotes, qui posteriores sunt, cavere debent, ne nimium fe elongent à Sanctiffimo Sacramento. Bauldry *part. 4. cap. 16. art. 3. num. 20. & 21.*

XVI. Gavant, pag. 215. col. 2. eodem n. 6. *De circulo, & via procedendi, &c.*) Nihil addendum est, nisi quod modus procedendi, vel à prædicto latere Evangelii, ad latus Epistolæ, si id patiatur locorum situs, videtur conformis Pontificali Romano, in quo præscribitur, ut in dedicatione Ecclesiæ Processiones sic inchoentur.

Si longior fit Processio, potest Celebrans in aliqua Ecclesia, & super illius Altare, deponere Sanctiffimum Sacramento super Corporale in eo præparatum, & aliquantulum emicere, quod tamen non passim in singulis Ecclesiis, vel ad singula Altaria, quæ forsitan per viam constructa, & ornata repertiuntur, faciendum est, sed semel tantum, & iterum, arbitrio Celebrantis. Ceremoniale Episc. *lib. 2. cap. 33. §. 22.* frequentes enim Stationes videntur importunæ, & sæpe Processionis ordinem pervertunt. Bauldry *suprà n. 23.*

Cum igitur Celebrans pervenerit ad locum Stationis ante Altare, Diaconus genuflexus cum debita reverentia accipit ab ipso Celebrante stante Tabernaculum Sanctiffimi Sacramenti, seu Ostensorium; Celebrans verò, statim ut in ejus manibus illud repositum, & priusquam Diaconus ad Altare cum Ostensorio se vertat, genuflectit. Reposito deinde Sanctiffimo Sacramento in medio Altaris super Corporale, Diaconus, facta prius genuflexione unico genu Sacramento, ut facilius surgere possit, revertitur ad dexteram Celebrantis, qui, deposito velo humerali, cum Cantores in cantu pausato, & de-

voto, cantabunt Versiculum: *Tantum ergo Sacramentum &c.* surgit (sicuti & Subdiaconus) & tunc ministrante de more Diacono, imponit Incensum in Thuribulum, deinde suis cum Ministris genuflectit; & incensat Sanctiffimum Sacramento, eodem Ritu, quo initio Processionis, Nicolaus de Bralion *suprà num. 3.*

Quo facto, duo Cantores, genuflexi ante Sanctiffimum Sacramento, cantabunt Versiculum: *Panem de Calo, &c.* & responso à Choro: *Omne Delectamentum &c.* Celebrans surgens, ex Libro, quem Diaconus, & Subdiaconus genuflexi hinc inde sustinebunt, cantabit, præmissis *Dominus vobiscum*, Orationem: *Deus qui nobis sub Sacramento &c.* cum brevi conclusione: *Qui vivis, & regnas per omnia secula seculorum.* Ceremoniale Episc. *suprà §. 27.* & Rituale Romanum *de Processione in Feflo Corporis Chrifti.*

Cantata Oratione, Celebrans genuflectit, & statim, ut initio Processionis, per Magistrum Ceremoniarum imponetur super humeros ejus iterum velum humerale, ut *suprà* adnotatum est, & interim Diaconus accedit ad Altare, facta genuflexione unico genu Sanctiffimo Sacramento, capit Ostensorium, & stans illud reponit in manibus Celebrantis sub velo positus, ac statim genuflectit, ut initio Processionis. Celebrans verò illud accipit genuflexus cum debita reverentia, tum surgit cum Ministris, & continuatur Processio, & similiter cantus eorum, quæ prius cantabantur, à loco, in quo intermissa fueret. Ex Nicolao de Bralion *suprà n. 6.*

Dum fit Processio, semper pullantur Campanæ Ecclesiæ principalis, & aliarum, ante quas transitur. Bauld. *sup. n. 24.*

XVII. Gavant, pag. 215. col. 2. num. 7. *In fine Processionis, &c.*) Expleto gyro Processionis, omnes Religiosorum Ordines, ad eandem Ecclesiam, à qua Processio discessit, reversi, ut patet ex Decretis à nobis *suprà* datis, ac in ea manentes, benedictionem expectabunt, nec prius discedant.

R r r 3

Subdia-

Subdiaconus deponit Crucem in loco decenti, hoc est in cornu Epistolæ prope credentiam, tum etiam ipse in suo loco genuflectit, usque ad benedictionem postea dandam. Bauldry *suprà* n. 25.

Item dum prædicta Processio erit in fine prope eandem Ecclesiam, à qua discessit, ante ejusdem Ecclesiæ fores, iterum Nobiliores Laici, vel alii Nobilitate eisdem æquales, Hastas Baldacchini capient, & Celebrans sub Baldacchino ibit usque ad Cancellos, vel Presbyterium, vel ad gradus Altaris, juxta Ecclesiæ Structuram, aut situationem. Ceremon. Episc. §. 23. Postquam Celebrans ad supremum Altaris gradum pervenerit, Ceremon. Episc. *suprà* §. 24. hoc est ad secundum gradum prope suppedaneum, Turrinus *suprà* §. *Cum pervenerit*. Bauldry *suprà* num. 29. (amotò Baldacchino, prompta sit Umbella supra caput Celebrantis elevanda, usquedum pervenerit ad supradictum secundum Altaris gradum, ut *suprà* in initio Processionis adnotavimus cum Baruffaldo ibidem citato) atque ibidem stans, deponit Ostensorium cum Sanctissimo Sacramento in manibus Diaconi genuflexi in plano suppedanei ad Cornu Epistolæ, quasi vertentis renes eidem cornu, & hic cum debita reverentia accipiet de manu ipsius Celebrantis, ut *suprà* stantis, Sanctissimum Sacramentum. Deinde idem Diaconus sargens reverenter Ostensorium collocat in medio Corporalis extensi super Altare, cavendo ne omnino renes vertat Celebranti. Advertere pariter debet, ne statim Sacramentum ponat super Altare, sed tantillum expectare, ut Celebrans utroque genu flexo illud reverenter adoret. Castaldus in *Praxi Cerem.* lib. 2. sect. 10. cap. 2. n. 8. Baruffaldus *suprà* §. 5. n. 64. Sic autem illud ponit, ut Imago Christi in Hostia Sacra expressa Populum respiciat. Bauldry *suprà* §. 29. Interim Cantores in cantu paulato, & devoto, incipient *Y. Tantum ergo Sacramentum &c.* Ceremon. Episc. *suprà* §. 25.

Celebrans adorato Sanctissimo Sacramento, ut *suprà*, descendit ad infimum Altaris gradum cum Subdiacono, & remoto ab eo velo humerali per Ceremoniarium, genuflectit in eodem infimo gradu. Ceremon. Episc. *suprà* §. 26. & cum ipso genuflectit etiam Subdiaconus à sinistris in dicto gradu.

Hic nihil aliud addendum videtur, nisi quòd iste gradus Altaris, in quo Celebrans genuflectere debet, & subinde incensationem facere, diversimodè à Scriptoribus intelligitur. Volunt enim alii, quòd sit gradus primus, & nomine primi gradus intelligunt gradum supremum, & explicat Sarnellius lib. 3. epist. 26. Alii verò intelligunt nomine primi gradus, gradum infimum Altaris, & sustinent quòd hæc incensatio debeat fieri super dicto gradu infimo, quæ quidem opinio colligi potest ex Ceremon. Episcop. lib. enim 2. cap. 33. §. 26. expressè tradit: quòd in ritu Processionis ad Ecclesiam, Episcopus, deposito velo, genuflectet super pulvinum infimo gradu Altaris; Ubi mox erectus imponet incensum in altero ex duobus Thuribulis, & iterum genuflexus, Sanctissimum Sacramentum triplici ductu, prout fecerat in principio, thurificabit. Rursus idem pariter docet, loquendo de hac Thurificatione, Castaldus lib. 2. sect. 9. cap. 2. n. 8. & 9. Huic sententiæ adstipulatur etiam Turrinus *part. 3. sect. 2. cap. 2. §. Cum pervenerint*, ubi ait: quòd Sacerdos cum Subdiacono descendit ad infimum gradum Altaris, ubi etiam genuflectit, & imposito thure stando, iterum genuflectit, & incensat Sacramentum. Denique hæc est praxis omnium Basilicarum, & Ecclesiarum Urbis, & opinio omnium Magistrorum in Sacris Ritibus. Sarnellius tamen *cit. Epist. 26.* in qua proposito sibi hoc dubio: *Utrum Sacerdos debeat incensare Sacramentum super primo gradu Altaris?* postquam explicavit, quid veniat nomine primi gradus Altaris, utrum infimus, vel supremus, adhaeret tandem huic communi sententiæ, & docet, quòd quando incensatio Sacramenti fit

fit extra Miffam, ficur efl hęc, de qua loquimur, tunc procul dubio debeat hęc fieri à Sacerdote genuflexo fuper infimo Altaris gradu; Sed quando occurrit incenfare Sacramentum intra Miffam Sollemnem celebratam coram eodem Sacramento expofito, tunc inhzrendo noflro Gavanto *part. 2. tit. 14. n. 6. & n. 12.* tenet cum ipfo, Sacramentum incenfari debere à Celebrante fuper altiore Altaris gradum cum Ministris genuflexo, ut fit magis expeditus idem Celebrans ad cęteras funćiones ejusdem Miffę peragendas; ficur in eadem Miffa, pręter primam, & ultimam genuflexionem, quę fiunt utroque genu in plano cappella, cęteras genuflexiones fiunt à Celebrante, & Ministris Sacris, etiam coram Sanctiffimo Sacramento expofito, unico tantum genu, ut expeditiores fiunt, ut docet idem Gavantus *loc. cit. num. 5.*

Depofito igitur Sanctiffimo Sacramento à Diacono fuper Altare in medio Corporalis, genufleclit de more unico genu, & accedit erectus ad dexteram Celebrantis genuflexi fuper infimo Altaris gradu, ut mox innuimus. Mox Celebrans cum Subdiacono furgit, & imponit Incenfum in altero ex duobus Thuribulis (miniftrante Navicula Diacono) fine benedictione, & ofculis, ut *fu- pra*, & iterum cum Ministris genuflexus in infimo Altaris gradu, Sanctiffimum Sacramentum triplici ductu, prout fecerat initio Proceffionis, thurificabit, ut mox diximus.

Supradictus igitur modus incenfandi Sanctiffimum Sacramentum in infimo Altaris gradu, fervandus efl etiam in quavis alia funćione, peragenda coram Sanctiffimo Sacramento publicę adorationi expofito, pręfertim quando hęc incenfatio fit extra Miffam. Immo ex Nicolao de Bralio *part. 3. cap. 3. n. 8. & cap. 17. n. 2.* nec non *cap. 18. n. 7.* ac denique *cap. 19. n. 4.* ficur etiam ex praxi Ecclefie Parifienfis eruitur, quod prædictus Ritus incenfandi Sacramentum à Sacerdote genuflexo in infimo Altaris gradu, quando

eft expofitum publicę adorationi, fit fervandus etiam intra Miffam Sollemnem, coram eodem Sanctiffimo Sacramento celebratam. In Ceremon. enim prædictę Parifienfis Ecclefie *part. 1. art. 4.* in quo agitur de thurificatione Sanctiffimi Sacramenti in Altari expofiti; hęc leguntur — *In Miffa Altare femper thurificari debet ante Introitum, & pofl Oblationem Hoftie, & Calicis, ante Introitum quidem hoc modo: Celebrans, facta confeffione, afcendit ad Altare, illud ofculatur, genufleclit, feclit tantillum verfus cornu Evangelii (ne fit directę ante SS. Sacramentum) quafi convertens faciem ad cornu Epiftolę, ibi benedicit de more incenfum, Diacono miniftrante Navicula fine ofculis impofitque, ac benedictio Thure, genufleclit in medio, & ftatim descendit cum Ministris in planum, advertens ne terga verfat Sacramento, & ibi in ora infimi gradus genuflexus, accipit à Diacono Thuribulum, & ftatim Sanctiffimum Sacramentum triplici ductu incenfat.* Et *num. 5.* in eodem Ceremoniali habetur defcriptus fimilis Ritus incenfandi Sacramentum, fervandus à Sacerdote genuflexo in ora infimi gradus, poftquam more folito thurificavit oblata. Verum quia praxis Basilicarum Urbis efl, quod in Miffis Sollemnibus coram Sanctiffimo Sacramento celebratis, Celebrans ftans fuper Suppedaneum Altaris, poftquam impofuerit Incenfum in Thuribulo, abfque alia genuflexione, descendat cum Ministris ufque ad fecundum gradum ejusdem Altaris, tunc genuflexus cum eisdem in Suppedaneo, eodem in loco triplici ductu thurificet, ut *fu- pra*, Sanctiffimum Sacramentum, ided etiam hic Ritus prædictarum Basilicarum Urbis, à nobis non improbat, fed hunc quoque decenter fervari poffe cenfemus in omnibus Ecclefiis.

XVIII. Gavant, pag. 215. col. 2. eodem n. 7. *Cantante interim Clero genuflexo, ante, & circum Altare, duodecim &c.* Dum incenfatur Sacramentum, Clerus genuflexus cantare debet duodecim &c. excerptos ex Hymno *Pange lingua &c.* nempe *Tantum ergo &c.*

Immo

Immo Instructio Clementina supra à nobis data docet, quòd in repositione Sanctissimi Sacramenti, Celebrans, non nisi ad *ψ. Genitori, Genitoque*, se erigat cum Ministris, & imponat Incensum in Thuribulum, quibus Versibus terminatis, & terminata incensatione, duo Cantores cantabunt Versiculum: *Panem de Cælo &c.* cui in tota hæc Octava, sicut etiam toto tempore Paschali, additur *Alleluja*. Ita declaravit S. R. C. 10. Januarii 1705. & habetur in dicta Instructio Clementis PP. XI. sæpius à nobis allegata. In aliquibus Ecclesiis dicitur *ψ. Panem de Cælo &c.* intonari solet à Diacono, & Subdiacono, sed secundum Rituale Romanum intonandus est à Clericis duobus, & sive ipsum cantent Musici, sive Ministri Sacri, aut duo Clerici, semper debent esse genuflexi, nunquam verò erecti. A Porta *Append. 2. De Ven. Expos. num. 5.* Bauldry *suprà n. 32.* Baruffaldus *suprà §. 6. n. 70. & 71.*

XIX. Gavant. pag. 215. col. 2. eodem n. 7. *Es à Celebrante stante, &c.*) Dicto versiculo, & alio pariter, nimirum: *Omne delementum, &c.* à toto Clero cantato, Celebrans surgit (& erectus absque genuflexione, juxta instructionem supracitatam) ex libro, quem Ministri Sacri genuflexi hinc inde sustinebunt, cantabit (sine *ψ. Dominus vobiscum*) Orationem: *Deus, qui nobis sub Sacramento, &c.* Cerem. Episc. *suprà §. 27.* in cujus fine dicitur tantam brevis conclusio: *Qui vivis, & regnas per omnia secula seculorum,* & non adhibetur longior, quia tantum additur ad Missam, & ad Horas. Quò verò ad versiculum: *Dominus vobiscum*, qui in primis Ritualibus adnotatur (sicut & cum ipsis, necnon cum Gavanto ferè omnes Rubricarum intérpretes docent) per multos Annos in usu fuit, sed Cerem. Episc. *suprà*, nullam de tali versiculo facit ibi mentionem. Sacra verò Rituum Congregatio allegata in eadem Instructio Clementina *num. 21.* expressè declaravit, quòd omisso versiculo *Dominus*

vobiscum, Sacerdos erectus debeat cantare Orationem, &c. Baruffaldus *suprà §. 6. n. 74.* censet idèd in tali circumstantia omitti *Dominus vobiscum*, quia frustra diceretur, quòd Dominus sit cum adstantibus, cum de facto adsit in SS. Sacramento coram illis. Verùm quia, quando sit expositio SS. Sacramenti, in eadem Instructio Clementina n. 16. præscribitur, quòd ad Orationem *Deus, qui nobis sub Sacramento, &c.* præmitti debeat à Sacerdote versiculum *Dominus vobiscum*, etiam si Dominus adsit tunc in SS. Sacramento; idcirco ratio adducta à Baruffaldo non suffragatur, nec sufficit pro assignanda causa omissionis talis versiculi, quando reponendum est SS. Sacramentum; quapropter potius dicrem, idèd omittendum esse talem versiculum in repositione SS. Sacramenti, quia Sacerdos debet statim dare benedictionem Populo adstanti cum SS. Sacramento, omittit igitur verba illa, quia cum facto ipso debet elargiri benedictionem, & deprecari, quòd Dominus sit cum adstantibus.

XX. Gavant. pag. 215. col. 2. eodem n. 7. *Ascendit ad Altare, &c.*) Finita Oratione, & responso à Choro *Amen*, Celebrans genuflectens in supradicto infimo gradu Altaris, accipit super humeros velum oblongum, seu humerale (ministerio Ceremoniarum) deinde ascendit ad Altare, ibique genuflectit unico genu (ut facilius, & commodius surgat) SS. Sacramento, & absque alterius ministerio accipit velatis manibus, ut *suprà*, Ostensorium.

XXI. Gavant. pag. 215. col. 2. eodem n. 7. *Benedicti cum eo Populum, &c.*) Et verrens se ad Populum, & latus suum dexterum, ut ad *Dominus vobiscum*, tenens manu dextera nodum, & sinistra pedem Ostensorii ante pectus, cum ipso benedicit Populum semel tantum hoc Ritum. Tenens igitur Tabernaculum, seu Ostensorium ante pectus, ut *suprà*, tum elevans illud decente mora, non super caput (ut multi ineptè faciunt) sed tantum

tantum usque ad oculos, & eodem modo illud demittit infra pectus, mox iterum re-
 cit illud attollit usque ad pectus, & deinde
 ad sinistram humerum ducit (corpus non
 movens, ex Bralione cianando) & reducit ad
 dexteram, & rursus ante pectus reducit, ibi-
 que aliquantulum sistit, quasi perfecta ad om-
 nes Mundi partes Cruce. Tunc gyrum per-
 ciciens, ut infra, se converteret ad Altare, &
 collocabit super eodem Ostensorium Fagio-
 lin suo Calendario perpetuo, & Adnot. ad
 Mensum Junii pag. mibi 210. Bauldry supra
 n. 34. Tonellius lib. 3. cap. 2. §. 3. de rapist.
 SS. Sacramenti n. 8. Nicolaus de Bralione su-
 pra part. 3. cap. 18. n. 7. Turrinus supra, Ba-
 ruffildus supra §. 7. n. 80. Bongiovan. lib. 5.
 cap. 14. Morauus Christiani sect. 1. cap. 7.
 n. 10. Polacci part. 2. tit. 13. n. 10. & Ce-
 rem. Monast. lib. 4. cap. 14. n. 18. in quo be-
 ne prescribitur, quod Sacerdos post breuem
 predictam morulam, non versus cornu Epi-
 stola, ut tenet Fagioli supra, sed versus cor-
 nu Evangelii debet se convertere ad Altare, ut
 faciat circulum perfectum. Hic Ritus dan-
 di benedictionem cum Sacramento, quam-
 vis prescribitur a predictis, & ab aliis Aucto-
 ribus, & deducatur in praxi in nonnullis Ec-
 clesiis, presertim Regularium. nihilominus
 communis usus Ecclesiarum Urbis est, ut
 postquam Sacerdos reduxit Ostensorium ad
 latus dexterum, non debeat rursus ante pectus
 reducere, sed statim ad cornu Evangelii se
 convertere, & ita perficere circulum, sicut
 cum dicit *Orate fratres*. Uterque huiusmodi
 Ritus benedicendi Populum cum SS. Sacra-
 mento approbatus fuit a S. R. C. quæ cum
 fuerit interrogata pro parte Petri Pellicionii
 Canonici Eccl. Cathed. Collensis, an in be-
 nedicendo Populo cum SS. Sacramento sit ser-
 vandus primus ex dictis Ritibus? Prædicta
 S. C. sub die 25. Martii 1676. respondit,
 posse observari supradictum modum, quem
 tradit Bauldry part. 4. cap. 16. artic. 3. n. 34.
 finitur, servand. in esse modum dispositum
 Gavant. Rubr. Miss.

in Ceremoniali Episcoporum lib. 2. cap. 23.
 ubi requiritur tantummodo, ut cum eodem
 Sacramento Celebrans producat signum Cru-
 cis super Populum; hoc Decretum datur per
 extensum in nostra Appendice.

XXII. Gavant. pag. 215. col. 2. eodem n. 7.
Nihil dicem &c.) Dum Celebrans benedicit
 Populum, nihil prorsus dicit, quia propriè
 Celebrans non est ille, qui benedicit Popu-
 lum, sed Sacramentum. Baruffaldus supra
 n. 78. Musici quoque, & Cantores silere
 debent dum datur benedictio, possunt tam-
 en pulsari Organa suavi sono, & gravi, sic-
 ut sit ad elevationem Sacramenti. Diaconus
 autem, & Subdiaconus, sive alii, hinc
 inde genuflexi (hoc est in ora suppedanei) &
 inclinati facie versa ad SS. Sacramentum,
 elevant partes anteriores Pluvialis, dum
 Celebrans benedicit Populum, Bauldry supra
 num. 35. Tonellius supra n. 9. Gerlacus Vini-
 tor part. 4. tit. 7. de Process. SS. Sacramenti
 n. 7.

XXIII. Gavant. pag. 215. col. 2. eodem
 n. 7. *In modum Crucis semel, &c.*) Cele-
 brans qui benedicit Populum eo Ritu, quo
 supra in modum Crucis, si sit Sacerdos sim-
 plex, semel tantum benedicere, & unam
 tantum Crucem efformare debet, ad distin-
 ctionem Episcopi, qui per tres vices facit si-
 gnum Crucis super Populum; ita Cerem.
 Episc. supra, Castaldus lib. 2. sect. 10 cap. 3.
 num. 10. Baruffaldus supra §. 7. num. 76.

XXIV. Gavant. pag. 215. col. 2. n. 8. *Tum
 genuflexione facta, &c.*) Data benedictione,
 & deposito SS. Sacramento à Celebrante su-
 per Altare, ipse statim facta genuflexione,
 descendit cum Subdiacono ad infimum Alta-
 ris gradum, ubi iterum cum eodem genufle-
 xus manet, & per Ceremoniarium, vel per
 eundem Subdiaconum, ut ait Gavantus, a-
 moto velo ab ejusdem humeris, Diaconus
 interim remanens in suppedaneo Altaris, re-
 ponit SS. Sacramentum in Tabernaculo, fa-
 ctis antè, & post debitis genuflexionibus.

XXV. Gavant, pag. 215. col. 2. eodem n. 8. *Vel in locum altiorem, &c.*) Si alicubi sit consuetudo exponendi SS. Sacramentum, ut hoc die colatur à Populo, tunc Diaconus, si opus sit, scabelum ante Altare positum ascendit, ut reponat SS. Sacramentum in loco eminenti super Altare preparato, ubi debet esse Corporale, aut Palla substrata; tum facta genuflexione, descendet Diaconus, & se collocabit ad dexteram Celebrantis, & cum eo genuflexus orabit paulisper, postea, surgente Celebrante, surgent omnes, & facta genuflexione, hoc est, utroque genu in plana terra, & profunda capitis inclinatione, recedent in Sacristiam debito ordine, nimiram præcedentibus Ceroferariis cum Subdiacono, Cruciferario, & cæteris sequentibus, ibique extinguuntur cerei; & omnes, depositis Paramentis, statim in albis revertentur, illi qui sunt de Choro, ad Chorum ipsum, ut ibi cantent Sextam, & Nonam nudo capite, omnibus stantibus, & non sedentibus; ex Bauldry *suprà n. 41.* nisi tamen, ob longiorem Processionis viam, horarum ordo esset immutandus.

At si SS. Sacramentum includatur in Tabernaculo, Celebrans, & Ministri, eo incluso, facta genuflexione Sacramento unico genu, acceptis deinde de more birretis, tegunt capita sua ante Altare, & recedunt in Sacristiam, sed antequam recedant ab Altari, quia Sacramentum est jam inclusum, omnes extinguunt candelas, non verò statim post datam benedictionem. Bauldry *suprà num. 40.* & deinde dicuntur in Choro Sexta, & Nona, ut *suprà* innuimus.

XXVI. Gavant, pag. 216. col. 1. n. 9. *Parietes viarum ornari debent, &c.*) Circa vias, per quas est transeandum, nulla limitatur pompa, idè eadem debent sumò mane benè mundari, & floribus, frondibusque arborum virentibus ornari, juxta locorum consuetudines, Arcus, quos vocant triumphales, si locis congruis aptè disponantur, cum versibus, em-

blematis, & mysticis figuris, erit admodum laudabile. Bauldry *part 4. cap. 16. art. 2. num. 2.* Biflus *lit. V. n. 42.* Possunt etiam per vias erigi aliquot Altaria, super que aliquando collocari possit Sacramentum, ut etiam *suprà* innuimus, ut Sacerdos, qui illud deferret, si velit, aliquantulum possit proficere; & in illis Altaribus sint Corporalia, nisi bursa cum Corporali in Processione ab aliquo Acolyitho deferatur; non est tamen necesse, quòd prædicta Altaria habeant petram sacram, quia in iis non est celebranda Missa; ea quæ in hac Processione prohibita sunt, jam patent, & ex iis quæ *suprà* diximus, & ex Decretis S. C. quæ *suprà* dedimus, advertendo quòd omnes debent inhærere dictis Decretis, & sanctionibus Synodalibus ab Ordinario loci factis, & publicatis per aliquot dies ante Processionem, ut moris est; Baroffoldus *suprà § 1. ad 22.* usque; qui plura alia scire desiderat circa eruditionem, & Ritum hæcæ sollemnis Processionis, legere poterit ea quæ tradit Jacobus Eveillon in singulari libro quem inscripsit *de Processionibus Ecclesiasticis cap. 25.* ubi disserit eruditè de Processione Corporis Christi.

XXVII. Gavant pag. 216. col. 1. n. 10. *Ardebunt candelæ, &c.*) Jam *suprà* satis indicavimus, quòd omnes, qui huic Processioni interfunt, debent cum candelis accensis permanere in Ecclesia usque ad datam benedictionem inclusivè.

XXVIII. Gavant, pag. 216. col. 1. n. 11. *Si cantantur Vesperæ coram Sacramento in Altari expositis, &c.*) Conveniens esset, ut ob reverentiam tanti Sacramenti, tam Episcopus, si adsit, quàm Canonici, & omnes prælati, & in Choro assistentes, durante Officio, starent semper capite detecto, & nunquam sederent. Quòd si hoc ob longitudinem Officii præstare non poterunt, non mittant saltem in signum reverentiæ, detecto capite, existente S. Sacramento su-

per Altare, Divinis Officiis affiftere. Idem & etiam ad Miffam. Cerem. Epifc. *fu-
pra* faciendum eft ad omnes Horas Canonicas, §. 33. Bauldry *fu-
pra* art. 6. n. 1.

De Ritu exponendi Sanctiffimum Sacramentum in Feflo Corporis Chrifti. §. IV.

Si ante Vefperas hujus diei SS. Sacramen-
tum non fit expofitum, Celebrans, antequam
inchoentur, Amictu, Alba, Stola paratus,
& Pluviali, cum duobus affiftentibus, Cot-
ta & Pluviali indutus, vel faltem fola Cotta,
fed fine Stola (quæ tamen, quando, & à quo
fit adhibenda, dicemus infra) procedit ad
Altare, præcedente omnes Thuriferario cum
Thuribulo non fumigante, & Ceroferariis,
necnon poft eos fequentibus quatuor Cleri-
cis deferentibus intortitia accenfa juxta lau-
dabilem praxim aliquarum Ecclefiarum.
Cum pervenerint ante infimum Altaris gra-
dum Celebrans, & Affiftentes, birreta Mi-
niftro, feu Ceremoniario tradunt, qui de-
ponit illa in loco congruo, quia ad Vefpe-
ras ufui non erunt, & facta genuflexione
unico genu in plano fole ob reverentiam SS.
Corporis Chrifti, ex Cerem. Epifc. *lib. 1.
cap. 1 §. 5.* (& non fuper infimum gradum
Altaris, ut docent Bauldry *fu-
pra* n. 5 Hippo-
lytus à Portu in *Appendice prima de privata
Fev. expofit. n. 4.*) Deinde Celebrans furgens
cum Affiftentibus paratis, genuflectet poftèa
in infimo Altaris gradu, & aliquantulum cum
ipsis orabit. Mox primus Affiftens ad Altare
afcendens, Corfctus *1. part. 2. cap. 10. n.
20.* cum debitis genuflexionibus, hoc eft, uni-
co genu, aperit oftium Tabernaculi, &
facta genuflexione ut *fu-
pra*, & ftatim prælau-
datus primus Affiftens descendit ad dexte-
ram Celebrantis, ubi miniftrat de more ei
fine osculis Naviculam, de qua ponit thus
in Thuribulo sine benedictione, & ftans hic
genuflexus fuper infimum Altaris gradum,
Sacramentum incenfat triplici ductu, facta
cum Affiftentibus (qui etiam elevant fimbrias
Pluvialis Celebrantis) profunda reve-

rentia ante, & poft incenfationem. Biffus
lit. E. n. 232. §. 2. Interim pullantur Or-
gana, ceffante Campanarum fono, deinde
reddito Thuribulo Affiftenti primo, qui il-
lud reddit Thuriferario, & ipfe primus Affi-
stens iterum afcendit ad Altare, genuflectit
unico genu, ut citius furgat, & collocat SS.
Sacramentum in loco eminenti fuper Corpo-
rale, aut Pallam ibi fubftatam. Bauldry
*fu-
pra*; Ceroferarii autem, vel relinquunt
candelabra fuper Abacum, vel comitantur
Celebrantem, qui debet in Choro juxta mo-
rem confuetum celebrare Vefperas.

Aliqui præfcribunt, ut primus Affiftens
aperto oftio Tabernaculi, ftatim facta ge-
nuflexione, Ofteforium extrahat, atque in
medio Altaris fuper Corporale reverenter
collocet, & tunc facta demum genuflexione
defcendat ad dexteram Celebrantis, ac per-
agat, ut *fu-
pra*, ea omnia, quæ diximus
ufque ad trinam incenfationem includiv. A-
lii denique funt in fententia, quod extractum
Ofteforium è Tabernaculo, antequam in-
cenfetur, collocetur à primo Affiftente in fuo
loco eminenti, præparato fub parvo Baldac-
chino, & hoc factò, dictus Affiftens defcen-
dat ad dexteram Celebrantis, qui furgens im-
ponat thus in Thuribulum sine benedictione,
& ftatim accipiens Thuribulum dictum à pri-
mo Affiftente sine osculis, tunc incenfat tripli-
ci ductu Sacramentum, Caput profunde in-
clinans ante, & poft incenfationem, qua
peracta, reliqua fiant ut *fu-
pra*, quæ quidem
ultima fententia, eft illa, quæ in Ecclefiis Ur-
bis hodie prævalet omnibus aliis fupradictis.

Authores primæ fententiæ adducunt Tex-
tus Ceremonialis Epifcop. *lib. 2. cap. 25.
§. 31. & cap. 26. §. 14.* ubi in pari cafu

præcipitur, ut Episcopus incenset Sanctissimum Sacramentum in Capsula aperta, antequam inde extrahatur, & tradatur Episcopo, & idem Missale ordinat Feria VI. in Parasceve, & idcirco Bauldry *suprà*, censet incensandum esse Sacramentum, dum adhuc est in Tabernaculo majori, statim ut à primo Assistente apertum fuerit dicti Tabernaculi Ostiolum; sed auctoritates, & exempla eruta à Ceremoniali Episc. *locis suprà*. mihi videntur parùm suffragari posse huic opinioni, quia Feria VI. in Parasceve ideò statim ac est aperta capsula, incensatur Sacramentum, quia in illa die Sacramentum ibidem collocatum consideratur, tanquam in suo Throno, & asservatur cum magna pompa, præsertim Candelarum, & Lampadarum, unde optimè præscribitur, quòd statim ac Capsula aperitur, & conspicuus omnibus redditur Calix, in quo Hostia Sacrosancta servatur, debeat incensari. At in casu nostro, Sacramentum in Tabernaculo clausum, non censetur in suo Throno, & ideò melius videtur incensandum esse, vel postquam fuerit extractum Ostensorium, & positum super Altare, & ab omnibus videtur, vel etiam quando idem Ostensorium positum fuerit in loco eminenti præparato, & sub suo Baldacchino, tanquam in suo Throno positum.

Incensato Sanctissimo Sacramento, ut *suprà*, & collocato in loco eminenti, non debet amplius incensari, sed facta ab omnibus genuflexione utroque genu in plano Cappellæ, & etiam profunda inclinatione, debet Celebrans à suis Assistentibus comitatus procedere debito ordine ad scamnum in cornu Epistolæ præparatum, vel Stallum, seu primam Sedem Chori, vel Assistentes parati, stantes ante ipsum in plano, ut mos est, ibidem cantare sollempniter Vesperas, omnibus stantibus detecto capite.

Ad Canticum *Magnificat*, Celebrans accedens cum suis Assistentibus, & aliis, de-

recto capite, & facta ab omnibus genuflexione utroque genu in plano, ante inferiorem Altaris gradum, ascendit ad illud cum duobus tantum Assistentibus paratis, (stantibus aliis ante inferiorem gradum) & facta iterum cum ipsis Assistentibus genuflexione unico genu, ut facilius, & commodius surgant, ut colligitur ex Bisso *lit. M. n. 2. 2. §. 1.* sicut etiam ex Bauldry *part. 3. cap. 17. n. 5.* (quod semper est observandum, dum sunt apud Altare, non verò in accessu, & recessu ab eodem Altari, quia tunc utroque genu in plano genuflectere debent, addita etiam profunda Capitis inclinatione, quæ inclinatio omittitur in genuflexione, quæ fit unico genu, Ceremon. Missæ Privatæ, *coram Sanctissimo Sacramento Expositio cap. 12.* Bissus *suprà*, & *tom. 2. lit. R. n. 82.*) dictum Altare etiam osculatur Celebrans in medio, deinde retrocedit aliquantulum in cornu fere Evangelii, tum ministrante primo Assistente, si absit, alioquin Thuriferario, sine osculis Celebrans stans imponit, & benedicit thus de more, sed sine osculis, quia est coram Sanctissimo Sacramento, cum benedictione tamen, quia incensare debet, non solum Sacramentum, sed etiam Altare. Hæc regula igitur servanda est in Sacramenti incensatione, ut quando cum Altari incensatur, Celebrans benedicat semper Incensum de more; At quando incensatur solum Sacramentum, thus non benedicitur, utrobique verò abstinendum ab osculis tum coelestibus, & thuribuli, tum manus Celebrantis.

Facta denique in medio genuflexione, descendit ad planum Cappellæ, & retrahens se ad cornu Evangelii, ne terga vertat Sacramento; & ante medium Altaris, in medio infimi gradus genuflexus juxta nostram *suprà* expositam sententiam, accipit Thuribulum, & Sanctissimum Sacramentum triplici ductu thurificat, cum profunda inclinatione antè, & post, interposita inter quemlibet ductum aliqua morula; Assistentes interim subrias anteriores Pluvialis

vialis elevabunt, deinde peracta trina incensatione. ascendens ad Altare cum duobus Assistentibus, cum iisdem ibi genuflectit, & ipsum Altare thurificat juxta morem.

Completa Altaris incensatione, & reddito de more in cornu Epistolæ Thuribulo Thuriferario, descendant in planum, Celebrans quasi per latus Evangelii, sicut & secundus Assistens; primus vero Assistens per latus Epistolæ, versa facie quasi ad medium Altaris, ita ut terga non vertant Sanctissimo Sacramento. Bauldy *suprà* n. 2. Tum

facta genuflexione utroque genu in plano ante infimum Altaris gradum, eo ordine, quo venerant, loca sua repetunt, & fit generalis omnium incensatio (incensato prius Celebrante) in Choro, & Ecclesia, prout de more. Turrinus *suprà* §. *Libet hic addere in suis &c.*

Finito Completorio, benedictio Populi cum Sanctissimo Sacramento fit eodem Ritu, quo in fine Processionis, de quo Ritu *suprà* satis locuti sumus. Interim Chorus cantat - *Tantum ergo &c.* & alia de more, ut ibi dictum est.

De Ritu exponendi SS. Sacramentum infra Octavam Corporis Christi, §. V.

XXIX. Quia solitum est, ex Ceremon. Episc. lib. 2. cap. 33. §. 32. juxta laudibilem consuetudinem Ecclesiarum, per hanc totam Octavam Sollemnitatis Corporis Christi exponere Sanctissimum Sacramentum super Altare, dum Vesperæ, & Officia Divina recitantur, ad quæ magna Populi frequentia adesse solet, convenit, ut aliqua de expositione Ostensorii, in quo est Sanctissimum Sacramentum, & ejusdem repositione dicamus.

Igitur ad Vesperas Sollemnitatis Corporis Christi fiant omnia, ut *suprà* dictum est.

Vesperæ verò infra Octavam Corporis Christi sollemniter pariter dicuntur, sed parcius quàm in die Festo, attamen Altare debet decenter ornari candelabris, & aliis, & si non adsint Assistentes Sacri, saltem adsit Sacerdos aliquis, & Ceremoniaris cum Celebrante, qui erit paratus, Amictu, Alba, Stola, & Plaviali coloris respondentis Officio, cujus Vesperæ celebrantur; quamvis Pallium Altaris, in quo est expositum SS. Sacramentum, debeat esse albi coloris. Ad faciendam expositionem SS. Sacramenti ante Vesperas, procedunt ad Altare dictus Celebrans tecto capite, cum aliquo Sacerdote,

Cotta induto, sed sine Stola, de qua tamen infra, & aliquis Ceremoniaris, præcedente Thuriferario, & Ceroferariis, & juxta commendabilem nonnullarum Ecclesiarum morem, sequentibus post Ceroferarios quatuor Clericis, vel saltem duobus, deferentibus intortitia accensa, & cùm pervenerint omnes ante infimum gradum Altaris, facta ab omnibus unico genu genuflexione in plano Cappellæ, & deposito birreto à Celebrante, reliqua peraguntur, sicut *suprà* diximus de expositione faciendâ ante Vesperas sollemnitatis Corporis Christi. Hoc solum tamen notandum superest, quod Sacerdos ille, aut Ceremoniaris, qui assistit Celebranti, non debet adhibere Stolum, nisi quando debet aperire ostium, & pertractare Sanctissimum Sacramentum, seu Ostensorium in aliquo loco collocare, seu è summo Altari demittere. Et statim ut has functiones peregerit, debet Stolum à collo pendentem sibi auferre, & alicui Acolyto custodiendam tradere, vel super brachium suum dexterum eam deponere. Quod Pontificibus stolatis, seu Sacerdotibus, par sit alios quoque stolatos Sacerdotes, seu Diaconos adesse, qui Augustiis. Sacramentum educant è Taberna-

bernaculo, vel suspensum demittant, vel Officia Ecclesiastica celebrantibus dent in manus, docer etiam & eruditè disserit de hoc Ritu Johannes Baptista Thiers in sua Disceptatione de Stola, &c. cap. 28. quæ tamen Stola à prædicto Assistente, seu Ministro non est adhibenda nisi modo supradicto, quem ad praxim deducunt in omnibus ferè Ecclesiis omnes illi, qui accuratè ac Ritus servare student. Aperto igitur Ostiolo Tabernaculi modo supradicto, & educto Ostensorio, cætera peragi debent, præut diximus paulò antè de expositione faciendâ in Festo SS. Corporis Christi.

Facta verò Expositione, & facta in plano ante infimum Altaris gradum genuflexione utroque genu, cum profunda etiam Capitis inclinatione à Celebrante, & cæteris aliis, surgit iterum, & recedit in Chorum nudo

capite, comitantibus eum Ceroferariis, ubi adhuc tenens Pluviale de more, dictis prius secretò: *Pater noster*, & *Ave Maria*, incipit, & prosequitur *Vesperas*, prout fieri solet, & cætera peraguntur, incensando Altare ad *Magnificat*, ut diximus paulò antè de *Vesperis* celebratis in Festo Corporis Christi.

Hic notandum occurrit, quòd ea omnia, quæ supra diximus de Expositione, quæ fit ante *Vesperas*, servanda erunt respectivè in Expositione, quæ fit ante alias Horas *Canonicas*; si tamen fieri d. beat. Expositio immediatè ante *Missam* Sollemnem celebrandam; tunc fiet à Celebrante *Planeta* induto eo colore, qui ad *Missam* talis diei celebrandam congruit, & eidem Sacerdoti assistet *Disconus*, ad peragenda ea omnia, quæ supra dicta sunt.

De SS. Sacramenti Expositione, quacumque alia die, vel extra prædictas circumstantias, faciendâ. §. VI.

XXX. Hucusque egimus de Expositione Sanctissimi Sacramenti, quæ fieri solet infra Octavam Corporis Christi; nunc lubet aliqua tradere circa Ritus, servandos in quacumque alia expositione, aliis diebus faciendâ, ejusdem Sanctissimi Sacramenti. Igitur si exponi debeat Venerabile in Hostia præsanctificata, ut fieri communiter solet, & quæ asservatur in Tabernaculo majori; in Sacristia Clerici induunt *Superpellicea*, nimirum *Thuriferarius*, & *Navicularius* (ubi commode haberi possunt, aliàs solus *Thuriferarius* cum *Navicula*, & *Thuribulo*) deinde alii quatuor, aut saltem duo, qui deferre debent *intortitia* accensa, Sacerdos qui expositionem facere debet, decens est, ut paretur *Amictu*, *Alba*, *Stola*, & *Pluviali* albi coloris, & quòd aliquis alius Sacerdos, sive sit *Sacrista*, sive *Ceremoniarius*, vel alius quicumque *Superpelliceo* indutus ei assistat, qui *Stolam* ad-

hibere debet modo supra à nobis exposito; hora debita, accensis omnibus luminibus ad Altare, ubi fieri debet *expositio*, facta à prædictis omnibus inclinatione profunda *Imagini Sacristiæ* principali, præcedent *Thuriferarius* à dexteris cum *Thuribulo* non fumigante, & *Navicularius* à sinistris, deinde quatuor, vel saltem duo alii Clerici deferentes *fanalia* accensa, post quos *Ceremoniarius*, aut alius Sacerdos *Cotta* indutus, ut supra, & denique alius principalis Sacerdos *Pluviali* indutus, ambo tecto capite, & manibus junctis ante pectus.

Cum pervenerint ante Altare, dicti duo Sacerdotes cedent sua *birreta* *Ceremoniario*, aut alii *Assistenti*, qui ea accipit cum quasi osculis. Tum genuflectunt Sacerdotes unico genu, aliis post eos genu pariter unicum simul *flexentibus* in plano, & omnes orabunt in locis suis aliquantisper, nimirum prin-

principalis Sacerdos, & alius Sacerdos illi assistens, genuflexi in infimo gradu, reliqui verò in plano Cappellæ. Post brevem illam orationem surgit Sacerdos Pluviali indutus, & si non habeat alium Sacerdotem sibi assistentem, ipsimet accedit ad Altare, aperit Tabernaculum, extrahit Ostensorium cum precedente genuflexione unico genu, & ponit super Corporale in Altari preparato. Si autem Hostia consecrata fuerit in Pyxide, eam de Tabernaculo extrahet, ponet super Corporale, aperiet, genuflectet, & Hostiam collocabit in Ostensorio; utrumque claudet, abluet digitos; purificatorio absterget; genuflectet, Pyxidem in Tabernaculo reponet, iterum genuflectet, claudens ostium magni Tabernaculi, & Ostensorium in medio collocabit, ut *suprà*. Tum genuflectens, descendit ad infimum Altaris gradum, & retrahens se aliquantulum in cornu Evangelii, ibique stans, imponet incensum in Thu-

ribulum absque benedictione (vel imponet Incensum in Thuribulo antequam ab Altari descendat, ut *suprà* dictum est) & nihil dicens; deinde in eodem infimo Altaris gradu genuflexus, accipit Thuribulum sine oculis, & ter incensat Sacramentum, profundè se inclinando antè, & post; mox reddito Thuribulo, ascendit ad Altare, genuflectet, & Ostensorium cum Sacramento ponet in suo loco eminentiori, ubi collocato Sacramento, genuflectit, iterum descendit in planum, & facta ab omnibus genuflexione duplici genu, redeunt in Sacristiam.

S aliquis Sacerdos assistat dicto Celebranti, tunc peragentur ab ipso, ea quæ *suprà* exposuimus circa extractionem Hostiæ, vel Pyxidis de Tabernaculo, & collocationem Ostensorii sub Baldacchino. Quo facto, Sacerdos Pluviali indutus, peragit ea omnia, quæ diximus *suprà* circa incensationem Sacramenti.

De Venerabilis Depositione, & modo recondendi SS. Sacramentum. § VII.

XXXI. Paululum ante depositionis tempus; Clerici, & alii in Sacristiam se recipient, ibique resument ea, quæ paulò antè ad expositionem assumpserant, sed præterea requiritur alius Clericus, vel Navicularius, qui deferat velum album oblongum reponendum humeris Sacerdotis, qui Populum cum Sacramento benedicere debet. Aliqui requirunt etiam alium Clericum, qui inserviat de libro, sive Rituali, sive Missali, in quo continentur preces, & Orationes legendæ. Præterea indui debent Superpelliceis quatuor, vel saltem duo, qui deferre debent intorticia accensa, sicut diximus in Expositione SS. Sacramenti. Tum Sacerdos vestit se, ut *suprà*, Amictu, Alba, Cingulo, Stola transversa in modum Crucis, & Pluviali albi coloris; & quia juxta à nobis superius dicta, & juxta sententiam Tonelli *lib. 3. cap. 2. §. 3.*

n. 2. Castaldi lib. 2. sect. 10. cap. 2. n. 25. Bauldry part. 4. cap. 16. art. 3. n. 5 decet ad majorem sollemnitatem, ut alter Sacerdos deponat, & reponat SS. Sacramentum, & assistat primo Sacerdoti, Populum benedicturo, idè hic secundus Sacerdos eodem tempore assumet Superpellicem, non tamen statim assumet Stolam, sed eam adhibebit eo modo, quo *suprà* exposuimus, quia non decet, ut Sacerdos Sacerdotali habitu indutus, qualis est Stola, assistat alteri Sacerdoti. Ita induti procedunt omnes tempore opportuno ad Altare, ubi est expositum SS. Sacramentum; eodem ordine servato, prout fecerunt in expositione, ita tamen ut Clerici de libro, & de velo, si intersint, eant post Clericos intortitorum, & ante Cereomoniarium, sive Sacristam; Sacerdos autem adjutor incedet ante Sacerdotem Pluviali

viali indutum, & ambo tecto capite, & manibus junctis; Atque ac Sacellum ingressi fuerint dicti Sacerdotes, cedunt suum biretum Ceremoniario, vel Sacrista, & ante Altare, tam isti, quam alii, in utrumque genu in plana terra procumbent, & surgentibus Sacerdotibus, surgent omnes, & genuflectent iterum, prout fecerunt in Expositione.

Huc spectat adnotare ea, quae traduntur ab Hippolyto à Portu hoc loco *Append. 2. n. 3.* nimirum quod si depositioni SS. Sacramenti interesset Cardinalis, aut Episcopus Loci, aut Princeps laicus, cui deberetur reverentia; videtur opponi dispositioni Ceremonialis Episcoporum praxis illa, qua post genuflexionem exhibitam Sacramento, Sacerdos, & alii, sese inclinant Cardinali, Episcopo, &c. unde convenientius videtur, quod potius, antequam perveniat ad medium Altari Sacerdos Pluviali indutus, & hic, & reliqui sese inclinent, et praescribi videtur ab eodem Ceremoniali Episc. *lib. 1. cap. 18. num. 13.* Post brevem orationem factam, aut post finem Officiorum, quae forte cantantur in Choro, Sacerdos adjutor, imposita sibi Stola, accedit ad Altare, ubi genuflectit utroque genu, manibus super Altare positis (ad differentiam Diaconi, qui nunquam Altare tangit) faciem convertendo ad cornu Epistolae tantisper, ne terga vertat Sacerdoti principali, inclinatur, & accedens ad medium, ascendit scabellum graduatum, si opus est, ut deponat Venerabile à loco eminentiori super Corporale explicatum in Altari; deinde retrahens se, & genuflectens, & inclinans, ut *suprà*, deposita Stola, vel super brachium suum eam collocando, vel alicui Acolyto eam tradendo, descendit, & pergit ad locum suum, absque eo quod terga Sacramento vertat, per latus suum dexterum.

Tum principalis Sacerdos, dum cantatur *Tantum ergo* à Choro, ad *ŷ. Genitori Genitoque* se erigit cum Sacerdote adjutore,

imponit incensum in Thuribulum absque benedictione, & incensat Sacramentum genuflexus in infimo Altaris gradu, prout diximus *suprà* post Processionem sollemnem in Festo Corporis Christi, Cantores dicant *ŷ. Panem de caelo &c.* cui additur *Alle uja* tempore Paschali solummodo, & in tota Octava Corporis Christi, aliàs non dicitur, ut patet ex Decreto edito die 5. Julii 1698. & dato in nostro Indice sub *num. 523.* Mus celebrans erectus, absque nova genuflexione, ut declaratum est à S. R. C. die 6. Septembris 1698. & habetur in nostro Indice sub *n. 538.* Sacerdote adjutore, vel Ceremoniario librum sustinente (omisso *ŷ. Dominus vobiscum*, ut *suprà* ibidem diximus) cantat Orationem manibus junctis, cum brevi conclusionem, ut diximus, qua finita, genuflexus accipit velum humerale à Ceremoniario, vel à Sacerdote assistente, & solus ascendens ad Altare, factisque debitis genuflexionibus, accipiet in manibus, cooperis dicti veli humeralis extremitatibus, Ostensorium, & dat cum ipso benedictionem Populo, eo modo, quo descripsimus *suprà* post Processionem sollemnem in Festo SS. Corporis Christi, unde recolantur, quae ibi dicta sunt à *n. 18.* usque ad *n. 24.* inclusive. Post benedictionem, reposito super Altare SS. Sacramento, descendit, & amoto velo humerali, genuflexus manet in infimo gradu Altaris; Sacerdos postea adjutor, Stola collo sibi imposita, factis debitis reverentiis, SS. Sacramentum in Tabernaculo majori includit, quo recondito, descendit ante infimum Altaris gradum ad locum suum, & surgentibus cæteris, omnes unicum genu flectentes, ut aliàs, redeunt in Sacristiam ordine quo venerant, sed Sacerdotes regunt capita ante Altare, antequam à Presbyterio discedant. Hucusque dicta sunt ferè omnia certa apud omnes Auctores; solum discrepantia aliqua reperitur circa circumstantiam temporis, in qua debet incensari Sacramentum à

prædicto Sacerdote principali; nos enim docuimus, debere incensari, postquam à Sacerdote adiutore est depositum è loco suo eminenti, & positum super Corporale, in Altari explicatum. Alii verò (& hæc est Praxis Ecclesiarum Urbis) tenent, quòd statim à prædicti Sacerdotes ad Altare pervenerint, facta genuflexione in plana terra utroque genu, surgant, & statim genuflexant super infimo Altaris gradu, ubi præmissa brevi Oratione, iterum surgunt, & ministrante Sacerdote adiutore Naviculam sine osculis, & Thuriferario Thuribulum, Sacerdos principalis imponit thus sine benedictione, & nihil dicens. Imposito verò thure, dictus principalis Sacerdos genuflexus accipit Thuribulum de manu Sacerdotis à dexteris sibi assistentis, & incensat Sacramentum triplici ductu, cum profunda inclinatione antè, & post, Sacerdotibus assistentibus, si sunt duo, vel Ceremoniario cum Sacerdote assistente, si est unus tantum, hinc inde simbrias Pluvialis elevantibus, & cum eo se pariter inclinantibus; interim cantatur *Tantum ergè* Choro, & prædicta incensatio fieri debet juxta superius dicta, dum dicitur *Genui, Genuaque*. Postèa Celebrans, Ritu à nobis supra descripto, dicit Orationem, & thura accipit velum humerale sibi à Ceremoniario, vel ab altero Sacerdote assistente impositum, Sacerdos adiutor, imposita sibi Stola, ascendit ad Altare, & si opus est scabellum graduatum, ut deponat Ostensorium è loco eminenti, ubi est collocatum sub parvo Baldacchino, super Corporale in medio Altaris explicatum. Quo factò, Sacerdos principalis ascendit, & cætera peragit prout supra descriptimus, ut det benedictionem Populo.

XXXII. Superest nunc, ut tradamus Decreta, quæ spectant ad Ritus servandos infra hanc Octavam SS. Corporis Christi.

Missæ Conventuales infra Octavam Corporis Christi, possunt juxta consuetudinem Ecclesiæ
GAVANI. R. R. Missæ.

cantari sine Diacono, & Subdiacono, excepto die Feste, ac Dominica, ac die Octava. S. R. C. 11. Martii 1608. in *Alexandrina*, & datur in nostro Indice sub num. 80.

Infra Octavam SS. Corporis Christi prohibentur Missæ Votivæ quæcumque, vel pro Defunctis, prout prohibet S. R. C. die 21. Junii 1670. & datur in nostro Indice sub n. 442.

Idem confirmatur per aliud Decretum datum in nostro Indice sub num. 627.

Anniversaria Mortuorum infra Octavam Corporis Christi non sunt faciendæ, nisi præsentè Corpore. S. R. C. die 12. Septembris 1671. & datur in nostro Indice sub n. 448.

Ex iis sequitur, quòd infra hanc Octavam non possit dici alia Missa Votiva, quàm Sollemnis pro re gravi.

XXXIII. Gavani. pag. 216. col. 1. num. 12. *Officium Dominica infra Octavam, &c.* Solitum est octava die hujus Festi, post finem Completorii, instituere Processionem ad reponendum SS. Sacramentum, quæ non tam sollemnis, & longa via, uti prima, sed vel per Ecclesiam, vel parùm extra eam fieri debet. Cereñ. Episc. lib. 2. cap. 33. §. 34. Gerlacus Vinitor part. 6. art. 25. num. 1. Dum dicitur Completorium, quamvis omnes de Clero non parentur, paratur tamen Subdiaconus pro Cruce ferenda, sicut Celebrans paratur Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali albi coloris, & potest esse ille idem, qui Vesperas celebravit. Quamvis hæc Processio fiat post Vesperas, dantur tamen Ministri Celebranti, scilicet Diaconus, & Subdiaconus, parati Dalmatica, & Tunica, sed sine Manipulis, sed Diaconus cum sua Stola Diaconali. Ita parati omnes procedunt ad Altare, præcedentibus Thuriferariis, Subdiacono cum Cruce, & Ceroferariis cum cereis accensis, tum Ceremoniariis, postèa Celebrans, medius inter Diaconum, & Subdiaconum, simbrias Pluvialis tenen-

T r r t

tenen-

tenentes, qui statim ac Cappellam, in qua SS. Sacramentum est expositum, fuerint ingressi, caput detegunt, & cum ad Altare pervenerint, omnes, ut alibi dictum est (exceptis Subdiacono de Cruce, & Ceroferariis, qui remanent extra Presbyterium) genuflectunt utroque genu, & cætera omnia alia præstant, respectivè, ut in Processione sollemnissima in Festo Corporis Christi, vel in Oratione quadraginta Horarum, vel in Feria V. in Cæna Domini, ut ibi notatum est, cum benedictione tamen, quæ datur cum SS. Sacramento in sine, antequàm recludatur in majori Tabernaculo, de cujus benedictionis Ritu servando satis superque supra locuti sumus.

Huc usque sermonem habuimus de Ritibus servandis in Processione sollemnissima hujus diei, nullum verbum faciendo de Ritibus Missæ, quæ in hac die, & per totam Octavam dicitur, lubet itaque hoc loco alia etiam observare de tali Missa, de qua dicimus, quod in die sollemni Corporis Christi, & per totam Octavam (quando fit Officium de illa) dicitur Missa, uti notatur prædicto die in Missali, in proprio de tempore, cum Gloria, Sequentia, & Credo, Oratio in prædicta Festivitate est unica, sine ulla Commemoratione, etiam Octavæ Trinitatis, si alicubi celebratur, & etiam sine Commemoratione Festi simplicis, si in eadem die incidat. Censet autem P. Didacus de Avendan-
no apud P. Gobat *tract. 3. n. 731. lit. C.* in collecta de Venerabili, inclinandum esse caput ad nomen Sacramenti, ob rationem ibi adductam. Halden *part. 1. tit. 31. pag. 194.* censet, præfationem de Nativitate Domini sine ejusdem communicantes per totam Octavam dici debere, nisi infra hanc dicatur Missa habens Præfationem propriam v. g. ab eo, qui celebrat Festum Sanctissimæ Trinitatis cum Octava; nam à tali dicenda est (ait præfatus Halden) infra Octavam utramque hanc simul occurrentem, Præfatio de SS. Trinitate, sive celebret de S. Trinitate

(subnectit ibi Halden; sicuti debet, nisi occurrat Festum duplex) sive de Festo alio duplici infra hanc Octavam occurrente; & tunc in Missa Festi faciendâ est Commemoratio de Octava Sanctissimæ Trinitatis ante Commemorationem de Octava Corporis Christi &c. Verùm non subsistunt ea, quæ dicit præfatus Halden circa præfationem de Sanctissimâ Trinitate, & circa ejusdem Commemorationem faciendam ab eo, qui celebrat illius Octavam, ante Commemorationem de Octava Corporis Christi, nam ex Decretis S. R. C. quæ traduntur in nostro Indice Decretorum, spectantium ad Rubricas Breviarii, constat, quod Celebrantes utramque Octavam, Sanctissimæ Trinitatis, & Sanctissimi Corporis Christi, debent præferre hanc secundam Octavam, nempe Corporis Christi, Octavæ Sanctissimæ Trinitatis; & reverà valde congruum rationi est, quod concurrentibus duabus Octavis, præferatur magis privilegiata, qualis est procul dubio Octava Corporis Christi, minus privilegiatæ, qualis est Octava Sanctissimæ Trinitatis, relatè ad illos, qui illam celebrant, de qua præfatione Octavæ unius præ alia, nonnulla dicemus suo loco, in nostris additionibus, & observationibus ad Gavanti Comment. in Rubricas Breviarii Romani, nimirum ad *cap. 19. sect. 6. tom. 2.* Quapropter Feria VI. & Sabbato infra Octavam Corporis Christi, in tali concurrentia prædictarum Octavarum, fieri debet de Octava Corporis Christi, cum Commemoratione Festi Trinitatis, & si occurrat Officium aliquod duplex in prædictis Feriis, Commemoratio Corporis Christi præcedere debet Commemorationem Sanctissimæ Trinitatis, & Præfatio in Missa dicenda est illa, quæ dicitur in Octava Corporis Christi.

XXXIV. Gavanti, pag. 218. col. 1. num. 33. *Diversa fuisse loca Stationalia, &c.* Nomen Stationis ambiguum est, ut optimè adnotat Mabillon in suo eruditissimo Commentario, præfixo Ordinibus Romanis, quos ipse

ipfe vulgavit, n. 5. Aliquando igitur Statio accipitur pro jejunio voluntario; quandoque verò ufurpatur pro ftatu orantium, in quo fenfu loquitur Tertullianus, præfertim *Lib. de Orat.* Stationes appellabantur etiam dies illi, quibus Chriftiani orabant, & jejunabant ufque ad Horam Nonam, & inde dicti funt dies Stationales: ut colligitur ex S. Cypriano *Epift. 41.* Tertull. *Lib. de Anima, de jejun. & lib. 2. ad uxorem*, & ex D. Ambrofio *ferm. 25.*

Deinceps verò Stationes appellatæ funt illæ Ecclefiæ, ad quas Clerus, & Populus, agmine fupplici inftitucto, proficifcebantur, & ibi confitebantur ad aliquam Divini Officii partem celebrandam, & hujusmodi Ecclefiæ dicuntur etiam loci Stationales. Olim apud Romanos, in extraordinariis lætitiæ, vel luctus Feflis, in Templis omnibus Stationes Populo præcipiebantur.

Est etiam antiquus Ritus in Urbe, ut certis determinatis diebus Clerus, Populusque Romanus in unam aliquam convenient Ecclefiam, fupplicationis caufa, ubi facra funt, Sermones habentur, aliæque Divina Officia recitantur. Ad prædictam deftinatam Ecclefiam, feu Stationes, pergere poterat Clerus Romanus follemniter, aut privatè. Hoc fecundum eveniebat, quando unusquisque in locum indictum privatim fe recipiebat. Primum verò contingebat, quando cum follemni mere, decantando Litanias, aliæque preces, Pontifex, aliique omnes ad flatam Ecclefiam proceffionaliter pergebant. Ejusmodi follemnes Proceffiones præcedebat Collecta, nimirum coadunatio Clericorum in una Ecclefiâ, ut ex ea, quafi agmine facta, ad locum Stationis procederetur: Sic dicta, quòd in eo loco Clerus cum Populo colligebatur, ad faciendam follemnem Proceffionem, & quia in loco, ubi Collecta fiebat, Oratio fuper Populum recitabatur, ante egressum Proceffionis ab Ecclefiâ; & inde factum eft, quòd hujusmodi Orationes Collectæ appellatæ fuerunt, ut deducitur ex

Micrologo *cap. 3.* & refert Mabillon *loc. cit.* Igitur in Statione quatuor occurrebant, nimirum Stationis indictio, Populi Collectio, Proceffio Populi, & terminus Stationis, feu Statio ipfa. Indictio fiebat à Notario, die Feflo proximè antecedente, & duo indicebat, nempe locum, quò omnes convenire, & ex quo egredi debebant, deinde locum Stationis, ad quem proceffionaliter pergere jubebatur. Sic die 23. Aprilis in Feflo S. Georgii, ejuſque Ecclefiâ, fiebat indictio Stationis ad S. Petrum pro die 25. ejuſdem Menſis, & invitabatur Populus ad fe coadunandum in Ecclefiâ S. Laurentii, ut inde procederet ad S. Petrum, ubi erat Statio. Hæc colliguntur ex iis, quæ traduntur à Frontone in Prænotatis eruditiffimis ad fuum Kalendarium §. 7. In aliis etiam Civitatibus ab Urbe Roma, fiebant Stationes in majoribus Ecclefiis, & Epifcoporum Cathedræ huc, & illuc transferebantur; Concilium Aurelianenſe IV. Anno 541. *Can. 3.* clarè id indicat. Turonibus Stationes per diverſas Eccleſias designavit S. Perpetuus Archiepiſcopus, & id narrat Gregorius Turonenſis *lib. 10. cap. 30.*

Quoniam verò prædictas Stationes, Romæ antea vagas, vel certis Eccleſiis non addictas, S. Gregorius Magnus in ſuo Sacramentario conſtituit per certas Baſilicas, vel Beatorum Martyrum Cæmeteria, idèd Johannes Diaconus in ejus Vita *lib. 3. cap. 18. & lib. 2. cap. 6.* ut notat Gavantus, ea omni à dicto Pontifice ordinata fuiſſe aſſerit. Omnibus tamen perſpectum eſt, ante Divum Gregorium Stationes prædictas inſtitutas fuiſſe, vel ob Sanctorum Natalia, vel ob dies publicæ Proceffionis, ſive Miſſæ ſacratiori tempore celebrandæ. Stationes ob Sanctorum Natalia, fiebant in eorum memoriis, vel in Cæmeteriis, id eſt in Eccleſiis, ſupereoram Tumulis conſtructis, quæ ob id Cæmeteria quandoque appellantur; cum autem noſtiſſimæ eſſent Sanctorum Feſtivities, & memoriæ, ſuperfluum videbatur, harum

Stationum diem, & locum in Sacramentariis assignare. Stationes verò aliorum dierum, putà Quadragesimæ, quatuor Temporum, Adventus, Natalis Domini, Paschatis, & similibus, cum incertæ essent, eas in Sacramentariis designare opus erat, ut omnibus manifestaretur, ad quamnam Ecclesiam esset procedendum ad publicam Stationem. Unde S. Gregorius eas certis diebus in suo Sacramentario addixit, ut à cunctis dignosci possent Stationum loca.

Hæc diximus, ut nihil omitteretur eorum, quæ afferri poterant pro Gavanti, aliorumque sententia, quibus placet, ante Gregorium vagas fuisse Stationes; Caterùm si Kalendarium Romanum à Doctissimo Martene vulgatum tom. 4. *Thef. Anecd.* eam sibi antiquitatem vindicat, quam illi Auctor attribuit, fatendum est, Stationes Adventus, & Quadragesimæ, certis fuisse Ecclesiis addictas longè ante Gregorium, cum in eo assignatæ legantur. Verum quidem est, quod in Sacramentariis Gelasiano & Leonino, nullæ Stationes inveniuntur, necesse tamen non erat illas describere in Sacramentariis, cum essent in Kalendario descriptæ. Quamvis autem fixæ, ac ratæ essent in Sacramentario Gregoriano Stationes, nihilominù mos erat, eas Populo denunciari ab Archidiacono in publica Missa precedente; Sed aliquando loco Archidiaconi id munus præstabat Notarius, cujus rei insigne exemplum habetur ab Actis Leonis III, & refertur à Mabillon, ut supra diximus.

Ad locum Stationum deferebantur ex Patriarchio Lateranensi libri, vasa Sacra, præeunte Cruce Stationali; Pontificem in Sella

gestatoria eò portari mos erat; aliquando tamen equo vehebatur. Leo IV. instituit *Crucem auream*, quæ (*ut mos antiquus est*, ait Anastasius) *Subdiaconi manibus ferebatur prædecessorum Pontificum*. Presbyteria etiam, id est Erogationes fiebant, tum ob Ministrorum obsequia, tum ob laudes, & acclamationes; immò Pontifex quandoque in ipso itinere causas finiebat, aut cerè ad ejus nutum, nomenclator & Sacellarius, ut in primo Ordine Romano num. 2. Hæc summatim collecta sunt ex iis, quæ tradidit Mabillon *loc. cit. n. 5*. Caterùm Stationes antiquiores esse Divo Gregorio, etiam alii argumentis constat, præsertim quia S. Hilarius, qui multo tempore ante Divum Gregorium Romanam rexit Ecclesiam, constituit in Urbe *Ministrales*, qui circumirent constitutas Stationes, ut refert Macrius in Hierolexico *Statio*. Ministrales autem dicebantur Clerici illi, qui ad serviendum Missis in iis Ecclesiis, in quibus Stationes celebrabantur, erant destinati; sicut Subdiaconi Stationarii dicebantur illi, qui Pontifici in Stationum Ecclesiis Celebranti ministrabant.

Chronicorum Orientalium Auctor hunc usum Stationum Sancto Cyrillo refert acceptum, nullo tamen fundamento nixum, ut notat Grancolas *lib. 2. sui Comment. Hist. in Brev. Rom. cap. 44*. quia Stationum usus non nisi in Occidente cognitus fuit. Reliqua ad hujusmodi Stationes spectantia legi poterunt apud allegatos Auctores ibidem, & apud Pompejum Ugonium in Historia Stationum Romæ edita, & apud Onuphrium Panvium in Libello de Stationibus.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. XIII. De Rubricis propriis Missarum de Sanctis.

I. Gavant. pag. 218. col. 1. n. 3. Neque unquam fuisse verum, S. Ambrosium interduxisse Vigiliarum usum, &c. Errant igitur

illi, qui auctoritate cujusdam asserti Sermonis S. Augustini ad Fratres in Exilio (qui est Ordine 25. juxta editionem veterem)

rem) affirmant, Divum Ambrosium, ad persuasionem D. Monicae, usum Vigiliarum ea de causa ab Ecclesia eliminasse, quod Christianorum plurimi illud noctis tempus ludendo, & Choreas ducendo transigerent, nam hoc validis argumentis Baron. à Gav. citatus, in *notis Martyrologii ad quintam diem Januarii lit. A.* falsissimum esse, & ab Augustiniano calamo alienum demonstrat. Igitur, ut ait idem Baronius ibidem, non Ambrosius, non Augustinus, nec alius Orthodoxorum iis temporibus, Vigiliis nocturnas Ecclesiasticas abrogavit, vel minuit, sed impurissimus Hæreticæ Vigilantius, Vigiliis, sui nominis hostis, impugnavit, sicque minuere conatus est, ut non nisi semel in Anno, in Paschali sollemnitate, Vigiliis peragendas esse jactaret: ita ex Hieronymo *adversus Vigilantium*, cujus intentio ad abrogandas in Ecclesia Dei Congregationes tendebat; idem Baronius Anno 51. quæ o-

mnia confirmari possunt *Can. 1. Matisonensis Concilii* habiti Anno 581. duo ferme Secula post DD. Hieronymum, & Augustinum, in quo Canone approbantur Vigiliæ ante Dominicis totius Anni, quæ assidue à Fidelibus frequentabantur, & quamvis Concilium Antiochodorense *Can. 3.* prohibuisse videatur Vigiliis, non de Vigiliis sacris, & publicis in Ecclesia celebratis ibi egisse, ex ejusdem verbis satis liquet. Eliberitanum verò Concilium *Can. 35.* interventum Fœminarum in Vigiliis utique prohibuit; alii verò perperam Vigiliarum nocturnarum prohibitionem Bonifacio Papæ I. tribuunt. S. Leo Papa, qui tertio loco illi successerat, Vigiliarum observantiam crebrò in suis Sermonibus inculcat. De hac materia in Additionibus nostris *ad sect. 3. c. 7. tom. 2.* continentis Commentaria ad Rubricas Breviarii Romani iterum sermonem habebimus.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. XIV. De Benedictione Candelarum, & Processione in Festo Purificationis Beatæ Virginis.

De origine, & antiquitate Festi Purificationis B. Virginis. §. I.

I. Gavant. pag. 219. col. 1. n. 1. *A Græcis Hypante, seu Hypapante. &c.*) Festum hoc Purificationis B. M. V. Græco nomine *Hypante*, seu *Hypapante* dicitur, quasi occursum, quo alicui honoris & officii gratia obviam itur. Quoniam verò hoc Festum institutum fuit à b Ecclesia in memoriam illius diei, quo Christo cum Matre & Josepho ad Templum accedenti obviam venerunt Simeon & Anna, gratulantes, & benedicentes Deo, ut habetur etiam in Menologio Græco ad hanc diem, ideo in Ecclesia Orientali prædictum nomen *Hypante*, seu *Hypapante* sortitum est; ab aliquibus verò dicitur *Hypante Domini*; ab aliis autem *Hypante Simeonis & An-*

nae; sed à Theophylacto *Simocatta lib. 8. Histor. cap. 4.* appellatur quadragesima dies celebritatis Natalium *Magni Dei Jesus*. Ex præcepto siquidem Legis Mosaicæ Mulier, quæ Masculum pepererat, elapsis quadraginta diebus purificabatur in Tabernaculo, & post Templum à Salomone constructum, in Templo, oblationibus à lege præscriptis, & quamvis purissima Dei Genitrix, quæ de Spiritu Sancto conceperat, nulla prorsus Purificatione indigeret, & à prædicta legis veteris dispositione immunis esset, ut certum est apud omnes, & clarè ostendit Laurentius Maffei in suis eruditissimis notis ad Sigoniam Hebræorum Rempublicam, quæ ex-

Ttt 3

tant

tant tom. 4. *Collectan. Mediolan.* pag. 224. annot. § 8. & 59. nihilominus Beatissima Virgo, quadraginta diebus elapsis à salutifero partu, voluit prædictam legem adimplere, & cæteris puerperis se conformare.

II. Gavant, pag. 219. col. 1. eodem num. 1. *Et cæpta est coli Constantinopoli sub Justiniano Imperatore, &c.*) Prædictum Festum Hypante prius institutum fuisse apud Græcos, quàm apud Latinos, conveniunt rerum Ecclesiasticarum Scriptores. Cedrenus refert institutionem hujus Festi ad Annum nonum Justiniani Magni, cum Antiochia corruit gravi terræ motu concussa. Anastasius Bibliothecarius in Historia Ecclesiastica, Teophanis opinionem adharendo, illam Justiniani ævo consignat, dicendo: *Anno Justiniani 15. Mense Octobris facta est Byzantii mortalitas, & eodem Anno Hypante sumpsit initium, ut celebraretur apud Byzantium secunda die Februarii.* Eadem habet Landolphus Sagax in *Vita Justiniani.* Siebertus in *Chronico ad Annum 542.* adhæret eidem sententiæ, & apud Martyrologium Ufuardi die secunda Februarii hæc leguntur: *Hypante Domini, & Purificatio B. V. quod Festum tempore Justiniani Imperatoris apud Byzantium, seu Constantinopoli sumpsit exordium.*

Verùm nonnulli Scriptores Festi hujus institutionem in Ecclesia Orientali longè antiquiorem existimant, putant enim, Methodium Episcopum primò Olympi, & Pataræ, Maritimarum Lyciæ Urbium, tum Tyri in Phœnicia, qui quarto ineunte Sæculo martyrii palmam adeptus est, putant, inquam, Methodium illius fecisse mentionem in Homilia edita à clarissimo Combesisio in Amphilochio, sicut & Gregorium Nyssenum celeberrimum ejusdem Sæculi Scriptorem, aliosque à Bollando tom. 1. Mensis Februarii, & à Petro Galefinio laudatos in suis eruditis Adnotationibus ad Martyrologium 4. nonas Februarii. Addunt, Cyrillum Hierosolymitanum de ceremonia etiam Cereorum verba fecisse; idcirco concludunt, vel Ju-

stinianum instituisse Constantis opoli Festum, quod jam pridem in aliis Orientalis Ecclesiæ Provinciis colebatur, vel nova sanctione instaurasse hujusmodi Festum sollempni Ritu celebrandum. Huic ego sententiæ meum facillè præberem assensum, si certò constaret, laudata opera iis esse Auctoribus ascribenda, quorum nominibus indignantur sunt. Verùm Thomassinus lib. 2. de *Festis* cap. 11. n. 6. alique Scriptores putant ea opera esse abjudicanda illis Patribus, vel excerpta fuisse ex aliis eorumdem operibus, præsertim ex Commentariis in Evangelium Lucæ, ubi mysteria hæc enarrantur. Quidquid tamen sit de hac opinione, in illis veterum Testimoniis fundata, fatetur nihilominus ipse Thomassinus, suscipiari posse Festum hoc ante Justinianum alicubi fuisse peractum; propterea quòd Nicephorus scribit, præcepisse Justinianum, ut toto Terrarum Orbe celebraretur.

III. Gavant, pag. 219. col. 1. eodem n. 1. *At sub Gelasio, ait Baronius, qui abbas Lupercalia circa annum 456.*) Quando institutum sit in Ecclesia Occidentali hujusmodi Festum, adhuc incertum est. Si Romanum Kalendarium à Martene vulgatum tom. 4. *Theauri Anecd.* desinente Sæculo IV. vel iunte V. exaratum fuisset, quemadmodum certissimus ejus editor sibi persuasit, certissimo argumento probaretur, hujusmodi sollempnitatem antiquissimam esse, & prius in Occidentali quàm Orientali Ecclesia institutam, cum in eo ista legantur; *Die secundo mense Februarii Hypapante, &c.* sed nonnulla sunt in peractis Eto Kalendario, quæ tantam illi vetustatem abjudicant; immò ex hoc ipso doctissimus Pinus in *Tractatu Historico Chronologico de Liturgia antiqua Hispanica* cap. 9. §. 5. suspicatur, minoris illud Kalendarium antiquitatis esse. Sanè incredibile omnino videtur, hujus Festi nullam fecisse mentionem Sacramentarium à Gelasio conscriptum, si jam ab initio Sæculi quinti celebratum fuisset in Ecclesia Romana. Baronius, cujus sententiam

tiam noster Gavantus amplectitur, in notis ad Martyrologium Romanum, credidit huius solemnitatis institutionem in Ecclesia Latina Gelasio Romano Pontifici esse tribuendam, qui Anno 496. sustulit Lupercalia, quæ Mense Februario Romæ peragebantur, idque colligit ex Libello Apologetico ejusdem Pontificis contra Andromachum Senatorem. Annalibus suis inserto, ex quo etiam colligit, Gelasium Lupercalium abolitione ceremoniæ luminarium viam aperuisse. Longius progrediuntur Edmundus Martene de antiqua Ecclesia disciplina cap. 15. & Jacobus Evellon in libro de Processionibus Ecclesiasticis cap. 7. isti enim constanter affirmant, ceremoniam accensurum cereorum à Gelasio I. Summo Pontifice institutam fuisse, quod ex citato Libello adversus Andromachum sibi colligere posse videntur. Quod spectat ad Festum, confidenter asserunt, Gelasio adscribi non posse, illius enim mentionem fecisset in suo Sacramentario, ex quo evidenter sequitur, neque Processionis hodiernæ, & ceremoniæ cereorum institutorem fuisse; nihilominus negare non possum, huic ceremoniæ viam aperuisse Gelasium, quod negat Vir eruditissimus, mihiq; amicissimus, Laurentius Maffei in notis ad vitam Sergii Pontificis num. 8. ea ratione ductus, quod in Apologia Gelasii adversus Andromachum nullum verbum de Ritu luminarium occurrat; attamen cum Ritus hic Lupercalium, & lustrationum, quæ à Paganiis Mense Februario in Plutonis honorem fieri consueverant, abolitioni susceptus fuerit, ut testatur Beda in lib. de temporum ratione his verbis: *Secundum mensum Numa dicitur Februo, id est Plutoni, qui lustrationum potens credebatur, lustrariq; eo mense Civitatem necesse erat, quo statuit, ut iusta (id est Sacrificia, ut idem Beda interpretatur lib. de divisionibus temporum) Diis manibus solverentur; sed hanc lustrandi consuetudinem bene mutavit Christiana Religio, cum in mense eodem, die S. Mariæ Plebs universa, cum Sacerdotibus, ac Ministris,*

hymnis modulata vocis per Ecclesias, perque congrua Urbis loca procedit, datosque à Pontifice cuncti cereos in manibus gestant ardentes. Certè qui Lupercalia delevit, susceptæ ceremoniæ viam aperuisse videtur, cum Lupercales ludi sine lustratione non fierent, nocturno enim tempore peragebantur; cum instituti essent Mense Februario Diis Inferis sacro, quibus Sacrificia de nocte fieri solebant. Videatur Pitiscus v. *Februarius*, & v. *Lupercalia*, ubi reperietur, Lupercalia cum lustrationibus fuisse conjuncta. Utredeamus ad Festum, probabiliter opinamur, vel Justiniani temporibus, vel paulò post ipsum, ab Ecclesia Romana fuisse susceptum; ejus enim meminit Gregorius in suo Sacramentario, tum à Pamelio, tum à Menardo vulgato, tum etiam in antiquiori, quod vidit Card. Thomasius.

IV. Gavant, pag. 219. col. 1. eodem n. 1. *Sergius additis Litanias, & Processiones cum cereis accensit.* Non desunt qui velint, Sergium hodiernæ Processionis auctorem esse, libri Pontificalis, & Romani ordinis auctoritate suffulti. Sed ante Sergium Ritus hic in Hispania, & Gallia vigeat, ut constat ex Sermone primo S. Idelphonsi, qui floruit Anno 644. & ex Homilia secunda in Purificatione S. Eligii Noviomenis Episcopi, qui obiit Anno 665. Solum igitur suspicari possumus, Sergium, qui præfuit Romanæ Ecclesiæ Anno 687. Ceremoniam hanc Romanæ quoque invexisse; id enim, quod certò affirmari potest de Sergio, est, ipsum ordinasse, ut Processio hujus Festi, sicut & Annunciationis, Nativitatis, & Assumptionis B. M. V. exiret ab Ecclesia S. Adriani, & terminaret ad Ecclesiam S. Mariæ Majoris, ut scribit Auctor libri Pontificalis in ejus Vita. Hinc colliges, hæc verba: *Oratio ad Colledam ad Sanctum Adrianum, & alia: Missa ad Sanctam Mariam Majorem,* quæ hac die leguntur in Sacramentario Gregoriano à Pamelio divulgato, addita fuisse post

post Sergii tempora. Alter enim Codex Gregorianus à Thomasio visus, & examinatus (& cujus ope exhibentur Additiones, quæ in Pameliano defunt) illa verba omittit.

Unum superest addendum hoc loco, quod de benedictione prædictorum cereorum nulla fit mentio apud Amalarium, Walafridum Strabonem, Alcuinum, Bedam, qui duo postremi cereos tantum à Pontifice dari asseruerunt. In Codice tamen Gregoriano, Gellonenfi, aliisque supra nongentos Annos scriptis Sacramentariis, nihil ea de re extat.

In aliquo Missali Ecclesiæ Turonensis ante Annos 800. scripto unica Oratio ad luminaria benedicenda reperitur, quam Martene *loc. cit.* exhibet, cum quibusdam aliis Ordinibus antiquis ad cereos benedicendos. Cætera spectantia ad hoc festum legi poterunt apud citatos Auctores, nec non apud Florentinum in Martyrologio Hieronymiano, & apud Hyacinthum de Gravefont in *tract. de Myleriis Christi dissert. 9. quest. ult.* & apud Menardum in *notis ad Sacramentarium Gregorianum pag. 40. & 41.*

Pro Ritibus servandis in Benedictione Candelarum, §. II.

V. Gavant. pag. 219. col. 2. num. 2. *Primo vestiendum erit Pallio violaceo super album, &c.* Non est necesse, ut SS. Sacramentum amoveatur ab Altari, ubi facienda est benedictio Candelarum, si sibi sit Tabernaculum Sacramenti, & id colligitur ex Ceremon. Episc. lib. 2. cap. 17. §. 1. ubi præcipitur Celebranti, ut genuflectat, si ibi aderit SS. Sacramentum in Tabernaculo.

Paratur Credentia prout de more, in qua præter consueta pro Missa solemnè, ponitur vas cum medulla panis, & aliud vas cum aqua, scilicet bucale, cum pelvicula, & manutergio, pro lavandis, & extergendis manibus Celebrantis, post distributionem Candelarum; insuper etiam Crux processionalis; parentur item Ritualia, vel libri processionales, vas aquæ benedictæ, & Thuribulum cum Navicula; ex Bauldry *part. 4. cap. 3. art. 1. n. 6. & 7.* & Turrino *part. 3. sect. 1. cap. 1. de benedict. & distribut. Candelarum in die Purificationis §. Parantur.*

Præterea in plano prope cornu Epistolæ paretur alia Mensa, sive Credentia, Mappa munda cooperta, & super eam ponantur Candelæ cereæ albæ benedicendæ, & pulchro linteo tegantur, tanta verò sit copia Candelarum, ut sufficiant omnibus, quibus distribui, & dispensari debent, juxta loci consuetudinem; sed ea, quæ dabitur Celebran-

ti, sit major præ cæteris, & reliquæ majores, & minores, pro numero, & qualitate parinarum, quibus distribui debent, & pro locorum usu. Debet etiam Sacrista referre sufficientem numerum Candelarum pro firmis, & eas obsignare, ne distribuantur simul cum aliis.

In Sacristia præparentur Paramenta violacea, & alba respectivè, si dicatur Missa de Festo, sed pro Ministris Sacris pro benedictione Candelarum, & Processione, parentur etiam Planeta plicatæ ante pectus, si is prædicti Ministri Sacri utantur, sed sine Manipulis, ut videbimus infra,

VI. Rubr. n. 3. pag. 220. & Gavant. *ibid.* col. 2. lit. c. *Finita Tertiat, &c.* Circa finem Tertiat, accenduntur sex Candelæ Altaris, & apponitur Pallium violaceum Altari, si jam id factum non fuerit antea. Dum in Choro dicitur prædicta Tertia, Celebrans, & Ministri Sacri se parant in Sacristia, Celebrans videlicet Amictu, Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali violaceo. Diaconus verò, Amictu, Alba, Cingulo, Stola Diaconali sine Manipulo, cum Planeta violacea ante pectus plicata. Subdiaconus etiam Amictu, Alba, Cingulo sine Manipulo, cum Planeta violacea ante pectus plicata. Acolythi verò induant Cotas, nisi prius id egerint.

Finita

Finita Tertia, accedant ad Altare Celebrans, & Ministri Sacri parati cooperto capite, hoc modo. Primò præcedit Thuriferarius sine Thuribulo, manibus junctis, nudo capite, habens à sinistris alium Acolythum pariter nudo capite, & manibus junctis, qui suo tempore interserviet de vase aquæ benedictæ. Postea sequuntur duo Ceroferarii deferentes Candelabra cum candelis accensis; deinde Ceroferarius etiam nudo capite, & manibus junctis; ultimò Celebrans, mediis inter ministros Sacros, elevantes fimbrias anteriores Pluvialis manu proximiori, altera infra pectus adnotata, & transeundo per Chorum, antequam perveniant ad Altare, Celebrans, & Ministri salutant hinc inde existentes in Choro. Ceremon. Episc. lib. 2. cap. 17. § 1.

Si verò Celebrans sit in Alba, & non habeat Pluviale, tunc Ministri Sacri præcedunt unus post alium, manibus junctis, & cooperto capite. Bauldry *suprà* art. 2. n. 4. Bissus *lit. B. n. 84. §. 2.* Gerlacus Vinitor *part. 6. tit. 2. n. 6.* Turrinus *suprà* §. Ordo.

VII. Gavant, pag. 220. col. 2. lit. e *Osculo prius Altari, &c.* Cùm ad Altare pervenerint, deponunt birreta juxta solitum, & Ceroferarii deponunt Candelabra supra Credentiam; tum Celebrans, mediis inter Ministros Sacros, ascendit ad Altare (at si esset dies Dominica, sit prius aspersio aquæ benedictæ, ut de more) & illud osculatur in medio, & cætera peragunt, ut optimè notat Gavantus, & prout cum eo diximus in Dominica Palmarum. Quapropter legenda sunt, & pro hac functione, & Processione facienda, ea quæ ibidem à nobis addita, & observata fuere.

VIII. Gavant, pag. 220. col. 2. lit. f *Manibus junctis, &c.* Celebrans post Altaris osculum, cùm se receperit ad cornu Epistolæ, ibi manibus non extensis, sed junctis, incipit in tono feriali *Dominus vobiscum*, non vertens se ad Populum, & Orationem *Domine Sancte Pater, &c.* recitat cum se-
G. vant, Rubr. Miss.

quentibus, ut in Missali. Dum dicit *Oremus*, vel profert nomen *Jesu*, vertit se ad Crucem (semper tamen junctis manibus) & caput inclinatur; extensio manuum ad Orationem, ut alibi diximus, fit solum in Missa. Bauldry *suprà* nom. 7. & Bissus *suprà* §. 3. & 4. & quia in his Orationibus occurrit aliquando, esse benedicendas Candelas manu dextera, quando scilicet ad aliqua verba habetur hoc ✠ signum, tunc Celebrans dextera benedicit Candelas, super illas producendo signum Crucis, sinistra manu super Altare posita; & Diaconus elevat à dexteris fimbriam Pluvialis anteriorem, ut Celebrans liberè dexteram movere possit. Bissus *suprà* §. 5. Bauldry *suprà* n. 8. Vinitor *suprà*.

In Choro, dum fit hæc Candelarum benedictio, stant omnes versus Altare pundo capite, inclinantes se ad nomen *Jesu*, & respondentes Celebranti quando opus est.

Dum à Celebrante dicuntur ultimæ Orationes, tempestivè Thuriferarius præparat Thuribulum, ponendo in eo arduentes Carbones, & alius Acolythus accipit Vas aquæ benedictæ cum Aspersorio, & ambo se locant in plano in cornu Epistolæ prope Diaconum, usque ad finem Orationum. Thuriferarius autem, cum Thuribulo in dextera, & Navicula in sinistra, debet esse propinquior Diacono; Alius vero Acolythus tenens ambabus manibus Vas aquæ benedictæ, stabit prope dictum Thuriferarium. Bauldry *suprà* n. 10. Bissus *suprà* §. 7.

IX. Rubric. n. 4. p. 220. *Finitis Orationibus, Celebrans ponit Incensum, &c.* Finitis postea Orationibus, accedit Thuriferarius ad Altare, & Celebrans, ministrante Diacono naviculam cum solitis osculis, & Thuriferario thuribulum in eodem cornu Epistolæ, imponit, & benedicit Incensum more solito, & ea omnia deinde peraguntur, incensando, & aspergendo Candelas aqua benedicta, sicuti factum est in benedictione Cinerum, & Palmarum, Asperis, & incensatis Candelis,
Uuuu delis,

delis, & reddito juxta morem asperforio, & thuribulo Diacono, Thuriferarius deponit thuribulum in loco congruo, & similiter alius Acolythus vas aquæ benedictæ deponit, ut ambo Candelarum distributioni mox faciendæ inserviant. Bissus *suprà* §. 10. Bauldry *suprà* n. 11.

Hic notandum, quòd non sunt benedicendæ eæ Candelæ, quas quisque tunc ante distributionem gestat in manu: Gavant. in *Manuali Episc. Vers. Benediction* n. 12. neque distribui debent Candelæ, nisi præsentibus in Ecclesia. Candelæ benedictæ ad ægrotos tantùm mittuntur. Idem Gavant. *suprà* n. 13. & S. C. Episc. ita decrevit anno 1581.

X. Rubric. n. 4. pag. 220. & Gavant. ibid. col. 1. lit. g. *Accipit Candelam &c.*) Completa benedictione Candelarum, ut *suprà*, Celebrans accedit ad medium Altaris, Diacono, & Subdiacono hinc inde comitantibus, tum facta Cruci simul mediocri inclinatione, statim convertit se ad Populum, remanente Diacono à latere Epistolæ, & Subdiacono à latere Evangelii, qui stabunt toto tempore distributionis in medio Suppedanei, paululum tamen remoti ab ora illius, ut qui accepturi sunt Candelas, commodè super eam genuflectere possint; at si Suppedaneum sit nimis angustum, tunc hi genuflectent super secundum gradum. Celebrans autem stabit nudo capite, ex Decreto S. R. C. 18. Julii 1626. & dato in nostro Indice sub num. 200. inter Diaconum, qui à sinistris Candelas ab Acolycho acceptas, osculatas prius, ei tradit distribuendas; & Subdiaconum, qui à dexteris ejus Pluviale sustinet. Nicolaus de Bralio 3. part. cap. 5. n. 5. Bissus *suprà* §. 21. Bauldry *suprà* n. 12. Interim Ceremoniarius, vel alius, cum debita reverentia Altari, vadit ad Chorum, ubi cum debitis inclinationibus invitat Dignorem de Clero, qui ipso Ceremoniario comite, cum suo habitu Choralis, & non cum Stola, accedit, facta inclinatione solita Choro, ad Altare, quò

cum pervenerit, facit cum Ceremoniario, qui erit à sinistris ejusdem Dignioris, ante infimum Altaris gradum genuflectionem unico genu (si tamen sit aliqua Dignitas, seu Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, & non asservetur Sacramentum in Tabernaculo, non genuflectit, sed profundam facit reverentiam) & postea facta Celebranti profunda reverentia, ascendit ad gradum proximiorum Suppedanei Altaris, ibique sumpta à Diacono, stante à sinistris Celebrantis, Candelâ benedictâ pulchriori, sine osculo manus, & non accensâ; ex Cerera. Episc. lib. 2. cap. 16. §. 15. vel etiam accensâ, si sit consuetudo, ex eodem Ceremoniali *suprà*, eidem Celebranti, stantem in Suppedaneo Altaris, ut *suprà*, Candelam eandem tradit, cum osculo ipsius tantùm ab utroque, & non manus; mox Celebrans eam tradit alicui Cappellano, sive Acolycho tenendam, donec facta sit tota distributio; ex Ceremoniali Episc. lib. 2. cap. 17. §. 2. & Bauldry *suprà* n. 13.

XI. Gavant. pag. 220. col. 2. ead. lit. g. *Tradatur & Candelâ Ministris, &c.*) Deinde Diaconus, acceptâ aliâ Candelâ ab Acolycho, stante à sinistris ejus, tradit eandem Candelam Celebranti, etiam cum osculo tantùm illius, & præfatus Celebrans statim incipiet distribuere Candelas primò eidem Digniori, deinde Diacono, & Subdiacono paratis, si sint Canonici (si verò non fuerint Canonici, tunc prædicti Ministri Sacri, cum debitis reverentiis Altari, & Celebranti, accipient Candelas genuflexi, ante omnes Beneficiatos, seu Mansionarios, & non prius; quas Candelas, ac etiam Celebrantis manum deosculabuntur) mox aliis omnibus Canonicis per ordinem, habitu Canonicali indutis, qui bini cum debitis reverentiis accedent ad Celebrantem, & inclinati tantùm (& non genuflexi) ab eo Candelas accipient, quas tantùm deosculabuntur; ex Ceremon. Episc. *suprà*. Supradictus Dignior

Sacer-

Sacerdos de Choro, sive Vicarius, sive Dignitas, vel Canonicus, Cerem. Episc. *suprà*, accepta Candelà, descendit in planum (advertens ne directè terga vertat Celebranti) ubi iterum ad Altare convertitur, & eidem ac Celebranti, & deinde Choro, simul cum Ceremoniario, debitam facit reverentiam, ut *suprà*, postea, eodem Ceremoniario comite, ad suum Stallum redit, ex Bauldry *suprà* n. 14.

Deinde Beneficiati, seu Mansionarii, & Clerici, ac ceteri omnes, similiter bini, cum debitis reverentiis accedent, & genuflexi Candelas accipient, illas ac etiam manum Celebrantis deosculantes, & omnia peragentes, sicut diximus de iis, qui procedunt ad accipiendos ramos Olivarum in Dominica Palmarum, Ceremon. Episc. *suprà* §. 3.

XII. Gavant pag. 220. col. 2. eadem lit. g. *Ministrantibus tum Prælati, &c.*) Nec Rubricæ, nec Ceremoniale declarant ordinem, quo Prælati, si adsint in Collegiatis, accipiunt Candelas à Celebrante. Convenire tamen videtur, quod si aliquis Prælati assistat in Choro, quamvis non sit de gremio Ecclesiæ, modò tamen aliquam in ea auctoritatem, si non jurisdictionem habeat, & assistat cum Rocchetto; ut loco Dignioris, & Canonici illius Ecclesiæ Collegiatae, accedat ad Celebrantem, & illi Candelam tradat, & immediatè post ab eodem Celebrante suam accipiat. Alii Prælati possent suas accipere Candelas immediatè post Diaconum, & Subdiaconum: Si tamen ipsi, Diaconus, & Subdiaconus, non essent Canonici, possent etiam ante illos eas accipere, sicut accipiunt Canonici Cathedralis Ecclesiæ, ut diximus; ex Nicolao de Bralio *suprà* n. 6. Prælati supradicti non genuflectunt Altari, nisi adsit Tabernaculum cum Sanctissimo Sacramento, nec manum Celebrantis osculantur, ex Rubrica Missalis de Festo Purif. sed tantum Candelam accipiunt cum inclinatione Celebranti, quæ inclinatio exigua, seu

simplex esse debet, ut à pari colligi potest ex Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 8. §. 28.*

Si Episcopus non faciat hanc sacram functionem, sed solùm interfit eidem, debent ea servari, quæ diximus suprà in distributione Palmarum, & de qua re agit Bauldry *suprà* num. 20. & Billus *suprà* §. 18. & sicut prædicto Episcopo interefenti, ita supradictis Prælati, si adsint, & non accedant ad Altare, poterit per aliquem Sacerdotem tradi Candelas, cum debitis inclinationibus, & osculis. Castaldus in Praxi Ceremoniarum *lib. 3. sect. 3. cap. 4. n. 6.*

XIII. Rubric. n. 4. pag. 220. *Et ultimo Laicis, &c.*) Facta distributione Clericis, Candelas distribuuntur Magistratibus, & Nobilibus, pari disciplina, etiam ad Altare, & cum osculis; quod si facienda sit etiam aliis laicis distributio, Celebrans descendit ad Cancellos Presbyterii, & eam facit eo modo, quo Clericis, & pari disciplina, quæ servatur in distributione Palmarum, de qua *suprà* locuti sumus. Non convenit tamen, ut feminæ manum Celebrantis osculentur, nec etiam, ut fiat eis distributio ad Altare. Ex Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 16. §. 10.* & Bauldry *suprà* n. 74.

Quod spectat ad ordinem recipiendi Candelas inter Clerum, & Magistratus, servari debet Consuetudo laudabilis locorum; sed præstat, ut Clerus semper præferatur, ut par est, præsertim ubi viget talis consuetudo. Ex Cerem. Episc. *suprà*, & Bauldry *suprà* n. 15.

Si autem tanta sit Populi frequentia, ut distributio fieri non possit à Celebrante, nisi Clericis, Magistratibus, & Nobilioribus (quæ semper ab eo solo fieri debet) deputetur aliquis Sacerdos (vel etiam plures) si Celebranti placuerit, qui superpelliceo, & Stola violacea indutus, Candelas minutiones per Ecclesiam distribuat Populo utriusque sexus, Acolyto ministro eas ipsi offerente, cum osculis Candelarum tantum. Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 16. §. 12.* Bauldry *suprà* n. 26. Gerlacus Vinitor *suprà* n. 13.

Uuuu 2

XIV.

XIV. Rubr. n. 4. p. 220. & Gav. ibid col. 2. lit. g *Et cum inceperit distribuere Candelas, à Choro cantabitur Antiphona, qua. & Canticum repeti possunt usque. &c.* Cum inchoatur distributio Candelarum, Cantores incipient Antiphonam: *Lumen ad revelationem gentium, &c.* ut in Missali. Cerem. Episc. *suprà* §. 4. quam Antiphonam Clerus profectitur, eamque post singulos *ÿÿ*. Cantici: *Nunc dimittis &c.* integrè repetit, quos *ÿÿ*. Cantores ipsi decantant soli, & repeti possunt cum prædicta Antiphona, usque ad finem distributionis. Quare si ita protraheretur distributio, ut esset repetendum prædictum Canticum, dicto illius ultimo *ÿ*. & omisso *Gloria Patri*, repetatur à capite: *Nunc dimittis &c.* unde versus *Gloria Patri* dicatur semel tantum in fine quidem Cantici, & completa distributione Candelarum. Ex Bauldry *suprà* n. 22. Bill. *lit. B. n. 84. §. 11.* Vinitore *suprà*, & aliis communiter.

Dum Cantores procedunt ad recipiendas Candelas, semper remaneant aliqui, qui in Choro cantent *ÿÿ*. & Antiphonam, usque procedentibus, alii substituantur; quapropter si pauci sint Cantores, ii non procedant bini, sed unus post alium singillatim, ut semper remaneant aliqui Cantores, & nunquam cesset cantus in tota distributione. Bauldry *suprà* n. 23. Eundem Ritus servandum esse in distributione Cinerum, & Palmarum, suo loco diximus.

Circa finem distributionis, Magister Ceremoniarum curet, ut accendantur Candelæ pro Processione, nisi à principio fuerint accensæ. Cerem. Episc. *suprà* §. 15. & *lib. 2. cap. 17. §. 5.*

Notandum hic occurrit, quòd cum Ordo Romanus præscribat, quòd præfata Candelæ solent à Celebrante distribuuntur, ideo nullo modo à Ministris Sacris, neque ab aliis inferioribus Ministris, juxta prædictum Ordinem, distribui possunt, quia cum hujusmodi sacra functio sit actio individua, seu per plu-

res Ministros dividi non possit, ab eodem Celebrante separari non debet; hoc tamen non obstante advertendum est, quòd supra dicta Ordinis Romani dispositio ita debet intelligi, ut distributio Candelarum prohibita sit fieri à prædictis Ministris Sacris, vel ab aliis de Clero, & Personis dignioribus; nam quòd ab aliquo Sacerdote, si Episcopo, vel alii Celebranti placuerit, & si sit consuetudo Ecclesie, seorsum distribuuntur Candelæ minores Populo utriusque sexus, dum Episcopus, seu Celebrans alias distribuit Clero, & laicis dignioribus, habetur in Ceremoniali Episc. *lib. 2. cap. 16. §. 12.* ut paulò antè innuimus.

Rursus notandum etiam occurrit, quòd quamvis Ceremoniale Episc. *lib. 2. cap. 16. §. 10.* prohibeat, ne Episcopus Candelas Mulieribus distribuat, hæc prohibitio tamen locum non habet, quoad alium Celebrantem, cui permissum est, ut ad Cancellos, non verò ad Altare, Candelas, & etiam Palmas. Populo utriusque sexus distribuat; quod non est concessum Episcopo, quia, cum hic in sua Sede Episcopali Candelas pro sua dignitate distribuat, & cum Mulieres, nec non alii laici ventur in ingrediti in Presbyterium, ac proinde ad prædictam Sedem Episcopalem accedere non debeant, hinc fit, non posse Episcopum Mulieribus Candelas dispensare.

Hic summam collecta exhibemus Decreta, spectantia ad præsentem distributionem Candelarum, & etiam Palmarum.

Affluentis ratio non habetur in receptione Cinerum, Candelarum, & Palmarum, sed quilibet debet accedere secundum prærogativam sui ordinis, S. R. C. 13. Maji 1603. & datur in nostro indice sub n. 21.

Benedictio, distributio Candelarum, & Palmarum, regulariter potest fieri in omnibus Ecclesiis, tam Collegiatis, quàm Parochialibus, tam Secularibus, quàm Regularibus, S. R. C. 28. Aprilis 1607. & datur in nostro indice sub n. 55.

In accipiendis Cineribus, Candelis, & Palmis, attendatur consuetudo, in Vicario, & Canonicis, & aliis, nisi Canonici sint parati. S. R. C. 15. Martii 1603. & datur in nostro Indice sub n. 85.

Benedictio Candelarum, Palmarum, Cinerum, & alias similes functiones facere, quas faceret Episcopus praesens, eo absente, vel impedito, ad primam Dignitatem, non vero ad Canonicum hebdomadariam pertinet. S. R. C. 21. Martii 1609. & datur in nostro Indice sub n. 96.

Absente Episcopo, benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis, fiant per Celebrantem. S. R. C. 12. Junii 1627. & datur in nostro Indice sub n. 209.

Cum Episcopus benedicit Cineres, Celebrans debet imponere Cineres Episcopo: & idem servari debet die Candelarum, & Palmarum, juxta Ceremoniale Episc. in cap. de Festo Purificationis, & de Dominica Palmarum. S. R. C. 12. Julii 1627. in *Brun- dusina*, & datur in nostro Indice sub n. 211.

Dignior Sacerdos, ad quem spectat Candelam, Cineres, & Palmas Sacerdoti celebranti in die Purificationis, in Feria IV. Cinerum, & in Dominica Palmarum ministrare, debet ab eodem Celebrante supradicta accipere stans, non vero flexis genibus. S. R. C. Augusti 1664. & datur in nostro Indice sub n. 421.

Dignior de Clero, à quo Celebrans in diebus Purificationis, Cinerum, & Palmarum recipit Candelam, Cineres, & Palmam, debet accedere ad Altare sine Stola, recipere Candelam, Cineres, & Palmam à Celebrante, & osculari manum Celebrantis porrigentis Candelam, Palmamque. Ita S. R. C. 14. Februarii 1705. in *una Cappuccinorum Gallie*, & datur in nostro Indice sub n. 590.

Hæc duo postrema Decreta quoad Dignitatem de Choro, qui porrigit & deinde recipit à Celebrante Candelam, &c. stans, seu genuflexus, conciliari possunt, dicendo,

quod primum loquitur de Canonicis, qui inherendo Cerem. Episc. lib. 2. cap. 17. stantes, & solum inclinati, Candelam, &c. recipiunt à Celebrante; posterius verò Decretum non loquitur de Canonicis, sed de aliis inferioribus in Ecclesiis non Collegiatis, praesertim verò Regularium, qui genuflexi Candelas, &c. recipiunt, osculando Celebrantis manum.

Benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, &c. non sunt de jure merito Parochialibus. S. R. C. 10. Decembris 1703. & datur in nostro Indice sub n. 565.

XV. Rubric. n. 5. pag. 220. *His expletis, &c.*) Completa distributione, & non prius, Cantores supradicti cantant graviter: *Exsurge Domine, &c.* ut in Missali, & Chorus prosequitur, & interim Celebrans, si distributio Candelarum terminatur ad Altare, pro lavandis manibus non descendit in planum, sed eas lavat, stans super suppedaneum in cornu Epistolæ. *Biss. lit. B. n. 86. §. 12.* quæ etiam cum medulla panis fricat, si opus sit, Acolytho Ministro fundente aquam, tenente bacile manu sinistra, & Sacris Ministris hinc inde ministrantibus manutergium (quia tunc non sunt occupati) cum reverentiis antè, & post; vel potius partes anteriores Pluvialis illius hinc inde elevant, & turcunus ex aliis Ministris manutergium porrigit Celebranti. A qua verò, & medulla panis in Sacrarium infundantur. *Baldry supra n. 28. Gerlacus Vinitor supra n. 14.*

Si fiat distributio Candelarum ad Cancellos, Celebrans non ascendit ad Altare, ut lavet manus, sed procedit per planum ad latus Epistolæ, & ibi prope Credentiam in plano manus lavat, ut supra, quibus lotis, ascendit (factis debitis reverentiis) ad cornu Epistolæ, ubi dicto *Exsurge Domine, &c.* submissa voce, cum Psalmo, & repetita Antiphona à Cantoribus, Cerem. supra §. 13. ipse Celebrans (manibus junctis) subdit im-

Uusu 3 mediâ

mediatè *Oremus*, stantibus Ministris Sacris, ut ad benedictionem Candelarum. Ex Bauldry *suprà* n. 29. & Vinitore *suprà* n. 14.

XVI. Rubric. n. 5. pag. 220. & Gavant. pag. 221. col. 1. lit. h. *Post Septuagesimam.*) Si hoc Festum celebretur post Septuagesimam, tunc dicto à Celebrante *Oremus* ante Orationem *Exaudi quasumus Domine*, Diaconus adhuc stans à dexteris Celebrantis, immediatè genuflexus canter: *Flectamus genua*, omnibus genuflectentibus, excepto solo Celebrante, & Subdiaconus à sinistris etiam primus omnium surgens canter: *Levate*, tum Celebrans dicit Orationem, stantibus Ministris, ut *suprà*. Bauldry *suprà* n. 30. Bissus *suprà* §. 13. Gerlacus Vinitor *suprà*.

Quamvis autem in hac sacra functione

Diaconus, & Subdiaconus stare debeant hinc inde à lateribus Celebrantis, tamen convenientius videtur, ut ad dicendum prædicta accedant ad locum suum ordinarium post Celebrantem, & sic etiam faciliùs, & decentiùs genuflectent, postea verò poterunt accedere hinc inde ad ipsum Celebrantem, dum dicit Orationem. Nicolaus de Bralio *part. 3. cap. 1. n. 11.*

XVII. Rubric. n. 5. pag. 220. & Gavant. pag. 221. col. 1. lit. i. *Non in die Dominica, &c.*) Hoc est, si Festum hoc occurreret in Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quingagesimæ, tunc non dicitur *Flectamus genua*; nam die Dominico non genuflectimus, ob rationes à Gavanto *hic* allatas.

Pro Ritibus servandis in Processione hujus diei. §. III.

XVIII. Rubric. n. 6. pag. 221. *Deinde fit Processio, &c.*) Finita Oratione supradicta, Celebrans accedit ad medium Altaris, ubi imponit thus in Turibulum, & cætera peraguntur, prout diximus in Dominica Palmarum *num. 12.*

Tum ordinatur Processio per Ceremoniarium circumcirca Ecclesiam, vel aliàs, juxta situm Ecclesiarum, prout diximus etiam de Processione Palmarum, advertendo, quòd Subdiaconus benedictionis, non autem alius, accipit Crucem processionalem, sibi allatam ab aliquo Acolyto, & præcedente Thuriferario, medius inter Ceroferarios, vadit ad Cancellos, seu aditum Cappellæ majoris, ibique sistit se ante Altare, donec omnes de Choro, qui eum sequuntur, hinc inde ordinati fuerint. Nicolaus de Bralio *suprà* n. 13.

Interim Diaconus accipit Candelam Celebrantis de manu illius, qui eam tenet, & eandem ipsi Celebranti porrigit cum debitis osculis, & mox accepta sua Candela, genuflectit, surgit, & stans versus Populum à tergo Celebrantis, alta, & sonora voce can-

tat: *Procedamus in Pace*, quo dicto, Chorus respondet: *In nomine Christi, Amen*; tunc, & non priùs, Celebrans vertit se ad Populum, descendit in planum ubi facta reverentia Altari, accipit à Diacono birretum cum solitis osculis antè, qui etiam accipit suum de manu Ceremoniarium; & postea incipit Processio, præcedente Thuriferario, prout diximus in Dominica Palmarum n. 13. quæ iterum legi poterunt, advertendo, quòd interessentes Processioni deferre debent Candelas accensas, sicut Palmas, manu extrema.

Cùm inceptæ fuerint Antiphonæ à Cantoribus, quæ habentur in Rituali, & Missali, statim Chorus eas prosequi, & complere debet, uti moris est, & si Processio longior sit, repetantur eadem Antiphonæ.

In Processionibus hujusmodi Candelarum, Palmarum, & similium, quæ sunt per Ecclesiam sine SS. Sacramento, non est pulsanda campanula ad elevationem SS. Corporis Christi in Missa privata; quòd si pulsetur, & advertatur elevatio, tunc genuflectendum est utroque genu à transeuntibus ante Altare, ubi Missa celebratur, & deposito SS. Sacramento,

mento, progrediendum est, ut declavit S. R. C. 1. Martii 1681. & datur in nostro Indice sub n. 457.

Dum Cantores in reversione Processionis ingrediuntur in Ecclesiam (vel in Presbyterio, si Processio non exiit extra Ecclesiam, ut notavit Gavantus hoc iii. sub Rubr. 7. n. 8.) absolute cantant Responsorium: *Obrulerunt*, ut in Missali, quod Chorus profecquitur, deinde iidem Cantores cantant solitotum & sequentem: *Postquam impleti sunt, &c.* & Chorus cantat repetitionem Responsorii: *Sicut scriptum est, &c.* denique Cantores cantant *Gloria Patri, &c.* & Chorus eandem repetitionem iterum cantat. Nicolaus de Bralio *suprà* n. 18, qua finita, omnes suas Candelas extinguunt, & omnes de Clero pergunt in Chorum. Bissus *lit. B.* n. 84. §. 16.

XIX. Rubric, n. 7. pag. 221. *Finita Processione, Celebrans, & Ministri.* Accedunt ad Sacristiam, si hæc non multum distet ab Altari, si verò distet, facta debita reverentia Altari, & Choro, Celebrans cum præfatis Ministris se retrahit ad aliquem locum congruum viciniorem, puta retro Altare, ubi accipiunt paramenta alba pro Missa; quæ tamen si cantanda sit de Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, tunc Celebrans deponit Pluviale violaceum, & accipit Manipulum, & Planetam violaceam. Ministri verò Sacri deponunt Planetas plicatas, & accipiunt respectivè suos Manipulos, cum Dalmatica, & Tunicella simili, &c. violacei coloris. Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 16. §. 17.* Bauldry *suprà* n. 9. Bissus. *suprà*.

Si autem hoc Festum Purificationis esset Titulus Ecclesiæ, tunc post Processionem Candelarum cantatur Missa de Festo, sicut fit illius officium, licet occurreret in una ex supradictis Dominicis, quod est conforme Rubricis generalibus; cum enim prædictæ Dominicæ sint solùm secundæ Classis, procul dubio cedunt Festo Titulari, vel Patrono,

quod est primæ Classis. Bissus *lit. F. n. 76. §. 4.*

Item si in Festo Purificationis occurreret Festum Patroni, vel Titularis, tunc post Processionem Candelarum, Celebrans, & Ministri Sacri, depositis violaceis paramentis, induunt se paramentis convenientibus pro Missa illius Sancti, de quo fit Officium; ob eandem rationem mox allatam, nimirum quia Patronus, vel Titularis, cum sit primæ Classis, præcedit Festo Purificationis, quod est secundæ Classis. Advertant verò Celebrans, & Ministri Sacri, ut supradictum est, ne unquam paramenta sacra sumant ad Altare, præsertim in medio, quod solis Episcopis conceditur, vel aliis habentibus usum Mitræ, & Baculi.

Ex huc usque dictis liquet, quòd Decretum editum à S. R. C. die 25. Januarii 1603. & datum in nostro Indice Decretorum spectantium ad Rubricas Breviarii, nimirum-- Festum Purificationis B. V. M. si venerit in Dominica Sexagesima, celebrandum est cum Commemoratione Dominicæ -- Liqueat, inquam, quòd hoc Decretum intelligendum venit de Festo Purificationis tamquam Titulari Ecclesiæ; nam cæteroquin in Ceremon. Episc. *lib. 2. cap. 16. §. 17.* præscribitur, quòd, si huiusmodi Festum veniret in Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, non mutantur paramenta Altaris, nec Episcopi, sed remanent eadem violacea, & Diaconus, & Subdiaconus utuntur Dalmatica, & Tunicella, quia fit de Missa de Dominica secundùm regulam in Rubricis Missalis sub hoc Festo positam; & præterea additur in eodem Cerem. Episc. *ibidem*, quòd si Missa fiet de Festo Purificationis, Episcopus, & omnes capiunt suas Candelas accensas in manibus usque ad finem Evangelii, & iterum ad elevationem SS. Sacramenti eas tenent accensas usque post Communionem. At quando dicitur Missa de Dominica, sicuti dici deberet in prædicto casu, præscribit, inquam, Ceremoniale *ibidem*, quòd Candelæ amplius non accenduntur, neque

neque ad Evangelium, neque ad elevationem SS. Sacramenti. Rursus patet ex Decreto edito die 12. Junii, & dato in nostro Indice sub n. 209. quod idem, qui benedicit Candelas in hac sollemnitate, debet celebrare Missam. Videatur etiam aliud Decretum datum supra à nobis in nostris Additionibus hac part. 4. tit. 6. de Feria IV. Cinerum, usque ad Dominicam de Passione num. 20. ubi magis confirmatur hæc doctrina.

Sumptis igitur à Celebrante, & Ministris Sacris, paramentis sibi convenientibus, à Sacristia procedunt omnes ad Altare, pro Missa celebranda more solito, nimirum præcedentibus Ceroferariis cum Candelabris accensis, & Thuriferario cum Thuribulo fumigante, non deferentibus tamen aliis Candelas benedictas accensas: Bauldry supra n. 9. Verùm si Celebrans, & Ministri sumperint paramenta non in Sacristia, sed in loco viciniore Altari, puta ut supra, retro illud; tunc accedunt ad Altare, Ceroferariis non deferentibus Candelabra, neque Thuriferario Thuribulum. Bissus supra lit. S. n. 6. §. 18.

XX. Gav. pag. 221. col. 1. n. 10. An verò in Missa de Dominica Septuagesima sint tenende Candelæ accensæ, &c. In supracit. Rubrica 7. præscribitur Ritus peculiaris, servandus in Missa sollemni hujus diei, nimirum, quòd dum legitur Evangelium, debent omnes tenere Candelas accensas; cantato autem Evangelio extinguuntur. Sed iterum tenentur accensæ ad elevationem SS. Sacramenti, usque ad completam Communionem Sacerdotis Celebrantis, aliorumque, si adsint communicandi. Diaconus tamen, & Subdiaconus nunquam tenent prædictas Candelas accensas, sed Celebrans solum, dum cantatur Evangelium, & non amplius, suam Candelam accensam tenet. Ex Bisso lit. M. n. 248. §. 1. & Halden part. 2. tit. 2. de Festis mensis Februarii 2. ejusdem.

Cùm igitur Candelæ teneantur accensæ ad Evangelium, & ad elevationem Sacramenti, idèò paulò ante Evangelium, & ante elevationem SS. Sacramenti, Acolythus, aut aliquis alius Minister, sumpto lumine de Candelabris Ceroferariorum, accedit ad Choram, cum debitis reverentiis, & primam Candelam cujuscunque Ordinis accendit; alii verò Clerici sibi mutuo Candelas accendunt. Bauldry supra n. 10.

Celebrans autem, data benedictione Diacono ante Evangelium, stans in cornu Epistolæ, accipit ab aliquo Ceremoniarario, vel Acolytho Candelam suam accensam, cum osculis ab ipso Acolytho præstitis, eamque tenet ad Evangelium à Diacono cantandum, quo cantato, reddit eandem ei, à quo accipit, antequàm librum osculetur. Ex Bauldry supra num. 11.

Mover dubium Gavantus hoc num. 10. an in Missa de Dominica Septuagesimæ tenendæ sint prædictæ Candelæ accensæ, &c. & in progressu ex Textibus Rubricarum dicit, inferri posse, Candelas accensas teneri in honorem Beatæ Virginis, & consequenter in ejusdem Missa tantùm; & reverà, ut innuimus supra, hoc idem colligitur clarè ex Cerem. Episc. in quo præscribitur, quòd si fiat de Dominica Septuagesimæ, &c. Candelæ non accenduntur, neque ad Evangelium, neque ad elevationem; & idem docet Halden supra, necnon Turrinus part. 3. sect. 1. cap. 1. §. Diaconus. Item sequitur, quòd accendi non debent dictæ Candelæ, si cantetur Missa de alio Festo, Patrono, vel Titulari, ut optimè observant Bralio supra n. 19. Bissus supra, & clarè deducitur ex Ceremoniali Episc. supra.

Reliquum est, ut observemus, quòd supradictæ Candelæ, quando tenentur accensæ post elevationem, tenendæ sunt non à genuflexis, sed à stantibus, ut notat Halden supra.

De prædictis Ritibus servandis in Ecclesiis Minoribus,

De præparandis pro Benedictione Cereorum, §. I.

Super aliquam Mensam parentur Cerei benedicendi, Thuribulum cum Navicula, Vas aquæ benedictæ, aliud Vas cum aqua, & manutergium, pro lotionem, & exterioriorem Celebrantis, ut supra; tunc si unus, aut tres tantum sint Sacerdotes, Celebrans paratus Alba, & Stola tantum, vel etiam Pluviali violaceo, tecto capite, & junctis manibus, accedit ad Altare, cum tribus Acolythis, qui procedunt nudo capite, & junctis manibus, facta debita reverentia, vel genuflexione Altari, prout congruit; & dictus Celebrans

ad illud ascendit, eoque osculato, se recipit ad cornu Epistolæ, ubi benedicit Candelas paulò antè detectas ab aliquo Acolythis, cum cantu, si adsint Cantores, aut sine cantu, si non adsint Cantores. Aliquis Acolythus, stans à cornu Epistolæ, elevabit anteriorem partem Pluvialis Celebrantis, dum format signum Crucis super Candelas. Si sit dies Dominica, fieri debet priùs aquæ benedictio, & aspersio, ut supra, ut diximus in Dominica Palmarum.

§. II.

In fine benedictionis, imposito, & benedicto thure, Acolythis ministrantibus, Celebrans aspergit, & incensat Candelas, ut supra, deinde in medio Altaris eas distribuit (accepta priùs sua à Presbytero, si adsit) Clero ad ipsum Altare, & Laicis ad Cancellos, debitis reverentiis servatis Altari, & Celebranti. Dum fit distributio Candelarum, cantatur Antiphona *Lumen ad revelationem*

gentium, & Canticum Nunc dimittis in Choro, ut supra, &c. si adsint Cantores, aliàs Celebrans eadem legit in cornu Epistolæ ante distributionem. Qua facta, Celebrans lavat manus, & deinde dicit Orationem, præmissis *Flectamus genua*, à se, ad quod genuflectit, & *Levate* ab Acolythis Ministro tunc surgente, si post Septuagesimam, & extra Dominicam peragatur talis functio.

§. III.

Deinde in medio Altaris iterum imponit, & benedicit incensum, accenduntur Cerei pro Processione facienda, & versus Populum Celebrans, tenens manu dextera Candelam accensam, dicit: *Procedamus in pace, &c.* tunc fit Processio, in qua Cantores canunt Antiphonas in Rituali notatas; vel si non ad-

sint Cantores, ipsemet Celebrans eas legit alta voce. Crux processionalis deferretur ab aliquo Acolythis inter duos Ceroferarios, si isti haberi possint, & in ingressu Ecclesiæ Responsorium: *Obtulerunt* decantatur, seu alta voce legitur ab ipsemet Celebrante.

§. IV.

Finita Processione, Celebrans Missam privatam celebrat, prout convenit illi diei, ad cuius Evangelium, si celebret Missam de Festo Purificationis, accenduntur Candelæ ad Evangelium, & ad elevationem Sacramenti, *Gavant. Rubr. Miss.*

usque ad peractam Communionem inclusivè, ut supra. Si autem dicatur alia Missa, quæ non sit de Festo Purificationis B. M. V. ut diximus supra, non accenduntur Candelæ.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti
Tit. XV. De Festis, in quibus cantandæ sunt duæ Missæ in Ecclesiis
Cathedralibus & Collegiatis.

I. Gav. n. 1, pag. 221. col. 2. n. 1. *Et susius hac de re nos egimus in 2. parte tit. 11. &c.*) Nos quoque, Gavanti vestigiis insistendo, susè pariter egimus de hac materia Missarum Conventualium, in nostris novis Additionibus, & Observationibus ad eundem tit. 11. n. 4. & sequentibus.

II. Gavant. pag. 222. col. 1. n. 3. *Non occurrit casus, &c.*) Mense Decembri ad agenda quoque est dies Octava Immaculatæ Conceptionis B. M. semper Virginis, quando ea incidit in Feriam 4. Temporum. Item cantantur duæ Missæ in Festo S. Eusebii Episcopi, & Martyris, si incidat in aliquam Feriam pariter 4. Temporum. Tandem cantantur duæ Missæ in Festo Expectationis B. M. V. (in toto tamen tantum Statu Ecclesiastico, & in aliis Regnis, & Provinciis, in quibus concessum est prædictum Officium) si occurrat in Feriis supradictis 4. Temporum.

III. Gavant. eodem n. 3. *in sequenti verò Februario.*) In Mense pariter Februario contingere potest casus (si incidat in eundem Mensem initium Quadragesimæ) in Festo S. Andreæ Corsini, si transferatur, ut accidit, quando prædictum Festum occurrit in Feria IV. Cinerum. Item in Festis S. Johannis de Matha, & Sanctæ Scholasticæ.

IV. Gavant. pag. 222. col. 1. num. 4. *In Festis SS. Cosmivi, Thomæ Aquinatis, &c.*) Item in Festo S. Johannis de Deo, Sancti Patricii. Et in Festo septem Dolorum B. M. V. si occurrat in Mense Martii.

V. Gav. pag. 222. col. 1. n. 6. *In Aprilis*) In Festo S. Isidori, si celebretur in Quadragesima, & etiam in Festo S. Vincentii Ferrerii, si celebretur ut supra, & demum in Festo septem Dolorum B. M. V. si celebretur pariter in Mense Aprilis.

VI. Gavant. pag. 222. col. 2. n. 11. *Men-*

se Julio -- Vel transfertur Festum S. Apollinaris in Feriam secundam.) Cum Festum S. Apollinaris sit Duplex, si incidat in Dominicam, non transfertur in Feriam secundam, & ideò, cum prædictus casus non amplius occurrat in Ecclesia universali, cessat obligatio prædictæ cantandi duas Missas.

VII. Gavant. pag. 223. col. 1. num. 14. *Vigilia S. Bartholomæi.*) Item ubi Festum S. Bartholomæi Apostoli celebratur die 24. Augusti, occurrit casus cantandi duas Missas in Vigilia S. ejusdem Apostoli, hoc est, una de S. Philippo Benicio, alia de Vigilia, sicut idem accidit, ubi celebratur die 25. Augusti, quando anticipatur Vigilia Sancti Bartholomæi in Sabbato.

VIII. Gav. pag. 223. col. 1. n. 16. *Et S. Lini occurrere possunt, &c.*) Item occurrere potest in supradictis quatuor Temporibus Festum S. Thomæ de Villanova, in quo etiam cantari deberent duæ Missæ.

IX. Gav. p. 223. col. 1. n. 17. *Secunda Oratio Accurrit, &c.*) In Missa cantata de SS. Eustachio, & Sociis, nulla nunc fit commemoratio, nec alia dicenda Oratio, quia prædictum Festum est Duplex.

X. Gavant. pag. 223. col. 1. n. 18. *In Novembri due Missæ cantantur in die Commemorationis, &c.*) Quoniam Gavant. hoc loco agit de Missa sollempni, & de aliis Missis privatis, nec non de Absolutione sollempni Defunctorum, quæ solent dici, & fieri in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, ideo nostri Auctoris vestigia sectando, etiam nos hoc loco de iisdem agemus, præsertim subnectendo recentia Decreta, quæ pertinent ad prædictas functiones dictæ diei proprias.

Ad Missam igitur sollempnem Defunctorum cantandam prædictæ die, verissimum est,

est, quod non debet cantari, nisi post Nonam, seu post Vigiliis Mortuorum, & nullo modo post Primam; adest enim expressum Decretum editum à S. R. C. die 22. Januarii 1701. in una Camaldulensium ad secundum dubium, in quo declaratur, quod in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum non potest celebrari Missa sollempnis de Requiem post Primam, sed servanda sunt Rubricæ, & datur tale Decretum in nostro Indice sub n. 549.

Ortum est dubium, utrum occurrere in aliqua Diocesi, vel Ecclesia, aliquo Festo Duplici die tertia Novembris, in qua juxta Rubricas fieri debet Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum, quando dies secunda dicti Mensis incidit in Dominica; ortum, inquam, est dubium, utrum in dicto casu debeat transferri Festum illud Duplex ad aliam diem non impeditam currentis Octavæ omnium Sanctorum; an vero, non obstante Officio Commemorationis omnium Defunctorum, sit recitandum Officium de prædicto Festo Duplici, & præter Missas privatas de Requiem cum una sollempni celebrandas pro omnibus Fidelibus Defunctis, dicenda sit de tali Festo tunc una Missa tantum? S. R. C. sub die 5. Octobris 1686. declaravit, quod in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, si alicubi occurrat Officium Duplex minus, Missæ sunt celebrandæ de Requiem, quod Decretum datur in nostro Indice sub n. 488. Ita etiam eadem S. C. statuit, in tali casu faciendum esse Officium de Duplici, sed Missas celebrandas esse de Requiem, ita die 19. Junii 1700. in Cuien. & hoc Decretum datur in nostro Indice sub n. 543. quoniam verò sub die 11. Julii 1716. in una Oeniponti, Patribus Societatis respondit, in tali casu transferendum esse Officium S. Pirminii (quod sub Ritu Duplici celebratur ibidem in eorum Ecclesia) in aliam diem, quando occurrit simul cum Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum, opinabar in meis

Observationibus primæ partis tit. 5. per hoc ultimum Decretum datum in nostro Indice sub num. 631. derogatum fuisse duobus antedictis Decretis.

Verum quia, postquam prædicta folia fuerunt prælo subjecta, sequens emanavit Decretum -- Annua Commemoratio omnium Defunctorum alicujus Ordinis, seu Congregationis non est transferenda, si in illa die occurrat Festum Duplex minus etiam translatum; sed fiet Officium de Duplici, cum sola Missa sollempni post Tertiam: Officium verò Defunctorum recitandum erit post Laudes sub Ritu Duplici, & omnes Missæ privatæ dicentur pro Defunctis in paramentis nigris -- S. R. C. 5. Maji 1736. & datum in nostro Indice sub n. 683. Quoniam, inquam, emanavit hoc Decretum, magis magisque confirmantur duo priora Decreta mox à nobis allata; unde dicendum est, quod illud tertio loco allegatum in una Oeniponti pro PP. Societatis Jesu, non derogat prædictis duobus Decretis generalibus, sed sit particulare, & municipale pro earumdem PP. Ecclesia ejusdem Civitatis Oeniponti, in qua Ecclesia, cum asserentur insignes, imò potiores reliquiæ S. Pirminii, cujus Officium celebratur ab eisdem sub Ritu Duplici, S. C. congruum censuit, in supra proposita occurrentia talis Festi cum Commemoratione omnium Defunctorum, esse transferendum Festum dicti Sancti, ut eo die possint celebrari omnes Missæ privatæ de eodem Sancto Pirminio.

Aliud extat dubium, in quo quæsitum fuit à S. C. an in die Commemorationis omnium Defunctorum, in qua quotannis occurrit dies Octava Dedicacionis Ecclesiæ, sint Missæ privatæ celebrandæ de Defunctis, vel de Octava? & responsum fuit à S. C. die 27. Septemb. 1698. Missas privatas dicendas esse de Mortuis, & concedendas esse duas Missas Conventuales, unam scilicet de Octava, & alteram de Mortuis, juxta Rubricas. Quando verò dies Octavæ incidat in Dominicam, omnes Missas celebrandas esse de Octava;

edem Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum transferatur in diem sequentem; quod Decretum datur in nostro Indice sub n. 536. & conciliari potest cum supra extenso alio Decreto, quia in hoc secundo agitur de Festo Duplici, quod non potest transferri, nempe de die Octava Dedicationis Ecclesie, in superiori verò Decreto dubium versabatur circa Festum Duplex transversibile.

Pro prædicta die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum facit etiam subsequens Decretum, nimirum: Si aliquis obierit in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, ultra Missam de Communi Defunctorum, celebranda erit alia Missa, ut in die obitus præsentis Corpore; ita declaravit S. R. C. 14. Aprilis 1646. & datur in nostro Indice sub n. 291.

XI. Gavant. pag. 223. col. 2. eodem n. 18. *Sacrificium Missæ Defunctorum hac die applicandum esse omnibus Defunctis, &c.* S. R. C. die 4. Augusti 1663. in una *Dalmatarum* declaravit, quod in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum Sacrificia possunt à Sacerdotibus applicari ad libitum, sc. vel pro omnibus Fidelibus Defunctis, vel pro aliquibus tantum; & datur tale Decretum in nostro Indice sub n. 411. Quapropter non subsistit nostri Auctoris sententia, quod Sacrificium Missæ in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum debeat ex intentione Ecclesie applicari pro omnibus Defunctis.

Nemini licet facere Octavas pro Defunctis sine speciali indulto Sedis Apostolicæ, neque intuitu alicujus Altaris privilegiati in aliqua Ecclesia licet exponere Tabellam super januam ipsius Ecclesie cum inscriptione: *In-*

dulgenza per li Morti: sed tantum super ipso Altari privilegiato consuets verbis: Altari privilegiatum pro Defunctis. S. R. C. 13. Augusti 1667. in *Romana Commemoratione Defunctorum, &c.* & datur in nostro Indice sub n. 431.

XII. Gav. pag. 223. col. 2. n. 19. *In Absolutione sollemni Defunctorum, &c.* Post Missam sollemnem Defunctorum in die Commemorationis omnium Fidelium, prædicta debet fieri Absolutio ad Tumulum; de qua, & de cujus Ritibus servandis fusè loquuti sumus cum Gavant. *ad tit. 13. part. 2. n. 19.* quapropter hic nihil addendum est nisi sequentia Decreta.

In die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, post Absolutionem, quæ fit ad Tumulum, non additur: *Anime omnium Fidelium Defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace, &c.* ita S. R. C. die 2. Decembris 1684. & datur in nostro Indice sub n. 477.

In Absolutione in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum non est dicenda tota conclusio in Oratione. S. R. C. 5. Julii 1698. & datur in nostro Indice sub n. 522.

XIII. Gavant. pag. 223. col. 2. n. 12. *Ubi celebratur Festum S. Rosarii.* Prædictum Festum ubique modò celebratur de præcepto, ex Decreto Clementis XI. die 3. Octobris 1716. & dabitur in nostro Indice Decretorum spectantium ad Rubricas Breviarii; Missa verò dicitur, ut in Festo ad Nives, cum Oratione, Secreta, & Postcommunione propriis, ex Decreto R. R. C. die 10. Martii 1725. approbante Benedicto XII. sub die 26. ejusdem Mensis & Anni.

Tit. XVI. De Rubricis Missarum communis Sanctorum, caret novis Observ. & Additionibus.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. XVII. De Rubricis Missarum votivarum in fine Missalis.

I. Gavant. pag. 226. col. 1. n. 5. *Missarum votivarum de Trinitate, &c.* Quia fuso galamo differuimus de Missis Votivis, & omnia ad easpectantia colligimus in nostris Additionibus

onibus & Observationibus ad tit. 4. prima partis, ideò evolvenda sunt ea, quæ ibi tradidimus; nihilominus etiam sub hoc titulo sequentia addemus.

II. Gavant. pag. 227. col. 1. n. 9. *Missæ SS. Rosarii, &c.*) Si quis habet onus celebrandi supradictam Missam de SS. Rosario, vel S. M. de Monte Carmelo; Gavantus hic n. 9 ait consulendam esse S. R. C. quæ aliquando pro ea concessit Missam Votivam pro ut in Missali, nempe Missam illam B. V. quæ in fine Missalis designatur pro tempore occurrenti; verùm supra hoc dubium legantur ea, quæ à nobis dicta sunt in nostris Observationibus ad tit. 4. prima partis n. 30. ubi resolvimus, celebrari posse Missam propriam de SS. Rosario; & quamvis Gavantus hoc tit. n. 8. dicat, quòd quando exigitur Missa Votiva de Assumptione B. V. vel de Nativitate ejusdem, & hujusmodi, recitanda sit una Missa de B. V. ex quinque Votivis, quæ sunt in Missali sine, cum intentione ad honorem B. V. nihilominus magna est in utroque casu disparitas; ideò enim pro Votiva Assumptionis, & Nativitatis non est dicenda propria illarum Festivitatum, quia extra Octavam, & Festum prædictæ Assumptionis, &c. dedecet, ut idem Gavantus adnotat, vel dicere: *Gaudemus omnes in Domino, diem Festum &c.* vel immutare tunc verba *diem Festum in Commemorationem*; tum quia alia sequerentur incongrua; sed hæc incongrua professio non sequuntur in illa Missa SS. Rosarii, quæ nunc pro Ecclesia universali in Missali Romano in Dominica prima Octobris dicenda præscribitur, adeoque poterit dici ab omnibus, quando exigitur Missa Votiva de SS. Rosario, & idem nunc dicerem de Missa Votiva B. V. de Monte Carmelo, nisi obstaret Introitus, qui est idem, ac in Missa Assumptionis, &c. Si exigatur Missa Votiva B. M. V. de septem Doloribus, posset dici illa, quæ nunc habetur in Missali Romano, additis iis, vel mutatis, quæ in

eadem Missa notata sunt. Cætera, quæ spectant ad Missas Votivas, supra fusè tradidimus ad tit. supradictum.

III. Gavant. pag. 228. col. 1. n. 17. *Nisi urgenti de causis.*) Docet Gavantus, Missas Votivas dici posse quacunque die, nisi fuerit Dominica, vel Officium Duplex; & addo, vel etiam dies, in quo excluditur quodcunque Officium Duplex, ut alibi cum eodem dixi, quales sunt dies infra Octavas Epiphaniæ, Paschatis, &c. ut videre est apud eundem Gavantum part. 1. tit. 4. lit. o. Lohner tamen part. 4. tit. 1. n. 8. adstruit, quòd seclusa speciali prohibitione, probabile est, ob quamcunque rationabilem causam licitum esse, Missas Votivas, in quovis Festo duplici, non majori saltem, legere; & adducit pro sua opinione auctoritatem P. Gobat, qui n. 708. idem docet cum Henriquez, Tannero, & aliis. Porro pro causa rationabili idem Auctor, nimirum Gobat, sequentes agnoscit. Primò, ut satisfiat foundationi, quemadmodum multi sentiunt. Secundo, juxta alios, & nominatim juxta Jordanum n. 500. promissio, & stipendium acceptum pro certa Missa. Tertio, malum publicum, vel privatum avertendum, bonumque procurandum. Quarto, quando sacrum ordinarium est valde longum, & nequit sine incommodo notabili, vel sacrificantis, vel audientis dici, quo modo facile permittenda est mutatio Missæ, in qua Passio Dominica legitur, in Votivam de Passione, si audiens, vel sacrificans debilitate capitis, oculorum, pedum, viscerum laboret; Tambur. lib. 2. cap. 6. §. 1. n. 12. Quintò, singularis devotio, vel facturi, vel audituri sacrum. Dico singularis, si enim vulgaris sit, melior est conformatio cum Rubricis, quia per subjectio-nem gratius Deo obsequium præstat. Hæc Lohner ibidem; ego tamen non ita libenter admitto o es prædictas causas, veluti sufficientes celebrandam Missam Votivam diebus

mitte illam quarto loco positam, nimirum quando sacrum ordinarium est valde longum, & ob malam affectionem oculorum, vel aliam similem causam non potest à Sacrificante legi sine notabili incommodo Missa dici currentis.

IV. Gavant. pag. 228. col. 1. num. 19. *De Anniversario Electionis, seu Consecrationis Episcopi, &c.*) Etiam apud antiquos vigeat ista consuetudo, ut Anniversaria dies Consecrationis Episcopi annua celebritate recoleretur. Dies hæc, ut optime notat Gavant. Natalis Episcopi vocabatur, & plurimi extant Patrum sermones, singulis Annis, ea recurrente, habiti ad Populum. Præter Patres à Gavanto allegatos, etiam Augustinus, eum à se celebrari annum ordinationis diem asserit, quasi tunc primum, gravissima illi Episcopatus sarcina esset imposita. Hinc ut gratiam divinitus obtinerent, & vires ad dignè sustinendas Apostolici muneris partes, se Fidelium precibus commendabant.

Circa hujuscæ sollemnitatis Ritus duo observanda occurrunt. Primum est, ordinem Episcoporum inter se ex tempore Consecrationis semper fuisse servatum: Concilium Milevitanum Anno 402? celebratum *Can. 13.* necnon Africanum Anno 407. *Can. 53.* & ut hic ordo retineretur, ac ne lis aliqua suboriri posset de tempore Consecrationis, exc. cit. Concilio Milevitano Anno 402? *Can. 14.* & Africano *Can. 56.* Episcopi ordinati literas accipiebant ab Ordinatoribus manu eorum scriptas, cum Consule, & die. Aliud quod observandum occurrit, circa Ritus inaugurationis Episcopi, est, quod talis anniversaria dies suæ Consecrationis, tamquam sollemnis, & festiva, à sua Ecclesia celebrabatur, ut colligitur ex Boufâc in *Notis Theologicis dissert. 28.*

V. Gavant. pag. 228. col. 2. n. 20. *Si igitur venerit in die festivo.*) Quamvis de hac Missa, quæ solet celebrari in die anniversario Consecrationis Episcopi, nonnulla dix-

rimus in Additionibus nostris ad supradictum tit. 4. *prima partis*, nihilominus hic addere lubet, quod hæc Missa sollemnis celebratur vel per Episcopum ipsum, vel per aliquam Dignitatem, seu Canonicum ipso Episcopo præsentem; quæ quidem Missa, si dies anniversaria Consecrationis Episcopi venerit in die aliquo festivo, celebrabitur de Festo, cum paramentis eidem convenientibus, & cum Commemoratione pro Episcopo, juxta Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 35.* sed sub unica conclusione, ut præscribitur in Rubrica talis Missæ. Si vero talis dies Consecrationis Episcopi venerit in die non festivo, sed feriali; tunc celebrabitur Missa præut in Missali, in paramentis albis, & cum unica tantum Collecta pro Episcopo, nimirum; *Deus omnium Fidelium Pastor & Rector, &c.* & si Episcopus celebret, dicat in Oratione: *Me indignum famulum tuum, quem huic Ecclesie, &c.* sed in reliquis serventur ea, quæ in Missa sollemni Episcopali, vel coram Episcopo celebrata servanda sunt.

Quamvis S. R. C. die 28. Augusti 1627, apud nostrum Gavant. *prima parte tit. 9. n. 16. lit. i. §. Accidit etiam, decreverit, quod Commemorationes pro publica causa non fiant in Festis primæ Classis;* excipitur tamen hæc Commemoratio Consecrationis Episcopi, & ratio est, quia hæc Oratio non modo est pro publica causa, sed cadit etiam sub præcepto, cujusmodi non est Commemoratio, de qua loquitur supradictum Decretum, quæ scilicet est Commemoratio purè Votiva; nec Commemoratio disconvenit etiam aliquando in Festis primæ Classis, ut patet de Commemoratione Dominicæ, quæ nunquam omititur, etiam in Festis primæ Classis. Non adduco exemplum Commemorationis S. Anastasie, quæ fit in secunda Missa die Nativitatis Domini, quia, ut alibi dixi, talis Oratio introducta fuit ratione Stationis, quæ fiebat in Ecclesia S. Anastasie, quando celebrabatur dicta secunda Missa; unde rigorosè loquendo non est Commemoratio alicujus Festi

Festis Simplicis. Dicta autem Commemoratio Consecrationis Episcopi, quæ sit in Festo etiam primæ Classis, facienda est, ut dixi, sub unica conclusione, cum Oratione Festi.

Novæ Observaciones, & Additiones ad Gavanti

Tit. XVIII. De Rubricis Missarum pro Defunctis.

I. Gavant. pag. 231. col. 1. n. 6. In die depositionis, & Anniversario Summi Pontificis, &c.) Dicitur Missa, prout describitur à Gavanti, hinc, cum Oratione: *Deus, qui inter Summos Sacerdotes, &c.* illa nempe, quæ est prima inter Orationes diversas pro Defunctis, cum sua Secreta, & Postcommunione. Vide Rubricam particularem positam in Missali ante has Orationes diversas. Et si pro pluribus celebretur Anniversarium, Oratione, ut supra dicitur in numero plurali. Pro Defuncto verò Episcopo item dicitur prima Missa, quæ est in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, cum unica Oratione, quæ erit numeriter -- *Deus, qui inter Apostolicos, &c.* cum sua Secreta, & Postcommunione, ut habetur in Missali inter Orationes diversas pro Defunctis, Guyetus lib. 4. cap. 23. quest. 29.

II. Gavant pag. & col. ead. n. 7. Pro Defuncto Cardinali. Pro hoc tam in die obitus, quam in Anniversario, dicitur eadem prima Missa, sed avertere oportet, si sit Episcopus, Presbyter, & Diaconus Cardinalis, ut advertimus in nostris Additionibus ad tit. 5. 1. part. 1. sub n. 11.

III. Gav. pag. ead. col. ead. n. 8. Quid pro Sacerdote Defuncto, &c.) Supradictam primam Missam sic restringit Guyetus infra citandus, ut non pro omnibus universim Sacerdotibus in die eorundem obitus, vel Anniversarii impendatur, sed pro insignioribus dumtaxat, his videlicet, qui in dignitate aliqua, puta Abbatis, Generalis Ordinis, Præpositi, Decani, Archipresbyteri, Archidiaconi, & similibus constituti, celebriores obtinent Exequias: quales itidem, immò & multò ampliores adhiberi mos est in Funeribus Imperatorum, Regum, Principum, & Magnatum, quibus proinde si quis eandem primam

Missam pari ratione tribuendam asserat, nihil illi repugnat; ita supracitatus Guyetus lib. 4. cap. 23. quest. 27. n. 11.

IV. Gav. pag. 231. col. 2. n. 5. Pro eo, qui proximè obiit &c.) Diximus supra in nostris Additionibus ad tit. 5. 1. part. 1, quòd cum primùm habita fuerit notitia obitus alicujus personæ defunctæ in loco distanti, cantari potest Missa sollempnis de Requiem, ut in die obitus, pro tali Defuncto, etiam in die Festo Duplici quod non sit de præcepto, & ibi allegavimus Decretum S. R. C. editum die 4. Maji 1686. quo confirmata fuit hæc sententia.

Reliqua spectantia ad hujusmodi Missas Defunctorum, vide in nostris Additionibus, & Observationibus ad supradictum Titulum 5. 1. part. 1.

Quoniam verò ibidem sub num. 8. nostrarum Observationum, & Additionum, varia innuimus Decreta, spectantia ad Missas Defunctorum in Altari Privilegiato celebratas, lubet superaddere hic sequens Decretum à S. Conc. Congregatione emanatum sub die 3. Julii 1706. & à Clem. XI. S. M. confirmatum; unde habetur in suo Bullario particulari part. 3. Constit. 2. & in Bullario editionis Luxemburgensis tom. 8. part. 2. Decret. 2. Refero Decretum hic prout jacet -- Cum in Brevibus Concessionis Indulgentiarum pro Altaribus Privilegiatis apponi solet Clausula -- *Dummodo in illa Ecclesia tot Missæ quotidie celebrentur, & aliquando ex accidenti idem Missarum numerus præfixus non possit in eisdem Ecclesiis haberi: idèo quaritur: Primò -- An absentibus Religiosis ex Causa Prædicationis tempore Quadragesimæ, & Adventus, vel quando occasione Festivitatum, vel Funerum, aut similibus, à Superioribus ad celebrandum aliò transmittuntur, Indulgentiæ concessæ*

cum

cum certo numero Missarum, qui ob dictas Causas adimpleri non potest, prorsus cessent, vel pro tempore, quo numerus non fuerit adimpletus, sint suspensæ, vel potius remaneant in suo robore? *Secundo*: An idem sit statuendum, deficiente præfixo numero Missarum ob infirmitatem Sacerdotum, tam Secularium, quàm Regularium? *Tertiò*: an pariter idem sit statuendum, deficiente

numero Missarum ob absentiam ab Ecclesiis Secularibus Canonicorum, & Sacerdotum per aliquot dies, & Menses? *S. Cong. concilii censuit* ad primum, quoad primam partem pro tempore *Adventus, & Quadragesimæ remanere suspensas, non autem in reliquis, dummodo ratio contingat*; ad secundum, non remanere suspensas; ad tertium, satis præsum in primo.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. XIX. De Rubricis Benedictionum,

I. Gavanti pag. 232. col. 1. post Rubr. n. 6. lit. a *Nunquam omittitur in Dominicis &c.*) Triplex genus Aquæ Benedictæ reperitur, ut optime notat celeberrimus Cardinalis Johannes de Torrecremata in *tract. de Aqua Benedicta*, quem insertum reperio in calce ordinis Missæ pro informatione venerab. Sacerdotum, elucubrati à Johanne Burcardo, & Romæ impressi anno 1559. Triplex, inquam, genus Aquæ Benedictæ reperitur, cujus usum Christianæ Religionis Ritus devote amplectitur, & observat. Prima Aqua Benedicta, est, quæ divinis precibus, nec non commixtione Vini, Salis, & Cineris sacrat, & benedicitur in Dedicatione Ecclesiæ, vel Altaris, de qua sit mentio expressa in Pontificali Romano, in quo præscribuntur omnes Ceremoniæ, & Ritus servandi in præfatis Consecrationibus Ecclesiæ, & Altaris. Secunda Aqua Benedicta, est Fontis Baptismalis, de qua sermonem habuimus, agentes de Ritibus sacris, qui exercentur in Sabbato Majoris Hebdomadæ, Tertia Aqua Benedicta, est, qua communiter in Ecclesia aspergimur, de qua sit expressa mentio in *cap. 10. Aquam Salis conspersam de consecr. dist. 3.* De benedicenda hac Aqua qualibet die Dominica præceptum urget adeò rigorosum, ut Gavanti hic constanter asseveraverit, nunquam omitteri debere tali die hujusmodi asperktionem, & præcedenter Benedictionem; circa quam

obligationem extat apud Burchardum Varmacensem *lib. 2. cap. 12.* Canon antiquissimus Concilii Navenensis, in quo dicitur præscribitur, ut -- *Omnibus diebus Dominicis, usqueque Presbyter in sua Ecclesia, ante Missarum sollemnia, aquam benedictam faciat, in vestitudo, tanto Mysterio convenienti, de qua Populus intrans Ecclesiam aspergatur* -- Similia leguntur in Capitularibus Caroli Magni. *§. 6. 2. 10.* nimirum: *Ut omnis Presbyter die Dominico cum Psallemio circumeat Ecclesiam suam, unà cum Populo, & aquam benedictam suscipiat &c.* Ex quibus apparet, quòd non tantum fieri debet asperktio ex hac aqua, sed etiam nova Benedictio, quolibet die Dominico, contra malam Consuetudinem nonnullarum Ecclesiarum, etiam Cathedralium, in quibus utique sit asperktio, sed ex aqua jam præcedentibus diebus benedicta, quòd operè est contra Ritum præscribentem hanc renovationem Aquæ Benedictæ, qualibet hebdomada faciendam, ad evitandam facilem ejus corruptionem, & commixtionem cum sordibus; pura enim difficile remanet Aqua extra suum Fontem exposita per integram hebdomadam. Præterea hæc renovatio Aquæ suum habet Mysterium, significando singularis Dominicis memoriam Sacramenti Baptismatis. Quartum *tit. 3. de Benedic. simplici dist. 4.* & Baruffaldus de *Ordine ad faciendam Aquam Benedictam tit. 45 §. 1. n. 13. & seqq.* A prædicta tamen regula benedicendi Aquam qualibet

Domi.

Dominica excipiuntur Dominica Resurrectionis, & Pentecostes, in quibus non servatur hic Ritus benedicendi Aquam ab illis Ecclesiis, ubi adest Fons Baptismalis, quia, ut adnotavimus *suprà* in nostris Additionibus ad Commentaria Gavanti in Rubricas Sabbati Sanctioris, aspergitur Clerus, & Populus in prædictis duabus Dominicis cum Aqua pridie Benedicta in Fonte Baptismali, ad hunc finem reservata in aliquo vase, qui Ritus clarè præscribitur in Missali, ubi sermo habetur de Benedictione Fontis Baptismalis.

Rursus adnotare libet, quòd etiam alio die à Dom. benedici possit dicta Aqua, prout expressè habetur in Rituali Romano, nimirum quancumque opus fuerit, etiam infra hebdomadam, quando Aqua in Dominica præcedenti benedicta, jam consumpta, vel purifaceta sit.

II. Rubr. n. 6. pag. 232. *In Sacrificia præparato sale, & aqua benedicenda, &c.* Loca præsignata ad faciendam istam aquam benedictam, sunt Ecclesia, vel Sacristia, ut patet ex hac Rubrica. De facto loca sacra magis conveniunt rei sacræ. Nihilominus extendi potest hæc benedictio etiam ad domos privatas, ita ut hæc aqua ubique locorum benedici possit, tum valide, tum licitè; quia non est in superiori ordine rerum sacrarum, cum sapissime contingat aquam istam, licet benedictam, in terram cadere quando illa asperguntur Fideles, nec ulla adhibetur cautela ad impediendum, ne à prætereuntium pedibus teratur. Quarti *up. dub. 6.*

Idem Auctor curiosam promovet quaestionem *dub. 2.* scilicet, utrùm unica benedictione possent benedici plures fontes aquæ inter se distantes? Et respondet, posse valide, & licitè benedici omnes aquæ fontes, qui sunt coram Sacerdote benedicente, intra viginti passus; modò idem Minister post Orationes, vel Exorcismos, accedat ad singulos, quando facienda est mixtio salis cum aqua. Ratio est, quia sufficit præsentia mo-

Gavanti. Rubr. Miss.

ralis materia, quæ benedicitur coram Ministro, quæ præsentia iudicio Prudentium salvatur intra viginti passus; quæ doctrina valet etiam ad respondendum illi dubio: An res quæcumque benedicendæ debeant esse præsentibus Ministro, à quo fit benedictio? Circa quæ vide *suprà* cit. Quarti *tit. 1. de Benedict. in genere sect. 2. dub. 4.* Baruffaldum *suprà* à n. 27. usque ad 31.

III. Gavanti. pag. 233. col. 2. n. 8. *Prius autem quam à Clemente, &c.* Ab antiquis, & quidem à Gentilium Ritu, ortum suum cognoscit hæc aqua, quæ ideò lustralis dicebatur, quia à Sacerdote purgationis causa aspergebatur supra Victimam, & supra Populum Temples ingredientem; qui actus postea ab Ecclesia sanctificatus fuit utque ab ejus exordiis; nam contra nonnullorum opinionem, qui censent, Alexandrum I. Summum Pontificem fuisse inventorem hujus aquæ benedictæ, clarè Marsilius Columna, ut optime notat Gavanti. *hic*, in sua Hydrologia *sect. 2. cap. 2. à num. 38.* demonstrat, institutionem prædictæ aquæ tribuendam esse Divo Matthæo Apostolo; verum non potius à Matthæo, quam à cæterorum Apostolorum traditione emanasse hunc Ritus, præ credendum est, quam quidem aquam deinde Alexander I. sollempniter præcepit benedici, ait Calalius *de veteribus Sac. Chr. Ritibus cap. 36.* idque colligit ex ejusdem Epistolæ ad omnes Orthodoxos, ubi legitur: *Aquam sale conspersam Populis benedicimus, ut eam cuncti aspersi sanctificentur, & purificentur, quod & omnibus Sacerdotibus, &c.* Quæ quidem verba sunt prorsus eadem, quæ leguntur in *suprà* allegato *cap. 10. de Consecrat. dist. 3.* sed prædictam Alexandri I. Epistolam, quia habet plura ex aliis subsequentiū Seculorum Conciliis, & Patribus; præsertimque insignem locum ex Idatio, & ex Epistola supposititia Benedicti I. rejiciunt Petrus de Marca, Christianus Lupus, aliique Viri clarissimi, qui pariter non admittunt tan-

Yyy y quam

quam genuinas alias duas ejusdem Pontificis Epistolas, quarum una scripta est ad omnes Episcopos, alia verò ad omnes Sacerdotes. Decrevit quidem præfatus Pontifex, ut aqua benedicta in habitaculis hominum asservaretur, sicut tradit Anastasius, sive alius Auctor libri Pontificalis in ejus Vita; quod vas aquæ benedictæ ab Apostolis traditione derivatam, & ejusdem Alexandri I. Decreto stabilitum, probat Baronius ad Annum 132. Qui plura scire desiderat de hujus aquæ benedictæ origine, Ritu, mysteriis, virtute, & effectibus, legat ea, quæ tradunt Casalius *loc. cit.* & nuper Sarnellius Episcopus Vigiliensis in *Epist. Ecclesiast. tom. 4. epist. 18.* Cardinalis Valerius in *Thesaur. piarum Institutionum pag. 237. & 240.* Castaldus *lib. 1. sect. 4. cap. 6. num. 4. & lib. 2. sect. 2. cap. 1. num. 5.* Corsetus *tract. 1. part. 2. cap. 14. & in Indice Rationali Sacrorum Mysteriorum v. Aqua;* Baruffaldus *loc. supra. ii.* præsertim verò Quarti *de Benedict. tit. 3.* qui luculenter exponit omnia spectantia ad hanc materiam.

IV. Gavant pag. & col. ead. num. 9. *Sal ante aquam benedici ut, &c.* Baruffaldus *loc. supracit. num. 21.* miratur, quod noster Quarti, alioquin diligentissimus, qui in suo Aureo opusculo adeò luculenter scripsit de Benedictionibus, & præsertim de Benedictione Aquæ Lustralis, nullam omnino mentionem faciat de salis benedictione, neque in actu Baptismi, neque in actu conficiendæ dictæ Aquæ Lustralis; sed rationabiliùs dicerem, me in majorem admirationem adduci, quod ipse Baruffaldus non legerit ea, quæ tradit citatus Quarti *tit. 3. sect. 1. præfatio 2.* ubi expressum sermonem habet de salis benedictione, quæ præmitti debet ad benedictionem aquæ, & ibidem explicat, quid significet aqua, & quid sal benedictum; ait enim: Aqua à sordibus mundat, sal putredinem fugat; aqua nitorem præbet, sal adhibet sinceritatem. Aqua fecundat, sal à corruptione præservat. Aspersione igitur Aquæ Lu-

stralis monentur Fideles, ut aqua lacrymarum, seu compunctionis, Animam à sordibus peccatorum mündent, & salis timoris Domini putredinem malitiæ fugent. Petant à Deo aquam gratiarum, qua fecundentur virtutibus, & saltem sapientiæ, quo à corruptione præserventur. - Hæc omnia, quæ ex Raban. *de Institut. Cleric. lib. 2. cap. 55.* desumptis Quarti, consignat loco citato. Deinde subdit, quòd priùs benedicitur sal, quam aqua: postea miscentur ad invicem; quia per sal intelligitur amaritudo penitentia, per aquam verò gratia sanctificans, & emundans Animam, sive in Baptismo, sive in Sacramento Penitentia. Cum ergo penitentia, seu cordis contritio debeat præcedere Baptismum, & similiter absolutionem Sacerdotis, qua per gratiam fit peccatorum remissio, merito benedictio salis præmittitur benedictioni aquæ. Deinde misceatur sal cum aqua, &c. Hæc Quarti *tit. 3. or. quæ desumpta ex Durand. Rational. lib. 4. cap. 4.* si hæc legisset Baruffaldus apud prædictum Auctorem, sicut multa alia, & legit, & deprompsit, profectò pepercisset suæ admirationi, & literis non mandasset, Paulam Mariam Quarti nullam mentionem facere de salis benedictione, neque in actu Baptismi, neque in actu conficiendæ Aquæ Lustralis. Igitur benedictio salis, ut notat etiam cit. Baruffaldus, duplex est, una de sale inserviente ad Baptismum, altera de sale adhibendo in benedictione aquæ prædictæ, quamvis significationes, & mysteria sint eadem, ut explicant allegati Auctores apud Quarti. Pro utraque benedictione sal debet esse naturalis, albus si fieri potest, siccus, non verò humidus. De prædicta salis benedictione eruditè loquitur Claudius de Vert *tom. 2. super cap. 2. & Auctor Tractatus de Missa Parochiali cap. 5. art. 4. & seqq.*

V. Rubr. n. 10. pag. 233. *Ter mittit sal in aquam, &c.* Aqua verò, in quam benedicendam ter immittitur sal, debet esse natura-

turalis, sive à Fonte, sive à Fluvio, sive à Puteo, sive à Cisterna pluviali, dummodò sit pura, & munda, ob dignitatem rei sacræ, ad quam inservire debet, & ne inquinet res, seu personas, super quas projicitur; nec licitum est, quidquam extranei liquoris cum ista aqua admisceri, nisi sit in parva quantitate, & ad decentiam dictus liquor congruus, veluti aqua rosacea, ob fragrantiam odoris, quia in hac nulla apparet indecentia, & obtinuit tolerantiam in Ecclesia, quæ tolerantia cum sit tacitus consensus, facit, ut Sacramentalia, quæ pendent ex arbitrio Ecclesiæ, non alterentur. Ex Quarti *sup. dub. 5.* & Baruffald. *sup. à n. 22. usque ad n. 24.*

In prædictam autem aquam ter Sacerdos mittit sal in modum Crucis, quia ter debet fieri signum Crucis cum manu, pugillo sal tenente, unde sequitur, ut ter quoque mixtio, seu immixtio salis fieri debeat, ex Baruffald. *sup. n. 40. & seqq.*

VI. Gavant. pag. 233. col. 1. n. 12. *Dist. à Tertiâ, sit aspersio, &c.* Non ante Tertiam sollempniter cantatam, sed post eam, ut optime adnotat noster Gavant. Sacerdos, qui Missam celebrare debet Conventualem, juxta Decreta edita die 27. Novembris 1632. & 16. Novembris 1649. data verò in nostro Indice sub num. 268. & 299. etiam si Celebrans sit prima Dignitas, vel superior, indutus Pluviali, ut præscribit Rubric. superior, coloris Officio convenientis (si commode haberi potest Pluviale, aliàs sine Casula) & super Albam Stola in modum Crucis, ut in Missa, aptata; & etiam si Pluviale non haberet, eam sic in modum Crucis gerere debet, & ita præscribit etiam S. R. C. in suo Decreto edito die 30. Decemb. 1679. & dato in nostro Indice sub n. 454. & quidem est solius Episcopi, ut Stola ante pectus pendeat super Albam, Manipulus verò nunquam, ut præscribit Rubr. & alibi nos innuimus, cum Pluviali portatur. Diaconus, & Subdiaconus, similiter indui debent Dalma-

tica, & Tunicella, vel Planetis plicatis, juxta temporum diversitatem, sed sine Manipulis. Regulare est enim, ut colligi potest ex Cereimon. Episc. & ex nostro Gavant. in *Rubr. pro Benedict. Palmarum*, ut illos non accipiant, cum Celebrans eo non utitur, nisi Cantaturi sint Epistolam, vel Evangelium, ut in Benedictione Palmarum. Cum verò Celebrans non induitur Pluviali, sacri Ministri non induuntur Dalmatica, & Tunicella respectivè, nisi post factam asperionem, quando ipsemet Celebrans sumit Planetam, & tunc procedunt ad Altare, immediatè ante ipsum Celebrantem, unus post alium, ex Bralio *part. 3. cap. 1. n. 3.*

Finita Tertia, ut dixi *suprà*, Celebrans, & Ministri Sacri, induti Paramentis, ut *suprà* notatum est, ipsi, & omnes alii nudis Capitibus, Cruci, seu Imagini Principali, quæ est in Sacristia, profundam faciunt reverentiam, & postea Celebrantem salutant, qui etiam eis aliquantulum simplici inclinatione tecto Capite respondebit, & statim procedunt ad Altare sequenti Ordine, videlicet: primò procedit Minister, seu Acolytus cum vase Aquæ benedictæ, & Aspersorio, nudo Capite (Thuriferarius enim in diebus Dominicis non gestat Thuribulum, nisi post factam asperionem) supradictus Acolytus deferens prædictum vas aquæ benedictæ, ipsum tenet sinistra per partem inferiorem, aliquantulum elevatum usque ad pectus, mediocriter tamen ab eo remotum, dextera verò Aspersorium inter Pollicem & Indicem, firmans illud super labrum dicti Vasculi, ex Bauld. *part. 1. cap. 16. num. 2.* Tunc sequuntur Ceroferarii cum Candelabris accensis, postea Ceremoniarius, & denique Celebrans, medius inter Diaconum, & Subdiaconum, anteriores simbrias Pluvialis ejus levantes manu proximiori, altera infra pectus admota, unumquemque à parte sua, & hi tres tecto Capite procedunt, Celebrans verò manus junctas tenet ante pectus; ita procedunt, quando Celebrans est

Y y y 2 Plu-

Pluviali indutus, aliàs procedant, ut *suprà* innuimus, observatis illis omnibus, quæ diximus suo loco de egressu Celebrantis à Sacrificia, progressu, & accessu ad Altare pro Missa sollempni.

Observandum hic occurrit, quòd quando Celebrans cantat sollempniter Tertiam in Choro, ut mos est in nonnullis Ecclesiis; tunc ita paratus cum suis Ministris egreditur à Choro ad Altare, ad faciendam aspersio- nem Aquæ Benedicte.

VII. Rubr. n. 11. pag. 233. & Gavant. pag. 234. col. 1. lit. e. (*ibi ad gradus, hoc est in infimo ejus gradu &c.*) Cùm verò præd- icti omnes ante infimum Altaris gradum per- venerint, stant in Plano omnes in recta li- nea, Celebrans scilicet in medio, Diaconus à dexteris ejus, Acolythus, seu Minister cum vase Aquæ Benedicte à dexteris Diaconi, & primus Ceroferarius à dexteris dicti Acoly- thi; Subdiaconus verò à sinistris Celebran- tis, & secundus Ceroferarius à sinistris Sub- diaconi. Ceremoniarius autem stat in Pla- no à latere Epistolæ, Bauldr. *part. 3. cap. 11. art. 4. num. 8.* & Billus *lit. C. num. 197. §. 1.*

Tum Celebrans, detegens Caput; dat birretum Diacono, qui statim accipit cum quasi osculo illius, & Ceremoniario, seu alteri Ministro, eo deficiente, tradit, & suum similiter, sicut Subdiaconus etiam suum ex altera parte, porrigit, quæ birreta, post factam genuflexionem, ponuntur super sca- mnum deputatum ad sedendum, vel si sca- mnum, sive sedilia non sint parata, quia forsitan propter reverentiam Sanctissimi Sa- cramenti expositi non est sedendum, tunc birreta collocantur in alio decenti loco, nun- quam verò super Credentiam, & multo mi- nus super Altare, Billus *sup. §. 4.*

Tum omnes debitam faciunt reverentiam Altari, prout diximus in Missa sollempni, qua facta, Ceroferarii deponunt Candelabra super Credentiam, & locant se apud illam. Billus *lit. A. num. 467. §. 2.*

VIII. Gavant. pag. 234. col. 1. eadem lit. e. *Genuflexus, &c.* Postea Celebrans, me- dius inter Ministros sacros, genuflectit cum ipsis, etiam tempore Paschali, super infi- mum gradum Altaris utroque genu, Acoly- thus verò cum vase Aquæ Benedicte genu- flectit in plano à dexteris Diaconi. Billus *suprà.*

Et ita omnibus dispositis, Diaconus acci- pit ab Acolytho Aspersorium madefactum aqua benedicta, absque oculis Aspersorii, & manus Diaconi, quæ præstari possent à dicto Acolytho. Diaconus autem, accepto Aspersorio, illud tradit Celebranti, cum osculo Aspersorii in ima parte Manubrii, & deinde dexteræ Celebrantis in parte exte- riori. Bauldr. *part. 2. cap. 8. num. 5.* & Bil- lus *sup. §. 3.*

IX. Rubric. num. 11. pag. 233. & Gav. pag. 234. col. 1. lit. f. *Ter aspergit Altare, &c.* Celebrans, accepto Aspersorio à Diacono, genuflexus manens, etiam tempore Paschali, intonat Antiphonam, scilicet: *Asperge me, &c.* extra tempus Paschale, & tempore Pas- chali: *Vidi Aquam, &c.* quam Cantores pro- sequuntur; & notandum, quòd dum Cele- brans intonat Antiphonam, ter aspergit Al- tare, primò in medio, deinde versus Cornu Evangelii, & denique versus Cornu Episto- læ, ut optimè adnotat hic Gavant.

X. Rubric. n. 11. pag. 233. & Gavant. pag. 234. col. 1. lit. g. *Et crectus Ministri, &c.* Postquam Celebrans, genuflexus ma- nens, aspergit Altare, & deinde seipsum, signans Aspersorio madido suam frontem, mox surgit, & aspergit Ministros Sacros, & primò quidem Diaconum, & postea Subdia- conum, adhuc genuflexos, qui deinde pa- riter surgunt, Bauldr. *sup. num. 1.* Billus *sup. §. 3.* Castaldus *lib. 2. sect. 2. cap. 1. num. 1.* & Turrinus *part. 3. sect. 2. cap. 4. de aspersio- ne aqua benedicta.*

XI. Rubric. num. 11. pag. 233. & Gav. pag. 234. col. 1. lit. h. *Incipit Antiphonam, &c.* Si scrupulosè nimis attendere velimus ad litteram Rubricæ verba, facillè Intonationem Antiphonæ postponemus Aspersioni, cum Rubrica dicat; post aspersum se, & Ministros sacros, inchoandam esse Antiphonam; sed si sequi velimus nostrum Gavantum, Bauldr. *part. 2. cap. 8. num. 6.* Turrin. *part. 3. sect. 1. cap. 4. §. incipit;* & alios, præmittemus Antiphonam actioni aspersioni, ob verbum futuri temporis *Asperges.* Melius fortè hæc oppositæ sententiæ conciliabuntur, si inhæreamus Ceremoniali Episc. *lib. 2. cap. 31. §. 3.* Nec præmittenda igitur, nec postponenda, sed inter aspergendum intonanda est prædicta Antiphona. Præter Ceremoniale Episc. habemus Regulam Generalem in Benedictionibus, tam Cinerum, quam Ramorum, & Candelarum, componendi verba cum actionibus, ut colligitur ex propriis Rubricis Missalis, in quibus habetur, quod Celebrans aspergit Cineres, Ramos, & Olivæ dicendo: *Asperges me. &c.* Hoc deprecativum verbum est, unde non denotat mox futuram aspersione, sed Celebrans rogat mundari in Corde à Domino, dum aspergitur in Corpore.

XII. Rubric. n. 11. pag. 233. & Gavant. pag. 234. col. 2. lit. i. *Aspergit Clerum, &c.* Celebrans postquam asperferit Ministros Sacros, tradit Aspersorium Diacono, qui illud cum debitis osculis recipit, & postea tradit Acolytho, de eo inservienti; tum ab omnibus Ministris factis debitis reverentiis, juxta morem, Altari, & Cruci, procedunt ad partem illam Chori, ubi est dignior de Clero, pro aspersione ejusdem (ad quam aspersione omnes stant) hoc modo: Ceremoniarius præcedit cum Acolytho, deferente vas aquæ Benedictæ, cum Aspersorio, ita tamen, ut hic Acolythus sit vicinior Diacono, quasi à dextris ipsius, postea sequitur Celebrans, medius inter Ministros Sacros,

elevantes hinc inde fimbrias anteriores Pluvialis, ibique facta ab omnibus debita inclinatione Clero illius partis, ubi est dignior, Diaconus accipit Aspersorium, illudque tradit cum debitis osculis Celebranti, qui illo accepto manu dextera, accedit ad digniorem de Choro, quem statim salutat cum pari inclinatione ante, & post, & eum separatim aspergit; post Superiorem Chori, salutat reliquos de Choro unica inclinatione, deinde eos aspergit, vel quasi in circulum, vel singillatim, pro Ecclesiarum consuetudine; putat tamen Bissus, quod si Clerus sit valde numerosus, aspergendus sit ab utraque parte Chori quasi in gyrum, nimirum unica aspersione omnes, si verò sit exiguus, tunc convenire, quod omnes separatim aspergantur.

XIII. Gavant. pag. 234. col. 2. ead. lit. i. *Canonici singillatim aspergi poterunt, &c.* Cum Gavantò convenit Bissus, qui censet, quod Canonici debeant singillatim aspergi juxta Decretum editum die 20. Decembris 1601. quod in nostro Indice non reperitur, quia S. C. Regesta non incipiunt, nisi ab Anno 1602. sed legitur tale Decretum apud Barbolam de *Canonis, & Dignitatibus cap. 34. sub num. 27.* & apud Gavant. in *Manuali Episc. Verb. Canoniorum munera, & præsertim in Choro, sub num. 15. in Addition.* in quo Decreto hæc habentur -- Aquæ Benedictæ aspersio in Dominicis fieri debet singillatim quibuscumque Dignitatibus, & Canonis, incipiendo ab iis, qui in dextro cornu existunt; non verò uno ictu in Circulum; in quo casu, si singillatim Canonici aspergerentur, hoc debet fieri cum Capitis inclinatione ante, & post quemcumque Canonicum aspersum. Bissus *lit. A. n. 465. §. 1. & 7.* & Bauldr. *sup. n. 7.*

XIV. Rubric. n. 11. pag. 233. *Deinde Populum, &c.* Post aspersione Cleri prosequitur Celebrans aspergere Populum, quæ Populi aspersio fiet secundum consuetudinem Ecclesiarum, vel procedendo per principalem

lem Navem, vel in aditu Chori, si est ante Altare, vel juxta Cancellos Presbyterii aspergendo illuc confluentes; idque videtur convenientius, præsertim si Celebrans sit in aliqua Dignitate constitutus; Nicolaus de Bralione *suprà num. 9.* ex quo etiam *num. 1.* colligitur, quòd Celebrans in tota asperzione manum sinistram tenere debet supra pectus. Quando autem aspergit Populum, hoc facit ter, seu triplici ictu, scilicet in medio, à dextris, & à sinistris.

XV. Rubric. n. 11. pag. 233. & Gavant. pag. 234. col. 2. lit. m. *Psalnum, id est, totum Psalmum, &c.* Dum fit asperio Cleri, & Populi, Celebrans cum Ministris Sacris dicit alternatim submissa voce totam Antiphonam *Asperges me, &c.* vel *Vidi Aquam, &c.* & totum Psalmum *Miserere mi Deus.* Ita Rubr. Missalis, quæ tamen non præscribit, ut dicatur totus Psalmus *Consecimini L'omino, &c.* tempore Paschali, sed si Celebrans, & Ministri eundem memoriter scient, congruum esset, ut dictum quoque Psalmum recitarent. Dum Celebrans transit ante medium Altaris, semper facit illi debitam reverentiam cum suis Ministris. Bauldry *suprà num. 8.* Notandam insuper, quòd supradicta Antiphona *Asperges me,* vel *Vidi Aquam,* quæ præcedit Psalmum, dici debet integra, etiamsi Officium diei non sit Duplex, scilicet eam post intonationem proseguendo, quod item faciunt Ministri, & in fine Psalmi post *Gloria Patri,* repetitur Antiphona. Nicolaus de Bralione *sup. n. 10.*

XVI. Rubr. n. 14. pag. 234. & Gavant. ibid. col. 1. lit. n. *Gloria Patri omittitur, &c.* In Dominicis Passionis, & Palmarum non dicitur *Gloria Patri,* sed post Psalmum *Miserere mi Deus* repetitur Antiphona *Asperges me, &c.* ex Rubricis Missalis.

XVII. Gavant. pag. 235. col. 1. post Rub. num. 15. *Hæc eadem Ordo Romanus, &c.*

Quamvis, ut suprà adnotavimus, quolibet die Dominico benedicenda sit aqua, excipiuntur tamen à prædicta regula, ut etiam ibi advertimus, Dominica Resurrectionis, & Pentecostes, præsertim in illis Ecclesiis, in quibus adest Fons Baptismalis, quia ibi recurrentibus dictis Dominicis non benedicatur hæc aqua, sed tam Clerus, quam & Populus asperguntur cum aqua pridie benedicta in Fonte, ad hunc finem reservata, ante infusionem Olei, & Chrismatis, ut clarè loquitur supradicta Missalis Rubrica.

XVIII. Rubr. n. 16. pag. 235. & Gavant. ibid. col. 1. lit. p. *Reversus ad Altare, &c.* Celebrans, terminata Populi asperzione, & reversus ad Altare cum debitis reverentiis, aspergit Acolythos, Ceroferarios, & ipsum Ministrum de vase, nisi priùs cum aliis Clericis eos asperferit; quo facto, stans in plano erectus, medius inter Sacros Ministros, ibique reddito priùs Asperferio Diacono, & ab hoc Acolytha, qui illud cum vase aquæ benedicte deponit super Credentiam, & accipit librum; quem porrigit Diacono, facta tamen priùs Altari genuflexione antè, & post) ante infimum Altaris gradum, ad idem Altare conversus, junctis manibus expectat. Billius *suprà §. 8.*

XIX. Gavant. pag. ead. col. 1. n. 17. *Tenant autem Ministri librum, &c.* Librum, quem ab Acolytha de vase accepit Diaconus, apertum hinc inde Ministri Sacri tenent ante Celebrantem, qui dicit in cantu *Offerte nobis &c.* cui tempore Paschali additur *Alleluja,* & postquam Chorus responderit alium *ÿ.* subnectit preces, & Orationem, prota in Missali. Cerem. Episc. lib. 2. cap. 13. §. 3. & ex eo Billius *suprà.*

XX. Gavant. eod. n. 17. *Post Orationem Exaudi; deponitur &c.* Profectò non convenit, quòd Celebrans ante Altare, adjacentibus Diacono, & Subdiacono, Ploviale deponat, & Manipulum, ac Planetam pro Missa

Missâ celebranda accipiat, ut fit in quibusdam Ecclesiis abusive. Solum enim Episcopi ante Altare sacris paramentis induuntur; immo, juxta Bralium infra citandum, soli pariter Episcopi à Diacono, & Subdiacono paratis, sollempniter celebraturi adjuvantur, quando paramentis sacris induuntur; sed circa hoc non sunt conformes omnium Ecclesiarum Cathedralium, & etiam aliarum consuetudines. Resumendo intermissum sermonem, debet Celebrans, facta reverentia Altari, & Choro (si est ante Altare) cum Ministris se recipere versus cornu Epistolæ (vel retro Altare, si parietis non adhæreat) ibique à Ceremoniario, & aliquo Acolyto in prædictis adjuvari, & interim Ministri Sacri suos Manipulos accipiunt. Revertuntur postea cum debitis reverentiis, primò Choro, deinde Altari, ante ipsum, ad incipiendam Missam. Nicolaus de Bralio *suprà num. 15.* Quòd præfatus Celebrans non debeat deponere Pluviale, & sumere Planetam in medio ante Altare, confirmatur ex Cerem. Episc. infra cit. novissimè à Benedicto PP. XIII. recognito, in quo habetur, quòd Celebrans in solito scamno (& non in medio Altaris) posito in cornu Epistolæ, deposito Pluviali, capit Manipulum, & Planetam: Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 31. §. 3.* sicut etiam Bissus *suprà §. 9.* contra quosdam, qui contrarium docent, & præsertim contra Turinum *suprà §. Exspoliatur*, qui putat, non esse inconueniens, quòd Celebrans deponat Pluviale, & Planetam sumat in medio ante Altare.

Interim Ceremoniarius collocat Missale apertum in cornu Epistolæ pro Missâ cantanda. Turinus *suprà*; & Minister de vase aquæ benedictæ defert Pluviale Celebrantis in Sacristiam cum debitis reverentiis, &c. & reposito Pluviali in loco suo, accipit Thuribulam cum Navicula, cum quibus mox ad Altare redibit, Bauldry *part. 1. cap. 16. num. 3. & part. 2. cap. 8. num. 11.*

XXI. Ne verò aliquid desiderandum remaneat, pro exacta praxi Rituum, servandorum in prædicta aspersione aquæ benedictæ, nonnulla lubet hic colligere.

Et primò, quòd si adsit Episcopus, qui Missâ assistat, aut alii Prælati in locis suæ jurisdictionis, aut Cardinalis ubique terrarum, asperso Altari, solus Celebrans comitatus à Ceremoniario, & Acolyto cum vase aqua benedicta pleno (remanentibus Ministris Sacris ad Altare genuflexis) accedit ad Episcopum, cui facta profunda reverentia, & genuflexione à comitibus suis, Aspersorium osculatum, cum debita reverentia, & osculo manus, porrigit; ipse verò Episcopus primò seipsum, deinde Sacerdotem Celebrantem, postea Assistentes, & solii Ministros aspergit, & statim eidem Celebranti reddit Aspersorium, qui primò manum Episcopi, deinde illud osculatur, & facta eidem profunda inclinatione, & genuflexione à suis prædictis Ministris, cum eisdem revertitur ad Altare, factisque debitis reverentiis, aspergit Ministros suos Sacros adhuc genuflexos, qui statim surgunt, & postea cum Celebrante procedunt ad aspergendos Canonicos, Beneficiatos, & Clericos ex utraque parte Chori, omnesque alios in Choro permanentes, & Populum, ut *suprà* adnotavimus. Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 31. §. 3. & Bauldry supra num. 14.*

Præcipitur in Ceremoniali Episc. ut solus Celebrans, hoc est sine Ministris Sacris, procedat ad ferendum Aspersorium cum aqua benedicta Episcopo, quod fit ob reverentiam Episcopi præsentis, ut coram eo Celebrans minori cum pompa procedat. Bauldry *suprà num. 16.* Quòd si adessent alii Prælati, ut *suprà*, potest Celebrans illis aquam benedictam dare, non quidem eos aspergendo, sed cum convenienti reverentia, & osculo Aspersorii antè, & post, præstando illis Aspersorium, ex quo indice digito aquam accipient, & sibi ipsis in fronte in modum Crucis im-

ponent, Nicolaus de Bralio *suprà part. 3. cap. 1. n. 7.*

Quòd si prædicti Prælati innuant, ut ipse Celebrans eos aspergat, facta tunc antè, & post, profunda inclinatione, eos asperget, quòd præcipuè fit, quando sunt plures Prælati ejusdem Ordinis, & Dignitatis, Bauldry *suprà n. 11.* ita etiam docet Billus *loc. cit. n. 7.* de Episcopis, & suis Abbatibus, nempe si velint aspergi à Celebrante, tunc Celebrans debeat eis obtemperare.

Si adit aliquis Princeps supremus non habens Superiorem, aut Principissa in loco suæ jurisdictionis temporalis, ante omnes alios asperguntur à Celebrante, eo ordine, quo incendantur. Bauldry *suprà n. 17.* & Billus *suprà §. 14.* Solarius verò in *PP. Minimo rum Cerem. part. 3. cap. 5. n. 7.* adstruit, quòd si in Presbyterio adesset aliquis Magnus Princeps, aspergatur solus à Celebrante cum debita inclinatione antè, & post, antequàm in Choro proficiatur; immò ante ipsos Ministros, quòd tamen ego non admitterem. Magistratus verò inferiores, & Domini Minores asperguntur ab eodem Celebrante post Chorum, ante Populum, cum debita inclinatione.

XXII. Idem Solarius *loc. cit. num. 8.* docet, quòd quando Chorus est valdè distans ab Altari, quòd commodè Celebrans non valet accedere, tunc alter Sacerdos Superpelliceo indutus adit, qui, statim ac Celebrans Ministros asperferit, aspergillo de manu illius cum debitis osculis desumpto, in Chorum

pergat, & cunctos, ut *suprà dictum est*, aspergat. Celebrans verò, altero aspergillo de manu Diaconi desumpto, aspergat Populum ad Presbyterii aditum confluentem; & hæc omnia mox cit. Solarius desumpsisse fatetur ex Alcozer *trad. 4. gloss. 9. post medium.*

Hoc idem docet Billus *suprà §. 10.* sed magis limitatè, dicendo nimirum, quòd si celebraturus Missam esset Antistes, vel Prælati, tunc hujusmodi asperionem fieri debere à simplici Sacerdote induto Superpelliceo, & Stola coloris convenientis, cum uno tantum Acolytha deferente vas aquæ benedictæ, quòd colligitur, ait ipse, ex Marc. Ant. Genuens. in praxi Archiepisc. *cap. 65. etia Roma Anno 1616.* ubi habetur (ut etiam tradit Gavant. *hoc tit. lit. i.*) Gregorium XIII. 30. Decembris 1573. decrevisse, ne in Ecclesiis Hispaniarum Antistites, vel aliæ personæ privilegiatæ, aspergerent Clerum, & Populum, diebus Dominicis, sed id fieret ab alio simplici Sacerdote, & licet id fuerit statutum peculiariter pro Antistitibus Hispaniæ; nihilominus benè etiam aliis ob rationis identitatem aptatur. - Hæc Billus, qui tamen putat, casum rarò eventurum, & fortè nunquam, quando maximè est celebraturus Episcopus; cum tunc hujusmodi asperio omittatur, juxta dispositionem Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 31. §. 4.* quasi sufficiat ipsius Episcopi benedictio, quam (loco asperionis) Clero, & Populo impertitur, procedens ad Altare.

De eodem Ritu asperionis servando in minoribus Ecclesiis.

XXIII. In minoribus Ecclesiis, in quibus pauci sunt admodum Clerici, & fortè solus Parochus, atque adeò non cantatur Missa, sed dicitur tantum Missa Privata Parochialis loco sollempnis, quæ tamen tenet locum Missæ Conventualis, debet ante prædictam Missam Privata, diebus Dominicis, à Celebrante, induto Pluviali coloris temporis con-

venientis, vel saltem Stola super Albam sine Manipulo, ministrante vasculum aquæ benedictæ Acolytha, vel ipso Ministro Missæ Privata, fieri asperio Altaris, ipsiusmet Sacerdotis, & Ministri, postea Cleri (si aderit) ac denique Populi interessentis in Ecclesia. Asperione completa, Sacerdos ante Altare reversus dicit *ÿ.* & Orationem, prout in Missæ

Missali, quibus recitatis, facta Altari reverentia, retrahet se versus cornu Epistolæ, vel redibit ad Sacristiam, ubi deposito Pluviali, accipit Manipulum, & Planetam, & reversus ad Altare cum debita reverentia, Missam celebrabit. Castaldus in Praxi Cereemoniarum lib. 2. *sect. 2. cap. 1. n. 5.* Quarti *tit. 3. de Benedict. simplic. in partic. dubit. 4. in fine*, Baruffaldus *suprà §. 5. num. 45. & 46.* Bauldry *suprà non. 23. & Corsetus tract. 1. part. 2. cap. 14. n. 7.*

XXIV. Gavant. pag. 235. col. 1. n. 19. *Benedictio Agni ad communem Mensam, &c.* De antiquitate hujus Benedictionis constat ex vetustissimo ordine Romano, ubi Ritus præscribitur benedicendi hunc Agnum in Pascha, ut post quadragesimale jejunium (sic ut adstruit Durandus in *Ration. Divinor. Officior. lib. 6. cap. 86. §. 7.*) sumatur à Fidelibus aliquod de Carnibus Agni benedicti, priusquam alix Carnes gustentur, & quidem cum gaudio, & lætitia, ob adimplementum Scripturarum, quæ jam promiserant Agnum esse venturum, & sanguine suo humanum genus redempturum. Qui alia scire desiderant, spectantia ad prædicti Agni, & aliarum rerum benedictiones, adire poterunt P. Quarti, qui præclarissimum opus edidit inscriptum de Benedictionibus, ubi *Tit. 3. sect. 3. præludio 1.* agit de prædicta benedictione in Pascha. Item adire possunt Baruffaldum, qui toto *tit. 17.* tractat pariter de Benedictionibus.

XXV. Gavant. pag. 235. col. 2. num. 21. *Putantes hoc sufficere vice benedictionis propriae quod nullatenus est permitendum.* Docet tamen Diana *tract. 4. de celebr. Miss. resol. 69.* quod Paramenta bona fide adhibita ante benedictionem eorundem, non egent amplius benedictione, sed censentur benedicta ex usu eorum sacro; quod est probabile.

XXVI. Gavant. pag. 235. col. 2. n. 22. *Abbat, & alii Regularium Superiores, &c.* Gavant. Rubr. Miss.

Proponit quæstionem Gavant. utrum Abbates, & alii Regularium Superiores, ex privilegio benedicere possint Indumenta Sacerdotalia Ecclesiarum non sibi subditarum, & adductis S. C. Decretis editis die 24. Augusti 1609. & die 30. Septembris 1628. resolvit negativè, quibus Decretis addi possunt etiam alia Decreta, ab eadem S. R. C. posterius edita, quorum primum editum die 13. Martii 1632. ita statuit -- Abbates, Priores, Guardiani, & alii Religionum Prælati, etiam ex Societate Jesu, habentes privilegium benedicendi Vestes Sacras, & Cœmeteria, ac similia, dicto privilegio uti possunt, nisi non in his rebus, in quibus sacra unctio non adhibetur, & pro servitio dumtaxat Monasteriorum, & propriarum Ecclesiarum -- Quamvis prædictum Decretum non reperitur in Registris S. C. saltem sub prædicta data diei, Mensis, & Anni, nihilominus illud referunt Murgas in *Comment. ad Constit. Apost.* post Constitutionem quartam §. 2. sub n. 7. Lezana in *Summ. Quæst. Regul. tom. 3. verb. Altare sub num. 1.* & noter Pasqualigus de *Sacrificio nova legis tom. 2. quæst. 803.* Præter mox allegatum Decretum, aliud reperitur profectò authenticum, editum à S. R. C. & approbatum ab Alexandro VII. die 27. Septembris 1659. in suo Decreto generali, & videre est in nostro Indice sub n. 355. in quo declaratur & statuitur, quod -- Prælati Episcopis inferiores, qui Pontificali usu fruuntur, Ecclesiasticam suppellectilem pro servitio dumtaxat suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicant -- & num. 356. pariter declaratur, quod -- Pro servitio alienæ Ecclesiæ, exercere non valeant benedictiones Campanarum, Calicum, & similium, in quibus sacra unctio adhibetur, &c. Recurrentibus deinde Abbatibus Congregationis Cassinensis, & asserendo, se obtinuisse prædicta privilegia etiam pro benedicendis Paramentis alienarum Ecclesiarum, S. R. C. habita coram eodem Summo Pontifice Alexandro VII. die 20. Julii 1660.

Z z z

hæc

hæc respondit - Ad §. 19. quod vetita est Abbatibus benedictio sacre suppellectilis pro usu alienarum Ecclesiarum; afferentibus Monachis, etiam pro aliena Ecclesia ex Apostolico Indulto eis licitum esse Ecclesiasticam suppellectilem benedicere, S. C. mandavit exhiberi Indultum authenticum ex Archivio Apostolico desumptum, ac interim abstinere - De quo Indulto asserit Eminentiss. Cardinalis de Lambertinis in fine sue Instructionis Pastoralis, quæ est sub num. 20. nunquam dictum privilegium exhibitum fuisse; quapropter corrui sententia, quam Pasqualigus tom. 2. de Sacrific. nove legis quest. 803. & Quarti part. 2. tit. 1. sect. 4. dub. 3. tradunt, afferentes in sui favorem Barbosam, Portel, Mirandam, Ascanium Tamburinum, & alios; donec enim non constet de prædicto asserto privilegio, quod prætenditur concessum prædictis Abbatibus, & aliis Prælatibus Regularibus, hi debent ab-

stinere à benedictione sacre suppellectilis spectantis ad alienas Ecclesias.

XXVII. Gavant. pag. 235. col. 2. n. 23. Et in praxi S. R. C. sæpius requisita fuit, &c.) De eadem praxi, & facultate ab Episcopis petita, & eisdem concessa, pro subdelegandis aliis Sacerdotibus ad prædictam benedictionem impertiendam, nonnulla tradit in notificatione, seu instructione mox allegata, idem sapientissimus Cardinalis de Lambertinis.

XXVIII. Gavant. pag. 236. col. 2. n. 24. Et hic finis totius Missalis, &c.) Ita Deo favente, inherentes præclarissimi Gavanti vestigiis, etiam nos finem imponimus nostris Additionibus, & Observationibus ad Rubricas totius Missalis, & ejusdem Gavanti doctissima Commentaria, nihil addendo ad hujus Authoris Appendicem, quam partem V. inscripsit.

INDEX